

ରବି କାହ୍ନୁଗୋ
ଆଶା ତମସା

ଆଶା ତ୍ରୟା

ରବି କାହ୍ନୁଚରଣ

ରାଉରକେଲା

ଆଶା ତମସା

(ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ)

ଲେଖକ :

ରବି କାନୁନ୍‌ଗୋ

ଏ-୫୭, ସେକ୍ଟର-୩

ରାଉରକେଲା - ୭୬୯ ୦୦୨

ପ୍ରକାଶକ :

‘ଆଦ୍ୟା’ ପ୍ରକାଶନୀ

ରାଉରକେଲା

ପ୍ରକାଶନ ସମୟ : ୨୦୦୮

ଅକ୍ଷର ସଜା :

ଆଲ୍‌ଫା ଗ୍ରାଫିକ୍ସ

ଜେଲ୍‌ରୋଡ୍, ରାଉରକେଲା-୪

ମୂଲ୍ୟ : ଟ. ୧୫୦ /

ASHA TAMASA

(A Compilation of Stories)

Author :

RABI KANUNGO

A-57, Sector-3

Rourkela - 769 002

Email : rabikanungo@rediffmail.com

Publisher :

'Adya' Prakashani, Rourkela

Year of Publication : 2008

DTP & Design :

Alfa Graphics,

Jail Road, Rourkela-769 004

Price : Rs. 150/-

ଏଥିରେ ଅଛି :

ବରଗଛ	୦୧
ପୃଥକ୍ ପୃଥକୀ	୧୬
ଜଡ଼ା	୨୫
ନିରୀହ	୪୧
ଅବଶିଷ୍ଟାଣ	୪୫
ଅନୁସନ୍ଧାନମୂଳକ	୫୯
ମୁରବି	୭୫
କବି ପରିଚୟ	୮୨
ମଣିଜ୍ଞାତ୍	୯୧
*, କର୍ପୋରେଟ୍ ଅଣ୍ଡା	୧୦୧
ବିଜୁବାବୁ ଗାଏବ	୧୧୨
ଅଶ୍ଳୀଳ	୧୨୦
ମାତୃରୂପେଣ	୧୨୯
ନିର୍ବାଣ	୧୪୯
ହୁଲୁହୁଲୁ	୧୬୧
ହନୁ-ସବାଖିଆ ଉପହସ	୧୭୦

ମୁଖବନ୍ଧ :

‘ବିକୁଳି କଢ଼େଇବ ବାଟ’ ଯେ ଗୋବିନ୍ଦ ହରେ’

ସତ ପାହାଡ଼ ଦେଖି ନ ଥିଲୁ । ପିଲାଦିନେ ନଈପଠା ବାଲିକୁଦକୁ ନାବା-ପାହାଡ଼ କରୁଥିଲୁ । ଭୟ ବି କରୁଥିଲୁ । ଅରମା ବଣକୁଦା ଘେରା ଅଞ୍ଚଳ । ବିଲୁଆ, କୋକିଶିଆଳି, ହେଟା, କଲରାପତରିଆ, କଟାସ, ବହୁ ବିସମର ସାପ ଓ ଶାରୁଣ୍ଡା ରହୁଥିଲେ । ଅତୀତରେ ସେଠି କୁଆଡ଼େ ଏପରି ଏକ ବିଶାଳ ବରଗଛ ଥିଲା ଯେ ଯାହାର ମୂଳ କେଉଁଟା ବା ଓହଳ କେଉଁଟା ତାହା ଖାସାଖାସା ଲୋକେ ବି ଠିକ୍‌ରେଇ ପାରୁ ନ ଥିଲେ । ଏବଂ ସେଥିରେ ସାଥୀ ସହଚରଙ୍କ ସହ ରହୁଥିଲା ଏକ ଇନ୍ଦ୍ରାଜିତ ଅଶରୀରୀ । ସେମାନେ ନାନା ଉପାଦାନ କରୁଥିଲେ ।

ଏହା ଜାଣିତେ, ଅତ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ମାହାପ୍ରୁ କୁଆଡ଼େ ଅଶରୀରୀଙ୍କୁ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବାକୁ ସବାଆରେ ଗଛଟାକୁ ସେଠୁ ଉତ୍ତାନ କରିଦେଲେ । ସେଇଠି ଆଉ ଗୋଟିଏ ତାଳଗଛରେ ଖଣ୍ଡେ ଲଙ୍ଗଳ ଲୁହା ବିଶି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବସି କରି ମାହାପ୍ରୁ ଆଗକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

କଥିତ ଚାଳଗଛ ନଥାଏ । ସୁଦୂର ଗପ ଜରିଆରେ ଉଦ୍‌ବାସ୍ତୁ ଅଲୀହୁଜ ପାପିଷ୍ଠ ଅଶରୀରୀଗୁଡ଼ିକ ପିଢ଼ି ପରେ ପିଢ଼ି କେତେ ଜାଣି ଚାଲି ଆମ ପାଖରେ ହାଜର । ହେତୁ ଚଢ଼ିବା ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ସେମାନଙ୍କ ରୂପ ଓ ମାୟା ଅଧିକ ବିଶ୍ୱାସିତା ସମ୍ଭବ ହେଉଥିବାବେଳେ ମୁଁ ପ୍ରବାସୀ ହେଲି । କିନ୍ତୁ ରହସ୍ୟମୟ ଅଶରୀରୀଗଣ ମୋ ଭାଇପଟୁ ହରୁ ନ ଥିଲେ । ତେଣେ, ଇନ୍ଦ୍ରାଜିତ ସେଇ ଟାଙ୍ଗ-ପାହାଡ଼ ଜଙ୍ଗଲବଡ଼ କୋଠାଘର, ପିଚୁରାଷ୍ଟା ଏବଂ ଚକାଚକ ବିକୁଳି ଆଲୁଅଘେରା ଭରିଗେସନ ଡିଭିଜନ ଅଫିସ ଓ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ କଲୋନିରେ ପରିଣତ ହେଉଥିଲା । ନିପଟ ଧୋୟା ମଫସଲା ଗାଁରେ ସହରୀ ଆଡ଼ମ୍ବର ଦେଖିବାକୁ ଆମେ କଲୋନି ଭିତରକୁ ବୁଲିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ ବି ଅଶରୀରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆଉ ଭୟ ନ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସରକାର ସେଠି କିଛି କଲେ ନାହିଁ । ତା’ପରେ ମଣିଷ-କୁତମାନେ ସେଠୁ ସବୁ ଲୁଟପାଟ କରିଦେଲେ । ଆଉ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦି’ତିନି ବର୍ଷରେ ନିର୍ମାଣର ସବୁ ବିଭବ ପୁନଶ୍ଚ କୁତକୋଠିରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା ।

ଜୀବନର ଗତିପଥ ଓ ଅବବୋଧର ଶୈଳୀ ବାରମ୍ବାର ବଦଳେ । ଅନୁଭୂତି ସହ ସଚେତନ ରହିବା ଓ ଯଥାସମ୍ଭବ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସାହିତ୍ୟରେ ରୂପ ଦେବା ମୋର ଅଭ୍ୟାସରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଯାଇଛି ।

ଏକ ଆକସ୍ମିକତା ଭିତରେ ଘାରି ହୋଇ ନ ଥିଲେ ଏ ଲେଖା ନିଶ୍ଚୟ ଭିନ୍ନ ହୋଇଥା'ନ୍ତା ।

ଜୁନ ୩୦, ୨୦୦୮ । ଆମ ସବା ବଡ଼ଲଉଣୀ ଶ୍ରୀମତୀ ପ୍ରଭାତନଳିନୀ କାନୁନ୍‌ଗୋ ସଂସାର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲା । ମୋଠୁଁ ସେ ଚଉଦ ବର୍ଷ ବଡ଼ । ଠିକ ଦୁଇ ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷମାନୁଷ୍ଠାନରେ ସେ ଯେମିତି ଠୋସଠୋସ ଫୋନରେ କଥା ହେଲା, ମରଣ ଯେ ତା'ର ଏତେ ସମୀପ - ଏକଥା କଳନା କରି ପାରି ନ ଥିଲି । ତା ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବାର ମିନିଟ୍‌ଏ ଆଗରୁ ସେ ଆଖି ବୁଜି ଦେଇଥିଲା । ତା ଆଦରରେ ମୁଁ ଅଭିଷିକ୍ତ । କିନ୍ତୁ ଥରେ ବି ତା'ର କିଛି କାମରେ ଆସି ନ ଥିବି । ମୋ ଜୀବନର ସିଏ ଯେ କାହିଁକି ଓ କିପରି ଅମୂଲ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟକ୍ରମ - କହିବାକୁ ବହୁ ଆକର୍ଷଣ ଥିଲେ ବି ଏଠି ତହିଁର ଅବକାଶ ନାହିଁ । ତା ଅନ୍ତେ ଯେଉଁ ଅଭାବ ମୋତେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଗ୍ରାସ କଲା - ତାହା ହେଲା, ମୋ ପାଇଁ ସେ ଥିଲା ବୋଉର ଶେଷ କା' । ଏଣିକି ବାଗୁଡ଼ି ଖେଳରେ ନିଜ ପାହି ନିଜେ ଜଗିବାକୁ ହେବ ।

: ଦୃଢ଼ତା ମାନେ ଅଭଦ୍ରାମି ନୁହେଁ ।

: ଦୁର୍ବଳ ଚରିତ୍ରର ଲୋକ କାହାରିକି ବି ଆଦର କରି ପାରେ ନାହିଁ ।

: ଆନନ୍ଦ ମାଗଣାରେ ମିଳୁଥାଏ ଏବଂ ଖର୍ଚ୍ଚବାର୍ତ୍ତ କଲେ ଯାଇ ଦୁଃଖ ଉପାର୍ଜନ କରିହୁଏ ।

: ଯିଏ ସୁଧାରଭାବେ ସତ ଭାବିବାକୁ ତରେ ସେ ଠିକଣାଭାବେ ମିଛ ବି ଦୁଲେଇ ପାରେନି ।

: ମା' ଜାଗା ଶ୍ୱାଶୁ ପାଇବ ନାହିଁ । କାରଣ ସେ ଭାବେ, ସତେ ଯେମିତି ସେ ଏକ ସିଂହାସନର ଅଧିକାରିଣୀ । ସେଠୁ ତଳକୁ ଡେଇଁଲେ ତ ।

: ରାଗିବା ପାଇଁ ଫୁଁ ଫୁଁ ହେବା କ'ଣ ଦରକାର ?

: ବହିରେ ବିଦ୍ୟା ଥାଏ । ବୁଦ୍ଧି ନ ଥାଏ ।

: ଏହିପରି ଅସଂଖ୍ୟ ତା'ର ମତବ୍ୟ । ନିଜ ଜୀବନରେ ସବୁ ସେ ପ୍ରମାଣ କରି

ଦେଖେଇ ପାରିଛି । କେମିତି ସୁନ୍ଦର ପରିବାରଟିଏ ଗଢ଼ା ଯାଏ ବା କେଉଁ ଦୁଃଖୀନ ଆବେଗରେ ଜଣେ ଆପଣାପଣକୁ ଆଦରି ପାରେ - ଏମିତି ଅନେକ କଥା ତା'ଠାରେ ଦେଖିଥିବି । ସେ ବଞ୍ଚିଥିବାବେଳେ ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଜି ପାରି ନ ଥିଲି । ତା'ଠାରୁ ଆଉ କିଛି ନୂଆ ଶୁଣିବାକୁ ବା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ ନାହିଁ । ଏଣିକି ହୁଏତ ସେଥିରୁ କିଛି କେତେବେଳେ କେମିତି ମନେ ପଡ଼ୁଥିବ । ଅନ୍ଧାର ଆକାଶରେ ଯେଉଁ ତାରାଟି ଭଲ ଲାଗୁଥିବ ତାକୁ ହିଁ ଦେଖି ଭାବିନେବି - ସେଇ ମୋ ଅପା !

କେଜାଣି କାହିଁକି, ସକଟ ଏବଂ ମୁଁ ସତେ ଯେମିତି ମଇତ୍ର ହୋଇ ଜନ୍ମ ଭରିବୁ । ମୁଁ ଅଧିର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ । ସର୍ବଦା ତା'ର ସାବୁନା ଥାଏ - ସାପୁଆକେଜାକ କୃଷକଟୁ ଗୀତରୁ ପଦେ । ଟିକେ ବଦଳେଇ କହିଦିଏ - 'ବିକୁଳି କଢ଼େଇବ ବାଟ ଯେ ଗୋବିନ୍ଦ ହରେ' । ଏ ସତ ମୁଁ ବାରମ୍ବାର ଅନୁଭବ କରିଥିବି । ଅପାର ଜୀବନ ଓ ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵାର ପରିଚାଳନା କୌଶଳ ବେଶ୍ ସୁଚୁରା ଥିଲା । ଅନେକଙ୍କ ପରି ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ରର ଯାଉତାଉ କିଛି ଜାଣିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ତା ମରଣର ବିଷାଦଠାରୁ ଏଯାଏ ବି ମୁଁ ଖୁବ୍ ଦୂରକୁ ଯାଇ ପାରିନାହିଁ ।

ଏବଂ ସେତିକିବେଳେ ଏ ମୁଖବନ୍ଧ ମୋତେ ଲେଖିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି ।

୧୫ଶ ଶତାବ୍ଦୀର ବ୍ରଜଭାଷୀ କବି ସୁରଦାସ ଏବଂ ଆହୁରି ଅନେକ ସବୁ ଭବିଷ୍ୟବାଣୀ କହିଛନ୍ତି ।

ଲୋକେ ଜାଣିବେ ଅଧିକ, ବୁଝିବେ କମ୍ । ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଅଧିକ, ଶୁଣିବେ କମ୍ । ଭ୍ରମିବେ ଅଧିକ, ଭାବିବେ କମ୍ । ରାଗିବେ ଅଧିକ, ହସିବେ କମ୍ । ପଣ୍ଡିତ ସେବକ ମୂରୁଖ ରାଜା । ହରିଗଜାବେଳେ ବାଜିବ ବାଜା । କ୍ଷୀର ନୀର ହବ ଗୋଟିଏ ଭାଇ । ଭାତ ଜାଡ଼ି ଲୋକେ ଖାଇବେ ଯାଇ । ନାରୀ ହୋଇବେ ନର ବେଶ, ତେବେ ଜାଣିବ କଳିଯୁଗ ଶେଷ !

ସବୁମାନଙ୍କ କଳ୍ପନାଠାରୁ ଘଟଣା ବହୁ ଅଧିକ ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ସେମାନେ ଯଦି ଭାବିଥିବେ - ଜଳ ଏଣ୍ଟରୀୟ ଦାନ ତେଣୁ ତାହା ବିକ୍ରିଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ନ ପାରେ, ଆମେ ତା'ଠାରୁ କେତେ ଦୂରରେ ପହଞ୍ଚି ସାରିବୁ । ସବୁ ଜାଣି ନ ଥିଲେ ବୋଲି ସତ୍ୟକୁ ଅସ୍ଵୀକାର କରି ହେବନି । ଆଜିର ବସ୍ତୁସତ୍ୟ ଏହା ଯେ କ୍ଷୀର, ନୀର ଓ ନୀରା (ମଦ) ଏକା ମୂଲ୍ୟରେ ବିକ୍ରି ହେଉଛି । ଓମ୍‌ଫେଡ୍ ପ୍ୟାକେଟ ଦଶ ଟଙ୍କା, ରେଇ-ନୀର ବୋତଲ ଦଶ ଟଙ୍କା, ସରକାରଙ୍କ ମଦ ପାଇର୍ ବି ଦଶ ଟଙ୍କା । ଭାତଠାରୁ ପିଲାମାନେ ମ୍ୟାଗି-ଯାଇ ଖାଇବାକୁ ଭଲ ପାଉଛନ୍ତି । ଆମେ ଘରେ ନୂଆ ମା'ମାନଙ୍କୁ ଦେଖୁ । ସେମାନଙ୍କୁ ଆଉ ଭାତ ରନ୍ଧା ପରି ବିପତ୍ତିର ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ପଡ଼ୁନାହିଁ । ପବନର ବିକ୍ରି

ଯୁଗ ଚାଲିଛି । ଦଶ ଟଙ୍କିଆ ସେଲଫୋନ୍ ଟପ୍‌ଅପ ଭାଉଚର ବି ଉପଲବ୍ଧ ।

ଏବଂ କଳିଯୁଗ ସରିନାହିଁ । ମୋ ମତ - ତାହା ସରିବା ଉଚିତ୍ ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ ।
ଯେଉଁମାନେ ସରିଯିବ ବୋଲି ଭୟ କରୁଛନ୍ତି ବା ପ୍ରଚାର କରୁଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ଧାର୍ମିକ
ଅପେକ୍ଷା ଭାରୁ ବା ପଳାୟନପଦ୍ଧୀ ବୋଲି ଭାବିବା ଅଧିକ ଉଚିତ୍ ହେବ । ଆଉ ଜଣକ
ସହିତ ବଂଚି ନ ଶିଖି ନାନା ଆକରେ ଖଜବ ବ୍ୟସ୍ତ ମଣିଷ - କଳିଯୁଗ ଶେଷ ହେବା
ବାହାନାରେ - ତାଈରେକ୍ 'ଭଗବାନ'ଙ୍କର ହୋଇଯିବ ? ଏକଦମ୍ ତାଈରେକ୍ ଆପ୍ରୋଚ
ସିରିଜ ? ରିଟେଲ ଦୋକାନ, ଟେଲି-ମାର୍କେଟ୍ ସବୁଠି ଭଗବାନ । ଗଡ଼ିଆ ଗୋଲାବେଲେ
ଦଣ୍ଡିକିରି, କରାଣିକ ପରି ଇଶ୍ବରଗୁଡ଼ିଏ ଖପ୍‌ଖପ୍ ତେଉଁଛନ୍ତି । କରାଟରେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପଦରକ୍
ମିଳୁଛି । ଶିବ କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି ଓ ଭକ୍ତଙ୍କ ସର୍ବସିଦ୍ଧି ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଲୋତକରୁ ରୁଦ୍ରାକ୍ଷ ଉତ୍ପଳୁଛି ।
ଭଗବାନମାନଙ୍କର ଏପରି ପ୍ରଚାର ଆବିର୍ଭାବ ସତ୍ତ୍ୱେ, କଳିଯୁଗ ଶେଷ ହେବା ଆଡ଼କ୍ ଭକ୍ତ
ମନକୁ କାହିଁକି ଆସୁଛି କେଜାଣି ? ଏମିତିକା ଭକ୍ତ-ଭଗବାନ ସଂଶୟ ବା ପ୍ରତ୍ୟୟହୀନତା
ସହିତ ବିଶ୍ୱ-ମାନବର କିଛି ଯାଏଆସେ ନାହିଁ । ସେ ତା ଇଶ୍ବରଙ୍କୁ ଅଲଗା ଜଙ୍ଗରେ ଖୋଜେ ।
ପାଉ ନ ପାଉ, ଆଶାରେ ବଞ୍ଚେ ।

ମଣିଷମାନେ ଯେତେ ପାଠୁଆ ହୋଇଛନ୍ତି ସେମିତି ବୁଦ୍ଧିଆରା ହୋଇଛନ୍ତି କି
ନା, ଏତିକି ଜାଣି ନାହିଁ ବୋଲି ତ ସାହିତ୍ୟ କରୁଛି ।

ଏଥିରେ ସନ୍ନିବିଷ୍ଟ ସମସ୍ତ ଗନ୍ତ ଶୂନାମଧନ୍ୟ ପତ୍ରିକାମାନଙ୍କରେ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରକାଶିତ ।
ପ୍ରତ୍ୟେକର ପାଠକୀୟ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ମୋଟାମୋଟିଭାବେ ମୁଁ ଜାଣେ । ସଂକଳନ ରୂପେ
ସେଇଆକୁ ଆଉଥରେ ଅର୍ପଣ କଲାବେଳେ ନୂଆ କିଛି କହି ପାଠକଙ୍କୁ ଅନାଦୃତ 'ପ୍ରିବୁଡ଼ିସ୍‌'୍
କରିବାକୁ ଚାହେଁନା । ପଢ଼ୁ, ଶୁଣି ହେବି । ମନ ମିଶିଲେ, ସାଥୀ ପାଇବି ।

ସଙ୍କଳନରେ ପରିଣତ ନ ହୋଇ ଅସଂଖ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତ ଗନ୍ତ ଓ ରଚନା ପଢ଼ି ରହିଛି ।
ଏ ବହି ବି ହୋଇ ପାରି ନ ଥା'ତା । ସମ୍ଭବ ହେଲା - ବିଶିଷ୍ଟ ଗାଳ୍ପିକ ଏବଂ ଅତରଙ୍ଗ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ
ଦେବେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଯୋଗୁଁ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ନିର୍ବାକଲାବେ କୃତଜ୍ଞ ।

ରାସ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା

୨୦୦୮

□ ଅଫନକୁ

ପିଲାଟିର ବୟସ ଚାରି । ତା ଶୈଶବର ବାରୁଆଳିରେ
ବୁଲି କେଉଁ କିଛି ଦୁଃଖ ଓ ଅବସାଦ ଆପେଆପେ ଭୁଲି
ହୋଇଯାଇଛି । ଏବେ ତ ସେ ପାରିବନି, ହେଲେ ଏହି
ଆବେଶିକ ସମ୍ପର୍କର ଠିକ୍ ଅର୍ଥ ବୁଝିବାକୁ ଠାକୁରେ ତାକୁ
ଜଳ୍ୟାଶ କରବୁ ।

□ □ ବାପାଜୀ □ □

ବହୁ ସୁଖ ମାରଣା

ଦେହ ସିନା ମିଳୁଥାଏ ପ୍ରେମ କିନ୍ତୁ ମିଳେନା
 ପ୍ରେମ ଭ ତ ମାରଣା ।
 ଗଜଦନ୍ତ ସାଜ ମିଳେ ନିଦ କିମ୍ବା ମିଳେନା ?
 ନିଦ ବି ତ ମାରଣା ॥
 ଧନ ମିଳେ ଜନ ମିଳେ ସୁଖ କିଆଁ ମିଳେନା ?
 ସୁଖ ନିଶ୍ଚେ ମାରଣା ।
 ଜୟ ମିଳେ ଭୟ ମିଳେ - ଯଶ ଦମ୍ଭ ମିଳେନା
 ସେସବୁ ତ ମାରଣା ॥
 ଅନାଦରେ ସ୍ନେହ ମିଳେ ଆଦରେ ତ ମିଳେନା
 ସ୍ନେହ କିନ୍ତୁ ମାରଣା ।
 ନିଜ ପାଇଁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଖୋଜୁ ଅପରକୁ ଦେଉନା
 ଶ୍ରଦ୍ଧା ବି ତ ମାରଣା ॥
 ମହ ଆଶା ଖୋଜି ଲୋଡ଼ି ମନ କରୁ ରୋଗଣା
 ଭଲ ଆଶା ମାରଣା ।
 ହାରିବାକୁ ଚରିଯାଇ ଜିତିବା ତ ଜାଣୁନା
 ବୁଦ୍ଧି ସବୁ ମାରଣା ॥
 ଭଲ ଦିଶେ ହସ ମୁହଁ
 ଭଲ ଦିଶେ ମଜାମଜି ଗହଣା ।
 ହସିବା କି ନ ହସିବା କୁହ ବନ୍ଧୁ -
 ଜୀବନରେ ବହୁ ସୁଖ ମାରଣା ॥

□□ ବରଗଛ

“ଆଜ୍ଞା, ଯଦି କଚିରି ଆଡ଼େ ଯାଉଥା’ନ୍ତି ମତେ ଟିକେ ଟ୍ରେଜେରି ପାଖରେ ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତେନି ?”

ମୋ’ ମାସ । ଆଉରି ବାରଟା ବାଜି ନ ଥାଏ । ଆକାଶରୁ ନିଆଁ ବର୍ଷୁଥାଏ । ଶିଷ୍ ଓ ଭଦ୍ର ଜଣେ ବୃଦ୍ଧଙ୍କ ଏ ଅନୁରୋଧ ରଖିବାରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ନ ଥିଲା । କାରଣ ମୁଁ ଯାଉଥିବା ରାସ୍ତାରେ ହିଁ ଟ୍ରେଜେରି । ଧାସରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାକୁ ସେ ମୁହଁ ଓ ମଥା ଘୋଡ଼ାଇଥିଲେ ଖଣ୍ଡିଏ ସଫା ମାଣିଆବନ୍ଧି ଗାମୁଛାରେ । ପିନ୍ଧିଥିଲେ ଧୋତି ଓ ହାତୁଡ଼ା । ଆଖିରେ ମୋଟା କାଚ ଚଷମା । ରୁଚିଶାଳ । କେବଳ ଅମେଳ ଦେଖାଯାଉଥିଲା ତାଙ୍କ ହାତରେ କନା ବସ୍ତାନି । ଟ୍ରେଜେରିକି ହୁଏତ ପେନସନ ସକାଶେ ଯାଉଥିବେ । ନ ହେଲେ ପାଖାପାଖି ଅନେକ ଅପସ୍ୟ । ଆଉ କେଉଁଠି କ’ଣ କାମ ଥିବ । ଟ୍ରେଜେରି ଏକ ଜଣା ନାଁ । ତେଣୁ ସେ ତାହା ହିଁ କହିଥିବେ । ମୋର ଅଧିକ କିଛି ଭାବିବା ଦରକାର ନଥିଲା ।

ବସିଲା ପରେ ସେ କହିଲେ, “ଆପଣଙ୍କର ଧର୍ମ ହବ । ଧୂ ଧୂ ଖରା । ଦି ଘଣ୍ଟା ହେଲା ଅନେଇତି । ଚାଉନବସ ଖଣ୍ଡେ ଆସୁନି । ସେୟାର ଅଟୋ ପାଇଁ ଆଉ ଲୋକ ଆସିଲେ ସିନା । ଜଣିକିଆ ନବାକୁ କେହି ବି ଚିରିଣ ଚକକୁ ଖସୁନାହିଁତି । ମୁଣିରେ ପଇସା ନାହିଁ ତ ସହରରେ ଜୀବନ ନାହିଁ । ମୋ ଲାଗି ଆପଣଙ୍କର କିଛି ଅସୁବିଧା ହେଲାନି ତ ?”

“ନା ନା । ମୁଁ ସେଇ ରାସ୍ତାରେ ହିଁ ଆଉ ଟିକେ ଆଗକୁ ଯାଉଛି ।” ବାସ୍, ଯା’ପରେ ତିନି ଚାରି କିଲୋମିଟର ବାଟ ଆମ ଦିହଁଙ୍କ ଭିତରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ନ ଥିଲା । ଟ୍ରେଜେରି ନିକଟ ହେଲା । ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲି, “ଟ୍ରେଜେରି ନା କଚିରି, କୋଉଠିକି ଯିବେ ? ସେଇଠି ଛାଡ଼ିଦେବି । ଖରା ଭାରି ଟାଣ । କାହିଁ କୁଆଡ଼େ ଚାଲିବେ ?”

“ନାଉଁ ଆଜ୍ଞା, ଏଇଠି ଛାଡ଼ିଦିଅରୁ ।”

ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ପ୍ରକାଶ ଏକ ବରଗଛ । ସୁଟର ଅଟକାଇଲି । ତା ଛାଇ ତଳେ ପାଗ ବଦଳି ଯାଏ । ଗଛର ଛୋଟ ମୋଟ ସାତଟି ଓହଲ । ତହିଁରୁ ଦି’ଟା ମୂଳ ପରି ଆୟୋଜନ ବିସ୍ତାର କରିଛନ୍ତି । ଗଛର ପ୍ରାଚୀନତା କେତେ ତାହା ଜନଶ୍ରୁତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ସହର ତିଆରି ଆଗରୁ ସେଇ ବରଗଛ ମୂଳର ଏକ ବିରାଟ ଅଞ୍ଚଳରେ ମୋଟେ ଆଲୁଅ ପତ୍ର ନ ଥିଲା । ସେଠି କୁଆଡ଼େ ଗୋଟେ ମାରାତ୍ମକ ବ୍ରହ୍ମରାକ୍ଷସ ରହୁଥିଲା । ତା ଆଦେଶରେ ପିଣାତ ପିଣାତୀମାନେ ଆଖପାଖରୁ ଖୋଜିଉଣ୍ଡାଳି ଜୀବଜନ୍ତୁକୁ ମାରି ରକ୍ତ ପିଉଥିଲେ ଓ ମଂସ ଆଣି ବ୍ରହ୍ମରାକ୍ଷସ କତିରେ ଥୋଇ ଦେଉଥିଲେ । କୁଡ଼କୁଡ଼ ହାଡ଼ଗଦା ଭିତରେ ଧୁନି ଜଳେଇ ଆଠକାଳୀ ବାରମାସୀ ବ୍ରହ୍ମରାକ୍ଷସଟା ଶିବ-ସାଧନା କରୁଥିଲା ।

ଏବେ ସେଠିକାର ଚିତ୍ର ଭିନ୍ନ । ନିତ୍ୟପ୍ରତ୍ୟ ହାଜର ହେଉଥିବା ଅଗଣନ ଅସ୍ଥାୟୀ ମଣିଷଙ୍କ ସ୍ଥାୟୀ ମନରୁ କିଛିକିଛି ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ତା ତଳେ ଜାକିକୁକି ହୋଇ ରହିଛି କେତୋଟି ଉଠା ଦୋକାନ । ସେଠି ଅନେକ ଜାଗା ମୃଦଙ୍ଗ କିରଣ ପରି ଚିକ୍କଣ । କୋଉଠି ଷ୍ଟାମ୍ପଭେଣ୍ଡର ବାବୁ ବସନ୍ତି ତ ଆଉ କେଉଁଠି ମୋତିଚୂର୍ ପତ୍ର କାଟି ରେଡ଼ିମେଡ଼୍ ଖଜନି ତିଆରି କରୁଥିବା ଲୋକଟି ବସେ । ଚିନାବାଦାମ, ଚାନ୍ ଓ ଗୁପ୍ତଚୁପ୍ ଦୋକାନୀମାନେ ମଧ୍ୟ ସେମିତି । ଦିନ ହେଲେ କେତେ କଥା ମିଳେ ତା ତଳେ । ରାତି ହେଲେ କେତେ କଥା ହଜେ ତା ତଳେ । ଗଛ ସହିତ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଥିବା ବାସିନ୍ଦାମାନଙ୍କର ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ ପରି ଦିଗ ବିଚାର ନାହିଁ । ଯିଏ ଯୁଆଡ଼େ ଅନେଇ ବସିପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଶୁଙ୍ଖଳାରେ ବି ଓଲମବିଜମ ହୁଏ ନାହିଁ । ଠିକ୍ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ ପରି । ସମସ୍ତେ ଅଲିଶିତ ଭାବେ ତମାମ ଗଛ ତଳଟା ନିଜନିଜ ଭିତରେ ବାଣି ନେଇଛନ୍ତି । ସିନ୍ଦୁରା ପାଟିଲାବେଳୁଁ କ୍ରମେକ୍ରମେ ସଜିଏଁ ସେଠି ହାଜର ହେବେ । ସଫାସୁତୁରା କରିବେ । ଧୂପ ଓ ଖାଦ୍ୟର ବାସ୍ନାରେ ଭରିଯିବ ଜାଗାଟା । ଠେଲା ଦେକାନର ଶସ୍ତା ମନୋହାରୀ ଦ୍ରବ୍ୟରେ ଝଲକି ଉଠୁଥିବ ବୈଭବର ବିକଶିତ ରୂପ । ସେଇଠି ଚାଲୁଥିବ ମଣିଷମାନଙ୍କ ଆଶା ଓ ଆତଙ୍କର ସହାବସ୍ଥାନ ବା ଲଢ଼େଇ । ଅନୁକ୍ରା ସକାଳରୁ ଗାଈଲୀ ସଞ୍ଜ ଯାଏ ଘୋ ଘୋ କରୁଥାଏ ତା ମୂଳ ।

ରତିବ୍ୟସ୍ତ କାମୁକ ପରି ସେଠି ରାତି ମଧ୍ୟ ଘଟଣାବହୁଳ । କେତୋଟି ରିଫିଉଜି ପରିବାର, ଟୁଲି-ରିକ୍ସାବାଲା ଓ ଭିକାରି ସେଠି ଶୁଅନ୍ତି । ସେମାନେ ଗଛର ଖୋପ ଓ ସନ୍ଧିରେ ନିଜନିଜ ସରଞ୍ଜାମ ସାଇତି ରଖିଥା'ନ୍ତି । ଗୁଡ଼ାଖୁ, ବିଡ଼ି, ଚିଲମ, ବିଛଣା ପାଇଁ ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ ଅଖା କି କନା ବା ସେହିପରି ଆହୁରି କେତେ ଚିଜ । ଏଥିରେ ବି ଅନ୍ତରୀକ୍ଷର ଶୁଖିଲା । କେହି କାହାରି ଚିଜ ଉଠେଇ ନିଅନ୍ତିନି । ବରଗଛଠାରୁ ରେଜେଷ୍ଟ୍ରି ଅଫିସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବି ଯାଇଥିବା ଅନେକ ଗଛଜିଆ ଝାଟିବୁଦା ଭିତରେ କେବେକେମିତି ବାସିନ୍ଦାମାନଙ୍କର ସହମତିସଂପନ୍ନ ଜନାକାରି ଘଟଣାମାନ ମଧ୍ୟ ଘଟୁଥାଏ । ତା କୋଳରେ ନାନା ରକମ ଚଢ଼େଇଙ୍କ ବସା । ସକାଳ ସଞ୍ଜରେ ଅର୍ଜେଷ୍ଟ୍ରା ଓ ଦିନ ତମାମ ଅଭୂତ ସିମ୍ପୋନି । କେତେବେଳେ ଶୁଭୁଥାଏ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ କିଟିରିମିଟିରି କଳିକନ୍ଦଳର ଘୋ ଘୋ ତ ଆଉ କେବେ ପ୍ରେମ କାକଜିର ବେଦଧ୍ବନି । ତା ମୂଳେ କାହାରି ପରିଚୟର ଦମ୍ଭ ଚଳେନି । ନିଷ୍ପ୍ରହ ଅଥଚ ଚମତ୍କାର ଶୁଖିଲାର ଏକ ମହାମହିମ ସାକ୍ଷୀ ପରି ଗଛଟି ରହି ଆସିଛି । ପ୍ରତୀକ୍ଷା ପାଇଁ କାହାଲାଗି ତାହା ସମୟର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିନାହିଁ । ମହତ ଉଦାର ମା କୋଳ ପରି ତାକୁ କିଛି ଓଜନିଆ କି ଅଖାଡୁଆ ଲାଗେନା ।

ସେଇଠି ବୃଦ୍ଧ ଓହ୍ଲାଇ କହିଲେ, “କିଛି ଖରାପ ଭାବିବେନି । ଲସି, ଆଖୁରସ ନ ହେଲେ ଲେମ୍ବୁପାଣି ଗିଲାସେ ପିଅନ୍ତୁ । ଆପଣ ହଁ କଲେ, ମୁଁ ବି ଗିଲାସେ ପିଅନ୍ତି ।” ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗରେ ସୁନ୍ଦର ମାପରୂପ ଜଙ୍ଗ । ତାଙ୍କୁ ଏମିତି କିଛି ସାହାଯ୍ୟ କରି ନ ଥିଲି । ବୋଧେ ବଞ୍ଚାଇଥିବା ଅଟେ ଖର୍ଚ୍ଚରୁ କିଛି ବ୍ୟୟ କରି ସେ ନିଜ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ ।

ଛାଇରେ ପହଞ୍ଚି ସେ ମୁହଁରୁ ଗାମୁଛା ଖୋଲିଲେ । ସାମ୍ରାଟ ଦେଖି ଜାଣିଲି ଯେ ସେ ଥିଲେ ଆମ ହାଇସ୍କୁଲର କୈଳାଶ ସାର । ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ବୟସ ଅବଶ୍ୟ ତାଙ୍କ ଚେହେରାକୁ ବହୁଭାବେ ଓଲଟପାଲଟ କରିଦେଇଛି । ଯେତେ ବଦଳୁ, ମୂଳ ଛାଞ୍ଚ ଯେମିତି କି ସେମିତି । କୈଳାଶ ସାର କେବଳ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ନ ଥିଲେ, ଥିଲେ ଆମ ପରି ଅନେକଙ୍କ ପାଇଁ ଚରୁଣ ଚେତନାର ଅସରନ୍ତି ସ୍ବପ୍ନ । ଏକ ସର୍ବବ୍ୟାପ୍ତ ସରା । ସେ ଜ୍ଞାନି ଓ ଭତିହାସ ପକ୍ଷୀଥିଲେ । ଆମ ସିନିଅର ପିଲାଙ୍କ ଠାରୁ ଶୁଣି

ଶୁଣି, ଜୀବନରେ କାହା ପରି ହେବାକୁ ଚାହଁ ବୋଲି ପଚରାଗଲେ, ଅନେକଙ୍କ ମନରେ କୈଳାଶ ସାର୍ବଜ୍ଞ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ପଶୁ ନ ଥିଲା ।

ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଆଦର୍ଶର ପରିଭାଷା ଥିଲା ନିହାତି ଅଲଗା । ଚେନାଏ ହସ ଲାଖି ରହିଥିବା ମୁହଁଟିଏ । ପରେ ଆମ ସ୍କୁଲ ରାଜ୍ୟରେ ନାଟକ ଓ ଖେଳ ପାଇଁ ଯେପରି ପ୍ରମୁଖ ସ୍ଥାନ ହାସଲ କରିଥିଲା ସେ ଥିଲେ ତହିଁର ଆଦ୍ୟ ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ । ଏମିତି ଥରେ ବି ସେ କୌଣସି ପିଲାକୁ ମାରି ନାହାଁନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ସମସ୍ତେ ଡରନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଦୁଇନାରେ ହେତମାଷ୍ଟ୍ରେ ବି ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ ପ୍ରଭାମୟ ଲାଗୁଥିଲେ । ପରିଧାନ ପାଇଁ ଖଦଡ଼ ସେ ସମୟର ଏକ ବୌଦ୍ଧିକ ଜନପ୍ରିୟ ପୋଷାକ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ କେବେ ତାହା ପିନ୍ଧୁ ନଥିଲେ । ଫିନିଫିନ୍ ଧଳା ଧୋତି ଓ ଲଣ୍ଡରିକରା ହାଫସାର୍ଟ । ଆମର ମଫସଲିଆ ସ୍କୁଲ । ନଖିଆ ଧୋବା ନିଜ ଗାଁ ନାଜିମତ ପାଳି କାମ ସାରି ଅଧିକା ଦି' ପଇସା ରୋଜଗାର କରିବାକୁ ଲଣ୍ଡିଟିଏ ଆରମ୍ଭ କଲା । ଲଣ୍ଡି ମାନେ, ଚାଳିଆ ଖଣ୍ଡେ । ବାଉଁଶ ଚାରିଖଣ୍ଡ ଖୁଣ୍ଟ ପରିକା ପୋତି ତା ଉପରେ ଗୋଟିଏ ଭଜା ତଜାର ପିଠି ପାଲିସ କରି ତାକୁ ଇସ୍ତି ସଜରେ ପରିଣତ କରିଥିଲା । ସିଏ କହେ, କୈଳାଶ ସାର୍ ନଥିଲେ ସେ ଲଣ୍ଡି ଆରମ୍ଭ କରିପାରି ନ ଥା'ନ୍ତା ।

ଆମ ସମୟରେ ସ୍କୁଲ ଦରମା ବା କେତେ ଥିଲା ? ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ ବେଳକୁ ମାସକୁ ଟଙ୍କାଟେ । ବୋଉ ଘଷି କୁଣ୍ଡା ବିକି କି ବାପା ମୂଳ ଲାଗି ଯେତିକି ଉପାର୍ଜନ କରୁଥିଲେ ତାକୁ ଭରସା କରି ମୁଁ କେବେ ଠିକ ସମୟରେ ବି ଦରମା ଦେଇ ପାରୁ ନ ଥିଲି । ମୁଁ ଭଲ ପଢୁ ନ ଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଭଲ ଭଲ ଖେଳୁଥିଲି । ଦରମା ଚାରିଖର ଦୁଇ ତିନି ଦିନ ଆଗରୁ ମୋ ଖେଳ ଖରାପ ହୁଏ । ସିଏ ଆମ ଗେମ୍-ସାର୍ ନ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଦିନେ ସେ ମତେ ତାକି ପଚାରିଲେ । “ତୋର ଏମିତି ପ୍ରତି ମାସରେ ଚାରି ପାଞ୍ଚ ଦିନ ଖେଳ କାହିଁ ଖରାପ ହଉଛି ?”

ମତେ ଭାରି ଡର ଲାଗିଥିଲା । କହିଲି, “ଆମେ ଭାରି ଗରିବ । ବାପା ମୋ ପାଇଁ ଦରମା ଦବାକୁ ଭାରି ହଇରାଣ ହଉଛି । ମୁଁ ଆଉ ପଢ଼ିବିନି । କାଲିଠୁଁ ଆଉ ଇସ୍କୁଲ ଆସିବନି, ସାର୍ ।” ସେ ହେତମାଷ୍ଟ୍ରେ କହି ମୋର ହାଫ୍-ଫି କରାଇ ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ସେଇ ଦିନଠାରୁ ପ୍ରତି ମାସରେ ପକେଟରୁ ଆଠଶା ଦେଇ ମୋ

ଦରମା ରସିଦ କାଟି ଦେଉଥିଲେ । ମୁଁ ପାଠ ବନ୍ଦ କରିନାହିଁ । ଏମିତି ଏମିତି ଭଲରେ ମାଟ୍ରିକ ପାଶ୍ କରି । ଆମ ବେଳେ ମାଟ୍ରିକ ମାନେ, ବହୁତ କଥା ଥିଲା ।

ମୁଣ୍ଡରୁ ହେଲ୍ମେଟ କାଢ଼ିଲି । ସ୍କୁଟର ଷ୍ଟାର୍ଟ କରି ତାକୁ ପାଦ ଛୁଇଁ ପ୍ରଣାମ କରି । ସେ ଆବାକାବା ହେଲେ । “ବାପ ତୁ କିଏ, ଟିକେ ମନେ ପକେଇ ଦେ । ବୁଢ଼ା ହେଲିଣି ତ ।” ବୟସ ତୁଳନାରେ ସେ ସେତେ ବୁଢ଼ା ଦେଖା ଯାଉ ନ ଥିଲେ । ଗହୀରେଇ ଦୋଦୋ ଚିହ୍ନା ଆଖିରେ ଅନେଇଲେ ମୋ ଆଡ଼କୁ । ହଠାତ୍ ମେଜାରେ ଅଳ୍ପଜଣା ମାଉସୀକୁ ହାବୁଡ଼ିଲେ ଆମେ ଯେମିତି ସବାଆଗେ ନିଜ ମନ ସହିତ ନିଜେ ପତିଆରାହୀନ ଲଢ଼େଇଟିଏ ଯୁଦ୍ଧ, ଠିକ୍ ସେମିତି । ସେ ମୋତେ ଚିହ୍ନି ପାରୁ ନ ଥା’ନ୍ତି ବା ସେତିକି କଥା ସହଜରେ ବି କହିପାରୁ ନ ଥା’ନ୍ତି । ଏପରି ଟେନ୍ସନ୍ସରୁ ତାକୁ ହଟାଇବା ଦାୟିତ୍ବ ମୋର ହୋଇପଡ଼ିଲା ।

ଅବଶ୍ୟ ସେତେବେଳକୁ କାଳ ମତେ ଗଡ଼େଇ ଦୂରକୁ ଠେଲି ଦେଇଥିଲା । ସାର୍ବଜ ବିଷୟରେ ଆଉ କିଛି ମୁଁ ଜାଣି ନ ଥାଏ ।

ପଚାରିଲି, “ଶରତ ଏବେ କୋଉଠି ?”

“ତୁ କ’ଣ ଶରତ ସାଙ୍ଗରେ ପଚୁଥିଲୁ ?”

“ହଁ, ସାର୍ । ଆମ ଘର ବଣାସାହି ।” ସେ ଦୋ ଦୋ ଚିହ୍ନା ହେଉଥିଲେ । ହାୟ-ଫି କଥା କହିଲି ।

ମନେ ପକେଇ ପାରିଲେ ବୋଧେ । କହିଲେ, “ଆରେ ତୋ ନାଁ ଅମୃତ ନା ? ଏତୁଟିଏ ହେଲୁଣି ? ତୁ କ’ଣ ଏଇଠି ଅଛୁ ? କୋଉଠି ବାହା ହେଇରୁ ? ବୋହୂ ଏଠି ନା ଗାଁରେ ? ପିଲାମାନେ କେଡ଼େକେଡ଼େ ହେଲେଣି ? କ’ଣ କରୁଛୁ ? ବାପା ବୋଉ କେମିତି ? କତିରେ ରଖିଛୁ ନା ସେମାନେ ଗାଁରେ ? ସେମାନଙ୍କ ଦେହ ପା ଭଲ ଅଛି ତ ?”

ମୋ ବାପା ବୋଉ ଆଉ ସଂସାରରେ ନ ଥା’ନ୍ତି । ତାହା ହୁଏତ ସେ ଜାଣି ନ ଥିଲେ । ସେ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଏତେ କଥା ପଚାରିଲେ, ଯେମିତି ଭୋକ ବିକଳିଆ ମଣିଷ ପାଇଲେ ସବୁ ଏକାସାଙ୍ଗରେ ଗିଳି ପକାଇବା ଲୋଭ ପରି । ତାଙ୍କ ଲୁଚା ମନରୁ ଉଦ୍‌ବେଗର ଭାଷା ବୁଝିବା ସେତେବେଳେ ମୋ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ସବୁର ଗୋଟିଗୋଟିକିଆ ଉତ୍ତର ଦେଉଦେଉ ସେ ଯେତେବେଳେ ଶୁଣିଲେ

ଯେ ମୁଁ ଏଠି ଚିହ୍ନିବୁ ଅତିଶୟ ଅପିସରେ ହେବୁ କୁର୍ବ ଅଛି ବୋଲି ତାଙ୍କ ଆଖି ଚକ୍ଚକ୍ କଲା । ପଚାରିଲେ, “ତୁ ତା’ହେଲେ ଜଣେ ସିନିଆର ଅତିଶୟ ହେମନ୍ତ ଗଜରାଜକୁ ଚିହ୍ନିଅବୁ ? ମତେ ଟିକେ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବୁ ? ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଉଛି । କେମିତିକି ଲୋକ ସିଏ ?”

“ହଁ ସାର୍, ସିଏ ଆମ ଅପିସରେ । ସାନଭାଇ ପରିକା । ଆପଣଙ୍କର କିଛି ଅସୁବିଧା ହେଉଛି କି ?”

ସେ ନିଜ ସମସ୍ୟା କହିଲେ । ତାଙ୍କ ଘରୋଇ ଚାକିରି ସରକାରୀ ହେବା ବେଳର କଥା । ସାର୍‌ଙ୍କ ଗାଁ ନାଁ ଗେଲିପୁର । କୌଣସି କିରାଣିର ଈଶ୍ବର ଅପତକତାରୁ ଜାଣିଶ ଟାଳପମେସିନ କି’ବୋର୍ଡର ପାଖ ବର୍ଷ ବାଡ଼େଇ ହୋଇଥିବା କାରଣରୁ ତାହା ସରକାରୀ ରେକର୍ଡରେ ଫେଲିପୁର ହୋଇଥିଲା । ସାର୍ ବା କାହିଁକି ଜାଣିଥା’ନ୍ତେ ? ଏଥିପାଇଁ ତାଙ୍କର କିଛି ଅସୁବିଧା ମଧ୍ୟ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ବହୁ ପରେ, ହେମନ୍ତ ଅବଜେକ୍ସନ କରି ଦେଇଥିବ । ତା’ପରେ ସାର୍ ଅନେକ ଦୌଡ଼ାଦୌଡ଼ି କଲେ । ହେଲାଣି । ତହସିଲଦାରଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରାମାଣିକ ସାର୍ଟିଫିକେଟଟେ ହାସଲ କରି ତା ଜରିଆରେ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ । ମାତ୍ର ସେଠି ଆଉ ଏକ ଜାଣିଶ ଅକ୍ଷରର ଅପଥ ପ୍ରବେଶ ଯୋଗୁ ପୁଣି ସେଇ ନାଁ ହୋଇଗଲା ଗେଲିପୁର । ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି ସେ ଅପିସରକୁ ଅରେ ଦେଖା କରିପାରିଲେ । ସବୁ ଶୁଣି ଅପିସର କହିଲେ, “ଜଏ ଯାହା ସିଏ ସେଇଆ ।” ଯାକ ଦୁଃଖ ଶୁଣିବାକୁ ତାଙ୍କର ବେଦ ନ ଥିଲା । ମାତ୍ରତେ ପ୍ରତିବାଦ କରୁଛି ଭାବି ସେ କୁଆଡ଼େ ରାଗି କହିଲେ, “ମୋଠୁଁ ତମେ କ’ଣ ବେଶି ଜାଣିଶ ଜାଣିବ ?”

କାଳର ଅଭୂତ କୌଣସି । କୈଳାଶ ସାର୍‌ଙ୍କୁ କେହି ଜଣେ ଜାଣିଶ ଶିଖେଇଲା, ହେ ଜଗବାନ ! କ୍ଷମତା ଓ ଗଲୁ ଏକଦମ୍ ଏକାପ୍ରକାର । ରକ୍ତ ନ ବାହାରିବା ଯାଏ ସୁଖ ମିଳୁଥାଏ ଯେ ମିଳୁଥାଏ ।

ତାଙ୍କର ଅବସର ନେବା ସେତେବେଳକୁ ଚାରି ବର୍ଷ ହେଲାଣି । ସେ କାରଜପତ୍ର ସଜାଡ଼ିପାରି ନ ଥିଲେ । ପେନ୍‌ସନ ନାହିଁ । ଦମ୍ଭରେ କହିଲି, “ଯାହା ବି ଅସୁବିଧା ଆଉ, ମୁଁ କରେଇଦେବି ।”

ଆମ ଭିତରେ ମନର କୁଟକାଟି ଆଉ ନ ଥାଏ । ତାଙ୍କୁ ବାକି ନେଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ଆରପଟ ଲୋକା ନାହାକ ପକ୍ଷ ହୋଟେଲରେ ଖାଇବାକୁ ବସିଗଲା ।

“ସାର, ରାତିଟା ଏଠି ରହି ଯାଆନ୍ତୁ । କାହିଁକି ନା, ଆଜି ଅକ୍ଟିବ୍ ଅଫିସର ନାହିଁ । କାମ ସବୁ ଆଜି କରିଦେବା । ମର୍ଷିଭ୍ ଅଫିସ । କାଲି ସକାଳୁ ଅଫିସରଙ୍କ କାଉଣ୍ଟରସାଇନ୍ କରେଇ ମୁଁ ନିଜେ ଯାଇ ସି.ଆଇ. ଅଫିସ୍ କାମ ସାରିଦେବି । ଆପଣ ଅର୍ଡର ଧରି ପକେଇବେ । ସଦର୍ସଣର ରାଧୁ ପାତ୍ର ସେଠି ବଡ଼ବାବୁ ନାହିଁ କି ?”

“ଅଛି ଯେ, ଭଲ ପିଲାଟିଏ । ମନେ ରଖିବି । ସିଏ ବି ମୋ ପାଇଁ ଯାଡ଼େସାଫ୍ଟ କେତେ ଜାଗା ଦଉଡ଼ିବି । ହେଲେ ଅକ୍ଟିବ୍ ଅବଜେକ୍ସନ ତ । କିଛି କରିପାରିଲାନି । ଯାକ ଆଗରୁ ଯେଉଁ ସି.ଆଇ. ଥିଲେ ସିଏ ଏଡ଼େ ବେଚକ୍ଷମା ଲୋକ ଯେ ମତେ ଅରେ ରାଧୁ ସାମ୍ରାରେ ଯାହାତାହା କହିଦେଲେ । ସେଦିନୁ ଆଉ ସେଠିକି ଯାଇନି । ଏବେ ନୂଆ ସି.ଆଇ. ଆସିଲେଣି । ହେଲେ ମତେ ରାଧୁ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ଖରାପ ଲାଗୁଛି । କ’ଣ କରିବା, ଯାହା ଭାଗ୍ୟରେ ଥିବ । ତୁ ଏଠି ଅଛୁ ବୋଲି କାଲି ରାଧୁ ତ ମତେ କହିଲାନି ?”

ସାର, ପୁଣି ଭାଗ୍ୟ କଥା କହୁଛନ୍ତି ! ତାଙ୍କ ପରି ଶୁଖିକିତ ଲୋକ ଯେଉଁ କାମ ଏତେ ବର୍ଷ ଧରି କରି ପାରି ନ ଥିଲେ ତାହା ମୋ ଦ୍ଵାରା ରାତି ପାହିଲାବେଳକୁ ଶେଷ ହୋଇ ଅର୍ଡର ବାହାରିବ ? କଥାଟି ତାଙ୍କୁ ପର୍ବତପ୍ରାୟ ଲାଗୁଥିଲେ ବି ସେ ଉଶ୍ଵାସ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ମୋତେ ବିଶ୍ଵାସ କରୁଥିଲେ ।

ସେ କହିଲେ, “ଆଜି ଚାଲିଯା’ନ୍ତି । କାଲି ସକାଳୁ ଆସିଲେ ହୁଅନ୍ତାନି ?”

“ନାହିଁ ସାର, ଡେରି ହେଇଯିବ । ଆଜି ଦେଖିଲେନି, ପହଞ୍ଚିବାକୁ କେତେ ଡେରି ହେଇଯା’ନ୍ତା । ରାତିକ କଥା ତ । ଆମ ଘରେ ରହିଯିବେ । କିଛି ଅସୁବିଧା ହବନି । ଗୋଟାଏ ରୁମ୍ ଏକଦମ୍ ଖାଲି । ବିଛଣାପତ୍ର ସବୁ ପଡ଼ି ରହିଛି । ଏଇ ଟିକେ ଆଗ ବୁକ୍ କଲୋନିରେ ।”

ସାର ଆଶ୍ଚକ୍ଷ ହେଲା ପରି ଲାଗିଲେ । ପଚାରିଲେ, “ଘରେ ଆଉ ସବୁ କିଏ ଅଛନ୍ତି ?”

ସବୁ ଶୁଣି ସାରି କହିଲେ, “ତା’ହେଲେ ତୁ ହୋଟେଲରେ ଖାଇଲୁ କାହିଁକି ?” ଘରେ ପିଲାଛୁଆ ଥିଲାବେଳେ ହୋଟେଲରେ ମିଲ୍ ଖାଇବା ଯେମିତି ଏକ ଅପରାଧ । ତାଙ୍କର ଏମିତିକା ତାରିଦାନିଆ ପ୍ରଶ୍ନ । ଉତ୍ତର ଦେଇ ନ ଥିଲି ।

“ଶରତ ଏବେ କୋଉଠି ?”

ମୋ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିକୁ ଭରସା କରି ଇଷତ୍ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ କୋଉଠୁ ଆସି ଖଙ୍କାର ଲେଖାଏ ପଡ଼ିଗଲା କି ଯେମିତି ! କଥା କହିବାର ନୂଆ ପ୍ରକାର ଦମ୍ଭପଣ ଟିକେ ଜଣା ଦେଖାଗଲା । ଅପ୍ରକାରିଆ ମୁତ୍ତ ଚକ୍ଷୁକ ସଜାଡ଼ିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେଲେ ବି ସେ କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ଧରା ପଡ଼ିଗଲେ । କହିଲେ, “ଏଉଠି ।” ଆଉ ଧାଡ଼ିଏ ବି କଥା ଲମ୍ବେଇଲେନି ।

ଶରତ ଏଉଠି ଅଛି ଅଥଚ ମୁଁ ଜାଣିଲିନି ? ଗାଁ ଚିହ୍ନା, ସ୍କୁଲ ଚିହ୍ନା ଏମିତି ଏଠି ଯେତେ ଅଛନ୍ତି, କେହି କେମିତି ଜାଣି ପାରିଲେନି ? ତା’ହେଲେ ବି ତ ମୁଁ ଜାଣିଥା’ନ୍ତି । ଶରତକୁ ନେଇ ସାର୍ବଜ୍ଞ ଜୀବନର ଇକୁଏସନ କିଏ ବା ନ ଜାଣେ ? ଶରତ ମୋଟେ ଚାରି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷର ହୋଇଥାଏ । ଆଉ ଏକ ସତ୍ତାନ ପ୍ରସବ କାଳରେ ମାଉସୀ ଚାଲିଗଲେ । ସେତେବେଳେ ସାର୍ବଜ୍ଞ ବୟସ ବା କେତେ ? ତେବେ ବି ସେ ଦ୍ୱିତୀୟପକ୍ଷ କଲେ ନାହିଁ । ଏକାସାଙ୍ଗରେ ମା ଓ ବାପା ହୋଇ ସେ ତାକୁ ବଢ଼େଇଥିଲେ ।

ପଚାରିବି ପଚାରିବି ହେଉଥିଲା — ଶରତ କୋଉଠି ଅଛି ? କିଛି ଶିଷ୍ଟାଚାର ଏବଂ କିଛି ଅଜଣା ଡରରେ ତାହା ମୁଁ କଲିନି । ସାର୍ ନିଜଆତ୍ମ କିଛି କୁହନ୍ତୁ । ଅପେକ୍ଷା କଲି । ମାତ୍ର ସେ ଭୋଲା ନାହାକ ଦୋକାନରେ ରଖାଯାଇଥିବା ମିଠା ରେକ୍ ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ଦୋକାନରୁ ଆମେ ବାହାରୁରୁ, ଠିକ୍ ସେତିକିବେଳେ ହେମନ୍ତ ସେଠିକି ଖାଇବାକୁ ଆସିଲା । ତାକୁ ସାର୍ବଜ୍ଞ ସହିତ ଚିହ୍ନା କରାଇଦେଲି । ତାଙ୍କ ଅସୁବିଧା ଓ ସମାଧାନର ଉପାୟ ଠିକେଠିକେ କହିଦେଲି । “ସାର୍ବଜ୍ଞ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଘରକୁ ଯାଉଛି । ସେ ଆଜି ଆମ ଘରେ ରହିବେ । କାଲି ତାଙ୍କ କାମ ହେଲେ ସେ ଗାଁକୁ ଯିବେ । ମୁଁ ଆଉ ଅଫିସ୍ ଫେରିବିନି ।”

ତାଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହେମନ୍ତକୁ ଧରେଇ ଆମେ ଚାଲିଗଲା । ଏତଦ୍ୱାରା ମୁଁ ହେମନ୍ତକୁ ଏକେତ ଦେଇଗଲି ଯେ ସାର୍ ମୋର ଯାଇତାଇ ଚିହ୍ନା ନୁହଁନ୍ତି । ତାଙ୍କ କାମ ପାଇଁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଅଟକାଇ ନିଜ ଘରେ ରଖୁଛି । ଦାୟିତ୍ୱ ଦୂର୍ବଳତା ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଚରିତ୍ରହୀନତା ସତ୍ତ୍ୱେ, ସରକାରୀ ଅଫିସ୍‌ରେ ଚାକିରି କରୁଥିବା ସମସ୍ତଙ୍କ ପରି ଆମ ଭିତରେ ବି ସହଯୋଗୀ ସମନ୍ୱୟ ରହିଛି । ସେ ଜାଣେ, ମୋର ଏପରି କଥାର

ମାନେ କ'ଣ । ଯେତେ ସାନ ଭାଇ କହିଥିଲେ ବି, ମୋ କଥାକୁ ସେ କାହିଁକି ଖାତିର କରିବ ତାହା ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଜାଣେ । ତେଣୁ ସାର୍‌ଙ୍କ କାମ ନ ହେବ କାହିଁକି ?

ଆମ ବସାଘର । ପରତା ଜାଗା, ହାଉଜି ପବନ ଓ ଗଛବୁଝି ଗହଳି ଯୋଗୁ ବୁଦ୍ଧ କଲୋନିରେ ଗରମ ଜଣାପଡ଼େନା । ପିଲାମାନଙ୍କ ସହିତ ଦେଖାସାକ୍ଷାତ ପର୍ବ ସରିବାପରେ ଅଣ୍ଟା ପାଣି ଗୁାସେ ପିଇ ସାର୍‌ ଯେ ବ୍ରଙ୍ଗ୍‌ରୁମ୍‌ରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଉଠିଲାବେଳକୁ ଛ'ଟା । ଶେଷରେ ମୋ ସହିତ ଆସିବା ଆଗରୁ ସେ ଅଟୋକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ଖରାରେ ଯେଉଁ କଷ୍ଟ ପାଇଥିବେ ଭାବି ଘରେ କହିଦେଇଥିଲି, “ଯେତେ ଇଚ୍ଛା ଶୁଅନ୍ତୁ । ତାଙ୍କୁ କେହି ଉଠେଇବନି ।” ସାର୍‌ଙ୍କ କରୁଣା ମତେ କେଉଁଠୁ ଆଣି କେଉଁଠି ପହଞ୍ଚାଇଛି, ସବୁ କଥା ଠିକେ ଠିକେ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଗରେ କହିଲା ବେଳେ ମୁଁ ନିଜର କୋହ ରୋକି ପାରି ନ ଥିଲି । ତାଙ୍କୁ ଅଳ୍ପ ଟିକେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ବରଂ ମୋ ଭାଗ୍ୟ ଥିଲା ।

ସ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ, “ତମେ ବୋଧେ ଜାଣିନା । ତାଙ୍କୁ ପୁଅ ପଚାରୁନି । ତାଙ୍କ କଥାରୁ କାହିଁ ମତେ ସେମିତି ଲାଗିଲା । ତାଙ୍କୁ ତମେ କିଛି ପଚାରିବନି । କଥା କଥାକେ ସେ କାନ୍ଦି ପକୋଉଛନ୍ତି ।”

ପର ଦିନ । ସେ ଘରେ ଆ'ନ୍ତି । ତାଙ୍କ କାମ ସାରି ଟ୍ରେଜେରି ଭାଉତର ଆଣି ହାତେହାତେ ଧରେଇଦେଲି । ନୂଆ ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଗାଁରେ ଥିବା ତାଙ୍କ ବ୍ୟାଙ୍କ ଆକାଉଣ୍ଟକୁ ବକେୟା ପ୍ରାପ୍ୟ ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଚାଲିଗଲା । ବସ୍‌ରେ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଯାଇ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲି, “ଶରତର ଠିକଣା କ'ଣ ? ତା ଘରେ ଟେଲିଫୋନ ଥିବ ତ ?”

“ନାହିଁ ରେ ବାପା, ମନ ଭାରି ଅଳ୍ପୁତ ଚିତ୍ତ । କେତେବେଳେ ଟିକି କଇଁଆ ପତରରେ କୋଟିକୋଟି ସେଥିରେ ଜାଗା ଧରନ୍ତି ତ ଆଉ କେତେବେଳେ ଦି'ଟା ମନ ଏକାଠି ରହିବାକୁ ମେଦିନୀ ବି ଅଣ୍ଟେ ନାହିଁ ।” ସାର୍‌ଙ୍କ ଆଖି ଜଳେଇ ଆସିଲା । ସେ ଚକ୍ଷୁମା ଖୋଲି ଧୋତିକାନିରେ ଲୁହ ପୋଛିଲେ । ପତ୍ନୀ କହିଥିବା କଥା ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ସେପରି ଦାରୁଣ ମୁହୂର୍ତ୍ତରୁ ରକ୍ଷା ମିଳିଗଲା, କାରଣ ବସ୍‌ ଛାଡ଼ିଦେଲା ।

ଯା'ପରେ ଅନେକ ବର୍ଷ ବିତି ଯାଇଛି । ସାର୍ ଆମ ବସାଘରକୁ ଆସିଥିବା ବେଳେ ପୁଅ ମୁନା ଅଷ୍ଟମରେ ପଢୁଥିଲା । ଏବେ ତା'ର ଡାକ୍ତରୀ ଫାଇନାଲ ଇଅର ।

ତା'ପରେ, ପୁରସ୍ତରେ ଯାକୁତାକୁ ପଚାରି ସାର୍‌ଙ୍କ କଥା ଯାହା ଶୁଣିଲି, ରକ୍ତ-ଫପର୍କ ନାଁ ନେଇ ପିରାମିଡ୍ ଗଢୁଥିବା ଲୋକଙ୍କ ଅକଲ ପ୍ରତି ମୋର ସନ୍ଦେହ ହେଲା । ଶରତ ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଚାକିରି କରେ । ଜଣେ ଆମେରିଓର୍ ଅଭିନେତ୍ରୀ ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ି ତାକୁ ହିଁ ସେ ବିବାହ କଲା । ସାର୍‌ଙ୍କ ରାଜି ଅରାଜିର ପ୍ରଶ୍ନ ନ ଥିଲା । ମାତ୍ର ସେ ସେଥିରେ ସହଯୋଗ କରିଥିଲେ । ପିଲାଛୁଆ ନାହାଁନ୍ତି । ସାର୍‌ଙ୍କ ସନ୍ଦେହ, ବୋହୂ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରୁକରୁ ବାଜତା ପାରି ହୋଇଯାଇଛି । ଶରତ ଧନୀ ହେବାକୁ ବହୁ ଉଦ୍ୟମ କରି ଏବେ ବି ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମଧ୍ୟବିତ୍ତତାରେ ହିଁ ଜୀବନ କଟାଉଛି । ହଁ, କୁଆଡ଼େ ବଡ଼ କୋଠାଘରଟିଏ କରିଛି । ସେୟାର ମାର୍କେଟ ଦଲାଲ କାମ କରୁଛି । କାର୍ ତଢୁଟି । ଶାଶୁ ଶୁଶୁରଙ୍କୁ ଆଣି ପାଖରେ ରଖିଛି । ଏଗୁଡ଼ାକ ଏତେ ବଡ଼ ପରିଚୟ ନୁହେଁ ଯେ ଆମେ ତା ବିଷୟରେ ଆପେଆପେ ଜାଣିଥା'ରୁ ।

ସାର୍‌ଙ୍କୁ ଟାଇପଏଡ୍ ହୋଇଥିଲା । ଖବର ପାଇ କେତେ ଦିନ ପରେ ଶରତ ତାଙ୍କୁ ଯାଇ ପାଖକୁ ନେଇ ଆସିଥିଲା । ଏଥିଯୋଗୁ ବୋହୂ କି ସମୁଦି ସମୁଦୁଣୀ କେହି ଖୁସି ହେଉ ନ ଥିଲେ । ସାର୍ ବୁଝି ପାରୁଥିଲେ । ଶରତ ତାଙ୍କୁ ବସଷ୍ଟାଣ୍ଡରୁ ସିଧା ନେଇ ସରକାରୀ ହସପିଟାଲରେ ଆଡମିଟ୍ କରାଇଥିଲା । ତା ଛଡ଼ା ସେଠିକି କେହି ଯାଉ ନ ଥିଲେ । ଏମିତି କି, ବୋହୂ ବି ନୁହଁନ୍ତି । ଔଷଧ ଖର୍ଚ୍ଚ କୁଆଡ଼େ ଶରତକୁ ବାଧୁଥିଲା । ଦିନେ ସମୁଦି ସମୁଦୁଣୀ ଦେଖିବା ବାହାନାରେ ହସପିଟାଲ ଯାଇଥିଲେ ଯେ ସାର୍‌ଙ୍କ ମନରେ ସାଇତା କୋଉକାଲର ଛୋଟିଆ କାତଘରଟିକୁ ଗୋଇଠା ମାରି ଭାଙ୍ଗିଦେଲେ ସେମାନେ ।

ଶୁଶୁର କହିଲେ, “ଆମ ଚାକିରି କଥା ଛାଡ଼ । ସମୁଦି, ତମେ ତ ମାଷ୍ଟ୍ର ଥିଲ । ପେନସନ ଗୋଳମାଳ ହେଲା କାହିଁକି ? ଟ୍ରିମେଣ୍ଟ ପାଇଁ ପରା ଝିଅ ଆମଠୁଁ ଟଙ୍କା ନେଇଛି । ହଃ, ଆଉ ଫେରୋଉ କି ନ ଫେରୋଉ । ଗୋଟେ ଶୁଭ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଛି ତ ।”

ଶରତର ଶୁଶୁରଙ୍କ ଫପର୍କରେ ଯାହା ଶୁଣିଥାଏ, ଛାଡ଼ ସେ ତ ମାନ୍ୟରେ ଗୁରଜନ । କ'ଣ କହିବା ? ହେଲେ, ଅତତଃ ପଦାକୁ ଯାହା ଦେଖାଯାଏ ତାହା

ହେଲା, ସେ ନାନାଦି ଅପକର୍ମରେ ଲିପ୍ତ ରହିଥିବା କାରଣରୁ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗର ଅନ୍ୟମାନେ ଏସ.ପି. କି. ଡି.ଆଇ.ଜି. ହୋଇଥିଲା ବେଳେ, ସେ ଯୋଉ ପୁଲିସ ସବ୍-ଇନସ୍ପେକ୍ଟରଭାବେ ଜୀବନ କରିଥିଲେ ସେଇଥିରେ ରିଟାଏର୍ଡ କଲେ । ମଝିରେ ଦୁଇ ଥର ସସ୍ପେଣ୍ଡ ହୋଇଥିଲେ । କେତେ ଯେ ଇନ୍‌କ୍ରିମେଣ୍ଟ କଟିଥିବ, ଠିକଣା ନାହିଁ । ଶେଷରେ ପେନସନଯୋଗ୍ୟ ହେଲା ପରେପରେ ତାଙ୍କୁ ଚାକିରିରୁ ବହିଷ୍କାର କରି ଦିଆଗଲା । ସିଏ ପୁଣି ସାର୍‌ଙ୍କ ଚାକିରିକି ଥଙ୍ଗା କରି କହିଲେ !

ଏକଥା ଶୁଣି ସାର୍‌ଙ୍କୁ ଜୀବନ ଛି ଲାଗିଲା । ପର ଦିନ ସକାଳୁ ଡାକ୍ତରଖାନା ଛାଡ଼ି ସେ ଗାଁକୁ ବାହୁଡ଼ି ଯାଇଥିଲେ । ଦେହଟେ ରୋଗ ଯେନିଜା ଧ୍ୟାନି ଥାଏ । ଗାଁ ବସ୍ତର ମାଲିକ-କଣ୍ଠକୂର ଅନ୍ତ ସୋଇଁ ଟିକଟ ପଇସା ତ ନେଲାନି ବରଂ ଡ୍ରାଇଭର ପଛ ସିଟ୍‌ରେ ସାର୍‌ ଅଚେତପରି ପଡ଼ିଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ତାଙ୍କ କମିଜ ପକେଟରେ ଖଣ୍ଡିଏ ନମ୍ବରୀ ପୂରାଇ ଦେଇଥିଲା ।

ଗାଁରେ ପହଞ୍ଚି ତାଙ୍କ ଜର ଏମିତି ଭଲ ହୋଇଗଲା । ସେ ସବା ଆଗେ କମାର ଘର ପାଖ ଦି ଗୁଣ୍ଡିଆ ନଡ଼ିଆବାରି ପଦିଆ କମାରକୁ ବିକିଦେଲେ । ଶରତ ପାଖକୁ ହଜାରେ ଟଙ୍କା ମନିଅର୍ତ୍ତର କରି ପଠାଇ ଦେଲେ । କୁପନରେ କିଛି ଲେଖିଲେ ନାହିଁ । ଭାବିଲେ, ଯେମିତି ପୁଅ ଉପରେ ସେ ରାଗ ଶୁଖାଇ ଦେଲେ । ସାର୍‌ଙ୍କ ପରି ବୁଦ୍ଧିମାନ ଲୋକ, କେମିତି ବୁଝି ପାରିଲେନି ଯେ ମନ ଚିହ୍ନିବାକୁ ମାତ୍ର ଲୋଡ଼ା ଏକ ନିରୋଳା ମନ । ଧନର ଆଡ଼ମ୍ବରରେ ମନକୁ ମୋଟେ ମାପି ହୁଏନି । ତା ପରି ଶୁଖା ଶଢ଼େଇ ପାଖରେ ଏମିତିକା କୋମଳ ପ୍ରତିବାଦର ମାନେ କ'ଣ ?

ଶରତ ଛଡ଼ା ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ଆଉ କିଛି ଆଶା ହିଁ ନ ଥିଲା ତ, ତେଣୁ ସେ ଯେତେ ସମ୍ଭବ ସେତେ ପ୍ରକାର କନ୍‌ସେସନ୍ ଦେଇ ଚାଲିଥିବେ । ଜୀବନର ଶେଷ ପରାଜୟ ମାନିବା କ'ଣ ଏତେ ସହଜ କି ? ହେଲେ, ଶରତ ତାଙ୍କୁ ବହୁ ପ୍ରକାର ନରଖର କରୁଥିଲା ।

ପେନ୍‌ସନ ପାଇବା ପରେ ସାର୍‌ଙ୍କର ଆଉ ମୋଟେ ଆର୍ଥିକ ଅସୁବିଧା ନ ଥିଲା । ଧନ କି କାମକୁ ? ଡାକିଲେ, ପଇସା କ'ଣ କେବେ କାହାକୁ ଓ କରିଚି ନା କରିବ ? ସାର୍‌ କିଛି ପିଲା ଯୋଗାଡ଼ କରି ବିନା ପାରିଶ୍ରମିକରେ ସକାଳ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ପଢ଼େଇଲେ । କ'ଣ ଦି'ଟା ପୁଟେଇ ଦିଅନ୍ତି । ବନ୍ଦସ ହେଲା ପରେ ପେଟ ଲାଗି

ଯେତେ ନୁହେଁ, ମନ ପୂରେଇବାକୁ ଲୋକେ ଦି'ଟା ଖାଆନ୍ତି । ପରେ କୁଆଡ଼େ ହାତରେ ରୋଷେଇ କରିବା ଛାଡ଼ି ଦେଲେ । ଗୋପୀନାଥଙ୍କ ଅଭ୍ୟାଗତ ପ୍ରସାଦ ପାଇ ଜୀବନ ବଞ୍ଚେଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ନନାଙ୍କୁ ମଝିରେ ମଝିରେ ପାଞ୍ଚ ଦଶ ଦେଇ ଦେଉଥିଲେ । ନନା ଖୁସ୍ । ସାର୍ବକ କାମ ବି ଚଳି ଯାଉଥିଲା ।

ଗତ ଫଗୁଣରେ ଶାଳା ବାହାଘର । ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହିତ ଗାଁକୁ ଯାଇଥାଏ । ତା'ମାନେ, ମୁଁ ଯାଇଛି ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ପରେ ।

ଗାଁରେ ମୋର ଗୋଟିଏ ଘର ଅଛି । ଯାହାର କାନ୍ଥ, ବାଡ଼, କୂଅ, ବଗିଚା ସବୁ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଆମ ଲାଗି ଖୁସି ହେବାକୁ ସେଠି କେହି ନ ଥା'ନ୍ତି । ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଯୋଜନା ଅନୁସାରେ ଆମେ ସେଇ ଘରେ ଆଗେ ପହଞ୍ଚିବୁ । ଉଜୁଡ଼ା ଘରୁ ଅଳନ୍ଧୁ ଝାଡ଼ିବୁ । ସବୁ ସଜାଡ଼ିବୁ । ଖୁଡ଼ା ଘରେ କ'ଣ ଦି'ଟା ଖାଇବୁ କିମ୍ବା ନିଜେ ରୋଷେଇ କରିବୁ । ଦୁଇ ଦିନ ପରେ ସେଇଠୁ ଯିବୁ ପ୍ରାୟ ଆଠ ମାଇଲ ଦୂର ଶଶୁରଘରକୁ । ଶାଶୁଘର ଦମ୍ଭ ଦେଖେଇବା ପରି ଏହା ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଏକ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ହୋଇପାରେ । କିଏ ଜାଣେ ?

ମୋ ପାଇଁ କେତେ ଭୋକ ବାପା ବୋଉ ଅମୃତ ଭଳି ପିଇ ଯାଉଥିଲେ । କେତେ ଦୁଃଖକୁ ଅବଲମ୍ବ କରି ଲୁଚାଉଥିଲେ । ଖୁବ୍ ବେଶିରେ ସେମାନେ ଆଶା କରିଥିଲେ – ମୁଁ କେମିତି ଝଅଟ ଝଅଟ ବଡ଼ ହୋଇଯାଏ । ବାପା ସାଙ୍ଗରେ ମିଶିଲେ ଘରକୁ ଦି ଗୁଣା ମଜୁରି ଆସିବ । କିନ୍ତୁ ମୋ ଭାଗ୍ୟ ଯୋଗୁ ହେଉ ବା କୈଳାଶ ସାର୍ବକ ଦୟାରୁ ହେଉ, ମୁଁ ବାପା-ବୋଉଙ୍କ ଆଶାଠାରୁ ଅଧିକ ବଡ଼ ହୋଇଗଲି । ସେଥିଯୋଗୁ ସେମାନେ କ'ଣ ଖୁସି ପରି ଖୁସି ହେଉଥିଲେ କି ? ଏକଦମ୍ ପାଗଳ ହେଇ ଯାଉଥିଲେ । ମୋ ସଫଳତା ସେମାନଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ ଘରୁଥିଲେ ବି ସେମାନେ ପରତେ ଯାଉ ନ ଥିଲେ ଯେମିତି ।

ସୁଯୋଗ ମିଳିଲେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ କରିବା ବି ଗୋଟେ ପ୍ରକାର ବାହାଦୁରି । ସେମାନେ ମୋ କଥା ବୁଝୁ ନ ଥିଲେ । ମୁଁ ବି ସେମାନଙ୍କ ବିନୟଭାବର କାରଣ ବୁଝୁ ନ ଥିଲି । ଗରିବ ଥିଲୁ, ତା ମାନେ ନୁହେଁ ଆମେ ଧନୀ ହେବୁନି ।

ଲାଞ୍ଚ ରିସଫର୍ଟ ଦରମା ସବୁ ମିଶେଇ ପୁରୁଣା ଘର ସାଙ୍ଗରେ ଦି ବଖରା କୋଠାଘର କଲି । ବାପା-ବୋଉ ଅନ୍ତତଃ ସେଇଠି ରହନ୍ତୁ । ମୁଁ ଯାହାକୁ ବାହା

ହେବି, ସେ ଗାଁରେ ରହିବ । ମୁଁ ପଛେ ଯା ଆସ କରୁଥିବି । ତାହା ହିଁ ହେଲା । ମାତ୍ର କୋଠାଘର ଆମକୁ ସହିଲାନି । ବାପା-ବୋଉ ଅରୁଟିଏ ବି ପୁରୁଣା ଚାଳିଆ ଛାଡ଼ି କୋଠାରେ ଶୋଇଲେନି । କହିଲେ, “ଆମର ସେଠି ନିଦ ହବନି ।”

ତିନିଟା ବର୍ଷ ପୂରିନି, ଜଣକ ପରେ ଜଣେ ଆରପାରିକି ଚାଲିଗଲେ । ତା’ପରେ ସ୍ତ୍ରୀ ବି ଗାଁ ଛାଡ଼ି ମୋ ପାଖକୁ ଚାଲି ଆସିଲେ । ଆମ ପିଲାଏ ସହରରେ କାର୍ଜି ନ ବଢ଼ିବେ ? ଘରେ ତାଲା ପଡ଼ି ଭିତରେ ରହିଲା ସ୍ତ୍ରୀ ଯୌତୁକରେ ଆଣିଥିବା ଖଟ ଖଣ୍ଡିଏ ଓ ଆଉ କିଛି ଆସବାସ । ଖୋଲା ପଡ଼ି ରହିଲା ବାରିବଗିତା । ସବୁ ଖୁଡ଼ାଘର ଦାୟିତ୍ବରେ । ଦାଦା-ଖୁଡ଼ାକି ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ତ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ ଲାଗିଲା । ଆମକୁ ବି ।

ପାଖାପାଖି ସମୟରେ ମୋର ବଦଳି ହେଲା । ମୁଁ ଚାଲିଗଲି । ଦେଖିଲି, ନୂଆ ଜାଗା ମୋ ଚାକିରି ପାଇଁ ମନ୍ଦ ନୁହେଁ । ରହୁ ରହୁ ସେଇଠି ରହିଗଲି । ମଝିରେ ମଝିରେ ପିଲାଙ୍କୁ ଧରି ସ୍ତ୍ରୀ ଗାଁକୁ ଆସନ୍ତି । ହଲି-ଡେ’ ଟ୍ରିପ୍ ପରି । ବାପଘର ଦେଇ ଫେରିଯା’ନ୍ତି । ମୁଁ ଆସିବାକୁ ପ୍ରାୟ ଇଚ୍ଛା କରୁ ନ ଥାଏ । ଏମିତି ବି, ରୋଜଗାର କରୁଥିବା ମୋ ଧନର ଅବତାରମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ଗାଁରେ ଆସନ ସଜେଇ ପୂଜା କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁ ନ ଥିଲି । କାରଣ ଗାଁ ଲୋକ କହିଥା’ନ୍ତେ - ଭିକମାଗା ଫକୀରା ତନ୍ତା ପୁଅକୁ ଦେଖ । ମା କୁଣ୍ଡା ବିକୁଥିଲା, ପୁଅ ଏଇଖିଣି ନାଗର । କରି କରି ଏଠି ଘର ଦି ବଖରା କରିଥିଲି । ଯାହା ପାଇଁ କରିଥିଲି ଭୋଗ କରିବାକୁ ସେମାନେ ଯଦି ନ ରହିଲେ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଆର୍ଥିକଭାବେ ସକ୍ଷମ ଥିଲି । ସ୍ତ୍ରୀ ତା’ର ହଲି-ଡେ’ ସକାଶେ ତାକୁ ବ୍ୟବହାର କରୁଚି ତ କରୁଥାଉ । ଗାଁକୁ ଯିବାବେଳେ କୈଳାଶ ସାରଙ୍କ କଥା ଭାବିଥିଲି । ସମ୍ଭବ ହେଲେ, ସାକ୍ଷାତ କରିଥା’ନ୍ତି ।

ଗାଁରେ ବସ୍ ପହଞ୍ଚିଲା ରାତି ଚାରି । ଚାରିଆଡ଼େ ଅନ୍ଧାର । ଶୁଣିଥିଲି ସତ, ହେଲେ ଗାଁ ସଡ଼କଖଣ୍ଡିକ ଏମିତି ବଦଳି ବଜାର ପରି ହେଇଯାଇଥିବ, ନ ଦେଖିଥିଲେ ମୁଁ ବି ବିଶ୍ବାସ କରି ନ ଥା’ନ୍ତି । ଗାଁ ଛାଡ଼ିବା ଶେଷ ଆଡ଼କୁ କ’ଣ ଦେଖିଥିଲି ? ରାସ୍ତା କଟକ ଆଡୁ ଆସୁଚି, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ପଟାମୁଣ୍ଡେଇ ଆଡ଼କୁ ଯାଉଚି । ଗାଁ ନାଁ କହିଲେ, ବସ୍ କରନାଳି ପୋଲ ଉପରେ ଟିକେ ରହିଯାଏ ।

ଟିକିଏ ଦୂରଛଡ଼ାରେ ଥିଲା ଅଛୁଟା ଗୁଡ଼ିଆର ଚାଳି ଦୋକାନ । ସକାଳେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସେ ବରା ଗୁଲୁଗୁଲା ଛାଣେ । ଚା କରେ । ଆଖପାଖ ଗାଁରେ ଯାନିଯାତ୍ରା

ହେଲେ ଜିଲିପି, ଆଉ କିଛି ଛେନା ମିଠା କରେ । ପିତୁ ରାଷ୍ଟ୍ରାରୁ ଓହ୍ଲେଇ ତା ଦୋକାନ ପାଇଁ କେହି ଗରାଖ ନ ଥା'ନ୍ତି ।

ଏବେ ? ଇରେ ବାବ୍ରେ, ସେ ଜାଗା କ'ଣ ହେଲାଣି ? ଖେଳେଇ ହେଉ ଯାଇଛି ବଜାର । ନଳିତା କଟା ହେଲା ପରେ, ପତା କଟା ବାଡ଼ିଆ କି ଝୋଟ କାଉଁରିଆ ଶୁଖିବା ଛଡ଼ା ଅଧିକ ଯୋଗ୍ୟତା ନ ଥିବା ଜାଲୁ ଜମି, ଯାହାକୁ ମାଣ ମାପରେ ଯାତିଲେ ବି କେହି ନେଇ ନ ଥା'ନ୍ତେ, ନେତରା କଳେଇ କୁଆଡ଼େ ସବୁ ଫୁଟ ମାପରେ ବିକିଲା । ସେଇଠି ହେଉଛି ବଡ଼ ବଜାର । ଟିଡି, ମୋବାଇଲ ବିକ୍ରି ହେଉଛି । ପ୍ରେସାରପାର୍ଟି ରଖିଥିବା ମଟରସାଇକେଲ ସ୍କୁଟର ରିପେୟାର ଦୋକାନଟେ ବି ଅଛି । ଆଉରି କେତେ କଥା । ଆମର ପଚାଶ ଘରିଆ ଛୋଟ ଗାଁଟିଏ ଆଉରି ଭିତରକୁ । ସେଇ ନାଁରେ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଚାଲିଥିବା ଏ ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି ଯୋଗୁ ଲୋକଙ୍କ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଏମିତି କିଛି ଓଲଟପାଲଟ ହୋଇନି । ଯେଉଁଠି ଚାଲିଛି ପ୍ରମତ୍ତର ବାରୁଆଳି, ସେଠି ଆମ ଗାଁ ନାହିଁ । ରହିଛି କେବଳ ନାଁଟି ।

ଓହ୍ଲେଇ ଚାରିଆଡ଼େ ଅନେଇଲି । କେହି ଦୋକାନ ଖୋଲି ନାହାଁନ୍ତି । ସ୍ତ୍ରୀକୁ ପଚାରିଲି, “ଅଛୁତା ଗୁଡ଼ିଆ ଦେକାନ ଆଉ ନାହିଁ କି ?”

“ଥିଲା ତ ।” ସ୍ତ୍ରୀ ମଝିରେ ମଝିରେ ଗାଁକୁ ଆସୁଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେ ଏତେ ଘନିଷ୍ଠ ତଥ୍ୟ ରଖିବା ପରି ମତେ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ନିରାଖେଇ ଅନେଇଲା ବେଳକୁ କୁହୁଡ଼ି ଭିତରୁ ସେଇ ଘରଟି ଅବଶ୍ୟ ଦେଖାଗଲା । ସାଙ୍ଗରେ ଆମର ତିନିଟା ବଡ଼ ଛୋଟ ବାବୁ । ରିକ୍ସା ନ ହେଲେ ଯାଇହେବନି । ଏଡ଼େ ବଡ଼ ବଜାର ହେଲାଣି ଯେତେବେଳେ, ରିକ୍ସା ଏଠି ନିଶ୍ଚୟ ମିଳୁଥିବ । ଯାଉ ଆଉ ଅଧଘଣ୍ଟା । ଧୀରେସୁସ୍ଥେ ଯିବା । ଆମକୁ କିଏ ଅନିଷ୍ଟା କରି ବସିଥିବ କି ? କାଲେ ତା ଟିକେ ମିଳିବ, ଏଇ ଆଖିରେ ମୁଁ ଚାଲି ଚାଲି ଆଗେଇ ଗଲି ଅଛୁତା ଦୋକାନ ଆଡ଼େ ।

ତାହା ଆଉ ଦୋକାନ ହୋଇ ନ ଥାଏ । ଇଏ କ'ଣ ? କନକ ବଡ଼ମା' ହାତ ଲଙ୍ଗଳା । ତା'ମାନେ, ଅଛୁତା ଆଉ ନାହିଁ । ବଡ଼ମା'କୁ ନମସ୍କାର କଲି । ସେ ପ୍ରଥମେ ଚିହ୍ନି ପାରିଲାନି । ଚିହ୍ନି କହିଲା, “ଇରେ, ତୁ ପକାରା ପୁଅ ନା ? ଭଗବାନ କୁଆଡ଼େ ତତେ ଭଉତ ବଡ଼ନୋକ କରିଚେନି । ଆମ ଯୋଗିଆକୁ ଟିକେ କୋଉଠି ନଗେଇ ଦେ । ଏ ବୁଢ଼ାଦିନେ ଆଉ କେତେ ସହିବି ?”

ତା'ମାନେ ଅଛୁତାର ପୁଅ ଅଛି । ତା ନାଁ ଯୋଗିଆ ।

ପଚାରିଲି, “କିଛି ପାଠଶାଠ ପଢ଼ିଛି ?”

“ଗେଲିପୁର କଇଆ ମାଷ୍ଟ ଖର୍ଚ୍ଚବାର୍ତ୍ତ କରି ପକୋଉଥିଲା । ଗଲା ସନ ଯୋଗିଆ ପାଷ୍ଟ କିଲାସରେ ପାଶ୍ କଲା । ଆଉରି ପଢ଼ିବାକୁ ହୁକୁହୁକୁ ହଉଥିଲା । କୋଉଠୁ ହବ ବାପ, କଉନୁ ? ବୁଢ଼ା ଗଲା ପରେ, ତିରଣ ନରିଆ ହାତା ଏଠି ଯୋଉ ହୁକୁଲ କରିନି ମୁଁ ପା ସେଠି ବାସନ ମାକୁଛି । ପାଠ କିଏ, ଆମେ କିଏ ? ଏ ପିଲାଟାକୁ ଟିକେ କୋଉଠି ନଗେଇ ଦେ । ତୋ'ର ଧରମ ହବ ।”

କନକ ବଡ଼ମା' ଅତି ନିଉଛୁଣା ହୋଇ ତା ପୁଅ କଥା କହିଲାବେଳେ କୈଳାଶ ସାରଳ ପାଇଁ ମୋ ମନ ପୁରି ଉଠୁଥିଲା । ଯାହାହଉ, ସେ ଆଉ ଜଣକୁ ବି ମଣିଷ କରିଦେଲେ ? ଆଉରି କେତେକୁ କ'ଣ କରିଥିବେ, କିଏ ଜାଣେ ? ଶରତ ସହିତ ଏବେ ତାଙ୍କ ସଂପର୍କ କେମିତି ଅଛି କେଜାଣି ? ବଡ଼ମା'କୁ ପଚାରିଲି, “ଯୋଗିଆ କ'ଣ ଶୋଇଛି ? ଉଠିଲେ କହିବୁ ଆମ ଘରକୁ ଟିକେ ଆସିବ । ମୁଁ ପୁରା ଦି ଦିନ ରହିବି ।” ଆଜି ଯୁଗ ପାଇଁ ଯୋଗିଆର ପାଠ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ତଥାପି କଇଆ ମାଷ୍ଟର ସେଇ ଚାରାଗଛଟି କୋଉଠିହେଲେ ଲଗେଇ ପାରିବି ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା ।

“ତୁ ଜାଣିନୁ କି ? କଇଆ ମାଷ୍ଟ ପରା ପଥରଦିନ ରାତିରେ ଚାଲିଗଲା । ଆହା, କି ଧର୍ମ ମରଣ । ଦେଉଳରେ ବସିଛି । ଆଳତି ଦେଖିଲା । ଠାକୁରଙ୍କ ପରସାଦ ପାଇଲା । ହାତ ଧୋଇ ‘ଜୟ କୃଷ୍ଣ’ କଇ ଘଟିକି ଯାଉଛି ସେଇଠି ତା ପ୍ରାଣବାୟୁ ଉଡ଼ିଗଲା । କି ଧାର୍ମିକ ନୋକ ସିଏ ନ ଥେଲା, କହ । ତା ମଡ଼ା ପୁଣି ବାସି ହେଲାଣି । ତେଣେ ପୁଅ କତିକି ଟେଲିଗ୍ରାମ ହେଉଛି ଯେ ସେ ଯୋଗନାଥିଆ କୁଆଡ଼େ କାଲି ରାତିଅଧଯାଏ ଆସି ନ ଥେଲା । ଯୋଗିଆ ପା ଯାଇ ସେଇଠି । ସେ ଆଇଲେ, ନିଶ୍ଚେ ତୋ କତିକି ପଠେଇଦେବି । ଟିକେ ଦୟା କରିବୁ, ବାପା । ତୋ'ର ଧର୍ମ ହବ ।”

ମୁଁ ଆକାଶକୁ ଅନେଇ ରହିଗଲି । ଆହୁରି ଅନ୍ଧାର ଛାଡ଼ି ନ ଥାଏ ।

□□ ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍

ପରଶମଣି ଭଜ ମହାଶୟ ଯେ ଆମ ସୁରଦାଦି, ସଠିକ୍ ଭାବେ ଏତିକି ଜାଣିବାକୁ ମୁଁ ଅତୀତ୍ ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ିଗଲି । ତିଏ ଜନ୍ମକମଟାକୁ କମିସନର, ସହରର ଏକ ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥିରୂପେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ଆସିଥା'ନ୍ତି । ଆଡ଼ମ୍ବର ଏବଂ ଆୟୋଜନର ଯେତେ ସମ୍ଭାର ତାଙ୍କ ପଦବୀ ସହିତ ଯୋଡ଼ା ହେବା କଥା ସବୁ ସେହିପରି ଲଦି ହୋଇ ରହିଥାଏ । ପାଦ ତଳୁ ପଦୁଅଁ ଫୁଲୁଥିବା ଆମ ସୁରଦାଦିଙ୍କ ସେବା ପାଇଁ କେତେକେତେ ଲୋକ ତାଙ୍କୁ ଘେରି ରହିଥା'ନ୍ତି । ମାତ୍ର ଆମ ସଂପର୍କ ଓ ସ୍ଥିତି ଏତେ ଅଧିକ ଦୂରଛଡ଼ା ହୋଇ ସାରିଥିଲା ଯେ ତାଙ୍କୁ ପରିଚିତ ବୋଲି କହିବାକୁ ମୋତେ ଲାଜ ଲାଗୁଥାଏ । ମୁଁ ତ ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ପାରୁନି, ସିଏ ମୋତେ କାହିଁକି ଚିହ୍ନିବେ ? ସେ ପୂରା ଚନ୍ଦ୍ର । ବୟସ ସହିତ ଚେହେରା ଯେତିକି ବଦଳିବା କଥା ସେମିତି ହୋଇଛି । ମାତ୍ର ଟିକେ ବି ମଉଳଶ ହୋଇନି । କାଳେ ଯଦି ମୋତେ ସେ ନ ଚିହ୍ନିବେ । ପ୍ରିୟତାର ଉଲ୍ଲାସ ଠାରୁ ଏ ଆତଙ୍କ ମୋତେ ବେଶି ଛଟପଟ କରୁଥିଲା ।

ତଥାପି ଭରସି ପାଖକୁ ପଶିଗଲି । ହଃ ନ ଚିହ୍ନିଲେ ପରିଚୟ ଦେବି । ତଥାପି ନ ଚିହ୍ନିଲେ, ବାହୁଡ଼ି ଆସିବି । ଏତିକି ହେବ ଯେ ଦେଖିବା ଲୋକେ ମୋତେ ଥୋବରାଟେ ଭାବି ମନେମନେ ହସିବେ । ଯାହାହେଉ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଭେଟିବି ।

କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆରମ୍ଭ ହେବାକୁ ଆହୁରି ବାକି ଥାଏ । ସେ ଗୋଟିଏ ତିନିଜଣିଆ ସୋଫାରେ ଏକା ବସିଥା'ନ୍ତି । ବଡ଼ବଡ଼ ପଦାଧିକାରୀମାନେ ବଗ ପରି ନିଜ ମୁହଁଟିମାନ ଲମ୍ବେଇ ତାଙ୍କ ସହିତ କଦବାକୃତିତ୍ କଥା ହେଉଥା'ନ୍ତି । ପାଦ ଛୁଇଁ ପ୍ରଣାମ କଲି । ଦୋଦୋଟିହା ହୋଇ ସେ ଅନେଇଲେ । ଗାଁ ପରିଚୟ ଶୁଣି ତାଙ୍କ ଚକିତ ଅଥଚ ସୁଖୀ ଚେହେରା ବାରି ହୋଇଗଲା । ପାଖରେ ବସିବାକୁ କହିଲେ । ଏତେ ସାହସ ବା କିପରି କରିଥା'ନ୍ତି ? ସେ ବୁଝି ପାରିଲେ । କହିଲେ, “ମୁଁ କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟା ଯାଏ ଅଛି । ସର୍କିଟ ହାଉସ ଆସିବୁ । ଖୁଡ଼ୀ ବି ଆସିବି । ବୋହୂକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଆଣିବୁ । ଗପସପ ହେବା ।”

ଦେଖା ହେଲା । ତାଙ୍କଠୁଁ ଶୁଣିଲି, ଅଜା ଆଉ ଇହଜଗତରେ ନାହାଁନ୍ତି । ସେ ଆମ ଘରର ଭଲମନ୍ଦ ପଚାରି ଚାଲିଲେ । “ତୁ ଗାଁକୁ କେବେଠୁଁ ଯାଇବୁ ?”

ଲାଙ୍ଗେଇ କହିଲି, “ହଁ, ତିରିଶ ବର୍ଷ ହବ । ଭାବିଛି ଜମିବାଡ଼ି ଯାହା ଅଛି ବିକିବୁକା ଦେବି ।”

“ଏଠି ଘରଦୁଆର କଲୁଣି ? ଚାକିରିବାକିରି କଲ । ରୋଜଗାର କଲ । ସବୁ ଠିକ୍ ଯେ । ହେଲେ ମୂଳ ଛାଡ଼ିବନି । ତାଙ୍କ ଝାଉଁଳି ଯିବ ।”

ତାଙ୍କ କଥାର ଆବେଗ ଓ ଜଙ୍ଗ ମୋତେ ଠିକ୍ ରଥୀ ଅଜାଙ୍କ ପରି ଲାଗୁଥିଲା ।

ଆମ ପିଲାଦିନ । ନୂଆ ସ୍ବାଧୀନତା ପାଇଥିବା ଭାରତବର୍ଷ । ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟସେବା ସକାଶେ ପାଣି ପାଦୁକ କି ବଇଦ ଠାକୁରାଣୀ ମାନସିକତାଠାରୁ ଦୂରଛଡ଼ା ହେବାକୁ ମୋଟେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ଥିବା ଆମ ଅଞ୍ଚଳର ଲୋକେ ନୂଆ ପରି ଲାଗୁଥିବା ଏଲୋପାଥ ପଦ୍ଧତିର ପ୍ରଶଂସା କରୁଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା, ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ବାସରେ ତାହା ଆପଣେଇ ପାରୁ ନ ଥା'ନ୍ତି । କୌଣସି ଆହୁଦିତ ନୂଆ ପାଇଁ ଯେତିକି ଆମୋଦିତ ଆବେଗ ବା ଅଜଣା ଭୟ ରହିବା କଥା, ଅବସ୍ଥା ତାହା ହିଁ ଥିଲା ।

ବହୁ ଅପାଠୁଆ ଜନସମଷ୍ଟିଙ୍କ ନଜରରେ ପଡ଼ିବାପରି ବୋଧାତୀତ ପାଞ୍ଚ ଛ' ଧାଡ଼ି ଶିକ୍ଷାଗତ ଯୋଗ୍ୟତା ଘୋଷଣା କରୁଥିବା ନାମଫଳକଧାରୀ ଡାକ୍ତର ସମେତ ଜଞ୍ଜାଣ ମହାରାଣୀଙ୍କ ସଭସଭକରେ ମୁକରିର ସିରିଲସର୍ଜନ, ଲଣ୍ଡନ ଫେରତା

ଏଫ.ଆର.ସି.ଏସ.ମାନେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଜାଣି ସୁଦ୍ଧା ମୋ ମନକୁ ଆକ୍ରାନ୍ତ କରିଥା'ନ୍ତି ରଥୀ ଅଜା । କାହିଁକି ? ଏକଥା ଭାବି ନାହିଁ । ବଡ଼ ହେଲା ପରେ ବରଂ ଭାବିଛି - ଭଲ ପାଇବାର କିଛି କାରଣ ଇ ନ ଥାଏ । ଯେଉଁମାନେ କାରଣ ଉଠାଇ ଭଲପାଇବା ପରି ନାଁକୁ ବିଷ୍ଣୁରୂପୀ ଅପବିତ୍ରତାରେ ପରିଣତ କରିପାରନ୍ତି ସେମାନେ ହଡ଼ାବେପାର କି ଶୁଖୁଆ ରିଟେଲ ଦୋକାନ କରିବା ଭଲ । ସେଥିରୁ ଲାଭ ମିଳେ ।

ସିନିଅର ଓ ବଡ଼ଭାଇମାନେ ତାଙ୍କର ଅଜା କହୁଥିବା ଶୁଣି ଆମେ ବି ତାଙ୍କୁ ସେଇଆ ଡାକୁଥିଲୁ ।

ରଥୀ ଅଜା ବା ଦାଶରଥୀ ଭଟ୍ଟ ଡାକ୍ତର ନ ଥିଲେ । ସେ ଥିଲେ ଜିଲ୍ଲା ସଦର ଚିକିତ୍ସାଳୟର କମ୍ପାଉଣ୍ଡର । କେତେଥର ଉଦ୍ୟମ ସତ୍ତ୍ୱେ ଏବେକାର ମ୍ୟାଟ୍ରିକୁଲ୍ୟ ସେତେବେଳେ ଏଣ୍ଟ୍ରାନ୍ସ ପାଶ୍ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇପାରି ନ ଥିବା କାରଣରୁ କଲିକତା ଚଟକଳରେ ମୁନ୍‌ସୀ ତାକରି କରୁଥିବା ତାଙ୍କ ମାମୁ ସାଙ୍ଗରେ କଲିକତା ନେଇଗଲେ । ସେଠୁ ସେ ପାଠ ପଢ଼ି ଫେରିଥିଲେ ।

ଆମ ଗାଁକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ଏକ ବିସ୍ତୃତ ଅଞ୍ଚଳର ଲୋକଙ୍କ ଧାରଣା ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କଠୁଁ ବଳି ଆଉ କେହି ଡାକ୍ତର ଏ ପୃଥିବୀରେ ଥିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ବଡ଼ ଡାକ୍ତର ଅଛନ୍ତି ଯେ ହେଲେ ଅବସ୍ଥା ସଙ୍ଗୀନ ହେଲେ ହିଁ ଯାଇ ସେମାନେ ରୋଗୀଙ୍କୁ ଦେଖନ୍ତି । ଥରେ ସେମାନେ ଦେଖିବାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ରୋଗୀ ଆଉ ଏ ଲୀଳାମୟ ଫସାରକୁ ଫେରିବ ନାହିଁ । ରଥୀ ଅଜା ବି ସେପରି ରୋଗୀଙ୍କୁ ନ ପାରି ପଠେଇ ଦିଅନ୍ତି ବଡ଼ବଡ଼ ଡାକ୍ତରଙ୍କ କତିକି । ଲୋକେ ଭାବନ୍ତି, ରଥୀ ଅଜା ହିଁ କେବଳ ମରଣର ପୂର୍ବାଭାଷ ପାଇପାରନ୍ତି ଏବଂ ଯେଉଁ ରୋଗୀଙ୍କୁ ସେ ଭଲ କରିପାରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ମନା କରିଦିଅନ୍ତି, ଏ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ତାକୁ ଭଲ କରିବା ଶକ୍ତି ଆଉ କାହାରି ନାହିଁ । ତେଣୁ ଆମ ଅଞ୍ଚଳରେ ରୋଗବୈରାଗ ପାଇଁ ରଥୀ ଅଜା ଥିଲେ ଗୋଟିଏ ମାପକାଠି । ଯିଏ ତାଙ୍କୁ ଟପିବ, ସେପରି ଡାକ୍ତର ହୁଏତ ଚର୍ଚ୍ଚାକୁ ଆସି ପାରିଥା'ନ୍ତେ ।

କି ଖରା କି ବର୍ଷା, ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳୁ ନାଳ ବନ୍ଧେବନ୍ଧେ ବାର ମାଇଲ ବାଟ ସାଇକେଲରେ ସଦରମହକୁମା ହସପିଟାଲକୁ ସେ ଯାଆନ୍ତି । ଗୋରା ଚକଚକ ଡେଙ୍ଗା ନଜନକିଆ ଚଞ୍ଚଳିଆ ଚେହେରାଟିଏ ତାଙ୍କର । ବଟରଫୁଏ ନିଶ୍ଚ । ଧାର କଥା ।

ଛୁଆଁ ଅଛୁଆଁ ବାରଣ ନ ଥାଏ । ଦିନକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଦୁଇଥର ନିଜ ଘରେ ଠାକୁରପୂଜା କରନ୍ତି । ଥରକୁ ତିନିରୁ ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ୍ । କାର୍ତ୍ତିକପୂନେଇ ଦିନ ଯେମିତି, ଛାଡ଼ଖାଇ ଦିନ ବି ସେମିତି । ପୂଜାପାର୍ବଣରେ ବି ସେ ମନ୍ଦିର ଯିବା କେହି ଦେଖୁ ନ ଥିବେ ।

ତାଙ୍କ ସବୁଦିନର ପୋଷାକ ଓ ସାଜ ହେଲା - ଖାକି ଫୁଲପେଣ୍ଟ, ଧଳା ହାଫାଇସାର୍ଟ । ମୁଣ୍ଡରେ ସୋଲ ଓ କପଡ଼ା ତିଆରି ଟୋପି ବା ହ୍ୟାଟ୍ । ପାଦରେ କ୍ୟାନଭାସ୍ ଜୋତା । କମ୍ପାସ୍‌ରେ ବୁର ଆକିଲା ପରି ଗୋଲ ଷ୍ଟିଲ୍ ଫ୍ରେମ୍ ଚଷମା । କାନରେ ନାଡ଼ ଦୁଇଟି ମୁଷାଲାଲୁଡ଼ ପରି ନକନକିଆ ଟ୍ରୁଇଁ । ମାତ୍ର ବେଶ୍ ମଜବୁତ୍ । ସାଇକେଲ ଚେନ୍‌ରେ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଓଟାରି ନ ହେବା ସକାଶେ ଦୁଇଟିଯାକ ଗୋଡ଼ ତଳେ ଗୋଟିଏଲେଖା କୁପ୍ । କ୍ୟାରିଅରରେ ଗୋଟେ ଚୌକୋଣୀ ଚମଡ଼ାବାକୁ ।

ଆଠକାଳି ବାରମାସୀ ସବୁଦିନେ ସକାଳେ ଦି ଘଣ୍ଟା, ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ତିନି ଘଣ୍ଟା ସେ ଗାଁରେ ରୋଗୀ ଦେଖୁବେ । ଖରା ବର୍ଷା ଶୀତ କାକର କିଛି ବାରଣ ନାହିଁ । କେତେ କିସମର ଲୋକ । କିସମ କିସମର ବିଚାର ବେତାର ।

ଆଜି ପଞ୍ଚାୟତ ଅଫିସ୍ ସଫଲ୍‌ଗ୍ନ ଆମ ସମୁଦାୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ସବୁଠୁଁ ବଡ଼ ଭାବେ ପରିଚିତ ହାଟ, ବା ବର୍ତ୍ତମାନ ଗାଁ ଲୋକେ ଯାହାକୁ ମାର୍କେଟ୍ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି, ତା ଉପଭିର କାରଣ କେବଳ ତାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପରିଚାଳିତ ତାଙ୍କ ଗାଁ ଡିସ୍‌ପେନ୍‌ସରି । ଦୂରଦୂରତାରୁ ଆସୁଥିବା ରୋଗୀ ଓ ସେମାନଙ୍କ ପରିଜନ ରହିବା ଖାଇବାରେ ବହୁ ହଜରାଣ ହେଉଥିଲେ ବୋଲି ଦିନେଇ ସାମୁଲ ରଥୀ ଅଜାଙ୍କ ଖିଲାକୁ ଲାଗି ଠାକୁରଙ୍କ ଅନାବଦୀ ଚୋଟାରେ ବଡ଼ ଚାଳିଆଟେ କଲା । ଅଜା ତାକୁ ଛଣ, ତାଙ୍କ ନଈକୂଳ ବୁଦାରୁ କେତେଖଣ୍ଡ ବାଉଁଶ ଯୋଗେଇବା ପରି ଅଳ୍ପ କିଛି ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଚାଳିଆକୁ ଦି ଭାଗ କରି ଛୋଟଟିରେ ଦିନେଇ ବୁଲି ଜଳେଇ ଭାତ ରୋଷେଇ କଲା । ଆରଟିରେ ରୋଗୀ ଓ ସହକାରୀମାନଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ ଅନୁଯାୟୀ ନଡ଼ିଆବାହୁଆ ତିଆରି ଲମ୍ବାଲମ୍ବା ତାଟି ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିଲା । ତା ହୋଟେଲରେ ଖାଇଲେ ତାଟି ଫ୍ରି, ବସିବା ରହିବା ବି ଫ୍ରି । ଟିଭି, ଫ୍ରିଜ୍ ବା ମୋବାଇଲ୍ ପରି ଦାମିକା ଜିନିଷ ବିକ୍ରି ହେଉଥିବା ଆଜି ଏଇ ମାର୍କେଟର ଆରମ୍ଭ ତ ସେଇଠୁ ।

ତାଙ୍କର ଅଜା । ରୋଗୀ ପଇସା ଦେଲେ ହଁ, ନ ଦେଲେ ହଁ । କଦଳୀ କଖାରୁ ଛେନା ସାରୁଆଦି ବି ଲୋକେ ଆଣି ଦିଅନ୍ତି । ବଟମହାପୁରୁଷଙ୍କ ପାଖରେ ବର୍ଷକୁ ଯେଉଁ ଚାରିପାଞ୍ଚ ଥର ହସ୍ତା ବସେ ବା ଆଉଆଉ ଠାକୁର ଠାକୁରାଣୀମାନଙ୍କ ଭୋଜନଯୁକ୍ତ ଯାନିଯାତ୍ରା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ରୋଗୀମାନଙ୍କର ଏହି ଅନୁଦାନ ବେଶ୍ ଫାଯୋଜିତ ଭାବେ କାହିଁରେ କେତେ ବଢ଼ିଯାଏ । ଲୋକେ ଦେଇସାରି ରଥୀ ଅଜାଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚୟ ଖବର କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେ କେବେ ସେପରି ଦାନକୁ ନିଜ ଗୌରବ ସହିତ ଯୋଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ । କିମ୍ବା ମେଡ଼ିକାଲରୁ ଛୁଟି ନେଇ ଥରେ ହେଲେ ଭୋଜିଭାତ ତଦ୍ବିର କରିବା କେହି ଦେଖୁ ନ ଥିବେ । ନିହାତି ଅସୁବିଧା ନ ଥିଲେ, ଅବଶ୍ୟ ସେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ପ୍ରସାଦ ପାଇବାକୁ ଆସନ୍ତି । ସମବୟସ୍କମାନଙ୍କ ଗହଣରେ ବସନ୍ତି । ମଜାମଜା କଥା କହନ୍ତି । ଅମୃତ କି ତମୃତ କାହିଁକି ଆସିନି ବା କାହିଁ ଆଗେ ପକେଇଲା, ଏମିତିକା ପ୍ରଶ୍ନମାନ ପଚାରନ୍ତି । ଅତି ଅଦୁଆ ହୋଇ ନ ଥିଲେ, କାହା କାହା ଭିତରେ ରହିଥିବା ବିବାଦ ସୁରୁଦୁ ତାଙ୍କ କଥାରେ ହିଁ ଦୂଟିଯାଉଥିଲା । ଆମେ ପିଲାମାନେ ତାଙ୍କୁ ଘେରି ରହିଥିବା ବଳୟରୁ ଆପେଆପେ ଦୂରଛଡ଼ା ହୋଇଯାଉ । ଦରକାର ହେଲେ ସେ ରୋଗୀ ଘରକୁ ବି ଯାଆନ୍ତି । ରଥୀ ତାଙ୍କର ଆସି ରୋଗୀ ଦେଖୁ ଯାଇଛନ୍ତି ଅର୍ଥ ହେଲା, ଏଥର ରୋଗୀ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ ହେବ କିମ୍ବା ତାକୁ ଏବଂ ତା ଆଶ୍ରିତମାନଙ୍କୁ ଏଣିକି ଭଗବାନ ଭରସା ।

ତାଙ୍କରଖାନରେ ତାଙ୍କ କାମ ବି ଦେଖୁଛୁ । ଔଷଧ ବିତରଣ ପାଇଁ ଥିବା କାଠ କାଉଣ୍ଡର ପଛରେ ସେ ଠିଆ ହୋଇଥିବେ । ପଛରେ ବଡ଼ବଡ଼ ରଙ୍ଗୀନ ବୋତଲଗୁଡ଼ାଏ । କୁଇନାଜନ ପରି ଗୁରୁତର ଔଷଧ ଛାଡ଼ି ଟ୍ୟାବ୍ଲେଟ୍‌ର ବିଶେଷ ପ୍ରଚଳନ ନ ଥିଲା । ସେତେବେଳେ ବହୁ ରୋଗ ଭଲ ହେଉଥିଲା ନାନା ପ୍ରକାର ପାଉଡ଼ର ଓ ପାଣି ଓଷଦରେ ।

ତାଙ୍କର ଫ୍ରେସ୍‌କ୍ରିପ୍‌ସନ୍ ସହିତ ରୋଗୀ କାଉଣ୍ଡର ଖୋପ ବାଟ ଗୋଟିଏ ବୋତଲ ବଢେଇଦିଏ । ତା'ପରେ ରଥୀ ଅଜାଙ୍କ ହାତ ଚାଲେ ବିକୁଳି ବେଗରେ । ବଡ଼ବଡ଼ ବୋତଲରୁ ଟିକେଟିକେ ରଙ୍ଗୀନ ତରଳ ଦ୍ରବ୍ୟ କାଢ଼ି ସେ ଆଉ ଏକ

ପାତ୍ରରେ ଘାଣ୍ଟିବେ । କାତ କାହାଳୀ ଦେଇ ରୋଗୀର ବୋତଲରେ ପୂରାଇବେ । ଖଣ୍ଡେ ସରୁ ପଟି କାଗଜକୁ ବୋତଲରେ ଥିବା ଓଷଧ ସହିତ ମାପିବେ । କେତେ ଥର ମୋଡ଼ି ଚିହ୍ନ ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ କଇଁଚିରେ କୋଣ କାଟିବେ । କାଗଜଟିକୁ ସିଧା କରି ଅଠା ମାରି ବୋତଲରେ ଜଗାଇବେ । ଓଷଧ କେମିତି ଖାଇବ କହି ସାରି ରୋଗୀ କ'ଣ ଖାଇବନି ବା ଆଉ କ'ଣ କରିବନି ଏମିତି ବୁଝେଇ କାଉଁଶର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଲୋକ ଆଡ଼କୁ ହାତ ବଢେଇ ଦିଅନ୍ତି । ସେ କେତେ ରକମ ମଲମ ବି ତିଆରି କରନ୍ତି । ପାଉଡ଼ର ପରି ଓଷଧକୁ ପୁଡ଼ିଆ କରନ୍ତି । ଡ୍ରୋସିଙ୍ଗ ବି କରନ୍ତି ସେଇ । ଦୁଇ ଜଣ ମାତ୍ର ମେହେତରକୁ ଧରି ସେ ସବୁ କାମ କରୁଥା'ନ୍ତି ।

ତାନ୍ତରଖାନା । କେତେବେଳେ କେମିତି ଲୋକେ ଗାଳି ଦିଅନ୍ତି ତାଙ୍କୁ । ସେ ବିଚଳିତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । କାମ କରି ଚାଲିଥା'ନ୍ତି । ବରଂ କହନ୍ତି : ରୋଗୀ ଚିଡ଼ିବନି ତ ଆଉ ଚିଡ଼ିବ କିଏ ?

ଏତେ ବଡ଼ ହସପିଟାଲରେ ବି ଦ୍ରାଣକର୍ତ୍ତା ଥିଲେ ଆମ ଗାଁ ରଥୀ ଅଜା । ଯିଏ ଯେଉଁ ତାନ୍ତର ପାଖରେ ଚିକିତ୍ସା ହେଉଥାଉ ନା କାହିଁକି, ସେ ରଥୀ ଅଜାଙ୍କୁ ନ ଚିଡ଼ିବାର ଉପାୟ ନ ଥିଲା । ସେଠି ବି ଥିଲେ ସେ ଆଶାର ଶେଷ ପାହାଚ ।

ପରେ ଅଜା ହେଲେ - ଅକର୍ମଣ୍ୟ, ବୁଢ଼ା । ପରାମର୍ଶ ଦେବା ଛଡ଼ା ସେ ଆଉ ଖାସ୍ କିଛି କରିପାରୁ ନ ଥା'ନ୍ତି ।

ଅଥଚ, କେହି ପରାମର୍ଶ ମାରୁ ନ ଥା'ନ୍ତି । ଚିକିତ୍ସା ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ନାନାଦି ନବୀକରଣ ହୋଇସାରିଥାଏ । ବିକଳ ସୁଯୋଗମାନ ବି ହାତପହଞ୍ଚ । ତାଙ୍କ ଅଭାବ ଆଉ କାହାରିକି ଖାସ୍ ଜଣା ପଡ଼ୁ ନ ଥାଏ । ତାହା ଥିଲା ଅଜାଙ୍କ ପାଇଁ ଅତି କରୁଣ, ଅତି ନିଃସଙ୍ଗ, ଅତି ଅସହାୟ କାଳ । ସେତିକିବେଳେ ମୋ ପାଠ ଶେଷ ହେଲା । ରଥୀ ଅଜା ମୋ ଯୁବାବସ୍ଥାରେ ନିଷ୍ପନ୍ନ ଜଣେ ମୋହାଳୁକୁ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ରୂପେ ବିରାଜି ଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଏତେ କଟିରୁ ପାଇବା ମୋ ଭାଗ୍ୟରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନ ପାରେ, ଏହିପରି ଆବେଗ ମନରେ ଥିବାରୁ ସୁଯୋଗ ପାଇବା ମାତ୍ରେ ତାଙ୍କ ସହିତ ଯୋଡ଼ି

ହୋଇଗଲା । ଆଃ, କି ପବିତ୍ର ଲୋକ ! ମଣିଷ ଚିହ୍ନିବାରେ ଆଖି ଆମର କେତେ ଅଯୋଗ୍ୟ, ରଥୀ ଅଜାକ ପରି ଲୋକକୁ ନ ଜାଣିଲେ, ବାରି ହେବନି ।

ସେ ଜନ୍ମରୁ ଗରିବ ନ ଥିଲେ ବା ତାନ୍ତ୍ରୀ ପରି କାମ କରି ଅଧିକ ଧନା ବି ହୋଇ ନ ଥିଲେ । ଅଜା ପ୍ରକାରେ ତ ଆଉ ଆଉ ପ୍ରକାରେ । ସନ୍ତାନ ଉତ୍ପତ୍ତେଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଲାଜନପାଳନ କରିବା, ପୂଜାପାର୍ବଣ ଅବସରରେ ଖାଇବା ଖୁଆଇବାର ନାନାବିଧ ଆୟୋଜନରେ ସତତ ବ୍ୟସ୍ତ ରହୁଥିବା ଛଡ଼ା ଆଜିକା ପାଇଁ ପୃଥିବୀରେ ଅନ୍ୟ କିଛି ପରିଧି ହିଁ ନ ଥିଲା । ଅଜା ଗମ୍ଭୀର ଲାଗନ୍ତି । ତାଙ୍କ ସହିତ ଭାବ ଯୋଡ଼ିବାକୁ ଏତେ ଭରସି ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଆଉ ପୁରୀ ହସକୁରୀଟେ । ବଡ଼ବଡ଼ କଥାକୁ ବି ସେ ତାଙ୍କ ସୁନ୍ଦର ମୁହଁ ଓ ଆହୁରି ସୁନ୍ଦର ମନ ଖଟେଇ ପରିହାସରେ ଟଳେଇ ପାରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସେଇ ଯଶ ସ୍ମରଣ କରିବାକୁ ଯଦି ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର କଥା କୁହାଯାଏ ତାହା ହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ । ବନ୍ଧୁ ପରିଡ଼ାଙ୍କ ବଡ଼ଝିଅ ବାହାଘର କଥା । କନ୍ୟାର କପାଳ ଟିକେ ଉଜା ବୋଲି ଯେତେବେଳେ ଯାକ ଘରକୁ ଆସି ଖୋଦ ଶୁଣୁର ମତ ଦେଲେ, ଯହିଁର ପରିଣତି କେବଳ ବିବାହ ଭଙ୍ଗ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଛି ହୋଇ ନ ଥା'ନ୍ତା, ସେତିକିବେଳେ ଆଉ କୁଆଡ଼େ ରାଧା-କୃଷ୍ଣ ରାସଲୀଳାରୁ ଏମିତି ପଦଟେ ଗାଇଲେ, ଯହିଁରେ ଭଜକପାଳକୁ ନାରୀରୂପର ଏକ ମହିମାମୟ ପ୍ରକାଶ ବୋଲି କୁହାଯାଇଥିଲା । କପାବାର୍ତ୍ତୀ ଆରମ୍ଭରେ ବାହାଘରକୁ ଭଜୟ ପକ୍ଷ ଏକ ସମରସଜ୍ଞା ବୋଲି ଜାଣୁଥିବା ସେଇ କାଳର ସବୁ ଗମ୍ଭୀରତା କାଟି କଥାଟା କୁଆଡ଼େ କୋମଳ ହୋଇଗଲା । ବେଶ୍ ଆଡ଼ମ୍ବରରେ ସେଇଠି ବାହାଘର ହେଲା । ସେଦିନର ସେଇ ଝିଅ ନିଜର ସୁନ୍ଦର ଘରଫିଆର କଲା । ତା ପୁଅ ଏବେ ଆଇ.ଏ.ଏସ. ଓ ଝିଅ ତାନ୍ତ୍ରୀ । ଯଦି ସେଠି ଆଉ ନଥା'ନ୍ତେ, ବାହାଘର ତ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥା'ନ୍ତା ନା !

ପରସ୍ପର କେତେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ତାହା ଜଣାପଡ଼େ ପୁଅ ଝିଅମାନଙ୍କ ଫିଆର ଫପକରେ ସେ ଦି'ଜଣ ଯେତେବେଳେ କଥା ହୁଅନ୍ତି । ଦୁହେଁ ମିଶି ଯେମିତି ଯାଗା

ଧରିବେ ଅଜା ଆଉ ପିଲାମାନଙ୍କ ସହିତ ସେତିକି ନିବିଡ଼ଭାବେ ଯଡ଼ିତ । ନହେଲେ ନାହିଁ । ପିଲାଏ ମଧ୍ୟ ବାପା ବୋଉଙ୍କୁ ଠିକ୍ ଠଉରେଇ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ବାଧୀନତା କି ସହଗମନରେ ବି ହାତ ମାରି ନାହାଁନ୍ତି । ପରିବାରର ସବାବଡ଼ - ମାନେ ସୁରଦାଦି - ସର୍ବିକ ଭିତରେ ଦୁଃଖସୁଖ ଲେଣଦେଣ କରୁଥିଲେ । ଅଜା ଆଉଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ସୁଖର ଏହି ବଳୟଟି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ପରେ ତାହା ନିଜସ୍ବ ବଳ ଉପରେ ଆପେଆପେ ଠିଆ ହୋଇପଡ଼ିଲା ।

ଅଜା ଆଉଙ୍କ ଉତ୍ଥାଉଥା ଆସନ । ପୁନଶ୍ଚ, ପିତା ମାତାଙ୍କ ବୀର୍ଯ୍ୟକ୍ଷରେ ସତ୍ତାନସତତିକ ଠାରୁ ଯେତିକି ସତର୍କତା ଆଶା କରାଯାଏ, ତହିଁ ଅଧିକ ଯତ୍ନଶୀଳ ଥିଲେ ପିଲାମାନେ । ଦୁହିଁଙ୍କ ସଂପର୍କ ଦୂରଛଡ଼ା ପରି ଲାଗେ ଯେ ହେଲେ ତାହା ସେତିକି ମଧୁମୟ ଯେମିତି ବାସନ୍ତୀ ମାସମାନଙ୍କଠାରୁ ମଳୟର ଦୂରତା, ଜିହ୍ବା ଓ ସ୍ବାଦ ଭିତରେ ଥିବା ଦୂରତା କି ଆନନ୍ଦ ଓ ଆତ୍ମା ଭିତରେ ଦୂରତା ପରି ।

ଭାଗବତଖିଲରେ ବିନବ୍ୟୟ ହୋଇଥାଉ ପଛେ, ଅଜା ଘରର ଚାଷକାମ ନିଜେ ବୁଝିଛନ୍ତି । ଦି' ପୁଅଙ୍କୁ ଭଲ ପାଠ ପଢ଼େଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ବଡ଼ବଡ଼ ଚାକିରି କରନ୍ତି । ସହରରେ ରହନ୍ତି । ଝିଅକୁ ଜଣେ ଗେଜେଟେଡ୍ ଅଫିସର ସହିତ ବାହାଘର କରେଇ ପାରିଛନ୍ତି ।

ସେ କହନ୍ତି : ମୁଁ ସଫଳ । ପୁଅ ଦି'ଜଣଙ୍କ ଆଦରଆପରି ବିରୁଦ୍ଧରେ ସେ କହନ୍ତି, ପୈତୃକ ଭୁଂସପରିରେ ଗୁଣ୍ଠେ କି ବିଶ୍ବାସ ମିଶେଇ ପାରିନି ? ରକ୍ଷା, ବିକିନି ତ । ଭଲ କାମଟିଏ କରିଛି । ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କଠାରୁ ଯେତିକି ପାଇ ତମ ପାଇଁ ଜଗୁଆଳି ହେଲି, ସେତକ ବି ତମ ଯୋଗରେ ନାହିଁ । ଯୋଉଠିସବୁ ରହିଲା, ଯାହା ଖାଉଥିବ ସବାଖୁଆ କେଳାଙ୍କ ପରି କିଣି ଖାଉତ । ମୁଁ ଜମି କାଇଁ ବଢ଼େଇ ଥା'ନ୍ତି ? କ'ଣ ଆଉରି ଯୋଗ୍ୟ ଜଗୁଆଳି ଉପାଧି ପାଇବା ପାଇଁ ?

“ଏତେ ରୋଗୀ ଯେ ଭଲ ହେଉଥିଲେ, ଆପଣଙ୍କ ଔଷଧରେ କି ଗୁଣ ଥିଲା ?”

ଏହାର ଉତ୍ତର ହିଁ ଥିଲା ମୋ ଜିଜ୍ଞାସାର ପୂର୍ଣ୍ଣବେଦୀରେ ଅଭିସାରିକାର ଆବିର୍ଭାବ ପରି ।

ସେ କହୁଥିଲେ, “ନାହିଁରେ ବାପ, ଯୁଗ ଯେମିତି କି ରୋଗ ସେମିତି । ଆମ ବେଳଠାରୁ ଓଷଧ ଏବେ ତେର ଭଲ । ଚିକିତ୍ସାବିଜ୍ଞାନ କ’ଣ ନାହିଁ କ’ଣ ହେଲାଣି । ହେଲେ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ଆଶା ରହୁନି କାହିଁକି ? ଅଳ୍ପ କିମ୍ବା ବିନା ପଇସାରେ ମୁଁ ରୋଗୀଙ୍କ ମନରେ ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଆଶା ଟିକେଟିକେ ବାଣି ପାରୁଥିଲି । ସେମାନେ ତ ବେଶି ଥିଲେ ଗରିବଗୁରୁବା । ଓଷଧ କି ପଥ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ବି ସକ୍ଷମ ହୋଇପାରୁ ନ ଥିଲେ । ଏବେଠାରୁ ବହୁ ଅଧିକ କଷ୍ଟ ଭୋଗୁଥିଲେ ।”

“ଆପଣ ଏତେ ତ୍ୟାଗ କଲେ । ଅଥଚ ଆପଣଙ୍କୁ ସମସ୍ତେ ଭୁଲିଗଲେ ?”

“ତୁର ବୋକା, ମୁଁ ତ୍ୟାଗ ଫ୍ୟାଗ କିଛି କରିନି । ଲୋଭ ଠାରୁ ଦୂରେଇ ରହିବା ଯଦି ତ୍ୟାଗ ହୁଏ, ହୁଏତ ସେମିତି କିଛି କରିଛି । ଠାକୁର ଠାକୁରାଣୀଙ୍କଠୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବର ପାଇଲା ପରି ମୁଁ ଉପକାର ବି ପାଇ ସାରିଚି । ତାଙ୍କର ନ ହୋଇ ବି ଚିକିତ୍ସା ବାଟେ କେତେ ସୁନ୍ଦର ଭାବନାବର ପୃଥୁବାଟା ମୋ ଚାରିପଟେ ଘୁରୁଥିଲା, କହିଲୁ ? ମାନବିକତାର ଆଉ କୋଉ ନୂଆ ଆକର୍ଷଣ ଲୋଭରେ ତାକୁ ଭୁଲି ପାରିଥା’ନ୍ତି ?”

ଖୁଡ଼ୀ ଓ ସୁରଦାଦି ସର୍କିଟହାଉସ୍ ଗେଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ ଦି’ଜଣଙ୍କୁ ବାଟେଇଦେବାକୁ ଆସିଲାବେଳେ ପୁଣି କହିଲେ - ବୁଝିଲୁ, ମୂଳ ଛାଡ଼ିବୁନି । ତାଙ୍କ ଝାଉଁଟି ଯିବ ।

□□ ଜଡ଼ା

ରାଜଧାନୀ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଆମ ବଡ଼ଅପା ଘର ଭୁବନେଶ୍ୱର । ସେଇଠି ମୁଁ ଜଡ଼ାକୁ ଦେଖୁଥିଲି । ଭିଣେଇ ଥିଲେ ଜଣେ ପଦସ୍ଥ ପୁଲିସ୍ ଅଫିସର । ଚାକିରି ଜୀବନ ସାରା ଅଡ଼ର୍ଲି ଅଭ୍ୟାସର ବଣବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇଥିବା ଯୋଗୁ, ଯେଉଁ ନାଁରେ ବି ହେଉ, ଅପାର ସଦାବେଳେ ଚାରିପାଞ୍ଚ ବୋଲହାକକାରୀ ଦରକାର । ଠାକୁରେ ତାକୁ ଭଲରେ ରଖୁଥିଲେ । ତେଣୁ ଏ ଆଧୁନିକ ସେ ଦୁଇଜଣ ପାରୁଥିଲା ମଧ୍ୟ ।

ବହୁ କାରଣରୁ ବେଶ୍ କେତେ ବର୍ଷ ଲାଗିଲା ମୁଁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାଉଥିଲି । ନିବାସ - ଅପା ଘର । ମୋର ଆଗ୍ରହ ଥାଉ ବା ନଥାଉ, ଇତିମଧ୍ୟରେ କିଏ ନୂଆ ରହିଲା ବା କିଏ କାହିଁକି ଛାଡ଼ିଚାଲିଗଲା, ସେପରି କଥାଗୁଡ଼ାଏ ଅପା ନିଶ୍ଚୟ ଗପିବ ।

ତା ଘରେ କି କାମ ଯେ, ଏତେ ଲୋକ ଦରକାର ? ତେଣୁ ମତେ ଲାଗେ, ବେଶି ସେ ନିଜର ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପାଇଁ ଅଯଥା ଗୁଡ଼ିଏ ଗପୁଥିଲା । ମାତ୍ର ଥରେ ସେ ଏମିତି ଜଣେ ନୂଆଲୋକ ରଖୁଟି ବୋଲି କହିଲା ଯାହାଠି ମୋ ଆଗ୍ରହ ଅଟକୁ ଅଟକୁ ଅଟକିଗଲା । ଯାହାହେଉ ଭୁଲ କରୁକରୁ ଯେମିତି ଅପା ଗୋଟେ ଠିକ କାମ ଇ କରି ଦେଇଥିଲା ।

ସେ ନୂଆଲୋକକୁ ସମସ୍ତେ ତାକୁଥିଲେ ଜଡ଼ା । ତା ସ୍ତରରେ କିଛି ବିଲକ୍ଷଣ ନ ଥିଲା । ହେଲେ, ତାକୁ ଆଉ କେହି କିଛି ତାକୁ ନ ଥିବାରୁ ତା ନାଁ ଜଡ଼ା ବୋଲି ମୁଁ ବି ଧରି ନେଇଥିଲି ।

ବାସ୍ତବରେ ସେ ଜଡ଼ା ନୁହେଁ । କଥା କହେ । କଥା ଶୁଣେ । ତା ଜୀବନ ଗତିପଥର ଛବିଗୁଡ଼ାକ କେବଳ ଆବୁରଜାବୁର । ଯେମିତି କି, ଛୁଆଦିନୁଁ ସେ କହିଥିବା ଅନେକ ଧ୍ୱନୀରୁ ଗୋଟିଏ ବି ଜୀବନସାସ ପାଇ କଥାରେ ପରିଣତ ହୋଇପାରିନି । ତେଣୁ କଥା କହିବାକୁ ତା ମନରେ ଆବେଗ ନ ଥାଏ । ଜୀବନ ତାକୁ ଶିଖେଇ ଦେଇଛି, ସୁଉଦୁ ପଶୁପରି ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ କଥା କହିବା ମୋଟରୁ ଦରକାର ନାହିଁ । ଲାଗେ, ସେ କଥା କହିବା ଯେମିତି ଅଭ୍ୟାସ କରିନି ମୋଟେ । ମୋ ମନରେ

ଅକଳନ ଅଳସ ଆଗ୍ରହର ସମାରୋହ ଭିତରେ ଜଡ଼ା ବେଶ୍ ନିଃଶବ୍ଦ ରୋଷଣି ସହ ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ପଟୁଆରରେ ହିଁ ଚାଲୁଥିଲା ଓ ବିରାଜୁ ଥିଲା ।

କ୍ରମେ କ୍ରମେ ତା କଥା ମୁଁ ବୁଝି ପାରୁଥିଲି । ବୋଧହୁଏ ବୁଝି ପାରୁଥିଲି ବୋଲି ସେ ମୋତେ ବାରମ୍ବାର କହିବାକୁ ମନ କରୁଥିଲା । ତେଣୁ ମୋତେ ଶୁଣିବାକୁ ଭଲ ଲାଗୁଥିଲା ଓ ତାକୁ କହିବାକୁ ବି ।

ଦିନକର କଥା । ଖରାବେଳେ ସ୍ବଚ୍ଛବିଶ୍ରାମ କାଳରେ ନିକଟରୁ ଶୁଭୁଥିବା ପଥର-ନିହଣର ଟଙ୍ଗ ଟଙ୍ଗ ଶବ୍ଦ ଯୋଗୁ ଭିଣୋଇ ବିରକ୍ତ ହେଲେ । ଅପା ମୋତେ କହିଲା, “ତଳେ ଯାଇ ଜଡ଼ାକୁ ମନା କର ।”

ଜଡ଼ାର ଶିଳ୍ପୀସଭା ସହିତ ଏହା ଥିଲା ମୋର ପ୍ରଥମ ଭେଟ । ସେତେବେଳକୁ ସେ ସେଠି ଚାରି ମାସରୁ ଅଧିକ ରହି ସାରିଥାଏ । ଖଡ଼ିପଥରରେ ଏକ ନଟାମୁର୍ତ୍ତି ତିଆରି କରିଥିଲା । ତାହା ସେମିତି ତଳ ଗ୍ୟାରେଜରେ ଥିବା ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରଶ୍ନସା କଲା ପରି ଅନେଇବା ଯୋଗୁ ସେ ନିଜ ଗାମୁଛାରେ ତାକୁ ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି ଦେଲା । କହୁଥାଏ, ଏଥିରେ ବାର୍ଷିକ୍ ଦିଆଯିବା କଥା । ମା, ଅର୍ଥାତ୍ ଆମ ଅପା, ସେଥିପାଇଁ ତାକୁ ପଇସା ଦେଉନି । ମୂଳ ପଦ୍ମବେଦୀକୁ ମିଶେଇ ପ୍ରାୟ ତିନି ଫୁଟ ଉଚ୍ଚା ସେଇ କୃତିର ଜଡ଼ା ଯେ ଶିଳ୍ପୀ, ଏହା ମୋ ପକ୍ଷରେ ବିଶ୍ବାସ କରିବା ପ୍ରଥମେ ଏତେ ସହଜ ହୋଇ ନ ଥିଲା ।

ଅପା କହିଲା, ଜଡ଼ା କୁଆଡ଼େ ସେ ମୂର୍ତ୍ତିଟିକୁ ମୋଟେ ମାସକରେ ଶେଷ କରିଛି । “ଜାଣିରୁ ନା - ପାଗଳ ଓ ଭଗବାନ କାହାରିକି କୈଫିୟତ ଦିଅନ୍ତି ନି । ଜଡ଼ା ଭଗବାନ ନୁହେଁ କି ପାଗଳ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ସେ କାହାରି କି କିଛି କୈଫିୟତ ଦିଏ ନି ।”

ନଟା । ଶୀଳାରୁ ଶ୍ରାବଣ ଝରୁଥିଲା । ପ୍ରାଣ ଥିଲେ ମୂର୍ତ୍ତିଟି କଥା କହିଥା’ନ୍ତା କି ଆଉ ! ବାରି ହୋଇ ପଡୁଥାଏ ତହିଁରୁ ଅନଭ୍ୟସ୍ତ ଅଭିସାରିକାର ଜହରମଖା ଆଖି । ଅଙ୍ଗରେ ବେପଥୁର ଲହଡ଼ି । ଦୀର୍ଘ ଆନନ୍ଦ ଗ୍ରାବା । କ୍ଷିଣ କମ୍ବ ଲଳିତ କଟାବନ୍ଧ । ବିପୁଳ ଅଥଚ ଷ୍ଟୋକନମ୍ର ସ୍ତନଯୁଗଳ । ଅସଦର୍କ ଭାବେ ବହୁ ଅଂଶ ଅନାବୃତ । ତନୁରେ ବେପଥୁ ବିନ୍ୟାସର ଅମାପ ଅନୁଷ୍ଠାନ । ଓଠ ଏବଂ ତହିଁର ଶେଷ ସରୁ ଧନୁରେଖା ଜୀବନ୍ତ ମହୁଫେଣା ପରି ସତେଜ । ଅମଣବାଟରେ ଯାଉଥିବା ନାୟିକା ପାଦରେ କଣ୍ଟା ଲାଗିବା ପାଡ଼ା ଓ କଣ୍ଟ ରଖିପାରି ନ ଥିବା ବକ୍ଷସ୍ପତା ଫୁଟି ଉଠିଛି ମୁହଁରେ । ବିଚଳିତ ଭାବ । ତଥାପି ଆଖିରେ ଲାଖିରହିଥାଏ ପ୍ରଣୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା । ।

ମନରେ ନିଆଁ ଆଉଟା କନକପୁଟର ତିଆଁ ନ ଲାଗିଲେ, କେବଳ କାରିଗର ବୋଲି ଜଣକର ହାତ ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଶିଳ୍ପ ରଚି ପାରିବ ନାହିଁ ।

ଅପାର ଛୋଟମୋଟ ବରାଦ ତାମିଲ କଳା ପରେ ଜଡ଼ା ବଜ୍ରା ସମୟ ମୂର୍ତ୍ତି ତିଆରିରେ ବିତାଉ ଥିଲା । ତା'ର ସେଥିପାଇଁ ଆଗ୍ରହ ବାରି ହେଉଥିଲା । ଜୀବନରୁ ଟିକେ ପଦାକୁ ବାହାରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବା ଜଡ଼ା ପରି ଗୋଟିଏ ଶିଳ୍ପୀ-ମନ । ଅପା ଘର ଥିଲା ତା ପାଇଁ ଏକ ସୁନ୍ଦର କାମଚଳା ସହାବସ୍ଥାନ । ଶିଳ୍ପୀ ଭାବେ ସେ ଅବଶ୍ୟ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପାଉନି । ମାତ୍ର ସଜ୍ଜିତ ହାତ ଦିଓଟି ଚଳେଇ ରଖିବା ସକାଶେ ସୁଯୋଗ ତ ମିଳୁଛି । ସେ ହୁଏତ ଦୁଇଟିକୁ ତଉଲିଥିବ । ଅପା ଘରେ ସେ କିଛି ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖୁ ପାରୁଛି । ପଥର ନିହଣା ଧରିଲେ ମନରେ ଯେଉଁ ଉଦ୍ଘାଦନା, ତା ସାମ୍ନାରେ ଆଉ ସବୁ ଦୁଇ ଲାଗେ ତାକୁ । ଘରର ଅନ୍ୟ ବରାଦ ବି ଆଗ୍ରହରେ କରେ । କିନ୍ତୁ ପଥର କାମ ପାଇଁ ତା ପାଖରେ ସତେ ଯେମିତି ସଦ୍ୟ ପରିଣତ ମନଟିଏ ମହକୁଦ୍ ଥାଏ ।

ହତା ଭିତରେ ଟିକେ ଦୂରଛଡ଼ା ହୋଇ ଆଉ ଗୋଟେ ନିର୍ଜନ ଦୁଇ । କୋଠା ନିର୍ମାଣ ବେଳେ ତାହା ଥିଲା କନସ୍ତକସନ ଷ୍ଟୋର । ବିବାହଆଦି ଅନୁଷ୍ଠାନ ବେଳେ ସରଘରରୂପେ ବ୍ୟବହାର ହେବା ବ୍ୟତୀତ ତାହା ସର୍ବଦା ଖାଲି ପଡ଼ିଥାଏ । ତହିଁର ଆଗପଛ ଦୁଇଟି ଝଙ୍କାଳିଆ ଆମ୍ବଗଛ । ଗୋଟିଏ ଜାମୁଡ଼ୋଳ ଓ ଦୁଇଟି ପଣସଗଛ । ଇଚ୍ଛା ନ କଲେ କେହି ସେଠାକୁ ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ସେଇ ଘରକୁ ସେ ମୂର୍ତ୍ତି ତିଆରି ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତା ବୋଲି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଅନ୍ତେ, ଅପା ରାଜି ହେଲା । ଅପା ସେତେବେଳେ କହିଥିଲା, “ସେ ପାଗଳାଟା ସେଠି କ’ଣ କରୁଛି କରୁଥାଉ ।” ମତେ ଲାଗୁଥିଲା ଜଡ଼ା ପାଇଁ ତା ଭିତରେ ଥିଲା ଆଉ ଗୋଟେ ପ୍ରକାର ମନ । ତାହା ଜଣେ ପୂଜିତ ସାହେବଙ୍କ ପଦ୍ମାର ମନ ନୁହେଁ, ମୋ ଅପାର ।

ସେତେବେଳେ ଜଡ଼ାର ଖୁସୀ ଦେଖିବା କଥା । ଘର ବାହାର ସଫାସୁତୁରା କଲା । ମନ୍ଦିରକୁ ଯାଇ ଶୁକାନା ସହିତ ପୂଜା ପାଇଁ ସମୟ ଠିକ୍ କରି ଦେଲା । ଅପାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାୟତାରେ ଭଲ ଆୟୋଜନର ପୂଜାଟିଏ ସେଠି କରାଇଲା । ପାଖପଡ଼ୋଶୀରେ ରହିଥିବା କେତେଜଣ ବାବୁ ବାବୁଆଣୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସେ ପୂଜାକୁ ଡାକି ଆଣିଲା । ଆମେ ଜାଣିବାରେ, ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ପଡ଼ୋଶୀ ଖାତିରିରେ ଆସିଥିଲେ । ଅଥଚ ଜଡ଼ା ସେମାନଙ୍କୁ ତା କଳାର ପ୍ରେମୀ ବୋଲି ଭାବୁଥିଲା ।

ପୂଜା ସରିବା ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ସେ ଶୀଳାନଟୀ, ଆଉ କେତେଖଣ୍ଡ ଛୋଟବଡ଼ ପଥର, ନିଜର ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଓ ମୁଣିଆଦି ଘରର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରୁ ଗୋଟେଇରୁଶେଇ ବୁଜିକୁ ବୋହି ଆଣିଲା । ଯନ୍ତ୍ରପାତି ରଖିବାକୁ ଅପା ଯୌତୁକରେ ଆଣିଥିବା ମୋଟା କୁନ୍ଦକରା ସିନ୍ଦୂକଟିକୁ ଦେଇଥିଲା । ବଡ଼ ସେଇ ମୂର୍ତ୍ତିଟିକୁ ଏକାଟିଆ ଟେକି ସେ ସେଇ ସିନ୍ଦୂକ ଉପରେ ଥୋଇଲା । ଏପଟରୁ ସେପଟ, ଦୂରରୁ ପାଖ, ପାଖରୁ ଦୂରକୁ ଯାଇ ସେ ନିଠେଇ ନିଠେଇ ଦେଖିଲା । ପସନ୍ଦ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାକୁ କେତେ ରକମ ବଳେଇଲା ବା ସଜେଇଲା । ତା’ର ଇଚ୍ଛା ଥିଲା, ସମସ୍ତେ ତା ଶିଳ୍ପଟିକୁ ଦେଖନ୍ତୁ । କେହି କଣ ହେଲେ ପଦେ କୁହନ୍ତୁ । ସତେ ଯେମିତି ସେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟଟେ ହାଲିହାଲି ଜିତିଛି । ଏଡ଼େ ବଡ଼ ମୂର୍ତ୍ତିଟେ, କେହି କ’ଣ ଦେଖି ପାରିବେନି ? ମାତ୍ର ଦୁଃଖର କଥା, ସମସ୍ତେ ଭୋଗ ପାଇଲେ ଓ ଚାଲିଗଲେ । ବଙ୍ଗ ମିସେସ୍ ପୁରୋହିତ ଅପାକୁ କହିଲେ, “ଭୁବନେଶ୍ୱର ପରି ସହରରେ ଏଡ଼େ ଜାଗାଟେ କାହିଁକି ପକେଇ ରଖିଛନ୍ତି ମ ? ପ୍ଲାଟ୍ କରି ଉଡ଼ା ଦେଲେ, ଖୁବ୍ କମ୍‌ରେ ମାସକୁ ପଚାଶ ହଜାର ଆସନ୍ତା ।”

“କରିବ କିଏ ?” ଅପା ତା ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା କହିଲା ।

ବୁକ ଅଫିସକୁ ବାର୍ଷିକ୍ୟ ଭରା ପାଇଁ ଆସିଥିବା ନିରକ୍ଷର ଗାଉଁଳା ବୃଦ୍ଧାଙ୍କୁ ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.ଟି.ଓ., ଜର୍ଜ ବୁଶ୍ ବା ଇରାନ ଯୁଦ୍ଧଆଦି ଗପ ଶୁଣିଲେ ଯେମିତି ଲାଗନ୍ତା, ଆମ ଜଡ଼ାକୁ ମିସେସ୍ ପୁରୋହିତଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବ ବା ଅପାର କୈଫିୟତ ସବୁ ସେମିତି ଲାଗିଥିଲା । କେବଳ ନୂଆ ଘର ତିଆରି ପ୍ରସ୍ତାବଟିକୁ ସେ ବୁଝୁଥିଲା ଓ ଚମକିଥିଲା । ଦୁଇଙ୍କ ଗପସପରେ ଯେମିତି ଉଭୟଙ୍କର ହିଁ ଆଗ୍ରହ ନ ଥିଲା । ଦରକାର ବୋଲି ଅଯଥା କଥା ଗୁଡ଼େ ହେଉଥିଲେକେବଳ ।

ସେ କହେ, ସେ ଏଇଥିପାଇଁ ଜଡ଼ା ।

ସକାଳୁ ଗାଧୁଆପାଧୁଆ ଶେଷ କରି ସେ ସେଠି ଧୂପ ଦିଏ । ପ୍ରାର୍ଥନା କଲା ପରି କ’ଣ ଗୁଣ୍ଡଗୁଣ୍ଡ ହୁଏ । ସମସ୍ତେ ନିଜ କାମରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଜଡ଼ାର ଏଇ ଟିକକ ପୁଖ ଦେଖିବାକୁ ବା ବୁଝିବାକୁ କେହି କେୟାର କରନ୍ତିନି ।

ଅପା ଉପରେ ବି ଜଡ଼ାର ମନ କଷ୍ଟ । “ଯାହା ମାଗିଲେ ଦିଅନ୍ତି । ହେଲେ ଥରେ ବି ଦେଖିବାକୁ ଆସି ନାହାଁନ୍ତି ।”

ଜଡ଼ା ସହିତ ଅଙ୍ଗେ ଲିଭେଇଲା ଭଳି ଏହିପରି କେତେକ ଅନୁଭୂତି । ଏଥିରେ କିଛି କାରୁକୌଶଳ ନ ଯୋଡ଼ିବା ଉଚିତ । ଯେକୌଣସି ସରଳ କଥାର ପରିବହନ ସ୍ପଷ୍ଟତା ମଧ୍ୟ ସରଳ । ଦୁଃଖ ହେଉ କି ସୁଖ ହେଉ, ଆକାର ହେଉ କି ବିକାର ହେଉ, ନିର୍ମଳତା ହିଁ କଥାର ଏକମାତ୍ର ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ବାହକ । ଠାକୁର ପରି ସତ, ସରଳତା ଓ ସ୍ନେହଆଦି ଅତୁଟ ଅନୁଭବଗୁଡ଼ିକ ମଣିଷ ପକ୍ଷରେ ବୁଝିବା ଅତି ସହଜ ହୁଅନ୍ତା । ମାତ୍ର, ବୁଝେଇବାକୁ ଚିତ୍ରଟିଏଲେଖା ଆଜି ଆମେ ଯେମିତି ଠାକୁରଙ୍କୁ ଅବୁଝା କରି ପକାଉ, ସରଳ କଥାର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ସବୁବେଳେ ସେଇଆ ।

ନିଜର ନିରୁତା ଅବବୋଧରେ କିଛି କଳ୍ପନା ଯୋଡ଼ିବା ଜଡ଼ାର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ପ୍ରତି ଅନ୍ୟାୟ ହେବ ବୋଲି ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ।

ଜଡ଼ା । ହତାଦର ଚେହେରା । ଗୋରା ଲମ୍ବା ଲୋକଟିଏ । ବୟସ ଚାଳିଶ ହୋଇ ନ ଥାଏ । ତେବେ ବି ସେ ବୁଢ଼ା ଦେଖା ଯାଉଥିଲା । ଦେହସାରା ଟଣାଟଣା ଶିରା । ପିଲାଦିନେ କଟା ପଥର ଖଣ୍ଡେ ବାଜି ତାହାଣ ଭୁଲତାରେ ଗହାରିଆ ଚିହ୍ନଟେ ରହି ଯାଇଛି । ତା ମୁହଁକୁ ଭାରି ମାନେ । ବିଚରା ଯଦି ଗରିବ ହୋଇ ନ ଥା'ନ୍ତା, ସେଇ କ୍ଷତଚିହ୍ନ କେତେ ଯୁବତୀଙ୍କ ଅଦେଖା କ୍ଷତର କାରଣ ହୋଇଥା'ନ୍ତା । ମନ ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ା, ଆଖି ଦିଓଟି ବେଶ୍ ସ୍ଥିର ।

ଏପରି ଅତି ସାଧାରଣ ମଣିଷ ସହିତ ସାମ୍ରାରେ ଦେଖୁଥିବା ଚମତ୍କାର ଶିଳ୍ପକୁ ଯୋଡ଼ିବା ସକାଶେ ମୋ ମନରେ ଜିଜ୍ଞାସା ଆସିଲା । ସମୟ ଏବଂ ସୁଯୋଗ ବି ଥିଲା । ପିଲାଦିନେ ତନ୍ତ୍ରଦର କଣ୍ଠାରେ ବାନ୍ଧି ନଟି ଛନ୍ଦା, ବଜେଇର ନକାସି କଟା ବା ବଣିଆର ଗହଣାଗତା କାମ ଘଣ୍ଟାଘଣ୍ଟା ନିରୀକ୍ଷଣ କରିବାକୁ ମତେ ଭଲ ଲାଗୁ ଥିଲା । ଜଡ଼ା କାମ କଲାବେଳେ ତା ବାଁ ହାତର ପାଞ୍ଚୋଟିଯାକ ଆଙ୍ଗୁଠି କେତେ କ୍ଷିପ୍ର ଭାବେ ନିହଣ ସାଙ୍ଗରେ ମିଶି ଖାଞ୍ଚିକାକ କରିକରି କେମିତି ଉପର ତଳ ହେଉଥିଲେ ବା ବୁଡ଼ ବୁଲି ଯାଉଥିଲେ । ସେଠୁ ଆଖି ଫେରେଇବାକୁ ମୋତେ ଇଚ୍ଛା ହେଉ ନ ଥିଲା ।

ବୋଧେ ମୋ ଠାରେ ସେ ଜଣେ ପ୍ରଶଂସକକୁ ଠାବ କରୁଥିଲା । ତାକୁ ଭଲ ଲାଗୁଥିଲା । ମୋତେ ବି । ମୁଁ ଦେଖୁ ଓ ସେ ଦେଖେଇ ହୋଇ - ଦୁହେଁ ଖୁସି ହେଉଥିଲୁ ।

ମୂର୍ତ୍ତି ନିର୍ମାଣ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବା ତା ନୂଆ ଡ୍ୱାର୍ଦ୍ଦସପ୍ତରେ ଆରମ୍ଭ କରିଥିବା

ଆଉ ଏକ କାମକୁ ପ୍ରଶଂସା କରିବା ତ ଦୂରର କଥା, କେହି ନିନ୍ଦା ବି ଦେଇ ନ ଥିଲେ । ହଃ, କ’ଣ ଗୋଟେ କରୁଛି । ଏହିପରି ବେପରୁଆ ବଦାନ୍ୟତା ।

ଭିଣେଇଙ୍କ ହାବିଲଦାର ଡ୍ରାଇଭର ଆସଲାମର ଗାଁ ଲୋକ ସିଏ । ଘର ନୟାଗଡ଼ । ଦିନେ ଆସଲାମ ଜଡ଼ାକୁ ଆଣି ଅପା ପାଖରେ ହାଜର । “ମା, ଯାକୁ ରଖାକୁ । ବୋଲହାକ କରିବ । ଦରମାପତ୍ର କିଛି ନାହିଁ ।” ଏମିତିକା ସୁଯୋଗ ଅପା କେମିତି ହାତଛଡ଼ା କରିଥା’ନ୍ତା ? ପରେ ସେ ମୋତେ କହିଲା, “ଜାଣିବୁ ନା, ସେ ଭାରି ଦୁଃଖୀ । ନ ହେଲେ ଆମର ଆଉ ଲୋକ କ’ଣ ଦରକାର ? ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଚିତ୍ର କରେ କି ।

“ତୁ ଯେମିତି ପୃଥିବୀର ସବୁ ଦୁଃଖୀଙ୍କି ନିନ୍ଦାର କରୁବି ବୋଲି ଠିକା ନେଇବୁ । ଭାଇ ଜାଣିଛନ୍ତି ?”

“ଯାଉନୁ । ସିଏ ଆଗେ ତାଙ୍କର ସବୁ ଅର୍ତ୍ତରଳିକୁ ଚିହ୍ନିଛନ୍ତି ନା ? ମୋଟା ପେଟାମାନଙ୍କଠୁଁ ଜଡ଼ା ବଙ୍ଗ ବୋଣି ଭଲ ପୁଲିସଟେ ପରି ଦେଖାଯାଉଛି ।”

“ତା ସାଙ୍ଗରେ କ’ଣ କଥା ହଉ ?”

ଅପାର ଉତ୍ତର ଥିଲା, “ଯାଉନୁ କିଏ ତା ସାଙ୍ଗରେ ଚବରଚବର ହବ ମ ?”

ବୟାଳିଶ ସାଲ ମହାମାରୀ ହଇଜାରେ ତା ବୋଉ ଚାଲି ଯାଇଥିଲା । ଜଡ଼ାକୁ ସେତେବେଳେ ତିନିବର୍ଷ । ବାପା ତାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ପଥର ଖଳାକୁ ଯାଉଥାଏ । ବୋଲହାକ କରୁକରୁ ସେଇ କର୍ମେଇ ବୟସରୁ ବି ନିହଣ ମୁଗୁର ଧରି ଶିଖିଲା । ଗାଁ ସ୍କୁଲ ଡେଇଁ ଅଧିକ ପାଠ ପଢ଼ି ପାରିଲା ନାହିଁ । ମା କୋଳର ଅଭୟ ଆଶ୍ରା ପାଇ ନ ଥିବା ଶିଶୁଟି ଦଶ ବର୍ଷ ବୟସରେ ବାପକୁ ହରେଇଲା । ପାହାଡ଼ରୁ ଖଣ୍ଡ କାକୁଥିବା ବେଳେ ପଥରଟେ ବାପା ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲା । ସେଇଠି ସେ ମରିଗଲା । ମା ନ ଥିଲା, ସାହା ନ ଥିଲା । ଏବେ ବାପ ଗଲା, ଧାପ ଗଲା ।

ଘରଟିଏ ଖଣ୍ଡିକ ଛାଡ଼ି କିଛି ଭୂସମ୍ପତ୍ତି ନାହିଁ । ତହିଁରେ ସେ ଦଶ ବର୍ଷର ବାକୁତ । ମାଲିକ ହୋଇ କଣ ବା କରିଥା’ନ୍ତା ?

ବୋଉ ମଲା ପରେ ପୁଅ ପାଇଁ ବାପା ନିଜର ବିଧବା ମାଉସୀଙ୍କି ନେହୁରାନିମିତ ହୋଇ ଆଣି କତିରେ ରଖିଥିଲା । ମା ପରି ଶବ୍ଦ କହିଲେ, ଜଡ଼ାର ମନ ସେଇ ମାଉସୀ-ଆଇକି ହେଜେ । ବୁଢ଼ା ମୁକ୍ତିମୁଆଁ ହାଟଧୂଳୀରେ ଗଡ଼େଇ କେତେଥର

ତାକୁ ଖୁଆଇଲା । ପିଲାଟା କାଳେ ସମସ୍ତେ ବୁଝିଲା ପରି କଥା ଦି'ପଦ କହିବ । ଅଳ୍ପ ଟିକେ ପାଟି ଲାଗିବି ବୋଲି ସମସ୍ତେ କାହିଁ ତାକୁ ଜଡ଼ା କହିବେ ନା ? ବୁଢ଼ୀର ଏପରି ନିଃଶବ୍ଦ ପ୍ରତିବାଦକୁ କେହି ଶୁଣି ନ ଥିଲେ ।

ବାପା ଯିବା ପରେ ଦି'ପ୍ରାଣୀ ଠିକ ଦି ଓଳି ଖାଇବାକୁ ବି ପାଇଲେ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ଦୟା ପାଇଲା । ଜଡ଼ାକୁ ଗୋରୁ ଜଗିବାକୁ ସୁଯୋଗ ମିଳିଲା । ବାପ ମରଣର ବର୍ଷେଖଣ୍ଡେ ପରେ କିଛି ଦିନ କତରାରେ ପଡ଼ିପଡ଼ି ମାଉସୀ-ଆଉ ବି ଚାଲିଗଲା । ପେଟ ପାଇଁ ପରାଧୀନ ଅସହାୟ ବ୍ୟସ୍ତତା ସବୁ ଜଡ଼ା ବୁଢ଼ୀର ଘୁଆମୁତ କରିଥିଲା ।

ଆଉର ତିନି ପୁଅ-ବୋହୂ ବୁଢ଼ୀକି କଟିକି ନେବା ତ ଦୂରର କଥା, ମଲା ଖବର ପାଇ ବି ଜଣେ କେହି ଆସିଲେ ନାହିଁ । ଜଡ଼ାକୁ ସେତେବେଳେ ଏଗାର ପୁରି ବାର । ସେ ବୁଢ଼ୀର କାମ କଲା । ଆଉ ମଲା ପରେ ସେ ଘରର ଭିତର ବାହାର ଚାରିଆଡ଼େ ଅନାଏ । ବାପା ଓ ଆଉଜି ମନେ ପକାଏ । ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଲାଗେ ପୁଅଟା । ଆଉରି ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼େ ତା ମନ । କାନ୍ଦ ମାଡ଼େ ଯେ, ହେଲେ ଲୁହ ଦେଖିବାକୁ କେହି ନ ଥିବାରୁ ସେ କାନ୍ଦୁ ନ ଥାଏ । ଆକାଶ ଆଡ଼କୁ ସେ ଟିକେ ଅନେଇ ରହେ । ଭାବନାରୁ ଯୋଉ ଟିକେ ଲୁହ ଜଳେଇ ଆସିଥାଏ ତାହା ପବନରେ ଶୁଖିଯାଏ ।

ମଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଢ଼ୀ ଘୁମୁରୁଥିଲା । ହୁଆଟା ନିଆଣ୍ଡା ହେଲେ, କରିବ କ'ଣ ସେ ଯେମିତି ଥିଲା ଜଡ଼ା ପାଇଁ ଅତୁଟ ଆଶ୍ରା । ତାକୁ ବୁଢ଼ୀ ବିଷ୍ଣର କଲ୍ୟାଣ କରୁଥିଲା ।

ବୋଉ ଠିକ ମନେ ପଡ଼େନି । ବାପା କି ଆଉ ତା'ର ସବୁ ଭାଷା ବୁଝି ପାରୁଥିଲେ । ଜନ୍ମ ବେଳେ ସେ କୁଆଡ଼େ କଣ୍ଢେଇ ପରି ଡଉଲଡାଉଲ ଦେଖା ଯାଉଥିଲା । ତାକୁ ସେମାନେ କହୁଲେ ନାଁରେ ଡାକୁଥିଲେ । ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ନାଁଟିଏ କାହିଁକି ଯେ ମାତ୍ର ଦି'ତିନି ଦୁଷ୍ଟ ଡେଇଁ ଆଗକୁ ଯାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ, ତାହା ସେ ବହୁତ ଭାବିଲେ ସୁଦ୍ଧା କାହାରି ଠାରୁ ଭଲର ଆଶା କରି ନ ଥିଲା । ପରିଶେଷରେ ଏ ସବୁ ସେ ଭୁଲିଗଲା । ନ ହେଲେ, କାହା ପାଖରେ ବା ଅଭିମାନ କରିଆ'ନ୍ତା ଯେ ? ଜଡ଼ା ପରି ଏକ ଆତ୍ମହୀନ ନାଁ ତାକୁ ମୋଟେ ଭଲ ଲାଗୁ ନଥିଲା । ବରଂ ନିରର୍ଥକ ଜୀବନ ପରି ଆଉ ଏକ ନିରର୍ଥକ ନାଁ ସହିତ ବଞ୍ଚି ଶିଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ।

ଗୋଟି ଗାଈ ଓ ପୁରୁଷେଲେଖା ଉଞ୍ଚା ଦି ହଳ ବଳଦ । ଚାଷବନ୍ଦୀ ଘର । ମୁରବି କୁଳମଣି ବାହିନୀପତି । ବେଶ୍ ମାତବର ଲୋକ । ତାଙ୍କ କରୁଣା କହିବା ଆରମ୍ଭ କଲେ ଜଡ଼ାର ଆଖି ଜଳେଇ ଥାଏ । ତାଙ୍କ ପରି ଭଲ ଲୋକମାନେ

ଫସାରରେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ସମୁଦ୍ର କୂଳ ଲଘୁ ନାହିଁ ଏବଂ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର ନିୟମିତ ଆତୟାତ ହେଉଛନ୍ତି । ବୁଢ଼ା ମାଉସୀ-ଆଉର କ୍ରିୟାକର୍ମରେ ସବୁମତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଶେଷରେ ନିଜେ ଠୁଳୁଲୁ ହୋଇ ଜଡ଼ା ଘରେ ହାଜର । କହିଲେ, “ତାଲରେ ଗେଡ଼, ଆମ ଘରକୁ ତାଲ ।”

ପ୍ରସାବଟା ଜଡ଼ାକୁ ଆସିବା ଭଲ ଲାଗି ନ ଥିଲା । ଅନ୍ୟ କିଛି ଉପାୟ ବି ନ ଥିଲା । ତା’ପରେ ଆଉ ଏକ ନୂଆ ଜୀବନ ସହିତ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଗାଈ ଜରୁଆଳ କାମ । ପଠାକୁ ଯାଏ । ଗୋଠ କାମ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଚାକରବାକର । ବୁଢ଼ା ବାହିନୀପତିଙ୍କ ନାଁରେ ଚାଲୁଥିବା ଏକାନ୍ତ ଯୌଥ ପରିବାରରେ ପୁଅ ବୋହୂ, ସେମାନଙ୍କ ପିଲାଝିଲା ଓ ଚାକର ନୌକର ମିଶେଇ ପଚାଶ ପ୍ରାଣୀ କୁଟୁମ୍ବ ଭିତରେ ଜଡ଼ା ଆଉ ଜଣେ ହୋଇଗଲା ।

ତାକୁ ଆଉରି ବିସ୍ମୟ ଲାଗିଥିଲା କୁଳମଣି ବାହିନୀପତିଙ୍କ ଭାର୍ଯ୍ୟା । ଅନେକଙ୍କ ପରି ସିଏ ବି ତାକୁ ଆଉ ଡାକୁଥିଲା । ବୋହୂମାନେ କି ଚାକର ପୋଇଲା ଯିଏ ଯେଝା କାମ କରୁଥା’ନ୍ତି । ହେଲେ ସବୁ ଆଇଙ୍କ ନିଘାରେ । ଦିଅଁ ଘରେ ବୁଢ଼ୀଙ୍କର ବେଶି ସମୟ ବିତେ । ତଥାପି, ତାଙ୍କର ବିରାଟ ହୃଦୟଟା ପଦାରେ ଘୁରୁଥାଏ । ସ୍ନେହର ଜାଲ ଖଣ୍ଡିଏ ସେଇ ପରିଧି ଚାରି ପଟେ ରହିଥାଏ ।

ବୁଢ଼ୀ କୁଆଁରପୁନେଇ ଜନ୍ମିଥିଲା ପରି ସରଳ । ତଥାପି ତାକୁ କେହି ଠକିନି । ଆଦର ଯେ ଏତେ ଆକଟ ଉପୁଜେଇ ପାରେ, ଏଥିପାଇଁ ଆଇଙ୍କ ଠାରୁ ବଡ଼ ଉଦାହରଣ ସେ ଦେଖି ନ ଥିଲା । ସାକ୍ଷାତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଠାକୁରାଣୀ ଯେମିତି । ତାଙ୍କ ପାଦ ତଳିପାରେ କୁଆଡ଼େ ପଦ୍ମ ଚିହ୍ନିଥିଲା ।

ସକାଳୁ ବେଳାଏ ପଖାଳ ଖାଇ ଘରୁ ଗୋରୁ କାଢ଼ିବା ଆଗରୁ ଜଡ଼ା ଯୋଉଠୁ ହେଲେ ରତ୍ନ ଅନୁସାରେ ପୁଲାଏ ପୁଲ ତୋଳି ସୁନ୍ଦର ଗଜରା ହାରଟେ ଗୁଡ଼ି କଦଳୀପତ୍ରରେ ଗୁଡ଼େଇ ଦିଅଁ ଘରେ ଥୋଇ ଦିଏ । ବୁଢ଼ୀ ଖୁସ୍, ଜଡ଼ା ବି ଖୁସ୍ ।

ବୁଢ଼ା ବାହିନୀପତିଙ୍କର ଚାରି ପୁଅ । ସେମାନଙ୍କର ସାତ ପୁଅ । ପରିବାର ଭିତରେ ସାନମଝିଆଁ ନିମେଇଁଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଝିଅ - ଚାରୁବାଳା । ସୁନ୍ଦରୀ । ଖାଲି ଅନେଇ ଦେଲେ ମନ ପୂରି ଯିବ । ସର୍ବିଙ୍କର ଅଲିଅଳୀ । ଆଉ ରୂପ ଛଡ଼େଇ ଆଣିଛି ଯେମିତି । କାର୍ବାଇଟ ପାଟିଲା କଦଳୀ ରଙ୍ଗ । ତା ମନ ଦେହ ଲତଳତ ହେବା ଆରମ୍ଭ ବେଳେ ବୁଢ଼ା ବାହିନୀପତି ନାତୁଣୀର ପଦାକୁ ଯିବା ବନ୍ଦ କରିଦେଲେ ।

ସେଥିପାଇଁ ସେ କେର କାନ୍ଦିଥିଲା । ବୋଉ ଖୁଡ଼ୀ କି ଜେଠେଇ କାହାର ବନ୍ଦ୍ୟ ଅଛି
ଯେ କୁଳ ବାନ୍ଧିନୀପତି ସାମ୍ରାଜ୍ୟେ ଠିଆ ହୋଇ ଝିଅ ଲାଗି ଫେରାଦ କରିପାରିବ ?
ପ୍ରାଇମେରି ବୁଦ୍ଧି ପରୀକ୍ଷାରେ ଚତୁର୍ଥ ସ୍ଥାନ ହାସଲ କରିଥିବା ଚାରୁଦେବ ମାଲନର
ପାଶ କରିବା ସମ୍ଭବ ହେଲାନି । ମିଳିଥିବା ଗୀତଖାତାର ଅଧାରୁ ବେଶି ଖାଲି ପଡ଼ିଥିବା
ପୃଷ୍ଠାଗୁଡ଼ିକୁ ଚାରୁଦେବ ମନରୁ ପାହି ଝିଅ-ବାହୁନା ଓ କୁଆଁରପୁନେଇ ଗୀତ ଲେଖି,
ଆଠ ଦଶ ପ୍ରକାର ପାସ ବନ୍ଧ ନକ୍ସାଟି ତୁ ଆଜି ପୂରା କରିଦେଲା ।

ଗୋରୁଗାଈ ଚରେଇବା ଭିତରେ ବେଳ ଯୋଗାଡ଼ କରି ଚାରୁଦେବର ଖାତାରୁ
ଦେଖିଥିବା ଚିତ୍ର ମନେ ପକେଇ ଜଡ଼ା ନିଜ କର୍ମଳ ହାତରେ ଛୋଟ ଖଣ୍ଡ ପଥରରେ
ନବଗୁଞ୍ଜର ଖୋଦେଇ କରିଦେଲା । ଚାରୁଦେବ ଦେଖି ଭାରି ଖୁସି ହେଲା । କହିଲା,
“କ’ଣ ତୋ ବାପା ପରିକା ହେଇପାରିବୁ ? ନଡ଼ିଆ ବାଉଁଶ ପଡ଼ି କୁଆଡ଼େ ଆମ
ଦାଣ୍ଡଚଉରା କାନି ଭାଙ୍ଗିଯିବା ପରେ ଏବେକା ଚଉରା ପୂରା ନୂଆ କରି ତୋ ବାପା
କରିଥିଲା ଯେ । ହେଲେ ତୁ ତମାଟେ । ମିଛ କହୁଛୁ ।” ସେ ଯେ ନବଗୁଞ୍ଜର
ଖୋଦେଇ ନିଜେ କରିଥିବ, ଏକଥା ଚାରୁ ଦେବ ବିଶ୍ୱାସ କଲାନି । ନିଜ ପ୍ରତ୍ୟୟକୁ
ପ୍ରମାଣ କରିପାରୁନି ପରି ଅବସାଦ ଯୋଗୁ ସେ ଦମ୍ଭରେ କହିଲା, “ତମେ ଯଦି
ମତେ ଚିତ୍ର ଖାତା ପକେଇ କରିବାକୁ ଦିଅନ୍ତି ନା, ତାକୁ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ମୁଁ ପୂରା
ମୂର୍ତ୍ତିଟାଏ ବି କରି ପାରନ୍ତି । ଇଏ ତ ମୋଟେ ଖୋଦେଇଟେ ।”

ସତକୁ ସତ, ଲୋକ ଆତଯାତ ହେଉ ନ ଥିବା ଖଳା ପରସ୍ପର ପଛ ପିଷ୍ଟାରେ
ତେଣିକି ସବୁ ଦିନେ ଗୋଠରୁ ଫେରି ଜଡ଼ା କାମ ଆରମ୍ଭ କଲା । ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲେ
ଚାରୁଦେବ ଲାଣ୍ଡୁଣୀଟେ ଲଗେଇ ସେଠି ଆଣି ଥୋଇ ଦିଏ । ଦଧିବାବନଙ୍କ ଆଳତି
ପାଇଁ ଦେଉଳରେ ଦାପ ଭୋଗ ପହଞ୍ଚେଇ ସାରି ସେ ତା କଟିକି ଆସେ । ସେଇଠି
ସେ ଜିଙ୍କି ଆଉଜି ବସେ । ଗୋଟାଳି ପଥରଖଡ଼ି ଖଣ୍ଡିକରେ ମାଟିରେ କେତେ
ଫୁଲ ଚଢ଼େଇଆଦି ଚିତ୍ର କରେ । ଗପ ହୁଏ । ମନେ ନ ଥିବା ତା ବୋଉ ବିଷୟରେ
ପଚାରେ । ଯଦିଓ ତା ବାପା କାମ କରିବା ଚାରୁଦେବ କେବେ ବି ଦେଖୁ ନ ଥିଲା,
ତଥାପି ତା’ର ପ୍ରଶ୍ନସା କରେ । ଏମିତି ସାତ ଆଠ ଦିନ ପରେ ଜଡ଼ା ନବଗୁଞ୍ଜରଟେ
ତିଆରି କରି ଦେଲା । ତଥାପି ଜଡ଼ା କହୁଥାଏ, ଆଉରି ସରିନି । ଚାରୁଦେବ
ମୂର୍ତ୍ତିଟିକୁ ନେଇ ଆଇହେରିକାକୁ ଦେଖେଇବାକୁ ଦୌଡ଼ି ପକେଇଲା । ଚାରୁ ଦେବର

ଆଉ କେତେ ସୁନ୍ଦର ପ୍ରଶଂସାର କଥା କହିପାରେ ତି ! ସେ ନିଜ ଭିତରେ ଅଲଗା ରକମର ଏକ ଶାହରଣ ଅନୁଭବ କଲା । ବିମୋହିତ ହେଲା ।

ଚାରୁଦେବ କହିଲା, “ବାକୁଜା ତୁ ଦିନେ କାରିଗରଟେ ହବୁରେ ।” ପ୍ରଶଂସା ଏତେ ସୁଖ ଲାଗେ ! ଜାଣି ନଥିଲା ସେ ।

ଏଥର ସେ ଭାବିଲା, ପଥର ମୂର୍ତ୍ତିଟେ ତିଆରି କରିବ । ଠିକ ଚାରୁଦେବ ପରିକା । ମନକଥା କହିଲାନି । ଘରେ କରିବନି । ପଠା ଭଲ । ସେଠି ନିରୋଳା ସମୟ ବେଶି ମିଳୁଥିଲା ।

ଜଡ଼ା ଠାରୁ ବୟସରେ ଚାରୁ ଦେବ ଦି’ତିନି ବର୍ଷ ବଡ଼ । ଜଡ଼ା ପାଇଁ ତା ମନରେ ଅଲଗା ଆଗ୍ରହ । ଚପଳତାରୁ ଅନୁରାଗ ବାଟେ ମନ ହୁଏତ କେତେ ଢଙ୍ଗର ଆଶା କତିରେ ପହଞ୍ଚିବ । ମଞ୍ଜା ହୋଇ ଆଇପାରେ ସେପରି ଆଶାରେ ଯୌବନର ହାଲୁକା ରଙ୍ଗ । ଫୁଲ ଦେଲେ ଉଡ଼ି ଯିବ । ମିଶି ଆଇପାରେ ଅଯଥା କଳ୍ପନାରୁ ପୁକାଏ ।

ଜଡ଼ା ବୁଝିପାରୁଥିଲା ଯେ ଚାରୁ ଦେବ ତାକୁ ଆଦର କରେ । କେବଳ ବୁଝି ପାରୁ ନ ଥିଲା, କାହିଁକି । ଭଲ ହେଲା, ନ ହେଲେ ଶୁଦ୍ଧା ବିନା ମଣିଷ ପିଲାଟେ ବଢ଼ିବ ବା ବଞ୍ଚିବ କିପରି ?

ଜନ୍ମକଳା ମା’ର ଚିତ୍ର-ପ୍ରତିମା ତା ମନ ଭିତରେ ନ ଥାଏ । ବାପାକୁ ମଣିଷ ଭାବେ ଚିହ୍ନିବାକୁ କଷ୍ଟ ଅଣ୍ଟିଲାନି । ଆଇମା, ଥୁଣ୍ଡା ଗଛଟିଏ ପରି ଘରେ ପଡ଼ି ରହିଥିଲେ ବି ଜଡ଼ାର ଆଶ୍ରା ପାଇଁ ତା’ର ଗୋଟେ ନାଁ ଥିଲା । ସବୁ ହଜେଇଲା ପରେ ତାକୁ ଚାରୁ ଦେବ ଦୂରତ ଭ୍ରମଧନୁ ପରି ଦେଖା ଯାଉଥିଲେ ବି ଅତି କତିର ଲାଗୁଥାଏ । ଆପଣାର । ନିଜର । ତା ମନ କାଉଜବାଉଜ ହୋଇପଡ଼ିଲା ।

ନାରୀକୁ କେବଳ ଏକ ଭୋଗଯୋଗ୍ୟ ଦେହ ନ ଭାବି ଭଲ ପାଇବାର ଏତେ ଉଷା ସଉଧ ଆଉ କେହି ଗଢ଼ି ତୋଳିଥିବେ, କେଜାଣି ! ଜଡ଼ାକୁ ଛାଡ଼ି ମୋ ପାଖରେ ଏମିତିକା ଦ୍ଵିତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ଉଲ୍ଲାଖ ନାହିଁ ।

ପ୍ରଗଣେ ଗଡ଼ମୁକୁନ୍ଦସାହି ସରବରାଜାର ସୁନେଇ ବା ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସେନାପତିଙ୍କ ବଡ଼ ପୁଅ ସାଙ୍ଗରେ ଚାରୁ ଦେବର ବାହାଘର ପ୍ରସାଦ ପଡ଼ିଲା । କୁଳ ବାହିନୀପତି ଭଲ୍ଲି ପରୁଥା’ନ୍ତି । ଅଣିମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ଇଷ୍ଟ ଦଧିବାବନଙ୍କ ପାଖରେ ବୁଢ଼ା କାଷ୍ଠା

ଗୋଟିଏ ଦିନ ଅଧିଆ ପଡ଼ିଲେ । କେଜାଣି ତାରୁ କପାଳରେ ଥିଲେ ସିଏ ସରବରାଜାର ଘର ବୋହୂ ହେବ ।

ଘରବରଦେଖା ଦିନ ଆଗରୁ ସଜଡ଼ିଆର ହୋଇ ଜଡ଼ା ବସିଛି । ସାଙ୍ଗରେ ଯିବ । ଆଜକି ସେ ଆଗରୁ କହି ରଖିଥାଏ । ଆଜ ହଁ କହିଥା'ନ୍ତି ଓ ଆଉରି ବି କହିଥା'ନ୍ତି, “ଶାଶୁ ସାଙ୍ଗରେ ଗପ ହବୁ । ଲୋକ କେମିତିକା, କହିବୁ । ହେ ମା ଠାକୁରାଣୀ ।”

ତାରୁ ଦେଇ ବାହା ହୋଇ ଶାଶୁଘରକୁ ପଳେଇଲେ ତା ମନରୁ ପର ଝଡ଼ିଯିବ । ସେ ଏବେ ବାହା ନ ହେଲେ କ'ଣ ହୁଅନ୍ତାନି ! ଏତେ କଥା ଭାବିବା ପାଇଁ ତା'ର ଅଧିକାର କେତେ ? ବାଟ ସାରା ସେ ଏମିତି ଗୁଡ଼ାଏ ଭାବୁଥାଏ । ତାରୁ ଦେଇ ବରକୁ ଦେଖିଲା । ଛି, ଏଇ ଅପ୍ରକାରିଆ ଲୋକଠାକୁ ତାରୁ ଦେଇ ବାହା ହବ ? ଅସୁର ଦାତରେ କାମୁଡ଼ି ପରା ରାଇଜର ସବୁଠୁଁ ସୁନ୍ଦରାକି ଉଡ଼େଇ ନେଲା ପରି ଦେଖାଯିବ । ତା ଦେହରେ କେଉଁଠୁ ଆସି ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ା ତତଲା ରକ୍ତ ପଡ଼ୁଥାଏ ଯେମିତି । ବାହାଘର ଠିକ ହେବା କାରଣରୁ ବାହିନୀପତି ପରିବାରେରେ ହସ ଖେଳିଗଲା । ଜଡ଼ା ଆଜକି ଆଉ ନିଜ ମନ କଥା କହିଲାନି ।

ଫଗୁଣ ପୁନେଇଁ ଦିନ ତାରୁ ଦେଇର ବାହାଘର । ଆଗରୁ ଆଜ କହିଲେ, “ଦେଇ ସାଙ୍ଗରେ ତୁ ଯିବୁ ? ନେତ ବି ଯିବ । ନେତ ବେଶି ଦିନ ରହିବ । ତୁ ଚାନ୍ଦ ସାରି ଫେରି ଆସିବୁ ।” ଖାସ ଆଗ୍ରହ ନ ଥିଲା ଜଡ଼ାର । ତାରୁଦେଇ ପାଇଁ ତିଆରି କରିଥିବା ପଥରମୂର୍ତ୍ତିଟିକୁ ଇତିମଧ୍ୟରେ ସେ ଘରକୁ ଆଣି ତାକୁ ଦେଖେଇଥିଲା । ଦେଇ ବହୁତ କାନ୍ଦିଲା । ସେମିତି କାନ୍ଦିକାନ୍ଦି କହିଲା, “ହାତ ଜମା ବନ୍ଦ କରିବୁନି । ତୋ'ର ଯାହା ଦରକାର, ମୋ ପାଖକୁ ଯିବୁ । ତୁ ପରା ମୋ ଭାଇଟା ପରିକା । ମୁଁ ତତେ ସବୁ ଦେବି । ମୋଟେ ପଥର କାମ ଛାଡ଼ିବୁନି ।” ଜଡ଼ା ବି କାନ୍ଦୁଥାଏ । ମାତ୍ର ବାହାଘର ବେଳେ ଅମାପ ଜାନିଯଉଡ଼ୁକ ଭିତରେ କେହି ସେ ମୂର୍ତ୍ତିଟି ପଠେଇବାକୁ ନିଘା ଦେଲେନି । ତାରୁ ଦେଇ ବି ନବାକୁ ମନେ କଲା ନାହିଁ । ତାହା ବାହିନୀପତିଙ୍କ ପଛପଟ ନନ୍ଦୀରେ ପଡ଼ି ରହିଲା ।

ତାରୁ ଦେଇ ଚାନ୍ଦଫିଟା ପରେ ଜଡ଼ା ଆଉ ଗଡ଼ମୁକୁନ୍ଦସାହିରୁ ଗାଁକୁ ଫେରି ନ ଥିଲା । ନିମାପଡ଼ା ଅଞ୍ଚଳରେ କେହି ଜଣେ ତାକୁ ଗାଇଗୋଠ ଜରିବାକୁ ରଖିଲା । ସେଇ ଗୋପାଳର ଚିହ୍ନରେ ସେ ଆସି ଭୁବନେଶ୍ୱରର ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ରାକଡ଼ ହୋଟେଲରେ

ପ୍ଲେଟ୍ ଉଠେଇବାଆଦି କାମ କଲା । ପାଖ ପଥର ଦୋକାନରେ ବି ମୂର୍ତ୍ତି କାମ କଲା । ସେତିକିବେଳେ ନିଜ ଗହନ ମନରେ ସାଇତି ରଖୁଥିବା ଚାରୁ ଦେଇକି ସେ ଭୁଲି ପାରୁ ନ ଥାଏ । ସମାନ ଭାବରେ ବି ଭୁଲି ପାରୁ ନ ଥାଏ ଅପ୍ରକାରିଆ ଭିଣେଇ ସାଆନ୍ତଙ୍କୁ । ଏ ଦି'ଜଣଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ତା'ର ଆଉ ଗୋଟିଏ ଚିତ୍ର ମନେ ପଡୁଥାଏ - ତାହା ଦ୍ଵାରା ତିଆରି ପଥର ମୂର୍ତ୍ତିଟି । ତାକୁ ଭାରୁଥାଏ ଚାରୁ ଦେଇ ବୋଲି । ସେଇ ପାଖାପାଖି ଜାଗାରେ ନରିଆ ମା ମୋତିଆରାକୁ ସାଉଁଳି କଅଁଳ କଦଳୀ ପତ୍ରରେ ଗୁଡ଼େଇ ପିଙ୍କା ତିଆରି କରେ ଓ ସେଇଠି ଟାଣେ । ସାଆନ୍ତଘର କେହି ଆସିବା ଆରାସ ପାଇଲେ ସେ ତାକୁ ଲିଭେଇ ଯୋଉଠିସେଠି ଲୁଚେଇ ଦିଏ । ସେ ନିଶ୍ଚେ ସେଇ ମୂର୍ତ୍ତିରେ ଘଷି ପିଙ୍କା ନିଆଁ ଲିଭୋଉଥିବ ।

ଶେଷ କଥାଟି ବେଶିରୁ ବେଶି ମନେ ପଡ଼ିବାରୁ ତାକୁ ଅତି ଅସହାୟ ଲାଗିଲା । ବୋଉ ମନେ ପଡୁଚି ବୋଲି କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ହୋଟେଲବାଲାକୁ କହି ମୋଟେ ତିନିଦିନ ପାଇଁ ଗାଁକୁ ଯିବାକୁ ଛୁଟି ମାଗିଲା । ସେତେବେଳକୁ ସେ ସେଠାରେ ଦି' ବର୍ଷ ଚାକିରି କରିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ହୋଟେଲବାଲା ତାକୁ ଜମାରୁ ଶହେଟା ଟଙ୍କା ଦେଇଥିଲା ।

ଜଡ଼ା ଭାବିଲା, ସେ ଚତୁର । କାଳେ ଅଧିକ ମାଗିଲେ ଦୋକାନୀ ମୂଳରୁ ନ ଛାଡ଼ିବ, ତେଣୁ ବେଶି ଓଜରଆପରି କଲା ନାହିଁ । ଦୋକାନୀ ବି ଚତୁର । ଜଡ଼ା ନ ଫେରିଲେ ଭଲ । ତା'ର ଅନେକ ଟଙ୍କା ବଞ୍ଚିଯିବ ।

ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ କାଳର ଅନୁପସ୍ଥିତି ସଂପର୍କରେ ସେ ନାନା ବାହାନା ବଖାଣି ପୁଣି ଯାଇ ବାହିନୀପତିଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ତାକୁ କିଏ କାହିଁକି ସେଠୁ ଯା ବୋଲି କହିଥା'ନ୍ତା ଯେ ? ତେଣୁ ସେ ପୁଣି ଗୋରୁଜଗା କାମରେ ମୁକରିର ହୋଇଗଲା । ସେ ଅନୁଭବ କରିପାରୁଥିଲା ଯେ ତା ଜୀବନ ଆଉ କଚରିଙ୍ଗ କାଗଜ ପରି ଚକ୍ଚକ୍ କରୁନି । ବାହିନୀପତି ଘରର ସାତଆଠ ଜଣ ଚାକର ଚାକରାଣୀଙ୍କ ଭିତରେ ସେ ଆଉ ଜଣେରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା ।

ମନେମନେ ସେ ଚାରୁ ଦେଇର ମୁହଁ ବୋଲି ତିଆରିଥିବା ମୂର୍ତ୍ତିଟିକୁ ଚାରିଆଡ଼େ ଖୋଜୁଥିଲା । ପାଉ ନଥିଲା । ନବଗୁଞ୍ଜର ମୂର୍ତ୍ତିଟି ନିମେଇଁ ସାଆନ୍ତଙ୍କ ଶୋଇବା ଘରେ ଏମିତି ଥୁଆ ହୋଇଥିଲା । ଯେତେ ଖୋଜିଲେ ବି ତାହା ଆଉ ସେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ ନ ଥାଏ । ସାକୁଲେଇ ସେ ନରିଆ ମା'କୁ ପଚାରିଲା । ଜାଣିଲା ଯେ ସାଆନ୍ତଙ୍କ ଖମାରଘର ପ୍ରସ୍ତରେ ନୂଆ ଗୋଟେ ରୁଡ଼ା ଜିଙ୍କି ପଡ଼ିଛି । ସମା ଗାତ ପାଇଁ ଛୋଟ

ଖଣ୍ଡେ ପଥର ହଠାତ୍ ନ ମିଳିବାରୁ ତାହା ସେଠାରେ ଓଲଟାଇ ପୋତି ଦେବାକୁ ନରିଆ ମା ଦେଇଥିବା ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଘରସାରା କେହି ଆପତ୍ତି କରି ନ ଥିଲେ । ନିରବତା ଯେଉଁଠି ସବୁଠୁ ଅଧିକ ଶବ୍ଦ କରେ, ମନ ପରି ସେଇ ଭୟାନକ ଇଲାକାର ବିସ୍ଫୋରଣ ସେ ସହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଆତ୍ମଲାମ ସହିତ ଆସିଲା ଏବଂ ପହଞ୍ଚିଲା ଅପାଘରେ ।

ତାକୁ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବେ ଜାଣିଛି ବୋଲି ବିଶ୍ଵାସ ହେବା ପରେ ତାକୁ ମୋ କଥା କହିଦେଲି । “ତୁ ମାର୍ବଲ କାମ ଜାଣୁ ?”

“ମାମୁ, ଇସ୍କୁଲରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହରିହରଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି କିଏ କରିଛି କି ?”

“ସେଥିରେ ତ ଆଉ ଜଣକ ନାଁ ଲେଖା ହେଇଛି ?”

“ସେଇଟା ଦୋକାନୀର ନାଁ ।”

“ଆଜ୍ଞା, ଦୋକାନୀ ବି ନିଜକୁ ଶିଳ୍ପୀ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ପାରନ୍ତି ?”

ଜଡ଼ା ଏ ଗପସପ ଆଗକୁ ନେଲା ନାହିଁ ।

“ମୋର ଗୋଟେ କାମ କରି ଦବୁ ?”

“ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ସରସୋତି, ଗଣେଶ” – ଏମିତି ତା ଅନୁମାନରୁ ସେ ଆଉ କେତେକ ନାଁ କହିଲା ।

“ନା ।”

ଜଡ଼ାର କାହାଣୀ ଆଉ ପ୍ରକାରେ ତ ମୋର ଆଉ ପ୍ରକାରେ । ମନଧ୍ୟାନ ଦେଇ ଥର ଥର କେତେ ଥରରେ ସେ ସବୁ ମୋଠାରୁ ଶୁଣିଲା । ମୁଁ ଏମିତି ଗୋଟିଏ ମାର୍ବଲର ମୁହଁ କରାଇବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି ଯିଏ ମୋ’ର ଖୁବ୍ ଜଣା ଥିଲା ଓ ଥିଲା ଅତି ଆପଣାର । ଯିଏ ଅଳ୍ପ କାଳ ପାଇଁ ହେଉପଛେ, ମୋ ଜୀବନର ସ୍ଵର୍ଗ ମର୍ତ୍ତ ପାତାଳ ସବୁ ପରିଧିକି ଏକାବେଳେକେ ନିସ୍ତରଙ୍ଗ କରି ଦେଇଥିଲା । ଯିଏ ଅତୀତରେ ଅନେକ ଶୋକ ଓ ପ୍ରାଣକୁ ଏକାକାର କରି ନୂଆ ଭୂଇଁଟିଏ ଗଢ଼ିବାକୁ ମୋ ମନରେ ସାହସ ପୂରାଇ ପାରିଥିଲା । ଯିଏ ମୋ ଠାରୁ କଦାପି ଦୂରଛଡ଼ା ହେବ ନାହିଁ ବୋଲି ରାଣ ପକେଇ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ନିଜ କଥା ରଖି ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ଜଡ଼ାକୁ ମୋ କଥାସବୁ ନୂଆନୂଆ ଲାଗୁଥିଲା । ଏ ଇଚ୍ଛା ମୋ ପାଇଁ କେତେ ଲୋଡ଼ା ଏବଂ ତା କଳାକାର ସତ୍ତା ଉପରେ ମୋର ବେଶ୍ ଭରସା ଅଛି ବୋଲି ପରତେ ହେବା ପରେ ସେ ଦମ୍ଭିଲା ସ୍ଵରରେ ପଚାରିଲା, “ମାମୁ, କେତେ ରକମ ମୁହଁର ପଟ ଅଛି ? ମୁଁ ଟିକେ ଦେଖିଛି ।”

ଯେଉଁ କାମ ପାଇଁ ମତେ ବାରମ୍ବାର ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯିବାକୁ ପଡୁଥିଲା, ତାହା ସରିଗଲା । ଯା'ପରେ ମାସେ ଦି'ମାସରେ ଥରେ ଗଲେ ହେଲା, ନ ହେଲେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଜଡ଼ା ତା କାମରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଥାଏ ।

ଥରେ ସେ କହିଲା, “ମାମୁ, ଠାକୁରେ ତମକୁ ସିନା ଦୁଃଖ ଦେଲେ । ମୁଁ ତିଆରି କରିସାରେ, ଛୁଇଁଲେ ତମକୁ ନିଜର ପରି ଲାଗିବ କି ନାହିଁ ଦେଖିବ । ତାରୁ ଦେଇ ମୁହିଁ ମୁଁ ସେମିତି କରିଥିଲି । ସିଏ ଗ୍ରୀନାଜର୍ ଥିଲା । ଇଏ ତ ମାର୍ବଲ । କାରିଗର ଯଦି କାମରେ ନିଜ ମନ ବୋଲିବ ପାଷାଣ ପରା କଥା କହେ । କଲବନି ?”

ଇସ୍, ଏଇ ଆମ ଜଡ଼ା । କଳାକାର ଭାବେ କି ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଦର୍ପ ଓ ତଥାପି କେତେ ନିରୀହ ବିଶ୍ୱାସ ଲୋକଟାର !

ଦେଖୁଛି, ସେ ଖଣ୍ଡିଏ ଫୁଟିକିଆ ଘନାକୃତିର ମାର୍ବଲ ଆଣିଲା । କପିଙ୍ଗ୍ ପେନସିଲରେ ଯାଦୁସାଦୁ ଅଫଖ୍ୟ ଗାର ଟାଣିଲା ସେଥିରେ । ଆଇବମଟା ପାଖରେ ରଖୁଥାଏ । ଆଉଥରେ ଦେଖୁଲା ବେଳକୁ ସେ ମାର୍ବଲକୁ କାଟିକୃତି ଟିକେ ସାଇଲ୍ କରିଛି । ବାରି ହୋଇ ଯାଉଛି ଯେ ତାହା ଏକ ନାରୀର ମୁହଁ ବା ମୁଣ୍ଡ ହିଁ ହେବ ।

ଆଉ ଦିନେ । ଅଗଷ୍ଟ ସାତ ତାରିଖ । “ଅପା ଦେହ ଅତି ଖରାପ । ତୁ ଶୀଘ୍ର ଆ । ସମସ୍ତେ ଆସୁଛନ୍ତି ।” ଭିଣେଇଙ୍କର ଏତେ ବିଚଳିତ ସ୍ୱର ଆଗରୁ କେବେ ଶୁଣି ନ ଥିଲି ।

ମୋ ଆଶଙ୍କା ସତ ହେଲା । ବାର ଘଣ୍ଟା ଯାତ୍ରା ଶେଷ କରି ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ଶେଷ ପର୍ବର ଆରମ୍ଭ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଚାଲିଥାଏ । ହେଇ, ଆଉ ଟିକେ ପରେ ଅହିଅ ଡେଲୁରା ବଜେଇ ଅଫେରା ବାଟରେ ସେ ଚାଲିଯିବ । ଏଯାବତ୍ ଅପାଘର କହି ଉଛୁଳି ପଡ଼ିଥିବା ଏକ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସହିତ ଏଣିକି ମୋର ବା ଆମ ଘରର ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସଂପର୍କ ସୀମିତ ରହିବ ବିବାହ ବ୍ରତଆଦି କେତେକ ଉପଚାରକୁ ଆଶ୍ରା କରି । ତା ମରଣ ସକାଶେ ଲୁହ ନାଁରେ ମନରୁ ଲହୁ ଝରେଇବାକୁ କେବଳ ସକ୍ଷମ ଆମ ବୋଉ ବାପା ଆଗରୁ ଚାଲି ଯାଇଥା'ନ୍ତି ।

ଶବର ପାଦ ଛୁଇଁ ଶେଷ ପ୍ରଣାମ କଲି ।

ବାପଘରେ ବା ଶାଶୁଘରେ ସେ କୌଣସି କନିଷ୍ଠର ମରଣ ଦେଖୁନି । ସ୍ନେହ, ଶୃଙ୍ଖଳା ଓ ସଂକଳ୍ପର ଆତ୍ମା ନେଇ ସଫଳ ଜୀବନଟେ ବଞ୍ଚୁଥିଲା ବିଚାରୀ । କେତେ

କାହାକୁ ଧନ ଦେଉଥିବ, ଜାଣେନି । ମୋ ପରି ଅନେକଙ୍କୁ ସେ ପାହିଲି ଗଉଣିରେ ମାପିମାପି ମନ ଦେଉଥିଲା । ତା କୋମଳତାକୁ କେହି ହତାଦର କଲେ ସେ କେବେ କୋପ କରୁ ନ ଥିଲା । କାହା ଉପରେ ରାଗିବା ପରି କଥା ଉପୁଜିଲେ ସେ କହେ - ଆରେ ବାବା, ସେ ଯେତିକି ଶିଖୁଛି ସେତିକି କଲା । ଏମିତି କଥା ତା ମୁହଁରୁ ଶୁଣିଲା ବେଳେ ବରଂ ତାକୁ ଅସହାୟ ବା ଦୁର୍ବଳ କହି ଇଷତ୍ ପରିହାସ କରିବାକୁ ମନ ହେଉଥିଲା ।

ଫସାରର ପ୍ରତି ଚଉହଦୀ ଜଗି ମା'ଟିଏ ଭାବେ ସେ ତା ପିଲାମାନଙ୍କୁ ମଣିଷ କଲା । ଅରଟେ ପାଇଁ ବି ସେ କାହାରି ସେବା ପାଇବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କଲା ନାହିଁ । ସକାଳୁ କଫି ପିଇଲା । ଗାଧୋଇପାଧୋଇ ସାରି ଠାକୁର ପୂଜା ଗଲା । ବର୍ଷାଦିନେ ବି କୋଉଠୁ ଯୋଗାଡ଼ କରି ଏତେ ଫୁଲ ଆଣିବୁ କହି ତାକୁ ତା ସାମ୍ନାରେ ପ୍ରଘଞ୍ଚା କଲା । ଠାକୁରଘର ଦୁଆରମୁହଁରେ ଜଡ଼ା ଠିଆ ହୋଇଥାଏ । ହାତଯୋଡ଼ି ନମସ୍କାର କରୁକରୁ ସେଇଠି ଅପା ଟଳି ପଡ଼ିଲା । ଘରୁ ସମସ୍ତେ ଦଉଡ଼ି ଆସିଲେ । ଭିଶେଇ ବି । ଅପା କାହାରି ସହିତ କିଛି କଥା ହେବା ଅବସ୍ଥାରେ ନ ଥିଲା । ନର୍କିଜ୍‌ହୋମ୍‌ରେ ଡିପ୍‌କୋମା କହି ତାକୁ ଆଉ ଦୁଇ ଦିନ ଶୁଆଇ ଦିଆଗଲେ ବି ଅପା ଆଉ ଫେରି ନ ଥିଲା ।

ବୟସରେ ଅଳ୍ପ ଯାଇଥିବା ମଣିଷଟେ । ଶ୍ଵର୍ଗକୁ ହେଉ କି ନର୍କକୁ ହେଉ, ଏବେ ସେ ଯାଉ । ଅପା ସଜ ହୋଇ ଶୋଇଥାଏ । ସମସ୍ତେ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଥା'ନ୍ତି । ଜଡ଼ା ବି । ସମସ୍ତେ କାନ୍ଦୁଥା'ନ୍ତି, ଜଡ଼ାକୁ ଛାଡ଼ି ।

କୁଆର ଛାଡ଼ିଯିବା ପରେ ସମାନ ହୋଇ ଯାଇଥିବା ବିଷ୍ଠାରିତ ବେଙ୍ଗାଭୂମିରେ ପୁଣି ମଣିଷଙ୍କ ପାଦ ଚିହ୍ନ ପଡ଼ିବା ପରି ସମସ୍ତେ ନିଜନିଜକୁ ସଜାଡ଼ିବା ପାଇଁ ସ୍ଵକାନ୍ଧ ଜଙ୍ଗଲରେ ଧୀରେଧୀରେ ଅପାକୁ ମନେ ପକେଇବାକୁ ବା ଭୁଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଅପାର ଝିଅ ନ ଥିଲା । ତିନି ଭଣଜା ଏବଂ ବୋହୂମାନେ । ସମସ୍ତେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । କେହି ଓଡ଼ିଶାରେ ରହୁ ନ ଥିଲେ । ସାନ ଭଣଜା ଓ ତା ସ୍ତ୍ରୀ, ଦି' ଜଣଯାକ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ଅଫିସର । ସେମାନେ ଭୁବନେଶ୍ଵର ବଦଳି ହୋଇ ଆସି ପାରିବେ ପରି ଏକ ସମ୍ଭାବନା ଦେଖାଗଲା । ପରେ ତାହା ହେଲା ମଧ୍ୟ । ଅବସର ନେଇ ସାରିଥିବା ଭିଶେଇ ମନା କଲେ । କାହାରି ସାଙ୍ଗରେ ସେ କୋଉଠିକି ଯିବେ ନାହିଁ ବା ଘରେ ବି ରହିବେ ନାହିଁ । ମାନସିକ ଶାନ୍ତି ପାଇଁ ସେ ତାଙ୍କ ପୁରୀ ଘରେ ଏକା ରହିବେ ।

ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ପୁରୋହିତ ମ୍ୟାତମ୍ବକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଭିନ୍ନ ରୂପ ସହ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ହେଲା । କେବଳ ଘରଟିକୁ ଛାଡ଼ି, ପ୍ରାୟ ଏକରେରୁ ଅଧିକ ଜାଗା ସମୁଦାୟ ଭାବେ ଜଣେ ବିଲ୍‌ଡରକୁ ଦିଆଗଲା ।

ଅପାର ସାନ ବୋହୂ ମତେ ଟେଲିଫୋନ କରି ଡାକିଲେ । “ଜାଗା ହାଣ୍ଡଓଭର ଦିଆଯିବ । ବାପା ଆସିବାକୁ ମନା କଲେ । ଆମର ମୁରବି ଆଉ କିଏ ଅଛନ୍ତି କି ? ଆପଣ ଯେମିତି ହେଲେ ଦିନକ ପାଇଁ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବେ ।”

ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦିନରେ ପହଞ୍ଚି ପଡ଼ାରିଲି, “ଜଡ଼ା କାହିଁ ?”

ବହୁତ ହେଜି ମନେ ପକେଇଲେ ସେ । କହିଲେ, “ଆମେ ଏଠିକି ଆସିବାର ସାତ ଆଠ ଦିନ ପରେ ସେ ତ ଚାଲିଗଲା ।” ଜଣା ପଡ଼ିଲା, ଜଡ଼ାର ନାଁଟା ଆଉଥରେ ଅପାତ୍ତ୍ରେୟ ଚାଲିକା ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା । ବୋହୂ କହିଲେ, “ଚାଲୁ ନା ଆପଣ ଟିକେ ସେଇ ପଦା ଘରର ଭିତରଟା ଦେଖି ଦେବେ । କାଳେ ଘରର କିଛି ଜିନିଷପତ୍ର ସେଠି ଥିବ । ଆମେ ତ କିଛି ଜାଣିଲୁ । ଆଜି ଜଭିନିଙ୍ଗରେ ସେମାନେ ଜମି ହାଣ୍ଡଓଭର ନେବେ ।”

ଅଳ୍ପଦୂର ଝାଡ଼ି ବୋହୂ ଘର ଖୋଲିବା ପରେ ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ସିନ୍ଦୂର ଉପରେ ଥୁଆ ହୋଇଥାଏ ଗୋଟେ ଆଲବମ୍ ଏବଂ ଆବଡ଼ାଖାବଡ଼ା ଅଧାତିଆରି ମାର୍ବଲ୍ ଖଣ୍ଡିକ । ଜଡ଼ା ତାହାକୁ ପୂରା କରିଥିଲେ ଯାହା ହୋଇଥା’ନ୍ତା ତାହା ମୁଁ କେବଳ ଜାଣି ପାରୁଥିଲି ।

କହିଲି, “ନାଉଁ ରେ ମା, କିଛି ନାହିଁ । ଏଇ ସିନ୍ଦୂରଟା ନବ ଯଦି ନେଇଯା ।” ଅନ୍ୟଥା, ଆତ୍ମାହୀନ ଭୁବନେଶ୍ୱର ପରି ଏଡ଼େ ବଡ଼ ସହରଟାରେ ମୁଁ ଜଡ଼ାକୁ କେଉଁଠି ଖୋଜିଥା’ନ୍ତି ବା କାହିଁକି ଖୋଜିଥା’ନ୍ତି ?

ବୋହୂ କହିଲେ, “ଘରେ ଆଉ ଜାଗା ନାହିଁ । ଆମ ଜିନିଷଗୁଡ଼ାକ ସବୁ କଲିକତାରୁ ଆସିଗଲା ନା । ବିଲ୍‌ଡର ଯଦି ସେଇଟା ନବ ନେଇଯାଉ ।” ଆଲବମ୍‌ଟିକୁ ରୂପଚାପ୍ ଉଠାଇ ଆଣିଲି । ସେଇଟା କ’ଣ ବୋଲି ବୋହୂ ମୋତେ ପଚାରି ନ ଥିଲେ ବା ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କିଛି କହି ନ ଥିଲି ।

□□ ନିରାହ

ବହୁ ଲକ୍ଷଣରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ପଦ୍ମପରାଗ ଅଧିକାରୀ ଜଣେ ନିରାହ କିସମର ଲୋକ । ନିର୍ବୋଧ ନୁହଁନ୍ତି । ସମ୍ମାନରେ ବଞ୍ଚିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି । ମାଗି ଚଳିବା, ଲାଞ୍ଚ ନେଇ ଧନୀ ହେବା, ଚୋରି କରି ଗୁଜୁରାଣ ମେଣ୍ଡେଇବା ବା ଉଧାର କରି ଆଡ଼ମ୍ବର ଦେଖେଇବା ପ୍ରକୃତି, ବୋଲନ୍ତୁ, ତାଙ୍କ ଧାତୁରେ ନାହିଁ ।

ଏମିତି ସରଳଭାବେ ବଞ୍ଚୁଥିବା ଲୋକର ସବୁଠୁ ଅଧିକ କ'ଣ ଦରକାର ? ସହଜ ସୁନ୍ଦର ପରିବେଶଟିଏ । ସାକାର ହୋଇପାରୁ କି ନା, ସେଥିରେ ଥାଇ ସେ ତେର କିଛି ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖିବ । ଭୋଗିଥିବା ଅବସାଦର ଗୋପନ ତାଲିକା ତିଆରି କରୁଥିବ । ତାକୁ ଅନେଇ ଓ ତଉଲି ଛୁଆପିଲାକୁ ଅଧିକ ସଫଳ କରିବାକୁ ଚାହଁବ କିମ୍ବା ତିଆରିବ । ‘ବାଳକାଳୁଁ ଧନ ଧର୍ମ ଅର୍ଜିବୁ ରେ ଗେଡ଼’ ଛୁଆଦିନୁଁ ରଟିରଟି ବଡ଼ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସଂସାର ହାବୁଡ଼ିଲାବେଳକୁ ଯେତେବେଳେ ଦେଖେ ଯେ ଦୁଇଟିଯାକ ଜଞ୍ଜାଳର କାରଣ, ସେ ଉଭୟର ସଂଶୋଧିତ ରୂପଟିଏଲେଖା ତିଆରି କରେ । ସେତିକି ଅର୍ଥ ଇଚ୍ଛିବ ଯେଉଁଥିରେ ହରକତ ନ ଥାଇ ତା ନିରାହପଣ ବାହେଲ ରହିବା ଖୁଜିବ । ଏବଂ ସେତିକି ଧର୍ମ ପାଳିବ ଯେଉଁଥିରେ ସଂସ୍କାର ଓ ଶିଷ୍ଟାଚାର ସହିତ ନିଜେ ଯୋଡ଼ି ହୋଇ ସେ ରହି ପାରୁଥିବ । ନରବାଳିରୁ ଶୁଣିନାହିଁ ଅବରଣ ରେଣୁ ଗୋଟେଇଲା ପରି ପେଟ ପୋଷି ସାରିବା ପରେ ବଳକା ସମୟ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ସେ ଯତ୍ନକ୍ଷିତ୍ ସାମାଜିକ ସମ୍ମାନ ନାମକ ଏକ ମଧ୍ୟବିତ୍ ଧାରଣା ଗୋଟେଇ ଚାଲିବ । ପଦ୍ମପରାଗ ଠିକ୍ ସେମିତି । ଏହିପରି ବିଶ୍ବାସର ଚାରିପଟେ ସେ ଜହ୍ନ କିନ୍ତୁ ଥା’ନ୍ତି ।

କୋଉ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ତଳେ ସାକ୍ଷାତ୍‌କାର ମାଧ୍ୟମରେ ସେ ଚାକିରି ପାଇଁ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିଲେ । ସୁପାରିଶ ବା ବ୍ୟାକିଙ୍ଗ୍ ଯୁଗ ଭିତରେ ବି ସେପରି କିଛି ଚାକର ଦରକାର ହୋଇ ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ସେ ଧରି ନେଲେ ଯେ ଧର୍ମ ଅଛି । ସେଇ ଧର୍ମର

ବଳ ବଢ଼େଇବା ଲାଗି ସେ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଅର୍ପିତ ପହଞ୍ଚି । ପୁରସ୍ତହାନତାବେ ସବୁ କାମ କରନ୍ତି । ଅନ୍ୟର ସିରସ୍ତା କାମକୁ ମଧ୍ୟ ହାତ ବଢ଼େଇ ଦିଅନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କ ମନ ଭିତରେ କିଛି ନିଆରାପଣ ଉପୁଜେନି କି ଅହଂକାର ଆସେନି । ତାଙ୍କ ଦସ୍ତର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚେୟାର ହାତଟିକୁଣିଆ ଓ ପଦ୍ମପରାଗ ସେଠି ହେଉଥିଲା । ବାଆଁ ହେଲେ ଆଉମାନଙ୍କ ନାଡ଼ ସିନା ଉଠୁଛି ଯାଏ, ହେଲେ ବାଉଁଶଦେଇ ତ ଦୋଳି ଖେଳେ । ତା'ର ବାଆଁ ବତାସରେ ଯାଏ କେତେ ନା ଆସେ କେତେ ? ଏହା ହେଉଛି ପଦ୍ମପରାଗଙ୍କ ବଞ୍ଚିବା ଶୈଳୀ ଏବଂ ଏପରି ମାନସିକତା ସହ ସେ ସବୁଷ୍ଟ ରହିଥା'ନ୍ତି ।

ଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ପହଞ୍ଚି ଦେଖନ୍ତି ଘର ହୁଲୁହୁଲୁ । କଲେଜପଢୁଆ ଝିଅକୁ ବାଟରେ ଦୁଇଟିନିଟା ଟୋକା ଟିକିଙ୍ଗ କରୁଛନ୍ତି । ମାତ୍ରା ହୁଡ଼ିଲା ପରେ ତାହା ତାଙ୍କ ନଜରକୁ ଆସିଛି । ଅନ୍ୟଥା ଯାଇତାଇ କଥା ଭାବି ଆଗରୁ ଝିଅ ମା'କୁ କହି କାମ ସାରି ଦେଉଥିଲା । ବୁଝିଲା ବେଳକୁ, ଛତରାମାନଙ୍କ କିଙ୍ଗ୍‌ପିନ୍ ହେଉଛି ଜଣେ ବିଧାୟକଙ୍କ ପୁଅ । ପଦ୍ମପରାଗ ଭାବିଲେ, ପୁଲିସ ପାଖକୁ କାହିଁକି ଯିବି ? ନାନା ବାହାନା ଦେଖିବି । ଆଇନର ଗୋଦାମରଦ୍ୱି ବ୍ୟାଖ୍ୟାମାନ ଶୁଣିବି । ରୋଚକ ଖବରଟିଏ ଭାବି, ଏକଥା ପୁଲିସଠାରୁ ଶୁଣି ଖବରକାଗଜବାଲାଏ ପ୍ରଚାର କରିବେ । ଅକାରଣରେ ସୁନାଝିଅଟା ଅହଲ୍ୟାରେ ପରିଣତ ହେବ ! ମାତ୍ର ଝିଅ ଭଲ ପଢୁଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନପାଇ ଝିଅର ପାଠ ପଢ଼ା ବନ୍ଦ କରି ବାପ-ମା ତା ବାହାଘର ସନ୍ଧାନରେ ଲାଗିଲେ ।

ରୁକ ଏଣ୍ଟ ହାଇଟ୍ ଟିଭିଟିଏ କିଣିଥିଲେ । ମାସେ ବି ଠିକ୍ ଚାଲିଲାନି । ଦୋକାନୀ ପାଖକୁ ନେଇଗଲେ । ସେ ଡ୍ରାଉଣ୍ଡି ଓ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଡି ଭିତରେ ଥିବା ଅର୍ଥର ତାରତମ୍ୟ ବୁଝାଇଲା । ଟିଭି ଠିକ୍ କଲାନି । ଯେମିତି ନେଇଥିଲେ ତାହା ସେମିତି ଘରକୁ ଫେରାଇ ଆଣିଲେ ।

ଦୋକାନୀ କହିଲା, “ଆଜିକାଲି ରୁକ୍ ଏଣ୍ଟ ହାଇଟ୍ କିଏ କିଣୁଛନ୍ତି ଯେ ଆପଣ ଆମକୁ ଅଯଥାରେ ହଇରାଣ କରୁଛନ୍ତି ।” ପଦ୍ମପରାଗ ଖାଉଟି ଅଦାଲତ କଥା କହିଲେ । ଦୋକାନୀ ହସିଲା । ଓକିଲ ପାଖକୁ ଯାଇ ବୁଝିଲେ । ଟିଭି ମୂଲ୍ୟଠାରୁ

କୋର୍ଟ ଖର୍ଚ୍ଚ ତାକୁ ଅଧିକ ଲାଗିଲା । ନିଜ ମନକୁ ବୁଝେଇ ଦେଲେ । ଆମ ପୂର୍ବପୁରୁଷ କୋଉ ଟିକି ଦେଖୁଥିଲେ କି !

ପେଟ୍ରୋଲ ପମ୍ପବାଲା ସରକାରୀ ମାପ-ଓଜନ ବିଭାଗ ସହିତ ସଲାସୁରୁରା କରି ଫି ଲିଟରରେ ଦେବୁଣୁହ ମାରି ଦେଉଛି । ମାଇଲେଜ୍ କାହିଁକି କମ ଦେଉଛି ? ବିଭାଗୀୟ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ଦେଖେଇ କହିଲା - ଗାଡ଼ି କମ୍ପାନିକି ପତାର ।

ସ୍କୁଲର ବରାଦ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦୋକାନରୁ ପୁଅ ପାଇଁ ଖାତା କିଣିବାକୁ ସେ ବାଧ୍ୟ । ସେଠି ଯାଇ ଦେଖନ୍ତି ଯେ ଖାତାର କୌଣସି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ନ ଥାଇ ଖଣ୍ଡ ପିଛା ବଜାରଦରରୁ ତିନି ଟଙ୍କା ଅଧିକ । ଏମିତି କାହିଁକି ? ଦୋକାନୀ କହିଲା, ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଆରମ୍ଭରେ ଆମେ ଯେ ପ୍ରିନ୍ଟିପାଲଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ଚାକିରି ପତାଣ ହଜାର ଦେଉ । ଆଣିବୁ କୋଉଠୁ ?

ଦୁଧବାଲା ଶୁଦ୍ଧ କ୍ଷୀର ପାଇଁ ପଇସା ନେଉଛି ଅଥଚ ପାଣି ମିଶେଇ ଠକୁଟି । ତେଜରାତି ଦୋକାନୀ ବଟକରା ପାଲିସ କରି ଓଜନରେ ଠକୁଟି । ପୁଅ ପାଇଁ ଡ୍ରାଇଗିଙ୍ଗ୍ ଲାଇସେନ୍ସ କରିବାକୁ ଗଲେ ଯେ ଆର.ଟି.ଓ. ଅଫିସର ପାନଖିଆ ଘୋରା ନାଲି ଦାଗ ଦେଖେଇ କିରାଣି କହିଲା, “ଅଲେଖା ଅଧିକା ଦି ଶହ ପଡ଼ିବ । ଆପଣଙ୍କ ଅଫିସ ରେଟ୍ ଆମ ରେଟ୍ ଏକା ଆସା । ହି ହି ହି, ବୁଝୁଥିବେ ଯେ । ଉପରୁ ତଳ ଚାରିଆଡ଼େ ଦିଆନିଆ କରିବାକୁ ପଡୁଛି । ଗୀତାରୁ ଦି’ଧାଡ଼ି ମନେ ପକେଇ ନାହାନ୍ତି । ନିଜେ ବଞ୍ଚିଲେ ମହୀ । ମଲେ ସ୍ୱର୍ଗ । ଭାବିବାକୁ ସିନା ସ୍ୱର୍ଗ, ହେଲେ ବଞ୍ଚିବାକୁ ତ ମହୀ ନା । ଆସା, କ’ଣ କରିବା ?”

ସିଜିନ୍‌ଟେଣ୍ଟ ବେଳେ ପନ୍ଥାକର ଟିକେ ଅକଡ଼ିଆ ଥଣ୍ଡା ହୋଇଥିଲା । ତାଳୁରକ ପାଖକୁ ଗଲେ । ସିଏ ଓଷ୍ଟଦ ଦବା ଆଗରୁ ପରାକ୍ଷା ପରାକ୍ଷାରେ ହଜାରେ ଏଗାର ଶ’ ଖର୍ଚ୍ଚ କରାଇ ଦେଲେ । ପୁଣି, ଶରୀରରେ ରୋଗମାନଙ୍କ ଭୟାନକ ସ୍ଥିତି ଓ ଉତ୍ପାତର ସମ୍ଭାବନା ବର୍ଣ୍ଣନା କରି କହିଲେ, “ଟିକେ ସିଟି ସ୍ପ୍ଲାନ କରିଦବା ।” ଠାକୁରଙ୍କ ଦୟାରୁ ତାଙ୍କ ଦେହ ଭଲ ହୋଇଗଲା । ନ ହେଲେ ଆଉରି ତିନି ଚାରି ହଜାର ଯାଇଥା’ତା ।

ପୈତୃକ ଘରେ ରହୁଥା’ନ୍ତି । ବିକୁଳି ବିଲ୍ କମେଇବାକୁ ଲାଜନମାମାନ ପତ୍ନୀଙ୍କୁ କହିଛି, “ମାସକୁ ମୋଟେ ପଚାଶଟା ଟଙ୍କା ଫିକ୍ସ କରି ଦିଅବୁ । ମିନିମମ୍

ବିଲ୍ କରିଦେବା । ଛାତିରେ ଛେପ ପକେଇ ଯେତେ ଇଚ୍ଛା ସେତେ ବିକୁଳି ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବେ ।”

“କିହୋ, ବିକୁଳି କ’ଣ ଆଚାର ନା ଗୋଲଗୋପ୍ପା ଯେ ଇଚ୍ଛା କଲେ କିଏ ସେଥିରୁ ଅଧିକା ଖାଇ ପାରିବ ।” ପଦ୍ମପରାଗ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ରାଜି ହେଲେନାହିଁ ।

ପୁଅଠୁଁ ଶୁଣିଲେ ସାର୍ କହିଛନ୍ତି, ଟିଉସନ ନ ହେଲେ ପରୀକ୍ଷାରେ ଭଲ ହେବା ଅସମ୍ଭବ । ମାସକୁ ମୋଟେ ଅଢ଼େଇ ଶହ ଟଙ୍କା । ଏହିପରି ଆହୁରି ଅନେକ ଫିସାନ୍ ପରିବର ଏନ୍‌ସାଇକ୍ଲୋପିଡ଼ିଆ । ପୁଅ କହିଲା - ସାର୍‌ଙ୍କର ବଢ଼ିଆ ହାତ ଅଛି । ପଦ୍ମପରାଗ କହିଲେ, “ମୁଣ୍ଡ ଥିବା ସାର୍‌ମାନେ ଯେବେ ମିଳିବେ ସେତେବେଳେ ତୁ ଟିଉସନ୍ ହବୁ । ଏଣିକି ପ୍ରତି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ମୁଁ ବସିବି । ତୁ ପଢ଼ିବୁ ।”

ପୂର୍ଣ୍ଣମୀ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଉଦୟ ଠାରୁ ଶୁକ୍ଳ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀର ଚନ୍ଦ୍ରାସ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କ ଚାରିପଟେ ଘୁରୁଥିବା ପୃଥିବୀକି ସେ ଦି’ନ୍ ଦେଖୁଥା’ନ୍ତି । ଜଣଙ୍କୁ ଏତେ ଲୋକ ଠକିଲେ ସେ କରିବ କ’ଣ ? ଅଭିମନ୍ୟୁ ତ ବନ୍ଧୁ ଭଲରେ ମରିଥିଲା । ଅତି ଭଲ ହେଲେ ମଣିଷ ଏକଲା ହୋଇଯିବା ତର ସବୁଠୁ ଅଧିକ । ଏମିତି ଭାବୁଥିବା ବେଳେ ପତ୍ନୀ କହିଲେ, “ଯା ମ’, କ’ଣ ଟିକେ ପରିବାପତ୍ର ଆଣିବ । ରୋଷେଇ କଲେ ଖାଇ ତମେ ପୁଣି ଅଫିସ ଯିବ ଟି ?”

ପଦ୍ମପରାଗ ବାହାରିଲେ । ମଧ୍ୟବୟସ୍କ ଆଦିବାସୀ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଟିଏ ବାଇଗଣ, ଟମାଟୋ ବିକୁଛି । ଏଥିରୁ କିଲେ, ସେଥିରୁ କିଲେ ଆଣିବା ସକାଶେ ସେ ବନ୍ଧାବନ୍ଧି କଲେ । ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଟି ତରାକୁରେ ଓଜନ ବହକେଇ ଦେଇଦେଲା । ତାଙ୍କୁ ଏହା ବ୍ୟତିକ୍ରମ ପରି ଲାଗିଲା । ପଚାରିଲେ, “ତୁ ମତେ ଏତେ ଅଧିକ କାହିଁକି ଦେଲୁ ?”

“ତମେ ମୂଳତାଲ କଲନି ଯେ । ଆମେ ଆଜ୍ଞା ନିରାହ ଲୋକ । ପେଟ ପୋଷିବାକୁ ଚାଷ ବି କରୁନୁ, ବେପାର ବି କରୁନୁ । ଗୋଟେ ଦି’ଟା ପକେଇ ଦେଲି ।”

ପଦ୍ମପରାଗଙ୍କୁ ଖସଡ଼ା ଜୀବନ ଅକସ୍ମାତ ଅଟକି ଗଲାପରି ଲାଗିଲା । ସେ ଭାବିଲେ - ତଥାପି ସେ ନିରାହ ରହିବା ଉଚିତ କି ?

□□ ଅବଗିଷ୍ଟମ

ହାବିଳଦାର ହରି ସାହୁ ଓ କନେଷ୍ଟବଳ ତାନିଏଲ ଲାଜ୍ଜା ଥାନା ବାହାରେ ଗଛମୂଳେ ବସିଥା'ନ୍ତି । ତିଶ୍ରା ଥାନାକୁ ଘେରି ରହିଛି ବିରାଟ ଜଙ୍ଗଲ । ଯଦି ଥାନା ନ ହୋଇଥା'ନ୍ତା, ଏରିଆଟା ସତେଏକା କୁଞ୍ଜବନ ପରିକା । ସାହୁ କହିଲେ, “ଗରମରେ ଖାଲି ଦିହ ନୁହଁ, ହ୍ୟାପ ଥାନ୍ତା ବି ତାତି ଯାଉଛି । ଓହୋ, ଏବେ ଘଣ୍ଟାଏଖଣ୍ଡେ ଯେମିତି ଗଜଗଜ ବର୍ଷା ହେଲା ଲାଗୁଛି ଆଉ ସତେ କି ମୋଟେ ଗରମ ହବନି । କୋଉ ବିଶ୍ୱାସ ? ଯେ ଶଳା ଖରା ବର୍ଷା ବି ପୁଲିସ ତିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ଭଳିଆ । ବୋହି ଯାଉଛି ପାଣି କାହିଁରେ କେତେ, ତେଣେ ଗରମର କୋତେଇ ନାହିଁ । ନା କ'ଣ କଉନୁ ?”

“ହଁ ଭାଇ, ସେଇଆ ନୁହଁ ତ କ'ଣ । ଭାଗ୍ୟ ଖରାପ । କି ଏସ.ପି.ଟା ଆସିଛି ଯେ ଯାହା କରୁଛି ତ ଦେଖୁତ । ସତେ ଯେମିତି ମାଓବାଦୀ ଖତମ୍ ହେଇଯିବେ ।” କନେଷ୍ଟବଳ ଲାଜ୍ଜା ଏକଥା କହିଲାବେଳେ ଟିକେ ଆଗପଛ ଅନେଇ ଦେଲେ ।

ଲାଜ୍ଜାଙ୍କର ପ୍ରେମଗିରିରୁ ବଦଳି ହୋଇ ପୋଷ୍ଟିଙ୍ଗ୍ ହେଲା ମାଓବାଦୀ ଜଲାକାକୁ । ବିଭାଗର ଏହିପରି ଯୋଜନା ଥିଲା । ହବ ହବ ବୋଲି ଡେରି ହେଲା ଯାହା । ତାଙ୍କର ଡେର ଦୁଃଖ । ପ୍ରେମଗିରି ଭଲ ଜାଗାବୋଲି ସେ ଆଗରୁ କେବେ ମୁହଁ ଖୋଲି କହି ନ ଥିଲେ । ବାଜେ ଥାନା, ଲୋକଗୁଡ଼ାକ ଧୂମ୍ ତାଉତର, ସବୁ କଥାରେ ରାଜନୀତି । ଏମିତି ଯେତେ ସମ୍ଭବ, ଉପସ୍ଥିତ ପୋଷ୍ଟିଙ୍ଗ୍‌କି ପୁଲିସବାଲା ସବୁବେଳେ ଗାଳି ଦିଅନ୍ତି । ସେ ସେଇଆ କରୁଥିଲେ । ଜାଗାର ମହିମା କେବଳ ସେଠୁ ବଦଳି ହେଲାପରେ ହିଁ କୁହାଯାଏ । ଏବେ ସେଇ କଥାକୁ ସେ ଓଲଟାଇ କହନ୍ତି — ଯେତେ ଖରାପ ଜାଗା ହେଲେ ବି ସେ ବୋଲି ସିନା ଚଳେଇ ପାରୁଥିଲା । ତାକୁ ବଦଳି କରାଗଲା କାହିଁକି ? ଯଦି ହେଲା, ତିଶ୍ରା କାହିଁକି ? ସେ ଆହୁରି ତିନି ଚାରି

ଜଣକ ନାଁ କହୁଥା'ନ୍ତି । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଆସି ପୁଣି ସେମାନେ ଟାଉନ ଥାନା, ଡି.ଆଇ.ବି. ଅଫିସ କି ଏ.ପି.ଆର. ପୋଷ୍ଟିଙ୍ଗ ପାଇଲେ କେମିତି ? କ'ଣ ନା - କିଏ ଭଲ ନାଟକ କରୁଛି, କିଏ ଭଲ ବ୍ୟାଣ୍ଟ ବଜୋଉଛି, କିଏ ଭଲ ଜାଲିଙ୍ଗ ଲେଖି ପାରୁଛି । ଏମିତିଆ ପୂଜେ ବାହାନା ।

ଲାଜ୍ଜା କହିଲେ, “ଇଏ କ'ଣ ସବୁ ପୁଲିସ କାମ ?” ତାଙ୍କ ହୃଦୟଗତ ଘର ତିଆରି କାମ ସରି ଆସିଥିଲା । ବାକି ରହୁଛି ଖାଲି ଫିନିସିଙ୍ଗ ଆଉ ସାନିଟାରି ଫିଟିଙ୍ଗ । ଏବେ କାମ ବନ୍ଦ । “ଆଉ କ'ଣ କରିବା ? କହିଲ ସାହୁ ଭାଇ, କିଏ ଘର ନ କରିଛି ? ଗତ ବର୍ଷ ଆର.ଆଇ. ଚନ୍ଦ୍ରା ମଳିକର ଟ୍ରାନ୍ସପର ହେଲା । ସେ ଘର କରୁଛି କହି ଟ୍ରାନ୍ସପର ଅଟକେଇ ଦେଲା । କାହିଁ, କ'ଣ ସେତେବେଳେ ମାଓବାଦୀ କଥା ନ ଥିଲା କି ? ତମେ ତା ଘର ଦେଖିତ ? କୋଉ ରାଜା ମାହାର୍ଜୀଙ୍କ ଘର ଏମିତି ହବନି । ପ୍ରେମଗିରି ଜଙ୍ଗଲରୁ ଖାଲି ପୁଲିସ ଟ୍ରକରେ କାଠ ବୋହିଲା । ଆମେ କବାଟ ଝରକା କରିବାକୁ କାଠ ଦି ଖଣ୍ଡ ପାଉନୁ, ତା ଘର କାନ୍ଥ ତମାମ ସାଗୁଆନ ପ୍ୟାନେଲ । ଘର ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ପୁଣି ପାଞ୍ଚପାଞ୍ଚ ଡି.ଆଇ.ଜି., ଏସ.ପି. ଖାଇବାକୁ ଯାଇଥିଲେ । କେହି ଦେଖି ପାରିଲେନି ? ନାହିଁ । ହଜୁରମାନେ, ତୁମେ ବେଶି ପଢ଼ିତ, ବଡ଼ ଅଫିସର ହେଉତ । ଆମକୁ ଆଦିବାସୀ ଭାବି ଯାତୁ ସାତୁ କହି ଠକିବ । ମୁଁ ତ ପୁଲିସରେ ଚାକିରି କରିବାକୁ ଆସିଥିଲି । ନାଚ ସୁଆଙ୍ଗ କି କୋଲ ବଜା କାହିଁ ଶିଖିଥା'ନ୍ତି ? କହୁନା ସାହୁ ଭାଇ, ମାଓବାଦୀ କ'ଣ ଭୁଲ କରୁଛନ୍ତି ?”

ହରି ସାହୁଙ୍କ ଦୁଃଖ ଆଉ ପ୍ରକାରେ । ସିଏ କହିଲେ, “ଯାଉନୁ, ଗାଲ ଚିପିଲେ ଦୁଧ ବାହାରିବ । କି ପାଠ ମ ? ଚାକିରିରେ ବୁଦ୍ଧି ଦରକାର । ପାଠ ଯାହା ହେଲେ ବି ଚଳିବ । ପ୍ରଖର ଦାସ । ଏଇଠି ଯିଏ କ୍ରାଇମ୍ ଡି.ଏସ.ପି. ଥେଲା ? ଯିଏ ପେକାନାଲ ଟ୍ରାନ୍ସପର ହେଲା ମ । ସିଏ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଇସ୍କୁଲରେ ପଢୁଥିଲା । ଜାଣିରୁ, ସେ ମାଟ୍ରିକ ଛଡ଼ା କୋଉ ପରୀକ୍ଷାରେ ପୂରା ପାଶ୍ କରିନି । ମାଟ୍ରିକ ବି ଦି ଥରରେ । ପୁଣି ଥାଉଁଡ଼ିଜିଜନ । ରିଟାଏଡ଼ ବେଳକୁ ସିଏ କ'ଣ କମ୍‌ସେକମ୍ ଏସ.ପି. ହବନି କି ? ତୁ କି ପାଠ ଦେଖୋଉରୁ ବା ?”

ଏତେ ପ୍ରସଙ୍ଗରୁ ଉପସ୍ଥିତ କାଳରେ ସବୁଠୁଁ ଅଧିକ ଚାତ କାଟୁଥିବା ଟ୍ରାନ୍ସପର କଥାଟିକୁ ଖିଅ ଧରି ଲାଜ୍ଜା କହିଲେ, “ତମ କଥା ତାଙ୍କୁ କହିଲାନି ?”

“ଯେ ଯାଉନୁ ।” ସାହୁ ତାହାଙ୍କ ସ୍ଵରରେ ବାକ୍ୟଟିକୁ ଟାଣି ଟାଣି ଶେଷ କଲେ । “କହିଥିଲି ଯେ ... ମୋ ଦାନାପାଣି କାହା ଘରେ, ମୁଁ ହଲେଇ ହେବି ତୋ ବାହାଘରେ ? ଭରେ ଦେଖୁରୁ ପରା ସିଏ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରି ପାରିଲାନି । କାଉରକେଲାରେ ତା ଘର ତିଆରି ଅଥା । ସିଏ ଗଲା । ହେଲେ କ’ଣ କି, ସେ ଅଫିସର ଲୋକ ତ । ଘର କାମ ସାରି ଦବ । ରକ୍ଷା, ମୋ ଘର କାମଟା ଆଗରୁ ସରି ଯାଇଥିଲା ।”

ଘଣ୍ଟାଏ ତଳେ ଏସ.ପି. ଆନାରୁ ବିଦା ହୋଇ ଗଲେ । ତିନି ଦିନ ହେଲା ତନାଘନା ଚାଲିଛି । କଲେକ୍ଚର, ଡି.ଆଇ.ଜି., ଡି.ଜି., ହୋମ୍ ସେକ୍ରେଟେରି ଜଣକ ପରେ ଜଣେ ଆସିଲେ । କାରଣ ମାଓବାଦୀମାନେ ଝଡ଼େଇପଡ଼ା ସ୍କୁଲ କାନ୍ଥରେ ପୋଷ୍ଟର ମାରି ଦେଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ସରକାରକୁ କେବେ ତ ଖାତିରି କରି ନ ଥିଲେ, ଏଥର ଆଉରି ମାରାମୂଳ ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗ କରିଛନ୍ତି । ଏଣିକି କୁଆଡ଼େ ଖୋଜି ଖୋଜି ସେମାନେ ସରକାରୀ ଲୋକଙ୍କୁ ମାରି ପକେଇବେ । ଝୁଟା ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ସେମାନେ ବିଶ୍ଵାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସ୍ଥାନୀୟ ବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ଭିତରୁ ଯିଏ ଗଦ୍ୟାରି କରିବ ସେମାନେ ତା ବଉଁଶ ଉଡ଼େଇ ଦେବେ । କୋଉ ସରକାର ପିଠିରେ ପଡ଼ିବ ? ସେମାନେ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ କରିଛନ୍ତି ।

ସାହୁ ଓ ଲାକ୍ରାଙ୍କର ଖେଦ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ମିଶି ଯାଉଥିଲା । ଏମିତି ବେଳେ ତିଶ୍ରା ଆନାକୁ ସେମାନଙ୍କର ଟ୍ରାନ୍ସପର ହେବାର ଥିଲା ନା ? ଦୁଇଁଙ୍କ ଆଶା ଓ ଆତଙ୍କର ମହାମନ୍ତ୍ରନ ଘଟୁଥିଲା ସେଇ ଗଛ ମୂଳେ ।

“ଏମାନେ ଆମରି ପାଖରେ ଅଫିସର ଦେଖେଇ ହଉଛନ୍ତି । କହ, ମାଓବାଦୀଙ୍କ ହିମ୍ମତ ବଢ଼ିଲା କେମିତି ? କିହୋ, ମଡ଼ ପଟିଲେ ପୋକ । ଗଣତନ୍ତ୍ର ପଟିଲେ ସନ୍ତାସବାଦ । କାଇଁକି ଏତିକି ଅନୁମାନ କରି ପାରିଲ ନି ?” ସାହୁ ପଚାରିଲେ ।

ତା’ପରେ ଚାଲିଛି ପୁଲିସ ଓ ସରକାରଙ୍କର ମିଳିତ ଗର୍ଜନ । ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଲାଗି କ’ଣ କ’ଣ କରାଯିବ । ଯୁବକମାନଙ୍କୁ କେମିତି ଅଧିକ ଆତ୍ମନିୟୁକ୍ତି ମିଳିବ । ଜମି ଜଳ ଜଙ୍ଗଲ ଉପରେ କେତେ ଉପାୟରେ ସେମାନେ ଅଖଣ୍ଡ ଅଧିକାର ଜାହିର କରି ପାରିବେ । ସେମାନଙ୍କୁ କେମିତି ନୂଆ ଲୁଗା, ନୂଆ କମଳ, ଭୟରା ଆବାସ ଦିଆଯିବ । ସେପିଲେ କେମିତି ପାଠ ପଢ଼ିବେ । ସରକାରଙ୍କ ଚଳନ୍ତିପ୍ରତିମାମାନେ

ଏଠିକି ଆସି ବୁଢ଼ାକୁ ବୁଢ଼ା ଘୋଷଣା କରୁଛନ୍ତି । ସବୁ କୁଆଡ଼େ ସରକାର କରିବେ । ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ସତ୍ୟାନାଶିଆ ରାଜନୀତିଆ ବି ଯେ ଅଧିସରକ ପରିକା ଏତେ ଗାଲୁ ଗପୁ ନ ଥିବେ । ଚାଲିଛି ଏମିତିକା ଲମ୍ବାଲମ୍ବା ତାଲିକାର ପ୍ରଚାର । ଏଗୁଡ଼ା ସିନା ଟିକି ଖବରକାଗଜକୁ ଶୋଭା ପାଏ । ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକ ଏମିତିକା ଖବର ଶୁଣି ସଂସାର ଚାଟନ୍ତି । ବାବୁଭାୟାଙ୍କ ଆଲୋଚନାରେ ଭ୍ରଷ୍ଟରୁମ୍ କି ସଭାସମିତି ମହକେ । ସାହୁ ଦୁମ୍ କି କହିଲେ, “କିହୋ, କିଏ ତମକୁ ମନା କରୁଥିଲା କି, ଆଗରୁ କରୁ ନ ଥିଲ କାହିଁକି ? କଥା ଏତେ ବାଟ ଗଲା କେମିତି ?”

ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଲାଗି ଏଗୁଡ଼ାକ କରିବ ବୋଲି ଗର୍ଭୁତ ସେମାନେ ତମ କଥା ଶୁଣିବାକୁ କି ପଢ଼ିବାକୁ ପାଆନ୍ତି କି ? ଏଠି ଚାକିରି କରିଥିବା ମାଷ୍ଟ୍ର ପରା ଆଦିବାସୀ ପିଲାଙ୍କ ଷ୍ଟାଇପେଣ୍ଡ ଚୋରି କଲେ ତି.ଆଇ.ର ଘର ତିଆରି ହୁଏ । ରୋଗିଣୀ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ପାଇଁ ଦାନରେ ମିଳୁଥିବା ବିଦେଶୀ ଓଷଧ କାଉରକେଲା ବଜାରରେ ଚୋରାରେ ବିକ୍ରି ହେଲେ ବି ଉତ୍ତମ ସେବା କରିଥିବା କାରଣରୁ ସି.ଡି.ଏମ୍.ଓ.ଙ୍କୁ ଉପକ୍ରୋକନ ମିଳେ ଝିଅ ପାଇଁ ସେଇ ବିଦେଶୀ ଓଷଧ କମ୍ପାନୀରେ ମାସକୁ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ଦରମାର ଚାକିରି । ଗାଁରୁ ଖାସି କି କୁକୁଡ଼ା ହଡ଼ପ ହେଲେ କାଉରକେଲାରେ ବଡ଼ାଖାନା ହୁଏ । ନେତା ସାମ୍ବାଦିକ ସେଇଠୁ ଖାଇ ହାକୁଡ଼ି ମାରି ଯାଆନ୍ତି କି ?

ଏମିତି କେତେ ସେମାନଙ୍କ ମନପୋଡ଼ା କଥା । ସତେ ଯେମିତି ବକ୍ସବାଜିର ଅବତାର ହେଲା ଭାରତ । ଏଠି ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତମାନେ ସମ୍ପ୍ରାନ୍ତ । ଚୋରିର ନାଁ ଗୌରବ । ପେଟିସନ ଲେଖିବା ହେଉଛି ବଳ । ଭାଷଣର ନାଁ ବିପ୍ଳବ । ହ୍ୟାଡ଼୍ ସ୍ୟା, ସମସ୍ତେ ଯେମିତି ଗଡ଼ଜାତୀ ରାଜରାସ୍ତାର ଜଣେଜଣେ ପଥିକ । ଲୁଣ୍ଠନ ରଚିବେ । ରାହାଜାନି କରିବେ । ରାସ୍ତାକଡ଼ ଗଛରୁ ପାଟିଲା ଆମ୍ବ ପଣସ ଖାଇବେ । କିନ୍ତୁ ରାସ୍ତା ଦାୟିତ୍ୱ କାହାରି ନୁହେଁ । ସିଂହାସନରେ ବସିବାର ଲୋଭ । ଦାୟିତ୍ୱରେ କେହି ସେଠି ବିରାଜନ୍ତି ନାହିଁ । ଆମ୍ଭରେ କେହି କାହାରି ନିଜର ନୁହେଁ । ସମସ୍ତେ ଯେମିତି ଜଣେ ଜଣେ ପ୍ରାକ୍ତିକ ଅବତାର । ଠାକୁର କିଏ, ଅସୁର କିଏ ଆଉ ଭଣ୍ଡାସୁର କିଏ — ଚିହ୍ନିବା ମୁସ୍ତିଲ ।

ବସ୍ତ୍ର ଭ୍ରାତ୍ତରକୁ ଟ୍ରେନ୍ ଚଲେଇବା ଯେମିତି ମନା, ବିଶ୍ୱଖିଳା କାହିଁକି ଘରୁଟି ତା’ର କାରଣ ସଂପର୍କରେ ସେମିତି ସାହୁ ବା ଲାଜ୍ଜାମାନଙ୍କର କିଛି ଜାଣିବା ଦରକାର ନାହିଁ । ଏମାନେ ଚାକିରିର ମାତ୍ର ଦୁଇଟା ଦିନ ଜାଣନ୍ତି । ନିଜେ ବଞ୍ଚିବେ ।

ନ ହେଲେ, ବଡ଼କ ଭୁଲ ଯୋଗୁ ମରିବେ । ଏବଂ, ଏ ବେହିଆ ଦେଶରେ ସେମିତିବା ମରଣର ଗୋଟେ ସରକାରୀ ନାଁ ରହିବ — ସହିଦ ବା ସେବା । ହାବିଜଦାର ହରି ସାହୁ କି କନେଷ୍ଟବଳ ତାନିଏଲ ଲାଜ୍ଜାମାନଙ୍କର ଏସବୁଥିରେ ଯାଏ କେତେ ନା ଆସେ କେତେ ? ସେମାନେ ପଣ କରିଛନ୍ତି, ବଞ୍ଚିବେ । ଅଥବା ମୋଦୁରୁ ଲଜ୍ଜା ନ ଥିବା ସେବା କରି ମରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିବେ ।

ସାହୁ ପରିହାସରେ କହିଲେ, “ସେବା ନା ଚୋପା ? ହ୍ୟାପ, ଭୋକରେ ମିଳେନି ତବତ ପାଣି, ମରିଲେ ଯାତିବେ ଖା ଶିରିଣି । ସାମୁଏଲ ଏକ୍‌କା ମଲା ବେଳେ ସି-ଟିଭିରେ କେତେ କଥା ଦେଖିଥିଲ ? ବନ୍ଦ ବେଳ ଲେଉଟ ବାଲସ୍ତୋପ ଦେଖିଲା ପରି ଖୋଦ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପରା ଭୁରା ଟେକି ତା ମଲା ମୁହଁ ଦେଖିଲେ । ପଟ ଉଠିଲା । ଘଡ଼ାମଦୁଆ ଏକ୍‌କାର ବାହାଦୁରି କହି ଟିଭି ଖବରକାଗଜ ସମସ୍ତେ ଉଜୁଟି ପଡ଼ିଲେ । ଏବେ ତା ପିଲାଛୁଆଙ୍କ ଦୁଃଖ ଦେଖ । ତାକୁ ମାଓବାଦୀ ମାରିଲେ ବୋଲି ପ୍ରଚାର କରେଇ ବାହାଦୁରି ନେଇଗଲା । ଯେତେବେଳେ ପବନେଶ୍ୱରରେ କଥା ଉଠିଲା ଯେ ସେ କାଳରେ ମାଓବାଦୀ ଆଇଲେ କୋଉଠୁ ? ଏସ.ପି. କରୁଥିଲା କ’ଣ ? ସିଏ ପୁଣି ଏବେ ଗୁରୁତ୍ୱା ଡି.ଆଇ.ଜି. ହେଲା କେମିତି ? ତେଣୁ ଏବେ ସବୁ ରେକର୍ଡ ବଦଳେଇ କହୁତ କ’ଣ ନା, ସାମୁଏଲକୁ ମାରିଥିଲେ ତକେଇତ । ହେଲା । ସେଇ କଥା ତମେ ଟିଭି କି କାଗଜବାଲାକୁ ତାକି କହି ଦଉନା କାହିଁକି ? ଯିଏ ମାରୁ, ଏକ୍‌କା ମରିବି ନା ନାହିଁ ? ତା ଉପରେ ତ ପତକା ଘୋଡ଼େଇ ନେଇଗଲା । ପାଞ୍ଚ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଦବ ବୋଲି ସରାକର ବାତ୍‌ସୁରସି ମାରିଲା । ଏବେ କହୁତ କ’ଣ ନା — ତକେଇତ ମାଇଲେ ଗ୍ରାଣ୍ଡ ନାହିଁ । ପେନ୍‌ସନ ପାଇଲ କୁଅର ହଉନି । କ’ଣ ନା, ବୁଲ୍ ମାର୍କ ଥିଲା । ପ୍ରସିଡିଙ୍ଗ ତାଲିଥିଲା । ବୁଝିଲୁ ଲାଜ୍ଜା, ଏ ବିଭାଗରେ ଗନ୍‌ସାଲ୍ୟୁଟ କି ବିଗୁଲ୍ ବାଜିବା ଯାହା, କିଲା ପଣିବା ବି ସେଇଆ । ସେଥିରୁ କ’ଣ ପିଲାଛୁଆକୁ ଆହାର ମିଳିବ ?”

ହରି ସାହୁ ବା ଲାଜ୍ଜାମାନେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ଯେ ନିଜେ ବଞ୍ଚିବା ଏବଂ ସେବାଜନିତ ମରଣକୁ ଛାଡ଼ି ଦୂତୀୟ ଦିଗ ଲ କିଛି ନାହିଁ । ଟାଣିରିଡ଼ି ତାହା ଯଦି ଆଉ ଟିକେ ଆଗକୁ ନିଆ ଯାଏ, ସେଥିରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳନ୍ତି ଅତି କମ୍ ଲୋକ । ସେମାନେ ସେବାର ମହିମାକୁ ଚାକିରିର ଗରଜ ସହିତ ଅତି ଅଦୃଷ୍ୟ ରକ୍ତରେ ଯୋଡ଼ି ପାରନ୍ତି ।

ଏଥିପାଇଁ ଘୋର ସତର୍କତା ଦରକାର । କାରଣ ରଜୁ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହେଲେ ଲୋକଟି ଅତି ସହଜରେ ତେଲୁଆ ପଦମାତ୍ର ପାଏ । ତା ଚାକିରିର ସବୁ ଆଟୋପ ଆଡ଼ମ୍ବର ତେଲୁଆ ପରି ଏକ ଛୋଟିଆ ଶବ୍ଦ ଭିତରେ ପୁଟି ଖେଳୁଥାଏ । କୁଆଁରପୁନେଇ ଜନ୍ମ ତଳେ ଏକ ଅସିଦ୍ଧ ବାକିକା ପରି । ସେ କାହାରି ହୁଏନି ।

ଲାକ୍ଷ୍ମୀ କି ସାହୁ ଚାକିରିର ସଠିକ ଅର୍ଥ ବୁଝି ଜଣନ କରିଥିଲେ । ଯାହା ବାକି ଥିଲା, ଚାକିରି ଭିତରେ ସେସବୁ ଶିଖି ସାରିଛନ୍ତି । ମାଓବାଦୀ ତାମସା କାହିଁକି ଘରୁଟି, ସେମାନଙ୍କର ଅବା ଜାଣିବା କି ଦରକାର ?

ଏସ.ପି. ଆଜି ଏକୁଟିଆ ଆସିଥିଲେ । ଜଣକ ପରେ ଜଣେ ସବୁ ବିଦାବିଦି ହେଲେ । ଆନା ପାଙ୍କା ହୋଇଗଲା । ଟେନ୍ସନ ସରିଲା । ହୋମ୍‌ଗାର୍ଡ ସବିତା କେରକେଟାକୁ ଟେଲିଫୋନ ପାଖରେ ବସେଇ ଦିହେଁ ଗପ ହବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରି ଗଛ ମୂଳକୁ ପଳେଇ ଆସିଲେ ।

ହରି ସାହୁଙ୍କ ଚାକିରି ପଡ଼ିଶ ବର୍ଷ ହେଲାଣି । ଆରମ୍ଭରୁ ଦି ତିନି ବର୍ଷ ଏପାଖ ସେପାଖ ହେବା ଛାଡ଼ି କାଉରକେଲାରେ ବିଭିନ୍ନ ଆନା, ଟ୍ରାଫିକ୍ ହୋଇ ସେଠି ବାଇଶ ତେଇଶ ବର୍ଷ କାଟିବା ଭିତରେ ସେ ନିଜ ଚାକିରି ସହିତ ସେବାର ଉତ୍ତମ କୌଶଳମାନ ଶିଖି ପାରିଥିଲେ । ଚିଣ୍ଡାରେ ପହଞ୍ଚି ସେସବୁ ଓଲଟ ପାଲଟ ହୋଇଗଲା । ବୟସ ଓ ସାଇଜ ଦିଟା ଯାକ ବେଶି ହୋଇଯିବା ପରେ ସେ ମଟରସାଇକେଲ ଖଣ୍ଡିତ କରିଥିଲେ । କାଉରକେଲାରେ ଯେଉଁ କ୍ଲାଟରରେ ଥିଲେ ଏବେ ବି ସେ ସେଇଠି । ଟ୍ରାନ୍ସପର ତ ହେଲା, ଘର ଛାଡ଼ ଛାଡ଼ — କହି ବିଶ୍ୱାସ ଇନିସ୍କେର ଖାଲି ଚହୁଟି । ସାହୁ କହିଲା, “କିହୋ, ତମେ ତ କୋଉ କାଳରୁ ଟ୍ରାନ୍ସପର ହେଇଛ । ଆଗ ଘରେ ଆଜିଯାଏ କେମିତି ଅଛ ? ନାହିଁ, ଏଠି ଜାଲ ପାଇଁ ଗୋଟେ ନିୟମ ତ ମାଛ ପାଇଁ ଆଉ ଗୋଟାଏ ।”

ସେଠୁ ତିରିଶ କିଲୋମିଟର ସେ ଦି’ନ୍ ଯା ଆସ କରୁଛନ୍ତି । ଗାଡ଼ି ପାଇଁ ତେଜ ପାଣି ଦରକାର । କାଉରକେଲାରେ କ’ଣ ହେଉଥିଲା କି ? ଭିତରେ ଭିତରେ ଟ୍ରାନ୍ସପର । କୋଉଠି ଏକାଟିଆ ଠିଆ ହେଲେ ବି ତମ୍ବୁର କି ଟ୍ରକଟାଏ ଦେଖି ହାତ ହଲେଇ ଦେଲେ ତେଜଖର୍ଚ୍ଚ ଉଠିଯାଉଥିଲା । ଆଉରି ବି, କୋଉ ଟାଙ୍କିବାଲା ଜାଣି ପାରୁ ନ ଥିଲେ । ଏବେ ହାତରୁ ପେଟ୍ରୋଲ ଖର୍ଚ୍ଚ । ତହିଁକି ବାବୁମାନଙ୍କ ବରାଦ —

ଏଠିକି ଯା, ସେଠିକି ଯା । କ'ଣ ନା, ମଟରସାଇକେଲ ଅଛି । କେହି କେବେ ଦିନେ ତେଜ ପକେଇବାକୁ ଶହେଟା ଟଙ୍କା ଦେଇତ ? ସତେ ଯେମିତି ପତ୍ର ଦଳିଲେ ସେଥିରୁ ପେଟୋଲ ଝରିବ ।

ହରି ସାହୁଙ୍କର ଧାରଣା ଯେ ରାଜ୍ୟକୁ ହୁକୁସୁଲ କରିଥିବା ବାପ-ପୁଅ ତକେଇତ ଦଳକୁ ଅସଲରେ ଧରିବା ଲୋକ ଥିଲେ ସିଏ । ସେଥର ସେ ବଡ଼ ଆଶାଟେ କରିଥିଲେ, ନିଶ୍ଚୟ ଏ.ଏସ.ଆଇ. ହେବେ । ହେଲାନି । ସେଥିପାଇଁ ଝିଅ ଜୀବନ ନରଖର ହେଇଗଲା । ତା ବାହାଘର ଜଣେ ଏସ.ଆଇ. ଚାକିରି କରିଥିବା ଟୋକା ସାଙ୍ଗରେ ସବୁଠି ସବୁ ଠିକ୍ ହୋଇ ସାରିଥିଲା । ଡିମାଣ୍ଡରେ ମଟରସାଇକେଲ, ଟିଭି, ଫ୍ରିଜ, ଦଶ ଭରି ସୁନା, ନଗଦ ଦୁଇ ଲକ୍ଷ ଯୌତୁକ ଦେବେ ବୋଲି ହରି ସାହୁ ରାଜି ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଟୋକା କୁଆଡ଼େ ଅଡ଼ି ବସିଲା, ଯା କାନ୍ଧରେ ଷାର୍ ନାହିଁ ତା ଝିଅକୁ ସିଏ ବାହା ହବନି । କାଳେ ମଜିବ ବୋଲି ସାହୁ କ୍ୟାସ ଆଉ ଏକ୍ ବଢ଼େଇଲେ । ହେଲାନି ।

ଲାଜ୍ଜାକୁ ସେ କହିଲେ, “କଉନ୍ତୁ, ଏମିତିକା ଚାକିରିରେ ମୂଲ୍ୟ କ'ଣ ? ଇଏ କି ସରକାର ବା ? ମୁଁ ଯଦି କାଉରକେଲାରେ ଥା'ନ୍ତି କ'ଣ ଭାସି ଯାଇଥା'ନ୍ତା ? ଏଠିକି ଆସି କରୁଚି କ'ଣ ? ହାକିମମାନଙ୍କର ଯାହା ଜିଦି ସେଇଆ ହେଲା ସରକାରର ଆଇନ । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ବି ତ କଉଚି, ମାଓବାଦୀମାନେ ଠିକ୍ କରୁଛନ୍ତି । ଏ ବୁଢ଼ା ବଅସରେ ନୂଆ ଭାଗବତ ପଢ଼ି ନୂଆ ଜ୍ଞାନ ଶିଖିବା ଆମର ଆଉ ଦରକାର ନାହିଁ ।”

ଦି ଜଣାଯାକ ଗପସପରେ ନିଜନିଜର ସୂତ୍ର ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରି ‘ବେନି ଜନେ ପଡ଼ିଚି ଏକ ଦଶା’ ପରି ସ୍ତର ଛୁଇଁଲା ବେଳକୁ ପିରୁ ଓରାମ ନାମକ ଜଣେ ଆଦିବାସୀ ଥାନାକୁ ଆସିଲା । ସାହୁ ଏକ ଟିଣ ଟେୟାରରେ ବସିଥିଲେ । ସାମ୍ନାରେ ଲାଜ୍ଜା ବସିଥିବା କାଠ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ଗୋଡ଼ ଥୋଇଥିଲେ । ଦି ଜଣକ ଭିତରେ ସିଏ ବଡ଼ ବୋଲି ଜଣା ପଡ଼ି ଯାଉଥିଲା । ଆଦିବାସୀ ଲୋକଟି ଆଗେ ସାହୁଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ ନମସ୍କାର କଲା, ତା'ପରେ ଲାଜ୍ଜାଙ୍କୁ । ନିଜ ଦେହ ଟିକେ ସଜାଡ଼ି ସାହୁ କହିଲା, “କ୍ୟା ବାର୍ ?”

ଲୋକଟି କହିଲା, “ହାମାର ଯୁଆନ୍ ବେଟୀକେ ଲାଲ୍‌ଟୋଲା ଥେମି ମାରାଣ୍ଡିକାର ଲତ୍‌କା ପିଟର ଆରଘ୍ନା କିୟା ହେ । ମୋକେ ମୋର ବେଟୀ ଚାହିଁ ।”

ସାହୁ ପଚାରିଲା, “ପ୍ରେମ ପ୍ରେମ ଅଛି କି ?”

“ପେରେମ୍ ? ସେମ୍‌ନେ କ୍ରିଷ୍ଣନ୍ । ଓକର୍ ଭଗବାନ ଯାଣୁ । ହାମ୍‌ରେ ଓରାମ୍ । ହାମ୍‌ରେ ଭଗବାନ୍ ସାରନା ହେ । ପେରେମ୍ କୈସନ ହୋଇ ?”

“ହଉ ବାରଣ୍ଡାରେ ବସିଥା, ମୁଁ ଯାଉଛି ।”

ଅଧ ଘଣ୍ଟା ଛାଡ଼ି ସେ ଆନା ଭିତରକୁ ଆସିଲେ ।

ସାହୁ ହାବିଲଦାରର ପିରୁ ଓରାମକୁ ବିବରଣୀ ପଚାରିବା ଭାଷା ଓ ଆକ୍ଷେପରେ ପଡ଼ି ଏତେ ଅସଭ୍ୟ, ନିଷ୍ଠୁର ଓ ସମ୍ବେଦନହୀନ ଥିଲା ଯେ ଲୁଚି ପକେଇଥିବା କୌଣସି ଝିଅର ଭିଣେଇ ବି ସେସବୁ ଅବାଚର ଅସଭ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନର ଭରସା ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଇଏତ ସହଜେ ବାପାଟା ।

ଆଦିବାସୀମାନେ ଗୋତ୍ର ଓ ବିବାହ ସଂପର୍କରେ ଭାରି ରକ୍ଷଣଶୀଳ । ସେମାନଙ୍କ ସ୍ୱାଭାବିକ ଚଳଣିରେ ରେପ୍ କି ଇଲୋପ୍‌ମେଣ୍ଟ ଚଳେନି । ଲିଭିଙ୍ଗ୍‌-ରେନ୍‌ ପରି କର୍ପୋରେଟ୍ ଆଇଡିଆ ସେମାନଙ୍କର ଜାଣିବା ଦରକାର ହୁଏନା । ପ୍ରେମ ସମ୍ଭବ । ମାତ୍ର ଆକଟ୍ ଅଛି । ମାନତି ସେମାନେ । ପ୍ରେମର ସମ୍ମାନ ବି ଅଛି । ମଣ୍ଡିତ ହୁଅନ୍ତି ସେପରି ମହକରେ । ଆଉ କେମିତି ଟୋକାଟେ ଟୋକାକି ଧରି ପକେଇବ ? ଅସମ୍ଭବ । ଯେଉଁଠି ବାହାଘର ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, ସେଠି ପ୍ରେମ କିପରି ସମ୍ଭବ ? ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ବି ପିରୁ ଏ କଥାଗୁଡ଼ିକ ସାହୁକୁ ବୁଝେଇ ପାରୁନି । ରାଗରେ ତା ମନ ଭିତରଟା କଉଁକଉଁ କରୁଛି । ଅସହାୟମାନେ ଯେମିତି ରାଗନ୍ତି, ପିରୁ ସେମିତି ରାଗିଗଲା ।

କି କାଳେ କି ଭବିଷ୍ୟତି ? ସାହୁ ହାବିଲଦାର ଛଳ ହସ ଟିକିଏ ମୁହଁରେ ଉକୁଟେଇ କହିଲେ, “ଦେ ତୋ କପ୍ପେନ୍ ।”

ସେ କ’ଣ କପ୍ପେନ୍ ଘରୁ ଲେଖି ଆଣିଥିଲା କି ? ତା’ପରେ ସାହୁ ହାବିଲଦାର ସ୍ନେହ ଓ ସହଯୋଗ ମିଶେଇ ପିରୁ ଓରାମକୁ ବରାଦ ପରେ ବରାଦ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । କାଗଜ ଆଣ । ଖର୍ଚ୍ଚ ଦେ । ଇନ୍‌କୁଆରିରେ ଯିବୁ । ତେଲ ଦେ । କେତେଆଡ଼େ ଖୋଜିବୁ । ପଇସା ଦେ । ନ ହେଲେ ଆମେ କ’ଣ ଘରୁ ଖାଇ ଘୋଡ଼ା ଆଗରେ ଡେଇଁବୁ ? ଘଣ୍ଟାଏଅଧେ ଦଉଡ଼ା ଦଉଡ଼ି କରି ପିରୁ ନୟାନ୍ତ ହେଲା । ସେ କିଛି ଦେଲା, ଆଉ କିଛି ଦେଇ ପାରି ନଥିଲା ।

ବିକଳ ହୋଇ ପିରୁ ନିଜ ଗରିବପଣ ପୁଲିସ ବାବୁକୁ ବୁଝେଇଲା । କହିଲା, “ଇସ୍‌ବାର୍ ମହୁଆ ବରବାଦ ହୋଇଗେଲକ୍ । ଘରେମେଁ ସବ୍ ସଡ଼େଲା । ସରକାର

ଲେନେ କର ବାତ୍ ରହି । ବାରରା ପାଏକ୍ ଉମିଦ୍‌ସେ ଦେପାରୀମାନଙ୍କେ ନି ଦେଲେ । ସରକାର ଭି ଠାଏକ୍ ଦେଲକ । ମାଓବାଦୀ କେ ଖୋଜେକ୍ ଲାଗି ହାମ୍‌ରେ ଭି ଫୋରେଷ୍ଟବାଲା ଭଗାଏଲା । ଜଙ୍ଗଲସେ ଆଉର କୋନୋ ଭି ଚିକ୍ ହାମ୍‌ରେ ନି ଗୋଠିଆୟେଲା । ତୋହରଲାଗି ବାରରା ପଇସା କାହାଁସେ ଲାଉଁ ?”

“ଆମକୁ କହିଲେ କ’ଣ ହବ ? ଏସବୁ କଥା ସରକାରକୁ କହ ।”

“ତୋହରେ କୋନୋ ଜଗହ୍ ଖୋଜେକ୍ ଜରୁରତ୍ ନାଖେ । ଲତ୍‌କା ଥେମି ମାରାଣ୍ଡିକର ଘରେମେଁ ଆହେ । ତୋବିଶ ଘଣ୍ଟାକେ ଅନ୍ଧର ସାଦି କରାଏକ୍ ଲାଗି ବିଲ୍‌କା ଚିକ୍ କହଥେ । ବସ୍, ହାମ୍‌ରେ ହାଁ କହେକ୍ ଜରୁରତ୍ ହେଁ ।”

“ହଁ କହୁନୁ ?”

ପିରୁ ଓରାମ କହିଲା, “ତମ ସରକାର ତ ସେମାନଙ୍କୁ ମାଓବାଦୀ କହୁତ । ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ନ ମିଶିବାକୁ କହୁତ । ଏମିତି ତ ପୁଅଘର ଜାତି ଆଉ ଆମର ଜାତି ମିଶୁନି । ସେମାନେ ବାହା ହେବେ କିପରି ?”

“ତୁ ବିଲ୍‌କା ଚିକ୍‌କୁ ଚିହ୍ନିତୁ ?”

“ହଁ ।”

ସାହୁ ହାବିଲଦାରଙ୍କ ଆଖି ଚକ୍‌ଚକ୍ କଲା । ସେ ପିରୁ ଓରାମକୁ ଆହୁରି ଭିତରକୁ ଡାକି ନେଲେ । ହାଜତ ଭିତରେ ପୂରାଇ ବାହାର ପଟୁ ବନ୍ଦ କରିଦେଲେ । ଟେଲିଫୋନ୍‌ରେ କାହାକୁ ହୁରି କରି କହୁଥା’ତି – ସାର୍, ମୁଁ ଗୋଟେ ମାଓବାଦୀକି ଧରିଚି । ସେ ବିଲ୍‌କା ଚିକ୍, ଲଜରସ୍ ଚିକ୍ ଗ୍ୟାଞ୍ଜର ।

କହିବା ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ, ଦୁଇ ଚିନି ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ସାହେବମାନେ ଯେପରି ତନାଘନା ଆଲୋଚନା କରୁଥିଲେ ସେଥିରୁ ସାହୁ ଏ ନୌଗୁଡ଼ିକ ଶୁଣିଥିଲେ । ଆବାକାବା ପିରୁ ଭିତରୁ ଚିହ୍ନାର କରୁଥାଏ – ସେମାନେ ସବୁ ଆମ ଗାଁ ପିଲା, ନାଁ ଜାଣିଲି ତ କି ମୁସ୍‌ଲିମ୍ ହେଲା ? ତମେମାନେ କେତେବେଳେ କାହାକୁ ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡା କହୁତ, ନବ୍‌ର କହୁତ ତ ଆଉ କେତେବେଳେ କହୁତ ମାଓବାଦୀ । ତା’ହେଲେ ଆମେ କ’ଣ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ପଳେଇବୁ କି ?

ରଘୁମୁକେ ଏତେ ସମୟ ଏକା ବସି ବୋର ଲାଗିବାରୁ କନେଷ୍ଟବଳ ତାନିଏଲ ଲାଜ୍ଜା ଥାନା ଆଡ଼କୁ ଆସୁଥା’ତି । ବାରଣ୍ଡାରେ ସାହୁ ତାଙ୍କୁ ଟାଣି ନେଇ କହିଲେ, “ଇବେ ହେ, ଗୋଟେ ମାଓବାଦୀ ହାବୁଡ଼େ ପଡ଼ିଗଲା । ଝିଅ କଥା କହି ଶୁଭା

ସ୍ବାଇଚ୍ଛା କରିବାକୁ ଆସିଥିଲା । ଯୋଜନା ଥିଲା, ସେମାନେ ଥାନା ଉଡ଼େଇ ଦେଇଥା'ନ୍ତେ । ମୁଁ ତାକୁ ସନ୍ଦେହ କରି ବୋଲି ସିନା । ବୁଝିଲୁ, ଏବେ କହିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଯେ ଆମେ ସନ୍ଦେହ କରି ପ୍ରଶ୍ନ କରିବାରୁ ସେ ଦଉଡ଼ି ପଳାଉଥିଲା ଏବଂ ତୁ ମୁଁ ମିଶି ତାକୁ ଗୋଡ଼େଇ ଗୋଡ଼େଇ ଧଇଲୁ ।”

କଥାଟି ବୁଝିବାକୁ ଲାଜ୍ଜାଳ ପାଇଁ ଟିକେ ତେରି ହେଲା । ସେ ପଚାରିଲେ,
“ସବିତା ଯଦି ... ?”

“ଆରେ ତୁ ପ୍ରେମଗିରିରେ କରୁଥେଲୁ କ'ଣ ? ସିଏ ମାଇକିନା ଝିଅଟା । ଏତେ କଥା କେମିତି ଜାଣିବ ? ତାକୁ ପଚାରିବ କିଏ ?”

“ଏବେ ସ୍ବାଇଚ୍ଛା ବାବୁର ଡିଉଟି ଅଛି । ସିଏ ବିଶ୍ବାସ କରିବ ତ ?” ଲାଜ୍ଜା ପଚାରିଲେ ।

“ତୁ କାହିଁ ବେସ୍ତ ହଉଛୁ ? ଏଇକ୍ଷିଣି ଦେଖ ନା - କେତେ ବାବୁ ବାହାରିବେ । କହିବେ - ଆମେ ଧରିବୁ । ବରଂ ତୋ ମୋ ନାଁ ସେ ତାଲିକାରେ ରହିବ କି ନାହିଁ ସନ୍ଦେହ ।”

ସତକୁ ସତ ଆଉ ଘଣ୍ଟାଏ ଦି ଘଣ୍ଟା ଭିତରେ ତିଶ୍ରା ଥାନା ପୁଲିସ୍ ଭ୍ୟାନ ଓ ସାହାବମାନଙ୍କ ନାଲିବଟି ଗାଡ଼ିରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଗଲା । ଯେଉଁ ହୁଟର ଓ ସାଇରେନ୍ ଶବ୍ଦ ଭିତରେ ଥିଲେ ରାଜନେତାମାନଙ୍କ ଛାତି ପୁଲି ଉଠେ, ସେଇ ଶବ୍ଦର ପୈଶାଚିକତା ନିକଟସ୍ଥ ଅନେକ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଦୁଇକେଇ ଦେଉଥିଲା । ହାଜତ ଭିତରେ ପିରୁ କାନ୍ଦୁଥାଏ । ନିଜ ଝିଅ କଥା ଭାବି । ସେ ଯଦି ପିଟର ମାରାଣ୍ଡି ସାଙ୍ଗରେ ବାହା ହୁଏ, କିପରି ନିଜ ଜାତି ଆଗରେ ଆଉ ତା'ର ଧାକୁ ରହିବ ? ଏକୋଇଶ ଘରର ମୁରବି । କେମିତି ନିଜ ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କରି ପାରିବ ?

କେତେ ସାମ୍ବାଦିକ ଆସିଲେ । ଥଣ୍ଡା ପିଇଲେ । ହାଜତ ଭିତରୁ ପିରୁର ଫଟୋ ନେଲେ । ପରସ୍ପର କଥା ହେଉଥିଲେ - ଯାକୁ ହିଁ କହିଛି ଶାସନ । ବଡ଼ବଡ଼ିଆ ଥରେ ଆସିଲେ । ତେବେ ସିନା କାମ ହେଲା । ଦିନ ଦିଉଟା ଯାଇନି, ସବୁ ସେଟ୍ । ସମାଜ ଶାନ୍ତିରେ ରହିବା ଆଶାରେ ସେମାନେ ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହେଉଥିଲେ । ପୁଲିସ୍‌ଙ୍କ ଫଟୋ ଉଠେଇଲେ । ଚାଲିଗଲେ ।

ଲାଜ୍ଜା ସେତିକିବେଳେ ବୁଝିଲା ଯେ ସାହୁ ହାବିଳଦାରଙ୍କ ଅଭିଷେକ ଚଳ । ସେ ସତ କହିଥିଲେ । କ୍ୟାମେରାରେ ବୋଧେ ଜାଗା ଅଣ୍ଟୁ ନ ଥିଲା । ଲାଜ୍ଜାଙ୍କୁ ଟାଣି

ନେଇ ସେ ଆଗରେ ବସେଇ ଦେଲେ । ଝାଡ଼ା ବସିଥିବା ପରି ନିଜ ଫଟୋ ପରେ ଖବରକାଗଜରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବାର ଦେଖି ଲାଜ୍ଜା ଯଥେଷ୍ଟ ଉଲ୍ଲସିତ ହୋଇଥିଲେ । ପିତୃ ଫରାଡ଼ାର୍ତ୍ତ ହେଲା । ଜାମିନ ନାକଟ । ଜେଲ ଗଲା ।

ଆଉ ପଟେ, ଗାଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ସୁଖଦୁ ପ୍ରଚାରରେ ହିଁ ଥେମି ମାରାଣ୍ଡିର ପାବାର ବଢ଼ିଗଲା । ସେ ଚର୍ଚ୍ଚ ଲୋକ ଟି ! ତାଠି ପୁଲିସ୍ ହାତ ମାରି ପାରିବ ? ପିଟର ମାରାଣ୍ଡି ପିତୃ ଓରାମ ଲତକାକି ଉଠେଇ ନେଇ ଆସିଲା । ଓରାମ ଦଳ ପାଟି କରୁଥିଲେ — ଆମେ ଏସ୍ କରିବୁ ତେସ୍ କରିବୁ । ଫାଦର କୁଆଡ଼େ ସିଧା ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କି ଫୋନ କଲା । କ'ଣ ହେଲା ଦେଖିଲା ? କାଉରକେଲାକୁ ବଡ଼ ପୁଲିସ୍ ହାକିମମାନେ ଦଉଡ଼ିଲେ । ପିତୃ ଓରାମ ଜେଲ ଗଲା ।

ବାହାଘର ଭାଙ୍ଗିଯିବାଠାରୁ ସାହୁ ହାବିଜଦାରର ଝିଅ କାମିନୀର ମନ ଉଣା । ଫଟୋରୁ ଯାହା ଦେଖିଥିଲା, ପୁଅଟା ରିଏଲି ହାଣ୍ଡସମ୍ । ଲୁଚେଇ ସେ ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ ତା ଫଟୋ ଦେଖେଇଥିଲା । କେତେ ଜଣ ଏକଦମ୍ ଜଳି ଯାଉଥିଲେ, ଆଉ କେତେକ ଶୁଖିଲା ହସରେ ମୈତ୍ରମର୍ଯ୍ୟାଦା ଚଳେଇ ଦେଉଥିଲେ । କେହି ଯେ ତା ପରି ଖୁସି ହେଉ ନ ଥିଲେ, ଏ କଥା କାମିନୀ ଜାଣି ପାରୁଥିଲା । ନିଜ ସଫଳତା ବଖାଣି ଅନ୍ୟକୁ ଜଳେଇବାରେ ତୃପ୍ତି ତାକୁ ସେତେବେଳେ ଖରାପ ଲାଗୁ ନ ଥିଲା ।

କାମିନୀ ଭଲ ଝିଅଟିଏ । ସାଧାରଣ ଭାବେ ପାଠ ପଢ଼ୁଥିଲା । ଭଲ ଗୃହିଣୀଟିଏ ହେବ । ସବ୍-ଇନିସ୍ପେକ୍ଟର ସ୍ବାମୀ ସାଙ୍ଗରେ ମଟରସାଇକେଲରେ ବୁଲିବ । ନିଜ ରୂପ ସୁନ୍ଦର । ଆଉରି ସୁନ୍ଦରୀ ଦେଖାଯିବ । ଏମିତି କେତେଗୁଡ଼ିଏ ରଜାନ ବେଲୁନ ଉଡ଼େଇବା ଛଡ଼ା ତା ଆକାଶରେ ଶୂନ୍ୟତାର ଆଉ କିଛି ବଳୟ ନ ଥିଲା । ନା ଥିଲା ଆଉ କିଛି ସ୍ବପ୍ନର ସମ୍ଭାର । ସେସବୁ ସକାଶେ ବହୁତ ବେଳ ବାକି ଅଛି । ଏବେ ନୁଖୁରାରେ ମନ ଯେତେ ବାଟ ଉଡ଼ିବା କଥା ଉଡ଼ି ଯାଉ ।

ଏପରି ଆବେଶରୁ ବିଚାରୀ ଝିଅଟା ଏକଦମ୍ କଟାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ବାପାଙ୍କ ପଦବୀ ଯୋଗୁ ତା ମନରେ କିଛି ଅବସାଦ ପଶି ଗଲା ।

ସେ ଆଉ ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ପାଖରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିବାକୁ ସାହସ କଲାନି । ନିଜ ଲୁହ ନିଜେ ପିଇଲା । ହସକୁରିଆ ଝିଅଟେ, ଆନମନା ହେଲା । ଏଣିକି କାହାରି ଟିକେ ବି ଅଜ୍ଞା ସହି ପାରୁ ନ ଥିଲା ।

ବର୍ଷା ଦିନ । ସମୟ ବେଶି ହୋଇନି । ପ୍ରାୟ ରାତି ନ'ଟା । ହତା ଭିତରେ, କିନ୍ତୁ ଘରଠାରୁ ଟିକେ ଦୂରଛଡ଼ା ପାଇଖାନାକୁ କାମିନୀ ଯାଇଥାଏ । ଏଥିରେ କିଛି ଅସ୍ୱାଭାବିକତା ନ ଥିଲା । ମାତ୍ର ଭିତରୁ ସେ ଚିନ୍ତାର କଲା । ମା ରୋଷେଇ କରୁଥିଲେ । ସାନଭାଇ ପାଠ ପଢ଼ୁଥିଲା । ସେମାନେ ପାଇଖାନା ଆଡ଼କୁ ବୌଡ଼ିଗଲେ । ପାଖ ତିନିଟାରି ଘରର ମାଉସାମାନେ ଯାକ ଘରେ ହାଜର । କ'ଣ ହେଲା ? ସାହୁ ହାବିଲଦାର ଆଉରି ଘରକୁ ଫେରି ନ ଥା'ନ୍ତି ।

ସେ ବେଙ୍ଗ ବେଙ୍ଗ କହି ଚିନ୍ତାର କରୁଥାଏ । କାମିନୀ ଯେ ବେଙ୍ଗକୁ ଏମିତି ଡରେ, ତାହା ଜାଣିଲା ପରେ ସମସ୍ତେ ଯେଝା ବାଟରେ ବାହୁଡ଼ି ଗଲେ । ମା ଓ ଭାଇ ବି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । କାମିନୀ ତ ବେଙ୍ଗକୁ ଏମିତି କେବେ ଡରେ ନାହିଁ । କ'ଣ ହେଲା ? ଗୋଟାପଣ ଥରୁ ଥିଲା ସିଏ । “ବୋଉ ଲୋ, ଦେଖିବୁ ଦଉଡ଼ି ଆ । ପାଇଖାନା ଭିତରୁ ଗୋଟାଏ ଦି'ଟା ଏମିତି ହଜାର ହଜାର, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ବେଙ୍ଗ ବାହାରୁଛନ୍ତି । ପାଇଁଶିଆ ହଳଦିଆ କଳା ନେଳିଆ ନାଲିଆ । ମୁଁ ଭିତରକୁ ଗଲିନି । ଡର ମାତୁଟି ।” ଏମିତି କେତେ କଥା କହି ସେ ବୋଉକୁ ପାଇଖାନା ଆଡ଼କୁ ଟାଣୁଥିଲା ।

ଝିଅ ମନର ଅବସ୍ଥା ମା ବୁଝି ପାରୁଥିଲେ । ତାକୁ ସେ ଭିଡ଼ି ନେଇ ଥଣ୍ଡା ପାଣି ଗିଳାସେ ପିଆଇ କହିଲେ, “ତୁ ଟିକେ ଶୋଇ ପଡ଼ । ସବୁ ଠିକ୍ ହେଇଯିବ ।” ତା ପାଖରେ ବସି ଆଉଁସିଲେ ।

ସାହୁ ହାବିଲଦାର ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ରାତି କେର ବିଳମ୍ବ ହୋଇ ସାରିଥାଏ । ପାଦ ହଲୁଥାଏ । ମନ ହଲିବା ବି ଜଣା ପଡ଼ିଗଲା । ରୋମାନ୍ସ ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା କରି ସେ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ପାଖକୁ ଡାକିଲେ । ନିଜ ବିରୁଦ୍ଧି ଫର୍ପକରେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ କିଛି ନା କିଛି କୈଫିୟତ ଦେଇଥା'ନ୍ତେ । ଛକକ୍ରୋଧ, ଅଳ୍ପ ତାଡ଼ନା, ଅପରତେପଣର ଓଢ଼ଣା ତଳୁ ପରତେର ଅତର ଫିଙ୍ଗି ଅବଶ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ ରାଜି ହୋଇଥା'ନ୍ତେ ।

ମଦ ସହିତ ତାଙ୍କ ମିଶିପଜଣକ ନିହାତି ଖରାପ ନୁହେଁ । କାଠି ଓପାଡ଼ି ଦେଲେ ଝିଙ୍କ ପରି ନିରାହ ପଶୁଟିଏ । ଯେମିତି ମୋଡ଼ିଲେ ଅନାୟସରେ ମୋଡ଼ି ହୋଇଯାଏ । ବାହା ହେଲାଦିନୁ ଏହି ଅନୁଭବକୁ ସେ ବାରମ୍ବାର ଉପଭୋଗ କରି ଆସୁଛନ୍ତି । ସେ କ୍ଷଣମାନକୁ ଚିହ୍ନି । ତା'ର ନିଶ୍ୱାସ ସୁନ୍ଦର । ବିଶ୍ୱାସ ସୁନ୍ଦର । ଆଶା ସୁନ୍ଦର । ଦେଖାଯାଉଥିବା ସବୁ ଦିଶା ସୁନ୍ଦର । ଛାଁ କୁ ଛାଁ ନିସର୍ଗ ହୋଇପଡ଼ି ସମର୍ପଣର ପାଖୁଡ଼ାଗୁଡ଼ିକ । ମୁନ ହୋଇପଡ଼ି ଶୁଖିଲାର କଠିଣତମ ସହିତ ।

ସାରା ଜୀବନର ସମସ୍ତ ଜନ୍ମ ଓ ଜନ୍ମ ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ପ୍ରତିନିଧି ପରି ଏକାକାର ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ସ୍ବାମୀଙ୍କ ଅମେଳ ଓ ଅଭିଳା ଶବ୍ଦମାନେ କ୍ଷିପ୍ର ବେଗ ଓ ଅତିସାର ଆବେଗରେ କି ବିପ୍ରଲମ୍ବ ରତିରସ ପରି ଇତସ୍ତତଃ ନ ହୁଅନ୍ତି ତି ! ସେତେବେଳେ ସେ ଭାବନ୍ତି, ସତେ ଯେମିତି ସ୍ବାମୀଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟେକ ହଲନ୍ତା ପାଦପାତ ପୌରୁଷର ନୂଆ ନୂଆ ଦୃଷ୍ଟ ଠାଣି । କେଉଁଠୁ ଆସେ କେଜାଣି, ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଲୋମକୂପ ଭରି ଯାଏ ଉନ୍ମାଦନା ଓ ଆଶ୍ବାସନାର ବିସ୍ଫୋରଣରେ । ଆଶା ଆଶାରେ ହିଁ ସବୁ ଆତଙ୍କ ଲୋପ ହୋଇଯାଏ । ସ୍ବାମୀଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ପର୍ଶ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ପାତ୍ର ତାଙ୍କ ଦେହ ପଖାଳିବାକୁ କୋଟି କୋଟି ଅବତାରରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି ।

ହେଲେ, ଏ ରାତି ସେମିତି ନ ଥିଲା । ଝିଅ ଶୋଇଛି ଅଜଣା ଆଘାତରେ । ମା'ଙ୍କର ରତିମୁକ୍ତା ସାଉଁଟିବାକୁ ମନ କାହିଁ ଯେ ?

ବାଥ ରୂମ୍‌ରେ ବେଙ୍ଗକୁ ଡରି କାମିନୀ କେମିତି ଚିରୁଚିରେଇ ଥିଲା ଓ ସେ କିପରି ଝିଅକୁ ସାଝନ କରି ଶୁଆଇଛନ୍ତି, ସବୁ କଥା ଶୁଣି ବାପା କହିଲେ, “ଆଜି ପରା ନିଜେ ଜାଙ୍ଗରପାଳୀ ବିଧାୟକ ମତେ ଆଉ ଏସ.ଆଇ. ସ୍ବାଇଁକି ତେ-ଫେୟାର ହୋଟେଲକୁ ତାକି ଥିଲା । ତମ ପାଇଁ ଗୋଟେ ବୁକ ଆଇସକ୍ରିମ୍ ଆଣିଛି” । ମନେ ପଡ଼ିଯିବାରୁ ତାହା ସେ ମଟରସାଇକେଲ ଡିକିରୁ ଆଣିବାକୁ ଗଲେ ।

ଝିଅ ଠିକ ହୋଇଯିବ ମ । ବୟସ ଦୋଷ । ସେକଥାରେ ଆଦୌ ଗୁରୁତ୍ବ ନ ଦେଇ ସାହୁ ନିଜ ମନର ତରଳ ଇଚ୍ଛାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଘରର ସେଟିଙ୍ଗ୍ ଠିକ ଅଛି ବୋଲି ନିଶ୍ଚିତ ହେଲା ପରେ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଟଣାଭିଡ଼ା କଲେ । କିଛି ଫଳ ମିଳି ନ ଥିଲା । ନିଜ ଶୋଇବା ଶେଯରୁ ଉଠେଇ କାମିନୀକୁ ପତ୍ନୀ ଆଉ ଘରକୁ ବି ନେଲେ ନାହିଁ ।

ହାରିବା ସେ ଶିଶିନାହାଁନ୍ତି । ହାବିଲଦାର ହରି ସାହୁ ତଥାପି ମନରେ ଆଶା ବାନ୍ଧି ଜାମିନ୍‌ଘେରା ବାରଣ୍ଡାରେ ପଡ଼ିଥିବା ତନ୍ତ୍ରପୋଷ ଉପରେ ଶୋଇବା ବାହାନାରେ ଖାଲି ଉଠବସ ହେଲେ । ପତ୍ନୀଙ୍କ ସହଯୋଗୀ ମାନସିକତା ଉପରେ ତାଙ୍କର ଭରସା ଥିଲା । ଶୋଇବାଘର ଶେଯରୁ ବାରଣ୍ଡା ଦେଖାଯାଏ ।

ପାଞ୍ଜୁରକଟ୍ ଅନ୍ଧାର ଓ ଛୁଆଁଙ୍କ ନିଦ — ସେ ଜାଣନ୍ତି । ଏ ଦୁଇଟିକୁ ବିଶ୍ବାସ କରାଯାଏନା । ଝରକା କବାଟ ସେ ତାଙ୍କ ପଟୁ ବନ୍ଦ କରିଦେଲେ । କାମିନୀର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲେ ବି ସେ ଯେମିତି କିଛି ଜାଣି ନ ପାରେ । ଅତି ଅଳ୍ପୁତ ଥିଲା ତାଙ୍କ ପାତ୍ର । ମନରେ ତିଆଁ ଲାଗି ଯାଉଥିବା ଚମତ୍କାର ଆଶାରୁ ଘୁଞ୍ଚି ନ ପାରି ସେ ବାରମ୍ବାର

ଶୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥା'ନ୍ତି । ରାତି କେତେ ହୋଇଥିବ କେଜାଣି ? ମଦ ନିଶାର ନିଶ୍ୱାସ ଆଉ ଝିଙ୍କାରିର ଶବ୍ଦ ଛଡ଼ା ତାଙ୍କୁ ଆଉ କିଛି ଶୁଭୁ ନ ଥିଲା ।

ହରି ସାହୁ ବିକଟାଳ ଚିତ୍କାରଟେ କଲେ । ଖଟରୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲେ । ଜାପିର ବାହାରେ ଖୋଦ ଏସ.ପି. ସାହେବ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ଆଚନ୍ଦିତ କଥା, ସେ ପୁଲିସ କଲୋନି ବାଟ ଦେଖିଲେ କେମିତି ଯେ ସିଧା ତାଙ୍କ ଦାଣ୍ଡରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ ?

ସେ କେମିତିକା ? ମୁହଁଟା ଏସ.ପି.କର । ଦେହଟା ଅବାବସ୍ତ୍ର ନେଉଳ ପରିକା । ସାଇଜରେ ତାହା ଏତେ ବଡ଼, ଯେମିତି ଗୋଟେ ବୟସ୍କ ବଳଦ । ହୋସ୍ ହଜେଇ ହରି ସାହୁ ଲୁଚି ପିନ୍ଧିଥିଲେ ବି ସାଲୁଟ ମାରିଦେଲେ । ନେଉଳ ବି ତାହା ଗ୍ରହଣ କଲା ଆଗ ତାହାଣ ଗୋଡ଼କୁ ହାତ ପରି ଟେକି - ପୁଲିସ ଠାଣିରେ । ନେଉଳର ହାବଭାବ ରାଗିଲା ପରି ଲାଗୁଥିଲା । ଦୁଷ୍ଟରେ କିଛି କହିବା ପୂର୍ବରୁ ନେଉଳ ନିଜ ଲାଙ୍ଗୁଡ଼କୁ ଘନ ଘନ ଭୂଇଁରେ ପିଟିଲା । ମୋରମ ରାସ୍ତାରୁ ନାଲି ଧୂଳି ଉଡ଼ିଲା । କିଛି ଦେଖାଯାଉ ନ ଥାଏ । କେଉଁଠି ଥିଲା କେଜାଣି, କା କା କରି ଗୋଟେ ପ୍ରକାଶ କାଉ ତାଙ୍କ ଘର ଉପରେ ଚକ୍ରର କାଟିଲା । ସେଇ ଧୂଳିଧୂଆଁ ଭିତରୁ କାଉଟା ତାଙ୍କୁ ଜାଙ୍ଗରପାଲି ବିଧାୟକ ପରିକା ଲାଗିଲା । ଏହାପରେ ପୁଣି ଆଚନ୍ଦିତ କଥାଟିଏ ଘଟିଲା । ଅନୋଉ ଅନୋଉ ବୃହଦାକାୟ ନେଉଳଟା ଜିଆର୍ବୁ ବି ଛୋଟ ହୋଇ ତରତରରେ ଜାପିର ଭିତରକୁ ପଶି ଲୁଚିବାକୁ ଜାଗା ଖୋଜୁଥିଲା । ବୁଦ୍ଧିମାନ ସାହୁ ତାଙ୍କୁ ଗୋଟେ ଡାଟିଆରେ ଘୋଡ଼େଇ ପକେଇଲେ ।

ସେତେବେଳେକୁ ସ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ପୁଅ ଝିଅ ତ୍ରୁଷ୍ଟପ୍ରାୟ ଦୁଆରମୁହଁରେ ଠିଆ ହୋଇଥା'ନ୍ତି । କାନିନୀକୁ କଟିରେ ଦେଖି ସେ ପାଟି କରି କହିଲେ, “ଆଣିଲୁ ତୋ ବେଙ୍ଗରୁ ଗୋଟାଏ । ତାଟିଆ ତଳେ ଅଛି ଭୟାନକ ଜିଆଟେ । ସିଏ ତାଙ୍କୁ ଖାଇ ଦଉ ।

ତତ୍ତ୍ୱଯୋଷ ଉପରେ ବସାଇ ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କ ପିଠି ଆଉଁଶୁ ଥିଲେ । ପୁଅ ଆବାକାବା ହୋଇ ଯାଡ଼େସାଡ଼େ ଅନୋଉଥିଲା । କାନିନୀ ହସୁଥିଲା । ସିନ୍ଦୁରା ଫାଟି ନ ଥିଲେ ବି ପୂର୍ବଆକାଶ ଟିକେ ଫର୍ଜା ଲାଗୁଥିଲା ।

ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କ କାନ ପାଖରେ ଫୁସଫୁସ କରୁଥିଲେ, “କାଉଁ ସେଗୁଡ଼ା ପିଉଟ କହିଲ ?”

□□ ଅନୁସନ୍ଧାନମୂଳକ

ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳ କେମିତି ମଲା ? କେତେକ କହୁଥିଲେ, ତାକୁ ପୁଲିସ୍ ସନ୍ଧ୍ୟାସବାଦୀ ଭାବି ମାରି ଏବେ ଲୁଚୋଇଛି । କହୁଛି କ’ଣ ନା – କୁଆଡ଼େ ଭାଲୁ ଗୋଡ଼ୋଇଥିଲା । ଜୀବନବିକଳରେ ଦଉଡ଼ୁଥିବାବେଳେ ଶ୍ବାସରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ତା’ର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଛି ।

“ତା’ହେଲେ, ତା ଦେହରେ ଗୁଳିଦାଗ ଆଇଲା କୋଉଠୁ ? ଶିକାର ତଳେ ପଡ଼ିଗଲେ ବାଘ ଭାଲୁ ହୁରୁଡ଼ି ପଳାନ୍ତି କି ? ଏମିତିକା କଥା ଦୁନିଆସାରା କୋଉଠି କିଏ ଶୁଣିଥିବ ଭଲା ? ଗୁଳିଦାଗଟେ ଛଡ଼ା ତା ଦେହରେ ଆଉ କିଛି ହେଲାନି ।” ପିଟର ସେରାଫିନଠାରୁ ଏମିତିକା କଥା ଶୁଣି ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଥିବା ଲୋକେ ଉତ୍ସାହିତ ହେଉଥିଲେ । ସବୁଠୁଁ ବୟସ୍କ ଧୀରୁ ଓରାମକୁ ପିଟର ପଚାରିଲା, “ନା ଧୀରୁ କାକା, ତୁଇ କହ, କୋଡ଼ିଏ ଡିଗ୍ରି ବନ୍ଧର ଭିତରେ ଇ ଅଞ୍ଚଳ ସାରା କେବେ କେନ୍ଦ୍ର ଡାଲୁ ଦେଖିବ କାହିଁ ?”

ଧୀରୁ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ମନା କଲା ।

ପିଟର ନିଜ କଥାକୁ ଆଗେଇନେଲା । “ସରକାର ତ ଚୋର ଇଗ୍ନେଇ ଜଙ୍ଗଲ ସାଫ୍ କରିଦେଲେ । ଭାଲୁ ଆସିବେ କେଉଁଠୁ ? ଆମେ ପିଲାକୁ ଭାଲୁ ଦେଖେଇବାକୁ ରାଉରକେଲା ଇନ୍ଦିରା ପାର୍କ କୁ’ ନେଉଛୁ । ହେଲା, ଧରାଯାଉ ତାକୁ ଭାଲୁ ଗୋଡ଼େଇଲା । ସେ ପଡ଼ିଗଲା । ମରିଗଲା । ତଥାପି ଟିକେ ଖଣ୍ଡିଆଖାବରା ହେଲାନି କେମିତି ? କିହୋ, ଭାଲୁ କ’ଣ କାର୍ତ୍ତିକବ୍ରତ ପାଲୁଥିଲା କି ?”

ପିଟର ସିନା କଥା କହୁଥିଲା ହାସ୍ୟଛଳରେ, କିନ୍ତୁ ଦେଖାଯାଉଥିଲା ଗମ୍ଭୀର । ସତେ ଯେମିତି କିଛି ଗୋଟେ ବଡ଼ କଥା ଘଟିବାକୁ ଯାଉଛି ।

ପୁଲିସ୍ ରେକର୍ଡରେ ମୃତ୍ୟୁ ଥିଲା ଅସ୍ବାଭାବିକ । ନିପଟ ଆଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ତଦତ୍ତ । ଯେତିକି ଦାୟିତ୍ୱ ନେବା କଥା, ନିଆଯାଇ ନ ଥିଲା । ବେକହାତିଆ

ହେଲାପରେ ପୁଲିସ ଯାହା କହିଲା ତାହା ଅନେକ ବିଶ୍ୱାସ କରି ନ ଥିଲେ । ଲୋକେ ନିଆରା ନିଆରା ଅଭିଯୋଗମାନ ତିଆରିଲେ ଓ ପ୍ରଚାର କଲେ । ବରଂ ଆଉମାନେ ସେକଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ ।

ପୋଷ୍ଟମର୍ଟମ ପରେ ପୁଲିସ କହିଲା — ତା ଦେହରୁ ଗୁଳିଫୁଟି କିଛି ବାହାରିଲାଣି । ହଁ, ଛାତିରେ ଗହାରିଆ ଆଘାତଟିଏ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ତାହା ମୃତ୍ୟୁର କାରଣ ନୁହେଁ । ଟୋକାଟା ବିଷ ଖାଇ ମରିଛି । ଭିସେରା ରିପୋର୍ଟ ଏହାର ପ୍ରମାଣ ।

ସେତେବେଳକୁ ମୃତକ ପକ୍ଷରେ ସାମିଲ ହେବାକୁ ବହୁ ଯୋଗ୍ୟ ଲୋକ ସହରରୁ ଆସି ଗାଁରେ ବୁଲୁଥା'ନ୍ତି । କଥାକୁ କଥା ଯୋଡ଼ି କହିବା ପାଇଁ ଆଉ ଥ ଅ ମ ମ ଅବସ୍ଥା ନ ଥାଏ । ପ୍ରତିକ୍ରିୟାରେ ସେମାନେ କହୁଥିଲେ : ଦେଖ, ଇଏ ବି ବୁଆତୋରି । ନୂଆ କିସମର ପରିବ୍ । ଆରମ୍ଭ କଲେ ଭାଲୁରୁ, ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେଣି ବିଷ ପାଖରେ । ଆଉ ବୁଆଡ଼କୁ ଯିବେ କେଜାଣି ? ଆଘାତ ତ ପୁଣି କୋଉଥିରେ ହେଇଥିବ ? ସେଇ ଜିନିଷଟି କ'ଣ ? ସିଲ୍ କଲାନି କାହିଁକି ? ଆମେ ତ କହୁରୁ, ସେଇଟା ହଉଛି ଗୁଳି । ଫୁଟାଗୁଳି ଲୁଚେଇଦେବା ଏମିତି କୋଉ ବିଚିତ୍ର କଥା କି ? ଆମେ କହିବୁ ଯେ ସେ ବିଷ ଖାଇନି । ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇ ଅଖାଦ୍ୟ ଖାଇ ମରିଛି । ଆମେ ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇବା କାରଣ ପାଇଁ ଦାୟା କିଏ ?

‘ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳ ମୃତ୍ୟୁ ତଦନ୍ତ ନାଗରିକ କମିଟି’ର ଗଠନ ପ୍ରାୟ ଏଇଠୁ ଆରମ୍ଭ । ଆନ୍ଦୋଳନ, ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ କମିଟିରେ ସମସ୍ତେ ଓଷ୍ଠାତ୍ । ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକେ ସେପରି କାମ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଲୋକ ରୁଣ୍ଡେଇବା ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସହଜ । ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ବିଧାନର ମରଣ ଆବେଗର କାରଣ ନ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେମାନେ ଭୋଗୁଥିବା ସରକାରୀ ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାୟ ଏକାପରି । ଗୋଟେ କାରଣରୁ ବିଧାନ ମଲା ତ ଆଉ କାହାର ଅନ୍ୟ କିଛି ଘଟି ପାରେ । ମନ ମିଶିଗଲେ ଯେମିତି ଜଣଙ୍କ କତିକି ଆଉ ଜଣେ ଟାଣି ହୋଇଯାଏ, ଏକଥା ଥିଲା ଠିକ୍ ସେମିତି । ଏଥିରେ ବିପ୍ଳବ କି ଆନ୍ଦୋଳନର ଚିହ୍ନବର୍ଣ୍ଣ ନ ଥାଉ ପଛେ ସମସ୍ତେ ସରକାର ବିରୋଧୀ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ସ୍ଥାନୀୟମାନଙ୍କ ଭିତରେ ପିଟର ଥିଲା ବେଶ୍ କୁହାଜିଆ । ତାକୁ କମିଟିର ସଂପାଦକ କରାଗଲା । ବିଶିଷ୍ଟମାନଙ୍କ ହେପାଜତରେ ଶିକ୍ଷାନବିସ ହେବା ଏକ ସୁବର୍ଣ୍ଣସୁଯୋଗ । ତା ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ ହେବାପରି ଲାଗିଲା ତାକୁ ।

ମୁତ ବିଧାନକୁ ପିଟରୁ ଚିହ୍ନେ କି ? ନା । ଖୁବ୍ ଯୋଡ଼ାଯୋଡ଼ି କଲେ ମାତ୍ର ଏତିକି ବାହାରିପାରେ ଯେ ସେ ଯେଉଁଠି ପାଠ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା ପିଟରର ଘର ସେଇ ଗାଁରେ । ଖରମରା ।

ପୁଲିସ ପୋଷ୍ଟମର୍ଟମ ରିପୋର୍ଟ ଦେଖେଇବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ । କିନ୍ତୁ କେହି ଦେଖିବାକୁ ରାଜି ହେଲେ ନାହିଁ ।

ସେତେବେଳକୁ ଆନ୍ଦୋଳନ ସହ ଫୁଲ ହୋଇ ସାରିଥିବା ଖ୍ୟାତ ଓଡ଼ିଆ ମୂରଲୀ ବାବୁ ସର୍ବଜ୍ଞ ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ଟର ପ୍ରତ୍ୟାପ ଶତପଥୀଙ୍କୁ ରୋରଠୋର ମନା କରିଦେଲେ । ପିଟର ସେଇଠି ବେଶ୍ ଚଢ଼ା ଗଳାରେ କହିଥିଲା, “ପୁଲିସ କୋରଥିରେ ଧୂରନ୍ଧର ନୁହଁ କି ? ମିଛ ଖତ ଯୋଡ଼ି ଯିଏ କୋର୍ଟକୁ ମିସ୍‌ଲିଭ୍ କରିପାରେ, ଯାହୁଁସ୍ୟାକୁ ପୋଷ୍ଟମର୍ଟମ ରିପୋର୍ଟଖଣ୍ଡେ ଲେଖେଇଆଣିବା ତା ସକାଶେ କୋର ଅସାଧ୍ୟ ? ରିପୋର୍ଟ ଦେଲାବାଲା ପୁଣି କିଏ ? ନା, ତାହାର । ଫେରତା ପାଦଚିହ୍ନ ପଡ଼ି ନ ଥିବା ଜଡ଼ା-ପୋଖରୀର ଅସୁରଗୁଡ଼େ । ତେଣୁ ଏ ପୋଷ୍ଟମର୍ଟମ ରିପୋର୍ଟକୁ ଗଣ୍ଡାଜଳ ପରି ପବିତ୍ର ବୋଲି କାହିଁକି ଆମେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବୁ ? ଯଦି ପୁଲିସ ନ ମାରିଥା’ତା ତା’ହେଲେ କୋର ସକାଶେ ଏଠି ଠିକ୍ ତା ପରଦିନ ପୁରୁମାର୍ଚ୍ଚ କଲା ? ଯଦି ବିଷ ଖାଇ କି ଭାବୁ ଗୋଡ଼ାଣରେ ସତରେ ସେ ମରିଥା’ତା — ଯା ଦେ ତା ଦେ, ନ ହେଲେ ମର୍ତ୍ତର କେଶ କରିବୁ କହି ପୁଲିସ ପରା ତା ବାପ-ମା’ଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ହାରାମ କରିଦେଇଥା’ତା । ହକୁର, ଆମକୁ କାହିଁ ଆଉ ବୋକା ବନୋଇଛନ୍ତି ?”

ଶତପଥୀ ବାବୁ ଅବଶ୍ୟ ସିଆରପି ପୁରୁମାର୍ଚ୍ଚ କଥା ଜାଣନ୍ତି । ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ଟର ଭାବେ କେବଳ ଜାଣିବା ଛଡ଼ା ଆଉ ଯେ କିଛି ଅଧିକାର ତାଙ୍କର ନାହିଁ, ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀମାନେ ସେତିକି ବୁଝି ପାରୁନାହାଁନ୍ତି । କିନ୍ତୁ, ସିଆରପି ଯଦି ପୁରୁମାର୍ଚ୍ଚ କଲା ସେମାନେ କାହିଁ ଆମକୁ ପଚାରିବେ ? ଇଏ କାର ରଢ଼ିବାବେଳେ ତାଙ୍କ ପଡ଼ିବା ପରି କଥା । ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳର ମରଣ ସହିତ ସିଆରପି ପୁରୁମାର୍ଚ୍ଚର ଫର୍ପର୍ ଯେ କିଛି ନାହିଁ, ଏହା ସେ କେମିତି କାହାକୁ ବୁଝେଇବେ ? ତେଣୁ, ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀ ଧରି ନେଇଛନ୍ତି କ’ଣ — ନା, ଯାହା ହେଲା, ସବୁ ପୁଲିସ । ଏ ଶବ୍ଦ ତେଜସ୍ୱ ପିଟରକୁ ପୁଲିସପାଠରେ ବୁଝେଇ ହୁଅନ୍ତା ଯେ ଚୋକାର ନେତାନିଶ୍ଚା ଅରବରେ ଭଦୁରି ଯାଆନ୍ତା । କ’ଣ କରିବା, ବେଳ ଖରାପ । କେଉଁଠି କମ୍ପାନ ହେବା ଦରକାର

ବା ଆଉ କେଉଁଠି ଦୁଖୁରା ଟିକେ ହସି ବାଟ ମୋଡ଼ି ଖସିଯିବା ନିରାପଦ, ଏତେ ବର୍ଷ ପୁଲିସ ଚାକିରି କରି ଏତିକି ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଶିଖିଥିଲେ ।

ଶତପଥୀବାରୁ କହିଲେ, “ହଉ, ଆପଣମାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛା । ଆମ ପାଖରେ ଯେତିକି ତଥ୍ୟପ୍ରମାଣ ରହିଛି ତା ବାହାରକୁ ଆମେ କେମିତି ଯିବୁ ?”

କ୍ରମେ ଏହି ମୃତ୍ୟୁ ଭିତରକୁ ରାଜନୀତି ପଶିଗଲା ବା ମୃତ ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳ ରାଜନୀତିର ଏକ ଅନବଦ୍ୟ ବିଗ୍ରହରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା । ଉଦାରପଦ୍ମୀ ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ସବୁ ଏକାକାର । ରାଜନୀତି ତେଣୁ ଉଦ୍‌ଯାନଠାରୁ ମଧ୍ୟ ପତଳା । ଜୀବନ ଓ ମରଣ ସହିତ ଆପେ ଉଲୁକି ପଡ଼ୁଥିବା ସାଧାରଣ ମଣିଷଙ୍କ ଆବେଗଠାରୁ ତେଣୁ ତାହା ଯେମିତି ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବରେ ରହିବା ସମ୍ଭବ ସେତିକିରେ ପହଞ୍ଚି ଗଲା ।

ଜଣେ ମଲା । ଯେଉଁ କାରଣରୁ ହେଉ ପଛେ, କିଛି ଗୋଟେ ହାସଲ ହେବା ଦରକାର । ସରକାରର ପାପ ପଦାରେ ପଡ଼ିବା ଦରକାର । ସେଥିପାଇଁ ତ ଯୁଦ୍ଧ । ଯୁଦ୍ଧର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଲା କେବଳ — ଜୟ । ସେଥିପାଇଁ ପତିଆରାରେ ସଜିକୁ ଜଡ଼େଇ ରଖିବା ଓ ସେହି ଅଭ୍ୟାସ ଜାହିର ରହିବା ଦରକାର । ଯୁଦ୍ଧରେ ପାପ କ’ଣ ନା ପୁଣ୍ୟ କ’ଣ ? ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳର ମରଣ ତେଣୁ ସାଧାରଣ ଆବେଗର ପ୍ରଶ୍ନ ହୋଇ ନ ପାରେ । ଆମ ଭିତରୁ କାହା ମୃତ୍ୟୁ ଯଦି ମହିମାର ଆସନ ପାଉଛି ସେଥିଯୋଗୁ ସରକାରର ଏତେ ପୋଡ଼ୁଟି କାହିଁକି ? ପିଢ଼ି ପରେ ପିଢ଼ି ତମେ ତ ଆମ ଆଗରେ କେତେ ଲୋକଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁର ମହିମା ଗପିତ । ଡରେଇହରେଇ ସେଥିପାଇଁ ଆମଠୁଁ ସଜାମ ବି ଆଦାୟ କରିଛ । ସେଗୁଡ଼ା କ’ଣ ସତ ଥିଲା ? ଏବେ ବିଧାନର ମରଣକୁ ଏମିତି ଭୋରସା କରି ରଙ୍ଗୋଉଛ କାହିଁକି ? ସତକୁ ତା ନିଜ ବାଟରେ ଯିବାକୁ ଛାଡ଼ିଦିଅ । ଆମେ ଯାହା କହୁଛୁ, ଟିକେ ବିଶ୍ୱାସ କର । ସରକାର ହୋଇ ତୁମେ ଯଦି ଏତିକି ଉଦାର ହୋଇପାରୁନା ତା’ହେଲେ ଗବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ତୟାର ରୁହ । ବାପ ରାଣ୍ଡ ଡିକି ଗିରୁ ନ୍ୟାୟରେ ଆମେ ତୁମକୁ ସବୁ ଶିଖାଇ ଦେବୁ ।

ଏମିତି କଥାଗୁଡ଼ିଏ କହି ପିଟର ଓ ଅନ୍ୟ ନେତାମାନେ ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲି ଲୋକଙ୍କୁ ବୁଝେଇ ଥିଲେ । ଆହୁରି କେତେ ନୂଆ ପ୍ରସଙ୍ଗ ବି ଯୋଡ଼ୁ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରମୁଖ ଥିଲା, ବିଧାନର ମୃତ୍ୟୁ ।

ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳ କିଏ ? ଚିକାବାହାଲ ଧନୁ ମଣ୍ଡଳର ଚାରି ପୁଅରୁ ବୃତ୍ତାୟ । ବଡ଼ ଦି'ଟା ବାବୁଜୀ ହୋଇଗଲେ । ଗାଁରେ ପାଠ ପଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ନ ଥିଲା । ପାଠ କ'ଣ, କେହି ଜାଣି ନ ଥିଲେ । ବୁକ୍ ବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଦଳେ ମାଷ୍ଟ-ମାଷ୍ଟାଣୀ ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲି ଖରାବେଳେ ଖାଇବାକୁ ଦିଆଯିବ, ନୂଆ ପେଣ୍ଟଶାର୍ଟ, ନୂଆ ଖାତା ବହି କଲମ ପେନସିଲ ମିଳିବ ବା ସେପରି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବହୁ ଲୋଭ ଦେଖେଇ ଚାରି କିଲୋମିଟର ଦୂର ଖରମରା ସ୍କୁଲ ପାଇଁ ପିଲା ଯୋଗାଡ଼ କରୁଥିଲେ । ଧନୁ ମଣ୍ଡଳ ଓ ତା ସ୍ତ୍ରୀ ନାନାକଥା ବୁଝି ବିଚାରି ସାନ ଦି'ଟାଙ୍କୁ ସେଠିକି ଛାଡ଼ିଦେଲେ ।

କେଜାଣି କେମିତି, ବିଧାନ ସେଠି ଭଲ ପଢ଼ିଲା । ମରେ ବିଶ୍ୱା ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିଲା । ପାଷ୍ଟ ଡିଭିଜନ୍‌ରେ ମାଟ୍ରିକ ପାଶ୍ କରିଲା । ପାଠ କାହାକୁ କହନ୍ତି ଏକଥା ଜାଣି ନ ଥିବା ବାପ-ମା ପାଷ୍ଟ ଡିଭିଜନ୍ କ'ଣ ବୁଝି ନ ପାରି ପୁଅର କଲେଜ ପଢ଼ା ପ୍ରସ୍ତାବରେ ରାଜି ହୋଇଗଲେ । ବିଧାନ ରାଉରକେଲା ଆସିଲା । ସ୍କୁଲରସିଫ୍ ପାଇଲା । ଓବିସି କୋଟାରେ ରହିବାକୁ ହଷେଇ ବି । ହେଲେ, ସେଠି ପାଠରେ ତା ମନ ଲାଗିଲାନି । ଅସହରୀ ମୂର୍ଖ ଟିକେ ସତରଫ ଚାଷବନ୍ଧା ବାପାକୁ ମିଛ କହି ସେ ଖାଲି ଗାଁକୁ ଦଉଡ଼ିଲା ।

ରାଜନୀତିର ସମସାମୟିକ ପ୍ରକୋପ ଓ ସନ୍ତାପବାଦ ସହିତ ମୁକାବିଲା କରୁଥିବା ବିଭାଗୀୟ ସତର୍କତା ଯୋଗୁ ବିଧାନର ମୃଦୁ୍ୟ ଖବର ଏସପିଏ କାନରେ ଚଢ଼ କରି ପଢ଼ିଗଲା । ନ ହେଲେ ଯୁଦ୍ଧି ଏମିତି କୋଉ କେଶ୍ ଯେ ସେ ଜାଣିଥା'ନ୍ତେ ? ଯାହାହେଉ, ଏସପି ମହାଶୟ ଏସଡ଼ିପିଓ, ଡିଏସପି, ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟରଙ୍କୁ ଗାଡ଼ିଗୁଲକ ଡାଗିଦ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପରି ଯଜମାନା ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ଅତତଃ ଏଣିକି ଅନୁସନ୍ଧାନରେ ଆଉ ଯେମିତି ତାଙ୍କ ଅଜାଣତରେ ପବନ ପଣି ନ ପାରେ ଏଥିପାଇଁ ଯତ୍ନଶୀଳ ହେଲେ ।

ଜଟିଳ ଅବସ୍ଥା ଉପୁଜିଥିବା କାରଣରୁ ଆନା ପୁଲିସ୍‌ଙ୍କୁ ଏ କ୍ଷତ୍ରାନ୍ତରେ କିଛି ବୟାନ ଦେବାକୁ ବାରଣ କରି ଦିଆଗଲା । ତେଣୁ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ବୟାନ ଦେଇଥିବା ପୁଲିସ୍ ଏବଂ ଆନା ପୁଲିସ୍ ଅଭଗା ଅଭଗା ହୋଇଗଲେ ।

ଏସପି ଭାରୁଥିଲେ - ଆମ ଲୋକ ଏମିତି କୋଉ ପବିତ୍ର କି ? ହ୍ୟାପ ମୂର୍ଖପଲ । ପୋଷାକଟେ ପିନ୍ଧି ଦେଲେ ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ମାନଚିନି । ସରର ବଂଶପରିକା ମାଡ଼ି

ରହିଛନ୍ତି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ । କିଏ କୋଉଠି କୋଉ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କ’ଣ କରୁଛି ଏବଂ କାଗଜକଳାମରେ ତାକୁ କି ରୂପ ଦେଇଛି, ଏସ୍‌ପି ହେଲେ ବି ସେ କରିବେ କ’ଣ ? ସିଏ ତ ଆଉ ଭଗବାନ ନୁହଁନ୍ତି । ଅବସ୍ଥା ସଜାଡ଼ିବାକୁ ସେ ବହୁ ଉଦ୍ୟମ କରିଛନ୍ତି । ଛାତ୍ରାବସ୍ଥାର ସବୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଆଦର୍ଶର ସବୁ ସୂଚିପତ୍ର ଓ ଅଭ୍ୟାସ ପରେ ରକ୍ତାକ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । ତେଣେ, ଆଶା ଓ ସମ୍ଭାବନାର ବିରାଟ ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ ନିଜେ ବଞ୍ଚିବାର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ । ଏକତମ ଏବଂ ଅନନ୍ୟ ମେରିଟୁଣ୍ଡଟିଏ ପରି ପ୍ରତିଭାତ ହେବାପାଇଁ ଅସମ୍ଭବ ପ୍ରତିଯୋଗିତା । ଏହିପରି ଜଞ୍ଜାଳ ଭିତରେ ବିଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧି ଘଷିଘଷି ଏବେକୁ ତାଙ୍କ ମନଟି ଏଡ଼େ ଚିକ୍କଣ ହୋଇଯାଇଛି ଯେ ସେଥିରେ ତାଙ୍କୁ ନିଜ ପ୍ରତିବିମ୍ବ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ଦେଖା ଯାଉନାହିଁ । ତା’ପରେ, ଶାସନର ନାଁ ଗଣତନ୍ତ୍ର । ବିଧି ଅନୁଯାୟୀ ଶାସକକୁ କୁହାଯାଏ ସେବକ । ସେପରି ଶାସନ ଓରଫ ସେବାର ମକରନ୍ଦ ହେଲା – ସତର୍କତା । ଏତିକି ଶିଖି ନ ଥିଲେ ସଫଳତା ତ ଦୂରର କଥା, ବଞ୍ଚିବା ମଧ୍ୟ କଷ୍ଟ । ଘଟଣା ସଂପର୍କରେ ନିରପେକ୍ଷ ରହିବାକୁ ସାହେବ ଉଚିତ ମନେ କଲେ । ଅଭିଯୋଗ ସତ ହୋଇଥାଇ ପାରେ ବି । ମନକୁ ବୁଝେଇ ଦେଲେ । ସହିଦ ଓ ସନ୍ତାପବାଦୀ କାଲି ଭିତରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କେବଳ ସ୍ଥାନ ଓ କାଳ । କାଲି କାଳ ବଦଳିଯିବ । ଆଜିର ସନ୍ତାପବାଦୀ ହେବ ସହିଦ । ଆମ ଚାକିରି ସରି ନ ଥିବ । କି କାଳେ କି ଭବିଷ୍ୟତି ?

ବିଧାନ ମୃତ୍ୟୁର ରାଜନୀତିକରଣରେ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ଫୋଟକା ବି ଫୁଟିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ତାହା ଜଳିବାଠାରୁ ଲିଭି ଯାଇଥିଲା ଚଞ୍ଚଳ । କ’ଣ ? ନା, ବିଧାନ ମୂଳ ଆଦିବାସୀ ନୁହେଁ । କେଉଁ ପଡ଼ି ପୂର୍ବରୁ ତା ଗୁସବାପା କି ବୁଢ଼ାଗୁସବାପା ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲା ନୀଳଗିରିରୁ ଏଠିକି ଆସି ରହି ଯାଇଥିଲା । ଜଣେ ଅଣ-ଆଦିବାସୀ ମୃତ୍ୟୁକୁ ନେଇ ଗଣ୍ଡଗୋଳ କରିବାଦ୍ୱାରା ଆଦିବାସୀଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି ।

ଏ ପ୍ରଚାର କିଛି କାମ ଦେଲାନି । “କୋଉ ଶଳା ଏକଥା କହୁଛି ? ପଦାକୁ ଆସୁ ।” ମୁହଁଖୋର ନେତାମାନେ ସର୍ବସାଧାରଣରେ ଧନ୍ଦାଳି ଧନ୍ଦାଳି ଏମିତି ଘୋଷଣା କଲେ । କେହି ପଦାକୁ ବାହାରି ଏମିତି କଥା ଆଉ କହିବାକୁ ସାହସ କଲେନି । ଲୋକେ ଏହାକୁ ଏକ ସରକାରୀ ଚାଲ୍ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କଲେ । ଅବସ୍ଥା ଏମିତି ହେଲା ଯେ ଗୁଇନ୍ଦା ଅଫିସରମାନେ ବି ଆଉ ଅଞ୍ଚଳ ଭିତରକୁ ପଶି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ପିଟର ପ୍ରତିବାଦରେ ବୁଲିବୁଲି କହିଲା, “କାଉଁ, ଜାତି ଜାତି ଭିତରେ ସମସ୍ତେ ମିଶି ଯାଆନ୍ତୁ

ବୋଲି କେତେ ସୁନ୍ଦର ଭାଷଣ ଦଉତ । ସେମାନେ ଶହେ ବର୍ଷ ହେଲା ଯଦି ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ଚଳିଛନ୍ତି ଏବେ ସେଥିପାଇଁ ସରକାରଙ୍କର ଏତେ ଗାତ୍ରଦାହ କାହିଁକି ?”

ରୂପତେଜ ନିଆରାନିଆରା କରି ବିଧାନର ମୃତ୍ୟୁ ସହିତ ପ୍ରାୟ ସବୁ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ମିଶି ଗଲେ । ଜଖମୀ କୁକୁର ପଛଗୋଡ଼ ସନ୍ଧିରେ ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ ଜାକି ଲୁଚୁଥିବାପରି ଅବସ୍ଥା ଥିଲା ସରକାରୀ ଦଳର ନେତା, ଉପନେତା ଓ କର୍ମୀମାନଙ୍କର । ସମସ୍ତେ ଆଦିବାସୀ । ସେମାନଙ୍କ ନାଁରେ ଅଭିଯୋଗ ଫର୍ଦ୍ଦମାନ ଖୋଲାଗଲା । ଆଇଟିଟିଏ ମହୁଲ ଠିକା ଚେୟାରମ୍ୟାନ ମହିଳା ଓରାମର ରଖେଲ୍ ସାଲମନି ଲାକ୍ରା କେମିତି ପାଇଲା ? ଲାଜ ଓ ଲୁଗା ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଉତାରି ପାରିଲା ବୋଲି ସେ ହବ ଠିକାଦାର ? ବାଃ ବାଃରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ! ଏମିତି ଆହୁରି କେତେ ଅଭିଯୋଗ ।

ମୃତକପକ୍ଷଙ୍କ ମତ ଥିଲା ଉଗ୍ର ଏବଂ ଭିନ୍ନ । ସେମାନେ ସବୁକଥା ଖୋଲମଖୋଲା କହୁଥିଲେ । ଖୋଦ୍ ଚିପ୍‌ସେକ୍ରେଟାରି ଆଉ ଆର୍କଡିସି ମିଶି ଅନୁସନ୍ଧାନରେ ଆସିଥିଲେ । ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ପ୍ରାୟ ତିନି ହଜାର ଲୋକ ଥାନା ଆଗରେ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଥା’ନ୍ତି । ପୁଲିସ ମୁତୟନ ଖଟାଖର୍ । ଆଇନ କ’ଣ ଓ ବିଧାନ ମୃତ୍ୟୁ ସଂପର୍କରେ ସରକାର ଅନୁସନ୍ଧାନ କରି କେଉଁ ସତ ପାଇଛନ୍ତି, ସେଇଆ ବୁଝେଉବୁଝେଉ ଆର୍କଡିସି ସାହେବ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଶାସନର ଆଦର୍ଶ – ଅର୍ଥାତ ମାନବବାଦ – କଥା କହିଦେଲେ ।

ସେଇଠି ଥିଲା ପିଟର୍ । ଠିଆ ହୋଇପଡ଼ିଲା । “ସାର୍, ଆମ କଥା ଟିକେ ଶୁଣିବେ ?” କଂସାକବାଟ କଟାଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ପରି ଧୂମ୍‌କିନା ଶବ୍ଦଟେ ହେଲା ଯେମିତି । ହାକିମହୁକୁମାଙ୍କ ପଲଟନ । ଏଡ଼େ ସାହସ କାହାର ଯେ ଏମିତି ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ କଥା କହିବ ? କଲେକ୍ଟର ବିଡିଓଙ୍କୁ ଆଜଜି ଏସ୍‌ପିଙ୍କୁ ଅନାଉଥା’ନ୍ତି । ନିଶ୍ଚୟ କିଛିଗୋଟେ ହୋଇ ଯାଇଥା’ନ୍ତା ।

ଚିପ୍‌ସେକ୍ରେଟାରି କହିଲେ, “ହଁ ହଁ, ଆପଣ କୁହନ୍ତୁ । ଆମେ ଶୁଣିବାକୁ ଆସିଛୁ । ଆପଣଙ୍କ ନାଁ କ’ଣ ?”

ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ଶତପଥୀ ଏସ୍‌ପିଙ୍କ କାନରେ ଫୁସଫୁସ କରି ଲୋକଟାର ସାଧାରଣ ବିବରଣୀ ଜଣାଉଥିବାବେଳେ ପିଟର୍ ନିଜ ନାଁ ଓ ପଦବୀର ପରିଚୟ

ଦେଇ କହିଲା, “ହଜୁର, ଆଠକାଳୀବାରମାସୀ ନାକରା କାମ କରୁଥିବା ବାବୁଭାୟାକଠାରୁ ଜୟନ୍ତୀଉତ୍ସବରେ ଘଣ୍ଟେଅଧେ ମାନବବାଦ କଥା ଶୁଣି ଓ ସେଗୁଡ଼ାକ ବିଶ୍ୱାସ କରି ଶେଷରେ ଆମେ ତା’ର କୂତବୃତ୍ତ ଦେଖୁଛୁ । ଏବେ ସେଥିରୁ ନିଷ୍ପାତ ପାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା । ସଜାଡ଼ି ହୋଇ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଇଚ୍ଛା । ମାନବବାଦ ଆମକୁ ନୂଆ ରକମ ଶିଖିବାକୁ ହେବ । ସରକାର ଠୁଁ ଯାହା ଶିଖିବୁ ସେଥିଯୋଗୁ ବନ୍ଦ ଆମ ମନ ଅପରିଷ୍କାର । ସଜାଡ଼ିବାକୁ ଏଇ ଗଣତନ୍ତ୍ର ହିଁ ସହାୟକ ହେବ ବୋଲି ଆମର ବିଶ୍ୱାସ । ଏବେ ପୁଣି ସରକାର ନିଜ ଅଯୋଗ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସର ବର୍ଣ୍ଣବୋଧ ଆମକୁ ଶିଖିବାକୁ ଜବରଦସ୍ତ କରୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ସାର, ବିଶ୍ୱାସ କେହି ତିରଦିନ ପାଇଁ ହଜାଇପାରେ କି ? ମଣିଷ ଯେବେଠାରୁ ଚନ୍ଦ୍ରସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିଥିବ, ବିଶ୍ୱାସ ତା’ପାଇଁ ସେତିକି ଆଦିମ । ଗୋଟିଏ ଖସିଲେ ଲଙ୍ଗଳା ହେବା ତରରେ ଯେମିତି ହେଲେ ରାସ୍ତାରୁ ସାଉଁଟି ଆଉ ଗୋଟିଏ ଆଣି ସେ ଖୋଷଣିରେ ବାନ୍ଧି ଦିଏ । ଆମେ ଜାଣୁ ଯେ ମଣିଷ ଯେତିକି ମୌଳିକ ତା ସହିତ ତା ବିଶ୍ୱାସ ବି ସେତିକି ମୌଳିକ । ଯେତେ ଧୋକା ଖାଇଲେ ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ବିଶ୍ୱାସରେ ହିଁ ବଞ୍ଚେ । ଆମେ ଆମ ବିଶ୍ୱାସରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ଚିହ୍ନିବୁ । ସାର, ଏତିକି ଦୟା କରନ୍ତୁ । କେହି ଆଉ ଆମକୁ ବିଶ୍ୱାସ ଗଠନର ଜଙ୍ଗ ନ ଶିଖାନ୍ତୁ ।”

ଚିପ୍‌ସେକ୍ରେଟାରି ପିଟରଠାରୁ ବହୁତ କିଛି ଶୁଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲେ ବୋଲି ତାଙ୍କ ହାବଭାବରୁ ଜଣା ପଡୁଥିଲା ।

ଏମିତି ଅନେକ ତର୍ଜମା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଯୋଗେଇ ଦେଲା ବିଧାନର ମରଣ ଓ ‘ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳ ମୃତ୍ୟୁ ତଦନ୍ତ ନାଗରିକ କମିଟି’ର ପ୍ରସିଦ୍ଧି । ଅମୂଲ୍ୟ ରତ୍ନ ପରି ବିଚାରୁଥିବା ସମସ୍ତେ ବିଧାନ ମୃତ୍ୟୁକୁ ସଂଗ୍ରାମର ପ୍ରତୀକ ରୂପେ ଆଦରି ନେବା ସ୍ୱାଭାବିକ ଥିଲା । ଏମିତିକା ଗୋଷ୍ଠୀରେ କ୍ରମେକ୍ରମେ ଲୋକ ବଢ଼ି ଚାଲି ଚାଲି । ବଢ଼ିଲା । ଖବରକାଗଜ, ଟିଭିବାଲାଏ ପଶିଗଲେ । ଏହା ସତ୍ତ୍ୱାସବାଦଗ୍ରସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଘଟି ଥିବାରୁ ସତ୍ୟ ସମାଜରେ ଘୋର ଉତ୍ସେହ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । କାହିଁ ଦିଲ୍ଲୀ କାହିଁ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଚଢ଼ି ହାକିମମାନେ ଏପଟସେପଟ ହେଲେ । ଟେମ୍ପରାରି ରାସ୍ତା ତିଆରି ହେଲା । ଗାଁକୁ ଗାଡ଼ିମଟର ଛୁଟିଲା ।

ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳ ଏମିତି କିଏ କି ? ଅସଂଖ୍ୟଙ୍କ ପରି ତା ଜୀବନ କି ମରଣରେ କିଛି ଟିକେ ବି ହଲି ନ ଥା’ତା । ଆଖାକୁ ବାକ୍ୟରେ କହିବାକୁ ସୁଯୋଗ ପାଉ ନ ଥିବା

ଯୁବକଙ୍କରୁ ସେ ମୋଟେ ଭିନ୍ନ ନ ଥିଲା । ଏବେ ସେହି ଭିତର ମରଣ ଯଦି ସତ୍ୟ ସମାଜକୁ ହଲେଇ ପାରିଛି ତା’ହେଲେ ସନ୍ତାସବାଦ ମନ୍ଦ କ’ଣ ?

ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀ ଆହୁରି ବି କହୁଥା’ନ୍ତି – ଏବେ କେତେ କଥା କରିବାକୁ ଦଳଦଳ ହୋଇ ଦଉଡ଼ି ଆସୁଛି । କମଳ ଚନ୍ଦର ମଣ୍ଡାରି ଭଲିବଲ କ୍ରିକେଟମ୍ୟାଚ ବାଣ୍ଟୁଛି । ପିଲାଙ୍କ ନାକରୁ ସିଂଘାଣି ପୋଛିବାକୁ ସୁନ୍ଦରୀ ନର୍ସମାନେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛନ୍ତି । ଆଗରୁ ବି ସରକାରୀ ଦରମା ପାଇ ସବୁଥିରୁ ଥୋକେଲେଖା ଏଠି ନ ଥିଲେ କି ? ସେମାନେ କ’ଣ କରୁଥିଲେ ? ଆଜି ଏମିତି ହଲୁଟ, ଆଗରୁ କାହିଁକି ହଲିଲନି ? ସନ୍ତାସବାଦ ମୋଟେ ଆସି ନ ଥା’ନ୍ତା ।

କଲେକ୍ଟରଙ୍କ ଅନୁସନ୍ଧାନବେଳେ ପିଟର କହିଥିଲା, “ଆମର ଯେ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବାର ଅଧିକାର ଅଛି, ତାହା ସରକାର ତ ଆମକୁ ଜାଣିବାକୁ ଦେଉ ନ ଥିଲେ । କ’ଣ ନା – ସବୁ ଗୁପ୍ତ । ତେଣୁ ହଜୁର, ଆମେ କେବେ କିଛି ପ୍ରଶ୍ନ କରି ନ ଥିଲୁ । ଏବେ କେଉଁ ବିଶ୍ୱାସରେ ବା କାହିଁକି କାହାକୁ କେଉଁ ଆଶାରେ କି ପ୍ରଶ୍ନ କରିବୁ ? ଶୁଣୁଥିଲା କିଏ, ନା ଶୁଣିବ କିଏ ? ସରକାରଙ୍କ ସିରସ୍ତାରେ ସବୁ ପାଠୁଆ । ହେଲା । ବାବୁମାନେ ପାଠଗୁଡ଼ାଏ ପଢ଼ିଛନ୍ତି ତ । କିନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା, ସବୁ ହୁରୁଡ଼ା ବିଦ୍ୟା । ଯାହା କହିଲେ କ’ଣ ନା – ଆମେ ଓଷ୍ଟାତ, ସବୁ ଜାଣୁ । ତା’ମାନେ, ଆମ ସମସ୍ୟା ବି ସରକାର ଜାଣିଥିଲେ ? ଏବେ ସରକାରଙ୍କ ବିଦ୍ୟା ତାଙ୍କର, ଆମ ବିଦ୍ୟା ଆମର । ଏତିକି ନ୍ୟାୟ କ’ଣ ଆମେ ଶିଖି ପାରିବୁନି ? ଜାଣି ସାରିଛୁ ଯେ ଆମ ହାତରୁ କେହି ଭୋଟ୍ ଛଡ଼େଇ ନେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ସେଇ ଭୋଟ୍ କେମିତି କୋଉଠି ପଡ଼ିବ, ସେ ଦାୟିତ୍ୱ ଆମର । ଏତେ କାଳଧରି ସରକାରଙ୍କ ପାପ ସହିତ ମୁକାବିଲା କରୁଥିବା ଆମ ପରି ଲୋକେ ଏବେ ସରକାର ପାଇଁ କ୍ଷମାଶୀଳ ହେବେ ବା ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ହେବେ – ଏହା ବିଚାରିବାକୁ ଆଉ ସରକାରୀ ବୁଦ୍ଧି ଆମର ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ ।”

କଲେକ୍ଟର ମହାଶୟ ହତବତ୍ସ ହୋଇଗଲେ ।

ମାନବାଧିକାର ଆଇନ ଆସିଥିଲେ ବିଧାନ ମୁଖ୍ୟର ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ । ପିଟର ତାଙ୍କ ଆଗରେ ବି ସବୁକଥା କହିଲା । “କଦବାକୃତିର ଏଇ କଥା କହିବାର ଯେକୌଣସି ଉଦ୍ୟମକୁ ସରକାର କି ବଦନାମ ନ କରିଛନ୍ତି, କୁହନ୍ତୁ ? ଆମ ଦୁଃଖ ଶୁଣି ପ୍ରତିକାର କରିବା ତ ଦୂରର କଥା, ଯାଇତାଇ ସରକାରୀ ଲୋକଗୁଡ଼ାକ ଆମକୁ

ସନ୍ତାପବାଦ ବୋଲି କହି ହୁଏତାତି । ବୁଦ୍ଧବାଲାଏ ଯୋଜନା ଟଙ୍କା ମାରିନେବେ, ମାଷ୍ଟ୍ର ପାଠ ପଢ଼େଇବେନି, ପରେଷ୍ଟବାଲା ଲୁଟ୍ କରିବେ । ପୁଲିସ କଥା ଛାଡ଼ନ୍ତୁ । ସେମାନେ ଲୁଟତରାଜ କରି ହେବେ ବାବୁ । ଯଦି ତୋର ତୋରି କରୁଛି ବୋଲି କହିଦେଲୁ, ଆମେ ହେଉଛୁ ସନ୍ତାପବାଦୀ ? ବଡ଼ ହାକିମହୁକୁମା କିଛି ନ ବୁଝି ନ ଶୁଣି ସେକଥାକୁ ବିଶ୍ୱାସ ବି କରନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଆମ ଲୋକଙ୍କୁ ସରକାର କି ହରକତ ନ କରିଛନ୍ତି ? କାରଣ କ'ଣ ? ନା, ଆପଣ ଆମ ସରକାର ! ଏବେ ଆମେ ଜାଣିଲୁଣି, ଭୋଟ ହେଉଛି ଆମ ସରକାର । ସରକାରୀ ବାବୁଗୁଡ଼ାକ ନୁହେଁରାଟାରେ ଆମର ମାଲିକପରି ଦେଖେଇ ହଉଛନ୍ତି ସିନା, ଅସଲରେ ସେମାନେ ଭୋଟର ଗୋଲାମ ।”

ଆଇଜି ସାହେବଙ୍କୁ ପିଟର କହୁଥିବା କଥାଗୁଡ଼ିକ ନିହାତି ଅସାର ଲାଗି ନ ଥିଲା ।

ଗୋଟିଏ ପଟରେ ମୃତକପକ୍ଷକ ମନରେ ଥିଲା ସରକାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏପରି ମାନସିକ ଅସୁଯା । ଆରପଟେ, ମଲା ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ି ବିଜୟ ହାସଲ କରିବାରେ ପବ୍ ରାଜନୀତିଆଙ୍କ ଆଚରଣ ପୁଲିସକୁ ଅସହାୟ କରି ପକାଇଲା । ଏମିତିକା ମରାମତି କାମରେ ପୁଲିସ ଅପାରଗ ନୁହେଁ ଏକଥା ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି । ଥରେ ହୋ ହା ଆରମ୍ଭ ହେଲେ ପୁଲିସ ସପକ୍ଷରେ ସତ ତିଷ୍ଠି ରହିବା ଦୋତାରୁଣୀ କପାଳରେ ସିନ୍ଦୂରର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପରି । ହାତେ ମାପି ତାଖଣ୍ଡେ ନ ଚାଲିଲେ ପୁଲିସ କଥା କିଏ ବିଶ୍ୱାସ କରିବ ? ତେଣୁ ଆଇନ ମୁତାବକ୍ ଚଳିବା ସବୁଠାରୁ ଭଲ । କିହୋ, କେତେ ରକମ ପୁଲିସ କୁଆଡ଼େ କେତେପ୍ରକାର ଆଦେଶ ତାମିଲ କରିବାକୁ ବୁଲୁଛନ୍ତି । କିଏ କାହାକୁ କୋଉଠି ମାରି ଦେଇଥିବ । ଅସମ୍ଭବ କ'ଣ ?

ମିଡ଼ିଆ ଗୋଡ଼େଇଛି ଯେ ଏସପିଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଶୁଣିବ । କାହିଁକି ? ଏଇ ଏସପି ଆଜି କହିଥିବା କଥା ଯୋଗୁ ଯେତେବେଳେ ଦହଗଞ୍ଜ ଖୋଲିବ ସେତେବେଳେ ତମେମାନେ ତା ପିଠିରେ ପଡ଼ିବ କି ? ତୁମେ ତ ନିଜକୁ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସ୍ତମ୍ଭଟିଏ ବୋଲି କହି ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଗତକୁ ଭଣ୍ଡେଇ ଆସିଛ । କାହିଁ, ପଚାଶ ଜାଗା ବୁଲି ଖବର ଯେଗାଡ଼ କରୁନା ? ଗଣତନ୍ତ୍ର ଖାଲି ତୁମମାନଙ୍କ ଲାଗି ମୁକ୍ତ, ଆଉ ଆମେ ଚାକିରି କରିଛୁ ବୋଲି ଆମ ଲାଗି ସଂକୃତିତ ?

ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳ ମୃତ୍ୟୁକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ମିଡ଼ିଆ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ହୁକୁସୁଲ କରିଛି । ଅନୁମାନର ଅବସ୍ଥା ହାବେଳି ଆକାଶରେ ଘୁଟେଇଛି । ପୁଅର ମୃତ୍ୟୁ ଦୃଶ୍ୟରେ ବାପା-ମା କାନ୍ଦିଥିବା କଥା ସମସ୍ତେ ନିଜନିଜ ଢଙ୍ଗ ଓ ଭାଷାରେ ପ୍ରଚାର କରିଛନ୍ତି । ବାପ-ମା ପରିବାର କି ପଡ଼ୋଶୀ କାହାରିକୁ ସହେଦ ନ କରିବା, ଭାବୁ ଗୋଡ଼େଇବା ଗପକୁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବା – ଏହିପରି ଅନେକ ତଥ୍ୟଭିତ୍ତିକ ବିବରଣୀ ଜଗତକୁ ଜଣେଇଛନ୍ତି । ହେଲେ, ପୁଲିସ କାହିଁକି ଶୁଦ୍ଧି ମାରିଲା ? ଯା'ର କିଛି ଜବାବ୍ କାହାରି ପାଖରେ ନ ଥିଲା ।

ଏଇଠୁ ଚାଲିଲା ମିଡ଼ିଆର କୁଟୀରଶିଳ୍ପ । ଯାକୁ ଯେଥିରେ ଯୋଡ଼, ତାକୁ ଏଥିରୁ ଫେଡ଼ । ମିଡ଼ିଆର ଜୀବନ ହେଲା ଟାଇଲ୍‌ବ୍ଲେସ୍ ସର୍ଭିସ୍ । ପଛରୁ ଗୋଟିଏ ଆସିଲା ତ ଆଗଟି ନଜରରୁ ହଟିଯିବା ପରି ଆଉରି ଆଗକୁ ଚାଲିଲା । ଗୋଟିଏ ମୃତ୍ୟୁ ପାଖରେ ଅଟକିବା ସମ୍ଭବ କି ? ବୁଲଚିନି ଦିନ ପରେ ମିଡ଼ିଆ ପାଇଁ ବିଧାନ ନାମକ ବାଜକଟିର ମୃତ୍ୟୁ ଏକ ବିବରଣୀରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇଗଲା । ଅନୁସନ୍ଧାନ ନାଁରେ କେତେବେଳେ କିଏ କ'ଣ ଗୋଟେ ଲେଖିଦେଲା ତ ଆଉ କେତେବେଳେ 'ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳ ମୃତ୍ୟୁ ତଦତ ନାଗରିକ କମିଟି' ପ୍ରେସ୍‌ନୋଟ୍ ଜରିଆରେ ମିଡ଼ିଆ ତାକୁ ସ୍ମରଣ କଲା । ଯାହାହେଉ, ବିଧାନକୁ ସମ୍ବାସବାଦ ସହିତ ଯୋଡ଼ିବା ଏବଂ ତା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜନତାଙ୍କ ପ୍ରତିବାଦର ସ୍ୱରକୁ ତୀବ୍ର କରିବା ଦାୟିତ୍ୱ ମିଡ଼ିଆ ନେଇଥିବାରୁ ହିଁ ପୁଲିସ ଏତେ ସହେଦ ଭିତରକୁ ଆସିଗଲା ।

ଏକା ଏସପି ନୁହଁନ୍ତି, ଶାସନରେ ଥିବା ଆଇସବୁ ସାହେବମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ପ୍ରଶ୍ନାବଳିକ ବିଦ୍ୟାର କରାମତି ଦେଖେଇବାକୁ ଉଚିତ ମନେ କଲେ । ଗୋଟେ ଆହୁତିରେ କହିଲେ – ରାମାୟ ସ୍ୱାହା ତ ଆଗଟିରେ କହିଲେ – ରାବଣାୟ ସ୍ୱାହା ।

ନିର୍ବାଚନ ଆଗକୁ ଥାଏ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମୃତ ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳ ପରିବାର ପାଇଁ ଏକ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଅନୁକମ୍ପା ରାଶି ଘୋଷଣା କରିଦେଲେ । ଏହାକୁ ଅସ୍ତ୍ର କରି ଶାସକ ଦଳ ପଦାକୁ ବାହାରି ସାଧାରଣଲୋକଙ୍କ ସହିତ ହେଲମେଲ ହେବା କଥା । କିନ୍ତୁ ସେପରି ହେଲା ନାହିଁ । କେନ୍ଦ୍ରରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର ସରକାର । ରାଜ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଦଳ ସରକାରରେ ତାହା କେନ୍ଦ୍ରରେ ବିରୋଧୀଦଳ । ରାଜ୍ୟର ଯିଏ ବିରୋଧୀଦଳ କେନ୍ଦ୍ରରେ ସିଏ ସରକାର । ଆଗକୁ ନିର୍ବାଚନ । କୋଇ ଶିର ବାଟେ

ନଡ଼ିଆ ଭିତରକୁ ପାଣି ଗଲା କେଜାଣି, ପ୍ରଭୁ ଜାଣନ୍ତି । ସେତିକିବେଳେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମୃତ ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳର ପରିବାର ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ପାଞ୍ଚ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଅନୁଦାନ ଘୋଷଣା କରି ଏକ ଆବେଦିକ ଶୋକବାର୍ତ୍ତା ମଧ୍ୟ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲେ । ବାସ୍, ଏତିକିରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଶାସକବଳର ନେତା ଉପନେତାମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଯେଉଁ ଯତ୍ନକ୍ଷିତ୍ ଦମ୍ଭ ଗହୁରି ଆସୁଥିଲା ତାହା ବି ଦୂରସି ଗଲା ।

ମୃତକପକ୍ଷ ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀ ମୋଟେ ହଲୁ ନ ଥିଲେ । ସେମାନେ କହିଲେ – ଟଙ୍କା ତୁମେ ଛାପୁତ ତୁମେ ବାଣ୍ଟୁତ । ଆମର ଦରକାର ନାହିଁ । ତାକୁ କିଏ ମାରିଛି, କାହିଁକି ମାରିଛି – ସବୁକଥା ସିବିଆଇ ଇନ୍‌କୁଆରି ହେଉ ।

ସରକାର କହିଲେ – ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଇନ୍‌କୁଆରି ସରିଛି । କହୁତ ଯଦି, କ୍ରାଇମ୍‌ସ୍‌ଟ୍ରାଷ୍ଟ ଇନ୍‌କୁଆରି ହୋଇପାରେ ।

ଭତିମଧ୍ୟରେ ଆନାର ସବ୍-ଇନିସ୍ପେକ୍ଟର ଚତୁର୍ଭୁଜ ସ୍ୱାଇଁ, ଜଣେ ହାବିଲଦାର ଓ ଜଣେ କନେଷ୍ଟବଳକୁ ନିଲମ୍ବିତ କରାଗଲା । ସର୍କଲ ଇନିସ୍ପେକ୍ଟର ପ୍ରଦୀପ ଶତପଥୀଙ୍କୁ ବଦଳି କରି ଏସ୍‌ପିଙ୍କ ଅଫିସ୍‌ରେ ବସାଇ ଦିଆଗଲା । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଛାଟିପିଟି ହେଉଥା'ନ୍ତି – ଆମର ଭୁଲ୍ କେଉଁଠି ? ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଇନ୍‌କୁଆରି ହେଲା କେବେ ? କ୍ଷେପନରେ ଟ୍ରେନ୍ ପଶୁଥିବା ବେଳେ ସେଠି ତାନପୁରା ସ୍ୱର ଯେମିତି ଅସହାୟ ସେମିତି ଅବସ୍ଥା ଥିଲା ଦଣ୍ଡିତ ପୁଲିସ୍‌ବାଲାକର । କାହା କଥା ଶୁଣିବ କିଏ ?

ଦି' ପଟେ ଚାଲିଲା ଧକମଧ୍ୟରୁ । ଆନ୍ଦୋଳନ ଭିତରେ, ସରକାର ଭିତରେ ବି । ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀ ଅସଲରେ ବିଭାଜିତ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସି ଯାଇଥିଲେ । ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ କରିବା ତ ସହଜ, ହେଲେ ତାକୁ ଚଳେଇବା କଷ୍ଟ । ସାଇକେଲ ସିଟ୍ ଭିତରେ ଅଖବାଜାବେ ଯାହାର ପ୍ୟାଣ୍ଟ ମାଡ଼ି ହୋଇଥିବ ତାକୁ ପତାର, ସିଏ କହିବ – କଷ୍ଟ କେମିତି ଲାଗେ । ବାରତ୍ତାଇ ଆଖଡ଼ା ପରି ଚାଲୁଥିବା 'ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳ ମୃତ୍ୟୁ ତଦତ୍ତ ନାଗରିକ କମିଟି' କେମିତି ବା ମଜବୁତ୍ ହୋଇ ଚାଲିଥା'ନ୍ତା ? ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କଥା ଥାଉ, ଖାଲି ଆନ୍ଦୋଳନରେ ପତାକା ଧରିବାକୁ ଯେତିକି ଭଲେଷ୍ଟର ଦରକାର ସେତିକିର ଖର୍ଚ୍ଚ କ'ଣ କମ୍ ? ଏମିତିକା ଆନ୍ଦୋଳନ ଲମ୍ବା ସମୟ ଧରି ଚଳେଇବା ଏତେ ସହଜ ନ ଥିଲା । ପୁଣି, ନିଜ ଭିତରେ ପରସ୍ପରକୁ ଜଗିବାର ଅଛି । କାରଣ

ଏଠି ପକେଟମାର୍‌କ୍ ସଂଖ୍ୟା ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ । ଜାଣି ହେଉଛି କାହାର କାହା
ସାଙ୍ଗରେ ଲିଙ୍ଗ । ଏଥିକି ପୁଣି, ସରକାର ଏଯାବତ୍ ହୁକୁ ନ ଥିଲେ ।

ପୁଲିସ୍ ଅଫିସରମାନଙ୍କ ନିଜମନ ନିଷ୍ପତ୍ତି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଜନ୍‌କୁଆରିକୁ ଭିଡି
କରି ନିଆ ଯାଇଛି ବୋଲି ସରକାର ଘୋଷଣା କଲେ ସୁଦ୍ଧା ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀ
ସରକାରଙ୍କୁ ନତମସ୍ତକ କରାଇପାରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଦର୍ପ ଦେଖେଇ ଏବଂ ମାନବାଧିକାର
ଆଇଜିକ୍ ମୁଣ୍ଡହଳାକୁ ଭିଡି କରି ବିଧାନର ମୃତ୍ୟୁ ପାଇଁ ସିବିଆଇ ଜନ୍‌କୁଆରି ଦାବି
ଛାଡ଼ି ନୂଆଭାବେ ବିଚାର ବିଭାଗୀୟ ତଦନ୍ତ ପାଇଁ ଅଡ଼ି ବସିଲେ । ଏପରି ଦାବି ସାର
କି ଅସାର ଥିଲା ତାହା ଭିନ୍ନ କଥା । ଅନ୍ତତଃ ଏଥିଯୋଗୁ ‘ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳ ମୃତ୍ୟୁ
ତଦନ୍ତ ନାଗରିକ କମିଟି’ର ଆନ୍ଦୋଳନ ହଠାତ୍ ମଲାନି । ଆଉ କିଛି ଦିନ ବଞ୍ଚିଗଲା ।

ତେଣେ, ସରକାର ଭିତରେ ରାଜନୀତି ଓ ପ୍ରଶାସନ ଭାଗଭାଗ ହେବା
କ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ରାଜନୀତିର କହିବା କଥା – ତୁମେ ଯାହା ତାମସା କରୁଛ
କର, ଆମର ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ । ନିର୍ବାଚନ ଆଗକୁ । ଆମେ ଲୋକଙ୍କ ପାଖକୁ
ଯିବୁ । ରାଜନୀତିର ଏଇ ସଙ୍କେତରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ହଲିଲେ । ଏକଦମ୍
ଝୁଜିବ୍ କଥା ।

‘କି କାଳେ କି ଭବିଷ୍ୟତି’ କହି ଶାସନ କିରୁ ଟିକେ ବି ହଲିଲା ନାହିଁ ।
ଶାସନର ମନୋବୃତ୍ତି ଥିଲା – ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳ ମରୁ କି ନ ମରୁ, ଏବେ ରାଜନୀତିର
ରଣକୁମ୍ଭିରେ ଆଇନ ଅନ୍ତତଃ ମରିବା ଭରିତ ନୁହେଁ ।

ରାଜନୀତିରେ ଅନେକ ନେତା ଶାସନ ଜାଣନ୍ତି । ସେମିତି, ଶାସନରେ
ଥିବା କେତେକ ହାକିମ ରାଜନୀତି ବି ଜାଣନ୍ତି । ଏ ଦୁଇ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କ ଭିତରେ ଫରକ
ହେଲା – ରାଜନେତା କର୍ମୀଙ୍କ ପାଖରେ ଅରାଜି ହେଲାବେଳେ ବି ନମ୍ର । ହାକିମମାନେ
ସେତିକି ଶିଖି ନାହାଁନ୍ତି । ସେମାନେ ହାମ୍‌ବଡ଼ା । ଏମିତିରେ ଆଗକୁ ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ିବା
ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ଭାବି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଅତୀକ୍ରମ ଘୋଷଣା କରିଦେଲେ, “ହଁ, ବିଧାନ
ମଣ୍ଡଳ ମୃତ୍ୟୁର ବିଚାର ବିଭାଗୀୟ ତଦନ୍ତ ପାଇଁ ସରକାର ରାଜି । ଆମ ଦଳ
ପ୍ରଶାସନିକ ସ୍ୱଚ୍ଛତାରେ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ।”

ଚିପ୍ପସେକ୍ରେଟାରି ଚମକି ପଡ଼ିଲେ । କି କଥା ? ତାଙ୍କ ସହିତ ବି ପରାମର୍ଶ
କରା ଯାଇନି । ହେଲେ, ସେ କ'ଣ ବା କରି ପାରିଥା'ନ୍ତେ ? ନିରାପଦ ମକରନ୍ଦ
ହେଲା — ସତର୍କତା । ତେଣୁ, ଅନୁରୂପ ଆଦେଶମାନ ଜାରି ହୋଇଗଲା ।

ମୁଖ୍ୟ କାହାଣୀର ସମାନ୍ତରାଳ ଆଉ ଏକ ଅନୁକୂଳ କାହାଣୀ ଆଗକୁ
ଚାଲିଥାଏ । ଲକ୍ଷ୍ୟ — ସତେ ଯେମିତି ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଜାଣତରେ ତାହା ଅନନ୍ତ ଅନ୍ଧାରରେ
ଲୀନ ହେବ ଏବଂ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଲୁଚିଯିବ ।

ମା ଟିକେଟିକେ ଅନୁମାନ କରିଥିଲା । ରାଉରକେଲାରେ ପଢ଼ିଲାପରେ
ଦିନେ ବିଧାନ ଘରକୁ ଆସି ମା ପାଖରେ ଢେର ଶେହେରା ହେଲା । ନିଜ ମନ କଥା
ମା'କୁ କହିଥିଲା ।

ବିଶ୍ରା ହାଇସ୍କୁଲରେ ତା ମନ ଚହଲି ଯାଇଥିଲା । ସେ ବୟସରେ ଚହଲିବାର
ଅର୍ଥ ? ନାହିଁ ନଉକା ନାହିଁ ଧନ, ସମୁଦ୍ର ଇଂଲିଶକୁ ମନ । କେବଳ ପ୍ରେମକୁ ଛାଡ଼ି
ମଣିଷ ଜୀବନର ସବୁକଥା ଶବ୍ଦରେ କହିହୁଏ । ପ୍ରେମ ପାଇଁ କୌଣସି ଶବ୍ଦ ସଠିକ
ନୁହେଁ ବା କୌଣସି ଶବ୍ଦ ବେଠିକ୍ ବି ନୁହେଁ । ତାହା ବୁଝିବାକୁ କି ବୁଝେଇବାକୁ
ପୃଥିବୀର କୌଣସି ଭାଷାରେ ଶବ୍ଦକୋଷ ବି ନାହିଁ । ତେଣୁ ବିଧାନ ଓ ତା ପ୍ରେମିକା
ଭିତରେ ଜଣେ ଅପରକୁ କେଉଁ ଆସନରେ ବସେଇବାକୁ ଖୋଜୁଥିଲେ ସେପରି
କିଛି ନ ବୁଝି ସୁଦ୍ଧା ଭାବନାବରେ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ଫର୍ପକ ଆହୁରି ମଜବୁତ୍ ହେଉଥିଲା ।
ଅନଭ୍ୟସ୍ତ ଆଖିରୁଦ୍ଧିକ ଅବଶ୍ୟ ସେଥିରୁ କିଛି ଦେଖି ପାରୁ ନ ଥିଲେ । କାରଣ ଦୁହେଁ
ନୂଆଯୌବନର ସ୍ବାଦ ଚାଖିବାକୁ ଉତ୍ସୁକ ହେଉ ନ ଥିଲେ । ଦେହ ମିଶାଇବାକୁ
କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ହେଲେ ବି ମନକୁ ଅନ୍ଧାର କରି ଦେଉ ନ ଥିଲେ । ତଥାପି ଦୁହେଁ ଦୁହେଁକୁ
ଭଲ ପାଉଥିଲେ ।

ଖରମରା ଗାଁ ପରମେଶ୍ବର ମହାନ୍ତଙ୍କ ଝିଅ ରେଣୁ । ପୁଅର ପସନ୍ଦ କୁ ମା
ମନେମନେ ତାରିପ କଲା ଯେ, ହେଲେ ଡରି ଯାଇଥିଲା । ମହାନ୍ତଘର ଝିଅ । ଦୁହେଁ
ବୋଧେ ଆଗ ଅନୁମାନ କରି ନାହାଁନ୍ତି ।

ମନ ମିଶେଇଲେ ପୁଣ୍ୟ, ଦେହ ମିଶେଇଲେ ପାପ — ଏମିତିକା କେତେକ
ହିତୋପଦେଶ ସେ ପୁଅ ମୁଣ୍ଡରେ ପୂରାଇ ଥିଲା । ଅଧିକ କୌଣସି ଭରସା ସେ

ଦେଇ ପାରି ନ ଥା'ତା ଅବଶ୍ୟ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ, ବିଧାନ ରେଣୁକୁ ବା ରେଣୁ ବିଧାନକୁ ବୁଝାଇ ପାରି ନ ଥିଲେ ଜୀବନ ତାଲିକାର ଅନେକ ସଭ୍ୟ ବିଷୟରେ । ତେଣୁ, ରେଣୁ ଯୋଗୁ ସେ ବାରମ୍ବାର ଚାଲି ଆସୁଥିଲା ଗାଁକୁ ।

ବିଧାନର ମୃତ୍ୟୁ ପାଇଁ ବଣଜଙ୍ଗଲ କାନ୍ଦିଥିଲା । ଆଉ କାନ୍ଦିଥିଲେ ପରିଜନ କେତେ କଥା ହେବ । ବାପର ଆତ୍ମା, ମା'ର ଜରାୟୁ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଛଟପଟ ହେବାକୁ ବିଧାନ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲା । ଛଇଛଟକା ଟୋକାଟେ । ସହରରେ ପାଠ ପଢ଼ି ଚିକ୍ଷଣ ଦେଖା ଯାଉଥିଲା । ଗାଁର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପିଲା ତା ପରି ନୁହଁନ୍ତି । ସେ କାହିଁକି ଏମିତି କଲା, କେହି ଜାଣି ପାରୁ ନ ଥା'ନ୍ତି ।

ବୁଝୁ ପରବ୍ ଆଉ ଦୁଇ ଦିନ ଆଗକୁ ଥାଏ । ଖବର ପାଇ ବାପା ମା ଜରେଇକେଲା ନଈକୂଳରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଗାଁର ଆଉ କେତେ ଲୋକ ଜାଣି ଥିଲେ ବି କେହି ସାଙ୍ଗରେ ଗଲେନାହିଁ । କାରଣ, ପ୍ରାୟ ମାସେଷାଷ୍ଟେ ତଳେ ବିଧାନର ବଡ଼ଭାଇ ସ୍ବାଧୀନ ମଣ୍ଡଳ ମାଓବାଦୀଙ୍କ ସହିତ ସଂପର୍କ ରଖିଥିବା ସନ୍ଦେହରେ ପୁଲିସ ତାକୁ ଥାନାକୁ ଡାକି ନେଇଥିଲା । କିଛି ପ୍ରମାଣ ନ ମିଳିବାରୁ ଛାଡ଼ିଦେଲା । ହେଲେ, ଗାଁରୁ ସେ ଗପ ଲିଭି ନ ଥାଏ ।

ତଳମୁହାଁ ହୋଇ ବିଧାନ ପଡ଼ିଥାଏ । ପାଟିରୁ ବାହାରିପଡ଼ିଛି ପୁଜାଏ ପେଣ । କେନ୍ଦୁ ବୁଦାର ଭଙ୍ଗା ମୋଟା ତାଙ୍ଗଟେ ତା ବାଁ ପଟ ଛାତି ଭିତରେ ପଶି ଯାଇଥାଏ । ବୁଦା ମୂଳଟା ରକ୍ତରେ କୁହୁବୁଡ଼ ।

କାଳେ ବଞ୍ଚିଯିବ ଭାବି ସେମାନେ ତାକୁ ବିଶ୍ରା ତାଳରଖାନା ନେଇଗଲେ । ପୁଲିସ ଖବର ପାଇଲା ସେଠୁ । ବୟାନ ନେବାକୁ ଆଗେ ବିଧାନର ମା'କୁ ପଚାରିଲା ।

“ସେ କାହିଁକି ବିଷ ଖାଇଲା ?”

“ଜାଣିନି, ହଜୁର ।”

“ତୋ ଘରେ କି ପିଲାମାନଙ୍କ ଭିତରେ କିଛି କଳିତକରାଜ ?”

“ନା, ହଜୁର । ଯାହାକୁ ଇଚ୍ଛା ତାକୁ ପଚାରନ୍ତୁ । ଆମ ଘରେ କେବେ ଝଗଡ଼ା ହୁଏନି ।”

“ତା'ହେଲେ ପୁଅର ମରଣ ସକାଶେ ତୁ ଆଉ କାହାକୁ ସନ୍ଦେହ କରୁ ?”

ମା' ନିଜ ଅନୁମାନରେ ବେଶ୍ କିଛି ବୁଝି ପାରୁଥିଲା । ରେଣୁ ପରି ଗୋଟିଏ ସରଳ ଝିଅକୁ ଆହୁରି ସରଳଭାବେ ଭଲ ପାଇଥିବା ପୁଅର ମା' ସିଏ । କ୍ରୋଧ କରିବ କାହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ? ରେଣୁକୁ ସେ ଚିହ୍ନି ସାରିଥିଲା । ଭଲ ଝିଅଟେ । ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ତା ନାଁଟା ବି ଯଦି ପାଟିରୁ ବାହାରିଯାଏ, ବିଚାରୀ ନିଷ୍ଠାପ ଝିଅଟାର ଜୀବନ ନରଖର ହୋଇଯିବ ।

ସମସ୍ତ ସତ୍ୟ ପ୍ରଚାରିତ ହେବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ସତ ବୁଝିବାକୁ ଯେତିକି ଅକଲ ଦରକାର, ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ବାସ୍ତବତା ଏହା ଯେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ ସେତିକି ନ ଥାଏ । ଅପାଠୁଆ ହେଉ ପଛେ, ଏପରି ଏକ ସତର୍କତା ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳର ମା' ମନରେ ଛାଁକୁ ଛାଁ ପଶିଗଲା । ଯେଉଁ ମା' ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳ ମୃତ୍ୟୁ ତଦନ୍ତ ନାଗରିକ କମିଟି' ଫର୍ପକରେ କିଛି ବି ଜାଣି ନ ଥିଲା ସେହି ମା' ପରେ ଭାବି ବସିଲା – ପୁଅ ଯଦି ସହିଦ ହେଉଛି, ହେଉ । ଖରାପ କ'ଣ ?

ସେ କାନ୍ଦିକାନ୍ଦି ଲୋଟିଲୋଟି ପୁଲିସକୁ କହିଥିଲା, “ମୋ ପୁଅ ବିଷ ଖାଇବ କାହିଁକି ? କପାଳ ମନ୍ଦ । ଠାକୁରଙ୍କ ଦୟାରୁ ସେ ଆମ କୋଳକୁ ଆସିଥିଲା । ପୂର୍ବଜନ୍ମରେ କି ପାପ କରିଥିଲୁ ଯେ ଏବେ କୋଳ ଶୂନ୍ୟ କରି ପଳେଇଲା । କାହିଁ ଆଉ କାହାକୁ ସନ୍ଦେହ କରି ପାପ ଅର୍ଜିବୁ, ହଜୁର ?

ପରେ ନିଲମ୍ବିତ ହୋଇଥିବା ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ପୁଲିସ ସର୍-ଇନିସ୍ପେକ୍ଟର ବାବୁ ଚତୁର୍ଭୁଜ ସ୍ଵାଇଁ ଜଣେ ମା'ର ବେଦନାକୁ ଅତି ସହଜରେ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ସେଇ ବୟାନକୁ ଅବିଶ୍ଵାସ କରି କୌଣସି ଜଟିଳ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଭିତରେ ପଶିବା ସେତେବେଳର ଆବଶ୍ୟକତା ନ ଥିଲା ।

□□ ସ୍ମରଣ

ସମୁଦାୟ ଚବିଶ ଘର ବିଶିଷ୍ଟ ଏକ ସମ୍ପ୍ରାନ୍ତ କଲୋନିର ବାସିନ୍ଦା ଆମେ । ସହର ବିସ୍ତାର ରୂପେ ଉଭା ହେବାପରେ ଜମି ସମସ୍ୟା କାହିଁରେ କେତେ । ମୂଲ୍ୟ ଅମୂଲ୍ୟ ଦର । ମାତ୍ର ଆମ ଚବିଶ ଘର, କାହାରି ଜାଗା ଅଧ୍ୟ ଏକରରୁ କମ ନୁହେଁ । ଗୋଟିଏ ପିଠି ପ୍ରାୟ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ବସିଲାଣି । କେହି ନିଜ ହତା ଭାଗ କରି ନାହାଁନ୍ତି କି ବିକି ନାହାଁନ୍ତି । ବଳବତ୍ତରାୟ ମଉସା ଆର.ଟି.ଓ. ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଚକଡ଼ା ଭିତରେ ତ ଗୋଟେ ଛୋଟକାଟିଆ ପୋଖରୀ ଅଛି । ମଉସା ଥିଲାବେଳୁ ସେଥିରେ ନାନା ବର୍ଷର କଇଁଫୁଲ ଓ ମାଛ ଚାଷ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ମାଛ ଧରା ହୁଏନି କି ଫୁଲ ଛିଣ୍ଡା ଯାଏନି । କିଛି ବର୍ଷ ତଳେ ଧଣ୍ଡ ଜମଣା ପଶି ମାଛ ଖାଇଗଲେ । ତାଙ୍କ ପୁଅ ରୋହିତ ଭାଇ ଘରର ପଛଆଡ଼କୁ ଗେଟ୍‌ଟେ ରଖି ପୂରା ପୋଖରୀକୁ ମୋଟା ତାରଙ୍ଗାଳି ଦେଇ ଉପର ତଳ ଚାରିଆଡୁ ବନ୍ଦ କରିଦେଲା । କି ପୁଅର ରଜ୍ଜୀନ ଲାଇଟ ଲଗେଇଟି ପୋଖରୀ ଉପରେ ଓ ବଗିଚାଟା ସାରା । ଦେଖିଲେ ମନ ପୁରିଯାଏ ।

ଦାଶରଥୀ ମଉସା ଦଶଟା ଫୁଟ୍ କରି ସେଥିରୁ ନଅଟା ଭଡ଼ାରେ ଦେଇଛନ୍ତି । ଗୋଟିକରେ ନିଜେ ରହନ୍ତି । ଏମିତି ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତଙ୍କର ଆସି ଆୟୋଜନ । ସେଠି ଗରିବ କେହି ନାହାଁନ୍ତି ।

ଆମ ବାପା ଯେ ଫରେଷ୍ଟର ଥିଲେ ତାହା ବି ଆମ ଘରର କାଠ କାମ ଦେଖିଲେ ଜଣା ପଡ଼ିଯାଏ । ସେ ପୂରା ଆୟୁ ବଞ୍ଚିଥିଲେ ଆହୁରି ସୁନ୍ଦର କରି ପାରିଥା'ନ୍ତେ । ଏ କଥା ବୋଉ କହେ । ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ମଧ୍ୟ । ଆମର ଛୋଟ ଝିଅର । ବୋଉ, ଆମେ ଦି ଜଣ, ଆମର ତିନି ବର୍ଷର ଝିଅଟିଏ । ଜଣେ ଚାକରାଣୀ । ବାପାଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସହିତ ପୁଅ ଭାବେ ମୁଁ ଆଦୌ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ନୁହେଁ । ମାତ୍ର ବୋଉର

ପେନସନ୍ ଓ ଆମ ଦି ଜଣକ ଚାକିରିରୁ ଯେତିକି ଦରମା ଆସେ ସବୁ ମିଶି ତାହା ବାପାଙ୍କର ସ୍ମୃତି ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ।

ବୋଉ ତା କାଳରେ ଆଧୁନିକା ଥିଲା । ଏବେ ସେ ପ୍ରତ୍ୟେକ କଥାରେ ଫସ୍ତୁର କଥା କହେ । ପଢ଼ା ନିଜ ଶାଶୁ ଖାତିରିରେ ଯେତିକି ସମ୍ଭବ, ସେତିକି ବ୍ରତଚାରିଣୀ । ଅନ୍ୟଥା ସେ ବି ମାନସିକ ଭାବେ ଆଧୁନିକା । ମଝିରେ ଥାଏ ମୁଁ । ବୋଉ ଆଡ଼କୁ ଆଦରରେ ଟାଣି ହେଉଥାଏ । ଘର ଜାଗା ସବୁ ତା ନାଁରେ । ସେମିତି ରୋଜଗାରିଆ, ସୁନ୍ଦରୀ ଓ ଗୁଣମୟୀ ପନ୍ଥାଙ୍କ ପାଇଁ ମୋ ମନର ମୋହ କମ ନୁହେଁ । ସୁଖର କଥା ଦୁଇ ଜଣକ ଭିତରେ ଝମଝମ ହେବାକୁ କରକଙ୍କଣ କେବେ ବି ବାଜି ନାହିଁ । ତେଣୁ ମୋ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ଵର ପାରିବାରିକରୂପେ ଅତି ନିରାମୟ । ବୋଉ ମୁହଁରୁ ଫସ୍ତୁରର ନାନା ବିବରଣୀ ଶୁଣେ । ଭଲ ଲାଗେ । ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଠାରୁ ଆଧୁନିକତା ନାଁରେ ପରିବର୍ତ୍ତନର ନାନା ଚିତ୍ର ଦେଖେ । ସେଗୁଡ଼ିକ ବି ଭଲ ଲାଗେ । ସମୟ ସହିତ ଉଡୁଥିବା କାଉ ଶାଗୁଣାଙ୍କ ପରି ଫସ୍ତୁର ଓ ଆଧୁନିକତା କ'ଣ, ଅଫିସରୁ କାଫେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁଠି ବସି ଅନେକଙ୍କ ପରି ଘଣ୍ଟାଘଣ୍ଟା ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେଲେ ବି, ନିଜେ ମୁଁ ତାହା ବୁଝି ପାରେନି ।

ଶରତ ରତ୍ନ । ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳ । ଆମେ ସମସ୍ତେ ଉପର ମହଲା ଖୋଲା ବାଲକୋନିରେ ବସିଥାଉ । ଟକଳମକଲ ହୋଇ ସେଇଠି ଝିଅ ଖେଳୁଥାଏ ।

ଦଳେ ଲୋକ ଆମ ପଡ଼ିଶା ଲଜାରସ ଭାଇଙ୍କ ଘରକୁ ଆସିଥିଲେ । କିଛି ସମୟ ପରେ ସେଠାରୁ ଉଚ୍ଚବାଚ ଶୁଣାଗଲା । କାନ ଡେରି ଶୁଣିଲୁ । ପୂଜା ଚାନ୍ଦା ପାଇଁ ସେମାନେ ଆମ ପଡ଼ୋଶୀଙ୍କ ସହିତ ଝଗଡ଼ା କରୁଥିଲେ । କଲୋନିର ପରିବେଶ ଏମିତି ଶାନ୍ତ ଯେ ଯଦି ଦି'ଟା କୁକୁର ଏକାଠାଠାରେ ଭୁଲନ୍ତି ତାହା ରଏଜ୍ ପରି ଭୟାନକ ଲାଗେ । ଆମ ପଡ଼ୋଶୀ ଜଣେ ଚାଟାର୍ଟ ଆକାଉଣ୍ଟାଣ୍ଟ । ତାଙ୍କ ବାପା କାରଖାନାରେ ଚାକିରି କରିଥିଲେ । ମା ନର୍ସ ଥିଲେ । ବାପା ଆଉ ନାହାଁନ୍ତି । ମାରିଅମ ଆଣ୍ଡା ଦିଲ୍ଲୀରେ ରହନ୍ତି ଝିଅ ଲିଜା ପାଖରେ । ଘର ସେମାନେ ତିଆରି କରିଥିଲେ ।

ସେଇ ପରିବାରର ଜୀବନ ଶୈଳୀ ଅତି ସହଜ ଓ ସରଳ । ମ୍ୟାଡମ୍ ଏକ ଜର୍ଜିଶ ସ୍କୁଲର ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ । ଆମ ଘରର ପ୍ରଥମ ମହଲା ବାଲକୋନିରୁ ଟିକେ କଣେଇ ହୋଇ ତାଙ୍କ ଗେଟ୍ ଦେଖାଯାଏ । ସେଠାକୁ ଯେଉଁ ଦଳେ ଲୋକ ଆସିଥିଲେ

ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେହି ଜଣେ ବେତସ୍ତା ଲୋକ କହିଲା, “ଶକ୍ତା, ତୁ ରହିବୁ ଏଠି । ତାହା ଦବୁନି ?”

ପଡ଼ୋଶୀ କହିଲେ, “ମୁଁ ତ କାହା ବାପ ଜାଗାରେ ଘର କରିନି । ଇଏ ମୋ ନିଜ ଘର ।” ମୁହଁ ଡୋଖଡ଼ ଦେଖେଇଥିବା ସେଇ ଲୋକ ଓ ଆଉ ଦି ଜଣ ମିଶି ପଡ଼ୋଶୀଙ୍କୁ ଅସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର କଲେ । ପ୍ରଥମ ଏହା ଧକ୍କାରୁ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ପରେ ରିତିମତ ମାରଧରରେ ପରିଣତ ହେଲା । ତାଙ୍କ ଦୁଆରମୁହଁରୁ ପରିବାରର ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଅସଂଯୋଜିତ କାଉଲବାଉଲ ସ୍ଵର ଶୁଭିଳା ।

ଯେ କ’ଣ ହେଉଛି ? ଆମେ ସମାଜରେ ଅଛୁଁ ନା ଜଙ୍ଗଲରେ ? ମନ ବିଷାକ୍ତ ହେଉଥିଲା । ଭାବିଲି, ପଦାକୁ ବାହାରି କହି ଦେଇଥା’ନ୍ତି – ଲଜାରସ ମାଥୁ୍ୟ ତ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ଲୋକ । ତମ ପୂଜା ପାଇଁ କାହିଁକି ତାଙ୍କୁ ଚାହା ମାଗୁଚ ?

“ପର କଳିରେ ମୁଣ୍ଡ ପୂରେଇବା ଆମର କି ଦରକାର ?” ଏମିତି କହି ପଢ଼ା ମୋ ହାତ ଧରି ଭିତରକୁ ଟାଣି ନେଲେ ଅନ୍ତତଃ ଯେଉଁଠାରୁ ଆମ ଛାଇ ବି ମାଥୁ୍ୟ ପରିବାରର କେହି ଦେଖି ପାରିବେ ନାହିଁ । ସେଥିରେ ରାଜି ହେଲା ପରି ସେଠୁ ଉଠି ବୋଉ ଝିଅକୁ ନେଇ ଭିତରକୁ ପଳାଇଲା । ମାଥୁ୍ୟ ପରିବାର ଭିତରକୁ ଯାଇ ପଦା ଆଲୁଅ ସବୁ ଲିଭାଇ ଦେଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଘର ବାହାର ଅନ୍ଧାର । ଛକାଛକି ହେଲା ପରି ତିନି ଚାରି ଜଣ ପଡ଼ୋଶୀ ପରେପରେ ପଦାକୁ ବାହାରିଲା । ସମସ୍ତେ ମର୍ମାହତ । ଇସ୍, ମିଷ୍ଟର ମିସେସ୍ ମାଥୁ୍ୟ, ଝିଅ ଏଲିନା ଅନ୍ଧାର ଘର ଭିତରେ ମାଡ଼ର ପାଡ଼ା ଅପେକ୍ଷା ଅପମାନ ଓ ଅବସାଦ ଯୋଗୁ ବହୁତ କଷ୍ଟ ପାଉଥିବେ ନା ? କନକ ମାଉସୀ କହିଲେ, “ସେମାନେ ବି କେମିତି ଲୋକ କେଜାଣି ! କାହାରିଠୁଁ ସାହାଯ୍ୟ ଟିକେ ଖୋଜିଲେ ନାହିଁ । ଲଜାରସଟା ଭଲ ପିଲା ଯେ ହେଲେ ତା’ ମାଉଜିନା ଖଣ୍ଡକ ପାଠ ଦି ଅକ୍ଷର ପଢ଼ିଚି ବୋଲି ଗର୍ବରେ ପାଟି ପତୁଟି ।”

ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦୃଶ୍ୟ । ନରୋଇମ ପଲେଇ ଆମ ପରିବାରର ଚିହ୍ନା ଲୋକ । ସେ କାରଖାନାରେ ଚାକିରି କରନ୍ତି । ବେଶ୍ ହସଖୁସିଆ ମିଜାଜର । ଭଲ କାମ କରନ୍ତି ବୋଲି ସେ ବର୍ଷେ ଦି ବର୍ଷ ଅନ୍ତରରେ କିଛି ନା କିଛି ପୁରସ୍କାର ପାଉଥା’ନ୍ତି ।

ଖବରକାଗଜରେ ତାଙ୍କ ପଟୋ ଓ ପ୍ରଶଂସା ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହକର୍ମୀ । ତେଣୁ ସଂପର୍କ କେବଳ ସ୍ବାଭାବିକ ନୁହେଁ, ସୌହାର୍ଦ୍ଦପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଦିନେ ଏକ ଭୋଜିଭାତ ସାରି ପତ୍ନୀଙ୍କ ସହିତ ଖରାବେଳେ ମୁଁ ହନୁମାନବାଟିକାରୁ ଫେରୁଥାଏ । କାରଖାନା ସାମ୍ନା ରିଭରୋଡର ଗୋଟିଏ ଛକରେ ରାସ୍ତାଜାମ୍ ଯୋଗୁ ଆମ କାର୍ ଅଟକିଲା । “ତୋର ଏଡ଼େ ହିମ୍ମତ, ଆମ ଯୁନିଅନ ମେମ୍ବର ହବୁନି ?” କହି କିଛି ଲୋକ ନରୋଉମ ପଲେଇକୁ ଧକ୍କା ବିଧା ଗେବା ମାରୁଥା’ନ୍ତି । ପଲେଇ ବାବୁ ଆକ୍ରାମାକ୍ରା ହେଉଥା’ନ୍ତି ।

ଆମ ଗାଡ଼ି ପାଖରେ ଜଣେ କନେଷ୍ଟବଲ ଠିଆ ହୋଇଥାଏ । ତାକୁ ପଚାରିବାରୁ ସେ କହିଲା, “ଇଏ ସେମାନଙ୍କ ଯୁନିଅନ ବିବାଦ । ଆମେ କହିକି ସେଥିରେ ମୁଣ୍ଡ ପୂରେଇବୁ ?”

“ତା ବୋଲି ଜଣେ ଭଦ୍ରଲୋକ ବିଚ୍ଚରାସ୍ତାରେ ମାଡ଼ ଖାଉଛି । ତମେ ତାକୁ ରକ୍ଷା କରିବନି ?”

ଇକେଇ ବେଳେ ହୁରୁଡ଼ା ଷଷ୍ଠ କଣେଇ କଣେଇ ଅନେଇ ବାଟ କାରୁଥିବା ପରି କନେଷ୍ଟବଲ ଜଣକ ସେ ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ ଯାଇ ଠିଆ ହେଲା ।

ବେଶ୍ କିଛି ସମୟ ସକାଶେ ପରାଜିତ ପଲେଇ ବାବୁ ଓ ବିଜେତାମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଧକମଧକା ଚାଲିଲା । ପରେପରେ ତାହା ସନ୍ଧି କି ସାଲିସରେ ପରିଣତ ହେବା ପରି ଲାଗିଲା । କ୍ରମେକ୍ରମେ ବିଜେତାମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ଆଦେଶ ଦେଲା ପରି ଜଙ୍ଗରେ ଡାହାଣ ହାତମୁଠା ବନ୍ଦ କରି ବିଶି ଆଙ୍ଗୁଠିକୁ ଅନ୍ତତଃ ଆଠ ଦଶ ଇଞ୍ଚ ଉପର ତଳ ହଲାଇ କିଛି କହୁଥିଲେ । ପଲେଇ ବାବୁ ଶେଷଆଡ଼କୁ ଅସ୍ଥିପୂତକଭାବେ ମୁଣ୍ଡ ବୁଜାରି ନିଜ ସାର୍ଜର ଛିଣ୍ଡା ଅଂଶକୁ କେମିତି ଲୁଚାଇବେ ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରୟାସ ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲେଇ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ମନ ହେଉଥିଲା । ସ୍ତ୍ରୀ ପାଖରେ ବସିଥିଲେ । ପରାମର୍ଶ ଦେଲେ, “ଇଏ ସେମାନଙ୍କ ଯୁନିଅନ ମାମଲା । ତମେ କ’ଣ ଯୁନିଅନ ନେତା ଯେ ସେ ବିବାଦରେ ପକ୍ଷି ଅବସ୍ଥା ସମ୍ଭାଳି ପାରିବ ?” ତୁନି ହୋଇ କାରରେ ବସି ରହିଲି ରାସ୍ତା ଖାଲି ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଭିତରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଗରମ ସତ୍ତ୍ୱେ ସାଇଡ୍‌ବ୍ଲାସ୍ ଟେକି ଦେଇଥିଲି ।

ଆଉ ଏକ ଦୃଶ୍ୟ । ଡିସେମ୍ବର ମାସ । ଦିନ ଏଗାରଟାରୁ ବାରଟା ଭିତରେ । ବ୍ରଜବନ୍ଧୁ ରାଉତରାୟ । ସିରିଲ ଟାଉନସିପ୍‌ରେ ନିଜ ଘର । ତାଙ୍କ ବଡ଼ ଝିଅ ଜଞ୍ଜିନିୟର । ତା ବାହାଘର ପ୍ରସ୍ତାବ ନେଇ ସ୍ଥାନୀୟ ଜଣେ ମଧ୍ୟସ୍ଥି ଓ ଅନୁରୂପରୁ ଆସିଥିବା ବରଘରର କେତେ ଜଣ ଲୋକ ଡ୍ରଙ୍ଗରୁମ୍‌ରେ ବସିଥା'ନ୍ତି । ଗପସପ ଚାଲିଥାଏ । ଆମକୁ ମଧ୍ୟ ସେଠାକୁ ଡକା ଯାଇଥାଏ । ଚାରି ଜଣ ଯୁବକ ତାଙ୍କ ଦୁଆରେ କଲିଙ୍ଗ୍‌ବେଲ୍ ମାରିଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଗୋଟେଗୋଟେ ନାଲି ପଟି ଓ କପାଳରେ ପୁନ୍ଦର ଗାର ।

ସେମାନଙ୍କ ତାଙ୍କ ଶୁଣି ବ୍ରଜବନ୍ଧୁ ପଦାକୁ ଗଲେ । ସେମାନେ କହୁଥିଲେ, “ଆମ ଦଳ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାଶ୍ଟ ମନ୍ଦିର କରିବ । ଏ ବିଶ୍ୱରେ ସେପରି ମନ୍ଦିର ପୂର୍ବରୁ ନ ଥିଲା ବା ଭବିଷ୍ୟତରେ ହେବ ନାହିଁ । ଏହି ଜାତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସମସ୍ତ ଭାରତୀୟ ମୁକ୍ତହସ୍ତରେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ । ଆପଣ ଶହେ ଖଣ୍ଡ ନୂଆ ଇଟା ବା ତରୁଲ୍ୟ ମୁଲ୍ୟ ଦିଅନ୍ତୁ ।” ସେମାନେ ମଝିରେ ମଝିରେ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଆଧାରିତ ପଦମାନ ଉଚ୍ଚସ୍ୱରରେ କହୁଥିଲେ ।

ଘରେ ଝିଅ ବାହାଘର ପରି ଆଦୂର ଅନୁଷ୍ଠାନର ଅତିଶୟ ଉଚ୍ଚପ୍ରବଣ କୁଣିଆକୁ ବସେଇ ବ୍ରଜବନ୍ଧୁ ଜାତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସଂପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ଚାହୁଁ ନ ଥିଲେ । ସେ କହିଲେ, “ଆପଣମାନେ ପରେ ଆସନ୍ତୁ । ମୋର ଏବେ ବେଳ ନାହିଁ ।”

“ଆମର ବି ବେଳ ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କ ପରି ପାଠୁଆଶାଠୁଆ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଲୋକେ ଦେଖ କଥା ଭାବିବେନି ତ ଆଉ ଭାବିବ କିଏ ?” ଏହିପରି ନାନା କଥା ଧୀରେଧୀରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଉଚ୍ଚସ୍ୱରରେ ତାହା କୁବାକ୍ୟ ରୂପ ନେବାକୁ ଲାଗିଲା । ବ୍ରଜବନ୍ଧୁ ସେମାନଙ୍କର କିଛି କଥା ଶୁଣିବାକୁ ରାଜି ହେଉ ନ ଥିଲେ । ସେମାନେ ରାଗିପାତି ଫେରିଗଲେ । ଗଲାବେଳେ ତାଙ୍କ ଗେର୍‌ର ଗୋଟେ ଷ୍ଟୋବ୍‌ଲାଉଟ୍ କାଚ ଭାଙ୍ଗି ଦେଲେ ।

କୁଣିଆଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ବ୍ରଜବନ୍ଧୁ ପାଟି ନ କରି ମୋଟେ ପଦାକୁ ଡାକି ସବୁ କଥା କହିଲେ ଏବଂ ପଛକୁ ଅନେଇ ଅନେଇ ରାସ୍ତାରେ ଯାଉଥିବା ଲୋକଗୁଡ଼ାକୁ

ଦେଖେଇ ଦେଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ସାବୁନା ଦେଲି । “ଯୁଗ କି ମାରାତ୍ମକ ଗତିରେ ଚାଲୁଛି ଆପଣ ତ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଯାହା ହେବା କଥା ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ଆମର ଗ୍ଲୋବ୍‌ଗ୍ଲାସ୍ ଦି’ଟାଯାକ ସେମିତି ଥୁଆ ହୋଇଛି । ଆମ ଗେଟ୍ ଡିଜାଇନ ତ ଚେଷ୍ଟା ହୋଇଗଲା । ମୁଁ ଆଜି ଆଣି ଦେଇଦେବି । ଭିତରକୁ ଚାଲନ୍ତୁ । ଏ କଥା ଏବେ ଘରେ କହିବେନି । ଶୁଣିଲେ କୁଣିଆ ଖରାପ ଭାବିବେ ।”

ଶେଷପୂର୍ବ ଦୃଶ୍ୟ । ମହିଳା କଲେଜ ପାଖର ନିରୋଳିଆ ରାସ୍ତାଟେ । ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ଚାଲିଚାଲି ଯାଉଥାଏ ଝିଅଟିଏ । ଗୋଟେ ଲଫଙ୍ଗା ଅସଭ୍ୟ ଟୋକା ମଟରସାଇକେଲରେ ହୁ’ଦସ୍ତ କେଉଁଠୁ ଆସି ତା ପାଖରେ ବ୍ରେକ୍ ଦେଲା । ଗୋଟିଏ ହାତରେ ହାଣ୍ଡେଲ ଏବଂ ତା ଆଉ ହାତ ଝିଅର ଛାତିକୁ ଛୁଇଁବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲା । ଝିଅଟି ଚମକି ପଡ଼ିଲା ଓ ଚିତ୍କାର କଲା । ତା ହାତରୁ ବହି ଖାତା ଇତ୍ୟାଦି ତଳେ ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ଅଚାନକ ମୋତେ ନିକଟରେ ଦେଖି ସେ ବଜାତ ଟୋକାଟା ହରବର ହୋଇ ପକେଇଲା ।

ଝିଅଟି ବରଫାପତ୍ର ପରି ଥରୁଥାଏ । ବହି ଗୋଟାଗୋଟି କରିବାରେ ମୁଁ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଏବଂ ଗୁରୁଜନ ପରି ତାକୁ କହିଲି, “ବୁଝିଲ, ଧୂ ଧୂ ଖରାବେଳେ ଏମିତିକା ନିରୋଳା ରାସ୍ତାରେ ଏକଜା ଝିଅପିଲା କ’ଣ ଆସନ୍ତି ?”

କାନ୍ଦିଲା ପରି ଝିଅଟି କହୁଥିଲା, “ମୋର ଲ୍ୟାବ୍ ଥିଲା । ଆମ ଘର ତ ଏଇ ଲାଇନରେ । ଆଉ କୋଉ ରାସ୍ତାରେ ଯାଇଥା’ନ୍ତି ?”

“ତମ ବାପାଙ୍କ ନାଁ କ’ଣ ?”

“ଜୟରାମ ସାହୁ ।”

“ଆରେ ତୁ ଆମ ଜୟରାମ ବାବୁଙ୍କ ଝିଅ ? ମୁଁ ତୋ ଏକୋଇଶା ଭୋଜି ଖାଇଛି । ତୁ କଲେଜରେ ପଢ଼ିଲୁଣି ? କିଛି ବ୍ୟସ୍ତ ହଅନା । ଯା ଘରକୁ ପଳା ।”

ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟ । ଆମେ ସ୍ବାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ମିଶି ପାଷ୍ ଘୋ ସିନେମା ଦେଖି ଫେରୁଥାଉ । ବୋଉ କହିଥିଲା କହି, ବିସ୍ରା ଛକ ତଳ ବଜାରରୁ ଆମ୍ଭ ନେବାକୁ ସ୍ତ୍ରୀ ବରାଦ କଲେ । ମଟରସାଇକେଲ ସାଇଡ୍ କରି ମୁଁ ହେଲମେଟ୍ ଖୋଲୁଥାଏ । ଆମ

ଦିହୁଁକ ଏକଦମ୍ କତିରେ ପଡ଼ୁକୁ ଅନେଇ ଦୁଇ ଜଣ ଯୁବକ ଆମେ ଶୁଣି ପାରୁଥିବା ଜଙ୍ଗରେ କଥା ହେଉଥିଲେ, “ବଢ଼ିଆ ମାଲ୍‌ଟା ହେଉଛି ବେ ।”

ମୁଁ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ପ୍ରତିବାଦ କଲି । “ଆବେ ହେ, ଜାଣିବୁ ସିଏ କିଏ ? ସିଏ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ?”

ଟିକେ ବିଚଳିତ ନହୋଇ ସେଥିରୁ ଜଣେ କହିଲା, “ଭଲ ହେଲା । କୋଉଠି ରହୁତ ତମ ଠିକଣା ଦଉନା । ରାତି ତ ଆଗକୁ ଆସୁଛି ।”

ଲୋଫର୍ ଦୁଇଟା ଅବିଚଳିତ ଭାବେ ମଟରସାଇକେଲ ଷ୍ଟାର୍ଟ କଲେ ଏବଂ ସେଠାରୁ ଚାଲିଗଲେ । ମୋ ପାଟିରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା — ବାଷ୍ପାର୍ତ୍ତ ।

‘ମୁଁ’ ଠାରୁ ‘ଆମେ’ର ଦୂରତା କେତେ ? ମାପିବା ଏତେ ସହଜ ନୁହେଁ । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ନିଜେ ମରିବା ପୂର୍ବରୁ ରକ୍ତନଦୀ ସତରଣ କଲା ପରେ ସେତିକି ତ ମାପି ପାରିଲାନି । ମାଧ୍ୟୁବାବୁ, ନରୋତ୍ତମ ପଲେଇ, ବ୍ରଜବାବୁ ବା ସେ ଅତିହୀନ ଝିଅଟି ମୋତେ ଠିକ୍‌ଠିକ୍ ‘ମୋର’ ପରି ଲାଗି ଥିଲେ କି ? ମାତ୍ର ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରତିବାଦ କଲାବେଳକୁ ମୁଁ ଏକୃତିଆ ହୋଇଗଲି । ସେତେବେଳେ ମୋ ପାଖକୁ କେହି ଆସି ନ ଥିଲେ ।

ଆମ୍ଭ କିଣିବୁ କ’ଣ, ଅସହାୟ ଭାବେ ଆମେ ଦୁଇଜଣଯାକ ମୁହଁ ଚାହାଁଚାହିଁ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଗଲୁ ।

□□ କବି ପରିଚୟ

କବି ଶ୍ରୀ ଦର୍ପଦମନ ଅଭିଷେକ । ସାହିତ୍ୟଜଗତରେ ଏକ ସୁପରିଚିତ ନାଁ । ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ରୋମାନ୍ସ ଆଲୋଚନା ହେଲେ ତାଙ୍କ ନାଁ ଉଠୁଥିବା ଚାନ୍ଦ୍ର ଏକଦମ୍ ଅଣି ନବେ ପର୍ଯ୍ୟେଷ୍ଟ । ତାଙ୍କ କବିତାର ଆୟତନ ମାନିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଶବ୍ଦ କହୁଥିବ ଧର୍ମ କିନ୍ତୁ ବକ୍ତବ୍ୟ ଧର୍ମ ନୁହେଁ । ଶବ୍ଦ କହୁଥିବ ପ୍ରେମ କିନ୍ତୁ ବକ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରେମ ନୁହେଁ । ପାଠକ ଭାବୁଥିବ - ଏକଦମ୍ ଠିକ୍ କଥା ମ । ମୁହଁରେ ମାନିବିନି ସିନା, ମନ କହୁଥିବ - ହଁ । ମଣିଷ ଜୀବନର ସବୁଠୁଁ ବିପଦଜନକ ଦୁଇଟି ଛକନା - ପ୍ରେମ ଓ ଦାୟିତ୍ବବୋଧ । ଏ ସଂପର୍କରେ ତାଙ୍କ କବିତାର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଏକଦମ୍ ନିଆରା । ନୋ ଗର୍ବଦର, ନୋ ଲିଭର - ନିଜ ଶିଫରେ ମାଟି ତାଡ଼ିଛନ୍ତି । ଛାଁକୁ ଛାଁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ତାଙ୍କୁ ଏ ଆସନ ମିଳିଛି । ଯୁନିଭରସିଟିଗୁଡ଼ାକ ବୁଝୁଛନ୍ତି, ହେଲେ ପୁରସ୍କାର ଦଉଥିବା ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ା ବୁଝି ପାରୁ ନାହାଁନ୍ତି । ତମଜାର ଛାତ୍ର ଜୀବନ ସବୁ ସିଏ ଆଇଏଏସ୍ ବା ସେମିତି କିଛି ହୋଇ ପାରି ନାହାଁନ୍ତି । ତାଙ୍କର କେବଳ ଏତିକି ଅବସୋୟ ।

ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ଲାଗେ, ଯେମିତି ସିଏ ଜଣେ ଟୋଷିଫୋର ଆଝାର କବି । ନିଶ୍ବାସରେ ବି କବିତା । ତାଙ୍କ ଭାଗ୍ୟ, ଭଲ ପଢ଼ାଟିଏ ପାଇଛନ୍ତି । ମ୍ୟାଡମ୍ ନିଜକୁ ନିଜେ ବୁଝେଇ ଦେଲେ - ହ୍ୟାଡ୍ ନିହାତି ପାଗଳଟେ, ହେଲେ ଭଲ ଲୋକଟିଏ ମ ! ତା'ପରଠାରୁ ଘର ଚଳିବାରେ ଖାସ କିଛି ଅସୁବିଧା ନ ଥାଏ । ତଥାପି, କିଛି ଗାଳିଗୁଳଜ ଶୁଣି ସହିଯିବା ବା ବିଭିନ୍ନ ବିନୟ-ମୁଦ୍ରାରେ ଘୋର ଘୋର ସମସ୍ୟାର ମୁକାବିଲା କୌଶଳ ସେ ଜାଣି ସାରିଥା'ନ୍ତି । ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ପଦେ କୋଉଠି ବାହାରିଲେ ପଢ଼ୀଙ୍କ ମନରେ ବେଶ୍ କିଛି ଗୌରବବୋଧ ଆସୁଥିବା

କଥା ସେ ଯେତେବେଳେ ଠିକ୍‌ଠିକ୍ ଅନୁଭବ କରି ପାରିଲେ, ତା'ପରେ -
ଅସହାୟତାରେ ନୁହେଁ - ଭଦ୍ରାଭାବେ ସେ ସ୍ବାଳ ବନ୍ଧନ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ।
ଏସବୁ ଅଭିଷିତ ବୁଝାମଣା ବାହାଘରର କିଛି ବର୍ଷ ଭିତରେ ସରି ଯାଇଥିଲା ।

ଦର୍ପଦମନ ଅଭିଷେକ । ଏପରିକା ନାମକରଣ ସେତେବେଳେ ଅସମ୍ଭବ
ଥିଲା । ଏହା ସେ ନିଜ ପାଇଁ ନିଜେ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିବା ଏକ କବି-ନାମ । ଅତତଃ
ସାହିତ୍ୟ ଜଗତରେ ବେଶ ପପୁଲାର । ତାଙ୍କ ଅସଲ ନାଁ - ଦଇତାରି ପରିଡ଼ା -
ଖାଲି ବ୍ୟାଙ୍କ, ସରକାରୀ, ଜମିଜମା, ଚାକିରି ଆଦି ରେକର୍ଡ଼ ପାଇଁ ।

କଲେଜ ସାମ୍ରାରେ ସେ ରିକ୍ଟାରୁ ଓହ୍ଲାଇଲେ । ଟ୍ରାଉଜର ସକାଡ଼ି ପଞ୍ଜାବିର
ହାତ ଆଉ ଟିକେଟିକେ ଉପରକୁ ମୋଡ଼ି ଦେଲେ । ଆନମନା ଜଙ୍ଗରେ ସୁନା
ଚେନ୍‌କୁ ଅଳ୍ପ ଦେଖେଇଲା ପରି ପଞ୍ଜାବି ବାହାରକୁ ଅଧା କାଡ଼ିଦେଲେ । କ୍ୟାମ୍ପସ
ଭିତରକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲେ ଯେ ଆତମିସନ କାଉଣ୍ଟରରେ ଶହେଲାଖି ପୁଅ ଝିଅଙ୍କ
ଧାଡ଼ି । ଉଆ ଉଆ ପାଟିରି ଭିତରେ ଥାଇ ବି ମୁଗ କେଡ଼େ ବେଗରେ ବଦଳି
ଯାଉଛି ହେ ।

ମନେ ପଡ଼ିଗଲା - ସିଏ ବି ରେଭେନ୍‌ସା ପିଲା । କ୍ଷଣକର ବ୍ୟବଧାନ ପାଇଁ
ସେ କେମିତି ରଷିକେଟ୍ ହେବାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଥିଲେ । ସେତେବେଳେ କେତେଟା
ବି ଝିଅ ? ଫି' ଦେବେ । ଶୁଙ୍ଖଳା ନାଁରେ କି ଅସମ୍ଭବ ଅଙ୍କୁଶ । ମନ ହେବ, ତଥାପି
ତୁମେ ସୁନ୍ଦର ଦେଖିବନି । ହାନୀ ହେଇଯିବ ଶିଷ୍ଟତା । କାନ୍ଦାରେ ମାୟା ପଶୁ କି ନା
ଦେହ ଭିତରକୁ ପଶି ଯିବ ପାପ । ଆତ୍ମାର ସର୍ବନାଶ କରି ଦବ । ତେଣୁ, ଅସୁନ୍ଦରକୁ
ସୁନ୍ଦର ଭାବି ପୁଣ୍ୟବାନ ହୁଅ । ଏ ଅଭ୍ୟାସ ଛାତ୍ରକାଳରୁ କର । ଏଇଟା ହଳି ଯିବାର
ବୟସ ତ । ତେଣୁ ଥିଲା ପୁଅ ଓ ଝିଅଙ୍କ ଲାଭନ ପାଇଁ ଅଲଗା ଅଲଗା ଝର୍କା ।
ଗୋଟେ ପୂର୍ବ ପଟେ ତ ଆଉ ଗୋଟେ ଏକଦମ୍ ଦକ୍ଷିଣରେ । ଫି' ଆଦାୟ ପାଇଁ
କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ଟେବୁଲ୍ । କୌଶଳରେ ଝିଅଙ୍କୁ ଫି' ନିଆଯାଏ । ଭିତରୁ ଅଧାବୁଡ଼ା
ପିଅନ କିରାଣିପଲ ମନ ପୁରେଇ ଦେଖିଥିବେ, ଅଥଚ ତାଙ୍କ ଅପରାଧ ଥିଲା -
କେହି ଜଣେ ସିନିଅର ଝିଅ ଅତି ଭଲ ଲାଗିଲା ବୋଲି ତାକୁ ଆଇଥରେ ଦେଖିବାକୁ

ସେ ଟିକେ କଣ ଆଡ଼କୁ ପଳେଇ ଯାଇଥିଲେ । ବିକ୍ରମ ସାରକୁ ଦେଖି ସେ ଚଟକରି ଫେରି ଆସିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଲାଳା ଲାଗିବା କଥା, ତାହା ହିଁ ହେଲା । ମନା କରିବାକୁ ତ ବାଟ ନ ଥିଲା । ସେ ସେତେବେଳେ କାହାରିକି ବୁଝେଇ ପାରି ନ ଥିଲେ — କିଛି ଭଲ ଲାଗିବା କି କାହାକୁ ଟିକେ ଭଲ ପାଇବାର ଏକମାତ୍ର କାବ୍ୟରୂପ ରେପ୍ ନୁହେଁ । ଯାହାହେଉ, ପ୍ରଫେସର ନନ୍ଦାଙ୍କ ଦୟାରୁ ରଣ୍ଡିକେଟ ଦଣ୍ଡ ଦଶ ଟଙ୍କା ଜୋରିମାନାରେ ପରିଣତ ହେଇଥିଲା ।

ରଏ କି ଅରୁତ । ଆଜିକାଲି ପୁଅ ଝିଅଙ୍କ ଲାଗି ଅଲଗା ଅଲଗା ଧାଡ଼ି ହଉନି କି ? ମନେମନେ ଗୁଣ୍ଠଗୁଣେଇଲେ ସିନା, କାହାକୁ ପଚାରିବେ ? କୁ୍ୟର ସର୍ବଜ୍ଞାତ ମହିମା । ଦେହରେ ଦେହ ଲାଗିଲେ, ଝାଳ ସହିତ ଯେମିତି ଅହ ବି ଘଷି ହୋଇଯାଏ । ଜାତିମାରା ହେଲା ପରି ଦୂରଛଡ଼ା ବରଂ ଭଲ ଲାଗେ ।

ସେଠି କିନ୍ତୁ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଜଣାପଡୁଥିଲା । ଝିଅ ପୁଅ ମିଶି ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । କିଏ ଆଉ କାହାକୁ ଜାଣି ଛୁଇଁ ଦେଉଛି ତ ସାଙ୍ଗମାନେ ସମ୍ମତିରେ ହସୁଛନ୍ତି । କ୍ୟାମ୍ପସ୍‌ଟା ସାରା ବିଶ୍ୱ ମାନଚିତ୍ର ପରି ମେଳାମେଳା ରୋମାଞ୍ଚ ରଞ୍ଜିତ ଯୌବନ । ସାତ ରଙ୍ଗକୁ ସାତ ସହସ୍ରରେ ପରିଣତ କରି ପାରୁଥିବା ଅସଂଖ୍ୟ ପ୍ରଜାପତି । ଟିକେ ଫୁ କରିଦେଲେ ଉଡ଼ିଯିବା ପରି ସମସ୍ତେ ତରତର । ତାଙ୍କର ସେଇ ଚିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ଭାରି ମନ ହେଉଥାଏ । ସତରେ ଏକା, ଏହା ହିଁ ବୟସର ବିଶ୍ୱମେଳା ।

ଏତେ ବିଚଳିତ ଭାବନା ପାଇଁ ନିଜ ବୟସ ବାଧା ଦେଲା । ସରୋଜିନୀକୁ ଚିଠି ଖଣ୍ଡେ ଦେବେ ଦେବେ ବୋଲି ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀରୁ ମନାସି ଥିଲେ ଯେ ସେଥିପାଇଁ କେତେ ଅନିଦ୍ରାର ରାତି ବିତେଇଲେ । କେତେଥର ନିଶ୍ୱାସ ଜାକି ଯୋଜନା ପରେ ଯୋଜନାମାନ ତିଆରି କରୁଥିଲେ । ଅତି ସୁରକ୍ଷିତ ଓ ଅତିମ ଭାରୁଥିବା ଯୋଜନା ଥରେ ବି ମନରୁ ପଦାକୁ ବାହାରି ପାରି ନ ଥିଲା । ଏମିତି ଏମିତି ସ୍କୁଲ କଲେଜ ଏବଂ ଆଉ ସବୁ ପାଠ ଟପି ସମୟ ଓ ମଣିଷମାନେ ଆଗକୁ ପଳାଇଗଲେ । କିଛି ହେଲାଣି । ଚିହ୍ନା ପରିଚୟ ବି ହୋଇ ପାରିଲାଣି । ସରୋଜିନୀ ବାହା ହୋଇଗଲା ।

ଏକ ତମଜାର ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ । କୌଣସି ପତ୍ରିକାରେ କବିତାଟେ ପଢ଼ି ଯେଉଁ

ଦିନ ସେ ପ୍ରଖ୍ୟାସାର ଚିଠିଖଣ୍ଡେ ଦେଇ ଲେଖୁଲେଖୁ ସେଥିରେ ଲେଖି ଦେଇଥିଲା
 ଯେ - ତୁମେ ଆମ ସ୍ଥଳର । ନୁହଁ ? ତୁମେ ସିନା ମତେ ଚିହ୍ନିନା, ମୁଁ ତୁମକୁ ଚିହ୍ନିଛି ।
 ଏବେ ଏତେ ପ୍ରଖ୍ୟାସା କରୁଥିବା ସରୋଜିନୀ ଟିକେ ଖଞ୍ଜ କରି ଏଇ କଥାଟା କ'ଣ
 ସେତେବେଳେ କହି ପାରି ନଥା'ନ୍ତା ? ନାହିଁ, କାଳର ସବୁଠୁଁ ଗୋଟେ ବଡ଼ ଦୋଷ ।
 ଆଗେ ରାମକୁ ଦେଖେଇବ ଓ ତା'ପରେ ଦଶରଥକୁ ଦେଖିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିବ ।

ଦର୍ପଦମନ ଅଭିଷେକ କଲେଜ ଆସିଥା'ନ୍ତି । ଝିଅର ଆତମିସନ । ସେ
 ନିଜେ ଆସିଥା'ନ୍ତା ଯେ ହେଲେ ବିଚାରୀକୁ କାଲି ଠାରୁ ଭାଇରାଲ୍ ଫିଭର । ଆଜି
 ଆତମିସନ ନ କଲେ ନ ତଳେ ବୋଲି କହି ମା' ଝିଅ ଘରେ କାଲି ରାତିରେ
 ମହାଭାରତ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଖରାପ କଲେଜବାଲାଙ୍କର ଇଏ
 ଗୋଟେ ଫିଭର । ଆତମିସନ ପାଇଁ ଭଲ କଲେଜ ଠାରୁ ଦିନେ ଦି ଦିନ ଆଗରୁ
 ତାରିଖ ପକେଇଦେବେ । ପିଲାଟା ଯେମିତି ହେଲେ ସେଇଠି ଆତମିସନ କରିବାକୁ
 ବାଧ୍ୟ ହେବ । ପଛରେ ଭଲ ଭଲ କଲେଜରୁ ଇଣ୍ଟିମେସନ ଆସିପାରେ । ହେଲେ
 ଅଭିଭାବକ ସେତେବେଳକୁ ବଦ୍‌ଝର୍ଟ କରି ସାରିଥିବ ନା ।

କବି ଦର୍ପଦମନଙ୍କୁ ପିଲାଙ୍କ ଲାଜନରେ ଠିଆ ହେବାକୁ ଲାଜ ମାଡ଼ିଲା ।
 ସେ ଦେଖିଲେ ଯେ କାଉଣ୍ଟର ଭିତରପଟ ଅଫିସ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ କମ ଭିଡ଼ ନ ଥାଏ ।
 ବଡ଼ବାବୁଙ୍କ ଟେବୁଲ ପାଖରେ ଭିଡ଼ । ପଛପଟୁ ଯାଇ ରୁମ୍ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ
 ସିନା, ମାତ୍ର ଯେତେ ଟେଷ୍ଟା କଲେ ବି ସେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିଲେ ନାହିଁ ।
 ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ବଡ଼ବାବୁ ଦେବତା ପରି ଲାଗୁଥିଲେ ।

“ଆରେ ଆରେ ଆସନ୍ତୁ । ନମସ୍କାର । ନମସ୍କାର ।” ବଡ଼ବାବୁ ପାଛୋଟିବାକୁ
 ଠିଆ ହୋଇଗଲେ । କବି ଦର୍ପଦମନଙ୍କ ମନ ଦିବ୍ୟାନନ୍ଦରେ ପୂରିଗଲା । ସେ ପାହୁଣ୍ଡେ
 ଆଗକୁ ଯାଇଛନ୍ତି କି ନା, ଜାଣି ପାରିଲେ ଯେ ବଡ଼ବାବୁଙ୍କ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ତାଙ୍କ ପାଇଁ
 ନ ଥିଲା । ସେ ଆଗରୁକ ଥିଲେ, ଘୋଷଣା ଅନୁଯାୟୀ - ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଚେତନାଧର୍ମୀ
 ଦିନ ଏଗାରଟା ବେଳେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବା ରାଜ୍ୟର ସର୍ବାଧିକ ପ୍ରସାରିତ ଦୈନିକ
 ସମ୍ବାଦପତ୍ର - “ଖବର ଆପଣଙ୍କର ଇଚ୍ଛା”ର ସମ୍ବାଦିକ ଗଲୁ ରାମ ଦାସ । ସେଇ

ଖବରକାଗଜକୁ ସାଧାରଣତଃ ଲୋକେ “ଇଚ୍ଛା” ବୋଲି ହିଁ ଜାଣନ୍ତି । କାରଣ, ଅତି ନଗଣ୍ୟ ଭାବେ ଛୋଟ ଅକ୍ଷରରେ “ଖବର ଆପଣଙ୍କର” ଏବଂ ବହୁତ ବଡ଼ ମାଷ୍-ହେଡ଼ରେ ଛପା ହୋଇଥାଏ “ଇଚ୍ଛା” ।

ନିଜ ମନକୁ ଧକ୍କା ଲାଗିଥାଉ ପଛେ, ବଡ଼ବାରୁ ସାମ୍ବାଦିକଙ୍କୁ ଦେଖେଇଥିବା ବ୍ୟବହାର ଯୋଗୁଁ ଦର୍ପଦମନ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । କାରଣ ଜଣେ ସାମ୍ବାଦିକ ଯଦି ଏତିକି ସମ୍ମାନ ପାଏ, ତା’ହେଲେ ଖୋଦ ତାଙ୍କ ସମ୍ବାଦକ ତ ଯାଙ୍କ ପାଖକୁ ଲେଖା ମାଗିବାକୁ ଚିଠି ପରେ ଚିଠି ପଠାନ୍ତି । ଗତ ବର୍ଷ ଏକାଡ଼େମି ପୁରସ୍କାର ପାଇଲାବେଳେ ସବୁ କାଗଜ ତାଙ୍କର କଲମ ଦି କଲମ ପ୍ରଶଂସିତ ଛାପି ଥିଲେ । ତେଣୁ ଦର୍ପଦମନ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇଗଲେ ଯେ ତାଙ୍କ ସମ୍ମାନ ବହୁ ଉପରେ ଥିବ ।

ହଉ ଦେଖିବା । ମାତ୍ର ସେ ବଡ଼ବାରୁଙ୍କ ପାଖ ପହଞ୍ଚି ପାରୁ ନ ଥା’ନ୍ତି ।

ଗଲୁବାରୁ କାହା ଆଡ଼ମିସନ ପାଇଁ ଆସିଥିଲେ । ବଡ଼ବାରୁ ତାଙ୍କ ହାତରୁ ସବୁ କାଗଜପତ୍ର ନେଇ ବାଁ ହାତରେ କାରଖର କିରାଣିକୁ ବଢ଼େଇଦେଲେ ।

“ଜାଣିଛନ୍ତି ନା, ଆପଣଙ୍କ କଲେଜ ନାଁରେ ବହୁତ କମ୍ପେନ । ପିଲାଙ୍କଠୁଁ ପଇସା ନେଇ କଲେଜ ମାଗାଜିନ୍ ତିନି ବର୍ଷ ହେଲା ଛପା ହେଉନି । ଅତିଶ୍ରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ଦେଖେଇ ଦିଆଯାଇଛି । ଯୁକ୍ତିସି ଗ୍ରାଣ୍ଟର ସିଭିଲ୍ ହେଡ଼ ଟଙ୍କା ଚୋଷରପାତ ହେଉଛି । ଆମ ପାଖରେ କାଗଜ ପହଞ୍ଚି ଗଲାଣି ଯେ କ’ଣ କରିବା ? ଆପଣଙ୍କ କଥା ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଲା ।”

ବଡ଼ବାରୁ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇଁ ଇଷଟ୍ ଲଘୁ ସ୍ଵରରେ କହିଲେ, “ହଁ ମ, ସତ କଥା । ଆମର ଆଜ୍ଞା ସେଥିରେ କ’ଣ ଅଛି ? କେମିତି ରସାନନ୍ଦ ସାହୁ ମାଗାଜିନ ଚାର୍ଜରେ । ବହୁତ ବଡ଼ କବିଟେ ତ । ସବୁ ଖବର କ’ଣ ଆପଣ ପାଇଥିବେ କି ? ଡିସିପ୍ଲିନାରି ଟ୍ରାନ୍ସଫରରେ ଆସିଥିବା ପ୍ରଳୟ ମହାନ୍ତିକି ତ ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ ମୁଣ୍ଡରେ ଟେକି ବୁଲୁଛନ୍ତି । ଛାଡ଼ନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା, ଆମର ସେଥିରେ ଯାଏଆସେ କେତେ ? ଜିଙ୍କି ସର୍ଗକୁ ଗଲେ ବି ଧାନ କୁଟିବ ।”

କଥାବାର୍ତ୍ତା ଭିତରେ ଆଡ଼ମିସନ କାମ ସରିଗଲା । ଆପଣ ଟିକେ ଘରକୁ

ଆସିବେ କହି, ରସିଦ ଖଣ୍ଡିକ ଧରି ଗଳୁବାବୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ଯା ଭିତରେ ଦର୍ପଦମନ ଦୁଇ ଥର ବଡ଼ବାବୁଙ୍କ ଟେବୁଲ ପାଖପାଖି ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରିଛନ୍ତି । ବୋଧହୁଏ ଭିଡ଼ ଯୋଗୁ ତାଙ୍କ ଠାରୁ ସେ ପ୍ରତିନମସ୍କାର ପାଇ ନାହାଁନ୍ତି । ସେତେବେଳକୁ ଦି ଘଣ୍ଟା ପାର ହୋଇ ଗଲାଣି । ମନରେ ପୁଲେ ଆଶା ବାନ୍ଧି ସେ ଭିତର ପଟ ବାରଣ୍ଡାରେ ଲକ୍ଷ୍ୟହୀନଭାବେ ବୁଲୁଥା'ନ୍ତି । ଦେଖିଲେ ସେଇ କଲେଜରେ ପିଅନ ଥିବା ତାଙ୍କ ପାଖ ଗାଁର ହରି ବେଜ ଆଉ ଗୋଟେ ବାରଣ୍ଡାରେ କୁଆଡୁ କୁଆଡୁକୁ ଯାଉଛି । ଅତି ଆନିୟତା ସହକାରେ ତାକୁ ସେ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଵରରେ ହରିଆ ହରିଆ ଡାକି ତା ସାହାଯ୍ୟ ଟିକେ ଆଶା କରୁଥିଲେ ।

କଲେଜରେ ତାକୁ ଏପରି କେହି ଡାକନ୍ତି ନାହିଁ । ସାର୍ ବା ହରିବାବୁ ପରି ଶୁଣିବା ଅଭ୍ୟାସ ଯୋଗୁ ଏମିତିକା ଉଦ୍ଭଟ ଭାବେ କିଏ ଡାକିଲା, ହରି ବେଜ ବୋଧେ ଅପ୍ରତିଭ ହେଲା । ନ ଚିହ୍ନିଲା ପରି ସେ ସେଇଠି ଠିଆ ହୋଇ ଯାଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷା କଲା । ଦର୍ପଦମନ ତା ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଗାଁ ପରିଚୟ ଶୁଣି ସୁଦ୍ଧା ହରି ଅତି ଖାମଖିଆଲ ଢଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିଲା । ତାହା ତାଙ୍କୁ ମୋଟେ ଭଲ ଲାଗୁ ନ ଥିଲା । ତଥାପି, ଅନନ୍ୟୋପାୟ ହୋଇ ଚାରି ପାଞ୍ଚ ବାକ୍ୟରେ ନିଜ ପରିଚୟ, କବି ପ୍ରସିଦ୍ଧି, ସମସ୍ୟା ଓ ନିବେଦନ କହି ଝିଅର ଆତମିସନ ସକାଶେ ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ତତଃ ବଡ଼ବାବୁଙ୍କ ପାଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚେଇ ଦେବାଲାଗି ସେ ହରିଠାରୁ ସାହାଯ୍ୟ ଲୋଡ଼ିଲେ ।

ସେ ମୁହଁ ଛିଆଡ଼ି କହିଲା, “ମୋର ତ କେମେଷ୍ଟି ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର । ମୁଁ କ’ଣ କରିବି ?”

“ତୁ ଏ କଲେଜରେ ପିଅନ ଅଛୁ ପରା ?”

“ମୁଁ ଆଟେଣ୍ଡାଣ୍ଟ । ପିଅନ କାହିଁକି ହେବି ?” ଅପ୍ରକାରିଆ ମୁହଁ କରି ସେ ସେଠୁ ଚାଲିଗଲା ।

କବି ଦର୍ପଦମନ ହରିର ବ୍ୟବହାରରେ ରାଗି ନ ଥିଲେ । ଯୋଉ ସୁଖ ଯାହା ମନକୁ ଯେତିକି କୁଲେଇବ ସେଇଥିରେ ସୁଖୀ ହଉ ସିଏ । ଆଟେଣ୍ଡାଣ୍ଟଟା ବଡ଼

ପଦ — ଏମିତି ଯଦି ସେ ଭାବୁଛି, ଭାବୁଥାଉ । ମନକୁ ମନ କହିଲେ, ମୃତ୍ୟୁ ରେ ତୁ କାହିଁ ମୋତେ ଚିହ୍ନିବୁ ? ନହେଲେ ପ୍ରଫେସର ନହୋଇ ତୁ କି ପିଅନ ହୋଇଥା'ବୁ ?

ସେ ପୁଣି ପଶିଲେ ବଡ଼ବାବୁଙ୍କ ଅଫିସ ଭିତରେ । ସେଠାକାର ଭିଡ଼ ଟିକେ ପତଳା ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଭିତରକୁ ପଶିଲେ ଜଣେ ପୁଲିସ ସବ୍-ଇନସ୍ପେକ୍ଟର ।

ଏଥର ବଡ଼ବାବୁ ସିଧା ନିଜ ସିଟ୍‌ରୁ ଉଠିଗଲେ । କାଉଣ୍ଟର କିରାଣି ପାଖରେ ନିଜ ପଡ଼ି ପୁଲିସ ବାବୁଙ୍କ କାମ କରାଇଲେ । ତାଙ୍କୁ ବାଟେଇ ଦେବାକୁ ବାହରକୁ ଯାଇ ଫେରିଲା ବେଳକୁ ଦର୍ପଦମନ ତାଙ୍କୁ ବାରଣ୍ଡାରେ ନମସ୍କାର କଲେ ।

“କ’ଣ ହେଲା ?”

“ଆପଣ ବୋଧେ ମୋତେ ଚିହ୍ନି ନାହାଁନ୍ତି । ମୁଁ କବି ଦର୍ପଦମନ ଅଭିଷେକ । ମୋ କବିତା ବି.ଏ. ଅନର୍ସ ଆଉ ଓଡ଼ିଆ ଏମ.ଏ.ରେ ପଢ଼ା ହୁଏ ।”

“ଆଛା ଆଛା, ଆପଣ ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲଙ୍କୁ ଦେଖା କରନ୍ତୁ” । ବିନୀତଭାବେ ଏତିକି କହି ସେ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ ।

“ନାହିଁ ମୋର ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ କାମ ଅଛି ।”

ନିଜ ସିଟ୍‌ରେ ବସୁବସୁ ସେ ପଚାରିଲେ, “କ’ଣ ?”

ଦର୍ପଦମନ କହିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି, ସେତିକିବେଳେ ରୁମ୍ ଦୁଆରମୁହଁରେ ଠିଆ ହୋଇ ସାତ ନମ୍ବର ଷ୍ଟାର୍ଟ କଣ୍ଟ୍ରୋଲ ଡିଭିଜନ ମଲ୍‌ଜି ଜେନା ବିକୃତ ଜଙ୍ଗରେ ଅଭିବାଦନ ଜଣେଇ ବଡ଼ବାବୁଙ୍କୁ କହିଲା, “ସାଆରେ, ନମସ୍କାର । ଯେ ଆମ ସପ୍ଲେ ସୁପ୍ରେଜର୍‌ଙ୍କ ଝୁଅର ନାଁ ଲେଖା ହବ ପରା । ଟିକେ କରେଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ବାବୁ ବାହାରେ ଠିଆ ହେଇଚେନି । ଡାକିବି ?”

“ସବୁ ସାର୍ଟିଫିକେଟ କାଗଜପତ୍ର ଆଣିବ ଟି ? ଆଉ, କିରାସିନି ଫିରାସିନି ଆଇଲାଣି ?”

ମଲ୍‌ଜି ଜେନା କାଗଜପତ୍ର ଓ ଟଙ୍କା ସହ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଆସିଥିଲା । ସୁପରଭାଇଜର ବାବୁଙ୍କୁ ଡାକିବା ଦରକାର ହେଲା ନାହିଁ । ସେ ସବୁ ବଢ଼େଇଦେଲା ।

କହିଲା, “ଆଜି ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳକୁ ଦୋକାନ ଆଡ଼େ ଆସୁନାହାଁନ୍ତି, ନେଇଯିବେ । ବଢ଼ିଆ ଆମେରିକା ରିପେନ୍ ଆସିବି । ଅଳ୍ପ ଆଉ ଅଛି । ନେବେ କହିବେ ତ, ରଖି ଥେବି ।”

ଦର୍ପଦମନ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା ପରି କହଲେ, “ଆଜ୍ଞା ମୋ କଥା ଟିକେ ବୁଝିଲେନି ?”

“କ’ଣ ?”

ହରି ବେଳକୁ ପୂର୍ବରୁ କହିଥିବା ପରି କବି ଦର୍ପଦମନ ଚାରି ପାଞ୍ଚ ବାକ୍ୟରେ ନିଜ ପରିଚୟ, କବି ପ୍ରସିଦ୍ଧି, ତାଙ୍କ ସମସ୍ୟା ଓ ନିବେଦନ କହି ଝିଅର ଆତମିସନ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଠାରୁ ସାହାଯ୍ୟ ଲୋଡ଼ିଲେ ।

“ମଲା, କାଉଣ୍ଡରରେ ଦେଇ ଦଉ ନାହାଁନ୍ତି ।”

“ଲାଜ ମାଡ଼ିବ । ପିଲାଗୁଡ଼ାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଠିଆ ହେବି ? ଆପଣ ଟିକେ ଏଇଠି କରେଇ ଦେଉ ନାହାଁନ୍ତି ?”

“ଲୋକଗୁଡ଼ାଙ୍କ ଭିତରକୁ ଆସି ଏମିତି ଯୋଉ ଅଯଥା କଥା କହନ୍ତି, ଆମର ପେମିତି ଆଉ କିଛି କାମ ନାହିଁ । ଦୟାକରି ବାହାରକୁ ଯାଆନ୍ତୁ । ଅଫିସର ତ ପୁଣି ଗୋଟେ ଶୁଖିଳା ଅଛି ।” ଏତିକି କହି ସିଏ ଆଉ ଯାଇ ମୁହଁକୁ ଅନେଇଲେ ନାହିଁ ।

ଦର୍ପଦମନଙ୍କୁ ଭାରି ବାଧିଲା । କ’ଣ କରିବେ ? ସେତେବେଳକୁ ତିନିଟା ବାଜି ସାରିଲାଣି । ବାହାର କାଉଣ୍ଡରରେ ଯାଇ ଦେଖନ୍ତି, ଅଛନ୍ତି ଆଉରି ତିନି । ସେ ପଛରେ ଲାଜନ୍ ଦେଲେ । ଠିକ୍ ତାଙ୍କ ପାଳି ପଡ଼ିଲା ବେଳକୁ ସମୟ ହୋଇ ଗଲାଣି କହି କାଉଣ୍ଡର କିରାଣି ଖୋପ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ବସିଲା । ଇଏ ଯାହା କହିଲେ ସିଏ ମୋଟେ ଶୁଣିବାକୁ ରାଜି ହେଲାନି ।

ଏଣୁଥ ପରି ଖୋପର ଅଳ୍ପ ପରିଧି ଭିତରୁ ସେ ବଡ଼ବାବୁଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଆରୁର ଭାବେ ଅନେଇଲେ । ସ୍ୱୟମ୍ଭରରେ ହ୍ରୌପଦୀ ଲାଭ ପାଇଁ ଅର୍ଜୁନ ଜଳନ୍ତାର ବାଟେ ମାନ ନୟନକୁ ବି ଏତେ ଲୟ କି ଏତେ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ଅନେଇ ନ ଥିଲା । ଭାଗ୍ୟ

ଭଲ, ବଡ଼ବାବୁଙ୍କ ନଜର ତାଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲା । ସେ କିରାଣିକୁ କହିଲେ,
“ଆରେ ମାହାନ୍ତି, ଏଇ ଗୋଟାକ କରି ଦେ । ସେ ବାବୁ ପରା ଜଣେ କବି ଲୋକ ।
ଦେ ଦେ ଏଇ ଗୋଟାକ ଟିକେ କରି ଦେ ।”

ଯୋଜନା ଅନୁଯାୟୀ ଫେରିଲାବେଳେ ଝିଅ ପାଇଁ କିଛି ଔଷଧପତ୍ର ନେବାର
ଥିଲା । ଦୋକାନସବୁ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।

ପଢ଼ାକର ସ୍ବାଗତ ଅଭିଭାଷଣ ଥିଲା, “କ’ଣ ଆଜିକାଲି ଦିନବେଳା କବି
ସମ୍ମିଳନୀ ହେଲାଣି କି ?”

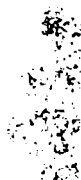
ସବୁ ଦୁଃଖ ବାନ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ନ ପାରେ । ଝିଅ ଆତ୍ମନିୟମରେ
ଗୋଟିଏ ବି ସୁଖ କଥା ନ ଥିଲା । କ’ଣ କହିଥା’ନ୍ତେ ? “ନାଉଁ ମ, ମଇଁନାକ
ପ୍ରିନ୍ଟିପାଲ ନା ଅତି ଭଦ୍ରଲୋକ । ସେଇ ପରା ମତେ ଏତେ ସମୟ ବସେଇ
ରଖିଲେ । ମୋ କବିତା କଥା ଗପୁଥିଲେ । ସେଇଠିକି କାମ ନେଇ ଯାଇଛି, ଆଉ
କ’ଣ କରିଥା’ନ୍ତି ?”

“ବାପା, ତମେ ମୋ ଆତ୍ମନିୟମ କରିନା କି ? ଆମ ପ୍ରିନ୍ଟିପାଲ ତ. ତକ୍କର
ଶୋଭାରାଣୀ ଶତପଥୀ । ତମକୁ ସେ କେମିତି ଭଦ୍ରଲୋକ ପରି ଲାଗିଲେ ? କଣ
ପଢ଼ିଯାଇଥିବା ଜରୁଆ ସ୍ବରରେ ବୋଉ ବୋଉ ରାବି ସେ ରୋଷେଇଘର ଆଡ଼େ
ମା ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ିଲା ।”

“ହେ ଭଗବାନ ।” ତାଙ୍କ ଦେହରୁ ପଟାଏ ଝାଳ ବୋହିଗଲା । ତତ୍କ୍ଷଣାତ
କବି ଦର୍ପଦମନ ପକେଟରୁ ଝିଅର ଆତ୍ମନିୟମ ରସିଦ ଓ ସବୁ କାରଜପତ୍ର କାଢ଼ି
ସେଣ୍ଡରଟେବୁଲ ଉପରେ ଥୋଇ ବାଥ୍‌ରୁମ୍ ଭିତରକୁ ପଶି ଗଲେ ।

ସାଢ଼ାର ପାଣି ଝୁମ୍‌ଝୁମ୍ ଶବ୍ଦ ଭିତରୁ ସେ ପଢ଼ାକ କଣ୍ଠସ୍ବର ଶୁଣୁଥିଲେ —
କେତେ ଗାଧୋଇତ ମ, ଜଳଦି ଆସ । ଦି’ ଖଣ୍ଡ ପୁରି ସକାଳେ ଖାଇ ଯାଇଥିଲ ।
ଲୋକ ଲାଗିବଣି ।

□□ ମଣିକଂସାବ

ଅଲେକ୍ୟ, ଅଭେଦ୍ୟ, ଅଦୃଶ୍ୟ, ଅଗମ୍ୟ – ତମାପି ଅଲଭ୍ୟ – ବ୍ରହ୍ମ ପରି, ଇଦାନଂ ମର୍ତ୍ତ୍ୟୁର ବା ପ୍ରାତଃଭ୍ରମଣ ସହରୀ ମଣିଷକ ପାଇଁ ଭେଦ ସମ୍ଭାବନାମୟ । ବ୍ରହ୍ମ ଅନେଷଣ କଲେ କେତେ ପ୍ରକାର ସିଦ୍ଧି ମିଳେ ତାହା କଳନା କରିବା ଯେମିତି ମୁସ୍କିଲ ମର୍ତ୍ତ୍ୟୁରୁ କେତେ ଉପକାର ମିଳେ ତହିଁର ଏକ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଚାଲିକା ବାହାର କରିବା ତତୋଽଧିକ ମୁସ୍କିଲ କହିଲେ ଚଳିବ ।

ଯାହାହେଉ, ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ଉଷାଳି ଯେତିକି ପାଇଛନ୍ତି ତାହା ବି କମ୍ ନୁହେଁ । ଏହା କୁଆଡ଼େ ଶରୀରକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଅମ୍ଳଜାନ ଯୋଗାଏ । ରକ୍ତଚାପ ସ୍ଥିର ରଖେ । ହୃଦ୍‌ପିଣ୍ଡ ନିର୍ଦ୍ଦୁହରେ କାମ କରେ । ପୁସ୍ତପୁସ୍ତ ସଂପ୍ରସାରିତ ହୁଏ । ଅସ୍ତି-ଶକ୍ତି, ଲିଙ୍ଗାମେଷ୍ଟ ଓ ମ୍ୟାସପେଶୀ ସତେଜ ରହେ । ରକ୍ତରେ ଇନ୍‌ସୁଲିନ ମାତ୍ରା ବାଲାନୁ ହୋଇଯାଏ । ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ, ଅଗ୍ନିମାନ୍ଦ୍ୟ, ଗ୍ୟାସ୍‌ଟ୍ରିକ ଇତ୍ୟାଦି ହୁଏ ନାହିଁ । ବଡ଼ି ପ୍ଲେକ୍‌ସିବଲ ଏବଂ ଫିଟ୍ ରହେ । ଅଳ୍ପ ବୟସ୍କ ଆଇକ୍ୟୁ ବଢ଼େ । ପାକଜମାନଙ୍କ ବୁଦ୍ଧି ବଢ଼େ । ନାଲ ଝଡ଼ା ବୟ ହେବା ତ ଏକଦମ୍ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଡେଡ୍ । କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଚନ୍ଦ୍ରାମୁଣ୍ଡରେ କଳା ବାଳ ଗଛରେ । ବୟସ ଯେତେ ବଢ଼ିଲେ ବି ବ୍ୟକ୍ତି ସତେଜ ଦେଖାଯାଏ । ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟର ବିକୃତ ଛାପ ଦେହସାରା ଲେସି ହୁଏନି । ‘ପ୍ରମାଥ ବଳବଦ୍‌ବୃଦ୍ଧମ୍’ ବୋଲି ଗୀତାରେ କୁହାଯାଇଥିବା ମଣିଷର ବିଚଳିତ ମନ ନିଜ ବନ୍ଧକୁ ଆସି ଯାଏ । ପୁନଶ୍ଚ, ବୟସ ସିନା ଦୈବାଧୀନ, ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ତ ଆମ ଆୟତ୍ତରେ । ହୁଗୁଳା ଯୌବନ ଠାରୁ ତେଜୋମୟ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଲୋଭନୀୟ ଓ ସୁନ୍ଦର । ଶାସ୍ତ୍ରପୁରାଣ ବା ମୁନିରକ୍ଷିମାନେ କେଉଁ ଯୁଗରୁ ଏକଥା କହିଛନ୍ତି ।

ହେ ଛାୟା, ଜ୍ୱଳିଷକି ସବୁଠୁଁ ପଣ୍ଡିତ ଭାଷା ବୋଲି ଭାବି ତା ଜରିଆରେ ଶିଖିଥିବା ପୁଲ୍ୟ ଅସ୍ପତାକୁ ଜ୍ଞାନ କହି ଅସ୍ପତାରେ ବାହାଦୁରି ଦେଖେଇ ଭାରତୀୟମାନେ ଆମ ସ୍ୱଦେଶୀ ଜ୍ଞାନ ବୁଝିବାକୁ ଯାହା ଏତିକି ଡେରି କଲେ ସିନା ।

ଉପରଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ସାଧୁ ମତ । ଝାବଡ଼ା ମତରେ, ମର୍ଣ୍ଣସ୍ତ୍ରାକର ଆହୁରି କେତେକ ମିସ୍‌ଲେନିଅସ୍ ଉପକାର ମଧ୍ୟ ଅଛି । ଯଥା, ନିଜ ଘରେ ଠାକୁର ପୂଜା ସକାଶେ ପର ବାରିରୁ ପୁଲ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରା ଯାଇପାରେ । ସୁଯୋଗ ପାଇ, କଦଳୀ କାକୁଡ଼ିରେ ହାତ ବାଜିଗଲେ ମନ୍ଦ ନୁହେଁ । ମୋଟେ ଖବରକାଗଜ ନ କିଣୁଥିଲେ ବି ସକାଳୁ ବିତରଣ ଜାଗାରେ କେଇ ମିନିଟ୍ ଠିଆଠିଆ ସବୁ କାଗଜର ହେଉଲାଭନରେ ଆଖି ବୁଲେଇ ଦେଲେ କାମ ଫତେ । ସବ୍‌ଜାନତା ପରି ଅଫିସ କି ବଜାରରେ ବାତ୍‌ପୁରସି ମାରିବା କାମ ଚଳି ଯାଏ । ବୁଥରୁ କ୍ଷୀର ପ୍ୟାକେଟ ଆଣିବା ବା ଘରର ଛୋଟମୋଟ ବରାଦ ମେଣେଇବା ଇତ୍ୟାଦି ସେହି ଉପକାର ତାଲିକାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

ଅଧିକତଃ, ସବୁ ଚିତ୍ତି ଚ୍ୟାନେଲରେ ବାଆଜୀ ମାତାଜୀମାନେ ଆମ ପ୍ରତ୍ୟେକକୁ ଗୋଟିଏଲେଖା ନିରାମୟ କାୟା ଧରେଇ ଦେବା ପାଇଁ ଏବଂ ଆତ୍ମାକୁ ଘଷିମାଜି ପବିତ୍ର କରିବାକୁ ଦିନ୍ ଘଣ୍ଟାଘଣ୍ଟା ଧରି କେତେ ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ଉପଦେଶ ନ ଦେଉଛନ୍ତି ତି । ଯୋଗ, ପ୍ରାଣାୟାମ, ଆୟୁର୍ବେଦ, ଜ୍ୟୋତିଷାଦିର ସ୍ୱାଦିଷ୍ଟ କଳ୍ପଚେତ୍ନ । ମାନବ ଜାତିର ଯାବତ୍ ଦୁଃଖ ବିମୋଚନ ପାଇଁ ମିଳୁଛି ସବୁ ରକମ ମେଡ୍-ଇଜି କ୍ୟାପସୁଲ । ଦେହ ଟିକେ ବି ହଲେଇବା ଦରକାର ନାହିଁ । ସବୁ ଟେଲି-ଟ୍ରେଡ୍‌ରେ ଘରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିବ । ଏଥିପାଇଁ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ଆଗ୍ରହ ମଧ୍ୟ ବାରି ହୋଇ ଯାଉଛି ।

ଶ୍ରୀଷ୍ଠ ଧର୍ମର ଗୁରୁ ମୋଜେସ୍, ମାଉଣ୍ଟ ସିନାଇରେ ଇଶ୍ୱରଙ୍କ ଠାରୁ ପାଇଥିବା ‘ଟେନ୍ କମାଣ୍ଡମେଣ୍ଟସ୍’ ପରି, କୌଣସି ଜଣେ ଗୁରୁଜୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣୀତ ‘ପ୍ରାତଃସ୍ଥମଣ ଆଚରଣ ସହିତା’ ନାମକ ଖଣ୍ଡିଏ ପୁସ୍ତକ ଆମ ସିନିଅର୍ କଲିର୍ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପୋଗଣ୍ଡ କୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ରଙ୍କ ହାତ ଚକ୍ରରେ, ସେ ଖୁସିରେ ପାଟି ପଡୁଥିଲେ । ପୋଗଣ୍ଡ ବାବୁ କହିଲେ, “ଦିବ୍ୟଦୃଷ୍ଟି ନ ଥିଲେ ଏତେ ରହନ କଥା ବୁଝିବା ଶକ୍ତି କାହାର ଅଛି ହୋ ?”

କରଣୀୟ - ଅକରଣୀୟ ବା ଭୁ'ର ଏଣୁ ତୋଷଣ ପରି ପୁଷ୍ପକରେ ରହିଛି ନାନା ଉପଦେଶ । ନିଷ୍ଠାରେ ପାଳନ କଲେ, ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରାତଃସ୍ତୁତୀ କାଳରେ ହିଁ ଏକାକୀରେ କେତେକ ବ୍ୟାୟାମ କରି ପାରିବ, ପବିତ୍ରତା ହାସଲ କରି ପାରିବ ଓ ବଡ଼ି ବି ଫିଟ୍ ରଖି ପାରିବ । ଫଳତଃ ବହୁ ରୋଗରୁ ସେ ଦୂରେଇ ରହି ପାରିବ । ସେଥିପାଇଁ ନିଆରା ସମୟ ଦରକାର ନାହିଁ । ଆଜି ସମୟର ମୂଲ୍ୟ କିଏ ବା ହିସାବ କରି ପାରିବ ? ଆଗେ ବୋହୂ ଭୁଆପୁଣୀ ଦି'ଚାରି କୋଶ ଯିବାକୁ ହେଲେ ବଳଦକୁ କୁଣ୍ଡା ତୋରାଣି ପିଆଇ ଶଗଡ଼ରେ ଯୋଡ଼ିବାକୁ ଲାଗି ଯାଉଥିଲା ଓଳିଏ । ଏବେ କଲିକତାରୁ ଦିଲ୍ଲୀ ମୋଟେ ତିନି ଚାରି ଘଣ୍ଟାର ବାଟ । ହରଣ ଗୁଣନ ମିଶାଣ ଫେଡ଼ାଣରୁ ବହୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଏ ସମୟ-ମୂଲ୍ୟର ହିସାବ ।

ତଥାପି ଆମେ ଏକ ବିଚିତ୍ର ଯୁଗରେ ବାସ କରୁଛୁ । ଏହି ଯୁଗର ସ୍ୱଷ୍ଟ ଲକ୍ଷଣ ହେଲା - କାମ ନାହିଁ କି ପୁରସ୍କର୍ତ୍ତ ନାହିଁ ! ସମସ୍ତଙ୍କର ସମୟ ଅଭାବ । ତା ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରାତଃସ୍ତୁତୀ ସତେ ଯେମିତି ଅନନ୍ୟ ଏକ ଯୁଗପତ୍ ଆନ୍ଦୋଳନ । ପୁଷ୍ପକଖଣ୍ଡିକ ତେଣୁ ଅମୂଲ୍ୟ ଜ୍ଞାନ-ସାରଣୀ ।

ତତ୍ତ୍ୱ ଲିଖିତ ଉପଦେଶରୁ କେତୋଟି ହେଲା : ପ୍ରାତଃସ୍ତୁତୀରେ ଏକା ଏକା ଚାଲ । କାହାରି ସହିତ ଗପସପ ହୁଅନାହିଁ । ବୈଦିକ ସ୍ତବରେ ଓଁ ଇନ୍ଦ୍ରାରଣ ସହ ବାଟସାରା ଗାୟତ୍ରୀ ଜପ କର । ଏହା କଲେ ଶରୀରର କ୍ଷତଚକ୍ର ଜାଗ୍ରତ ହେଉଥିବା ଅନୁଭବ କରି ପାରିବ । ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ନିଅ ଏବଂ ଛାଡ଼ । ଇତ୍ୟାଦି । ସେଥିରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ମଜା କଥା ଥିଲା - “ପ୍ରାତଃସ୍ତୁତୀରେ ଥିବା ଯୁବତୀ ବା ବାଳିକାମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ମନ୍ଦ କିଛି ଭାବ ନାହିଁ । ତା'ହେଲେ ଯେତିକି ଓଜଃ ଅର୍ଜନ କରିଥିବ ତହିଁର ପଚାଶ ଶତାଂଶ କ୍ଷୟ ହୋଇଯିବ ।”

ଆମର ଆଖି ଓ ମନ ସେଇଠି ଅଟକି ଗଲା । ହେ ଭଗବାନ, ଏପରି ଓଜଃର ଆମଦାନୀ ଓ ବରବାଦି କେଉଁ ଯନ୍ତ୍ରରେ ମପାଯାଏ ? କେଉଁ ଦୋକାନରେ ମିଳେ ସେ ଯନ୍ତ୍ର କେଜାଣି ?

ସମସ୍ତେ ଯଦି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବାନ ହୁଅନ୍ତି, ପରତେ ହେଉଛି ଯେ ଆଉ କେତେ କାଳ ପରେ ତାନ୍ତ୍ରୀ ନାମକ ବିଦ୍ୟାଟି ଇତିହାସରେ ପରିଣତ ହୋଇଯିବ । ସେମାନଙ୍କର ସବୁ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ମିଉଜିଅମରେ ସଜା ହୋଇ ରହିବ । ସେତେବେଳେ

ମଣିଷମାନେ କେବଳ ଜନ୍ମ ହେବେ, ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ କରିବେ, ବଢ଼ିବେ ଏବଂ ବୟସ ସରିଲେ ହିଁ ମରିବେ । ଇଏ ହେଲା ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ କଥା । ଚରିତ୍ର ବ୍ୟାପାରରେ, ସମସ୍ତେ ଯଦି ଚରିତ୍ରବାନ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି, ତା’ହେଲେ ପୁଲିସ ବିଭାଗ ରହିବ ବା କାହିଁକି ? ତଥାପି ଯଦି ରହେ, ସେମାନେ ବୋଧେ ଖରାଦିନେ ଗଛବୃକ୍ଷରେ ପାଣି ଦେବେ ।

ଗାନ୍ଧିଜୀ ବନ୍ଧୁ ତାଙ୍କର ସଂଜୟ ଶତପଥୀ ଏହାର ପ୍ରତିବାଦରେ ଅବଶ୍ୟ ଅଲଗା କଥାଟେ କହିଲେ । “ମଣିଷ ଉପରେ ଆମର ଅଖଣ୍ଡ ବିଶ୍ୱାସ । ଲୋକସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ୁଛି, ବଢ଼ିବ । ଆମ ଭିତରୁ ଅଳ୍ପ ସୁଧୁରିବେ । ବେଶି ବିଗିଡ଼ିବେ । ତେଣୁ ଆମ ତାଙ୍କର ବୃଦ୍ଧି ବୁଝିବା ସମ୍ଭବ ଲାଗୁନାହିଁ । ପୁଲିସଙ୍କ କଥା ବି ସେଇ ମର୍ମରେ ବିଚାର କରାଯାଇ ପାରେ । ଆରେ ବାବୁ, ତୁମେ ବୁଝୁନା କାହିଁକି ? ଏତେ ସଂଖ୍ୟକ ସଚ୍ଚରିତ୍ର ଲୋକଙ୍କୁ ଧାରଣ କରିବାକୁ ଧରିତ୍ରୀ ମା’ର କ୍ଷମତା ବି ନାହିଁ ।”

ଏପରି ବାଦବିସମ୍ବାଦ ଅନବରତ ଚାଲିବ । ଯିଏ ସଜ ମାଛରେ ପୋକ ପକେଇବା ବିଦ୍ୟା ସାଧିଛି ସିଏ ନିଶ୍ଚୟ ସେଇ କାମ କରିବ । ପୋଗଣ ମିଶ୍ରଙ୍କ ପରି ଲୋକ ଏମିତିକା ବାଜେ କଥାରେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ତାଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଦିନ ‘ପ୍ରାତଃସ୍ମରଣ ଆଚରଣ ସହିତା’ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା ସେଦିନ ଆମ ଛୋଟିଆ ଅଫିସଟିରେ ସବୁ କାମ କେତେ ଘଣ୍ଟା ପାଇଁ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଜଣକ ପରେ ଆଉ ଜଣକ ପାଖକୁ ଯାଇ ସେ ଖାଲି ବ୍ୟାୟାମ ଏବଂ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟତର୍କ କଲେ । ଅସଲରେ ସେ ଆମ ଅଫିସର ଶହେ ଘରିଆ ଛୋଟ କଲୋନିରୁ ଜଣେ ସାଙ୍ଗ ଖୋଜୁଥିଲେ ଯିଏ ଦିନ ସକାଳୁ ତାଙ୍କ ସହିତ ମର୍ଷ୍ଟ୍ରୋଲ୍‌ରେ ଯିବ । ଶୁଖିଲା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ହିଁ ମାରିବାରେ ଧୂରନ୍ଧର ଗୌରାଙ୍ଗ ସାହୁ ବି ମନା କରି ଦେଲା । ନାହିଁ କଲା ତ କଲା, ପୁଣି ଗୋଟେ ଅଖବା ଅବର୍ଜ୍ୟା କାରଣ କହି ନାହିଁ କଲା । କହିଲା କ’ଣ ନା, “ଆଜ୍ଞା, ହବନି । ଛୁଆ ଟିକେ ବଡ଼ ହେଇ ଗଲେଣି ତ । ସବୁ ଜଞ୍ଜାଳ । ତେଣୁ ବଢ଼ିଭୋରଟା ସୁବର୍ଣ୍ଣବେଳା । ସେମାନେ ସେତିକିବେଳେ ଗାଡ଼ ନିଦରେ ଶୋଇଥିବେ ।”

‘ଦୁରାଚାର ଦୁରାଚାର’ କହି ପୋଗଣ ବାବୁ ସେ ଜାଗା ଛାଡ଼ିଲେ । ‘ଯଦି ତୋର କେଉଁ ସାଥୀ ନା ମିଲେ ତୋ ଏକଲା ତଳ ରେ ଏକଲା ତଳ’ – ସାରା କରିତର୍କା ଏମିତି ଗୁଣଗୁଣେଇ ସେ ନିଜ ରୁମ୍ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ । ସକାଳ

ସାତେ ଚାରିଟାରେ ଉଠିଲେ ହିଁ ଠିକ ହେବ । ଦଶ ପନ୍ଦର ମିନିଟରେ ଡ୍ରେସ ପିନ୍ଧି, ତା କପେ ପିଇ ସେ ବାହାରି ଯିବେ ସମ୍ବଲପୁର-ରାଉରକେଲା ରାସ୍ତାର ରାଜଗାଙ୍ଗପୁର ବାଇପାଶ୍ ଛକ ଯାଏ । କଲୋନି ଠାରୁ ମର୍ଷ୍ଟ୍‌ଫିଲ୍‌ରେ ଯିବାକୁ ସେଇ ଗୋଟିଏ ବାଟ । ଘରଠୁଁ ଠିକ୍ ଦୁଇ କିଲୋମିଟର । ଯିବା ଫେରିବା ଚାରି । କିଛି ବାଟ ଜଗିଙ୍ଗ କରିବେ । କିଛି ବାଟ ଖୁକିଙ୍ଗ କରିବେ । ହବ ହବ । ସଫିସିଏଣ୍ଟ । କେହି ସାଙ୍ଗରେ ଆସିବାକୁ ରାଜି ହୋଇ ନାହାଁନ୍ତି, ଭଲ ହେଲା । ଗାୟତ୍ରୀ ଜପିଜପି ଚାଲିବେ ସେ । ଫେରିଲା ବେଳକୁ ବାଇପାଶ୍ ସୁମା ଦୋକାନରୁ ଓମ୍‌ଫେଡ୍ କ୍ଷୀର ପକେଟ୍‌ଟା ଧରି ଆସି ଯିବେ । ହ୍ୟାପ ଦିନେ ବି ସିଏ ନଅଟା ଆଗରୁ ପହଞ୍ଚାଇ ପାରୁନି । ସେଥିରେ ପୁଣି ମାସକୁ ପନ୍ଦର ଟଙ୍କା ଅଧିକା ନବ । ଭଏ ଗୋଟେ ତଅଖର୍ଚ୍ଚ ନୁହେଁ କି ? ସେଥିରୁ ତ ମଣିଷ ରକ୍ଷା ପାଇବ । ଏପରି ନାନାଦି ସୂକ୍ଷ୍ମାତିସୂକ୍ଷ୍ମ ଯୋଜନା ଓ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସେ ମନେମନେ ତିଆରି କଲେ ।

ତେବେ ବି ଆଉ ସପ୍ତାହେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୋଗଣ୍ଡ ବାବୁ ପ୍ରାତଃସ୍ନାନ ଆରମ୍ଭ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଟ୍ରାକ୍-ସୁଟ୍, ଗଞ୍ଜି, କାନ୍‌ଡାସ-ଜୋଡା ଇତ୍ୟାଦି ନ ଥିଲା । କିଣିକିଣି କିଛି ଦିନ ଡେରି ହୋଇଗଲା । ଶ୍ରୀମତୀ ମିଶ୍ର ଆମ ଆଗରେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ମର୍ଷ୍ଟ୍‌ଫିଲ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତି ବିଷୟରେ ନାନା ରୋଚକ କଥାଗୁଡ଼ିଏ କହି ଯଥେଷ୍ଟ ମଜା ଉଡ଼ାଇ ଥିଲେ । ତଥାପି ପୋଗଣ୍ଡ ବାବୁ ପ୍ରାତଃସ୍ନାନ ପ୍ରତିଜ୍ଞାରେ ଥିଲେ ଅଟଳ ମହାମେରୁ ।

ଟ୍ରାକ୍‌ସୁଟ୍ ଆଦି ଯୋଗାଡ଼ ପରେ ବି ଆହୁରି କେତେ ଦିନ ଡେରି ହେଲା । ଦି ପୁଟିଆ ପିତଳ ଗୋବ ଲଗା ବେତ ବାଡ଼ିଟେ ଦରକାର । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ଥିଲା ଖୁକିଙ୍ଗ । “ବାଇଚାନ୍ଦ୍ର କୁକୁରଟେ ଯଦି ଦଉଡ଼ି ଆସିଲା, ତମେ କରିବ କ’ଣ ? ଶ୍ୟା... ସହରୀ କୁକୁର, ମୁନିସିପାଲ୍‌ଟି ସୁଆଡ଼ବାଲାଙ୍କ ଛଡ଼ା ଇନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ଆଉ କାହାରିକି ଚିହ୍ନଟିନି କି ମାନତିନି ।”

ଡି-ଡେ’ ଆସିଲା । ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଏତେ ବଡ଼ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟାଭିଯାନରେ ପତ୍ନୀ ସ୍ୱାସ୍ଥାତ୍ମକ ଭାବେ ଅମନଯୋଗୀ ହୋଇ ତା କପେ ଦେବା ଛଡ଼ା ଅଧିକ କିଛି ସହଯୋଗ କଲେ ନାହିଁ । ଭଏ ଘରୁ ଆଉରି ବାହାରି ନାହାଁନ୍ତି, ସିଏ ଦାଣ୍ଡ କବାଟ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ଉତ୍ସୁକି ଆସିଲେ ଓ ମନେ ପକେଇଲା ପରି କହିଲେ, “ବୁଝିଲ ନା, ସୁମା ଦୋକାନରୁ

କ୍ଷୀର ପକେଟ ନେଇ ଆସିବ । ଆଜିଠୁଁ ଦିନକୁ ଆଠଟା ଦିଆ ଯିବନି ବୋଲି ବି ତାକୁ କହିଦବ ।”

“ସିଓର ସିଓର । ମୋ ମର୍ଡ଼ିଓରର ସିଏ ତ ଆଉ ଗୋଟେ ପର୍ଯ୍ୟ । ବର୍ଷେ ଖଟିଲେ ଆମକୁ ଶହେଟା ଟଙ୍କା ଇନ୍‌କ୍ରିମେଣ୍ଟ ମିଳେ ଯେ ସେଥିରେ ପୁଣି କେତେ ବାବୁକୁ କେତେ ରକମ ଖୁସାମତି । ହିସାବ କଲେ ମାସକୁ ଆଠ ଟଙ୍କା ତେତିଶ ପଇସା । କିଛି ନ କରି ଇଏ ନବ ମାସକୁ ଏକାଥରେ ପନ୍ଦର ଟଙ୍କା । କ’ଣ କୋଉଠି ପଡ଼ିଛି କି ?”

“ହେଇ, ଟର୍ଚଟା ନେଇ ଯା । ଅନ୍ଧାରରେ ତମର ଚମକିବା ଦୋଷ ଅଛି । ନବ ?”

“ତମେ ମତେ କ’ଣ ଭାବିବ କି ? ମୁଁ କ’ଣ ଆଉ ଡରୁଛି ? ଆଜି କହୁତ, ଟର୍ଚ ନିଅ । କାଲି କହିବ, ବ୍ୟାଗ ନିଅ । ତା’ପରେ କହିବ...” ।

ସ୍ୱାମୀଙ୍କ କଥାକୁ ଟୋକି ଶ୍ରୀମତୀ ମିଶ୍ର କହିଲେ, “କାଲି ଏମିତି ଗରଗର ହଉତ ମ ? ଅନ୍ଧାରଟା ହେଇଛି ତ, କାଲେ କୋଉଠି ଝୁଣିଝାଣି ପଡ଼ିବ । ଲହୁଲହାଣ ହେଇ ଆସିବ । ସେଥିପାଇଁ କହିଥିଲି । ତମେ ଗଲ । ଯା । ମୁଁ ଆଉ ଟିକେ ଶୋଇବି ।” ଭିତର ପଟୁ କବାଟ ବନ୍ଦ କରି ସେ ଦାଣ୍ଡ ଲାଇଟ୍ ଅଫ୍ କରିଦେଲେ ।

ଆହୁରି ପାଞ୍ଚଟା ବାଜି ନ ଥିଲା । ଜାଲୁଲଜାଲୁଲ ଅନ୍ଧାର । ଘନ କୁହୁଡ଼ି । ପୋରଣ୍ଡ ବାବୁ କଲୋନି ଏରିଆ ପାରି ହୋଇଗଲା ପରେ ପଛରୁ ଦେଖା ଯାଉଥିବା ଇଲେକ୍ଟ୍ରି ଆଲୁଅମୀନଙ୍କ ଯତ୍‌କିଷ୍ଟିତ୍ ପ୍ରଭା ହଜିଗଲା । ଆଗକୁ ସବୁ ଅନ୍ଧାର । ଆକାଶରେ ଦେଖା ଯାଉଥିବା ତାରାମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ପୃଥିବୀ ଓ ଶୂନ୍ୟମଣ୍ଡଳ — ସବୁ ଏକାକାର । କେବଳ ଅଭ୍ୟାସ ଯୋଗୁ ରାସ୍ତା ଜାଣି ହେଉଥାଏ । ଆଉ ଜଣା ପଡୁଥାଏ କେତେବେଳେ କେମିତି ହାଇଫ୍ରେରେ ଗାଡ଼ିଟେ ପାଶ୍ କଲେ । ଚାଲିଥା’ନ୍ତି ଶ୍ରୀ ପୋରଣ୍ଡ କୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର ପ୍ରାତଃସ୍ନାନରେ । ସେ ଅନ୍ଧାରକୁ ଭୃକ୍ଷେପ କରୁ ନ ଥିଲେ ।

ଜଣେ ଦୃଢ଼ ମଣିଷର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପରାକ୍ରମୀ ମନ ନେଇ ସେ ଜାଣିଥିଲେ ଯେ ଆଉ କିଛି ସମୟ ପରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ଉଜ୍ଜିବ । ମଣିଷ ତ ଅନ୍ଧାରରୁ ବାହାରିଛି । ଆଲୋକ ଭିତର ଦେଇ ପୁଣି ଥରେ ଅନ୍ଧାରରେ ହିଁ ପଶିବ । ଆରମ୍ଭ ଓ ଶେଷ ଅନ୍ଧାର ଠାରୁ ଆଉ ବଡ଼ ଅନ୍ଧାର ଆସିବ କେଉଁଠୁ ? ଆଲୋକକୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରାଯାଉ ।

ଉପଭୋଗ କରାଯାଉ । ଆଲୋକ ହିଁ ଜୀବନର ପ୍ରତୀକ । ତା'ରି ଭିତରେ ଆଶା ଅଛି, ଅଦୃଷ୍ଟା ଅଛି । ସବୁ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଅତିକ୍ରମ କରିବା ଦମ୍ଭ ବି ଆଲୋକରୁ ମିଳେ । ମଣିଷର ସବୁଠୁଁ ବଡ଼ ଦୋଷ ହେଲା ସେ ମୋଟେ ନିଜ ନାକ ଆଗରୁଁ ଅଧିକ କିଛି ଦେଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେନି । ବହୁ କଥାରେ ଭରି ରହିଛି ଜୀବନର କେତେ ସମ୍ଭାବନା । ଅଥଚ ସେ ଦେଖିବ କେମିତି ? ନାକ ଆଗରୁ ମାଛି ହୁରୁଡ଼େଇ ହୁରୁଡ଼େଇ ତେଣୁ ସେ ଜୀବନ କାଟେ । ଆଦୌ ପରଖି ନ ଥିବା ନିଜ ଆନନ୍ଦିତ ପରମାୟୁକୁ ତେଣୁ ବିଚରାଟା ଅସପକ୍ଷ ଅସପକ୍ଷ ବୋଲି ହୁରି କରି ବିଚେଇ ଦିଏ । ନିଜ କୁହାଟ ଶୁଣି ନିଜେ ଡରେ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବି ଡରାଏ । ଏତିକି ଲୋକେ ବୁଝୁ ନାହିଁ କାହିଁକି କେଜାଣି ?

ପୋଗଣ୍ଡ ବାବୁ ବାଜପାଣ୍ଡରେ ପହଞ୍ଚି ଗଲେ । ଚାଲିବାର ଅଭ୍ୟାସ ନାହିଁ । ଗୋଡ଼ ପେଣ୍ଡା ଦି'ଟା ଭିଡ଼ି ହେଲା ପରି ଲାଗୁଥାଏ । ପ୍ରଥମ ଦିନ ତ । ମନକୁ ବୁଝେଇ ଦେଲେ । ଦିନେ ଦି ଦିନ ପରେ ସବୁ ଠିକ ହୋଇଯିବ । ସେତିକିବେଳେ ପ୍ରି ଅକ୍ସିଜେନ୍‌କୁ ଅପାନ ବା ପ୍ରାଣବାୟୁ କହି ଯେତେ ସମ୍ଭବ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସରେ ସେ ଢୋକିବାକୁ ଏବଂ ଟକ୍ସିନ୍ କାଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଏମିତି ଓ ଆଉ ଅଳ୍ପ କିଛି ବ୍ୟାୟାମ କରି ସେ ପୁଣି ଦୁଇ କିଲୋମିଟର ଫେରିବେ । ମନ ଓ ଦେହ ତାଙ୍କର ବେଶ୍ ସୁସ୍ଥି ଲାଗୁଥିଲା ।

ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର-ରାଉରକେଲା ଷ୍ଟାଣ୍ଡଲିଷ୍ଟ ଉଲ୍ଲଭୋ ବସ୍ ଅଟକିଲା । ସେଥିରୁ ଓହ୍ଲାଇଲେ ଇ.ଡି. ପାଣିଗ୍ରାହୀ ସାହେବ । ବସ୍ ଆଗୁଆରେ ସେ ତାଙ୍କୁ ଠିକ ଚିହ୍ନି ପାରିଛନ୍ତି । ବସ୍ ଚାଲିଗଲା । ଯେମିତି ଥିଲା ପୁଣି ସେମିତି ଘୋଟିଗଲା ଅନ୍ଧାର । ପ୍ରାତଃସ୍ନାନରେ ଇ.ଡି.- ଦର୍ଶନର ଏ ସୁଯୋଗ ତାଙ୍କ ସମ୍ଭାବିତ ତାଲିକାରେ ନ ଥିଲା । ଆଉ ମାସଟେ ଭିତରେ ସିସିଆର ।

ମ୍ୟାନେଜର ରାମପ୍ୟାରା ଯାଦବ କାହିଁକି କେଜାଣି ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ସାହୁକୁ ଅଧିକ ଭଲ ପାଏ । କୁଲାଇରେ ହେବ ପ୍ରମୋସନ । ସେ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ସାହେବଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇ ଷାଠିଏ ଡିଗ୍ରିଆ ନମସ୍କାରଟିଏ ପକେଇଲେ । ଅନ୍ଧାର ଭିତରୁ ନିଠେଇ ନିଠେଇ ସାହେବ ଯାକ ଆଡ଼େ ଅନେଇଲେ ଓ କହିଲେ, “ତମେ ଆମ କମର୍ସିଆଲ ସେକ୍ଟରରେ କାମ କର ନା ?”

“ସାର୍ ।”

“ନାଁ କ’ଣ ?”

“ପୋଗଣ୍ଡ କୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର ।”

“ଏଠି ରିକ୍ତା ମିଳିବ ?”

“ନାହିଁ ସାର୍, ଏଠି କିଛି ମିଳେନି । ଖବର ଦେଇଥିଲେ ଅଫିସ ଗାଡ଼ି ତ ଆସିଥା’ତା ।” ପାଣିଗ୍ରାହୀ ସାହେବ ପୋଗଣ୍ଡ ବାବୁଙ୍କ କଥାର କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦେଲେ ନାହିଁ ।

ପୋଗଣ୍ଡ ବାବୁ ଭାବୁଥିଲେ, ସୁଯୋଗ ପାଇଁ ଭଗବାନ ସଂଯୋଗ ବି ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି । ଅଫିସରେ ଅଷ୍ଟେରିଟି କଡ଼ାକଡ଼ି ଚାଲିଛି । ପ୍ରାଇଭେଟ୍ କାମ ସକାଶେ ଆଉ ଗାଡ଼ି ମିଳିବ ନାହିଁ । ନ ହେଲେ ସାହେବ କ’ଣ ଯୋଗାଡ଼ କରି ନଥା’ନ୍ତେ କି ? ଇ.ଡି.ଙ୍କ ସହିତ ମୋର ଭାବ ହବାର ହିଁ ଭବିତବ୍ୟ ଥୟ । ଏହା ନ ହୋଇ ଆଉ କ’ଣ ବା ହୋଇଥା’ତା ? “ସାର୍, ଆଉ କିଛି ଜିନିଷ ଅଛି କି ? ଏ ବ୍ରିଫକେସ ମୁଁ ଧରି ଦଉଛି, ଆପଣ ଚାଲି ଚାଲି ଆସନ୍ତୁ ।”

ବ୍ରିଫକେସ ବଡ଼ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବେଶି ଓଜନ ନ ଥିଲା । ପୋଗଣ୍ଡ ବାବୁ ହାତ ବଦଳେଇ ବଦଳେଇ ତାହା ଧରି ଚାଲିଲେ । ସାହେବ ଆଗେଆଗେ ଚାଲି ଥା’ନ୍ତି । କଲୋନିରେ ପଶୁପଶୁ ଇ.ଡି. ବଞ୍ଚିଲା । ଗେଟର ପହରା ଚଉକିଦାର ସାହେବଙ୍କୁ ସଜାମ ମାରି ପୋଗଣ୍ଡ ବାବୁଙ୍କ ହାତରୁ ବ୍ରିଫକେସ ନେଲା ଏବଂ ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଟିକେ ହସିଦେଲା । ସାହେବ ଚଉକିଦାରକୁ କହିଲେ, “ତା କରିବାକୁ ଆୟାକୁ କହ । ମୁଁ ବାଥରୁମ୍ ଯାଉଛି । ମିଶ୍ର ବାବୁ ତା ପିଇ ଯିବେ ।”

“ମୋର ପାନ, ତା କି ସିଗ୍ରେଟ୍ କିଛି ଅଭ୍ୟାସ ନାହିଁ, ସାର୍ ।”

“ଆଜ୍ଞା । ଭେରି ଗୁଡ଼୍ । ନାଇସ୍ ହାବିଙ୍ଗ୍ ।” ସାହେବଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟରୁ ବାହାରିଥିବା ପ୍ରଶଂସାର ଏହି କଥା ଦି’ପଦ ପୋଗଣ୍ଡ ବାବୁଙ୍କ ଆଶାକୁ ଅଶାୟର କରି ପକେଇଲା । ତାଙ୍କ ମନ ଭିତରର ସୈତାନ ଘୁମୁରି ଘୁମୁରି ଯେମିତି କହୁଥିଲା — ହଉ ରେ ସାହୁପୁଅ, ଏଥର କେମିତି ତେଲ ମାରି ପ୍ରମୋସନ୍ ନବୁ, ଦେଖିବା । ସାହେବ ଭିତରକୁ ଯାଉଯାଉ ଫେରି ଆସି କହିଲେ, “ତମେ ବୋଧେ ପ୍ରତିଦିନ ମର୍ଡ଼୍ସ୍ ଥ୍ରାକ୍ କର ?”

“ହଁ ସାର୍ ।”

“କାଲି ଏଇ ବସ୍ରେ ମ୍ୟାଡ଼ମ୍ ଆସିବେ । ତାକୁ ଟିକେ ହେଲପ କରିବ ?”

“ସାର୍ ।” ମୁଣ୍ଡକୁ ପେଣ୍ଡୁଲମ ପରି ବାଁ ଡାହାଣ ହଲେଇ ସେ ଇ.ଡି.

ବଙ୍ଗଳା ଛାଡ଼ିଲେ ।

ଘରେ ପହଞ୍ଚି ପହଞ୍ଚି ପତ୍ନୀ ପଚାରିଲେ, “କ୍ଷୀର ଆଣିନା କି ?”

ସତରେ ଭୁଲି ଯାଇଥିବା ପରି ସେ ଆକାଶରୁ ଛିଣ୍ଡି ପଡ଼ିଲେ ଯେମିତି ।

ପରଦିନ ମ୍ୟାଡ଼ମ୍ ଆସିଲେ । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଥିଲା ବନ୍ଧାବନ୍ଧି ହୋଇଥିବା ବେଣ୍ଟ ଓଜନିଆ ଗୋଟିଏ କାର୍ବୁନ, ବ୍ରିଫ୍‌କେଶ୍ ଓ ବ୍ୟାଗ୍ । ବ୍ୟାଗ୍‌ଟିକୁ ମ୍ୟାଡ଼ମ୍ ଧରିଲେ । ନଡ଼ିଆକତା ଦଉଡ଼ିରେ ବନ୍ଧା କାର୍ବୁନ ହାତରେ ଧରି ଏତେ ବାଟ ବୋହି ନେବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ପୋରଣ୍ଡ ବାବୁ ତାହା ମୁଣ୍ଡରେ ଥୋଇଲେ । ରକ୍ଷା, କିଟିମିଟି ଅନ୍ଧାର । କେହି ଦେଖି ପାରିବେନି । ମ୍ୟାଡ଼ମ୍ ବାକି ଦି’ଟା ଜିନିଷ ଧରି ମୋଟେ ଚାଲିପାରୁ ନ ଥା’ନ୍ତି । ତେଣୁ ଇଏ ବାଧ୍ୟ କରି ତାଙ୍କ ଠାରୁ ବ୍ରିଫ୍‌କେଶ୍ ନେଲେ ।

ବଙ୍ଗଳାରେ ପହଞ୍ଚି ମ୍ୟାଡ଼ମ୍ କହିଲେ, “ଆପଣଙ୍କ ନାଁ କ’ଣ ଟି ?”

“ପୋରଣ୍ଡ କୁଷ୍ମ ମିଶ୍ର । ମୁଁ କମର୍ସିଆଲ ସେକ୍ଟର- ଡ୍ଵାନ୍‌ରେ ହେଉ ଆସିଷାଃ ଅଛି, ମ୍ୟାଡ଼ମ୍ ।”

“ସାହୁ ବାବୁ ଯୋଉ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ, ସେଇଠି ତ ?”

“କୋଉ ସାହୁ, ମ୍ୟାଡ଼ମ୍ ? ଆମର ସେଠି ତିନି ଜଣ ସାହୁ ଅଛନ୍ତି ।”

“ଟିକେ ସାବନା ବର୍ଷ । ଡେଜା, ଚନ୍ଦା ଲୋକ । କଲୋନିର ପୂଜାପର୍ବ ଅର୍ଗାନାଇଜ୍ କରନ୍ତିନି ।”

ପୋରଣ୍ଡ ବାବୁଙ୍କ ଛାତି ଭିତରେ ଡିକି ପାହାର । କହିଲେ, “ତନ୍ତ୍ରମଣି ସାହୁ ।”

“ହଁ ହଁ । ସେଇ । ଭଲ ଲୋକଟିଏ । ଯେତେବେଳେ ଖବର ଦେଲେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଅଣ୍ଟା ଭିଡ଼ି ହାତର ହୋଇଯାଏ । ହଁ କ’ଣ କହୁଥିଲି କି, କାଲି ଆମ ମିଲି ଏଇ ବସ୍ରେ ଆସିବ । ଆପଣ ଟିକେ ତାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସିବେ ? ବମ୍ବେରୁ ଆସି ଭୁବନେଶ୍ୱର ପହଞ୍ଚିଲା । ଏବେ ତା ବାହାଘର ହବ । ଆମେ କାର୍ଡ ଆଉ ତା ଚାକିରି କଥାରେ ମୁଣ୍ଡ ପୂରେଇବା ? ସେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଆସିଥା’ନ୍ତା ଯେ

ହେଲେ ତା ମାମୁ ମାଇଁ ଆଉ ଦିନେ ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କଲେ । ଏ ମା, ବସ୍ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ଯେମିତି କିଟିମିଟିଆ ଅନ୍ଧାର ରହୁଛି ନା ଯିଏ ନାହିଁ ସିଏ ଡରିଯିବ । ଏ ଜାଗା ଏମିତି ଜାଣିଥିଲେ ଆମେ ମୋଟେ କଳିକତା ଛାଡ଼ି ଆସି ନ ଥା'ରୁ । ତାକୁ ଆଣିବାକୁ ଯାକୁ କହୁଛି ଯେ, ହେଲେ ଆପଣ ତ ଆମ ନିଜ ଲୋକ, ସେ କାହିଁ ଯିବେ ? ତାକୁ ଆପଣଙ୍କ କଥା କହି ଦିଅନ୍ତୁ ।”

“ହଁ ମ୍ୟାଡ଼ମ୍, ଆଉ କାହାର ଯିବା ଦରକାର ନାହିଁ । ମୁଁ ତ ସେଇଠିକି ଯାଉଛି । ଝିଅଟା ଆମର ଆସିବ । ଏତିକି କାମ କ'ଣ ମୁଁ କରି ପାରିବିନି ?”

ମିଳିକ ବାହାଘର ଯଦି ଏଇଠି ହୁଏ ? ଅନ୍ତତଃ ସାର୍ବଜନ ଗାଁଗଣ୍ଡାର ଯେତେ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ସମସ୍ତେ ତ ଏମତିକା ସକାଳୁଆ ବସ୍ରେ ହିଁ ଆସିବେ । କଟକ ଆଡୁ ଆସିବାକୁ ଆଉ କେତେବେଳେ ଏଠିକି ବସ୍ ନ ଥାଏ । ଅଥବା ଏ ସ୍ଥାନରେ କଦାପି ଏତେ ସକାଳୁ ଗିକ୍ସା ମିଳିବାର ନାହିଁ ।

ଜାଇରଗଡ଼ା ଆଗେ ହୁଏ କି ମଙ୍ଗନହାଣ୍ଡି ଆଗେ ବସେ, ପୋଗଣ୍ଡ ବାବୁଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ କ୍ରମସବୁ ଓଲମବିଲମ ହୋଇଗଲା । ଯାହାହେଉ, ଆସନ୍ତା କାଲି ମିସ୍ ମିଲି ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଆଣି ସଜସଜାମତ ତାଙ୍କ ବଙ୍ଗଳାରେ ପହଞ୍ଚାଇବା ପରେ ସେ ଆଉ ମର୍ଣ୍ଣିଓର୍କ କରିବେ କି ନା ସେଥିପାଇଁ ଏକ ଦୃଢ଼ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ସକାଶେ ନିଜ ଘର ସୋପା ଉପରେ ଫାଁ ଗାଳି ବସି ପଡ଼ିଲେ ।

ପତ୍ନୀ କହିଲେ, “ଆଜି ବି କ୍ଷୀର ଆଣିନ ନା ? ଗୋଟାଏ କଥା ବାରମ୍ବାର କେମିତି ଭୁଲିଯାଉଛ କେଜାଣି ? ତମକୁ ନେଇ ମୁଁ ଘର ଫସାର କେମିତି ଚଳେଇବି, ପ୍ରଭୁ ଜାଣନ୍ତି ।”

“ବୁଝିଲ, ଖରା ହେଲେ ଜଣା ପଡ଼େନି ସିନା, ଏଠି ସିମେଣ୍ଟ ତଷ୍ଟି ଯେମିତି ଉଡୁଛି - ଭାରୁଛି ଏଠି ମର୍ଣ୍ଣିଓର୍କ କରିବା ମୋଟେ ଭଲ ନୁହେଁ । ସକାଳୁ ଉଠି ଏଇ ଆମ ବାରିପଟେ ଭେରାଏ ନାତି କୁଦି ପକେଇଲେ ଚଳିବ । ଦେଲା, କପେ ତା ଦିଅ ।”

“ମଲା, କ୍ଷୀର ନାହିଁ ପରା ।”

□□ କର୍ପୋରେଟ୍ ଅଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଓରଫ ପହଲି ଦାଶ କିପରି ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବରେ ପରିଣତ ହେଲେ ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କ ଜୀବନୀ ବାସ୍ତବରେ ଅନୁଶୀଳନଯୋଗ୍ୟ । ପରିବାର କହିଲେ ଦୁଇ ପ୍ରାଣୀ । ଅତୀତର ବହୁ ବିପଜ୍ଜତା । ତାଙ୍କ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜୀବନର ସ୍ଥିତି ଯେମିତି ଉଜ୍ଜ୍ବଳମୟ ହେଲା ଅନେକଙ୍କ ପରି ଅତୀତକୁ ସେ ଅକ୍ଳେଶରେ ସଜଡ଼ାସଜଡ଼ି କରି କହି ପାରିଥା'ନ୍ତେ । ସେପରି ସେ କରି ନାହାଁନ୍ତି । ବରଂ ଏକ ନିଷ୍ପ୍ରହ ଉଦାର ସମ୍ମାନ ମନ ନେଇ ସେ ଆଗରୁ ଆହୁରି ଆଗକୁ ଚାଲୁଥା'ନ୍ତି ।

ଗୋଟିଏ ଝିଅ, ନିନି । ଯୁଗଧର୍ମ ଅନୁସାରେ ଷୋହଳ ପୂରିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ତା ବାହାଘର କରିଦେଲେ । ରମ୍ୟାଲେ ସାଇକେଲ, ଉପଶ୍ରେଷ୍ଠ ଘଷ୍ଟା, ସୁନା ବୋତାମ ପରି ଯୌତୁକ ଦେବା ପାଇଁ ସେ ନିଜଆତ୍ମ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ । ଭାଇଁର ରୂପ ଗୁଣ ତାଙ୍କ ମନକୁ ଢେର ପାଇଥିଲା । ପୁଅଟି ଆମ ନିନିକୁ ଠିକ ସାଜିବ । ଯାକ ଆଗ୍ରହ ବାରି ବର-ବାପା ହଜାରେ ଟଙ୍କା ବାଟଖର୍ଚ୍ଚ ପରି ନୂଆ ଏକ ଦାବି କରି ତାହା ନେବାକୁ ଅଡ଼ି ବସିଲେ ।

ଜାନିଯୌତୁକ କଥାବାର୍ତ୍ତାରେ ଏମିତି ଛୋଟମୋଟ ଅପ୍ରିୟତା ହୁଏ । ବାହାଘର ଭାଙ୍ଗି ଯାଏ । ମାତ୍ର ସେଇ ଭିତରେ ମନର ଡକ କୁଆଡୁ କୁଆଡୁକୁ ମାଡ଼ି ଯାଇଥାଏ । ଭାଇକୁ ଦେଖିଲା ପରେ ନିନି କୁଆଡ଼େ ଇଚ୍ଛା କଲା ଓ ବୋଉ କାନରେ ତା ମନକଥା ଯେମିତି ହେଲେ ବି ପକେଇ ଦେଲା । ନିନି ଇଚ୍ଛା ସାମ୍ନାରେ ଆଉ ହଜାରେ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ତାକୁ ଦୁଇ ଲାଗିଲା । ମନକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବା ଏଡ଼େ ସହଜ ହେଲାନି । ସେଥିପାଇଁ ସେ କେଉଁ ପିଢ଼ିର ପୁରୁଣା ନଡ଼ିଆ ବାରି ସମେତ ଖଣ୍ଡେ ଚାରି ଗୁଣ୍ଠିଆ ଜିଅ ବିକ୍ରି କରି ଦେଲେ ।

ଆଉ କିଏ ଅଛି ଯେ ? ଆମ ଅନ୍ତେ ଯାହା ଥିବ ସବୁ ତ ତା'ର ।

ଦୁର୍ଗାଗ୍ୟ, ବିବାହର ଦି ବର୍ଷ ଭିତରେ ଝିଅ ଆରପାରିକି ଚାଲିଗଲା । କିନ୍ତୁ ଫେଲ୍ । ରୋଗ ଜଣା ପଡ଼ିଲା ପରେ, ଖର୍ଚ୍ଚ ପରିମାଣ ଶୁଣି ଶାଶୁ-ଶ୍ୱଶୁର ଶଙ୍କିରଲେ । ଏତେ ଖର୍ଚ୍ଚାତ ଚିକିତ୍ସା କରି ପାରି ନ ଥିଲେ । ପହଲି ଦାସ ବି ସେତେବେଳେ ତତୋଽଧିକ ନିରୁପାୟ ଥିଲେ । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା କିଏ, ସିଏ କିଏ ? ସମସ୍ତେ ଯାହା କରନ୍ତି ସେମାନେ ସେଇଆ କଲେ । ମାନସିକ, ହୋମ, ଯଜ୍ଞ ଇତ୍ୟାଦି । ତେଣୁ ଆଖି ଆଗରେ ଶେରସ୍ତ ଭାରିଜା ଦିହେଁ ସୁନାପାତିଆ ଝିଅର ମରଣ ଦେଖିଛନ୍ତି । କି ଅସହାୟ ପିତୃତ୍ୱ ! ଏହିପରି ଆହୁରି ଅନେକ ଘଟଣା, ଆହୁରି ଅନେକ ଅବସାଦ । ଦାରିଦ୍ର୍ୟକୁ ଦିହେଁ ମନ କିଛି ଦେଖିଆ'ନ୍ତି । ଲୁହ ଜୋକି ଜୋକି ଚିହ୍ନିଛନ୍ତି । କୌଣସି କାହାଣୀ ବା ଉପନ୍ୟାସ ପଢ଼ି ନୁହେଁ ।

ପହଲି ଦାଶ ଯେ ଏକଦା ଗରିବ ଥିଲେ, ଏକଥା ଆଜି କଳନା କରିବା ପାଇଁ ଜଣକ ଆତ୍ମଜ ଯେତେ ଲମ୍ବ କଲେ ବି, ପାଇବା କଷ୍ଟ ।

ପାଠରୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଖୋଜି ପହଲି ଦାଶ ସଫଳ ହୋଇ ନ ଥିଲେ । ବି.ଏ. ପାଶ୍ କଲେ । ଚାକିରି ହେଲାନି । ଓକିଲାତି ପଢ଼ିଲେ । ଓକିଲ ବି ହୋଇ ପାରିଲେନି । ହୁଏତ କିଛି ସୁଯୋଗ ଥିଲା, ମାତ୍ର ରାଜନୀତିରେ ତାଙ୍କର ସୁହା ନ ଥିଲା । ଖେଳକୁଦ, ଭଲେଷ୍ଟରିପଣିଆରେ ବେଶ୍ ନାଁ ଅର୍ଜିଥିବା ଯୁବକଟିଏ ଭାବେ ସଚଳ ବାପାର ବିରଳୁ ବେପରୁଆ ଉଡ଼େଇ ଯୌବନରେ ନିଜ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ଯେଉଁ ଚିତ୍ର ଅନୁମାନ କରିଥିଲେ, ବାପା ଏବଂ ତାଙ୍କ ଧନ ଉଭୟ ଅପସରି ଗଲା ପରେ ସେ ଜୀବନର ଆକୁଆଳ ପଟଟିକୁ ଦେଖିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ । ବାପାଙ୍କ ଆଗରୁ ବୋଉ ଚାଲି ଯାଇଥିଲା । ସେ ଅଣନିଶ୍ୱାସ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ସବୁଠି ପ୍ରୟାସ ଓ ଅସଫଳତାର ଘନତତ୍ତ୍ୱର । ବାରମ୍ବାର ନିରାଶାର ଶିଢ଼ି ଚଢ଼ି ଓହ୍ଲେଇ ନିଜ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସବୁ ଫଳି ସେ ଗଣି ସାରିଥିଲେ ।

ବିଚିତ୍ର ସ୍ୱାଇଁ, ଓରଫ ବିଚିଆ ସୋଇଁ, ତାଙ୍କ ପିଲା ଦିନର ସାଙ୍ଗ । ପ୍ରାଇମେରି ସ୍କୁଲରୁ କଲେଜଯାଏ ଦିହେଁ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ପଢ଼ିଛନ୍ତି । ପ୍ରି-ୟୁନିଭର୍ସିଟି ଫର୍ପୁଷ୍ଟ ନ କରି ବିଚିଆ ପାଠ ଛାଡ଼ି ଦେଲା । ମାଲଟିଆଟେ ହଇ ପଛେ, ହ୍ୟା'ପର ରାଜନୀତିରେ ରୁଚି ଥିଲା । ସ୍କୁଲରେ ସେ ଗୋଟେ କାରନାମା ଦେଖେଇ ଥିଲା । ଦୁର୍ନୀତି

ଅଭିଯୋଗରେ ମ୍ୟାନେଜି କମିଟି ଇନ୍-ଚାର୍ଜ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କୁ ବାହାର କରି ଆଉ ଜଣେ ନୂଆ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟ୍ର ଆଣିଲା । ପୁରୁଣା ସାର୍ବଜନ କଥାରେ ବିଚିଆ ପିଲାଙ୍କ ଭିତରେ ମେଳି କରି ନୂଆ ସାର୍ବଜନ ଜଣେ କରେଇ ଦେଲାଣି । ସେ ପାଠ ଭଲ ପଢ଼ୁ ନ ଥିଲା । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ଫେଲ୍ ବି ହେଉ ନ ଥିଲା । ତାଙ୍କ ଗାଁରେ ଖୁର୍ଦ୍ଧାମେଲର ନିର୍ବାଚନ ହାରି ସେ କେମିତି କ'ଣ ପରେ ସରପଞ୍ଚରୁ ଚେୟାରମ୍ୟାନ ହୋଇ ଏମେଲେ ହୋଇଗଲା । ହବ ହବ କହି ମନ୍ତ୍ରୀ ବି ହେଲା ।

ସରପଞ୍ଚ ହବା ଆଗରୁ କହିଥିଲା ନଈରେ ଯେମିତି ହେଲେ ସେ ଗୋଟେ ନିଲାମ ଘାଟ କରିବ । ଆଠ ଦଶ ବର୍ଷ ମନ୍ତ୍ରୀ ରହିଲା । କିଛି କଲାଣି । ବରଂ କହିଲା କ'ଣ ନା ସେଠି ସେ ପୋଇ କରିବ । ହ୍ୟାପ ସେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ବି ନିଲାମ ଘାଟଟେ କରି ପାରିବନି । ଅଥଚ ବୋକା ଲୋକଗୁଡ଼ାକ ତାକୁ ସମର୍ଥନ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ତ ସିଏ ଉପରରୁ ଆଉରି ଉପରକୁ ଯାଉଛି ନା । ସେ କୁଆଡ଼େ ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ ଓ ଦେଶ ପାଇଁ ଯାହା ନାହିଁ ତାହା କରି ପାରୁଛି । ଦଳ ବଦଳେଇ ପାରୁଛି । ଯେତେବେଳେ ଇଚ୍ଛା ସେତେବେଳେ ସେ ପାର୍ଟି ଗଢ଼ି ଦେଉଛି, ଭାଙ୍ଗି ଦେଉଛି । କେତେ ନୂଆନୂଆ ଆଦର୍ଶ ତିଆରି କରି ପାରୁଛି । ପୁଣି ସେ ଆଦର୍ଶକୁ ଅଣ୍ଟାଖୋଳ ପରି କୁଡ଼ମୁଡ଼ କରି ଭାଙ୍ଗିବାର ତତୋଽଧିକ ଉପାୟ ନିମିଷେକେ ତିଆରି କରି ପକେଉଛି । ଅକସ୍ମାତ ନିରୋକ୍ତ ଦେଖାରେ ଏମିତି କଥାରୁ ଯାହା ପଚାରିଲେ ଶକାଟା କିଛି କହେନି । ଖାଲି ହସୁଥାଏ । ଦିହଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଘନିଷ୍ଟତା ବାହେଇ ରଖିଥିଲେ ପୁଣି ବିଚିତ୍ରଙ୍କ ଏତତ୍ ପରାକ୍ରମକୁ ସେ କଦର କରୁ ନ ଥିଲେ ।

ବିଜୟରେ ହେଉ ପଛେ, ପହଲିକ ବିଶ୍ୱାମହାନ ଜୟଯାତ୍ରାର ଯେଉଁ ପଟୁଆର ପରେ ପୁଅିବା ଦେଖିଲା, ତହିଁର ଆରମ୍ଭ ମୋଟେ ବର୍ଷ ଡିରିଶ ଖଣ୍ଡେ ହବ ।

ହିରଣ୍ମୟା ପତି । ପହଲି ଦାଶ, ବିଚିଆ ସୋଇଁମାନେ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଥିବା ବେଳେ ସେ ନବମରେ ପଢ଼ୁଥିଲେ । ପହଲି ପରେ ତାଙ୍କୁ ବାହା ହେଲେ । ହିରଣ୍ମୟାଙ୍କୁ ଯୁବତୀ ବେଳେ ଦେଖିଲେ ଯେକୌଣସି ପୁରୁଷ ଛାତି ଦୁଇକି ଇଠୁଥିଲା । ଭାଗ୍ୟରେ ଥିଲେ ସେମିତିକା ପୁରୁଷୀଙ୍କୁ ଲଗାତର ଦଣ୍ଡେ ପହଡ଼େ ଦେଖିବାକୁ ପୁରୋଗ ମିଳେ । ବାହାଘର ବେଳେ ପହଲି ଦାସ ଗଜା ଭେଣ୍ଡିଆ । ସେ ମନେମନେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା

କରିଥିଲେ, ଯେମିତି ହେଲେ ହିରଣ୍ମୟୀଙ୍କୁ ଖୁସିରେ ରଖିବେ । ବାସ୍ । ସେଇଠୁ ଭାଗ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ସାହା ହେଲା । ସେ ଧୂଳି ଉଡ଼େଇ ଆଗକୁ ଚାଲିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଆଉ ପଛେଇ ଅତୀତ ଆଡ଼େ ଅନେଇବାକୁ ଯେମିତି ପୁରସ୍ୱର୍ ମିଳିନି ।

ପୂର୍ବାକ୍ଷିକ ରାଜ୍ୟରେ ଅଣ୍ଡା ଉତ୍ପାଦନ ଓ ବିତରଣ ପରି କର୍ପୋରେଟ୍ ବିଜିନେସ୍‌ରେ ‘ପି ଏଣ୍ଡ ଏର୍’ ନାମକ ଯେଉଁ ଖ୍ୟାତ ଟ୍ରେଡ଼ମାର୍କ ଚାଲେ ତାହା ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଏଣ୍ଡ ହିରଣ୍ମୟୀ ଏହି ଦୁଇଟି ନାମର ସଂକ୍ଷିପ୍ତାକରଣ । ଏ କଥା କେହି ଜାଣନ୍ତିନି । ଆବଶ୍ୟକ ବି ନୁହେଁ ।

କେଉଁ ଯୁଗର କଥା । ଶାସନୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ । କୁକୁଡ଼ା ପାର୍ମ କରିବେ କି ନା, ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଭିତରେ ପ୍ରଥମେ ଡେର ମନ ଅମେଳ ହୋଇ ଥିଲା । ଆରମ୍ଭ କଲା ବେଳେ ପହଲି ଦାସ ହାଇଲ୍ ଲେଗହର୍ଷ ଜାତିର ଗୋଟିଏ ଗଞ୍ଜା ଓ ପାଞ୍ଚଟି ମାଲ ଏକାଥରେ ଆଣିଥିଲେ । ସୁନା ତୋଳା ଶହେ ଟଙ୍କା ଓ କଟକରୁ ହାଉଡ଼ା ରେଲ ଟିକଟ ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା ଆଠ ଅଣା ଥିବା ବଜାରରେ ସେଗୁଡ଼ିକର ଦାନ ଥିଲା ପଚାଶ ଟଙ୍କା । ସେଥିପାଇଁ ହିରଣ୍ମୟୀ ନିଜର ଗୋଟିଏ ମଣିପୁରୀ ସୁନାହାର ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଧା ପକେଇବାକୁ ଦେଇ ଥିଲେ ।

ବନ୍ଧାବନ୍ଧି କରି ସାରି ପହଲି କଲିକତା ବେପାରୀଙ୍କୁ ପଚାରିଥିଲେ, “ଏଥିରୁ ଲୁଆ ହେବେ ଟି ?”

“ଏ ଅଣ୍ଡା ସେ ଅଣ୍ଡା ନୁହେଁ ମ ।” ଦୋକାନୀ ଅଳ୍ପ ହସି ଗଞ୍ଜା ଆଡ଼କୁ ଅନେଇ ଦେଲା । ଯେମିତି ଶବ୍ଦରେ ନ କହି ସେ ଆଖିର ଇସାରାରେ କହୁଥାଏ, ଦେଖି ପାରୁନା କି ? ଦୋକାନୀ ଖାଲି କହିଲା ବୋଲି ନୁହେଁ, ପହଲି ଦାସ ସ୍ୱଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖୁଥା’ନ୍ତି । ବିକା ସଇଲେଣି, ସେଥିକି ନିନ୍ଦା ନାହିଁ । ମୁଁ ନଉଟି ସିନା ପୋଷିବା ପାଇଁ ନ ହେଲେ ଆଉ କିଏ ନେଇ ଥିଲେ ଯେ ଝୋଳ ନ କରିବ ତା’ର କୋଉ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଡି ? ସେଥିକି ପୁଣି ରୋମାନୁ ଦେଖ । ସବୁଗୁଡ଼ାକ ଗୋଟାଏ ଗଞ୍ଜା ସାଙ୍ଗରେ ଘଷିନେସି ହଉଛନ୍ତି । ‘କାର୍ଟୁ ବ୍ରହ୍ମ ପରିଯତେ ଯେତକ, କାହିଁ ନାହିଁ କନ୍ଦର୍ପ କଉତୁକ’ – ବଡ଼ପୁରୁଷଙ୍କ ଏଇ କଥାପଦକ ଟଙ୍କାକୁ ଶୋଳଣା ଠିକ ହୋ । ମନେମନେ ସେ ଗଞ୍ଜା ଉପରେ ବେଣି ଲୋଭେଇ ଥିଲେ ।

ବଡ଼ବଡ଼ ଜଣା ଓ ଖୋପ ଥିବା ଗୋଟିଏ ବାଉଁଶ ଝୁଡ଼ିରେ କୁକୁଡ଼ା ପଲ ଧରି ଗଡ଼ ଜିତିଲା ପରି ସେ ଫାଇରତାଉନରେ ଆସି କଟକରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ତାଙ୍କ ମନ କହୁଥାଏ, ହିରଣ୍ମୟା କୁକୁଡ଼ାମାନଙ୍କୁ ଦେଖୁ ଏବଂ ସର୍ବାଗ୍ରେ ଗଞ୍ଜାକୁ ଦେଖୁ ।

ସବୁ ମାଛ ଅଣ୍ଡା ଦେଲେ । କୁଡୁକେଇଲେ । ମାତ୍ର ବହୁ ଉଦ୍ୟମ ସତ୍ତ୍ୱେ ଗୋଟିଏ ବି ଚିଆଁ ବାହାରିଲେନି ସେଥିରୁ । ଦିହେଇ କଟକନା ଅଧାରୁ ଧୋଇ ହୋଇଗଲା ।

ହିରଣ୍ମୟା ବୁଝେଇ ଦେଲେ, “ମଲା, ବ୍ୟବସାୟ ବଢ଼େଇବାକୁ କ’ଣ ଅଣ୍ଡା ପୁଟି ଛୁଆ ବାହାରିବା ନିହାତି ଦରକାର ? କାର୍ଲ ଅକାରଣରେ ଅଣ୍ଡାଗୁଡ଼ା କାଞ୍ଜିଆ କରିବା ମ ? ଯିଏ ବେପାରୀ ତାକୁ ସବୁ ବେପାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।”

“ଛୁଆ ନ ହେଲେ ଅଣ୍ଡା ଆମର ହବ କ’ଣ ? ବେପାର ବଢ଼ିବ କେମିତି ? ଅଣ୍ଡା ବିକି କିଏ ବଡ଼ ବେପାରୀ ହେଲାଣି ?” ପହଲି ଦାସଙ୍କ ମୁହଁରେ ନିରାଶା ବାରି ହୋଇ ପଡୁଥାଏ ।

“ଛୁଆ ହେଲେ ବଡ଼ ହେବେ । ଖାଲି ମାଂସ ବିକିବ, ଭାବିବ ? କଥା କ’ଣ କି, ତୁମେ ବାରମ୍ବାର ଠକି ଯାଇଛ ତ । ସେଇଥିପାଇଁ ମନରୁ ଜିଦି ଛାଡୁନି । ମନ ବଦଳେଇ ଦିଅ । ଉପାୟ ଆପେଆପେ ଦେଖାଯିବ । ଆଶାର କେତେ ଡେଣା, କେତେ ଡାଲ । ନ ଅନେଇଲେ ଦେଖିବ କ’ଣ ?”

ଅଣ୍ଡାରେ ସମ୍ଭାବନା ମିଶାଇ ବିକ୍ରି କରାଯାଇ ପାରେ । ବଜାର ଦେଖି ସମ୍ଭାବନାର ରୂପ ବଦଳାଇବା ବା ପରେପରେ ଜଣେ ଦୋରସ୍ତ ଶିଳ୍ପପତି ପରି ବଜାରକୁ ଅପ୍ ତାଉନ୍ କରାଇବା ଇଚ୍ଛାଦି ପହଲି ଦାସଙ୍କ ନିଜସ୍ୱ ଆଇଡ଼ିଆ । ସେ ଭାବିଥିଲେ, କୌଣସି କାରଣରୁ ଯଦି ବଜାର ବିଗିଡ଼ି ଯାଏ, ମାଂସ ଗଲା । ପଚିବ ଗନ୍ଧ ହେବ । ବୁଦ୍ଧି ସହିତ ସହଯୋଗ କଲେ ଅଣ୍ଡା କିଛି ଦିନ ରହି ପାରେ ।

ଲୋକଙ୍କ ବୁଦ୍ଧି ? କିହୋ, ବିଚିଆ ସୋଇଁ ପରା ତା ପ୍ରମାଣ । ଲୋକେ ଯାହା ଦେଖି ପାରନ୍ତି ତାକୁ ନିଠେଇ ତନଖନ୍ତି । ଜାଣିଲେ, ଆହୁରି ଗହୀରେଇ ଉଣ୍ଡାଲନ୍ତି । ସମୁଦାୟ କଥାକୁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବେ ପଛେ, ଉଣ୍ଡାଳିବାର ନିଜ ଅଯୋଗ୍ୟପଣକୁ ମୋଟେ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଯାହା ଦେଖା ନ ଯାଏ ବା ଜଣା ନ ଥାଏ ତାକୁ ହିଁ

ବେଶି ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । ଏହି ତତ୍ତ୍ୱ ଅଣ୍ଡା ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ଏକ ଦିବ୍ୟ ପ୍ରତୀକ ହୋଇ ପାରେ । ଭିତରେ କ'ଣ ଅଛି କେହି ଦେଖି ପାରିବେନି ବା ଜାଣି ପାରିବେନି । ତେଣୁ ଲୋକେ ମାଂସ ଠାରୁ ଅଣ୍ଡାକୁ ଆଗେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବେ । ଏଗୁଡ଼ାକ ତାଙ୍କ ମନରେ ଛାଁ କୁ ଛାଁ ପଶିଗଲା ।

ସେହି ଦିନଠାରୁ ‘ପି ଏଣ୍ଡ ଏର୍’ କମ୍ପାନି ଅଣ୍ଡା ଜରିଆରେ ସମ୍ଭାବନା ବିକ୍ରି କରିଆସୁଛି । ବେଶ୍ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ଭାବେ ।

ପରେ ହେଲା କୋଲକତାରେ କର୍ପୋରେଟ୍ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ । ଦେଶର ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ଜାଗାରେ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରାର ଓ ଜୋନାଲ ଅଫିସ । ତିନି ଚାରି ବର୍ଷ ଭିତରେ ଘୋ ଘୋ ବେପାର । ବ୍ୟବସାୟ ବଢ଼ିବା ପରେ, ସିଇଓ ମିଷ୍ଟର ପ୍ରେଲ୍ ଦାସ (ପ୍ରହ୍ଲାଦଙ୍କ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ନାମ) କମ୍ପାନି ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଘୋଷଣା କରି କହିଥିଲେ : ଆମ କମ୍ପାନି ଅଣ୍ଡାରେ ଦେଶର ଜନଗଣଙ୍କ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ଆଶାମୁରୁପ ସମ୍ଭାବନା ବିକ୍ରି କରୁଛି । ଯେହେତୁ ଭାଗ୍ୟ ଓ କର୍ମ ଇତ୍ୟାଦି ଛାଡ଼ି ବିଶ୍ୱ ସହିତ ତାଳ ଦେବା ପାଇଁ ଭାରତୀୟ ମଣିଷ ସମ୍ଭାବନାର ଯୁଗରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ଯାଉଛି ସେଥିପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ବଜାର ସ୍ଥାପନ କରିବା ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସହ କମ୍ପାନି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଛି । “ଏହାକୁ କେହି ଯଦି ନକଲ କରନ୍ତି ସେ ଟ୍ରେଡ଼ମାର୍କ ଆଇନ ଅନୁସାରେ ଦଣ୍ଡିତ ହେବେ” । ଏମିତି ନାନା କଥା କହି ବଖାଣି କମ୍ପାନି ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ପେଟେଷ୍ଟ ବଜାରକୁ ଛାଡ଼ିଲା ।

ଏମିତି କି, ପି ଏଣ୍ଡ ଏର୍ ଭାରତର ପ୍ରଥମ କମ୍ପାନି ଯିଏ ତା ଡିଲିଭରୀମାନକୁ ପ୍ରଥମ ଡିଜିଟାଲ୍ ରିଷ୍ଟ୍ରେଟ ଦେଖେଇ ଥିଲା । ଗୋଟିଏ କାର୍ଟୁନ୍ ଅଣ୍ଡା ବିକିଲେ ଗୋଟିଏ ଘଣ୍ଟା ପୁି । କମ୍ପାନିର ଚକଚକିଆ ଜର୍ଲିଶ୍ ଟ୍ରୋଟରରେ କେତେ ପ୍ରକାର ଉଦ୍‌ଘୋଷଣା ।

ଭାଷାନ୍ତରିତ କରି ସଞ୍ଜିପୁରେ କହିଲେ ତାହା ପ୍ରାୟ ଏମିତି ହେବ : ଜଗତରେ ବିବର୍ତ୍ତନ ହୁଁ ସତ୍ୟ । ଆଦି କାଳରୁ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କଲେ ଆମେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପାରିବା ଯେ ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ ମଣିଷ ପାଇଁ ପ୍ରିୟ ହେଉ କି ନା, ଯିଏ ବୁଦ୍ଧିମାନ ସେ ସର୍ବଦା ଶ୍ରମକାତର । ଅତୀତରେ ଜ୍ଞାନ ସହିତ ଅର୍ଥର ଲୌକିକ ସଂପର୍କ ନ ଥିଲା । ସମୟ ବଦଳିଛି । ଜ୍ଞାନ ବିକ୍ରିଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରିଛି । ତାହା ସମାଜର ହିତରେ ମଧ୍ୟ ଲାଗୁଛି । ଜ୍ଞାନ ହିଁ ଶ୍ରମ ଏବଂ ଶ୍ରମିକ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ । ... ଶ୍ରମ ଏ ପୃଥିବୀରେ କଦାପି

ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପାଇ ନଥିଲା ବା ପାଇବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ନ ଥିବା ଚିକ୍ଷା ଖୋଜା ଯାଉଥିବା ପରି, ଶ୍ରମ ଏବଂ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସକାଶେ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ସେମିତି ଖୋଜା ଚାଲିଛି । ଥରେ ହାସଲ ହେଲେ ଆଉ ପ୍ରଗତି ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଚୋରି ଦ୍ଵାରା ଆମେ ଯଦି ଉତ୍ପାଦିତ ନ ହୁଅନ୍ତେ, ସାଧୁତାର ପୁଣ୍ୟସାରେ କି କାର୍ଯ୍ୟ ? ସମସ୍ତ ନର ନାରୀ ଯଦି ଯୌନାତରଣରେ ସତ୍ୟାଶ୍ରୟୀ ହୁଅନ୍ତେ, ରାମ ସୀତାଙ୍କ ମହିମା ବର୍ଣ୍ଣନା କାହିଁକି ଲୋଡ଼ା ହୁଅନ୍ତା ?

“ତେଣୁ ଯେଉଁ ଯୁଗ ଆସୁଛି ତହିଁରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ ଓ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ପୂର୍ବପ୍ରସ୍ତୁତି ଆବଶ୍ୟକ । ଜ୍ଞାନ ଆଉ କଦାପି ଇଶ୍ଵରଦତ୍ତ ହୋଇ ରହି ପାରିବ ନାହିଁ । ଜ୍ଞାନ ପାଖରେ ବରଂ ଇଶ୍ଵର ବନ୍ଦୀ ପଡ଼ିବେ । ଶ୍ରମକୁ ଆଶ୍ରା କରି ବଞ୍ଚୁଥିବା ମଣିଷ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଇଚ୍ଛୁକ । ଆମ କମ୍ପାନିର ସଫଳ ଓ ଅଭିନବ ଅନ୍ୱେଷଣ ହେଲା — ଆମେ ଆପଣଙ୍କୁ ଇଚ୍ଛୁକତାରୁ ଉତ୍ତୁକ ନେବୁ । ଆପଣ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଅତିମାନବ ହୋଇ ପାରିବେ ।”

ଆରମ୍ଭ ବେଳେ ଯି ଏଣ୍ଡ ଏବଂ କମ୍ପାନି ନିଜ ଅଣ୍ଡା ବିଷୟରେ କିପରି ପ୍ରଚାର କରୁଥିଲା ? ନମୁନା କେତୋଟି ଶୁଣିବା ।

: ଆମ କମ୍ପାନି ଏବଂ ଲକ୍ଷ୍ମନର ‘ଲ୍ୟାରି ଏଣ୍ଡ ହାର୍ପିକ୍ସ’ର ମିଳିତ କ୍ରୋମୋଜମ୍ ଗବେଷଣା ଯୋଗୁ ଯେଉଁ ଅତ୍ୟୁତପୂର୍ବ ସଫଳତା ମିଳିଛି ତାହା ଭାରତୀୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ଆମେ ବନ୍ଧପରିକର । ଏହାକୁ କେହି ସାଧାରଣ ଅଣ୍ଡା ବୋଲି ଭାବିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଅଣ୍ଡା ପରି ଏକ ଜୈବ ସତ୍ତା ଜରିଆରେ ଜୀବନ ଓ ପ୍ରତିକାର ସୃଷ୍ଟିର ନାନାଦି ପ୍ରକ୍ରିୟା ମଣିଷ ପାଖକୁ ଏତଦ୍ଵାରା ଟ୍ରାନ୍ସଫର ହେଉଛି ।

: ପ୍ରତିଦିନ କାଷ୍ଠାରେ ସ୍ଵାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଦିନକୁ ଗୋଟିଏଲେଖା ପେଟେଣ୍ଡ ନମ୍ବର ଏତେ ଅଣ୍ଡା ଲଗାତର ଦି ବର୍ଷ ସେବନ କଲେ ଅପୁତ୍ରିକ ନାରୀ ପୁତ୍ରବତୀ ହେବ । ମାସକର ଆଡ଼ଭାନ୍ସ ଦେଲେ ଦୁଇ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କୁ ରିନିଉଏବଲ୍ କାର୍ଡ ମିଳିବ । ଆପଣଙ୍କର ସେହି ଅନାଗତ ସନ୍ତାନ ପାଇଁ ଆମ କମ୍ପାନି ତରଫରୁ କୋଡ଼ିଏ ହଜାର ଟଙ୍କା ଶିକ୍ଷା ବିମା । ପ୍ରଯୋଜାଲ୍ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଓ ‘ଲ୍ୟାରି ଏଣ୍ଡ ହାର୍ପିକ୍ସ’ର ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ଆମ କାର୍ଡରେ ଯୋଡ଼ା ହୋଇ ରହିଛି ।

: ଗୋରୀ ନୁହେଁ ବୋଲି ବାହା ବଜାରରେ ଝିଅ ବାସନ୍ତ ହେଉଛି । ପାଖପଡ଼ିଆ ଉଲ୍ଲୁଗୁଣା ଦେଉଥିବେ । କେତେ ଗପ ଉଠାଉଥିବେ । ଝିଅ ଦେଖିବା ନାଁରେ ଦଳଦଳ ଲୋକ ଆସୁଥିବେ । ଅରକୁ ଆପଣଙ୍କର ଶହେ ଦି ଶହ ଖର୍ଚ୍ଚ । ପ୍ରତି ଅର ଝିଅ ଶକ୍ତି ଯାଉଥିବ ଓ ମା' ମଜ୍ଜାକୁ ଡାକୁଥିବ । ହେଲେ ମଧୁସୂ ଆଉ ଫେରେ ନାହିଁ । କାହିଁକାହିଁ ଝିଅର ଆଖି ପୁଲିଯାଏ ଏବଂ ଆପଣ ଶୁଖିଶୁଖି କଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ନିରାଶ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଉପାୟ ଅଛି । ଝିଅକୁ ଆମ କମ୍ପାନିର ଏତେ ନମ୍ବର ଅଣ୍ଟା ଦିନ୍ ଗୋଟିଏଲେଖା ଖାଇବାକୁ ଦିଅନ୍ତୁ । ତାହା ହିନ୍ଦୁ ଭାଦ୍ରପଦରୁ ଆରମ୍ଭ ହେଉ । ପାଲଗୁନ ବେଳକୁ ଯଦି ବାହାଘର ପାଇଁ ମଧୁସୂଙ୍କ ଭିଡ଼ ନ ଲାଗେ କମ୍ପାନି ଆପଣଙ୍କର ସମୁଦାୟ ଖର୍ଚ୍ଚ ଫେରାଇ ଦେବାକୁ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦେଉଛି ।

: ଲାଗିତେ ଲାଗିତେ ପିଲାଟି ମ୍ୟାଟ୍ରିକ୍ ପାଶ୍ କରି ପାରୁ ନାହିଁ । ଆପଣ ଭାବୁଛନ୍ତି କ'ଣ ନା ପିଲା ପାଠ ପଢ଼ୁନି । ରାଗୁଛନ୍ତି । ତା'ର କ'ଣ ପାଶ୍ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନ ଥିବ କି ? କିନ୍ତୁ ବନ୍ଦିର ପାଠ ତା ମନ ଭିତରକୁ ଯାଉ ନାହିଁ । ତାହା ସେ ଖାତାରେ ଲେଖିବ କେମିତି ? ପିଲା ଏକଥା ଆପଣଙ୍କୁ ବୁଝେଇ ପାରୁନି । ଦୋଷ ତା'ର ନୁହେଁ; ତା ବ୍ରେନ୍‌ର । ରାତିରେ ଶୋଇବା ପୂର୍ବରୁ ଦିନ୍ ଗୋଟିଏଲେଖା ଆମ କମ୍ପାନିର ପେଟେଷ୍ଟ ନମ୍ବର ଏତେ ହାପ୍‌ବଏଲ୍ ଅଣ୍ଟା ଓ କପେ ଉଷୁମ କ୍ଷୀର ତାକୁ ଦିଅନ୍ତୁ । ଅଣ୍ଟା କିପରି ହାପ୍‌ବଏଲ୍ ହେବ ତହିଁର ସହଜ ଉପାୟ କମ୍ପାନି ଡେମନ୍‌ଷ୍ଟ୍ରେଟର ଯାଇ ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ଶିଖାଇ ଆସିବେ ।

ସ୍ବାମୀ ଯଦି ପର-ସ୍ତ୍ରୀ ଗମନ କରୁଥା'ନ୍ତି ତାଙ୍କୁ କିପରି ଅପଥରୁ ଫେରାଇ ଆଣା ଯାଇ ପାରିବ; ମଦ ପିଇ ବରବାଦ୍ ହେଉଥିବା ପୁରୁଷକୁ କିପରି ମଦ-ମୁକ୍ତ କରାଯାଇ ପାରିବ; ତନ୍ଦ୍ରା ମୁଣ୍ଡରେ କିପରି ନୂଆ କେଶ ଉଠିବ — ଏହିପରି ଅସାଧ୍ୟ ଉପଚାର ବା ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ଯେ କେବଳ ଅଣ୍ଟା ଦ୍ଵାରା ହୋଇ ପାରିବ, ସେଥିପାଇଁ ପି ଏଣ୍ଡ୍ ଏବଂ କମ୍ପାନିର ପ୍ରଚାର କୌଶଳ ବାସ୍ତବିକ ବିରଳ ଥିଲା ।

ତହିଁରେ ପୁଣି କମ୍ପାନି ତରଫରୁ ଦୃଢ଼ ଭାବେ ଘୋଷଣା କରା ଯାଇଥିଲା ଯେ — ଆମ ଅଣ୍ଟା ଆମିଷ ନୁହେଁ । କାରଣ ଏହାକୁ ଔଷଧ ପାଇଁ କେବଳ ଏକ ଜୈବ ମାଧ୍ୟମ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଛି ଏବଂ ଏଥିରୁ କୁଆ ହେବାର ନ ଥାଏ । କୌଣସି ଚିଥି କି ବାର ପାଇଁ ଏହା ବର୍ଜ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ଏହାର ସେବନରେ

କୌଣସି କଟକଣା ନାହିଁ ବୋଲି ପରମପୂଜ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଲ ଜଗନ୍ନାଥରୁ ବାବା ଶ୍ରୀ ହୃଦୟତାନନ୍ଦ ସରସ୍ୱତୀଙ୍କ ‘ସାହିତ୍ୟ ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟା’ ପୁସ୍ତକର ୮୭ ଏବଂ ୧୦୩ ପୃଷ୍ଠା ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ।

ଲୋକେ ସମ୍ଭବତଃ ଉପକାର ପାଇଥିଲେ । ‘ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଗ୍ରାହକ ଆମର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରଚାରକ’ ବା ଏହିପରି ନାନା ସ୍ଥୋତ୍ରାନ୍ତ-ବିଜ୍ଞାପନରେ କମ୍ପାନି ଲକ୍ଷଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଥିଲା । ଛୋଟବଡ଼ ସହରରେ ‘ପି ଏସ୍ ଏଚ୍ କୁବ’ ଗଢ଼ି ଉଠିଲା । କମ୍ପାନି ଅଣ୍ଡାରୁ ଉପକାର ପାଇଥିବା ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁମାନେ କମ୍ପାନି ନାଁ ଖୋଦେଇ ସୁନା ରୂପାର ଅଣ୍ଡା ତିଆରି କରି ଧୂପ ଚନ୍ଦନ ଦେଇ ତାକୁ ଠାକୁର ଠାକୁରାଣୀ ପରି ପୂଜା କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ମିଷ୍ଟର ପ୍ରେଲ୍ ଦାସ ସେଥିଯୋଗୁ ଆଦୌ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେନି । କମ୍ପାନିର ଚିଫ୍ ଜେନେରାଲ ମ୍ୟାନେଜର, କମର୍ସ ଏଣ୍ଡ ସପ୍ଲାଇ ସ୍ୱାକ୍ଷରରେ ଏକ ବିଜ୍ଞାପନ ବଡ଼ ବଡ଼ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ଓ ମ୍ୟାଗାଜିନ୍‌ରେ ପ୍ରକାଶ କରି ଦିଆଗଲା । “ଆମ ଅଣ୍ଡାର ଲୋକପ୍ରିୟତାରେ ଆପଣଙ୍କ ସହଯୋଗ ପାଇଁ ଆମେ କୃତଜ୍ଞ । ଯୋଗାଣ ବଢ଼େଇବା ସମ୍ଭବ ହେଉ ନ ଥିବାରୁ ଏଜେଣ୍ଟମାନେ ନୂଆ ଅର୍ଡର ଗ୍ରହଣ ନ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ । କେତୋଟି ଫାର୍ମର ଆଧୁନିକୀକରଣ ପରେ ସମଗ୍ର ଦେଶବାସୀଙ୍କ ପାଇଁ ବିସ୍ତାରିତ ସେବା ଯୋଗାଇବାକୁ ଆମେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଉଛୁ । ଚଳିତ ଯୋଗାଣ ଯେପରି ବ୍ୟାହତ ନ ହୁଏ ସେଥିପାଇଁ ଆମେ ଯଥାସାଧ୍ୟ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛୁ । ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ଅସୁବିଧା ପାଇଁ ଆମେ ଦୁଃଖିତ ।”

ଏତିକିରେ ଦେଶ ସାରା ଯିଏ ଯୋଉଠି ଉଠୁଥିଲେ ସବୁ ପ୍ରତିଯୋଗୀ ବଜାରରୁ ସଫା । ଭାରତୀୟ ଅଭ୍ୟାସ ଅନୁସାରେ ଏଜେଣ୍ଟମାନେ ଚଟାପଟ ଦୋଳମରୀ କାର୍ତ୍ତ କରି କଳାବଜାରି ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଲେ । ପ୍ରତିଯୋଗୀଙ୍କ ଅଣ୍ଡାକୁ ଆକ୍ଷେପ କରି ଏଜେଣ୍ଟ-ଦୋକାନୀମାନେ କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ : ଆମଲେଟ୍ ପାଇଁ ଅଣ୍ଡା ଏଠି ମିଳେନି !

ଏ ଆୟୋଜନରୁ ବେଶ୍ ଜଣା ପଡୁଥାଏ ଯେ ପ୍ରହୁଦ ଦାସ ଏବଂ ପତ୍ନୀ ହିରଣ୍ମୟୀ ଦେବୀ ସଫଳତାକୁ କଦାପି ପଇସାରେ ମାପୁ ନ ଥିଲେ । ଉସ୍ତ କେବେ ଛଣ୍ଡାର ସହିତ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରେନି ଏହିପରି ଆବେଶଯୁକ୍ତ ମନ ସହ ଦୁଇ ପ୍ରାଣୀ ପାରସ୍ପରିକ ଆଦରରେ ବଞ୍ଚି ଥା’ନ୍ତି କେବଳ । ଏପରି ଅବସ୍ଥା, ଯେଉଁଠି ଆଶା କିଛି

ଆଲୋକ ଦେଖେଇ ପାରେନି ବା ନିରାଶା ଅନ୍ଧାରରେ ବି ଦୃବେଇ ପାରେନି । ବେଳେବେଳେ ସଂଗଠନ ଏମିତି ସ୍ତରରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଏ ଯେଉଁଠି ସ୍ତମ୍ଭା ବି ନିଜର ସରା ହଜାଇ ବସେ । ଉପାୟ ଓ ଶୃଙ୍ଖଳାଗୁଡ଼ିକ ନିଜ ସୁରକ୍ଷା ଓ ସମୃଦ୍ଧିର ମାର୍ଗ ନିଜେ ହିଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରୁଥା'ନ୍ତି । ସ୍ତମ୍ଭା ସୁଅ ମୁହଁରେ ପଡ଼ିବିଏ ପରି ନିଜ ସୃଷ୍ଟିର ବେଗରେ ଭାସି ପାରେ କେବଳ । ସୁଅକୁ ଅଟକାଇ ପାରେନା କିମ୍ବା ନିଜର ଗତିକୁ ମଧ୍ୟ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରି ପାରେନା । ପ୍ରତିଷ୍ଠାନର ପ୍ରଚାର ଭିତରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ବ୍ୟକ୍ତି ଜଣକ ନିଜର ପଟୋ ଖଣ୍ଡିଏ ହସ୍ତାନ୍ତର କରି ନିଃଶବ୍ଦରେ ନିଜେ ହଜିବାକୁ ଉଚିତ ମନେ କରେ ।

ବେଳେବେଳେ ଏକାନ୍ତରେ ସ୍ବାମୀ - ସ୍ତ୍ରୀ ଜୀବନର ହିସାବ ନିକାଶ କରନ୍ତି । ଥରେ ହିରଣ୍ମୟୀ ପଚାରିଲେ, “ସତ କହିଲ, ଆମେ ଇଏ କି ଜୀବନଟେ ବଞ୍ଚିଛୁ ?”

ପହଲି ଦାସ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ବାସ ଛଡ଼ା କିଛି ଉତ୍ତର ଦେଇ ନ ଥିଲେ ।

“ଆମେ ଧର୍ମ କରିରୁ ନା ପାପ କରିରୁ ?”

କଡ଼ା ଜର୍ଦ୍ଦୀ ମିଶା ଛେପ ଚଷ୍ମରେ ଲାଗୁଥିବା ପରି ଅସହାୟ ବାସ୍ତବତାରେ ପହଲି ଦାସ ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତରକୁ ମଧ୍ୟ ଢେଙ୍କି ଦେଲେ ।

“ଆମ ନିଜି ଯଦି ବଞ୍ଚିଥା'ନ୍ତା ?”

ବାରି ହେଲା ପରି ପହଲି ଦାସ ଏବେ ଉଞ୍ଚା ସ୍ତରରେ ହସିଲେ । “ସେଇ ଦିନଟି ମନେ ଅଛି - ତମେ ମତେ ଛୋଟିଆ ଆଶାର କିରଣଟିକେ ଦେଖେଇ ଥିଲ ? ମୁଁ ମନକୁ ଭୁଲେଇ ଦେଲି । ନିଜିର ମୁହଁ ଭୁଲି ନ ପାରିଥିଲେ କୁକୁଡ଼ା କେମିତି ଆସି ଥା'ନ୍ତେ ? ନିଜିର ଚିକିତ୍ସା ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ନିଜକୁ ଅସମର୍ଥ ଅନୁଭବ କଲାବେଳେ ଏତେ ଗରିବ ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ବୋଲି ଆମେ ଦିହେଁ ବହୁତ ଭାବି ନ ଥିଲେ କି ? ଧନୀ ହେଲୁ ଯେ, କିନ୍ତୁ ଆମ ନିଜି ଆଉ ନ ଥିଲା । ସମୟର ନିଜ ନିଜ ଖୋପରେ ଥିବା ଧନ ବା ନିଜି - କେହି କାହାରିକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ପାରିଲେନି । ଖାଲି ନିଜି ମୁହଁ ଆମେ ଭୁଲିଲୁ । ଚିଆଁ ଦେଖିବା ଲୋଭ ବି ଛାଡ଼ି ହେଇଗଲା । ଏବେ କୁହ, ନ ହେଲେ ଅଣ୍ଟା କମର୍ସିଆଲ୍ ହୋଇ ଥା'ନ୍ତା କେମିତି ? ବୁଝିଲ, ଲୋକେ ଦୁଃଖ ବଦଳରେ ସୁଖ ଚାହାଁନ୍ତି କି ? ସୁଖ କ'ଣ ଜାଣି ଥିଲେ ତ ? ଅବସ୍ଥାର କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ସୁଖ ବୋଲି

ଭାବି ନିଅନ୍ତି । ମଣିଷ ସମୁଦାୟ ଦୁଇଟି କଥା ଶିଖିଛି । ଦୁ ଆତ୍ମକଷ୍ଟ ଉଭୟ ଯେନ୍
ଏଣ୍ ପୂଜକର । ବୁଝିଲ ଗୋ ସୁନ୍ଦରୀ ପତ୍ନୀ ? ମନଟା ଟିକେ ରୋମାଞ୍ଚିକ ଲାଗୁଛି” ।

“ମୁଁ ଜାଣିଛି, ମୋ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ତମେ ଦେଇ ପାରିବନି । ହସିଲ ଯେ
ସତ, ତାହା ହସ ନ ଥିଲା । ମୁଁ ତମର । ତମକୁ ଚିହ୍ନିଚିହ୍ନି ବୁଝା ହେଲିଣି । କ’ଣ ଜାଣି
ପାରିବନି - ମସଲ୍ ହସ କେମିତି ଦେଖାଯାଏ ଆଉ ମନ ହସ କେମିତି ଲାଗେ ?
ଜାଡ଼ । ହେଲେ ତୁମ ମୁହଁରୁ ଏତେ ଗମ୍ଭୀର କଥା ଶୁଣିବାକୁ ମତେ ଭର ଲାଗୁଛି ।
ଟିକେ ହସ ନା । ପୋଡ଼ା କୁଇ ତରୁ ମଡ଼ାଟାକୁ ମୁଁ କାହିଁକି ଉଖାରୁ ଥିଲି କେଜାଣି ।”
ହିରଣ୍ମୟୀ ସତକୁ ସତ ଆବାକାବା ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ ।

“ତମର ବିଚିଆ ସୋଇଁ କଥା ମନେ ପଡ଼ୁଛି ?”

“ମଲା, ଏଇ ସାତ ଆଠ ଦିନ ତଳେ ଫୋନ୍ କରିଥିଲେ ପରା । କହୁଥିଲେ
କ’ଣ ତାଙ୍କ ଦଳରେ କ’ଣ ଗୋଟେ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଚାଲିଛି ।”

“ସେ ଶକାଟାର ସବୁବେଳେ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଚାଲିଥାଏ । ଯୋଉ ଦିନ ରଥୀ
ନନ୍ଦ ଠାରୁ ଖୁର୍ତ୍ତ ମେୟର ନିର୍ବାଚନ ହାରିଲା, ସେଇ ଦିନ ସେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଥିଲା -
ଲୋକଙ୍କୁ ଖୁସି କରିବ ଓ ତା ବଦଳରେ ସଫଳ ହେବ । ସେ ଠିକ୍ ସେଇଆ କରୁଛି ।
ମୁଁ ବେଖାତିରି କଲେ ବି ଶକାଟାକୁ ମନେମନେ ସେଇଦିନୁ ଗୁରୁ କରିଥିଲି ଯେ ।”

ହିରଣ୍ମୟୀ ଦେଖିଲେ, କଥା ତଥାପି ବାଟ ଛାଡ଼ୁନି । ସେ କାହିଁ ପକେଇଲେ ।

ପହଲି ଦାସ ଚମକିଲା ପରି ପାଟି କରି ଉଠିଲେ । “ହେ...ଇ, ଟିକି
ଆଡ଼େ ଅନା । ଇରେ ଆମ ବିଚିଆ କ’ଣ କେନ୍ଦ୍ର ରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବାକୁ ଶପଥ ନେଇଛି ।
ସିଏ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଦି ଟିନି ଦିନ ତଳେ କଥା ହଉଥିଲା । କାହିଁ କିଛି କହୁ ନ ଥିଲା
ତ ? ଶକା ଏଥର ବୋଧେ ଲୋକଙ୍କୁ ଫୁଲଓଭର ତିଆରି କରିବା ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖେଇବ ।
ନଈରେ ଏଯାବତ୍ ନିଜାମପାଟଟେ ବି କରେଇ ପାରିନି ।”

୩୩ ବିଜୁବାବୁ ଗାଏବ

ଦିନ ବଢ଼ିଗୋଅଛି ମାଧବ ପକ୍ଷର ସ୍ତ୍ରୀ ଅଳକା ଫୋନ୍ କଲା ।

ଅଳକା ଆମର ସମ୍ପର୍କିୟା । ମାଧବ ପିଲାଦିନ ସାଙ୍ଗ । ଯୁବାକାଳରେ ଦୁହେଁ ଟିକେ ଭାବନାବରେ ଯୋଡ଼ିହୋଇଗଲେ । ଜାତି ଏକା ଦୁହେଁ । ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ଅବିବାହିତା ଝିଅ କୌଣସି ପୁରୁଷ ସହିତ ଗପ ହେଲେ ଚରିତ୍ର ମଜଲା ହୋଇ ଯାଉଥିଲା ଓ ତାହାକୁ ଗର୍ହିତ ପାପ ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଉଥିଲା ସେଇ କାଳରେ ମାଧବ ଜିଦି କଲା, ସେ ଅଳକାକୁ ବାହା ହବ । ଏଥିପାଇଁ ଆମ ନିପଟ ତଳହଟିଆ ଇଲାକାରେ ବିପଦ ଯେ କେତେ ଘନଘୋର ହୋଇପାରେ ଏହା ଜାଣି ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରେମର ଦୌରାନ୍ତ୍ୟ ପାଖରେ ଦୁହେଁ ପ୍ରାୟ ନାଚାର ଥିଲେ । ଗାଁ ବା ପରିବାରରେ କେହି ତ ରାଜି ହେଲେନି । ତେଣୁ ଚଣ୍ଡାମନ୍ଦିରରେ ଦୁହେଁ ବାହା ହେଲେ । କୌତୁକ ଦୋଷରୁ ଅପରର ପ୍ରେମରେ ଖୁସୀ ହୋଇ ମନ୍ଦିରରେ ସଂପନ୍ନ ହୋଇଥିବା ସେମାନଙ୍କ ବାହାଘରରେ ମୁଁ ସହଯୋଗୀ ହୋଇଥିଲି । ଦୋଷୀ ଛାଡ଼ି ଓ ସାକ୍ଷୀ ଦଣ୍ଡ ପାଇବା ନ୍ୟାୟରେ ମତେ ଅସଲ ଅପରାଧୀ ବୋଲି ବିଚାର କରାଗଲା ।

ତେଣେ ବର୍ଷ ଦି'ଟା ପୂରିନି, ଅଳକାର ବଡ଼ପୁଅ କଳିଙ୍ଗରାଜ ଜନ୍ମ ହେଲାବେଳକୁ ଆମ ପିଇସୀ ସୁମାଅପା ଏକାଏକା କଟକ ପଳେଇ ଆସିଲା । ତା'ପରେ ମାଧବ ଅଳକା ଅବାରିତ ଚାଲିଲେ ବୈଦନାଥ ପିଇସାଙ୍କ ଘରକୁ । ମାତ୍ର ମୋ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଘର କବାଟ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ।

ଅବଶ୍ୟ ଆମ ଭିତରେ ଓ ପରେ ପରେ ମାଧବ ଓ ଆମ ଦୁଇ ପରିବାର ଭିତରେ ଘନିଷ୍ଠତା ଆହୁରି ବଢ଼ିଗଲା । ଝରଣା ସହିତ ମୋ ବାହାଘର କରାଇବାର ପ୍ରମୁଖ ଦାୟିତ୍ବ ଅଳକା ନେଇଥିବା ଯୋଗୁ ଏବଂ ନିଜେ ଗଡ଼ ଜିତିଛି ପରି ଏକ ଧାରଣା ପାଇଁ ଆହୁରି ବଢ଼ିଗଲା ଅଳକାର ମାମୁଲତକାରିଆ ଲକ୍ଷଣ ।

ସ୍ବାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଦୁହେଁ ସରକାରୀ ଚାକିରିଆ । ଦୁଇ ପୁଅ । ସୁନ୍ଦର ପରିବାରଟିଏ । ପଦବୀ ଯୋଗୁ ଅନେକ ଯେମିତି ଚକ୍ଚକ୍ ଦେଖାଯା'ନ୍ତି, ଅଯୋଗ୍ୟ ମାଧବ କଦାପି ସେମିତି ଦେଖାଗଲା ନାହିଁ ବା ତା' ପରିବାର କେହି ବି ସେମିତି ନୁହଁନ୍ତି ।

ଯଦିଓ ଆମେ କେବେ ବି ଏକକାଳୀନ ଗୋଟିଏ ସହରରେ ବସବାସ କରିନାହିଁ ତଥାପି ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ସାମାଜିକ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ବାରମ୍ବାର ଦେଖା ହେଉଥାଏ ।

ଫୋନ୍‌ରେ ଅଜକା କହିଲା, “ତୁ କିଛି କରିବୁ ନା ନାହିଁ ? ରାତି ଆଉରି ପାହିନି, ଇଏ କ'ଣ ଗୋଟେ ସପନ ଦେଖୁଛନ୍ତି ଯେ ଗଭୀର ହଉଟେନି । ତୁ ତାହାର ଭୋଳକତାକୁ ଆପଣସିମେଣ୍ଟ ନେ । ମୁଁ ଯାକୁ ନେଇ ଯିବି । ଇଏ ସାଇକିଆଟ୍ରିକ୍ ପେସେଣ୍ଟ ହେଇ ସାରିଲେଣି । ମୋ ଫ'ସାର ଭାସିଗଲେ ତୋ'ର କ'ଣ ଯିବ କି ?”

“କାହିଁ ଏମିତି ନିଶ୍ଚୁର କଥାଗୁଡ଼ା କହୁଛୁ ମ ? କି ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖୁଛି କି ?”

“ତୁ ଯାକ ସାଙ୍ଗରେ କଥା ହ” କହି ସେ ମାଧବକୁ ଫୋନ୍ ଧରାଇଦେଲା । ମାଧବ ସ୍ବପ୍ନ କଥା କହିଲା । “ଏଥିରେ କିଛି ଭଲ ବା ମନ୍ଦ ଶବ୍ଦକୁ ନ ସଙ୍କେତ ଅଛି କି ?”

ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ସହିତ କୃତ୍ରିମ ଦେଖା କରିଥିବା ଏବଂ ତାଙ୍କ ଜୀବନାନ୍ତେ କେବଳ ସେଇ ନାଁଟି ସହିତ ସେ ଅତି ଭାବପ୍ରବଣ ଭାବେ ଜଡ଼ିତ ରହିଥିବା ସପକ୍ଷରେ କାରଣଟି ମଧ୍ୟ ତା'ପାଇଁ ସେତିକି ବଳଶାଳୀ । ସେଥିପାଇଁ କେହି ତାକୁ ଅଙ୍ଗା କଲେ ବି ତା'ର ହୋଇ ନ ଥାଏ କି ଭୋଲ ନ ଥାଏ । ନିଜ ଜୀବନର ଅନୁକୃତି ଯୋଗୁ ସେ ଭାବେ ଯେ ଯେହେତୁ ଭଗବାନ ନିଜେ କେଉଁଠାକୁ ଯାଇପାରନ୍ତିନି ତେଣୁ ସେ ମୋଟେ ଦୁଇଟି ରୂପରେ ମଣିଷ ପାଖରେ ଥା'ନ୍ତି ସବୁଠି, ସବୁବେଳେ ଓ ସବୁ ଭରସା ଦେଇ । ତା'ପାଇଁ ସେ ଦୁଇଟି ରୂପ ହେଲା ତା ବାପ-ବୋଉ ମିଶି ଜଣେ ଓ ଆଉ ଜଣକ, ବିଜୁବାବୁ । ବାପା-ବୋଉଙ୍କ ସହିତ ତା'ଜୀବନ ଏତେ ଦୀର୍ଘ ବା ଏତେ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ନ ଥିଲା ।

ବିଜୁବାବୁ । ମାଧବ ପାଇଁ ସେ କେବଳ ଜଣେ ଅପହଞ୍ଚ ମଣିଷ ନୁହଁନ୍ତି, ଦୂରତା ଯୋଗୁ ଭଗବାନଙ୍କ ପରି ପୂଜ୍ୟ । ତଥାପି ସେ ତାଙ୍କ ଦର୍ଶନ ପାଇଥିବାରୁ ନିଜକୁ

ଜଣେ ପୂଜ୍ୟ ଫର୍ସିକ ପରମହଂସ ବୋଲି ଭାବେ । ବାକି ଯେତେ ପବିତ୍ର ବା ଅପବିତ୍ର
ଏ ପୃଥିବୀରେ ରହିଲେ, ତା ବିଚାରରେ ସମସ୍ତେ ମଣିଷ । ଜଣେଅଥେ ଲୋକ
ଏମିତି ଭାବିଲେ ଖାସ୍ କିଛି ଅସୁବିଧା ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ । ମାତ୍ର ନିର୍ଭରଶୀଳ ଜନସମଷ୍ଟି
ଭିତରେ ମାଧବର ଏପରି ବିଚାର ଯୋଗୁ ପରିଣତିମାନ ଘଟୁଥିଲା । ସମସ୍ତେ ତାକୁ
ଭକ୍ତ ଅପେକ୍ଷା ବେଶି ପାଗଳ ବୋଲି କହିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ଅଳକା ଦୃଢ଼ଭାବେ ଜାଣେ ଯେ ତା'ସ୍ବାମୀ ପାଗଳ ନୁହଁନ୍ତି । ମାତ୍ର ସେ ଜାଣି
ପାରେନା ଯେ ଫସାରରେ ଆଉଆଉମାନଙ୍କ ପରି ସେ କାହିଁ ଚଳିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ।

ମାଧବ ପଣ୍ଡା ରାଜନୀତିର ଧାର ଧାରେ ନାହିଁ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନମାନୀୟ ପ୍ରକୃତିର
ହୋଇଥିବାରୁ ବିଭାଗରେ ତା'ର ପରିଚୟ ହେଲା, ସେ ଜଣେ ଅଯୋଗ୍ୟ ଅଫିସର ।
ତା'ସାଙ୍ଗ ବା କୁନିଅରମାନେ ଟିପ୍ପୁଜିନିୟର ପଦରେ ପହଞ୍ଚି ସାରିଲେଣି । ଇଏ
ଅବସର ନେବା ଆଗରୁ ଏକ୍ଜିକ୍ୟୁଟିଭ୍ ଜିନିୟର ହୋଇ ପାରିବ କି ନା ସନ୍ଦେହ ।

ସେ ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢୁଥିଲା । ଏକାଦିନେ ହଇଜାରେ ବାପା-ବୋଉ
ଚାଲିଗଲେ । କୋଉ ଯୁଗର କଥା । ବାପା କର୍ମାଣିଆ ବାହୁଣ । ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲି ହଜା
ଆଣିବା, ଅକାଳେସକାଳେ ଦୁଠକାମ କୁଟିଲେ ନୂଆ ଲୁଗା ଗାମୁଛା ଓ ସଞ୍ଜା ସହ
ପାଞ୍ଚ ଦଶଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ରୋଜଗାର କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ ତା'ବାପା, ଏବଂ ଯାବତ୍
ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସତ୍ତ୍ୱେ ପରିବାରର ଚଳଣିକୁ ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ଦେଖେଇ ପାରୁଥିବା ବୋଉକୁ ଗାଁ
ଲୋକେ ତା' ଆଖି ଆଗରେ ନୂଆନଈରେ ଭସେଇ ଦେଲେ ।

ସେଇ ଦିନ ସକାଳେ ବୋଉ ତା'ମୁହଁ ଆଡ଼େ ନିଅର ଆଖିରେ ଅନୋଉଥିଲା ।
କ'ଣ କହିବ କହିବ ହୋଇ କିଛି କହିପାରି ନ ଥିଲା । ବାପା ଗତ ରାତିରୁ ଚେତାହୀନ
ହୋଇ ପଡ଼ିରହିଥିଲେ । ଘଷିଭାଡ଼ି ଖାଲି କରି ତହିଁରେ କହ୍ନାକୋତରା ପକେଇ ବୋଉ
ନେଇ ବାପାକୁ ସେଠି ଶୁଆଇ ଦେଲା । ଦିନ ଦୁଇଟା ବି ସରିନି ସବୁ ଲୁଗାପଟା ଘରୁ
ସରିଗଲା । ବାପା ଶୋଇଥିଲେ ସୁଉଦୁ ସରିସରି ବନ୍ଧା ବାଉଁଶଭାଡ଼ି ଉପରେ ।
ତା'ପରେ ବୋଉ ନିଜେ ପଡ଼ିଗଲା । କତିରେ ଠିଆ ହେବାକୁ କେହି ନାହିଁ । ମାଧବର
ସାହସ ହଜି ଯାଇଥିଲା । ମାତ୍ର ସେ କାନ୍ଦି ପାରୁ ନ ଥିଲା । ଆହା ପଦ କହିବାକୁ
କେହି ନଥିଲେ ଜଣେ କାନ୍ଦିବ ବା କାହିଁକି ?

ତା' ବାପାଙ୍କ ଠାରୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସତର ଦିନେ ର-୦ କ୍ରିୟାକର୍ମ ସାରିଥିଲେ ।

ବାପା-ମା ଛେଇଁ ଗାଧବ ସେଇ ବୟସରେ ଓ ସେ ବେଳର ଅସ୍ଥିର ମାନସିକତାରେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ଜୀବନର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇ ପାରିଥିଲା । ମୂଳ ଲାଗିବା ବୟସ ତା'ର ହୋଇ ନଥାଏ । ତଥାପି, ସେ ମୂଳ ଲାଗି ପାରିବ କି ? ତାକୁ ବା ସେଥିପାଇଁ ଡାକିବ କିଏ ? ବ୍ରାହ୍ମଣ ପିଲା । ପଦାକୁ ଯାଇ ମୂଳ ଲାଗିଲେ କୁଳକୁଟୁମ୍ବକୁ ଲାଜ । ବରଂ ତାକୁ ସେତେବେଳେ ବେଶି ସମ୍ଭବ ଲାଗିଥିଲା ଯେ ଦେଉଳଙ୍କ ଯେଉଁ ତିନୋଟି ରାଜ ଅଛନ୍ତି ତାହା ସେ ଜରି ପାରିବ । ବୋଲହାକ କରିବ । ଦେଠେଇ ବି ତାକୁ ହତାହର କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେତେବେଳକୁ ସେ ବହୁ ହୋଇ ନଥିଲା । ଦେଉଳଙ୍କ ପୁଅ ସୁନିଆ ବହୁ ହେଲା ବେଳେ ଦେଉଳ ହୁଏତ ତାକୁ ଦୟା କରି ପାରନ୍ତି । ତା'ପରେ ସେ ବାପାର କର୍ମାଣ୍ଡିଆ କାମ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବ ।

ତା'ର ସବୁ ଭାବନା କେମିତି କେଜାଣି ଓଲଟପାଲଟ ହୋଇଗଲା । ଦେଉଳ ଓ ଶଙ୍କରାଜାଙ୍କ ସହିତ ସେ ନୂଆନରୁ ଦକ୍ଷକାମ ସାରି ଫେରୁଥିଲା । ହାଇଡ୍ରୋ ତିଆରି ହୋଇ ନ ଥାଏ । ରାସ୍ତା ଥିଲା । ତାହା ପାରି ହେଲା ବେଳକୁ ସେମାନଙ୍କ ବାଟରେ ଗୋଟିଏ କାର ସେଇଠି ଅଟକିଲା । ସେଥିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିଲେ ବିକ୍ରବାବୁ ଓ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଭିଡିରିଆ ଗାଁର ପଦନ ସାଆନ୍ତିରା । ସାଆନ୍ତିରା ଅଞ୍ଚଳର ଜଣେ ନାମଜାଦା ଲୋକ । ବାପା ସାଙ୍ଗରେ ଦି ତିନି ଥର ମାଧବ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଦହିବୁଡ଼ା ଖାଇବାକୁ ଯାଇଛି । ଅଣାଏ ଲେଖା ବିଦାକି ଆଣି ବୋଉକୁ ଧରେଇ ଦେଇଛି । ସେ ବିକ୍ରବାବୁଙ୍କ ନାଁ ପଚାରିଥିଲା । ଦେଖୁ ନ ଥିଲା କେବେ ।

ମାଧବକୁ ଚିହ୍ନିଲେ ପରି ପଦନ ସାଆନ୍ତିରା ବିକ୍ରବାବୁଙ୍କୁ କହିଲେ, “ଆଜ୍ଞା, ଆମ ଗାଁ ମୁଷା ପଣ୍ଡା । ଚିତୋଇ ଅମେଲସା ଗୋଟିଏ ଦିନରେ ଗେରସ୍ତ ଲାଗିଲା ଦିହେଁ ଚାଲିଗଲେ । ଇଏ ତା'ପୁଅ ।”

ଦେଉଳଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ହାତ ଦେଖେଇ ବିକ୍ରବାବୁ ପଚାରିଲେ, “ଏ ଲୋକଟା କିଏ ?”

ଦେଉଳ ନାଜୁଲେଇ ହେଲେ । ଭୋ ଭୋ କାନ୍ଦିଲେ । କହିଲେ, “ବାବୁ, ମୁଷା ମୋ ସାନଭାଇ ।”

“କିରେ, ପଦନ ତମ ଅଞ୍ଚଳରେ କେତେ ଲୋକ ମଲେଣି, ହିସାବ ରଖୁ ?”

ପଦନ ସାଆଁଡରା କହିଲେ, “ପୂରା ହିସାବ ତ ଜାଣିନି । ଖାଲି ନଈରେ ଶହେରୁ ଅଧିକ ଶବ ଭାସି ଗଲେଣି । ପୋଡ଼ାପୋଡ଼ି ସମ୍ଭବ ହୁଏନି । ଦି ତିନିଟା ସରଜିଆ ଘର ଶବ ପୋଡ଼ା ହେଇଛି । ନ ହେଲେ ଆଜ୍ଞା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମା’ଗଙ୍ଗା ସାହା । ଆଜ୍ଞା ଏ ଟୋକା କଥା ନିଆରା । ଏଡ଼େ ବକଟେ ଛୁଆ, ତା’ର ଆଉ କେହି ନାହିଁ ।”

“କ’ଣ, ପଚାରୁ ?”

ମାଧବ ମୁଣ୍ଡ ବୁଜାରି ହିଁ ମାରିଲା । ତେଣିକି ସବୁ କଥା ଦଦେଇ କହିଲେ । ବିଜୁବାବୁ ମାଧବକୁ ଏକଦମ କତିକି ନେଇ ତା’ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ବୁଲେଇ ପଚାରିଲେ, “ପଚାରୁ ?”

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ସେ କିଛି କହି ପାରି ନ ଥିଲା ବା ସେଠାରେ ସେଥିପାଇଁ ଖାସ୍ ଅବକାଶ ନ ଥିଲା । ତା’ପରେ ସେ ପଦନ ସାଆଁଡରାଙ୍କୁ କେତେପ୍ରକାର ବରାଦ କଲେ ଏବଂ ମାଧବକୁ ‘ଡରିବୁନି ରେ, ପତିବୁ ପତିବୁ’ କହି ଚାଲିଗଲେ ।

ସେଇ କଥାପଦିକ ମାଧବ ପଣ୍ଡାର ଜୀବନକୁ ଓଲଟପାଲଟ କରି ଦେଇଥିଲା ।

ବାପା ମା’ଙ୍କ ବିନା ବି ତା’ ଚିତ୍ତାର ଏକ ଭୟାନକ ଭବିଷ୍ୟତ ସ୍ୱରୂପରେ କଟି ଯାଇଥିଲା । ଆମ ଅଞ୍ଚଳର ପଦନ ସାଆଁଡରା, କେଡ଼େ ଲୋକ । ସେ ମାଧବର ହେପାଜତ ନେଲେ । ଖାତା ବହିପତ୍ର, ଗଣେଷ ପୂଜା ଓ ସରସ୍ୱତୀ ପୂଜାରେ ନୂଆ ପେଷ୍ଟ ସାର୍ଟ କିଣି ଦିଅନ୍ତି । ପ୍ରତି ମାସରେ ସେ ଦଦେଇଙ୍କୁ ପାଞ୍ଚଦଶ ଦିଅନ୍ତି । ଦଦେଇ ଦେଠେଇ କୌଣସି କାମ ପାଇଁ ବରାଦ ନ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମାଧବ ଗାଈଗୋରୁ କଥା ବୁଝେ । ତା’ ଭାଗ୍ୟ ତାକୁ ଭାରି କାଲି କରୁଥାଏ । ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ପଚୁଥିବା କାରଣରୁ ପଦନ ସାଆଁଡରା ତାକୁ ଦେଉଥିବା ପାଠ ସରଞ୍ଜାମରୁ ସେ କେତେ ଜିନିଷ ସୁନିଆକୁ ଦେଉଥାଏ । ଭାବୁଥାଏ, ଦଦେଇ ବି କୋଉ ଏମିତି ଧନୀ କି ।

ସୁନିଆ ଓ ମାଧବ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ମାଟ୍ରିକ୍ ପାସ କଲେ । ସୁନିଆ ଥାର୍ଡ଼ ଡିଭିଜନ୍‌ରେ, ମାଧବ ଫାଷ୍ଟ ଡିଭିଜନ୍‌ରେ । ତା’ ଫାଷ୍ଟ ଡିଭିଜନ୍ ସକାଶେ ଅଞ୍ଚଳ ସାରା ଦୁଲ୍ଲୁକି ଉଠିଥିଲା ଯେମିତି । ସେତେବେଳେ ଚାକିରି କରିବାର ସବୁ ସୁବିଧା ଥିଲା । ଛ ଆଠ ମାସ ଭିତରେ ସୁନିଆ ଚାକିରି କଲା । ଏବେକୁ ସେ ବହୁତ ଧନୀ ।

କଟକ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ଓ ଗାଁରେ ସବୁଠି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କୋଠା । ନିଜେ ସରକାରୀ ଘରେ ରହି ସେ ଖାଲି ମାସକୁ ଆଠ ହଜାର ଟଙ୍କା ଘରଭଡ଼ା ପାଉଛି । ଗାଁରେ ପାଞ୍ଚ ପା' ପୈତୃକ ଜମି ଏବେ ହୋଇଛି ସତର ଏକର । ସେ ସବୁବେଳେ ମାଧିଆନାକୁ ବୋକା କହେ ଓ ଅଳକା ଭାଉଜ ବିରୁଦ୍ଧରେ ତା'ର ଅଭିଯୋଗ ହେଲା ଯେ ସେ ଅକାରଣରେ ପାଠ ଗୁଡ଼ାଏ ପଢ଼ିଛି । ଭେଣ୍ଟାକୁ ମେଣ୍ଟା ନ କରି ପାରିଲେ କି ସ୍ତ୍ରୀ ପଦ ହୋ ?

ମାଧବ ପାଷ୍ଟ ଡିଭିଜନ୍ ଯୋଗୁ ପଦନ ସାଥୀତରା କମ୍ ଭଲୁସିତ ହୋଇ ନ ଥିଲେ । ତାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ସେ କଟକ ଦୁଇସାପୁର କୋଠିକୁ ଚାଲିଲେ । ମାଧବ ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବସ୍ ଚଢ଼ିଲା । ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଧବଳ ଟଗର କଟକ ନଗର ଦେଖିଲା, ଟ୍ରେନ୍ ଦେଖିଲା ଏବଂ ଆଉଥରେ ଦେଖିଲା ବିଜୁବୁବୁକୁ । କୃତଜ୍ଞତା ଅନୁଭବ କରିବା ବୟସରେ ସେ ପହଞ୍ଚି ସାରିଥାଏ । ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ପାଦ ଛୁଇଁ ପ୍ରଣାମ କଲାବେଳେ ସାଥୀତରା କହିଲେ, “ଆଜ୍ଞା, ଏ ଟୋକା କଉଡି ଆଉ ପଢ଼ିବନି । ତାକୁ ଚାକିରି ଖଣ୍ଡେ କରେଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ପାଷ୍ଟ ଡିଭିଜନରେ ପାଶ୍ କରିଚି ।” ପଦନ ସାଥୀତରାଙ୍କ ଦମ୍ଭ ପାଣି ଫାଟିଗଲା ପରି ଓ ମାଧବ ନିଜେ କିଛି ବୁଝି ନ ପାରିବା ପରି ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଠାରୁ ଶକ୍ତ ଚଟକଣାଟିଏ ଖାଇଲା ।

“ଆବେ ର୍ୟାସ୍କେଲ୍, ଆର୍ଡ଼ ଡିଭିଜନ୍‌ରେ ପାଶ୍ କଲୁନି, ଚାକିରି କରିଥା'ନ୍ତୁ ।” କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ଯାହା ତାଙ୍କ ପାଟିରେ ପଶିଲା ସେ ବକିଗଲେ । ଏତେ କଥା ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ କେମିତି ଘଟିଗଲା ମାଧବ ପକ୍ଷା ବୁଝି ପାରିଲା ନାହିଁ । “ରେଭେନ୍ୟୁରେ ପଡ଼ । ପରେ ଜଞ୍ଜିନିୟରିଜ୍ ପଢ଼ିବୁ । ପଇସା ବ୍ୟବସ୍ଥା ମୁଁ କରିବି । ପଦନ, ତୁମେ ତାକୁ ମଝିରେ ମଝିରେ ତଦାରଖ କରିବ । କହିଲା କ'ଣ ନା, ଚାକିରି କରିବ । ଗେଟ୍‌ଆଉଟ୍ ।” ବିଜୁବାବୁ ଏତିକି କହିଲେ ଏବଂ ନିଜେ ଚାଲିଗଲେ ।

କୃତଜ୍ଞତାରେ ତା ଆଖିରୁ ଧାରଧାର ଲୁହ ବୋହି ଯାଉଥିଲା । ସାଥୀତରା ମାଧବକୁ ବୁଝେଇଲା ପରି କହିଲେ, “ବାବୁ ରାଗି ନାହାଁନ୍ତି ରେ ।” ତା' ପାଠ ଶେଷ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାସର ପ୍ରଥମ ସପ୍ତାହରେ ତା' ପାଖକୁ ମନିଅର୍ଡର ଆସେ । ସେ ଏମିତି ଭଲ ପଢୁଥିଲା । ପରେ ଭଲ ପଢ଼ିଲା ମଧ୍ୟ । ମଣିଷର କ୍ରୋଧ ଓ କଳ୍ୟାଣ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଆଚରଣକୁ ସେ ତା' ପରେ ଜୀବନସାରା ତଉଲି ଚାଲିଛି । ବୋଧେ

ପାଇନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ବାପା-ବୋଉ ଓ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ପରିଧିରୁ ସେ ମୋଟେ ବାହାରି ପାରିନାହିଁ ।

ସେ ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲା ଯେ ଓଡ଼ିଶାରୁ ବିଜୁବାବୁ କୁଆଡ଼େ ଲୋପ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ସ୍ବପ୍ନସ୍ବପ୍ନରେ ସେ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ପାରାଦ୍ବୀପ, ଭଦ୍ରକ, ରାଉରକେଲା, ଭୁବନେଶ୍ବର ଚାରିଆଡ଼େ ଖୋଜିଲା । କୋଉଠି ହେଲେ ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ମୂର୍ତ୍ତି ବି ନାହିଁ । ପିଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକ ନାଶିଥା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜାଗାରେ ନାମ ପଟକରେ ଉଦ୍‌ଘାଟକମାନଙ୍କ ନାଁ ଚକଚକ କରୁଥାଏ । ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ବିନା ସେଇସବୁ ନାଁ ତାକୁ ଗରାଖହାନ ବେଶ୍ୟାର ଅଯଥା ରୂପସମ୍ଭାର ପରି ଲାଗୁଥାଏ । ଅଥବା ବିବସନା ନ ହେଲେ କୋଉ ବେଶ୍ୟା କାହାରି ଦରକାରରେ ଲାଗନ୍ତି ନାହିଁ । ରସିକ ଅର୍ଥତଃ କରି ତା' ବସନ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇ ନ ଥାଏ ।

ମାଧବ କୁଆଡ଼େ ବାରମ୍ବାର ପାରଳଙ୍କ ପରି ଖୋଜିଲା । କାଳେ କୋଉଠି ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଅବୟବର ଚୁକ୍କତା ଅଂଶ ଖଣ୍ଡେ ବି ଆଖପାଖରେ ପଡ଼ିଥିବ କି ! ନ ଥାଏ । ବିସ୍ମିତ ହେବା ପରି କଥା । ଏହା କ'ଣ ସମ୍ଭବ ? ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଆମାନେ ଏବେ ବି ତ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରନ୍ତି । ତା'ହେଲେ ତାଙ୍କ ସ୍ମୃତିକୁ ଏମିତି ସଂଗଠିତ ଭାବେ ନାରଖାର କଲା କିଏ ବା କାହିଁକି ଲୁଚ୍ କଲା ?

ସେ ତାଙ୍କ ସ୍ମୃତିକୁ ଯେମିତି ହେଲେ ଖୋଜି ପାଇବା ପରି ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଯୋଗୁ ଇଚ୍ଛୁକତା ଖୋଜିଲା । ଏଣେ ଶୋଷଣ ମାଧବର ତଣ୍ଡି ଶୁଖି ଯାଉଥାଏ । ମ୍ୟୁନିସିପାଲ୍‌ଟି ଟେପ୍ ଶୁଖା । ଜଳଛତ୍ର ସବୁଠି ଦେଖୁଥିଲା । ହେଲେ ସେଗୁଡ଼ିକରେ ପାଣି ନ ଥିଲା । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ମରୁ ଧରି ରକ୍ତ ଓଜାହୁଥିଲେ ଗିଲାସରେ । ମାଧବ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବଶ୍ବାସ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ । ଆଉ ଟିକେ ପରେ ଶୋଷରେ ଯେମିତି ତା ଜୀବନ ଛାଡ଼ିଯିବ । ନିରୁପାୟ ହୋଇ ମ୍ୟୁନିସିପାଲ୍‌ଟି ଗଟର ପଡ଼ିଥିବା ଏକ ନର୍ଦ୍ଦମାରୁ ସେ ଦି ଆଖୁଳା ପାଣି ପିଇ ଜୀବନଟା ବଞ୍ଚେଇଦେବ ବୋଲି କେଇ ପାହୁଣ୍ଡ ତଳକୁ ପାଦ ପକେଇଛି କି ନା, ଦେଖିଲା ସେ ଖୋଲ ଭିତରେ ବିଜୁବାବୁ କୁକୁରିକାକୁରି ହୋଇ ବସିଛନ୍ତି । ମାନେ, ଲୁଚିଛନ୍ତି ପରି ତାକୁ ଲାଗିଲା । ଯା ଶୋଷ ବି ହଜି ଗଲା ।

ସେଇଠି ସେ ତାଙ୍କ ପାଦ ଛୁଇଁ ପ୍ରଣାମ କଲା ଓ ତା' ପାଟିରୁ ଆପେ ଆପେ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା, “ସାର, ଆପଣ ! ଏମିତି ! ଏଠି !”

ସେ ତାଙ୍କ ସ୍ବାଭାବିକ ଢଙ୍ଗରେ ମାଧବକୁ କହିଲେ, “ପାଟି କରନା । ବସ ଏଠି । ତୋ ନାଁ କ’ଣ ?”

ମାଧବ ଦୁନିହୋଇ ତାଙ୍କ ପାଦ ତଳେ ବସି ପଡ଼ିଲା । ତା’ ପାଟିରୁ କଥା ବାହାରୁ ନ ଥିଲା । ତାହାଣି ସ୍ଥଳର ହୋଇ ସେ ବିଜୁବାବୁକୁ ଯେମିତି ଅବୁଝାତାବେ ସେଇ ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ପଚାରୁଥିଲା, “ସାର୍, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ମାଧବ ପଣ୍ଡା । ଯୋଉ ଅନାଥକୁ ନୂଆନଇ ବନ୍ଧରୁ ଟେକିଆଣି ଆପଣ ଜଞ୍ଜିନିୟର କରିଦେଲେ ମୁଁ ସେଇ ମାଧବ ପଣ୍ଡା । ସାର୍, ଆପଣ ଏମିତି ଏଠି କ’ଣ !”

“ମୁଁ ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ କ’ଣ ସବୁ ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲି କି ରେ ? ସମସ୍ତେ କ’ଣ ମୋ ଅଧିରା ସ୍ବପ୍ନ ପୂରଣ କରିବେ କହି ମୋ ସ୍ବପ୍ନରୁ ପୁଲେ ପୁଲେ ପକେଟରେ ପୂରେଇ ରାଜ୍ୟ ସାରା ବେପାର କରୁଛନ୍ତି ? ଜାଣିବୁ ?”

ସେତିକିବେଳେ ମାଧବର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ସେ ଅଳକାକୁ ଉଠେଇ ହାଲୁ କଲା ।

ମାଧବ ସାଙ୍ଗରେ ପଦେ ଦି ପଦ କଥା ହୋଇ ସାରି ଅଳକାକୁ କହିଲି, “ତୁ ମୋଟେ ବ୍ୟସ୍ତ ହଅନା । ଯେ ଇଲେକ୍ଟ୍ରନ୍‌ଟା ଆଗରେ ତ । ସରିଗଲେ ସବୁ ଠିକ୍ ହୋଇଯିବ । ଏବେ ସେ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟରୁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ନାଁ ବାରମ୍ବାର ଶୁଣୁଚି, ତାହା ତାକୁ ଲଙ୍କାରେ ହରି ଶବ୍ଦ ପରି ଲାଗୁ ନ ଥିବ କି ? କ’ଣ କରିବା, ସେତିକିମେଣ୍ଟାଲ ଲୋକଟା । ତୁ କ’ଣ ଜାଣିବୁ ?”

ଅଳକା କହିଲା, “ଜାଣିବୁ, ଜ୍ୟୋତି ହରେଇ ପାଉଁଶ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ହାବେଲିର ଝଲକ ପରି ମତେ ଇଏ ବେଶ୍ ଉଞ୍ଚାରେ ବେଶ୍ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦେଖାଯା’ନ୍ତି । ନିରିହ ମଣିଷଟିଏ । ବହୁତ ଭଲ ଲାଗେ । ନ ହେଲେ, ମୁଁ ତ ଟିକି ଛଡ଼ା ବିଜୁବାବୁକୁ କେବେ ସ୍ବଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖୁନି । ତକ୍କର ଭୋଲକ କଥା ମଜାରେ କହୁଥିଲି । ଝରଣା ଉଠିଲାଣି ? ଡାକିଲୁ ଟିକେ, କଥା ହେବି ।”

□□ ଅଶ୍ୱିନ

ଟାଟା-ଆଲେପ୍ତି ସୁପରଫାଷ୍ଟ ଯେବେଠୁଁ ଧାନବାଦ-ଆଲେପ୍ତି ହେଉଛି ସେଇଦିନୁ ଦକ୍ଷିଣଆଡ଼କୁ ଯାଉଥିବା ରାଉରକେଲା ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଦୁଃଖ ଆରମ୍ଭ । ସୁବ୍ରତ ଦାସଙ୍କ ଆଶଙ୍କା ଖୁବ୍ ଥିଲା । ତଥାପି, କାଳେ ଆଜି ଯଦି ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟି ପାରେ । ଅଶ୍ୱାରେ ବଢ଼ିବା ଭଲ ଲାଗେ । ଆଜି ଲେଟ୍ ନ ହୋଇ ପାରେ ।

ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷର ନାତିକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ବୋହୂ ଯାଉଥାଏ ଚେନ୍ନାଇ । ଏପରି ଏକଲା ଯାତ୍ରା ସହିତ ବୋହୂ ଅଭ୍ୟସ୍ତ । ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ତା ବାପା ବୋଉ ଓ ହାଇଦ୍ରାବାଦରେ ଭାଇ ଭାଉଜ, ଏମିତି ଭେଟାଭେଟି ପାଇଁ ଏକ ସୁଚିତ୍ତିତ ତାଲିକା । ବୋହୂ ପାଖରେ ମୋବାଇଲ୍ । ମୋବାଇଲ୍ ଚୋରି କଥା କହିକହି ଶାଶୁ ବାରମ୍ବାର ତାକୁ ହୁସିଆର କରୁଥା'ନ୍ତି ।

ତଥାପି ସୁବ୍ରତବାବୁ ଓ ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀଙ୍କ ମନରେ ନାନା ବିଭ୍ରସ୍ତ ଓ ଭୟାନକ ଉଦ୍‌ବେଗ ଲୁଚି ରହିଥା'ନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ିକ ଛାଁକୁ ଛାଁ ମନକୁ ପଶି ଆସନ୍ତି । ନିଜନିଜ ଭିତରେ ଲଢ଼େଇ କରନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଆରଟିକୁ ଠେଲି ଆଉରି ଉଠା ଦେଖାଯିବା ପରି ସିଂହାସନକୁ ଚଢ଼ିଯାଏ । ଯାହାର ଛବି ଯେତେବେଳେ ବିରାଜେ ସେତେବେଳେ ଚାଲେ ତା'ର ରାଜତ୍ୱ । ଚଲାକତରୁର ବୋହୂକୁ ବୋକୀଟେ ପରି ଭାବିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ । ଗୋଟେ ପରେ ଗୋଟେ ଦୁର୍ଘଟଣାର ଚିତ୍ର ଉଦାହରଣ ସହ ମନ ଭିତରକୁ ପକେଇ ଆସନ୍ତି । ସମକକ୍ଷ ଆନୁମାନିକ ପରିଣତିଗୁଡ଼ିଏ ଇତସ୍ତତଃ ଦଉଡ଼ନ୍ତି । “ଦେଖୁନା, ଯେମିତି ଅଧର ଭାଇନାକ ଝିଅର ସନ୍ଧାନ ଏଯାଏ ମିଳିନି । ସେ ମାତ୍ର ଫରିଦାବାଦରୁ ଦିଲ୍ଲୀ ଯାଉଥିଲା ।” ଏମିତି କେତେ କଳ୍ପନା ଖିନ୍‌ଭିନ୍ ହୋଇଯାଏ । କେତେ ରାତି ଅଣେନି ଯେ ନିଦ ବି ଭାଙ୍ଗି ଯାଏ । ହେଲେ, ଦମ୍ଭର ଅନେକ ଶକ୍ତି ତ । ଗୋଟାଏ ପରେ ଆଉ ଗୋଟାକୁ ସେ ଠେଲି ନିକାଲି ଦେଉଥାଏ । ତେବେ ବି,

ମାଛମାନେ ଖୋଜିଖୋଜି ମୁଗୁରାରେ ଗଳି ଯାଇଥିବା ପରି ଆତଙ୍କଶୂନ୍ୟ ମନ ଭିତରେ ପଶୁଥା'ନ୍ତି ।

ଚେନ୍ନାଇ ସେଣ୍ଟ୍ରାଲ୍‌ରେ ପହଞ୍ଚି ପୁଅ ସହିତ ବୋହୂ ଓ ନାତିଙ୍କର ନିର୍ବିଘ୍ନ ଭେଟାଭେଟି ଖବର ଏପଟେ ନ ପହଞ୍ଚିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମେଘବଳୟରେ ବିଦୁଳାପରି ଏତତ୍ ପାପିଷ୍ଠ ଚିନ୍ତାର ହାରଜିତ୍ ଓ ଲଢ଼େଇ ଦି' ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ମନରେ ଚାଲିଥିବ । କଷ୍ଟ ଲାଗୁଥିଲା ନିଶ୍ଚୟ, ମାତ୍ର ଏମିତିକା ଅସହାୟ ଆତୁରତା ସେମାନେ ବାରମ୍ବାର ଖୋଜୁଥିଲେ । ଅଳ୍ପ ଅବଧି ପାଇଁ ହେଉ ପଛେ, ନାତିକୁ ପାଖରେ ପାଇବା ଲାଗୁଥିଲା ହୋମବନ୍ଧୁ ପରି । ଆତୁରତା ସେଇଠି, ଆଉ ସେଇଠି ବି ପରାଜୟ । ଶାନ୍ତି ବି ସେଇଠି, ଭୁଜନ ବି ସେଇଠି । ସୁଖର ମଧ୍ୟ ପାଢ଼ା ଥାଏ ।

ପୁଅ-ବୋହୂ ବାହାରେ ରହିବା ପରେ ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଘରଟାରେ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଆଉ କେହି ନାହାଁନ୍ତି । ଯଦିଓ ଘରେ ରହୁଥିବା ଭ୍ରାତୃଭର ଦିବ୍ୟଭୂଷଣ କି ଚାକରାଣୀ ନାଳାୟରୀ ଜେର ପୁରୁଣା ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସୀ, ତେବେ ବି ସେମାନଙ୍କୁ କୁଟୁମ୍ବରେ ଆଦରିବା ପରି କଥା ମନକୁ ଆସୁ ନ ଥାଏ । ପୁଅ-ବୋହୂଙ୍କର ଖାତିରି ଓ ଯାତାୟତର କିଛି ସୁଯୋଗ ଥିବା ଯୋଗୁ ନାତି ଅନେକ ଥର ସେମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଲାଣି । ରହଣି ଅତି ବେଶିରେ ଚାରି କି ପାଞ୍ଚ ଦିନ । ସେଥିରୁ ବହୁ ଅଂଶ ବିତିଯାଏ ତା ଅତି ଛୋଟ ଅତୀତର ନିବିଷ୍ଟ ଚର୍ଚ୍ଚାରେ । ସୁବ୍ରତବାବୁ କି ପଢ଼ା ଯାହା ସ୍ୱଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖି ନ ଥା'ନ୍ତି, ବୋହୂ କି ପୁଅ ମୁହଁରୁ ସେପରି ଧାରାବିଚରଣୀ ଶୁଣି ସେମାନେ ବିମୋହିତ ହୁଅନ୍ତି । ଦୃଷ୍ଟିର ଏ ଦିବ୍ୟତା ମହାଭାରତର ସଞ୍ଜୟ ଉପାଖ୍ୟାନକୁ ବି ବଳିଯାଏ । ନ ଦେଖନ୍ତୁ ପଛେ, ନାତିର ବାଲ୍ୟ ଲାଳା ଦୁହେଁ ସଠିକ୍ ବଢୁଥା'ନ୍ତି ।

ପ୍ରତିଥର ବୁଲାବୁଲି ଓ ହୋ ହା ଭିତରେ ସମୟକଷ୍ଟା ଯାଇ ପହଞ୍ଚେ ଏକଦମ୍ ଆଉ ଗୋଟେ ଇଚ୍ଛାକାରେ । ସେମାନେ ଚାଲିଯିବେ । ଏହାର ପ୍ରସ୍ତୁତିପର୍ବ । ଏହା ଖାଲି ଆମ୍ଭେ ଆଚାର ବଡ଼ି ପରି ପ୍ରସ୍ତୁତି ପାଇଁ ନୁହେଁ, ସୁବ୍ରତବାବୁ ଓ ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀଙ୍କ ମନରୁ ଆଶାର ଉଠାଉଥିବା ଅତଡ଼ାମାନ ଦୁମ୍ ଦୁମ୍ ଖସିବା ବେଳ ବି ଆସିଯାଏ । ଆଖିରୁ ଅତର ହଉଛନ୍ତି । ଭଲରେ ରହିବେ ତ ?

ପିଲାଟା ଏଥର ଟିକେ ଅଧିକ ରହିଗଲା । ପୂର୍ବଥର ଅପେକ୍ଷା ନାତିର ଅକଲ କି ଦୁଷ୍ଟାମି ସବୁର ରୂପ ବଦଳିଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ବାରମ୍ବାର ଚର୍ଚ୍ଚା ହୋଇଥିଲେ

ସୁଦ୍ଧା ଆଉ ସେଥିରୁ ଯେମିତି କିଛି ବାକି ଥିଲା ପରି, ଘରୁ ଷ୍ଟେସନକୁ ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାଟସାରା ସେଇ ଚର୍ଚ୍ଚା ତରତରରେ ଚାଲିଲା । ତା’ରି ଭିତରେ ଚାଲିଥାଏ ଆଗାମୀ ଦିନ ଦିନ ଜଣିରେ ଅନେକ ସମ୍ଭାବିତ ଘଟଣା ଓ ସେଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ବୋହୂକୁ ଶାଶୁ-ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ ସତର୍କତାର ବିଷ୍ଣୁତ ସୂଚାପତ୍ର । ସବୁ ଚାଲିଥାଏ ତରତରରେ । କାଳେ ଟ୍ରେନ ଛାଡ଼ି ଦବ । କଥା ହେବାକୁ କାଳେ ବେଳ ଅଣ୍ଟିବନ୍ତି ।

ଜନକ୍ୟୁଆରିରୁ ରାଇଟ୍‌ଟାଇମ୍ ବୁଝି ସେମାନେ ଘରୁ ବାହାରିଲେ । ଷ୍ଟେସନରେ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ପନ୍ଦର ମିନିଟରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଗାଡ଼ି ଶେଷକୁ ଦେଢ଼ ଘଣ୍ଟା ଲେଟ୍ । ଏଥିପାଇଁ ସୁବ୍ରତବାବୁ ଅଳ୍ପ ସମୟ ବିରକ୍ତ ହେଲେ । ରେଳବାଇ ପ୍ରତି ରହିଥିବା ତାଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସହୀନତା ପୁଣି ପ୍ରମାଣିତ ହେଲା ।

ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ କହିଲେ, ଘରୁ ବାହାରିଲାବେଳୁ ମୁଁ କହୁ ନ ଥିଲି ? ପରେପରେ ସେ ଲେଟ୍ ସହିତ ମନ ମିଶେଇ ଦେଲେ । ନାତି ସହିତ ଆଉ ଟିକେ ଖେଳିବାକୁ ବା ବୋହୂକୁ ହୁସିଆର କରିବାକୁ ଅଧିକ ସମୟ ମିଳିଲା । ଲେଟ୍ ବିରୁଦ୍ଧରେ ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ମଧ୍ୟ ଏତେ କର୍କଶ ନ ଥିଲେ । ପ୍ୟାସେଞ୍ଜରମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଯେମିତି ପଦେ ଦି’ ପଦ କହନ୍ତି ସେତିକି ସଫଳ କରି ସେ ପିଲାଟି ସହିତ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଲେ ।

ତେଣୁ ଲେଟ୍ ଯୋଗୁ ତେଣୁ ଖାସ୍ ବୋର୍ ହେବାର ଜ ନ ଥିଲା । ତହିଁକି ପୁଣି ସହରରେ ରହୁଥିବା ବୋହୂର ମାମୁ ମାଉଁ ଭାଣିଜା ଓ ନାତିଙ୍କୁ ‘ସି ଅଫ୍’ କରିବାକୁ ଷ୍ଟେସନ ଆସିଥିଲେ । ସାଙ୍ଗରେ ସେମାନଙ୍କ ବଡ଼ବଡ଼ ପୁଅ ଝିଅ ଦି’ ଜଣ । ମାଉଁସମୁଦୁଣୀ କହିଲେ, “ଭଲ ହେଲା, ଟ୍ରେନ୍ ଲେଟ୍ ଯୋଗୁ ଆମର ଟିକେ ଫାମିଲି ଗେଟ୍-ଟୁ-ଗେଦର୍ ହେଇଗଲା । ରାଇଟ୍ ଟାଇମ ଥିଲେ — ହେଇ ଅଇଲ ହେଇ ଗଲ, ସବୁ ତରତର । ସମୁଦୁଣୀଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଦି’ ପଦ ଗପସପ ତ ହବ ନା ।”

ଏଥର ବୋହୂ ଓ ନାତି ଆସି ରାଉରକେଲାରେ ମାସେ ରହିଲେ । ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ବୁଲି ଯାଇଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ସମୁଦୁଣୀ ଥରେ ବି ଆସି ନ ଥିଲେ । ବେଶି ଦୂର ନୁହେଁ । ନିଜେ ଚାରିଆଡ଼େ କାର୍ ତଲେଇ ବୁଲୁଛନ୍ତି । ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ ରିକ୍ତାଟେ କରି କ’ଣ ଆସି ପାରି ଥା’ନ୍ତେ ? ଥରେ ସମୁଦି ଆସିଥିଲେ । ଏକୁଟିଆ । ତାହା ପୁଣି କାହିଁକି ? ନା, ବ୍ୟାଙ୍କ ଆସିଥିଲେ, ଇଆଡ଼େ ପଶି ଆସିଲେ । କିନ୍ତୁ ସମୁଦୁଣୀ ତାହା କୌଣସି କ୍ଷମା ଶବ୍ଦରେ ପ୍ରକାଶ ନ କରି ସହଜରେ କହିଦେଲେ, ଫାମିଲି ଗେଟ୍-

ତୁ-ଗେଦର । ନିଜ ଭୁଲକୁ ସମସ୍ତେ ଆଗେ କଥାରେ ଲୁଚାନ୍ତି । ସମୁଦୁଣୀ କ'ଣ ଏମିତି ଭୁଲ କଲେ କି ? ଏମିତି ଭାବି ସୁବ୍ରତବାବୁ ସମୁଦୁଣୀଙ୍କୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଉଥିଲେ ସିନା, ତାଙ୍କ କଥାକୁ ନୁହେଁ । ସେମାନଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ଆହୁରି ଭଲ ଲାଗିଲା । ସମୟ କଟି ଯିବ ।

ଅବଶ୍ୟ ସେଠି ନାତି ଶ୍ରୀମୁଖ ଶ୍ରବଣକୁମାର କାହାରିକି ବୋର ହେବାକୁ ଦେଉ ନ ଥିଲା । ଗୋରା ତକ୍ତକ୍ ପିଲାଟିର ରୂପ ସୁନ୍ଦର ଓ କୌତୁକିଆ । ଲୋକଙ୍କ ନଜର ପଡୁଥିଲା । ସମୁଦାୟ ଚର୍ଚ୍ଚାର କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ଥିଲା ସିଏ । ସାଇକେଲ ମଟରସାଇକେଲ କି କାର୍ ଇତ୍ୟାଦି ଯାନବାହାନ ସଂପର୍କରେ ଜେର ଜାଣିଛି ପରି ମାଷ୍ଟ୍ର ଦେଖାଉଥିବା ନାତି, ସମୟ ଘୋଷଣା ଆରମ୍ଭର ମାଇକ୍ରୋଫୋନ ଶବ୍ଦରେ ଚମକି ପଡୁଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଟ୍ରେନ ପରିଚାଳନାର ଅନେକ ବୈଷୟିକ ସୂଚନା ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲା । ଯା କୋଲ ତା କୋଲ କି ତଳ ଉପର ଡେଉଁଥିବା ପିଲାଟିର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ସତମିଛ ଭରସା ଦେବା ପାଇଁ ମା, ମାମୁ ଓ ମାଉସୀ ଏକଦମ୍ ତା କତିରେ ମହକୁଦ୍ ଥିଲେ । ତିନି ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କୁ ଆଉ ଏକ କେନ୍ଦ୍ର ଗଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ଦେଇ ଦୁଇ ସମୁଦୁଣୀ ଟିକେ ଦୂରଛଡ଼ାରେ କଥା ହେଉଥିଲେ । ମୁଖ୍ୟତଃ ପିଲାଟିକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି । ଆହୁରି ବି, କେବଳ ଅଧ୍ୟାପିକା ବୋଲି ନୁହଁନ୍ତି, ସମୁଦୁଣୀ ସହରର ଜଣେ ସାମାଜିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଉଚ୍ଚବର୍ଗୀୟା ମହିଳା ହୋଇ ଥିବାରୁ ତାଙ୍କର ଗପସପ କିଛି କିଛି ସମାଜ ସଚେତନତା ଆଡ଼କୁ ଆସି ଯାଉଥିଲା ।

ସୁବ୍ରତବାବୁ ଏକଦମ୍ ନିଆରା ନ ଥିଲେ । ମାମୁସମୁଦି କତିରେ ଥିଲେ ଯେ ସେ ଟିକେ ଅଧିକ ଅନୋଉଥିଲେ ଷ୍ଟେସନରେ ଲଟକା ଯାଇଥିବା ଭିଡ଼ିଓ ଆଡ଼େ । ସେଥିରେ ରାଖୀ ସାଓଁତମାନେ ନାରୁଥିଲେ । ଆଖି ଆଖିରେ ମନ ମେଣ୍ଟି ପାରୁଥିଲା । ଏଡ଼େ ଟିକିଏ ଟିକି ସୁନ, ଏତେ ବିସ୍ଫୋରକ ଭିତରେ ପୂରେଇ ଥୟ ରହେ କେମିତି ?

ନିଜ ଏକଲାପଣ ପାଇଁ ଦୁଃଖ ନ କରି ସେ ମନେମନେ ସମୁଦିଙ୍କ ସଉକକୁ ତାରିଫ କରୁଥିଲେ । ଯାହାହେଉ, ବୟସକୁ ପଛୁଆ ଲାତ ମାରିବା କାଜବାଟେ ଶିଖିଛନ୍ତି ବୋଲି ସିନା !

ଭିକାରୁଣୀଟେ ନାତି ଆଡ଼କୁ ହାତ ବଢ଼େଇ ନିକୁଟି ହେଉଥାଏ । ନିକଟରେ ଭୁଆଟିଏ ଥିଲେ ନାରୀ ମନର ଦୟା ଆଉ ପ୍ରକାରେ ରୂପ ନେଇପାରେ । ଦାତା ମନ

ବୁଝିବାକୁ ଏହା ଭିକାରିମାନଙ୍କ ଅଭିଜ୍ଞ ସାଧନା । ବୋହୂ ତାକୁ ଦେଖିଲା । ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କ ସହିତ କଥାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିବାରୁ ସେ ଶାଶୁଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନେଇ ଭିକାରୁଣୀର କରୁଣ ଆଶାରୁଡ଼ିକୁ ବିନୀତଭାବେ ଟ୍ରାନ୍ସପର କରିଦେଲା । କିଛି ନିଷ୍ଠୁର ପାଇବ, ଭିକାରୁଣୀ ନିଜ ବିଶ୍ୱାସରେ ଅଟଳ ଥିଲା । ମାତ୍ର ସ୍ୱେଦନ ଭିକାରିଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସର ଅବଧି ଏତେ କମ୍ ଯେ ହୁଏତ ନିଶ୍ୱାସଟେ ଭିତରେ ଆଉ କେହି ଦାତା ହାତରୁ ଖସି ଯାଇ ପାରେ ।

ସେ ପୁଣି ନିକୁଟି ହୋଇ ପଡ଼ା ଓ ମାଙ୍କିସମୁଦୁଣୀଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ହାତ ବଢ଼େଇଲା ।

“ଭାର୍, ଭାର୍ ଏଠୁ ।” ପଡ଼ା ପାଟିକଲେ ।

ଭିକାରୁଣୀ ନିଷ୍ଠୁହ । ନିକୁଟି ହେଉଥାଏ । ତାକୁ ଭେର ସମୟ ଦେଖିଲା ପରେ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଥିବା ନାତି ତା ସଂପର୍କରେ କେତୋଟି ଉତ୍ତର ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରି ଓ କାହାଠାରୁ କିଛି ଉତ୍ତର ନ ପାଇ ସେଇ ଦୃଶ୍ୟକୁ ଅବହେଳା କରିବା ପରି ନିଜ ମନ ରଟି ସାରିଥିଲା । କେବେକେମିତି ତା’ ଆଡ଼କୁ ଅନେଇ ଦେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଅଧିକ ଖେଳରେ ମନ ଦେଉଥିଲା ।

ଶ୍ରବଣକୁମାର ଗ୍ରାଣ୍ଡମା’ଙ୍କ ଏମିତି ଖିନିଖିନି ଚିହ୍ନାରର ସଠିକ କାରଣ ଅନୁମାନ କରି ପାରିଲାନି । ବଲ୍ଲବଲ କରି ଥରେ ମା’ ଓ ମାଉସୀମାନଙ୍କୁ ଓ ଆଉଥରେ ଗ୍ରାଣ୍ଡମା’ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନେଇଲା ଏବଂ ଅନୋଉ ଥିଲା ଆଉ ଟିକେ ଦୂରରେ ଠିଆ ହୋଇଥିବା ସୁହ୍ରତବାବୁଙ୍କ ଆଡ଼େ ।

ରଣ ହାରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିବା ବୀର ତା ଶେଷଅସ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ କଲା ପରି ଭିକାରୁଣୀଟି ଆସି ସୁହ୍ରତବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ହାଜର ।

ଏବେ ସେ ତାକୁ ନିକଟରେ ଦେଖି ପାରୁଥିଲେ । ସେ ଚାଲୁଟି ବୁଲୁଟି ବୋଲି ମଣିଷଟାଏ । ମାଇପାଙ୍କ ପରି ଲୁଗା ପିନ୍ଧିଛି । ତେଣୁ ସେ ନାରୀ । ଆଉ ଏକ ଅକାଟ ପ୍ରମାଣ ବାରି ହେଉଥିଲା । ସେ ଥିଲା ଅତ୍ୟସ୍ତ୍ରା । ଫୁଲା ତଳିପେଟ ଏକଦମ୍ ଜଙ୍ଘ ଶେଷଯାଏ ଗୋଲାକାରଭାବେ ଛୁଇଁ ଯାଇଥିଲା । ଲାଗୁଥିଲା ଠିକ୍ ଯେମିତି ଦି’ ଗୋଡ଼ରେ ଚାଲୁଥିବା ଗୋଟେ ଗର୍ଭିଣୀ ହେଟା ପରି ।

ମୁହଁ । ବିକୃତ ଯୋଡ଼ିଏ ଆଖି । କାତଗୁଲି ପରି କୋଡ଼ଗାତରୁ ବାହାରି ପଦାରେ ଭୟାନକ ଭାବେ ଚକ୍ଚକ୍ କରୁଛି । ନାକ ଜାଗାରେ ଦୁଇଟି କଣା ।

ଆଖିପତାଠାରୁ କେମିତି ନେସି ହେଇଯାଇଛି ମୁହଁଟା ତଳ ଓଠ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଓପର ଦାନ୍ତ ଓ ତଳ ମାଢ଼ିରୁ ପୁକାଏ ଖୋଲାମୁକୁଳା ଦେଖାଯାଇଛି ପ୍ରେତଚିତ୍ର ପରି । ଏତେ ଭୟାନକ ରୂପ ? ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦୂରଦୂର ମାରମାର ଚିତ୍କାରର କାରଣ ସେ ବୁଝି ପାରୁଥିଲେ ।

କିଛି ଦିନ ତଳେ ଷ୍ଟେସନରେ ଗୋଟେ ଛୁଆ ବକ୍ସି ଖବର ତହଳ ପକେଇଥିଲା । ପଟୋରେ ବାହାରିଥିବା ତେହେରା ଯା ସହିତ ମିଶୁଛି କି ନାହିଁ ସୁବ୍ରତବାବୁ ଜାଣି ପାରିଲେନି । ଘଟଣା ସହିତ କେତେବା ତାଙ୍କର ଆନ୍ତରିକତା ଯେ ? ହଃ, ଖବରକାଗଜରେ ପଢ଼ି ଥିବେ । ଏମିତି କେତେ କଥା ପଢ଼ା ହେଉନି କି ?

ସେହି ଭିକାରୁଣୀଟିକୁ ଅନେଇବାକୁ ସାହସ ହେଉ ନ ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ତା ବିଷୟରେ କିଛି ଭାବିବା ଅବକାଶକୁ ମାମୁସମୁଦି ଏକଦମ୍ ଯାହୁସ୍ୟାହୁ କରିଦେଲେ । “ଦେଖନ୍ତୁ, ଯା ରୂପ । ମାଗୁଛି ଭିକ । ସେଥିରେ ପୁଣି ପ୍ରେମ୍‌ନେତ୍ସ ।” ସେ କହିଲେ, “ନାଗରମାନେ ତମକୁ ସବୁ କୋଉଠୁ ମିଳନ୍ତି ବେ ?”

ଆଉ କିଛି ଗାଡ଼ି ନାହିଁ । ତେଣୁ ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ପତଳା । ସମ୍ଭବନାର ବିକଳ ଦିଗ ଖାସ୍ ଦେଖା ଯାଉ ନ ଥିବାରୁ ଭିକାରୁଣୀଟି ସେଠି ସମୟ ବିତେଇବାକୁ ଠିକ୍ ଭାବିଥିଲା । ଯେମିତି ହେଲେ ବି ଦୟା ସଂଗ୍ରହରେ ସେ ସଫଳ ହେବ । ଗରିବ ମା’ ଆହାରରୁ ସଞ୍ଚି ସେଇ ପଇସାରେ ଯାତକୁ ଆସି ଛୁଆକୁ କିଣି ଦେଇଥିବା ଚକଚକିଆ ବେଲୁନ୍ ପରି ତା’ର ସେଇ ଦମ୍ଭ ଟିକକ ମାମୁସମୁଦିଙ୍କ କଥାରେ ଯେମିତି ଫାଟିଗଲା ।

ଆଗେ କଟ୍‌ମଟ୍ କରି ସେ ଅନେଇଲା । ଯେମିତି ଦି’ଟା କାତ ଗୁଲି ବୁଲି ଯାଉଥିଲା ଏପାଖରୁ ସେପାଖକୁ । ମାମୁସମୁଦିଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ବେଶି । ସେଇ ଭିତରେ ସେ ଗର୍ଗର ଉଆ ସ୍ତରରେ ଯାହା କହିଥିଲା, ସେଗୁଡ଼ିକ ଏତେ ଅଶ୍ଳିଳ ଯେ ତାହା କେହି ହେଲେ ବି ଶୁଣିଥିବା ଶବ୍ଦରେ ଲେଖି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ସେ କହିଥିଲା – ମନେମନେ ପ୍ରେମ କରି ମୋ ମୁହଁରେ ଜଣେ ଏସିଡ୍ ପକେଇ ଥିଲା । ମୋ’ର ମୁହଁ ନାହିଁ । ବୁ ହସିବୁ । ଜାଣିବୁ, ସେଇ ମୁହଁରେ ନିଜ ମୁହଁ ଘଷିବାକୁ କେତେ ଲୋକ ବିକଳ ହୁଅନ୍ତି ? ତା’ର ବି ରେଟ୍ ଅଛି । ଛାତିରେ କିଛି ନାହିଁ । ସେଥିରେ ବି ଲୋକେ ହାତ ସାଉଁଜାନ୍ତି । ତା’ର ବି ରେଟ୍ ଅଛି । ଆଉରି

ବାଜେ କଥାଗୁଡ଼ାଏ କହିଲା । ଏ ହୁଆ ହେଲେ ମୁଁ ବି ବିକିବି । ତମେସବୁ ମନ ବିକି ନବାବ ଆଉ ଆମକୁ ଶିଖୋଇତ ଚରିତ୍ର ... ।

ସୁବ୍ରତବାରୁ ଦେଖିଲେ ଯେ ରେଇଫ୍ଟେ ଷ୍ଟେସନ ଶୁଖିଲା ଅନୁସରଣପୂର୍ବକ ପରିବାରର ଅନ୍ୟମାନେ ବିଶେଷତଃ ନାତି ସହିତ ବ୍ୟସ୍ତ ରହି ଅଦୂରରେ ଚାଲୁଥିବା ଭିକାରୁଣୀର ଏହି କଥୋପକଥନ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ନାହାଁନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଭିକାରୁଣୀଟା ଯେମିତି ପାଟି କରୁଛି ଏ ଅବସ୍ଥା ଅଧିକ ସମୟ ରହି ନ ପାରେ । ମାମୁସମୁଦି ଛାନିଆରେ ରୁପ ।

ଭିକ ନ ପାଇଲେ ଭିକାରି ଏତେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଦେଖାନ୍ତିନି କିନ୍ତୁ ଜଏ ଯେମିତି ହଜିତ ତାହାର କାରଣ ସମୁଦି ନିଜେ । ପରିବାରର ଛୋଟବଡ଼ ସମସ୍ତେ ଆଖପାଖରେ ଅଛନ୍ତି । କେହି ଯଦି ଭାବିବ କି ପଚାରି ଦବ — ସିଏ ରୂପରେ ଅସୁନ୍ଦରୀ ହେଲା କି ପ୍ରେମ୍‌ନେଷ୍ଟ ହେଲା ତ ତମର କ'ଣ ଗଲା ? ମାମୁସମୁଦିଙ୍କ ମହକୁଡ଼ା ଆତରଣ ଥିଲା, ଯେମିତି ସେ କିଛି କହି ନାହାଁନ୍ତି । ଭିକାରୁଣୀଟା କାହିଁ ପାଟି କରୁଛି କେଜାଣି ?

ଆଉ ବିକଳ କରିବା ଠିକ୍ ହେବନି । କଥାଟା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ କାହିଁକି ଛୁଇଁବ ? ତରତର ହୋଇ ସୁବ୍ରତବାରୁ ଭିକାରୁଣୀ ହାତକୁ ଦଶଟଙ୍କିଆଟେ ବଢ଼େଇଦେଲେ । ସେ ଚାଲିଗଲା ଆଗକୁ । ଯେମିତି ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ ପୋର୍ଟରମାନେ କାହାକୁ ନ ଅନେଇ ବା ଯେମିତି ଚାଲିଥା'ନ୍ତି ପାର୍ସିଜବାବୁ ତିନିଚାରି ହାମାଲଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଆଉ ପୁରପର୍ମରେ ଠିଆ ହୋଇଥିବା ମାଲ୍ ଗାଡ଼ିଆଡ଼େ ।

ପରିବାରର ସମସ୍ତେ ପୁଣି ଯୋଡ଼ିଯୁଡ଼ା ଠିଆ ହୋଇ ସାରିଥା'ନ୍ତି । ସେତେବେଳକୁ ଲେଟର ଯେଉଁ ଅଳ୍ପ ଅଂଶ ବାକି ରହିଥିଲା ତାହା ସୁବ୍ରତବାରୁଙ୍କୁ ଅସହ୍ୟ ଲାଗିଲା । ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତ ଆଗ୍ରହର କେନ୍ଦ୍ରଚରିତ୍ର ଶ୍ରୀମାନ୍ ଶ୍ରବଣକୁମାର ବି ତାଙ୍କୁ ଅସହ୍ୟ ଲାଗିଲା । ଚାଲିଯାଉ ଏଠୁ । ଏମିତିକା ଅସହ୍ୟ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ାକ କ'ଣ ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ପାରିବାରିକ ତିନି ପିଢ଼ି ମେଳରେ ମୁକ୍ତଭାବେ ଶୁଣାଯିବା ଉଚିତ କି ? ଏହିପରି ଅନେକ ଅସହ୍ୟ କୁଳା । ଶ୍ରବଣକୁମାର ଯାଉ ଏଠୁ ।

କିନ୍ତୁ, ଗାଡ଼ି ଆଉରି ଆସି ନ ଥାଏ ।

ଦୁଶା ଲାଗୁଥିଲା ସତ, ମାତ୍ର ସୁକୁଚକାବୁ ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ବି ଭିକାରୁଣୀର କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦକୁ ଅଶ୍ୱିକ୍ତ ବୋଲି ଭାବି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଏମିତି ଅବସ୍ଥାରେ ଜୀବନ ଆଉ ଶ୍ୱିକ୍ତତା କେତେ ମିଶି ରହି ପାରିବେ ଯେ ?

ଭିକାରୁଣୀ କୁଆଡ଼େ ଗଲାଣି । ପତ୍ନୀ କଟକି ତାକି କହିଲେ, “ତମର ପରା ତକ୍କର ରାୟ ଏତେ ଚିହ୍ନ । ଆଜା ସମୁଦୁଣୀଙ୍କି ଟିକେ ହେଲୁ କର ।”

ଭଲ ହେଲା ଯେ ଅବଶିଷ୍ଟ ସମୟ ତାଙ୍କ ମନରୁ ଭିକାରୁଣୀ ପ୍ରୟୋଗ କରିଥିବା ଶବ୍ଦ ଓ ସେଗୁଡ଼ିକର ସାମାଜିକ ଚକ୍ରବୋଧମାନ ହଜିଗଲେ । ପରିବାରର ମଉଜ ଯେମିତି ହେବା କଥା, ସେମିତି ଇ ଚାଲିଥିଲା । ଶ୍ରୀମାନ୍ ଶ୍ରବଣକୁମାର ଛୋଟ ଜାଡ଼ିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରମୁଖ ଅବତାର ରୂପେ ବିଭାଜିଲା ।

ଭସ୍, ସମୟ ଟିକେ ହଜିଗଲେ ଅଶ୍ୱିକ୍ତତାର ଶବ୍ଦାର୍ଥ କ’ଣ ଏମିତି ଆପେଆପେ ବଦଳିଯାଏ ? ନାଟକର ଅଙ୍କ ଶେଷ ହେବାପରେ ବିନା ଦୃଶ୍ୟରେ ନର୍ତ୍ତକୀ ନିଜ ରାସନୂପର ଯେମିତି ବଦଳାଇ ଦିଏ, ଠିକ୍ ସେହିପରି । ପୂର୍ବ ଦୃଶ୍ୟରେ ସିଏ ଥିଲା ଚନ୍ଦ୍ରସେଣାର ପତ୍ନୀ । ପବବର୍ତ୍ତୀ ଦୃଶ୍ୟରେ ସେଇ ହିଁ ସାଜିଛି ଅଭିସାରିକା । ରାସନୂପର କି ବସନ ସହିତ ନର୍ତ୍ତକୀ କାହିଁକି ନିଜ ନୈତିକତାକୁ ଯୋଡ଼ିବ ? ତା’ ଜୀବନ ପାଇଁ ଲୋଡ଼ା ଏକ ନର୍ତ୍ତକୀର ସପକ୍ଷତା । ରାଧା ଯାହା ସେଇଆ । ସିଏ ଆଉ ସପକ୍ଷ କି ବିପକ୍ଷ ହେବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ନର୍ତ୍ତକୀ ତ ରାଧା ନୁହେଁ । ତା’ ସପକ୍ଷତା କି ବିପକ୍ଷତା ପାଇଁ ରାଧାଙ୍କ ନୈତିକତା ତା’ର କି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିବ ? ରାଧାଙ୍କୁ ଦୋତାରୁଣୀ କହୁଥିବେ ପାଠକ କି ଦର୍ଶକ । ଏବଂ ସେଇମାନେ ବି ପରେ ନିଜ ମନକୁ ବୁଝେଇ ଦେବେ — ନାହିଁ ରେ, ଦୋତାରୁଣୀ ହବା ତମଆମ ପାଇଁ ନିହାତି ଖରାପ । କୃଷ୍ଣ ପାଖରେ ହେଲେ ଭଲ ।

ଏହିପରି ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିଷ୍ଠାବାନମାନଙ୍କ ଭରସାରେ ଅଶ୍ୱିକ୍ତତା କେମିତି ନିଜ ଅର୍ଥକୁ ଅକ୍ଷତ ରଖିପାରିବ ?

ଭିକାରୁଣୀ ଯାହା ଅନାୟସରେ କହିପାରିଲା ତହିଁରେ ଥିବା ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଅଶ୍ୱିକ୍ତତା ନା ଜୀବନ ? ଜୀବନ ଗୋଟେ ଝୁରୁଝୁରି କାତ ଖେଳନା ପରି । ପ୍ରିୟମ ଟିକେ ହଜିଗଲେ କୌତୁକ ପୂଜର ରୂପ ବଦଳିଯାଏ । ରାକ୍ଷୀ ସାଓତରୁ ଏଇ ଭିକାରୁଣୀଯାଏ ଅଗଣନ ଅସଂଖ୍ୟ ସବୁ ସେଇଥିରେ ଦେଖାଯା’ନ୍ତି । ଜୀବ ଶବ୍ଦ ପୂଜାଏ

ସେ ବାଟକୁ ଆଗୁକି ପାରେନି । ଜୀବନ, ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜିତିବା ଲୋଭରେ ଯେମିତି ହେଲେ ବି ଲଢ଼ିବ । ଏକଥା ଯଦି ସତ, ତା’ହେଲେ ଆମେ ବୋକାମାନେ ଅନବରତ ଶ୍ଳିଳ ଓ ଅଶ୍ଳିଳର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଜାରି ରଖୁନୁ କିଆଁ ? ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ଆଖଡ଼ାର ଗଞ୍ଜୋଡ଼କ ପରି ହାଉଜି ଖାଇବାର ମାନେ କ’ଣ ? ସୁବ୍ରତବାରୁ ଷ୍ଟେସନରୁ ଫେରିବା ବାଟସାରା ଏଭଳିଆ ଭାବୁଥିଲେ ।

ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା ପରେ ପତ୍ନୀ କହିଲେ, “ଏତେ କ’ଣ ଭାବୁଛ ମ ? ବାଟସାରା ରୂପ ବସିତ । ବେଷ୍ଟ ହୁଅନା । ମୁଁ ତା ମା’କୁ କହିଚି ଯେ । ତୁ ଯେତେବେଳେ ଯେତେଥର ଆମ ସାଙ୍ଗରେ କଥା ହବୁ, ତାକୁ ଫୋନ ଦବୁ । ହଇ ହେ, ତମେ କୁଆଡ଼େ ତାକୁ କହିଛ, ବଡ଼ ହେଲେ ତା ପାଇଁ ଗୋଟେ ଟ୍ରାଭେରା କିଣି ଦବ ବୋଲି ? ସେ ଟାକ୍ସି ଡ୍ରାଇଭର ହବ । ଟୋକାଟା କେତେ କଥା କହୁଛି ।”

ସୁବ୍ରତବାରୁ କାଲେ ନାତି କଥା ଭାବୁଥିବେ, ଏଇ ଅନୁମାନରେ ପତ୍ନୀ ତାକୁ ବାଟସାରା ଡିଷ୍ଟର୍ବ କରି ନ ଥିଲେ । ଏ ଧାରଣା ପତ୍ନୀ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ପୂରାଇବାକୁ କେତେଥର ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି । ସେ କିନ୍ତୁ ଭାବୁଥା’ନ୍ତି – ସମ୍ଭବତଃ କଥାଟି ଥିଲା ଠିକ୍ ଓଲଟା ଥିଲା । ଶ୍ରବଣକୁମାରଠାରୁ ଭିକାରୁଣୀ ବେଶି ମନେ ପଡ଼ୁଥିଲା । ମନ ଭିତରେ ଝାଉଁଝାଉଁ ଶୁଭୁଥିଲା ତା ଅସଭ୍ୟ କଥାଗୁଡ଼ାକ ।

□□ ମାତୃରୂପେଣ

ଚିତ୍ରଚନ୍ଦ୍ର ବହିଦାର । ଆଲାଏଡ୍ ଅଫିସର । ଆ'ନ୍ତି ଏକ ମହାର୍ଦ୍ଦ ପଦବିରେ । ପରିବାର କହିଲେ ମାତ୍ର ତିନି ଜଣ । ସ୍ତ୍ରୀ - ବୃତ୍ତିରେ ଅଧ୍ୟାପିକା । କବିତା ଲେଖିକା । ଏହି ଗଳ୍ପ ପାଇଁ ଅଫପୂର୍ବ ଆଉ ଜଣେ, ଝିଅଟିଏ । ଦିଲ୍ଲୀରେ ପାଠ ପଢ଼େ । ସ୍ବାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଦିହେଁ ଦାମ୍ବତ୍ୟ ଶୃଙ୍ଖଳାଠାରୁ ଅଧିକ ସାଙ୍ଗ ପରି ଚଳନ୍ତି । ଚିତ୍ରଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସାମାଜିକ ଆବେଗ ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ଚାକିରିର ଦାୟ ଯୋଗୁ ସେମିତିକା ଇଚ୍ଛାକୁ ରୂପରେ ସଜେଇବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ । ଖୋଜୁଆ'ନ୍ତି, କାହାକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ପାଇଲେ ସେ ସହଯୋଗରେ ଲାଗି ପଡ଼ନ୍ତି । ତେଣୁ ସେ ଯେଉଁଠି ରହିଲେ ବି ପପୁଲାର । ଅସଲରେ ତାଙ୍କ ପଦବିଟି ଏମିତି ଯେ ସେଠୁ ହାତ ଠାରିଲେ ଶାରୀରିକାମାନେ ବି ମଢ଼ ଛାଡ଼ି ମାହାର୍ଦ୍ଦ ଖାଇବାକୁ ଉଡ଼ି ଆସିବେ ।

ଦିନେ ଅଫିସରୁ ଫେରି ଫ୍ରେସ୍ ହୋଇ ସୋଫାରେ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲେ । ଏକାସାଙ୍ଗରେ ତା ପିଇବେ, ଚିଢ଼ି ଦେଖିବେ ଓ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଗପସପ ହେବେ । ଅନ୍ୟ କିଛି ସାନ୍ଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନ ଥିବାରୁ ଏମିତି ପ୍ରାୟ ତିନିରାତି ଚାଲିଆ'ନ୍ତା । ସେଥିରେଟେବୁଲ ଉପରେ ପଡ଼ିଥାଏ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ରବିବାରିଆ ପତ୍ରିକା । ନଜର ପଡ଼ିଲା ଗୋଟିଏ ଉପରେ । ସେଥିରେ ଥିଲା ଶୀର୍ଷକ - କିନ୍‌ଝରିରେ ଲହୁର ଲହଡ଼ି ।

କିନ୍‌ଝରି ? ଦୀର୍ଘ ଅତୀତର ପ୍ରେମିକାକୁ ହଠାତ୍ ରେଳ-କୁପେ ଭିତରେ ଆବିଷ୍କାର କଲେ ଯେମିତି ଗିଳି ହୁଏନି କି ବାନ୍ତି କରି ହୁଏନି ସେହିପରି ଅସହାୟ ବାସ୍ତବତା ତାଙ୍କୁ ଛଟପଟ କଲା । ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ, “ଇଏ କ'ଣ ଆମ ହାଣ୍ଡେଷ୍ଟରୀକ କଥା ?”

“ହଁ ପରା ।”

ପକାପକି ସକାଶେ ସେ ପ୍ରାୟ ବେଳ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଆ, ଅତି କମ । ଏବେ ଚିତ୍ରଚନ୍ଦ୍ର ପତ୍ରିକାଟିକୁ ପୃଷ୍ଠା ପରେ ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଇ ମେନ୍‌ସୋରି ପାଖରେ ଅଟକି ଗଲେ । ତନ୍ମତନ୍ମ ପଡ଼ିଲେ । ସୋରିରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରା ଯାଇଥିବା ବହୁ ବୟାନ ସଂପର୍କରେ ତାଙ୍କର ଚିପ୍ପଣୀ ରହୁଥିଲା ।

କଉରୁଚିତ୍ର ଥିଲା ଭୟାନକ । ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଫଟୋର କୋଲାଜ୍ । ପୁଅ ହୁରୁଥିବା ରକ୍ତର ବେଶ୍ ବଡ଼ ଧାରଟେ । ଇତସ୍ତତଃ କୁକୁଡ଼ା ଓ ଛେଳିଙ୍କ ମୃତଦେହ । ମାଳମାଳ କଟା ମୁଣ୍ଡ । ମୁକୁଳା ମଲା ତୋଳା । ପଲକହାନ । ମଣିଷପ୍ରତି ଅବିଶ୍ୱାସରେ ସେମାନଙ୍କ ନିବନ୍ଧ ଶେଷ ଦୃଷ୍ଟି । କପାଳରେ ବହଳ ସିନ୍ଦୂର ମାଣିଥିବା ଜଣେ ଭକ୍ତ ମୁଣ୍ଡହାନ ଛେଳିଟାଏ ଧରି ଦଉଡ଼ିଛି । ଦେଖାଯାଉଛି ଜହ୍ନାବଟେ ପରି । ଆଉ ଗୋଟେ ଫଟୋ - ଚୋଟରେ ଅଧା କଟି ଲଟକି ରହିଥିବା ମୁଣ୍ଡ । କିନ୍ତୁରି ନଈର ନାଁ କାହିଁକି ବ୍ୟବହାର ହେଲା କେଜାଣି, ନଈ ସଂପର୍କୀୟ ଗୋଟିଏ ବି ଫଟୋ ନାହିଁ ସେଥିରେ । ରହି ପାରି ନ ଥା'ନ୍ତା ମଧ୍ୟ ।

“ଏ ସଂପାଦକମାନଙ୍କର ଆଉ ହିତାହିତ ଜ୍ଞାନ ରହୁନି । ବଳି ବିରୁଦ୍ଧରେ ହୋ ହା କରୁଚ କରୁଥା । ଏମିତିକା ଫଟୋ ଦେଖେଇ ପାଠକଙ୍କୁ କାହିଁକି ଡରୋଉଚ ?”

ସହଯୋଗ କରି ପଢ଼ୁ କହିଲେ, “ଆଉ କିଛି ନୂଆ ଆଇଡ଼ିଆ କଲେ ପଶୁବଳି ବନ୍ଦ ହୁଅନ୍ତାନି କି ? ହେଲେ ଲୋକ ତ ସୁପରଷ୍ଟିସନ୍ ଛାଡ଼ିବେନି । ଶାରଳା ମନ୍ଦିରରେ ପୁଣି ବନ୍ଦ ହେଲା ନା ନାହିଁ ? ପୋକୁଅରୁ ଏକଦମ୍ ପାଣିକଖାରୁ । ଲୋକ ସଚେତନ ହେଲେ ସବୁ ଆପେଆପେ ସମ୍ଭବ ହୁଅନ୍ତା ଯେ ।”

ଶ୍ରୀମତୀ ବହିଦାରଙ୍କ ବାପଘର ଶାରଳା ଅଞ୍ଚଳରେ । ପୋକୁଅ ବଳି କଥା ବୋଧେ ସେ ଯା' ତାଠାରୁ ଶୁଣିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଧାରଣା, ବୋଧେ ଲୋକେ ସଚେତନ ହେଲେ ବୋଲି ସେଠି ବଳି ବନ୍ଦ ହେଲା ।

“ଶାରଳା ତମ ଗାଁର । ହେଲେ, ସେଠି ପଶୁବଳି ବନ୍ଦ କେମିତି ହେଲା ସେକଥା ମୁଁ ଅଲଗା ରକମ ଶୁଣିଚି । ଲୋକଙ୍କ ଭକ୍ତି କି ସଚେତନତା ଯୋଗୁ ନୁହେଁ ।

ସେତେବେଳେ ଜଣେ ଦିବ୍ୟପୁରୁଷ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ । ବୋଧେ ସେ ଅନୁମାନ କରି ପାରିଥିଲେ ଯେ ଲୋକେ ଠାକୁର ଠାକୁରାଣୀଙ୍କୁ ଯେତେ ଭକ୍ତି କରନ୍ତି ତହିଁ ଅଧିକ କ୍ଷମତାକୁ ତରଳି । ପଶୁବଳି ବନ୍ଦ କରାଯାଇ ବୋଲି ସରକାର ଆଇନ ତିଆରି କରୁଥିଲେ ଓ ବାରମ୍ବାର ଘୋଷଣା କରୁଥିଲେ । କିଏ ବା କାହିଁକି ଶୁଣି ଆ'ନ୍ତେ ?”

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କ'ଣ କଲେ ନା ସନ୍ଧିପୂଜା ଦିନ ସକାଳୁ ପହଞ୍ଚି ଦେଉଳ ଆଗ ରାସ୍ତାରେ ତେରା ପକେଇଦେଲେ । ସେଠି ସ୍ଵାଭାବିକ ପୂଜିତ ଓ ଅଧିବରମାନଙ୍କ ଗହଳି ରହିଲା । କାହାର ସାହସ ଥିବ ଯେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଯାଇ ପଚାରିବ – ଆପଣ କୁଆଡ଼େ ଆସିଛନ୍ତି ? ବରଂ ସେ ନିଜଆତ୍ମ ମାରକରେ କଟିଲେ – ମୋର ମା'ଙ୍କ ପାଖରେ ଗୋଟେ ମାନସିକ ଥିଲା । ପୂରଣ ହେଲା ପରେ ପୂଜା କରିବାକୁ ଆସିଛି । ତମେମାନେ ଯେମିତି ଭକ୍ତ ମୁଁ ବି ଜଣେ ସେମିତିକା ଭକ୍ତ । କିଏ ମା'ଙ୍କ କରୁଣାରୁ କ'ଣ ପାଇତ ମୁଁ ଜାଣେନା । ମୁଁ ପାଇତି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଆସନ । ମା'ଙ୍କ ପାଖରେ ଉଦ୍ଧତ ହେବା ସାହସ ମୋର ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରସାଦ ନାଁରେ ନିରାହ ପଶୁଟିଏ ମାରି ମୋ ମା'ର ଏତେ ସୁନ୍ଦର କଲ୍ୟାଣକାରୀ ନୈବେଦ୍ୟରେ ହିଁସା ପରି ବିଷା ପକେଇ ଅପବିତ୍ର କରି ପାରିବିନି । ମୁଁ ପୂଜା କରିବି କିନ୍ତୁ ପଶୁବଳି ଦେବି ନାହିଁ । ଅନୁରୋଧ କରୁଛି, ସମସ୍ତେ ସେଇଆ କରିବେ । ଏଠି ପଶୁବଳି ବନ୍ଦ ।

ଚିତ୍ରତନ୍ତ୍ର କହିଲେ, “ଖୋଦ୍ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଏମିତି କହୁଛନ୍ତି ତ ଆଦେଶ ଆଉ କାହାକୁ କହିବି କି ? ପୁଣି ସେ ନିଜେ ମୁକାମରେ ଉପସ୍ଥିତ ।”

ଉତ୍ସର୍ଗିତ ପଶୁମାନଙ୍କୁ ଫେରେଇ ଆଣି ଲୋକେ ହତସନ୍ତ ହେଉଥିଲେ ନାନା କୁସ୍ଥିତ ଆଶଙ୍କାରେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସୁଯୋଗକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲେ ଅବଶ୍ୟ ।

ସେମାନେ ଭାବିବା ସ୍ଵାଭାବିକ ଥିଲା ଯେ ବଳି ନ ପାଇ ମା ଅଶାନ୍ତ । ଏହାର ପରିଣତି – ମାନେ, ପ୍ରଜୟ । ଏମିତି ନାନା କଥା କାନରୁ କାନ ଭେଦି ଅଜଣା ଭୟର ହରରଙ୍ଗା ବାଦଲ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଘୋଡ଼େଇ ରଖିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ପରେ ମା'ଙ୍କ କୋପ ପ୍ରମାଣ କଲାପରି କୌଣସି ଦୁର୍ବିପାକ ଘଟି ନ ଥିଲା । ବଡ଼ ଧରଣର ବାତ୍ୟା କି ବନ୍ୟା କିଛି ନ ଥିଲା । ରବି, ଶାରଦ, ବରଷା, ବିଲ କି ପାଚରେ ଫଳି ଥିଲା ସତ୍ୟଯୁଗର ଫସଲ । ସ୍ଵାଧୀନତା ପରେ ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରଥମ ବେତନ ନୀତି ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଯୋଗୁ ସରକାରୀ ଚାକିରିଆ ଥିଲେ ଖୁସ୍ । ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଝୋଟ ଦର ମହଣ ପିଛା

ଶହେ ଟଙ୍କା ହୁଇଥିଲା । ସମାବିତ ବିପରିତ ମୁକାବିଲା ପାଇଁ ଓ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟର ତିରୋଟ ଭରଣା କରିବାକୁ ରାଜ୍ୟସାରା ସରକାର ଗ୍ରେନଗୋଲା ବସେଇଥିଲେ ।

ଲୋକେ ପଶୁବନ୍ଧି ନ ଦେବାରୁ ମା କାଳେ ଖୁସି ହେଲେ କି ? ଏମିତି ଭାବିବାକୁ କେହି ସାହସ କରି ନ ଥିଲେ । ତା'ମାନେ, ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ଅଦେଖା ରହି ଗଲା । ଏହା ଅଳବତ୍ ପ୍ରମାଣ କରୁଥିଲା ଯେ ଖାଲି ଭୟ ପାଇଁ ହିଁ ଠାକୁର ଠାକୁରାଣୀ ମନେ ପଡ଼ନ୍ତି । ଭଲ ପାଇଁ ନୁହେଁ ।

ତା'ପର ବର୍ଷ ପୁଲିସ ଓ ଅତିସରମାନେ ଟିକେ ଟାଣ କରି ଜଗି ଦେଲେ । ତହିଁଆର ବର୍ଷ ଦରକାର ହୋଇଥିଲା ମୋଟେ ଗୋଟେ ପ୍ଲୁଟୁନ ପୁଲିସ । ତା'ପରଠୁଁ ବିଟ୍ କନେଷ୍ଟବଳରେ କାମ ଚାଲିଗଲା । ତା'ରି ଭିତରେ ମା'ଙ୍କ ପାଇଁ ଭକ୍ତଙ୍କ ପାର୍ବଣ ନୈବେଦ୍ୟ ପୋକୁଅ, ବୋଦା, ଗଞ୍ଜାମାନେ ଆପେଆପେ ପାଣିକଖାରୁରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି ।

“ସବୁ ବନ୍ଦ ହେଲା ପରେ ସରକାର ଆଉ କହନ୍ତେ କି — ହେଉ ଦେଖ, ଲୋକ ସଚେତନ ହେଇଗଲେ ! କିନ୍ତୁ ଏମିତିକା ଚେତନାର ମଞ୍ଜିଟିଏ ପୋତିବାକୁ କେତେ ବୁଦ୍ଧି ଖଟେଇବାକୁ ପଡ଼େ ଆଉ କେତେ କଷ୍ଟ ସହିବାକୁ ପଡ଼େ, ବୁଝି ପାରୁଛ ?” ଚିତ୍ରତନ୍ତ୍ର ପୁଣି କଥିତ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଯଶ ଗପିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ପଶୁବନ୍ଧି ସଫର୍କରେ ତାଙ୍କର କିଛି ଗମ୍ଭୀର ମତ ନ ଥିଲା ବା ନାହିଁ । ପାନ ଚୋବେଇଲା ବେଳେ ଦାନ୍ତରେ ଗୁକୁରାତି ଦାନା ଲାଗିବା ପରି ତାଙ୍କୁ ବେଳେବେଳେ ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିଆଦି ସଭାରେ ଅତିଥି ବା ମୁଖ୍ୟଅତିଥି ହେବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ସାଧାରଣଜ୍ଞାନ ବା ପଢ଼ାକ ବୁଦ୍ଧି ଉଧାର ମାଗିଲେ କାମ ଚଳିଯାଏ । ତାଙ୍କ କାମଚଲା ଭାଷଣରୁ ବି ଶ୍ରୋତାମାନେ ବହୁ ଉପାଦେୟ ବିଷୟର ସନ୍ଧାନ ପାଆନ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି ।

ସେ ଜାଣୁଥିଲେ ଯେ ଏ ପ୍ରଶଂସା ତାଙ୍କ ପଦବି ସହିତ ଯୋଡ଼ା ଏବଂ ପଦବି, କ୍ଷମତା ସହିତ । କ୍ଷମତା ? ହୁତ୍, ଆୟୋଜିତ ଗଣିକାଟିଏ ବା ପେଡ଼ ହାରଲଟ୍ । ଚିତ୍ରତନ୍ତ୍ର ବହିଦାର ନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିଜଣକ ସହିତ ସେଗୁଡ଼ିକର ଖାସ୍ କିଛି ସଫର୍କ ନାହିଁ । ବରଂ ଜଣେ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ମୋଟିଆ ପରି ଏମିତିକା ଅଯଥା ପ୍ରଶଂସାକୁ ଦାୟିତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ମୁଣ୍ଡରେ ବୋହି ସେ ସଇସଲାମତ ପଦବି କତିରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦିଅନ୍ତି । ତା'ପରେ ତାଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ହାଲକା ଲାଗେ ।

ନିଜେ ନିରାମିଷାହାରୀ । କିନ୍ତୁ ଆର୍ତ୍ତସ ପ୍ରତି ସୁଖୀ ନାହିଁ । ଘରେ ଚଳେ । ସେଦିନ ପତ୍ନିକାଟା ତାଙ୍କ ଜୀବନର ପିଣ୍ଡ ଓ ଚାରିପଟେ ଘେରି ରହିଥିବା ଜାଗ୍ରତ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡକୁ ଯେମିତି ଚହଲେଇ ଦେଲା ।

ହଁ, ନିଜକୁ ଲୁଣ୍ଠିପାଲାର ସତ୍ୟାନ ଆଉ କିନ୍ତୁରିର ଆଶ୍ଚିତ ବୋଲି ଭାବିଲେ ତାଙ୍କୁ ଆଶ୍ଚସ୍ତ ଲାଗୁଥିଲା । ପଞ୍ଚପୀଠ ତାଙ୍କ ପାଇଁ କେବେ ବି ଭୟାନକ ନ ଥିଲା । ପତ୍ନିକା ଭୟାନକ ଲାଗୁଥିଲା । ସେଦିନର ନଈ ଆଜି କିନ୍ତୁରି ଇରିଗେସନ ଜ୍ୟାମ୍ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟର ଅଂଶବିଶେଷ । ମନରେ ପିଲାଦିନର ଅନେକ ସ୍ମୃତି ରହିଛି । ହେଲେ, ସେ ନଈ ମରି ଯାଇଛି । ଠିକ୍ ସେମିତି, ପାଞ୍ଚ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଭିତରୁ ଏବେ ଗୋଟିଏ ନାଁ ସାଧୁଶବ୍ଦରେ କୁହାଯାଉଛି — ହାରେଶ୍ଵରୀ । ସିଏ ମଧ୍ୟ ଏକ ଭୟାନକ ଅବତାର ପରି ଲାଗୁଛନ୍ତି । ମନରୁ ବାହାରି ମ୍ୟାଗାଜିନ୍‌ରେ ଉଠାହେଲେଣି ତି !

ତାଙ୍କର ମନେ ଅଛି, ବାପା ମାନସିକ ଯାତି ଥିଲେ । ସେ ସର୍ବଭାରତୀୟ ପରୀକ୍ଷାରେ ସଫଳ ହେଲେ । ସେଥିପାଇଁ ବାପା ଗଜାଟିଏ ବଢ଼ି ଦେଲେ । ନିଜ ସଫଳତାକୁ ବଢ଼ି ସହିତ ମୋଟେ ଯୋଡ଼ି ନ ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ହାଣ୍ଡେଶ୍ଵରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବାପାଙ୍କ ଭକ୍ତିକୁ ସେ କୌଣସି ବଟକରାରେ କଦାପି ଚଉଳିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ନ ଥିଲେ । ସତ୍ୟାନର ସଫଳତା ଖୋଜି ଜଣେ ବାପା ଭକ୍ତିର ଯେଉଁ ଟାଣୁଆ ଦଉଡ଼ିରେ ନିଜକୁ ବାନ୍ଧି ପାରିଥିଲା ତହିଁର ମଜବୁତ୍ ମେରିଷ୍ଟ୍ର ଥିଲେ ହାଣ୍ଡେଶ୍ଵରୀ ଠାକୁରାଣୀ । ଜଣେ ସଫଳ ବାପର ମୁହଁ ଓ ଅଙ୍ଗରାସହାନ ତାଙ୍କ ଚିହ୍ନା ହାଣ୍ଡେଶ୍ଵରୀ ଚିତ୍ରଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଏକାପରି ଲାଗନ୍ତି । ସେ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ନାଁ ବଦଳିଛି । ଅବଶ୍ୟ ପିତୃସ୍ମାରକ ପରି ସେଇବିଗ୍ରତିରେ ପରିଣତ ହୋଇଛନ୍ତି ସିଏ । କିନ୍ତୁ ଲାଗୁଛନ୍ତି ନୃଙ୍ଗସ ଢ଼ଙ୍କାୟତଟେ ପରି ।

ପଞ୍ଚପୀଠ ପରି ପ୍ରବଳ ନାଁକୁ ପଛକୁ ଠେଲି ମୃତ ଲୁଣ୍ଠିପାଲାର ନାଁ କେମିତି ପତ୍ନିକା ଛାଡ଼ି ଉପରେ ଚଢ଼ିଗଲା ? ହାରେଶ୍ଵରୀଙ୍କ ପ୍ରାଚୀନତାର ବୟାନ ପଡ଼ି ଚିତ୍ରଚନ୍ଦ୍ର ବିସ୍ମିତ ହେଉଥିଲେ । ଇଦାନାମ୍ ଚାଲିଥିବା ପଶୁବଢ଼ି ତାଙ୍କ ମନରେ ଆଉ ପ୍ରମୁଖ ହୋଇ ରହିଲାନାହିଁ ।

ନାଲିଯୋଡ଼ା ବୁକ । ଶାଳ ଶିମିଳି ଶାଗୁଆନ ବଣର ବେଷ୍ଟନୀ ଭିତରେ ପାଞ୍ଚ ଠାକୁରାଣୀ । କି ସୁନ୍ଦର ପଦ ପଡ଼ିଲା ପରି ନାଁଗୁଡ଼ିକ । ମାଣ୍ଡେଶ୍ଵରୀ, ବାଣ୍ଡେଶ୍ଵରୀ, ଚଣ୍ଡେଶ୍ଵରୀ, ରାଣ୍ଡେଶ୍ଵରୀ ଏବଂ ହାଣ୍ଡେଶ୍ଵରୀ । ସବୁ ଯୋଡ଼ାଯୋଡ଼ି ହେଲା ପରି ।

ଜାଗାର ନାଁ ହେଲା ପଞ୍ଚପାଠ । ଏଇ ନାଁଟି ଏତେ ଖ୍ୟାତ ହେଲା ଯେ ମୂଳ ଗାଁ ଲୁଣ୍ଠିପାଲାର ନାଁ ହଜିଗଲା । ଲୋକ ପେଟିସନ ଦେଇ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ରେକର୍ଡରେ ଲୁଣ୍ଠିପାଲା ନାଁକୁ ବଦଳେଇ ପଞ୍ଚପାଠ କରିବାକୁ ଚାହିଁଥିଲେ । ଏ ନିବେଦନ ସରକାରଙ୍କର ସବୁ ମାପ ଭେଦି ପାରିଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ ହେଲା ନାହିଁ ।

ସରକାରୀ ରେକର୍ଡରେ ସିନା ହେଲାନି, ହେଲେ ଆଉଗୋଟେ ବାଗରେ ଆପେଆପେ ହୋଇଗଲା । ଠାକୁରାଣୀମାନଙ୍କ ଯୋଗୁ ପ୍ଳାନଟି କୁଳଠାରୁ ବି ବଡ଼ ହୋଇଗଲା । ପଞ୍ଚପାଠ ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଜାଣିଲେ । କେବଳ ଅସୁବିଧା ହେଉଥିଲା ଯେ ଲୋ'ଦଳବା ରେଜେଷ୍ଟ୍ରି ବା ସେଟେଲମେଣ୍ଟ ଅଫିସକୁ ନୂଆ ଆସୁଥିବା କିରାଣି କଦବାକୃତିର୍ ସିରସ୍ତାରେ ଲୁଣ୍ଠିପାଲା ନାଁ ଦେଖି ହଠାତ୍ ବୁଝି ପାରୁ ନ ଥିଲେ ।

ଚିତ୍ରତନ୍ତ୍ର ମନେ ପକେଇ ପାରୁଥିଲେ । ଗାଁ ସହିତ ଯୋଡ଼ି ହୋଇ ରହିଥିବା ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ହାଣ୍ଡେଶ୍ୱରୀ ଥିଲେ ଲୁଣ୍ଠିପାଲାର ଗ୍ରାମଦେବତା । ମରଦ ମାଇପେ ସର୍ବିଏଁ ପୂଜା କରି ପାରୁ ଥିଲେ । ଏତେ ଅତରଙ୍ଗ ଠାକୁରାଣୀ ମହିମାମୟୀ ହେଲେ ତ ଭଲ କଥା, କିନ୍ତୁ ଏତେ ଦୂରଛଡ଼ା ଓ ଏତେ ନିର୍ବୟ ହୋଇ ଗଲେ କାହିଁକି ? ତାଙ୍କ ଅଭିଶାପରୁ ଲୁଣ୍ଠିପାଲା ନାଁ ଲୋପ ନ ହୋଇଥିବ କାହିଁକି ?

ଆଦରରେ ଝିଅ, ଘିଅ ଆଉ ଦିଅଁଙ୍କୁ ସାଇତି ନ ରଖିଲେ ସେମାନେ ହାତଛଡ଼ା ହୁଅନ୍ତି । ଏକଦମ୍ ସତ କଥା । ଝିଅ ପଥ ହୁଡ଼େ । ଘିଅ ଗନ୍ଧ ଛାଡ଼େ । ଦିଅଁ ରକ୍ତ ଲୋଡ଼େ ।

ସିରସ୍ତାରେ ‘ଗ୍ରାମ – ସାବକ ନାମ ଲୁଣ୍ଠିପାଲା, କଥିତ ପଞ୍ଚପାଠ’ ପରି ଲେଖିବା କୌଶଳ ଯେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା, ତାହା ଏବେ ବି ଚାଲିଛି । ଚିତ୍ରତନ୍ତ୍ର କହିଲେ, “ବୁଝିଲ ନା, ଲୁଟେଇ ବାସନ ବିକି କଳସବସା ଦିନ ଖାନଦାନି ଦେଖେଇବା ପାଇଁ ନୂଆ ପାଟ ଖଣ୍ଡେ କିଣି ପିନ୍ଧିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଥିବା କୌଣସି ପ୍ରାଚୀନ ଭବତ ଜମିଦାରର ଦରିଦ୍ର ଦାୟାଦ ଯେମିତି ପରିଚୟ ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଅଶେଷ ଯାତନା ଭୋଗୁଥାଏ – ସେମିତି ଅନେକ ଅବ୍ୟକ୍ତ ଦୁଃଖ ଭୋଗିଚି ଲୁଣ୍ଠିପାଲା ନାଁର ପରିଚୟ ।”

ବହୁ ପରେ ସେଇଠି ସ୍ଥାପିତ ହେଲା ପୋଷ୍ଟଅଫିସ, ପଣ୍ଡିକିସା କେନ୍ଦ୍ର, ଏଲ୍‌ପି-ୟୁପି ସ୍କୁଲ । ଏବେ ତ ସେଠି କଲେଜ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକେନ୍ଦ୍ର, ପଞ୍ଚାୟତ ଅଫିସ । ଗୋଟେ ଏରିଆର ନାଁ ପଞ୍ଚପାଠ । ଏମିତି ଏମିତି ଲୁଣ୍ଠିପାଲା ନାଁ ଲୋପ ହୋଇଗଲା । କେବଳ

ଯେ ନାଁଟି ହଜି ଗଲା ତାହା ନୁହେଁ, ଏକାସାଙ୍କରେ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇ ଯାଇ ଥିଲା କେତେ ମଣିଷଙ୍କ ବିବରଣୀ ଓ ଆହୁରି ଅଗଣନ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ । ଏକଦା ପ୍ରଚଳିତ ସେମାନଙ୍କର ଅଦୃଶ୍ୟ ବିଚୟା ଗାଥା ସମୂହେ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇ ଯାଇଥିବେ ଅଥବା ନୂଆ ନୂଆ ସଂସ୍କରଣରେ ଭରା ହେଉଥିଲେ ।

ଲୁଣ୍ଠିପାଲୀର ମୃତ୍ୟୁ କାହାରିକୁ କିଛି କଷ୍ଟ ଦେଇ ନ ଥିଲା ।

ଏଥିପାଇଁ ଲୋକଙ୍କ ସାଧନା ଏବଂ ସମୁଦାୟ ବିବର୍ତ୍ତନର ରୂପ ଯାହା ହୋଇ ଥାଉ ପଛେ ଠାକୁରାଣୀମାନଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ନ ଥିଲେ ଜାଗାର ନାଁ କେବେ ହେଲେ ପଞ୍ଚପୀଠ ହୋଇ ପାରି ନ ଥା'ନ୍ତା । ଚିତ୍ରତନ୍ତ୍ର ଏହା ହିଁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ ।

ଠାକୁରାଣୀମାନଙ୍କ ନାଁରେ ଭଲ କିମ୍ବା ଭୟ ବଖାଣିବାକୁ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଗପ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁଥିଲା । ଆଜି ହସ ଲାଗିଲେ ବି ଚିତ୍ରତନ୍ତ୍ର ପିଲାଦିନେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ । ପତ୍ରିକାର ସାମ୍ବାଦିକ ବିବରଣୀ ସହିତ ସେଥିରୁ ଅନେକ ନିହାତି ଅମେଳ ଲାଗୁଥିଲେ । ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଇଲା ବେଳେ ସେ ଭାବୁଥିଲେ, ଜନ୍ମ ଓ ତଳ ମଡ଼ା ଜୀବନର ବୃତ୍ତାନ୍ତ ସହିତ ସାମ୍ବାଦିକ ବିବରଣୀକୁ ତରାକୁରେ ତଉଳିବା ନିହାତି ବେଅକଲ ବିଚାର । ପୁଲ କେମିତି ଗଛର ଆୟତନ ମାପିବ ? କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଯେ ପୁଲ ଦେଖାଯାଏ ଓ ତାହା ହିଁ ହୁଏ ଗଛର ପରିଚୟ ।

କିନ୍ତୁରି ପରିକା ନାଁଟି ଏବେ ପିରାମିଡ୍ ତଳର ଭୂଇଁ । ତାହା ଆଉ କେହି କଦାପି ଦେଖି ପାରି ନ ଥା'ନ୍ତେ । ଦେଖା ଯାଉଥିଲା ପଞ୍ଚପୀଠ । ଆଉ ଭୟାନକ ରୂପରେ ଦେଖା ଯାଉଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ଭକ୍ତି ଓ ଆଦରର ହାଣ୍ଡେଶ୍ୱରୀ ଆଜି ହାରେଶ୍ୱରୀ ରୂପରେ । ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଏପରି ମହିମା ହ୍ରାସକୁ ଖ୍ୟାତିରୂପକ ଗଳାଗଜରା କରିବାକୁ ତାଙ୍କ ମନ କହୁ ନ ଥିଲା ।

ସମୟ କେବଳ ଶେଷ ଦେଖେ । ତା'ର କ୍ଷମତା ସେତିକି । କାରଣ ସେ ପଛ ପାଇଁ ଆଖି ନ ବୁଜିବ ତ ଆଗକୁ ଚାଲିବ କେମିତି ? ପାଦ ଛନ୍ଦି ହେବ । ମଣିଷମାନେ କେମିତି ନିଜ ଲୋଭର ଛବି ବଦଳାଇ ଠାକୁରାଣୀମାନଙ୍କୁ କୋଉଠୁ ନେଇ କୋଉଠି ପହଞ୍ଚେଇ ପାରନ୍ତି - ଏକଥା ସେ ଅତି ସହଜରେ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ଅକସ୍ମାତ୍ ଗୋଟେ ଦି'ଟା ଗଞ୍ଜା ବଳିରେ ଭଲୁସିତ ହେଉଥିବା କିନ୍ତୁରି ଆଜି କେମିତି ମଣିଷ

ମନରୁ ଆତ୍ମାଛଡ଼ା ଲହରୀ ଧାର ବୁହାଇ ପାରୁଛି - ତାକୁ କେହି ଦେଖିବେନି ? ଏଗୁଡ଼ାକ ଅତୀତ କହି ଆଡ଼େଇ ଦେବା କେମିତି ସମ୍ଭବ ସେ ବୁଝି ପାରୁ ନ ଥିଲେ ।

ଏବେ ପରଶିଲାବେଳେ କି ସୁନ୍ଦର ରହୁ ଯିଲେଇ ! ପତ୍ରିକାଟିରେ କେତେ କଥା କୁହାଯାଇଛି । ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣ । ତତ୍ତ୍ୱମୁଗଠାରୁ ହାରେଶ୍ୱରୀଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ଗାଥା । ବଳିବିରୋଧୀ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀମାନଙ୍କ ମତ । ସେବାୟତଙ୍କ ସୈନ୍ଧବିକ ପ୍ରତିବାଦ । ପତ୍ରିକାର ସାମାନ୍ୟ ବକ୍ତବ୍ୟ - ବଳିର ଏତେ ଉତ୍ତର ରୂପ ଆଜିର ମାନବବାଦ ସହିବାକୁ ରାଜି ନୁହେଁ । କ'ଣ କମ୍ ହେଲେ ଚଳନ୍ତା କି ? ହିଁସାକୁ ଗଣ୍ଡିଧନ କରି ରଖିବ କି ଛାଡ଼ିବ - ଏ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚି ପାରି ନ ଥିବା ମଣିଷ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସର ଅଳିନ୍ଦ ଖୋଜିବି ତ ଆଉ ଖୋଜି କିଏ ?

ଚିତ୍ରତନ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟ ଯା'ଠାରୁ ଅଧିକ କିଛି ଭାବି ପାରୁ ନ ଥିଲେ ।

ମାଣେଶ୍ୱରୀ । ଭକ୍ତ ନିଜ ସକ୍ଷ ଅନୁଯାୟୀ ବିଗଳିତ ମନରେ ଯଦି କଣିକାଏ ଭୋଗ ଦେଲା, ବୋଲ ସେ ମାଣେ ପ୍ରମାଣେ ଆଶୀର୍ବାଦ ପାଇବ । ଠାକୁରାଣୀଙ୍କର ମାଣେ ଟି ! ମଣିଷ ପାଇଁ କେତେ ନ ହେଉ ଥିବ ।

ସମ୍ବୋଧନା ଗାଁର ସୁଧାକର ପତି । ରାଜାଙ୍କ କଚିରିରେ ଅବୈତନିକ ମୋହରିର । ଦିନକୁ ଦି ଓଳି ପେଟପୂରା ଖାଇବାକୁ ପାଉ ନ ଥିଲା । ବୁଢ଼ା ଦିନେ କ'ଣ ଗୋଟେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲା । ସକାଳୁ ଉଠି ହୁ'ଦସ୍ତ କୋଣେ ଜଙ୍ଗଲ ଭେଦ କରି ଚାଲିଚାଲି ଖେଦି ଗଲା । ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଖୋଜିଲା ଏବଂ ପାଇଲା । ବୁଝା ଚନ୍ଦନରେ ମାର୍ଜଣା କଲା । ତା'ପରଠାରୁ ଯୋଉଦିନ ସିରସା ଛୁଟି ସେଦିନ ପତିବୁଢ଼ାର ଏଇ କାମ । ଅକର୍ମଣ୍ୟ ହେବାଯାଏ ସେ ପୂଜା ମାର୍ଜଣା ଚଳେଇ ରଖି ଥିଲା । ତା ବଉଁଶର ବଡ଼ି ଦେଖ । ବୁଢ଼ା ଅଣନାତି ପଣନାତି ଦେଖିଲା । କିଏ ମାଜିଷ୍ଟର ତ କିଏ ଜର୍ଜର । କିଏ ହାକିମ ତ କିଏ ପ୍ରଫେସର । କିଏ ଲଣ୍ଡନରେ ତ ଆଉ କିଏ ଆମେରିକାରେ । ସମସ୍ତଙ୍କର ସବୁଠି ଜୟଜୟକାର ।

ବାଣେଶ୍ୱରୀ । କୋପ କଲେ ବାଣ ମାରିଦିଅନ୍ତି । ୦ - ମୁଣ୍ଡୁଳା ପରି ତଉଲତାଉଲ ଭେଣ୍ଡିଆ ବି ନାଠି ହେଇ ଶୁଖିଶୁଖି ମରିଯାଏ । ପଟାଏତ ପୁଅ ରାଜେଶ୍ୱରଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଲୋକେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରରେ ଦେଖିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ବରଗଛରେ ବସିଥିବା ଗୋଟେ ଗେଣ୍ଡାଳିଆକୁ ସେ ମଜାରେ ଗୁଳି ମାରିଦେଲେ । ପକ୍ଷୀଟା ଠୋ କରି ତଳେ

ପଡ଼ିଗଲା । ମରିବା ଆଗରୁ ମା'ଙ୍କ ପାଦ ପାଖରେ ବହୁତ ଫଡ଼ ଫଡ଼ ହେଲା । କାଳେ ବଞ୍ଚି ଯାଇଥା'ନ୍ତା । ହେଲାନି । ରାଜେଶ୍ୱରଙ୍କ ବୋଲକରାମାନେ ତାକୁ ନେଇଗଲେ ।

ଦିଲ୍ଲେଶ୍ୱର ରାଉଳ ଅନେଇଟି, ବାଣେଶ୍ୱରୀଙ୍କ ଆଖିରୁ ରକ୍ତ ଝରିଲା । ତା'ପରେ ରାଜେଶ୍ୱର ଉଆସକୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି କି ନା, ହେଲା ରକ୍ତବାନ୍ତି । ଦିନ ପନ୍ଦରଟା ଭିତରେ ଶୁଖିଶୁଖି ସେ କଣ୍ଠା । ଜଳ ଆହାର ଛୁଇଁଲେନି । ରାଜାପୁଅ । ତାଙ୍କ ରୁଜିରେ ଗେଣ୍ଡାଳିଆଟେ ମରିବା ପରି ଛୋଟିଆ କଥା । ସିଏ କାହିଁକି କାହାକୁ କହିଥା'ନ୍ତେ ? କିନ୍ତୁ ତାହା ଥିଲା ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଗଛ । ସେହି ଗଛର ସାର୍ବଜନୀନ ଅଭୟପଣକୁ କେହି ନିଜ ହିମ୍ମତରେ ମାପିବାକୁ ସାହସ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ- ରାଜେଶ୍ୱର ବୋଧେ ଏତିକି ଜ୍ଞାନ ଶିଖି ନ ଥିଲେ ।

ପଟାଏତ ସାହେବ ପୁଅର କି ଚିକିତ୍ସା ନ କରେଇଛନ୍ତି ? କଲିକତା ନେଲେ । ମାସେ କାଳ ଜାଲିସ୍ ତାନ୍ତର ଦେଖିଲେ । କିଛି ହେଲାନି । ତାନ୍ତର କହିଲେ, “ପ୍ରାର୍ଥନା କର ।” ତା'ପରେ ଯାଇ ରାଜେଶ୍ୱର ନିଜ ମା'ଙ୍କ ଜରିଆରେ ବାପାଙ୍କୁ ଗେଣ୍ଡାଳିଆ ଶିକାର କଥା ଜଣେଇଲେ ।

ସେପରି ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଆସ୍ଥାନ କେଉଁଠି, ପଟାଏତ ଜାଣିପାରୁ ନ ଥା'ନ୍ତି ।

“ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଦ୍ରୋହ କଲ ତ ଠାକୁରାଣୀ କୋପ କଲେ, ମୁଁ କୃପା ମାଗିବି କାହାକୁ ?” ସେ କ'ଣ କରିବେ ବା ନ କରିବେ, ନିଜ ଅକଳକୁ ବହୁତ ଓଲଟପାଲଟ କଲେ । ଶେଷରେ ପୁଅକୁ ଆଣି ବାଣେଶ୍ୱରୀଙ୍କ ଆଗରେ ଗଡ଼େଇଦେଲେ । କାନ୍ଦିକାନ୍ଦି କହିଲେ, “ମା ଲୋ, ମୋ କୁଳରେ ଏଇ ଗୋଟିଏ । ସେ ତତେ ଚିହ୍ନି ପାରିଲାନି । ଅପ୍ରାଧ କଲା । ତା ପାପ ମୋ ମଥାରେ ଲଦି ବଦଳରେ ମତେ ଏ ଜଗତରୁ ନେଇଯା । ତା ବିନା ଏ ଜୀବନ ମୋର ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ ।”

ଦେଖାନ୍ତେ ସତ ଅଦେଖାକୁ ମିଛ ପରି ମାସ ଦି'ଟା ପୂରିନି ପଟାଏତ ସ୍ୱର୍ଗଧାମ ଚାଲି ଗଲେ । ଆଚମ୍ବିତ କଥା, ରାଜେଶ୍ୱର ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି ହେଲା ପରି ବିଛଣାରୁ ଉଠିଲେ । ଉଦ୍ଧତପଣ ଛାଡ଼ି ନ ଥିଲେ ବି ସେ ଆଉ କେବେ ଖାଲି ପାଞ୍ଚପାଠ ନୁହେଁ, ପୂରା ଅଞ୍ଚଳଟା ମାଡ଼ିଲେ ନାହିଁ । ସେ ଜଣେ ଅତି ବଦମାସ ରାଜପୁତ୍ରରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲେ । ଭୟରେ ହେଉ ବା ଭ୍ରାନ୍ତିରେ ହେଉ, ସେପରି ଜଣେ ଉଦ୍ଧତ ଦୂରାଚାରୀ

ପାଞ୍ଚପାଠ ମାତ୍ର ନ ଥିବାରୁ ଠାକୁରାଣୀମାନେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ଭୟଶୂନ୍ୟ ସୁହାରି ଶୁଣୁଥିଲେ ।

ଚଣେଶ୍ୱରୀ । ମା'ଙ୍କର ଥିଲା ଚଣା ଭୋଗ । ସାରା ଅଞ୍ଚଳରେ ଚଣା ଚାଷ ହେଉ ନ ଥିଲା ବା ଏବେ ବି ହେଉନାହିଁ । ମାତ୍ର ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ନୈବେଦ୍ୟ ପାଇଁ ରାନ୍ଧି ଏବଂ ରାୟପୁରରୁ ଶଗଡ଼ରେ ଚଣା ଆମଦାନୀ ହେଉଥିଲା । ଆଜି ରାଜନୀତି, ଚାଉଳ ଏବଂ କେନ୍ଦୁପତ୍ର ବେପାରରେ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିଥିବା ଭିନ୍ନର ବଂଶର ଆଦିପୁରୁଷ ଥିଲା ପରମିନ୍ଦର ସିଂହ ଭିନ୍ନର । ଆଉ ଆଉ ତିରିଶ ଚାଳିଶ ମରଦ ଓ ତିର୍ଲୀଙ୍କ ସହିତ ସିଏ ବି ରାଣୀଙ୍କ ଯୌତୁକଭାବେ ପାତିଆଲାକୁ ଆସିଥିଲା । ପରମିନ୍ଦର ଅନ୍ତେ ତା ପୁଅ ହରବିନ୍ଦର ଆଉ ପ୍ୟାଲେସ ସେବା ପାଇଲାନି । ଗୋରୁ ମଇଁଷି ରଖି ଚଳିଲା । ସିଏ ଏଇ ଠାକୁରଣୀଙ୍କ ପାଇଁ ଚଣା ବେପାର କରି କେଡ଼େରୁ କେଡ଼େ ହେଲା ତାହା ସମସ୍ତେ ଦେଖିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ଦୁଇ ପିଢ଼ିର କଥା ।

ତା'ପରେ ତାଙ୍କ ବଉଁଶର ଆଧିନିଧି ମାଡ଼ିଗଲା ଯେ ମାଡ଼ିଗଲା । ଆଦିଅନ୍ତ ଜାଣି ହେଲାନି । ଯୋଉ ଦଳ ସରକାର କରୁ ପଛେ, ଭିନ୍ନର ଘରୁ ନିଶ୍ଚେ ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବ ।

ରାଣେଶ୍ୱରୀ । ତାଙ୍କ ନାଁରେ କେହି ରାଣ ପକାନ୍ତି ନାହିଁ । ସେଇ ନାଁ ଧରି ଅସତ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରିଲେ - ବୋଲ - ସର୍ବନାଶ । ଉଦାହରଣରୂପେ ଲୋକେ ଗଉଡ଼ିଆଘର ବିଲୁଆଡ଼ିଆଁ ତିଅକୁ ଦେଖେଇ ଦିଅନ୍ତି । ପଣ୍ଡା ଘର କଂସା-କବାଟ ଥିଲା । କୁଚ୍ଛି କଦମ୍ବ ପଣ୍ଡା କୁତକ୍ରୀଟେ । ତା'ର ସବୁବେଳେ ନିଆଁଗିଲା କାମ । ମୋଟେ ଥରଟେ ସେ ରାଣେଶ୍ୱରୀଙ୍କ ନାଁରେ ଦ୍ରୋହ କରିଥିଲା ।

ସାଦାକାଗଜରେ ଟିପଟିନ୍ତୁ ରଖି ସେ ସୁନା ଚଢ଼ିକି ମାତ୍ର ଦି ପୁରୁଷ ଧାନ ଉଧାରି ଦେଇଥିଲା । ପରେ ଦାବି କଲା କ'ଣ ନା, ସୁନା କୁଆଡ଼େ ଶହେ ଟଙ୍କା ରଖି ନେଇଛି । ଅସଲରେ କଦମ୍ବ ପଣ୍ଡାର ଲୋଭ ଥିଲା ଯେ ତା ପିତୃପୁରୁଷ ସୁନାର ପିତୃପୁରୁଷକୁ ଦେଇଥିବା ଦେବ ମାଣ ତହନିଆ ଜମିଖଣ୍ଡକ ଉପରେ ।

ଲୋଭୀମାନେ ଯେମିତି ହେଲେ ବି ସୁଯୋଗ ତିଆରି କରି ପକାନ୍ତି । ପାଖରେ କ୍ଷମତା ଥିଲେ ଏମିତିକା ଇଚ୍ଛା ମଣିଷର ଆହୁରି ପ୍ରବଳ ହୁଏ । ପଣ୍ଡା କୋରଖ କରେଇ ସହଜରେ ଜମିଖଣ୍ଡକୁ ଅଧିକାର କଲା । ପାପର ନିଜ ଚକ୍ର ଓ ନିଜ ଭଉଁରି ।

ମୁଣ୍ଡରି ରେକର୍ଡ ଦରଜ କରେଇ ନେବାକୁ ସେ ତରତର ହେଲା । ଭାଗ୍ୟ ଖରାପ ।
ତଦାରଖ ବେଳେ ସେଇ ପାଇଲଟା ଜାଲିସ ହାକିମଙ୍କ ନଜରରେ ପଡ଼ିଗଲା । ସୁନା
ତନ୍ତି ପରିକା କେହି ଜଣେ ଯାଇତାଇ ଲୋକ କାହିଁକି ଶହେ ଟଙ୍କା କରଜ କଲା
ବୋଲି ସେ ଭାଉଟ୍ କଲେ ।

ପେସ୍ତୁରକୁ ତାକି ଅର୍ଡର ଦେଲେ, ‘କଦମ୍ବ ପଣ୍ଡାକୁ, ହାଜର କରା’ । କଦମ୍ବ
ପଣ୍ଡା ଓ ସୁନା ତନ୍ତି ପାଖକୁ ସର୍କିଟକୋର୍ଟ ନୋଟିସ ଆସିଲା । ପିଆଦା କହି ଦେଇଗଲା ।
ହାକିମ କୁଆଡ଼େ କଦମ୍ବ ପଣ୍ଡାକୁ ଅର୍ଡର କରିଥିଲେ – ସୁନା ତନ୍ତି କିଏ ତାକୁ ବୁ
ଖୋଜିବୁ । ନୋଟିସ ତଦ୍ବିର କରିବୁ । ତାକୁ ଆଣି କୋର୍ଟରେ ହାଜର କରେଇବା
ଦାୟିତ୍ବ ତୋର ।

ଜମି ଖଣ୍ଡିକ ହାତଛଡ଼ା ନ ହେଉ । ସୁନା ଆଗରୁ ଗଉଡିଆକୁ ଅନେକ ଅନୁନୟା
ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲା । ଦୟା ତ ଦୂରର କଥା, ବରଂ ତାହା କଦମ୍ବ ପଣ୍ଡାର ଦର୍ପକୁ
ଦୋହଲାଇ ଦେଇଥିଲା । ଛାର ଆଶ୍ରିତ । ଏଡ଼େ ବହୁପ, ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାକୁ ଆମ୍ଭକୁ
ମନା କଲା ? ଆମ୍ଭେ କିଏ ପାଞ୍ଚପଟିଶ ଦେଇ ନ ଆ’ବୁ କି ? ଗଉଡିଆଙ୍କ ରୋଷ,
ରାଜ-ରୋଷ । ନିସ୍ତରିବା ଅସମ୍ଭବ । ସୁନା ତନ୍ତି ସର୍ବନାଶର ଶେଷ ଦୁଆରେ ଠିଆ
ହୋଇଥିବା ବେଳେ କଦମ୍ବ ପଣ୍ଡା ତାକୁ ଡକେଇଲା ଏବଂ ପିଆଦାମାନଙ୍କୁ ହୁସିଆର
କରି ଦେଇଥିଲା – ତାକୁ ଆଗେ କହିଦବ ଯେ ଗଉଡିଆ ଆଦରରେ ଡାକୁଛନ୍ତି । ସେ
ଯେମିତି ଏଠିକି ହସିହସି ଆସିବ ।

ପିଆଦାମାନେ ବାଟସାରା ବୁଝେଇ ସୁଝେଇ କେତେ କଥା କହିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା
ସୁନା ତନ୍ତି ମୋଟେ ହସି ପାରି ନ ଥିଲା । ତା ହସ ତିନ୍ତି ଯାଇଥିଲା ତିନୋଟି କୁଆ,
ବୁଢ଼ୀ ମା ଓ ମାଉପଙ୍କ ଲୁହରେ । ମନ ବନ୍ଧା ପଡ଼ିଥିଲା ଅଜଣା ଭାଗ୍ୟ କତିରେ । ସେ
ଗଉଡିଆର କଥାଯାକ ସବୁ ଶୁଣିଲା । କେତେ ପ୍ରସ୍ତାବ, କେତେ ଆଶ୍ୱାସନା ।

ସେପରି ଇଚ୍ଛାର ଛାଇ ତଳେ ଠିଆହବା ସୁନାମାନଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଅଦୌ ନିରାପଦ
ନୁହେଁ । ଏହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ସୁନା ଜାଣନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ସେଥିରୁ ମୁକୁଳିବାର
ଉପାୟ । ଏମିତି ଅଖଣ୍ଡ ବେଳେ ଠାକୁର ଠାକୁରାଣୀ ହିଁ ଆଶ୍ରା ।

ସମ୍ପତତ୍ତାବେ ନାହେଁଇ ନିକିଟେଇ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସୁନା ତନ୍ତି ମନେମନେ
କଦମ୍ବ ପଣ୍ଡାକୁ ଅଭିଶାପ ଦେଉଥିଲା ।

ଆଜନ ଯେମିତି ତାକୁ ଛୁଇଁ ନ ପାରେ, ତହିଁର ଏକମାତ୍ର ସାକ୍ଷୀଭାବେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଆଗରେ ସବୁକଥାରେ ସଜାଡ଼ି ହିଁ ମାରିବ କହି ସୁନା ସେଠୁ ବାହୁଡ଼ି ଆସିଥିଲା । ‘ଧର୍ମ, ତୁ ଦେଖ’ ଛଡ଼ା ସୁନା ଆଉ କିଛି କହି ପାରି ନ ଥା’ତା ।

କିନ୍ତୁ ବିଚାର ଦିନ କଥା ସ୍ୟାଡ଼କୁ ଗଲାନାହିଁ । କୋର୍ଟ ବସିଥିଲା ପଞ୍ଚପୀଠ ଚୋଟାରେ । ଖୋଦ୍ ଜାଲିୟ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ରାଣେଶ୍ୱରୀଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ହାତ ଦେଖେଇ କଦମ୍ବକୁ ଧମକେଇ ପଚାରିଲେ, “ଏଇ ଗଡ଼େସ୍ ନାଁ ନେଇ ସତ କହ । ତୁ ସୁନା ତଡ଼ିକି କରଇ ଦେଇଥିଲୁ ?”

ପଣ୍ଡା ଡେଇ ପ ଡୋକିଲା । ଅ ଅ ମ ମ ହେଲା । ଷେଷ ମାଇଲେ ମଲା, ଷେଷକୁ ମାଇଲେ ମଲା ପରି ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ିଗଲା ବିଚରା । ଯୋଉ ମିଛ ରଟିରଟି ସେ ଏତେ ବାଟ ଚିତା କାଟି ଆସି ସାରିଥିଲା, ଏବେ କେମିତି ଅଲଗା କଥା କହିବ ? ପୁଣି ଇଏ ଜାଲିୟ ହାକିମ । କ’ଣ ନାହିଁ କ’ଣ କରି ଦବ । କଦମ୍ବ କୁଳକିନାରା ପାଇବନି । ଏକା ରାଣେଶ୍ୱରୀ ଠାକୁରାଣୀ ହିଁ କ୍ଷମା ଦେଇ ପାରିବେ ଭାବି ସେ ତାଙ୍କୁ ମନେମନେ ସୁମରଣ କଲା । ସେରେ ଓଜନ ସୁନାର ସାଜ ମୁକୁଟ ମାନସିକ କଲା । ଯାତିଲା ବେଳେ ବି ଭାରୁଥିଲା, ଏ ଅଗ୍ନିଅଗ୍ନି ବନସ୍ତ ଭିତରେ ସୁନା କ’ଣ ନିରାପଦ ରହି ପାରିବ କି ? ହଉ ହେଲା, ମୁଁ ଆଣିବି । ପିନ୍ଧେଇବି । ପୁଣି ନେଇ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ହେପାଜତରେ ଘରେ ରଖିବି । ‘ହେ ମା, ମତେ ଏଇ ଥରକ ଛାଡ଼ି ଦେ । ଆଉ କଦାସ୍ କଦାସ୍ କଦାସ୍ ମିଛ କହିବି ନାହିଁ ।’

କଦମ୍ବ ପଣ୍ଡାଠାରୁ ଜମି ହାତଛଡ଼ା ହେଲାନି ସତ, କିନ୍ତୁ ଏମିତିକା ଛଳ ମାନସିକ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ପାଖରେ କିଛି କାମ ଦେଲାନି । ବର୍ଷେ ପୂରିନି । ଦି ଦି’ଟା ଯୁଆନ ପୁଅକୁ ଯମ ନେଇଗଲା । ବଡ଼କୁ ବାଘ ଖାଇଗଲା । ସାନ ମଲା କଲେରାରେ । ନିଜ କୁଳ ବୁଡ଼ିବାର ସବୁ ଗତି କଦମ୍ବ ଖୋଦ୍ ନିଜ ଚମତକ୍ଷୁରେ ଦେଖିଲା । ମରିବା ଆଗରୁ ଦେହରେ ପୋକ ସାଲୁସାଲୁ ହେଲେ । କେହି କତି ମାଡ଼ିଲେ ନାହିଁ । ଯିଏ ଯାହା ପାରିଲେ ବୋହି ନେଲେ । କି ସୁନ୍ଦର ପୂରତା ଭଣ୍ଡାର, ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇଗଲା ।

ଏକଥା ଶୁଣିଥିବା କେହି ବି ରାଣେଶ୍ୱରୀଙ୍କ ନାଁରେ କଦାପି ହଇପ କରି ପାରୁ ନ ଥିଲେ ।

ସବୁଠୁଁ ମହିମାମୟୀ, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଏବଂ ତାକିଲେ ଓଃ କହୁଥିବା ଠାକୁରାଣୀ ହେଉଛନ୍ତି ମା ହାଣ୍ଡେଶ୍ୱରୀ । ତାଙ୍କ ଅସଲ ନାଁ ହାରେଶ୍ୱରୀ ଏବଂ ଭକ୍ତର ଦୁଃଖ ହରଣ କରିବାକୁ ସେ ସବୁଠୁଁ ଦୟାଳୁ । ପୋଥୀ ପୁରାଣ ନାଁ କହି ଏପରି ଯେତେ ପ୍ରଚାର କରା ଯାଇଥିଲେ ବି ସୁନ୍ଦର ଓ ବିଦଗ୍ଧ ଶୁଭୁଥିବା ତାଙ୍କ ନୂଆ ନାଁଟି ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟରେ ମୋଟେ ଲୋକପ୍ରିୟ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ସେ ହାଣ୍ଡେଶ୍ୱରୀ ହୋଇ ରହି ଯାଇଥିଲେ ।

ପ୍ରାଣୀ ପାଇଁ ଦୟା ଏବଂ କ୍ରୋଧର ଅନୁପାନ କେତେ ହେବା ଉଚିତ ତାହା ମା ହାଣ୍ଡେଶ୍ୱରୀ ହିଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରନ୍ତି । ଅକାରଣରେ ଉଗ୍ର ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ନ୍ୟାୟ୍ୟ କରୁଣାରୁ ରେପେ ଉଶା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଯେମିତି ଦେଖାନ୍ତି ଉଲ୍ଲାସିତ ଉପପ୍ରାଧ, ଉଚ୍ଛେଦ କରନ୍ତି ବି ସେମିତି । ଯେତିକି ଦୋଷ ସେତିକି ଦଣ୍ଡ । କାହା ପୋଖରୀରୁ ମାଛ ମହଣେ ଚୋରି କରି ମା'ଙ୍କ ସେବାରେ କିଏ ଯଦି କୁକୁଡ଼ାଟେ ବଳି ଦିଏ ତା କାମ ଚଳିଯାଏ । ନ୍ୟାୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କଥାଟା ଅଖଣ୍ଡ ଲାଗୁଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଏହା ସପକ୍ଷରେ ଜ୍ଞାନୀମାନଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ବଳିଷ୍ଠ । ପୋଖରୀରୁ ମାଛ ସରିଯାଏନି, ମାତ୍ର ଭକ୍ତ ତ ବଞ୍ଚିଯାଏ ନା ! ହାଲୁ ବିଚାରରେ ଏହା ଇ ତ ସାମ୍ୟବାଦ । ବଟା ମା'ଙ୍କ ଦୟା ଓ ପରିଚାଳନା ଯୋଗୁ ଲୋକେ ଭକ୍ତିରେ ଉଗ୍ର ସ୍ୱଭାବରୁ ଦୂରେଇ ରହୁଥିଲେ ।

ହାଣ୍ଡେଶ୍ୱରୀଙ୍କ ମହିମା ପ୍ରଚାରରେ ଗିଳଡ଼ିଆ ଗାଁର ନରି ବିଶ୍ୱାଳ କଥା କେହି ଭୁଲି ପାରିବେ ? ବାହାଘର ଦଶ ବର୍ଷ ବିତି ଯାଇଥିଲା । କୋଙ୍କକୁ ସନ୍ତାନଟିଏ ଆସିଲା ନାହିଁ । ଗେରସ୍ତ ଭାରିଯା ଦିହେଁ ମା'ଙ୍କ ପାଖରେ ଅଧିଆ ପଡ଼ିଲେ । ସେତେବେଳେ ଘୋର ଜଙ୍ଗଲ । ବାଘଭାଲୁ ଖାଇଗଲେ ବି କାହାରି ଜାଣିବା ଉପାୟ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ନିଷ୍ଠା ଛାଡ଼ିଲେ ନାହିଁ । ଦି'ଟା ଦିନ ପୂରିନି । ଭାରିଜା ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛି ସାଖ୍ୟଲକ୍ଷ୍ୟପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପରି । ଫରଫର ଧଳା ଲୁଗା । ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବୁଢ଼ାଟିଏ କଅଁଳ ହାତ ତଲୋଉତି । କହୁଛି — ଯା ମା, ଯା । ଏଥର କୋଙ୍କ ପୂରିଯିବ ।

ଉଷ୍ମନାଥାନ ଗଜା ହେଲା ପରି କଥାଟି ସତ ହେଲା । ମାଇପର ପେଟ ବଢ଼ିବା ସହିତ ନରି ସମ୍ଭାବନା ଓ ଆୟୋଜନର କେତେ ରକମ ଶିକ୍ଷି ଯୋଗାଡ଼ କରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଆକାଶକୁ ବାଟ ଖୋଜିଲା । ସେ ଏମିତି ଖାସ୍ କିଛି ନ ଥିଲା । ଚାଷବନ୍ଦି ଲୋକଟା । ଟିକେ ବଡ଼ ହେଇଥିଲା । ନିକଟସ୍ଥ ମୋଗଲବନ୍ଦିରେ ବର୍ଷକୁ ପଚାଶ ଟଙ୍କା ମାହୁଁସର କାହା ମକଦ୍ଦମାରୁ ପାଞ୍ଚଶା ଚାରି ପାହୁଲା ଅଞ୍ଚଳ କିଣି ସେ ଧରାକୁ ସରା

ମଣିଲା । ଝିଅଟିଏ ଜନ୍ମ ହେଲା ବୋଲି ଜାଣି ଧାଇଁକି କହି ଫସାରର ଆଲୋକ ଦେଖି ନ ଥିବା ଓ କିଛି ଜାଣି ନ ଥିବା କଅଁଳିଆ ଛୁଆଟିର ତଣ୍ଡି ଚିପି ସେ ତାକୁ ଏକ୍ସ୍‌ପ୍ରେସ୍‌ରେ ମାରି ଦେଲା ।

ପୁଣି ଯାଇ ଦିହେଁ ଅଧିଆ ପଡ଼ିଲେ । ଏଥର ବି ଭାରିଯା ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖିଲା । ପୂର୍ବସ୍ବପ୍ନର ବୁଝା ଆଉ ତାକୁ ଆଗପରି କଅଁଳ ଲାଗୁ ନ ଥିଲା । ‘ପୂଜା କରି ନ ଜାଣିଲେ ପୁଲର କି ଦୋଷ ? ଯାହା ଦେଲି ପ୍ରସାଦ ନ ଭାବି ତା ତଣ୍ଡି ଚିପି ମାରିଦେଲା ? ହଉ, ତମେ ଦିହେଁ ତ ମୋ ଭକ୍ତ । ଏଇଥର ଶେଷ ।’ ଏମିତି କେତୋଟି ଅର୍ଦ୍ଧବାକ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରି ସ୍ବପ୍ନରୁ ଠାକୁରାଣୀ ଉତ୍ତାନ ହୋଇଗଲେ । ତା’ପରେ ପୁଅଟିଏ ହେଲା । ସେହି ପୁଅ ହିଁ ବାପକୁ କୁରାଡ଼ିରେ ହାଣି ମୁଣ୍ଡ ଗଣ୍ଡି ଅଲଗା କରିଦେଲା । ବିଚାର ପରେ ପୁଅକୁ ପାଣି ହେଲା । ଲୋକେ କହିଲେ, ଦେଖ ଠାକୁରାଣୀ କେତେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ । ସେ କ’ଣ ନିଜ ହାତରେ କିଛି କରନ୍ତି ? କଲା ସିଏ, ମଲା ସିଏ । କିନ୍ତୁ, ମା ହାଣେଶ୍ବରୀଙ୍କ ମହିମା ପ୍ରଚାର ସହିତ ନରି ବିଶ୍ବାଳ ପରି ଜଣେ କୁଳବୁଢ଼ା ପାପିଷ୍ଠର ନାଁ ବି ପ୍ରଚାର ହେଉଥିଲା ।

ମଣିଷ ପାପରୁ ଫପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁକ୍ତି ପାଇବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଭକ୍ତପଦ ଲୋଡ଼ିବା ପରି ଅନୁଷ୍ଠାନ ବି ସେ ଛାଡ଼ି ପାରିବ ନାହିଁ । କାଇଲ ପରେ ମଧ୍ୟ ନିହାତି ନିଲଠ ଓ ବେସରମ ହୋଇପାରେ ସେ । ଏସବୁ କଥା ଠାକୁରାଣୀ ଜାଣନ୍ତି । ସେ ପାପାକି ଯେମିତି ସଇସଲୀମତ ରଖନ୍ତି, ପାପକୁ ମଧ୍ୟ ନିଜ ଭକ୍ତଠାରୁ ଅନ୍ତତଃ ଥରକ ପାଇଁ ଦୂରଛଡ଼ା କରାଇ ପାରନ୍ତି ।

ଆଉରି ବି ଶୁଣା ଯାଉଥିଲା । ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ଦେବତାର ନିଜ ଭାଇବୋହୂ ସହିତ ରହିତ ଫପର୍କ । ପାପ ଯୋଗୁଁ ଛିଣ୍ଡିଛିଣ୍ଡି ସେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇଯିବା କଥା । ମାତ୍ର ତା ବଡ଼ତି ଜାରି ରହିଲା । ବୁଝିଲା ବେଳକୁ କ’ଣ ନା, ସେ ହାଣେଶ୍ବରୀଙ୍କ ଭକ୍ତ । ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ଦୁଇ ହଜାର ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ପାଠ ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲା ।

ସବୁ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଭିତରେ ବଡ଼ ହୋଇ ଥିବାରୁ ହାଣେଶ୍ବରୀଙ୍କ ପାଖରେ ବେଶି ଭିଡ଼ । ଆହୁରି ବି କାରଣ ଥିଲା । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ଦ୍ରୋହ କରି ଭକ୍ତେ ଯାକୁ ବୋଦା କି କୁକୁଡ଼ାଟେ ବଳି ଦେଲେ ତଦ୍ବାରା ସେମାନଙ୍କ ଅଭୀଷ୍ଟ ସାଧନ ସହଜ ହେଉଥିଲା । କ୍ରମେକ୍ରମେ ଅନ୍ୟ ଠାକୁରାଣୀମାନଙ୍କ ପ୍ରଭାବ ହ୍ରାସ ହେବାକୁ

ଲାଗିଲା । ଏମିତି କି, ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶାକାହାରୀ ମା ଚଣେଶ୍ୱରୀଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ପାଞ୍ଚଶହ ଲୋକ ପଞ୍ଚତରେ ବସିବା ଲାଗି ବୁଢ଼ା ହରବିହର ଦିହ ଭିନ୍ନର ଯେଉଁ ମଣ୍ଡପ ତିଆରି କରିଥିଲା ତାହା ସମସ୍ତଙ୍କ ଦେଖାତରେ ହାଣେଶ୍ୱରୀଙ୍କ ବଳିବେଦୀରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା । ଚଣା ଭୋଗ ଆପେ ଆପେ ବନ୍ଦ ହେଇଗଲା ।

ଶହେ ଘରିଆ ଲୁଣ୍ଠିପାଳୀ ଗାଁର ସାଧାରଣ ଅତୀତ । ଘେରି ରହିଥିଲା କିନ୍ତୁରି ନଈ । ବର୍ଷାଦିନ ଛଡ଼ା ସବୁଦିନେ ଶୁଖିଲା । ଓଡ଼ା ହେବାକୁ ମନୋବାଞ୍ଛା । କାମାବେଶୀ ନାରୀଟିଏ ପରି ଅର୍ଦ୍ଧ-ଟାଙ୍ଗର ସିଲୁଆତଙ୍ଗର ପାହାଡ଼କୁ ଅନେଇ ପଡ଼ିଥାଏ । ତଥାପି ତା ଗଣ୍ଡ ଗହୀର ବୁଆକୁ ଆଶ୍ରା କରି ଜୀବଜନ୍ତୁ ବଞ୍ଚୁଥିଲେ । ସେଇ ନାଁରେ ଆଜିର ଇରିଗେସନ ତ୍ୟାମ୍ ପ୍ରେଜେକ୍ଟ । ଶୁଖା ଖଡ଼ଖଡ଼ । ବୁଆ ଖୋଜିଲେ ବି ପାଣି ଟୋପେ ମିଳୁନି ।

ହାଣେଶ୍ୱରୀଙ୍କ ପାଖରେ ଗଞ୍ଜା ବଳି ପଡୁଥିଲା । ପିଲାଦିନେ ଶୁଣିଥିବା ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଅନେକ ଯଶଗାଥା ଚିତ୍ରତନ୍ତ୍ର ମନେ ପକାଇ ପାରୁଥିଲେ ।

ଆଉ ଗୋଟିଏ ସୁଇଚ ଭିଲିଏନ୍ ଷୋରି । ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶତପଥୀ । ବଡ଼ମ୍ବାର ମୂଳ ବାସିନ୍ଦା । ସେଠାରୁ ଆସି ରାଜାଙ୍କ ମୋଗଲବନ୍ଦୀ କଟିରିରେ ମୋହରିର ଥିଲେ । ଆଉ ଭିଟାମାଟିକୁ ଫେରିବା ନିରର୍ଥକ ଭାବି ସେ ରାଜାଙ୍କୁ ଗୁହାରି କଲେ । ମଣିମା ତାଙ୍କୁ ଜାଗିର ସୂତ୍ରରେ ଦୁଇ ମାଣ ନିଷ୍କର ଚାଷଜମି ଏବଂ ଗଡ଼ଜାତ ସଦରମହକୁମାରେ ପ୍ରାୟ ତିନି ଏକର ଭୂମି ସହ ଏକ ବାସଗୃହ ଦାନ କରିଥିଲେ । କାର୍ଯ୍ୟୋପଲକ୍ଷେ ମୋହରିର ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶତପଥୀ ମୋଗଲବନ୍ଦୀ କଟିରିରେ ରହୁଥିବାରୁ ତିନି ପୁଅ ଓ ଝିଅଟିଏ ମା'ଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱରେ ବଡ଼ ହେଲେ । ଝିଅଟି ଅପୂର୍ବ ସୁନ୍ଦରୀ । ସାଧାରଣ ଯାନିଯଉତୁକ ସହ ସେ ସ୍ଥାନୀୟ ଏକ ସମ୍ରାଟ ମୂଳ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିବାରରେ ବାହା ହେଲା ।

ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ବଡ଼ ପୁଅ ଅଙ୍ଗଦ ହଜାରିବାଗରୁ ଏଣ୍ଟ୍ରାନ୍ସ ପାଶ କଲା । ଶତପଥୀଏ ମହାରାଜାଙ୍କ ପାଖରେ ପୁଣି କାକୁଡ଼ିମିନତି ହେଲେ । ଗଡ଼ଜାତ ପ୍ରଶାସନର ରାଜସ୍ୱ ବିଭାଗରେ ଅଙ୍ଗଦଙ୍କୁ ମୁକରିର କରାଗଲା । ତହିଁର ପାଞ୍ଚ ଛ ବର୍ଷ ପରେ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା । ଅଙ୍ଗଦଙ୍କ ଚାକିରି ଆପେଆପେ ସରକାରୀ ହୋଇଗଲା ।

ସେତେବେଳେ ନୂଆ ତିଆରି ହେବାକୁ ଯାଉଥିବା ନାଲିଯୋଡ଼ା ବୁକ୍‌ର ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ
- ବିଡ଼ିଓ - ପଦବୀରେ ସେ ଜଣେ କଲେ ।

ଅଳ୍ପକାଳ ରାଜାଙ୍କ କଚିରିରେ କାମ କରିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଅଙ୍ଗଦଙ୍କ ମିଜାଜ ପୂରା
ରକ୍ତାକ୍ତିଆ ଥିଲା । ଗଡ଼ଜାତ ଶାସନରେ ଥାଇ ଅଙ୍ଗଦ ତାହାଙ୍କରେ କହୁଥିଲେ -
“ସ୍ଵାଧୀନତା ଗୋଟେ କି ପରିବା ?” “ରାଜା ନ ଥାଇ ଯେ କେମିତି ଦେଶ । ତଳ
ଲଙ୍ଗଳାକୁ ଉପରେ ବେଶ ।” ବା “ହାତୀ ନାହିଁ ଯଦି ହାଉଦା କାହିଁ । କନିଆ ନଥାଇ
ବର କିମ୍ପାଇଁ” ।

ଅଙ୍ଗଦ ଏମିତି ଜଗଜମାଳି କହି ରାଜତନ୍ତ୍ରର ସୁରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରୁଥିବା
ଖବର ରାଜବାଟୀରେ ପହଞ୍ଚୁଥିଲା । ରାଜ ପରିବାର ଖୁସି ହେଉଥିଲେ । ଅପୂର୍ବ
ସଂଯୋଗ, ସେଇ ଅଙ୍ଗଦ ସ୍ଵାଧୀନତା ପରେ ନିଜେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଏକ ଅଭୁଜ୍ଞ
ମାଜଲଖୁଣ୍ଡରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲେ ।

ସେଥିଯୋଗୁ କୌଣସି ପ୍ରଶାସନିକ ଅସୁବିଧା ବି ହେଉ ନ ଥିଲା । ସମଗ୍ର
ଅଞ୍ଚଳରେ ସେ ଥିଲେ ଏକମାତ୍ର ଗେଜେଟେଡ୍ ଅଫିସର । ଫରେଷ୍ଟ, ରେଭିନିଉ,
ଏକ୍ସକେସନ ଓ ପୁଲିସ ପରି ବିଭାଗର କେତେକ କର୍ମଚାରୀ ଷ୍ଟେଟ୍‌ରୁ ସରକାରୀ
ହୋଇଥିଲେ । ସ୍ଵାଧୀନତା ବା ଗଣତନ୍ତ୍ର ବୁଝିବା ଲାଗି ସେମାନଙ୍କ ମାନସିକତା ଅଙ୍ଗଦଙ୍କ
ଠାରୁ ଭିନ୍ନ ନ ଥିଲା ।

ଅଙ୍ଗଦଙ୍କର ବହୁ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବାହାଦୁରୀ ସଂପର୍କରେ ପ୍ରଚାର ଚାଲେ ।
ଯେମିତି, ପ୍ରଶାସନରେ ଚଳୁଥିବା ବିଭାଗ ଓ ପଦବୀଗୁଡ଼ିକୁ ରାଜ୍ୟ ସାରା ସମାନ
ଭାବେ ଓଡ଼ିଆରେ କିପରି କୁହାଯିବ ସେଥିପାଇଁ ରାଜଧାନୀ କଟକରୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ
ଆସିଥିଲା । ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକାରୀ ଭାବେ ତାହା କେବଳ ସେ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ।
ଅଥଚ ଲୋକେ ଭାବିଲେ ଯେ ଅଙ୍ଗଦଙ୍କ ଭାଷା-ପ୍ରୀତି ଯୋଗୁ ଗଡ଼ଜାତ ଶାସନରେ
ଓଡ଼ିଆ ଚଳିଲା ।

ଦୁଃଖ ଲୁଚାଇବାରେ ନିଜ ମା'ଙ୍କ ଅପରିମିତ କ୍ଷମତା କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲେ
ଅଙ୍ଗଦ ଭାବବିହୀନ ହୋଇପଡ଼ି । ସେମାନଙ୍କ ପିଲାଦିନ ମା'ଙ୍କ ଦାୟିତ୍ଵରେ ଖୁବ
ଦୈନିକ ଅବସ୍ଥାରେ ବିତିଥିଲା । ତିନି ଭାଇଙ୍କ ଭିତରେ ଅଙ୍ଗଦ ପାଠରେ ଖାସା ଥିଲେ ।
ଆଉ ଦୁଇ ଭାଇ ପ୍ରତିବିମ୍ବ ଓ ବୈଶ୍ଵାନରଙ୍କ ଭବିଷ୍ୟତ ସକାଶେ ବାପା ଲକ୍ଷ୍ମଣ

ଶତପଥୀଙ୍କର କୌଣସି ଯୋଜନା ନ ଥିଲା । ବଡ଼ ହେବା ପରେ ପ୍ରତିବିମ୍ବ ରାଜବାଟୀ ଚଣ୍ଡୀମନ୍ଦିରରେ ଅବୈତନିକ ଚଢ଼ଳିଆ ଭାବେ ନିଯୁକ୍ତ ହେଲେ ଏବଂ କ୍ରମେକ୍ରମେ ସେ ମୁଖ୍ୟ ପୁରୋହିତ ପୁଣ୍ୟରାଜ ମିଶ୍ରଙ୍କ ପ୍ରିୟଭାଜନ ହୋଇ ପରେ ତାଙ୍କ ଛାଉଁ ହେଲେ । ତାଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ଆଉ ଆଗକୁ କିଛି ଚିତ୍ରତନ୍ତ୍ର ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ।

ସେ ଯୁଗର ଚାଲିଚଳନ ଆଜି କଳନା କରିବା କଷ୍ଟ । ବଚନରେ ହେଉ ପଛେ, ଆଜି ଜଙ୍ଗଲ ସୁରକ୍ଷା ଏବଂ ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ ସଂରକ୍ଷଣ ହେଉଛି ସରକାରୀ ନିୟମ । ସେତେବେଳେ ଜଙ୍ଗଲ କାଟ କି ଜଳୁ ମାର, ସେଥିରେ କିଛି ଯାଏଆସେ ନ ଥିଲା । ଗଉଡ଼ିଆମାନେ ରୟାଲ ଟ୍ରେଜେରିରେ ବରାଦ ଅନୁସାରେ ମେଣ୍ଟକସ୍ ଦାଖଲ କରିବା ଚାହିଁ । ଏତିକିରେ ରାଜତନ୍ତ୍ରର ଦାୟିତ୍ବ ଶେଷ । ବୁଢ଼ା କି ରୋଗିଣୀ ବାଘ ସିଂହକୁ ଯଦି କୌଣସି ପ୍ରଜା ମାରି ପାରୁଥିଲା, ଯେତେ ଦିନ ଲାଗୁ ପଛେ, ଯେମିତି ହେଲେ ରାଜବାଟୀକୁ ଖବର ଯିବ । ରାଜାଘରୁ କେହି ସେଠାକୁ ଯାଇ ମୃତ ଜନ୍ତୁ ପାଖରେ ବନ୍ଧୁକ ଧରି ଦୃଷ୍ଟ ଶିକାରୀ ପରି ଠିଆ ହୋଇ ପଟୋ ଉଠାଉ ଥିଲେ । ନ ହେଲେ ଛାଇ, ଦାନ୍ତ ଇତ୍ୟାଦି ରାଜବାଟୀକୁ ପଠେଇ ଦେଲେ କାମ ଚଳି ଯାଉଥିଲା । ଶିକାରୀ ରୟାଲ ଟ୍ରେଜେରିରୁ ଟଙ୍କାଏ କି ଅଧୁନିଟେ ଆର୍ଥିକ ପୁରସ୍କାର ପାଉଥିଲା । ହରିଣ ମିରିଗ କୁଚରା ବାରହାଆଦି ମାରିବା ମୋଟେ ଦୋଷ ନ ଥିଲା । ଲୋକେ ବରଂ ଗୌରବ ବଢ଼େଇବାକୁ ଶାଗୁଆତି ବାଣ୍ଟୁଥିଲେ ।

ପ୍ରଜାଙ୍କ ଜୀବନ ଥିଲା ସଦା ତ୍ରୁଷ୍ଟ, ସାଲିସଯୋଗ୍ୟ ।

ଆଗରୁ ଲୁଣ୍ଠିପାଳୀରେ ଥିଲା ଗୋଟେ ଦି' ବଖୁରିଆ ଖପରଲି ଘର । କୁହାଯାଉଥିଲା - ରାଜାଘର କଚିରି । ଅଙ୍ଗଦ ସରକାରୀ ଅଫିସର ହେଲା ପରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରାଥମିକତା ଥିଲା ବୁକ୍ ଅଫିସ୍ ଓ କେତେକ ବାସଗୃହ ନିର୍ମାଣ । ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ପରି ଅଧିକାର ପାଇଥିବା ଯେଗୁ ଅଙ୍ଗଦ ଶତପଥୀଙ୍କ କ୍ଷମତା ଓ ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ବହୁତ ବଢ଼ିଗଲା । ଦରବାରରେ ସେ କେତେ କ୍ଷମତାରେ ଥିଲେ ତାହା କେହି ଜାଣି ନ ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ସ୍ବାଧୀନ ସରକାରରେ ବି ତାଙ୍କ କ୍ଷମତା କମ ନୁହେଁ, ଏକଥା ସମସ୍ତେ ଜାଣୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପୋଷିଙ୍ଗ୍ ଥିଲା ନାଲିଯୋଡ଼ା ପାଇଁ । ସେ ଅଟକି ରଲେ ଲୁଣ୍ଠିପାଳୀରେ । କାରଣ ସେଇଠି ସେ ରହି ପାରିବା ପରି ଘର ଖଣ୍ଡିଏ ଥିଲା । ଜଣେ

ମାତ୍ର ଗେଜେଟେଡ୍ ଅଫିସର ହୋଇଥିବାରୁ ସବୁ ବିଭାଗର ସବୁ କର୍ମଚାରୀ ତାଙ୍କୁ ରିପୋର୍ଟ କରୁଥିଲେ ।

ନିଜ ଘରୁ ଆସି ଲୁଣ୍ଠିପାଲୀରେ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ସେ ପ୍ରଥମ ସଂସ୍ଥାପିତ ହେଲେ ରାଜାଘର କଟିରିରେ । ସାଙ୍ଗରେ ଜ୍ଞାନସ୍ୱ ପିଲିପସ ସାଇକେଲଟେ ନେଇଥିଲେ । ଉପଯୁକ୍ତ ରାସ୍ତା ଅଭାବରୁ ତାହା ସେ ଖୁବ କମ ଚଢ଼ି ପାରୁଥିଲେ । କଦବାକୃତି ନାଲିଯୋଡ଼ା କି ଆଉ କେଉଁଠିକି ଯିବାବେଳେ ଦୁଇ ଜଣ କର୍ମଚାରୀ ହ୍ୟାଣ୍ଡେଲ ଦୁଇପଟରୁ ଏବଂ ଆଉ ଦୁଇ ଜଣ ସିଟ୍ ଡ୍ରିଙ୍ଗରେ ମୂଲିଆ ବାଉଁଶଟେ ପୂରାଇ ଧରି ଚାଲୁଥିଲେ । ଅଙ୍ଗଦବାରୁ ସୁବିଧା ଅନୁଯାୟୀ ନିଜ ହାତ ହ୍ୟାଣ୍ଡେଲରେ ବା ପଛ ଲୋକଙ୍କ କାନ୍ଧରେ ଏବଂ ଗୋଡ଼ ସାଇକେଲ ପ୍ୟାଡେଲରେ ଥୋଇ ବସୁଥିଲେ । ସାମ୍ନାରେ ଖାଇ ବା ଜିପ ପଡ଼ିଲେ ଚାରି ଜଣ ଯାକ ସହକାରୀ ପୂରା ଯାନଟିକୁ ଶୂନ୍ୟରେ ଟେକି ପାରି କରାଇ ଥିଲେ । ବେଳେବେଳେ ପ୍ୟାଡେଲ ପଛୁଆ ବୁଲେଇ ଅଙ୍ଗଦବାରୁ ସାଇକେଲର ଘୁଞ୍ଚି ଜାହିର କରୁଥିଲେ । ବିଚିତ୍ର ସେ ଦୃଶ୍ୟ । ତଥାପି ତାହା ତାଙ୍କ ଗେଜେଟେଡ୍ ପୋଜିସନକୁ ବହୁ ଭାବେ ମହିମାନ୍ବିତ କରୁଥିଲା ।

ଅଙ୍ଗଦ କି ଅରୁତ ଦେଖା ଯାଉ ନ ଥିବେ ତି । ଚିତ୍ରଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ହସ ଲାଗିଲା ।

“କ’ଣ ହେଲା କି, ଏକାଏକା ହସୁତ ?”

ସେ ଅଙ୍ଗଦଙ୍କ ସାଇକେଲ ଚଢ଼ା ଉପାଖ୍ୟାନ କହିଲେ ।

“ତମେ ଦେଖିତ ?”

“ନାହିଁ ମ । ପିଲାଦିନେ ଶୁଣିତି ।”

“ଠାକୁରାଣୀମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କିଏ ଆଉ କିଏ ପଛ ?”

“ଜାଣିନି । ହେଲେ, ସେତେବେଳେ ଠାକୁର ଠାକୁରାଣୀ ବଢୁଥିଲେ ଲୋକଙ୍କ ଆଶାରେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଭୟ ଯୋଗୁ । ଭାବ କ’ଣ ଥିବ କିଏ ଜାଣେ, ମାତ୍ର ଭକ୍ତି ଥିଲା ନିରୁତ । ବିଶ୍ୱାସର ଦିଗ କି ସାମା ନ ଥାଏ । ପଛ ଦେଖି ଆଗକୁ ଭାବିଲା ପରି ଡ୍ରେନ୍ ଇନିସପେକ୍ଟର ବୁଦ୍ଧି କାହାରି ମୁଣ୍ଡରେ ପଶୁ ନ ଥିଲା ।”

ଆଜିର ପଶୁବଳି ସହିତ ବୈଶ୍ୱାନର ଶତପଥୀ ଓ ବାଣେଶ୍ୱରୀ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ପାଖରେ ମରୁମରୁ ବଞ୍ଚିଥିବା ରାଜେଶ୍ୱରଙ୍କ ବଡ଼ ପୁଅ ଅଧିଶ୍ୱରଙ୍କ ସଂପର୍କ ଚିତ୍ରଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଅଧିକ ଦେଖା ଯାଉଥିଲା । ସାମ୍ବାଦିକମାନେ ଏତେ କଥା ଜାଣିବେ କେମିତି ?

ଅଙ୍ଗଦ ସବାସାନ ଭାଇ ବୈଶ୍ଵାନର ଉପରେ ଜଙ୍ଗଲ କଟା ତଦାରଖ ଅର୍ପଣ କରିଥିଲେ । ଅଳ୍ପଦିନ ଭିତରେ ସେ ରାଜ୍ୟର ଜଣେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଧନୀ ଓ ଏକନୟର ପରେଷ୍ଟ କଣ୍ଡାକୂରରେ ପରିଣତ ହେଲେ । ଅଙ୍ଗଦଙ୍କ ପୂର୍ବାନୁମାନ ବି ସେଇଆ ଥିଲା । ମୂର୍ଖ ଭାଇକି ନ ହେଲେ ସିଏ କେମିତି ଅଭିଧାନ କରିଥା'ନ୍ତେ ?

ଅଧୀଶ୍ଵର । ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ରାଜକୁମାର କଲେଜ ଗଲେ । ହେଲେ, ମୂଳ ବିଗିଡ଼ା । ଭିଟାମିନ ଖୋଇଲେ ଗଧ କ'ଣ ଘୋଡ଼ା ହୁଏ ? ତେଣୁ ସେ ଗୋଟିଏ ମୋଟା ଗଧରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲେ । ଦମନ, ଦାରୁ, ଦାରୀ, ଦମ୍ଭ ଓ ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ ପରି ଯେଉଁ କେତେକ ଅଭ୍ୟାସ ମନ୍ଦ ରାଜକୁମାରମାନଙ୍କୁ ଶୋଭାଶାଳ, ସୁନ୍ଦର ଏବଂ ମର୍ଯ୍ୟାଦାବନ୍ତ କରାଏ ସେଗୁଡ଼ିକ ଆଉ ଅଧୀଶ୍ଵରଙ୍କୁ ଏତେ ବିଦ୍ଵନ୍ମାନଭାବେ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଉ ନ ଥିଲା ।

ଅଧିକାର ହସ୍ତାନ୍ତର ନ କରି ଏବଂ ପ୍ରଭିପର୍ସ ଅର୍ଥକୁ ହସ୍ତଗତ କରି ପଦବ୍ୟୁତ ରାଜା ବୀରବିକ୍ରମ ନିଜ ପରିବାର ସହିତ କଳିକତା ପଳେଇ ଗଲେ । ଅଧୀଶ୍ଵର ହେଲେ ସେହି ନିଶ୍ଚି ରାଜବଂଶର ଦାୟାଦ । ଅସମ୍ଭବ ମାନସିକ ଦୃଢ଼ରେ ସେ ସବୁବେଳେ ଦରସିଝା ରହୁଥିଲେ ।

ଆସିଗଲା ସ୍ଵାଧୀନ ଭାରତରେ ନିର୍ବାଚନ । ଅଧୀଶ୍ଵରଙ୍କ ଛଡ଼ା ବୈଶ୍ଵାନରଙ୍କୁ ଆଉ କେହି ଅଧିକ ଉପଯୁକ୍ତ ଲାଗିଲେ ନାହିଁ । କାରଣ, ସଂପତ୍ତିରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଟପି ସେତେବେଳେ ବୈଶ୍ଵାନର ଆଗରେ । ତାଙ୍କ କଥା ଯେମିତି ହେଲେ ରହିବ ।

ଅଧୀଶ୍ଵର ଜୀବନରେ ଅଗୁଟିଏ ଅକଲର କାମ କଲେ । ସେ ଭାବିଲେ - କି, ଅଙ୍ଗଦ ଶତପଥୀ ଯଦି ସରକାର ହୋଇ ପାରିଲା ଆମ୍ଭେ କିସପାଇଁ ନ ହେବୁ ? ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵୀମାନଭାବେ ସେ ଲୋକପ୍ରତିନିଧି ହେଲେ ଏବଂ ରାଜାପୁଅ ବୋଲି ମନ୍ତ୍ରୀ ବି ହେଇଗଲେ । ସବୁ ବିନା ଖର୍ଚ୍ଚରେ । ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବୈଶ୍ଵାନରଙ୍କୁ ବେଶ୍ ଭଲ ଲାଗୁଥିଲା ।

ରାଜ୍ୟ ବରବାଦ ହୋଇ ସାରିଛି । ପଟାୟତ ଅଂଶରୁ ଆୟ ବା କେତେ ? ମୋଟା ଗଧ ଦେଖିଲା - ଗଣତନ୍ତ୍ର ନାଁରେ ଏ ଜାଗାଟା ମନ୍ଦ ନୁହେଁ ।

ଏମିତିକା ସନ୍ଧିକ୍ଷଣରେ ଅଙ୍ଗଦ ମହାରାଜାଙ୍କୁ ବୁଝେଇ ଦେଲେ । ହଜୁର, ଇଏ ଗଣତନ୍ତ୍ର । ବାରମ୍ବାର ଜିତିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆପଣ ହିଁ ପାରିବେ । ଟିକିଏ ଶିଖିବାକୁ

ପଢ଼ିବ ଏ ଶାସନ ପାଇଁ ନିଆରା ସଣ୍ଠଣା । ଏ ପୂଜା ପାଇଁ ଆଉ ପ୍ରକାରେ ମନ୍ତ୍ର । ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଲେ — ବେଶ୍ ହୁଅନ୍ତୁନି ମହାରାଜ । ମୁଁ ସବୁ ଶିଖେଇ ଦେବି । ହଜୁର ବୈଶ୍ୱାନରକୁ ଚିକେ ଆଶ୍ରା ଦେବେ ତ ହଜୁରଙ୍କ ଜିତିବା ଦାୟିତ୍ୱ ଆମର । ଯେତେହେଲେ ରାଜାପୁଅ ରାଜା ହବ ନା ।

ନବନିର୍ବାଚିତ ଅଧିଶ୍ୱର କାହାରି ପାଖରେ କିଛି ମାନସିକ ନ କରି ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ହାଣ୍ଡେଶ୍ୱରୀ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ପାଖରେ ଯେଉଁ ପ୍ରଥମ ଚାରିଗୋଡ଼ିଆ ବଳି ପଡ଼ିଥିଲା ତହିଁରେ ବୋଦା ଫଖ୍ୟା ଥିଲା ନ ଶହ ଅନେଶତ । ପ୍ରଥମେ ସେତିକି ରକ୍ତ ପିଇ ଅଭ୍ୟାସ ଆରମ୍ଭ କରିଥିବା ହାଣ୍ଡେଶ୍ୱରୀ ଖାଲି ନାଁରେ ନାଁରେ ଏକ କୋମଳଗାନ୍ଧାର ରୂପ ନେଇ ହାଣ୍ଡେଶ୍ୱରୀରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲେ । କିନ୍ତୁ ପରେ ତତୋଽଧିକ ରକ୍ତ ବିନା ସେ ଅସ୍ତ୍ରଶୃଙ୍ଗ ମହିମାରେ ଆଉ ରହି ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ନରବିନ୍ଦର ଫିହ ଭିନ୍ନର ଦି ପୁଅ ରାଜି ହେଲେ । ସେମାନଙ୍କ ବାପା ଚଣ୍ଡେଶ୍ୱରୀ ଆଗରେ ଯେଉଁ ନିରାମିଷ ପଙ୍ଗତ ବେଦି ତିଆରି କରିଥିଲା ତାହା ଅତି ସଣ୍ଠଣା ଓ ନିଅତରେ ଏକ ପ୍ରକାଶ ବଳିବେଦିରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା । ସେଠି ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ଅର୍ଗଳ ବସିଲା । ବଡ଼ଭାଇ ଧର୍ମିନ୍ଦର ଏମେଲେ ହେଲା ଓ ସାନ ଯୋଗାନ୍ଦର ଚାଲିଥିବା ପରିବାରର ତମାମ ବ୍ୟବସାୟରେ ମନ ଦେଲା ।

ମୋଟା ଗଧ ରାଜା ହେଲା । ହାଣ୍ଡେଶ୍ୱରୀ ଆପେଆପେ ହାଣ୍ଡେଶ୍ୱରୀରେ ପରିଣତ ହେଲାବେଳକୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବାଜିମାଡ଼ କରି ଅଙ୍ଗଦ ଶତପଥୀ ଜିତି ଯାଇଥିଲେ । ଚିତ୍ରଚନ୍ଦ୍ରମାନେ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ସାମ୍ବାଦିକ ଦଳ ଗପ ଲେଖୁଥିଲେ କିନ୍ତୁ ପୁଅିବା ବେଶି ହଲୁ ନ ଥିଲା । ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଆଖିଠାରୁ ମଣିଷ ଆଖି କାହିଁକି ବଡ଼ ହେଲା, ଯେତେ ମ୍ୟାଗାଜିନ୍ ପଢ଼ିଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେ ତାହା ବୁଝିପାରୁ ନ ଥିଲେ ।

ନିର୍ବାଣ

ପତ୍ନୀ ଜଣେ ଇଣ୍ଡୋଲୋଗୁଆଲ । ନିଜକୁ ବିଜେତା ପ୍ରତିପାଦନ କଲାବେଳେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଯେମିତି କିଛି ମାନକ ପରିଚୟ ହୃଦୟରେ ସାଇତି ବସନ୍ତି ତହିଁରୁ ସେ ଭିନ୍ନ ନୁହଁନ୍ତି । ଧରାଯାଉ, ଗୋଟିଏ ହାସଲାର୍ ବିଜୟ ଦେଖେଇପାରିଲେ ଆଉ ଯେମିତି ବାରମ୍ବାର ଲଢ଼େଇ ଦରକାର ପଡ଼େନି ଠିକ୍ ସେମିତି ।

ଏ କଥା ସେ ଠିକ୍ ବୁଝନ୍ତି ଯେମିତି ଇତିହାସର ଆଲୋକକଣ୍ଠର ବା ନେପୋଲିଅନମାନେ ବୁଝିଥିଲେ । ନିଜ ଗୌରବ ତାଲିକାର ଥିବା ସବୁ ଯୁଦ୍ଧ କ'ଣ ସେମାନେ ନିଜେ ଲଢ଼ିଥା'ନ୍ତି କି ? ବିଚିତ୍ର ଏ ପୃଥିବୀ । ଲଢ଼ିବାକୁ ହୁକୁମୁକୁ ମାତ୍ର ଜଣକର ବିଜୟ ଦେଖିଲେ ପାର୍ଶ୍ୱ ପ୍ରତିଯୋଗୀ ହୁରୁଡ଼ି ଯାଆନ୍ତି । କତିକି ଆଉଟି ବଶମଦପଣ ଘୋଷଣା କରନ୍ତି ।

ଏ ନିୟମ ବୁଝିବାରେ ପତ୍ନୀ ଅଧିକ ଟିକେ ପାରଙ୍ଗମ । ବାରମ୍ବାର ଯୁଝିବା କି ଲୋଡ଼ା ?

ସେମିତି, ମୋତେ ଏକ ସର୍ବସତ୍ତ୍ୱ ସଂରକ୍ଷିତ ପଦାର୍ଥ ରୂପେ ସେ ଥରେ ହାସଲ କଲାପରେ ତେଣିକି କା' ରଖି, ନାର୍ସିସସ ପରି ନିଜ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ଦେଖି-ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଏହା ସ୍ୱାଭାବିକ ଥିଲା । ଜୟ ପରାଜୟକୁ କେବଳ ଦମନ ବାଟେ ବୁଝୁଥିବା ଲୋକେ ହଠାତ୍ ଅବଶ୍ୟ ବୁଝିପାରିବେ ନାହିଁ ଯେ ଦମନ ଛଡ଼ା ବି ଜୟ ପରାଜୟ ସମ୍ଭବ ।

ଆଦ୍ୟକାଳରେ ସେ ମୋତେ ଅଭିଆର କଲାବେଳେ ସେପରି ଜୀବନ ଯାପନ ଅନୁଚିତ ନୁହେଁ ବୋଲି ହୁଏତ ମୁଁ ଭାବିଥିବି । ଆଦରି ଥିବି । ହାରିବା କି ଜିତିବାର ଶ୍ୱାର୍ଥ ତରାକୁରେ ନିଷ୍ପନ୍ନ ତଉଲି ନ ଥିବି । ହଁ, କେତେକ ମୌଳିକ କଥା । ଆମେ ସାମାଜିକ ଆଚରଣରେ ଅପରକୁ କେବେ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନାହୁଁ । ସଂପର୍କ କାହା ସହିତ କେତେ ଓ କିପରି ରହିଲେ ସୁନ୍ଦର ତାହା ପାଳନ କରିଛୁ । ସଂସାରରେ

ଲୋକହସା ହେବାକୁ ବା ଲାଜ ଲାଗିଲା ପରି ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇନାହିଁ ।

ବେଳେବେଳେ ମନ ମାପପିତାରେ ତାଙ୍କର ଅନେକ କଥା ବେଞ୍ଚାଜିବ ଲାଗେ । ଯେମିତି, କିଛି ଶୁଣି ବା ଖବରକାଗଜ ପଢ଼ି ସେ ଚଟ୍ କରି ନିଜର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ମାନବୀୟ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକଟ କରନ୍ତି । ଖାଲି ଗପ ହେଲେ କଥା ଚଳନ୍ତା । ମାତ୍ର ସେତିକିରେ ସ୍ଥିର ନ ରହି ସେ ପ୍ରତିବାଦ କରିବାକୁ ଆଗଭର ହୁଅନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ହେଲା - ପାଠଶାଳା ପଢ଼ିଥିବା ଲୋକେ ଯଦି ଏହା ନ କରିବେ ତା'ହେଲେ କରିବ କିଏ ? ସେଥିପାଇଁ ଜଣେ ବଶମ୍ବଦ ସହଯୋଗୀ ଭାବେ ସେ ମୋତେ ଅନବରତ କତିରେ ଖୋଜନ୍ତି ।

ପ୍ରେମ ସଂପର୍କରେ ତାଙ୍କ ମତ । କେହି ଭାବିବ ଯେ ସତେ କି ଅବା କେଦାର-ଗୌରୀ କାହାଣୀର ମା' ଗୌରୀ ଅବତରିଛନ୍ତି । ପ୍ରେମ କୁଆଡ଼େ ନାରୀ ଜୀବନର କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥଳ । ସେହି ପରିଧି ଭିତରେ ରହିଲେ ହିଁ ନାରୀ ହୁଏ ସର୍ବସହା । ନ ହେଲେ, ତା'ର ସର୍ବସ୍ବ ଲୁଟପାଟ ହୋଇଯାଏ । ଜୀବନରେ ପ୍ରେମ ପାଇ ନ ଥିବା ନାରୀ ନିଆରା ଜଣା ପଡ଼ିଯା'ନ୍ତି । ଛଳନା କରି ଯେମିତି ଦେଖେଇ ହେଲେ ବି ତା ମୁହଁରେ ଥାଏ ମରାତିକାର ପ୍ରେତଛାୟା । ତେଣୁ ନାରୀ ଜୀବନ ହେଲା ପ୍ରେମମୟ । ସେ ସତ୍ତାମକୁ ପ୍ରେମ କରୁକରୁ ସତ୍ତାମର ବାପାକୁ ଯଦି ଟିକେ ଛଳନା ଭିତରକୁ ଠେଲି ଦିଏ - ପତ୍ନୀଙ୍କ ମତରେ, ତାହା ପ୍ରେମର ରୂପାନ୍ତର ମାତ୍ର । ବହୁ ଭୂମିକାରେ ବାରମ୍ବାର ଜୀବନର କୂଳ ଲଘି ସୁଖା ଆଗକୁ ଯାଇ ପାରୁଥିବା ନାରୀ ଅଲବଚ୍ ପକ୍ଷପାତିତା କରିବ । ସେଇଥିରେ ମାତ୍ରା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ବି ତା ଅଧିକାର ଭିତରେ ରହିବ । ତାହା କୁଆଡ଼େ ହେବ - ନାରୀର ବିକଶିତ ଗତି ଓ ତା ସ୍ବାଧୀନତାର ଆତ୍ମା । ସେ କହନ୍ତି, “କୁଲୁସ୍ କି ଭୋଟ ବାଟେ ଖାଲି ପ୍ରଚାର ହୁଏ । ନାରୀ ସ୍ବାଧୀନତା ପାଏନି ।”

ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଭାବୁଥିଲି, ପକେଇ ପକେଇ ତାଙ୍କର ବୋଧେ ଗୁଡ଼ାଏ ଭାଷଣଯୋଗ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ହୋଇଯାଇଛି । ପରେ ଅନୁଭବ କଲି - ନାହିଁ, ସେଥିରେ କିଛି ଅରିଜିନାଲ୍ ବି ରହିଛି । ମାତ୍ର ସେଇ ମୂଳ ଅସୁବିଧା । ଡିଟୋନେଟର୍ ଚଟ୍ କରି ଫିଉଜ୍ ଧରୁଥିବାରୁ ସେ କଦାପି ସଫଳ ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଜ୍ଞାନର

ପ୍ରକାଶ ଆମ ଘରର ଚାରିକାନ୍ଥ ଚପି ପଡ଼ାକୁ ଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏକଥା ମୁଁ ବାରମ୍ବାର ଅନୁମାନ କରୁଥାଏ । ତଥାପି ସହଯୋଗ କରେ ।

ପ୍ରେମ ନାଁରେ ପ୍ରତାରଣାକୁ ସେ ମୋତେ ବରଦାସ୍ତ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏମିତି କହିଲାବେଳେ ସେ ଆବେଗରେ ଉଛୁଳି ପଡ଼ନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମତରେ ଆଜି ପରି ସୂଚନାକ୍ଷମ ଯୁଗରେ ପ୍ରେମବିବାହ ହିଁ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ । ପୁଅ ଝିଅ ପରସ୍ପରକୁ ଆଗରୁ ଚିହ୍ନିଥିବେ । ଆତ୍ମସିଦ୍ଧ ଉପସ୍ଥିତି ସହ ଦିହେଁ ସଂସାର ଗଢ଼ିବେ । ଯୌତୁକ ପ୍ରମାଦ ନିଶ୍ଚୟ ନ ଥିବ ଏବଂ ବଧୂହତ୍ୟା ଓ ଗଞ୍ଜଣା ଏକଦମ୍ ଲୋପ । ନିଜ ଜୀବନରେ ସେପରି ସଫଳତା ପ୍ରମାଣ କରି ପାରିଛନ୍ତି ପରି ଏକ ପ୍ରତିହତହୀନ ଦୃଢ଼ ଦାବି ସେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରନ୍ତି ।

ମୋ ସହିତ ତାଙ୍କ କଥିତ ପ୍ରେମର ରୂପ କିପରି ଥିଲା ? ପୋଷ୍ଟଗ୍ରାହ୍ୟଟ ଶେଷ କରି ରଜ ପାଳିବା ସକାଶେ ସେ ମାମୁଘର - ଅର୍ଥାତ୍ ଆମ ଗାଁକୁ ଆଠଦଶ ଦିନ ସକାଶେ ଆସିଥିଲେ । ସଂଯୋଗ ଯେ ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଗାଁରେ ଥିଲି । ତାଙ୍କ ମାମୁପୁଅ ବଳଭଦ୍ର ଓ ମୁଁ ଶିଶୁଶ୍ରେଣୀରୁ ସାଙ୍ଗ । ବଳଭଦ୍ରକୁ ଭେଟିବା ଉଦ୍ୟମରେ ତାଙ୍କ ସହିତ କେତେଥର ଦେଖା ହୋଇଥିବ । ପୁଲର ବାମ୍ବା ଆପେ ନାକରେ ବାଜୁଥିବା ପରି ସୁନ୍ଦରୀ ମୁବତୀ ଆଡ଼କୁ ଯେକୌଣସି ପୂରୁଷର ଆଖି ଆପେ ଟାଣି ହୋଇଯାଏ । ବାସ୍, ସେତିକି । ତାହା ନିଶ୍ଚୟ ପ୍ରେମ ନ ଥିଲା । ଅଥବା ପ୍ରେମର ଅସଲ ଉତ୍ପାତ ସହିତ ବୋଧେ ପଢ଼ାଙ୍କର ପରିଚୟ ନ ଥିଲା ।

ଯାହାହେଉ, ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ପରେପରେ ତାଙ୍କ ଘରୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିବା ଆଦୌ ଆକସ୍ମିକ ନଥିଲା । ବୋଧେ ବିବାହର ଚେକ୍‌ଲିଷ୍ଟ ମୁଁ ପୂରଣ କରି ପାରୁଥିଲି । ଏତିକି ହୋଇଥିବ ଯେ ତାଙ୍କ ସହିତ ମୋର ସ୍ବପ୍ନ ପରିଚୟ ଯୋଗୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ବେଳର ବୁଲୁ ଆକଟମାନ ଅପସରି ଯାଇଥିବ । ପରସ୍ପରକୁ ଆଦରି ନେବା ପାଇଁ ହୁଏତ ଉଭୟ ପରିବାର ଭିତରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବ କିଛି ମାନସିକ ସାହୁତା ।

କିନ୍ତୁ ବିବାହ ପରେ ପତ୍ନୀ ମୋତେ ବୁଝାଇଦେଲେ ଯେ ଆମେ ଦୁହେଁ କୁଆଡ଼େ ପ୍ରେମ କରୁଥିଲୁ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଆମ ବାରିପଟ ବାଉଁଶବଣ ଭିତର ଦେଇ ଭଳି ଦେଖୁଥିଲି ଏବଂ ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ଭେଟିବାକୁ ଯାଉଥିଲି ।

ତାଙ୍କ ମାମୁଘର ଖଜା ଓ ଆମ ବାରିପଟ ବାଉଁଶବଣ ଲଗାଲଗି । ଆମ ବାରିଆକୁ ବାହାରି କେହି ଯଦି ଗୋବରଗାଡ଼ିଆ ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ ବାଉଁଶବଣ

ଭିତର ଦେଇ ସାପ-କୁଆଡ଼େ-ଗଲା ପରି ବକ୍ତୁ ଅବକ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି ସହ ଅନେଇଲେ ଏବଂ ସେତେବେଳେ ଖରା ଟାଣ ଥିଲେ ଜଣେ ହୁଏତ ତାଙ୍କ ମାମୁଙ୍କ ଖଲାରୁ କିୟଦଂଶ ଦେଖିପାରେ ।

ଯାହାହେଉ, ସେହିପରି କାରଣରୁ ମୋ ପାଇଁ ସେ ଲହୁଣୀ ପରି ତରଳିଗଲେ ଏବଂ ବୋହିଗଲେ । ‘ପଶ୍ୟତି ଦିଶି ଦିଶି ...’ ପଦଟି ଉଦାହରଣ ଭାବେ ଗାଇ ଆମ ତଥାକଥିତ ସଂପର୍କ ସପକ୍ଷରେ ଦୃଶ୍ୟ ଓ ଦର୍ଶନର ଏମିତି ମହିମା ବର୍ଣ୍ଣନା କଲେ ଯେ ଯଦି ମୁଁ ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ନିଷ୍ଠୁର ସତ କହିପାରି ନ ଥା’ନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ, ପ୍ରେମ ନ କରି ପ୍ରେମିକ ପଦ ପାଇବା ଭାଗ୍ୟ କେତେ ଲୋକଙ୍କୁ ମିଳେ ? ମୁଁ ସମ୍ମତି ଜଣାଇବାକୁ ନିରାପଦ ମନେ କଲି । ଲାଗିଲା, କେତେକ ମିଛ ବହୁ ସତ ଠାରୁ ମଣିଷକୁ ଅଧିକ ଆକର୍ଷଣ କରି ରଖି ପାରେ । ଅଧିକ ଶୁଭଙ୍କରୀ ଲାଗେ । ପ୍ରାଣରେ ଆବେଗ ପୂରାଏ ।

ବିବାହ ତ ସରିଛି । ସଂସାର ସୁନ୍ଦର କରି ଚଳାଇବା ଦାୟିତ୍ବ ଆମର । ବେଦବାଣୀ - ଦ୍ଵା ସୁପର୍ଣ୍ଣା ସମୁଦା ସଖାୟା ସମାନଂ ବନ୍ଧଂ ପରି ସ୍ଵସ୍ଵଜାତେ । ତୟୋରନ୍ୟଃ ପିପ୍ପଳଂ ସ୍ଵାଦତ୍ୟନଶ୍ଚନ୍ନନ୍ୟୋ ଅଭି ତାକଶୀତି - ମନେ ପକାଇଲି । ଜଣଙ୍କ ସୁଖରେ ଆଉ ଜଣକ ଖୁସୀ ! ଇସ୍, କି ସୁନ୍ଦର କଇଁଫୁଲିଆ ଆଇଡ଼ିଆ । ଲଭ କରିବାକୁ ତା’ହେଲେ ମୁଁ ଯୋଗ୍ୟ ଥିଲି ?

ମଣିଷ ପାଇଁ ବୁଦ୍ଧିର ଗୋଟିଏ ବିପଦ ହେଲା - ସେଇଟା ଠିକ୍ ବେଳେ ମନକୁ ପଛଟେନି । ଯାହାହେଉ, ଏବେ ପ୍ରମାଣ କରିବା ପାଇଁ ରୋମାଞ୍ଚିକ ଆଗ୍ରହରେ ବର ପରି ଡେଇଁ ଗୋଡ଼ ଟେକି ଟାଉଟାଉ ତାଙ୍କ କଥାରେ ହଁ ମାରି ଚାଲିଲି । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ । କିଏ ହାତଛଡ଼ା କରିଥା’ନ୍ତା ? ଏମିତି ଯେ ପ୍ରଥମ ସମର ସେ ଜିତି ଗଲେ, ସେଇଠୁ ତାଙ୍କ ଜୀବନର ଅଭିଯାନ ନକ୍ସା ବଦଳି ଗଲା ।

ସେ ପ୍ରେମ ବିବାହର ଜଣେ ସପକ୍ଷବାଦୀ ପ୍ରବକ୍ତାରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲେ । ରୂପ ସୁନ୍ଦର, ଶିକ୍ଷିତା ଓ ମଧୁରଭାଷିଣୀ ହୋଇଥିବାରୁ ସେ ପରିଜନମାନଙ୍କ ବିବାହର ବହୁ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଆୟୋଜନରେ ପାତ୍ର ପାତ୍ରୀଙ୍କର ଭଉଣୀ, ଭାଉଜ, ମାଉସୀ ବା ଖୁଡ଼ୀ ପରି ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ବ କରିଛନ୍ତି । ସେଥିଯୋଗୁଁ ବିବାହ ସଂପର୍କରେ ତାଙ୍କ ଜ୍ଞାନ ଆହୁରି ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇଥିବ ସିନା, କିନ୍ତୁ ସେ କାହାରି ପ୍ରେମକୁ ଶୁଭ ପରିଣୟରେ ସଂପନ୍ନ କରାଇ ପାରିଥିବା କଥା ମୁଁ ଜାଣିନାହିଁ ।

ପିଲାଦିନର ଏକ ଗାତ୍ରଦାହକୁ ଲୁଚାଇବା ପାଇଁ ଏହାଠାରୁ ଅଧିକ ସୁଯୋଗ ମୋ ହାତକୁ ଆସି ନ ଥା'ନ୍ତା । ମୁଁ ଏକାଦଶରେ । ନବମରେ ପଢୁଥିବା ଆମ ସ୍କୁଲର ସବୁଠୁ ସୁନ୍ଦରୀ ଝିଅଟି ସରସ୍ୱତୀ ପୂଜା ଅବକାଶରେ ମୋତେ ଦୁଇ ତିନି ଥର ଅନେଇବା ପରି ଘଟଣାକୁ ତା' ପ୍ରେମ ନିବେଦନର ଇଚ୍ଛିତ ଭାବି କି ହରକତରେ ନ ପଡ଼ିଛି ? ଆବଶ୍ୟକତା ବୁଝୁ ନ ଥିବା ସେହି ବୟସରେ ଅଧିକ ଡେଇଁପଡ଼ି ଆଠ ଦଶ ଧାଡ଼ିର ଚିଠି ଖଣ୍ଡିଏ ଲେଖିଲି । ସେଥିରେ ଥିଲା ତିନୋଟି ବିଭାଗ । ଏକ: ପ୍ରୀତି, ପ୍ରଣୟ, ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା, ଚକୋର ପରି ବନ୍ଧାବନ୍ଧା ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗରେ ଧାଡ଼ିଏ ଆଦର ସମ୍ବୋଧନ । ଦୁଇ: 'ମୋତେ-ଟିକେ-ଚିହ୍ନ କାରଣ ଦୁମେ-ମତେ-କାହିଁକି-ନିଆରା-ଲାଗୁଛି' ପରି ମୋ ମନ ବୋହି ଚାଲିବାକୁ ସକ୍ଷମ କେତୋଟି ବ୍ୟାକୁଳ ଓ ଭୟାକୁ ଶବ୍ଦର କକଟେଲ । ଜଣା ପଡ଼ି ଯାଉଥିଲା, ଏକାସାଙ୍ଗରେ ଗିଳିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ଆଉ ବାଟି କରିବାକୁ ବି ଇଚ୍ଛା । ପ୍ରାର୍ଥନାକାରୀ, ଅଥଚ ନିଜ ପରିଚୟ ଦେବାକୁ ସାହସ ନଥିଲା । ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢୁଥିବା ଜଣେ ଛାତ୍ରର ରୋମାଞ୍ଚିତ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟରୁ ସୃଷ୍ଟ ସତର୍କତାମିଶ୍ରିତ ଶବ୍ଦାବଳୀର ବହୁ ସତର୍କ ସଂଯୋଜନା । ଏବଂ ଦୃତୀୟରେ: ବିନୀତ ନିବେଦନ ସହ ଟିକିଏ ଆଶା ଓ ଅଶେଷ ଭୟର ବେନାମୀ ଇତିବାକ୍ୟଟିଏ ।

ଆଠ ଦଶ ଦିନ ଏ ବହିରୁ ସେ ବହି, ବ୍ୟାଗରୁ ପକେଟ, ପକେଟରୁ ବ୍ୟାଗ ଲୁଚେଇ ଲୁଚେଇ ଲେଖା ସ୍ୟାହି ନେସରା ହେବା ଅବସ୍ଥା ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହା ତାକୁ ଦେଇପାରି ନ ଥିଲା ।

ଦିନେ ସେ ରିଜବଲ୍ ଖେଳୁଥିଲା । ପାଖ ବାରଣ୍ଡାରେ ଝିଅମାନେ ବ୍ୟାଗ ରଖିଥିଲେ । ଏକ ଉଦାର ଆତ୍ମୀୟ ମନ ସହ ସେତେବେଳକୁ ତା ସାଇକେଲ, ଚପଲ, ପୁକ୍, ରିବନ୍ ସବୁ ମୋର ଚିହ୍ନା ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ସୁନ୍ଦର ଲାଗୁଥିଲେ ବି । ନ ଜାଣିଥିବା ଓ ନ ଦେଖିଥିବା ଆଉ ସବୁ ମଧ୍ୟ ଆହୁରି ସୁନ୍ଦର ହୋଇଥିବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ ଉଠୁଥିଲା । ଦୀପଦଣ୍ଡି ଉପରେ ଏକକଭାବେ ବିରାଜି ଥିବା ସେଇ ପ୍ରୀତିପ୍ରତିମା କତିରେ ପହଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ସେଦିନ ସୁଯୋଗ ଉଣ୍ଡି ଗୁରୁଣ୍ଡି ଗୁରୁଣ୍ଡି ଯାଇ ଚିଠିଖଣ୍ଡିକ ତା ବ୍ୟାଗରେ ଗୁଞ୍ଜି ଦେଇଥିଲା ।

ତା ପରଦିନ ସ୍କୁଲ ହୁଲୁହୁଲ ହୋଇଗଲା ।

ପେଟ ଖରାପ । ନ ଛାଡ଼ିଲେ ଲୁଗାପଟା ଖରାପ ହୋଇ ପାରେ । ଅକାରଣ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମୁଦ୍ରାରେ ପେଟ ଚିପାଚିପି କରି ପାଷ୍ଟ ପିରିଅଡରେ ଶ୍ରେଣୀଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଠକି

ଦେଲି ଓ ଘରକୁ ପଳାଇ ଆସିଲି । ତା'ପରେ ଅପାଘରକୁ ଆଠଗଡ଼ ଚାଲିଗଲି । ପନ୍ଦର ଦିନ ବ୍ୟବଧାନରେ ଲେଉଟିଲି । ତେଣୁ ପ୍ରିଟେଷ୍ଟ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇପାରି ନ ଥିଲି ।

ସେତେବେଳେ ପୋଷାଲ ଯୁଗ । ମୋ ସଂପର୍କରେ ଜାଣିବା ପାଇଁ ବାପା ବୋଉଙ୍କ ଆଦୁରତା ମଧ୍ୟ ଏତେ କ୍ଷିପ୍ର ନ ଥିଲା । ମୋ ଆକୁଳ ଆଗ୍ରହରେ ଅପା ବୋଉ ପାଖକୁ ଚିଠି ଦେଲା — ତା ଦେହ ଖରାପ । ଟିକେ ଭଲ ହେଲେ, ଯିବ । ବେସ୍ତ ହବୁନି ।

ଅପାର ସେଇ ଚିଠି ଏବଂ ମୁଁ ଏକାଦିନେ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ସବାଆଗେ ନିଜ ଡର ଗୁପ୍ତ ରଖି ସହପାଠୀମାନଙ୍କଠାରୁ ବୁଝିନେଲି । ହେତୁମାତ୍ରେ ସ୍କୁଲସାରା ଶୁଙ୍ଖିକାର ସୁନାମି ଉଠାଇ ଦେଲେ ପଛେ, କାହାରିକୁ ଧରି ପାରି ନ ଥିଲେ । ତେଣିକି ମୁଁ ଅଭଲ ସାଧୁଟିଏ ପରି ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି ହେଲି । ନିଜକୁ ଅପରିଚିତ ରଖି ପାରିଥିବା ବିଚକ୍ଷଣତା ଓ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ସକାଶେ ନିଜକୁ ନିଜେ ତାରିଫ କଲି । ଯାହାହେଉ ବ୍ୟାଗରେ ଚିଠି ଗୁଞ୍ଜିବା ବ୍ୟାପାର କେହି ଦେଖି ନ ଥିଲେ ବୋଲି ମୁଁ ବଞ୍ଚିଗଲି ।

ପ୍ରେମ ସଙ୍କେତ ଠଉରାଇବାର ମାରାତ୍ମକ ଅସିଦ୍ଧତା ମଣିଷକୁ ହିମାଳୟରୁ ଟେକିନେଇ ସିଧା ଆଟଲାଣ୍ଟିକ୍‌ରେ ଯେ କଟାଡ଼ି ପାରେ, ଏକଥା ଜାଣିବାକୁ ମୋର କୌଣସି କିତାବୀ ଜ୍ଞାନ ଦରକାର ନ ଥିଲା ।

କଥାମାଟି ବୟସର ଯୌବନ । ପାଦ ଦେଉଦେଉ ଏପରି ଦାରୁଣ ଅଭିଜ୍ଞତା । ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ତର୍କି ସାରିଥିବା ମୋ ପରି ଆହତ ମଣିଷଜଣକ କିପରି ବା ଆଉ ଥରେ ସେମିତିକା ଦୁଃସାହସ କରି ପାରିଥା'ନ୍ତା ? ତଥାପି ପ୍ରତିବାଦ ନ କରି ମୁଁ ସ୍ବାଳ କଥାରେ ରାଜି ହେଲି । ଅର୍ଥାତ୍, ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରେମ କରୁଥିଲି । ଆଇନାରେ ନିଜ ଛବିଖଣ୍ଡିତ ଆଉ କାହିଁକି ସୁନ୍ଦର ଦେଖା ଯାଏ କି ?

ଏହାପରେ ଅନୁଭବ କଲି ଆମ ଜୀବନ ଭଲ ଚାଲୁଛି । ଦିହଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ଓ ଯୁକ୍ତି ତଳେଇ ତଳେଇ ମିଶି ପାରୁଥା'ନ୍ତି । ସେଥିରେ ରଙ୍ଗବେରଙ୍ଗ କେତେ ଫୁଲ ଫୁଟୁଥାଏ । ଜଣଙ୍କର ସାର ବା ଅସାର ଇଚ୍ଛା ଆର ଜଣଙ୍କୁ ଗ୍ରାସିବାକୁ ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ ଦେଖାଉ ନ ଥା'ନ୍ତି । ଜଣଙ୍କ ବଳିଷ୍ଠ ଯୁକ୍ତି ଆର ଜଣଙ୍କ ପାଖରେ ହାରି ଯିବାର ଅବସାଦ ଭୋଗୁ ନ ଥାଏ । ବରଂ ଆମେ ନିଜ ନିଜ ବାଜହାନ ବିଶ୍ବାସର ବୃକ୍ଷକୁ କି

ସୁନ୍ଦର ସମୃଦ୍ଧ କରି ତାଳିଛୁ ଅନିଷ୍ଟିତ ଆଶାର ଦିବ୍ୟବଳୟକୁ ଅନେଇ ଅନେଇ । ସେ ଆଶାର ବି ରୂପ ନାହିଁ । ଯିଏ ରୂପ ଦେବ — ତାକୁ ତିଆରିବା ଦାୟିତ୍ୱ ତା'ର । ଜୀବନ୍ୟାସ ଦାୟିତ୍ୱ ବି । ମହ କ'ଣ ?

ଜଣେ ମୁହଁ ଖୋଲି ନିଜ ଇଚ୍ଛା ନ କହିଲେ ବି ଆଉ ଜଣକ ହଁ ମାରୁଥାଏ । ଆଲିଙ୍ଗନରେ ବାରମ୍ବାର ଘରୁଥାଏ ଜଡ଼ତାର ମୃତ୍ୟୁ । ସତତ ମୁକୁନ୍ଦୁଥାଏ ନୂଆ ଜୀବନର ନୂଆ ନୂଆ କିଶଳୟ । ହୃଦୁହୃଦୁ ଜଳୁଥାଏ ଶୀତଳ ଅଗ୍ନି ଓ ତା ଭିତରେ ଆମେ ଦିହେଁ ପାଉଥାଉ ଭସ୍ମ ସମିଧର ଶାନ୍ତି । ଯେତେ ମିଶିଲେ ବି ଆହୁରି ମିଶିବାର ଆହୁରତା । ବିଲୁପଜାଳକୁ ଶବ-କୋଳ ଓ ସର୍ପ-ଗରଳ କାହିଁକି କୋମଳ ଓ ଲଳିତ ଲାଗୁଥିଲା, ସବୁ ବୁଝି ହେଉଥିଲା । ଏମିତି କଳ୍ପନାର ବଉଦ ଖେଳ ଏବଂ ମଧୁର ମିଳନମାନଙ୍କୁ ଅନେଇ ଆମେ ପ୍ରତିଦିନ ନୂଆ ଭାବେ ବଞ୍ଚିବା ଶିଖୁ ଶିଖୁ ଶିଖିଗଲୁ ।

ସମସ୍ତେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବା ପରି ସତ-ମିଛର ଅକ୍ଷିପ୍ତ ଆବେଶ ଭିତରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଅନୁଭୂତି ଦୂରକୁ ଠେଲି ଦେବା ଭଲ ନୁହେଁ ବୋଲି ବିଚାରିଲି । ଅନଭିଜ୍ଞ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲି — ପ୍ରେମ ନିଷ୍ଠେ ଏମିତି କିଛି ହୋଇଥିବ । ଯେତେ ଭାବିଲେ ସେତେ ଭଲ ଲାଗୁଥିଲା । ମନକୁ ବୁଝେଇ ଦେଲି — କି କଥା ଇଏ ? ପ୍ରେମ କର, ବାହା ହୁଅ । ନହେଲେ ବାହା ହୁଅ, ପ୍ରେମ କର । ମୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ପ୍ରତିପକ୍ଷ ମଲ୍ଲ ଯୋଗାଡ଼ ତ ବାହାଘରର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନୁହେଁ ନା । ପ୍ରେମ କଲି ତ ଭଲ ହେଲା ।

ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖରେ ବାରମ୍ବାର ହାରିବାରେ ମୁଁ ଆମୋଦିତ ହେଉଥାଏ । ହାଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଯାଉ ପଛେ ଦାବୁ ନ ଦୁରୁ । କୁହା ମୁଗୁନି ପଥର ପରି ଦେଖାଗଲେ ବି ପୁରୁଷ ଗୋଟେ ପାଉଁଶ ପିଚୁଳା । ତାକୁ ଦେଖିବା ଓ ବୁଝିବାରେ କୁଆଖେଳ ପରି ଅନେକ ରିସୁ-ପାକୂର । କେହି ଯଦି ଖାଲି ଦେଖି ଦୁଇକୁ ଦୁଇା ଡରି ପାଖ ନ ମାଡ଼େ ତାହା ଭିନ୍ନ କଥା । ମନ ମିଶିନି ତ ଦୁଇଟି ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ଏକକ ଆକଳନ କିମ୍ପାଇଁ ? ମନ ମିଶିଛି ତ, ସବୁ ବୁଦ୍ଧିମତୀ ନାରୀ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ନିଜ ପୁରୁଷଜଣକୁ କେମିତି ଆଉଁସିଲେ ସେହି ପାଉଁଶ ପ୍ରତିମା କେତେ ଦମ୍ଭ, କେତେ ଡଉଲ ଦେଖାଯାଏ । କେମିତି ଲାଞ୍ଜିଙ୍ଗ କରେ । ପୁରୁଷକୁ ବଶମତ୍ତ କରି ହାସଲ କରିବା ବା ହାସଲ କରି ବଶମତ୍ତ କରିବା — ଏଇ ଦୁଇଟି ବିଦ୍ୟା ହାସଲ ହିଁ ନାରୀ ପାଇଁ ତପ, ସିଦ୍ଧି ଓ ସ୍ୱର୍ଗ ।

ନ ହେଲେ ତ ସାମାନ୍ୟ ବିଧାଟିଏ ଲୋଡ଼ା । ମୁରୁନିପଥର ପରି
ଦେଖାଯାଇଥିବା ପାପସା କୁହା ପାଇଁ ଶତକ ଝରଝର ହୋଇ ମାଟିରେ ମିଶିଯାଏ ।

ପୁରୁଷମାନେ ନାରୀ ଧରା କଦାପି ସହି ପାରନ୍ତିନି । ସମ୍ପତ୍ତି ଓ ସହଯୋଗର
ମନ୍ତ୍ର ଛଡ଼ା ସେ ପ୍ରତିମାକୁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦୂର୍ବକ୍ଷେତ୍ରରେ ପୂଜିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ମୁଁ
ଧରା ସହୃଦି ପାରୁଛି ବୋଲି ଜମା ଗପୁଥିବା ପୁରୁଷର ମନ ନିଶ୍ଚୟ ସୁନାଲୋତା
ମିତାସ ରାଜା ମନ ପରି ପଥରହୋଇଥିବ । ସେ ସହେନି; ନିର୍ଜଳ ପରି ବିଚରାଟି
ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସହିଦ ହେଉଥାଏ । ଅଳ୍ପସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ରୂପରେ କାମାଦୂର ଅସହାୟ
ଦଧୀତିମାନଙ୍କ କୁଡ଼କୁଡ଼ ହାଡ଼ର ଜ୍ୟାମିତୀରେ ତିଆରି ଏ ପୃଥ୍ବୀ । ଏଠି ସବୁ ପୁରୁଷ
ନିଜ ନାରୀ ନିକଟରେ ସେପରି ପରାଜୟକୁ ରତିପୁଷ୍ପ ପରି ଉପଭୋଗ କରନ୍ତି ।
କାଳେ ତଦ୍ବାରା ମହାମୁନି ଦଧୀତିଙ୍କ ପଦମର୍ଯ୍ୟାଦା କଳଙ୍କିତ ହୋଇପାରେ, ତାହା
କେହି ତାହା ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି ନାହିଁ । ବହୁ ସିଦ୍ଧ ସଂସାରୀଙ୍କ ପରି ଏ କୌଶଳର
ଉଚିତ ପ୍ରୟୋଗ କରି ମୁଁ ବାରମ୍ବାର ବିଡ଼ମ୍ବନାରୁ ନିଷ୍ଠାର ପାଉଥିଲି ଏବଂ ମୋ ସଂସାର
ଭଲରେ ଚାଲୁଥିଲା ।

ଆମର ଜୀବନ ସହରୀ ହେବାର ଥିଲା, ହେଲା । ଏଠି ସଂପର୍କ ଓ ପରିଚୟର
ହିସାବ ଅଲଗା । ଠାବ କଲେ ପରିଚୟ ମିଳେନା । ଚିହ୍ନା ବା ଅଚିହ୍ନାର କିଛି ଠିକ୍‌ଠିକଣା
ନାହିଁ । ଅପରକୁ ଚିହ୍ନିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆଖିରେ ପରିଚୟର ଉଦ୍‌ଘାଟନାଠାରୁ
ଆଶାର ପ୍ରତିଫଳନ ଆଗେ ଦେଖାଯାଏ ।

ମୋ ସଂସାରର ସୁଖଦୁଃଖରେ କାହାରି କିଛି ସ୍ୱହା ନ ଥାଉ ପଛେ ସହରୀ
ପଡ଼ୋଶୀତତ୍ତ୍ୱ ଅନୁଯାୟୀ ଅପରର ଦୁଃଖ ଦେଖିଲେ ସୁନ୍ଦର ଦାର୍ଶନିକ ସାବୁନା
ଜଣାଇବାକୁ ଯେତେ ଲୋକେ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବୁ ପଛେ, ସମସ୍ତେ ଦୁଃଖୀ ହୁଅନ୍ତି
ନାହିଁ । ବରଂ ସୁଖ ଦେଖିଲେ କଷ୍ଟ ପାଆନ୍ତି । ଏକଥା ଜାଣି, ଆଉ କାହାକୁ ଦୁଃଖୀ
କରାଇବାକୁ ମୁଁ କିଆଁ ନିଜ ସଂସାର ଜାଳି ଥା'ନ୍ତି ? 'ବୋଲେ ହୁଁଟି' ରଟି ରଟି ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ
ସହିତ ଚମତ୍କାର ସଂପର୍କ ରଖିବାକୁ ମୁଁ ସକ୍ଷମ ହେଉଥିଲି ।

ବୁଦ୍ଧିରେ ମୁଁ ଜଣେ ସାମାଜିକ । କାମର ବହୁତ ପ୍ରେସର । କିଏ କେଉଁଠି
କ'ଣ କଲା, ଦେଖିଲା ବେଳକୁ ଟେନ୍‌ସନ୍ ଆମର । ଆମେ କାମ କରିକରି ନୟାତ ।
ଏକକୁସିର ରିପୋର୍ଟ ପଠାଇ ଦେଖ ବିଦେଶ ହୁକୁସୁଲ କରିପାରୁ । ମାତ୍ର ନିଜ ମନ
ଭିତରେ କଅଁଳା ଠେକୁଆ ଛୁଆଟିଏ ଯେ ଛଟପଟ ହେଉଥାଏ ତାହା କେହି ଦେଖି

ପାରନ୍ତିନି । ଶିଳ୍ପପତି ମନ୍ତ୍ରୀ ଅଧିପତିଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଯେତେବେଳେ ସେତେବେଳେ କଥା ହୋଇପାରୁ । ଇଚ୍ଛା ଥାଉ କି ନଥାଉ, ଲୋକେ ଖାଇବାକୁ ଡାକନ୍ତି । ବର୍ଷରେ ପଚାଶ ଶହେ ଡାକରି କ୍ୟାଲେଣ୍ଡର ପାଉ । ପରସ୍ପାଦିତ୍ତ ଏକେଷ ପରି ସବୁ ବାଣ୍ଟି । ସମସ୍ତେ ଭାବନ୍ତି, ଆମେ ପ୍ରଭୁତ ସୁଖରେ ଅଛୁ ଏବଂ ଯାବତ୍ ଟାଉଟରୀ କରିବାକୁ କେବଳ ସକ୍ଷମ ନୋହୁଁ, କରୁଥାଉ ! ବାର ଜାଗା ବୁଲି ସଂଗ୍ରହ କରିଥିବା ସମ୍ପାଦକ ଏ ପ୍ରକାଶ ନ ହେଲେ ମୁଲାଇଜାରୁ ଲାଜ ମାଡ଼େ । ସେଥିପାଇଁ ତେସୁରେ ବସିଥିବା କାଲି ସକାଳର ପିଲାଙ୍କୁ ତେଜ ମାରିବାକୁ ପଡ଼େ । ନିଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ସୁରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ତାହା ମଧ୍ୟ କରୁ । ମାଲିକର ଆଦେଶରେ ବିଜ୍ଞାପନ ଯୋଗାଡ଼ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରି ପାରୁଥିବା ଏ ସାମ୍ବାଦିକ ଓରଫ୍ ମୁନ୍ସୀକୁ ଖୋଦ ମାଲିକ ମଧ୍ୟ ଗରିବ ବୋଲି ଭାବେନା । ତେଣୁ ବେତନ ମାଗି ହୁଏନା । ମାଲିକ ଯାତି ଦିଏନା । ଏମିତି ବହୁ କାରଣରୁ ସତ ପବନରେ ଜଣେ ସମ୍ବାଦିକ ଯେ ମିଛର ବିଷାକ୍ତ ଫୁଲଟିଏ - ଏକତା କେହି ଅନୁଗ୍ରହ କରି ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ । ଲୋକଙ୍କ ଅନୁମାନରେ ମା' ସାତଯା ତ ପୁଣି ଅସତୀ ଆଖ୍ୟା ପାଇ ବନସ୍ତକୁ ଗଲେ । ମୁଁ ଏମିତି କୋଉ ମହାର୍ଯ୍ୟ ଗଛର ପତ୍ର କି ?

କଥା ଏଇଠି ସରେନି । ପତ୍ନୀ କେଉଁଠୁ କ'ଣ ଶୁଣି ମୋତେ ତଦାରଖ କରିବାକୁ କହନ୍ତି । ଆମ ଜୀବନର ଅଭ୍ୟାସ ଯୋଗୁ ଏବଂ ତାଙ୍କ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଓ ବିପ୍ଳବିନୀ ଆଚରଣକୁ ବରକରାର ରଖିବା ସକାଶେ ମୁଁ କେବେ କେମିତି ଆନା ବା ଦସ୍ତରକୁ ଖବର ସଂଗ୍ରହ ଆଳରେ ଫୋନ୍ କରିଦିଏ । ପତ୍ନୀ ଭାବନ୍ତି ଯେ ମୁଁ ଜଣେ ପାଞ୍ଚାବୁଲ୍ ଲୋକ । କୌଣସି ଅଧିକ କି ସୁଇ କଲେଜରେ ଚାକିରି କରିଥିଲେ ଦିନର ନିଶ୍ଚିତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ହାତରେ ଆ'ତା । ପରିବାର ଭିତରେ ଅଧିକ ସମୟ ବିତାଇ ଆନୁମାନିକ ପ୍ରେମକୁ ଜୀବନ୍ତ ଓ ମଧୁମୟ କରାଯାଇ ପାରନ୍ତା । ହେଲେ ସେପରି ସମ୍ଭବ ହୁଏନା ବୋଲି ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋ ନିଜ ବଶମ୍ବଦତାକୁ ପରିହାସର ବ୍ୟଞ୍ଜନାରେ ପରଶେ । ଏ ଅଭ୍ୟାସ କ୍ରମେକ୍ରମେ ବାସ୍ତବତାରେ ପରିଣତ ହୋଇ ସାରିଛି ।

ଗୋଟିଏ ଝିଅ ଓ ପୁଅଟିଏ । ପ୍ରସଙ୍ଗ ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ଜନ୍ମ ଇତ୍ୟାଦିର ଖାସ୍ କିଛି ଭୂମିକା ନ ଥିବାରୁ ସେ ଅଂଶ ଛାଡ଼ି ଦେବା । ଗୋଟିଏ କଥା ମନେ ଅଛି । ଝିଅ ଯେତେବେଳେ କ୍ଲାସ୍ ଥ୍ରୀ କି ଫୋରରେ ପଢ଼ିଲା ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ମୁଁ କହିଥିଲି, “ଏଣିକି ପ୍ରୋ-ଲଭ୍ ସ୍କୋଗାର୍ ବନ୍ଦ କର । ଝିଅ ବୁଝିବ ।” କହି ନ

ଥିଲି — ପ୍ରେମ ଚିହ୍ନିବାରେ ତୁମେ ଅଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ତୁମ ଝିଅ ଯେ ଅଯୋଗ୍ୟ ହେବ, ଯା'ର କୋଇ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଡି ?

ସେ ମୋ କଥା ମାନିଲେ ନାହିଁ । ମୁଁ ବି କିଛି ପ୍ରତିବାଦ କରି ନ ଥିଲି ।

ବାହାଘର ପରେପରେ ଏକ ଘରୋଇ କଲେଜର ମ୍ୟାନେଜମେଣ୍ଟ ପୋଷ୍ଟରେ ସେ ଅଧ୍ୟାପିକା ଚାକିରି ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ସେଇଠି ଗ୍ରାଣ୍ଟ-ଇନ୍-ଏଡ୍ ପାଉପାଉ କଲେଜଟିକୁ ଖୋଦ ସରକାର ହାତକୁ ନେଇଗଲେ । ପରେପରେ ଅଧ୍ୟାପିକାଠାରୁ ପିଅନ ସମସ୍ତେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ହେଲେ । ଏବେକୁ ତହିଁରୁ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ କ୍ୟାଡରରୁ ହୋଇ ସାରିଲେଣି ଓ କେତେ ଜଣ ପ୍ରମୋସନ ବି ପାଇଛନ୍ତି ।

ଅଧ୍ୟାପକ ଚାକିରିରେ ନିଶ୍ଚୟ ଅନେକ ବାହ୍ୟପ୍ରକାଶ ଅଛି । ଗତ କେତେ ବର୍ଷ ଧରି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ ମହିଳା ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆଲୋଚନାର ପରିମାଣରେ ବୃଦ୍ଧି ଘଟି ଥିବାରୁ ସେ ନାରୀ-ସ୍ୱାଧୀନତାର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ ଉପରେ ଭାଷଣ କରିଆରେ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ସୁଯୋଗ ପାଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ ବୁଦ୍ଧିର ବିକାଶ ଘଟୁଥିଲା ।

ଆହୁରି କେତେକ ଘଟଣା, ଯଥା — ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ଏତେ ବର୍ଷ ବସବାସ କରିଥିବାର ସିନିଅରିଟି, ହେଉ ପଛେ ଲୋକଦେଖା — ମୋ ଚାକିରିର ଗୌରବ, ଦୁଇ ଜଣ ରୋଜଗାର କରୁଥିବାରୁ ଆମ ପରିବାରର ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି, ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ଚଳିବାର ଏକ ପ୍ରକାର ସମ୍ମାନଜନକ ଶୈଳୀ ବା ଏହିପରି ଆହୁରି ଅନେକ କାରଣରୁ ତାଙ୍କ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଚରିତ୍ରର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା ବିଲୟ ହେଉ ନ ଥିଲା ।

ଭାଲେଣ୍ଟାଇନ ତେ' ପାଖାପାଖି ସମୟ । ପାକିସ୍ତାନ-ଭାରତ ଝୁନ୍ ତେ'ରେ ରାହୁଲ ଦ୍ରାବିଡ ରନ୍‌ଆଉଟ ହେଇଗଲା । କ୍ରିକେଟ୍ ଓ ଟେନିସ୍ ବିଲ୍ ଭିତରେ ତାରତମ୍ୟ ଜାଣି ନ ଥିବା ମୋ ପରି ଲୋକଟାକୁ ଖେଳାଳୀର ଦାୟିତ୍ୱହୀନତା ସଫର୍କରେ ପଡ଼ି ପଏଣ୍ଟ ପରେ ପଏଣ୍ଟ ବୁଝେଇଲେ । ଯଦିଓ ସେ ଜାଣନ୍ତି, ମୁଁ କ୍ରିକେଟ୍ ବୁଝେନା । ଦ୍ରାବିଡ କି କି ସତର୍କତା ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ଉଚିତ ଥିଲା ସେ ତାହା ବୁଝାଉଥିବା ବେଳେ ନିଜ ସତର୍କତା ସଫର୍କରେ ଅସତର୍କ ହୋଇ ପନିକିରେ ନିଜ ହାତ କାଟିଦେଲେ । ପ୍ରିୟତମା ପଢ଼ାକୁ ଚିକିତ୍ସାରେ ସାହାଯ୍ୟ କଲି । ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲି, “ତୁମେ ହୁରିରେ କାଟୁନା, ପନିକିରେ କାଟୁତ କାଉଁକି ? ଲେଟ୍‌ସ୍ ଗୋ ସେପ୍ ।” ସେ କହିଲେ,

“ପନିକିରେ ପାପୁଲି ବାଜିଲା । ହୁରିରେ ଆଗୁଠି ବାଜିଥା’ତା । କାଟି ହେବା ତ ସାର । ମୋ ପାଇଁ ପରକ କ’ଣ ?”

ଠିକ୍ ସେଇ ଦିନ ରାତି ଏଗାରଟା ବେଳକୁ ଫେରି ଦେଖେ ଯେ ଆମ ଘରେ ଚୋର କଳାକନା ବୁଲେଇ ନେଲା ପରି ନିଶ୍ଚିତ । ପୁଅ ଶୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଗୋଟିଏ ଘରେ ପନା । ଆଉ ଘରେ ଝିଅ । ଜଣକର ଅସହାୟ ଆତ୍ମରତା । ଆଉ ଜଣକର ଅସହାୟ କ୍ରୋଧ । ଜଣେ ସମୁଦ୍ର ପରି ବ୍ୟାପ୍ତ ଏବଂ ଉଦାର । ଆଉ ଜଣକ ସ୍ନେହ ଭିତରେ ନିଶ୍ୱାସ ନେଇ ପାରୁନି ।

ବୁଝୁବୁଝୁ କଥା ଏଇଆ ଥିଲା ଯେ ଝିଅ ଚିତ୍ତସନ ସାରି ଘରକୁ ବାହୁଡ଼ିଲାବେଳେ ପଚାଁ ତା ହାତରେ ଗୋଲାପ କଢ଼ଟିଏ ଦେଖି ଝିଅଠାରୁ ବୁଝେଇସୁଝେଇ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ — ଯଦି ସେ କାହାକୁ ମନରେ ବାଞ୍ଛିଥାଏ, କହିଦେଉ ଏବେଠାରୁ । ସେ ସଠିକ୍ ମାର୍ଗ ଦେଖେଇପାରିବେ ଓ କିୟଦ୍‌ଶରେ ସହାୟକ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବେ ।

କୁସ ଏଇଟିରେ ପଚୁଥିବା ଝିଅ କାନ୍ଦି ବୋବେଇ ଉଛାଳ । ମା’ ଓ ଝିଅ କେହି କାହାରି କଥା ବୁଝିବା ତ ଦୂରର କଥା, ଶୁଣିନାହାଁନ୍ତି । ସେ କହିଲେ, “ଭ୍ୟାଲେଣ୍ଡାଇନ ତେ’ ଗୋଟେ କ’ଣ ? ଇଏ କ’ଣ ଭାରତୀୟତା ? ପ୍ରେମ କ’ଣ ଦେଖାଯିବା କଥା ? ପ୍ରଜୟ ଦେଖାଯାଏ । ଦୁମେ କି ସାମ୍ବାଦିକ ହେଉଛ ? ଯା ବିଶୁଦ୍ଧରେ ଲେଖୁନା କାହିଁକି ?”

ପ୍ରାୟ ଆଉ ଘଣ୍ଟାଏ ମା’ ଝିଅଙ୍କ ସହିତ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା କଲା ପରେ ଝିଅ କହିଲା, “ରିମାଙ୍କ ଘର ଦେଇ ଆସିଲା ବେଳେ ଆଣ୍ଟି ତାଙ୍କ ନୂଆ ରହଇ କଢ଼ଟିଏ ଦେଲେ । ମାମା ଶୁଣିଲେ ତ ବୁଝିବ । ମତେ ତା ଭାଷଣ ଶୁଣିବାକୁ ଭଲ ଲାଗୁନି । ମୁଁ ପାଠ ପଢ଼ିବିନି, କୁଆଡ଼େ ପ୍ରେମ କରିବି ? ପୁଞ୍ଜ, ଲିଭ୍ ମି ଆଲୋନ୍ ।”

ଅନୁଭବ କଲି ତା ବିରକ୍ତି ସୀମା ହୁଇଁ ଯାଇଛି । ପନାକୁ ସେଇ କଥା କହିଲି । ସେ ତା ପାଖକୁ ଆତୁର ହୋଇ ଦଉଡ଼ି ଗଲେ । “ଓ ! ମୋ ଟେନସର୍ ଗଲା । ମତେ ସେକଥା କହିଲୁନି ?”

ସେ ଝିଅକୁ ବୁଝେଇ ଧରି ଗେଲ କରି ଅଥୟ କରିଦେଲେ । ଯେମିତି ହେଲେ ବି ତାକୁ ହସେଇ ଦେଲେ । ତାଙ୍କ ବଡ଼ି-ଲାଗୁଏର କହୁଥିଲା — ପ୍ରେମ

କରିବା ଏତେ ସହଜ କଥା ନୁହେଁ । ମୁଁ ପୋଷ୍ଟଗ୍ରାଭୁଏଟ ହେଲା ପରେ ତାହା ଜାଣିଥିଲି । ଅଷ୍ଟମରେ ପଢୁଥିବା ଝିଅଟେ ପ୍ରେମ କରିବାକୁ ଏତେ ସାହସ ଯୋଗାଡ଼ କଲା କିପରି ? ସେ କ’ଣ ଦୁଇଜଣ ପାରିଆ’ନ୍ତା । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଡରି ଯାଇଥିଲି ।

ଖଜବଜ ହୋଇ ମୋ ପାଟିରୁ ବାହାରିପଡ଼ିଲା, “ତୁମେ ତ ପ୍ରେମର ଜଣେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ପ୍ରବନ୍ଧ । ଆମ ଝିଅ ଯଦି ବି କାହାକୁ ଭଲ ପାଇଆ’ନ୍ତା ସେଥିରେ ଟେନସନ୍ କ’ଣ ?”

“ନାହିଁ ମ, ଏଇଟା ବୋକାଟା । ଜୀବନ ଚିହ୍ନିନି । ସତର୍କ କରିବା ଆମ ଦାୟିତ୍ୱ ନୁହେଁ କି ?”

ମୋର ଇଚ୍ଛା ଥିଲା କହିବାକୁ — କୋଉ ଝିଅ କି ପୁଅ ବୋକା ନୁହଁନ୍ତି । ବୟସ ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଦ୍ଧିଆରା କରେ ଯେମିତି ବୋକା ବି କରେ ସେମିତି । ବୋକା ହେବାକୁ ଜୀବନର ଅଭାଷ ବୋଲି ଖୋଜିଲେ ବି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ତାହା ମିଳେ ନାହିଁ । ତୁମେ ଯେଉଁ ପ୍ରେମରେ ସିଦ୍ଧି ହାସଲ କରିଛ ବୋଲି ଭାବି ଚାଲିଛ, ସଂସାର ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ସତ ଓ ମିଛ ଭିତରେ ଲଢ଼େଇ ନ ରଚି ମୁଁ ହିଁ ପରେ ତାକୁ ଜୀବନ୍ୟାସ ଦେଇଛି । କିନ୍ତୁ କହିଲି, “ତୁମ ପରି ମା’ର ଝିଅ କେବେ ବୋକା ହୋଇ ପାରିବ ?”

ନିଜ ବୁଦ୍ଧିର ତାରିଫ ଶୁଣି ସେ କହିଲେ, “ବୁଝିଲା ନା, ଭଲ ପାଇବା ପଦାକୁ ଦେଖାଗଲେ ତାହା ଲୋପ ହୋଇଯାଏ ।”

ମୋ ପ୍ରଥମ ଅସଫଳ ପ୍ରେମର ଭୟ ସହିତ ତଥାକଥିତ ସଫଳ ପ୍ରେମର ଅଭିଜ୍ଞତା ଅର୍ଜନ କରିଥିବା ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ପଢ଼ୁଙ୍କ ମନରେ ଝିଅ ପାଇଁ ଉତୁକିଥିବା ଭୟକୁ ଦୁଇନା କରୁଥିଲି ।

ରଙ୍ଗ ରୂପ ଓ କାଳ ଭିନ୍ନ ହେଉ ପଛେ, ଦୁଇଟିଯାକ ଏକା ପରି ଲାଗିଥିଲେ ।

□□ ହୁକୁସୁଲ

ସହରରେ ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନବାବୁଙ୍କର ବେଶ୍ ପତିଆରା । ସେ ଜଣେ ଭଦ୍ର ଏବଂ ସପକ୍ଷ ଓକିଲ । ଦିନେ ସେ ପାଗଳପ୍ରାୟ ଏକ ସଂଭ୍ରାନ୍ତ ଡାକ୍ତରଖାନା ବାରଣ୍ଡାରେ ଗଡୁଆ'ନ୍ତି । ହିତାହିତ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ । କାନ୍ଦ ତ ନୁହେଁ, ଭେମାରଡ଼ି । କଥା କିଛି ବୁଝି ହେଉ ନ ଥାଏ । ପରିବାର ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ତତ୍ତ୍ୱପ । ଯେହେତୁ ସେ ଥିଲେ ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନବାବୁ, ତାଙ୍କୁ ଘେରି ରହିଥିବା ଭିଡ଼ ବି ଥିଲା ସେମିତି ଜୋରସୋର । କାରଣଟି ଅବଶ୍ୟ ସେଇଠି ହିଁ ଜଣା ପଡ଼ିଗଲା ।

ତାଙ୍କ ସତର ବର୍ଷର ନାତି । କଲେଜରୁ ଫେରିଲା । ତାକୁ ସାଧାରଣ ଜର ହେଲା । ଚିକିତ୍ସାରେ କୌଣସି ଅବହେଳା ନ ଥିଲା । ସେହି ସାଧାରଣ ଜର ବ୍ରେନ୍-ମେଲେରିଆରେ ପରିଣତ ହେଲା । ପରିବାର ଆର୍ଥିକଭାବେ ବେଶ୍ ସତକ । ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ ହଜାରେ ହଜି କି ଲକ୍ଷେ ହଜି, ଖର୍ଚ୍ଚ ବୁଲେଇବାକୁ ସେମାନେ ସକ୍ଷମ । କଲେ ମଧ୍ୟ । ପିଲା ଏବଂ ପରିବାରର ଯିଏ ଯେମିତି ଘନିଷ୍ଠ ସେମିତି ଥିଲା ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଶୁଭେଶୁମାନଙ୍କ ଭିଡ଼ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆବେଗ ଓ ଉଦ୍‌ବେଗ ବାରି ହୋଇପଡୁଥାଏ ପିଲାଟିର ଜୀବନ ମରଣକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ, ସବୁ ଚେଷ୍ଟା ସତ୍ତ୍ୱେ ପିଲାଟି ଚାଲିଗଲା ।

ଆପଦବିପଦରେ ଦି' ଅକ୍ଷର ଦର୍ଶନ ବଖାଣିବା ଏକ ଜଟିଳ ମଧ୍ୟବିର ଅଭ୍ୟାସ । ତାକୁ ଆଶ୍ରା କରି ସୁଦୃ ଛଳନା ଛଳନାରେ କାମ ଚଳିଯାଏ ମଧ୍ୟ । ସତ୍ୟର ବିପରୀତ ସତ୍ୟ । ସେମିତି ଛଳନାର ବି କିଛି ବିପରୀତ ନାହିଁ । ଅଥଚ ଆମପରି ଦୁର୍ବଳମନା ଲୋକେ ଛଳନାକୁ ପ୍ରାୟତଃ ଦମ୍ଭ ବୋଲି ଭାବିଥାଉ । ଯଦୁତତ୍ତ୍ୱ ତାହା

ଦେଖେଇ ଶଶିବିକୁ ଚଳାଇ ନେଉ । କାରଣ ଆମେ ଜାଣୁ ଯେ ତା' ପରେ ଘଟଣା ବା ଦୁର୍ଘଟଣାକୁ ସମୟ ତା' ନିଜ ବାଟରେ ପାଲିସ କରି ଚାଲୁଥିବ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ଦର୍ଶନ ଶୁଣିବା କି କହିବା ଆଉ କାହାର ଦରକାର ହେଉ ନ ଥିବ । କିନ୍ତୁ ସେଦିନ ପ୍ରତ୍ୟୁମ୍ନବାବୁଙ୍କ କାନ୍ଦ ଦେଖି ଓ ଘଟଣାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅସହାୟତା ଅନୁଭବ କରି ଆମ ମନର ଥିବା ସର୍ବଶେଷ ମଧ୍ୟବିର ଦମ୍ଭଟି ମଧ୍ୟ ହଲି ଯାଇଥିଲା । ସତେ ଏକା, ଏମିତିକା ଦୁଃଖକୁ ଦର୍ଶନ ବାଟେ ତୁଲେଇବା ଏକଦମ ଅସମ୍ଭବ ।

ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଥିଲା । ହୁଏତ ବଞ୍ଚି ଯାଇଥା'ନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ସେ ହତଭାଗ୍ୟ ବାଳକ ଭେଟାଇ ଔଷଧର ଶିକାର ହେଲା । ସବୁ ସରିଗଲା ପରେ କଥାଟି ଜଣା ପଡ଼ିଲା । ପ୍ରତ୍ୟୁମ୍ନବାବୁଙ୍କ ଖ୍ୟାତି ଯୋଗୁ ଏହା ଲୁଚିବା ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନ ଥା'ନ୍ତା ।

ଲୋକେ ଘେରିଗଲେ । ମିଡ଼ିଆ, ସରକାରୀ ଅଧିକାରୀ, ପୁଲିସବାଲାଏ ସମସ୍ତେ ସଜାଗ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଖୋଜତାଡ଼ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ସମସ୍ତଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟରେ ଗୋଟିଏ କଥା — ବାଡ଼ ଯଦି ପସଲ ଖାଏ ଜଣେ ତା' ହେଲେ କିଏ ଜରିବ କାହାକୁ ? ଓଷଦ ଯଦି ଭେଟାଇ ହୁଏ ଆମେ କାହା ଆଶାରେ ବଞ୍ଚିବୁ ? ଆମ୍ଭଙ୍କୁ କି ତଦାରଖ କରାଯାଉ । ସମସ୍ତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଜୀବନ ପରି ଅଧିକାର ଦାବି କରନ୍ତି । ଇଏ କାହାରି ଦୟା ନୁହେଁ ।

ଟିକି ଖବରକାଗଜ ବାକ୍ୟବାଣରେ ମେଦିନୀ କମ୍ପେଇଲେ । ପିଲାଟି ତେଡ଼ବଡ଼ି ଉଠୁନି । ଲୋକେ ଦାବି କରୁଛନ୍ତି — ଆସବୁ ଏଠିକି କଲେକ୍ଟର । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱାମ୍ଭ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ସମସ୍ତେ ଆସବୁ । ମଢ଼ ଠଉରେଇ ସବାଆଗେ ଶାଗୁଣା ପହଞ୍ଚିଲା ପରି ବିରୋଧୀଦଳ ନେତାମାନେ ନିଜନିଜ ନାଁ କହି ଟାଣିଓଟାରି ଦାବି କରି ବସିଲେ ଯେ ପିଲାଟି ମରଣ ସକାଶେ ଅବିଳମ୍ବେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଇସ୍ତଫା ଦିଅବୁ । ମୃତ ବାଳକର ସାଙ୍ଗ ଆଉ ଟିକେ ପଦାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । ମେଡ଼ିକାଲରୁ ବାହାରି ସେମାନେ ନେସନାଲ ହାଇଲ୍ୟ ହୁଇଁ ଗାଡ଼ିମଟର ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେ । ଅଚେତ ହୋଇ ପ୍ରତ୍ୟୁମ୍ନବାବୁ ଟ୍ରମ୍ପା-ସେଣ୍ଟରରେ । ବାହାରି ନ ଥା'ନ୍ତି ।

ଜଣେ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ହାକିମ ତାଙ୍କୁ ସେଠି ଭେଟିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟୁମ୍ନବାବୁ କଥା କହିପାରୁ ନ ଥିଲେ ସତ, ହେଲେ ସେ ନାତିର ଜଣେ ଘନିଷ୍ଠ ସାଙ୍ଗକୁ ଡାକି ସେପରି

କରିବାକୁ ମନା କଲେ । “ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ କରିବା ତମକୁସବୁ ଖେଳଘର ପରିକା ଲାଗିପାରେ ମାତ୍ର ସେଥିପାଇଁ ଅନେକ ନିଷ୍ଠା, ବେଶ୍ କିଛି ପ୍ରୟତ୍ନ ଓ ଜେର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦରକାର । ରାସ୍ତାବନ୍ଧ କଲେ ଅସଫଳ୍ୟ ଲୋକଙ୍କର ଯେଉଁ ହାନୀ ଘଟିବ ସେଥିରେ ତମ ସାଙ୍ଗ ଆଉ ଫେରିବନି । ବରଂ ଦୁର୍ଦ୍ଦମାମାନେ ଆଉ କାହା ଝୁଲାଇ ପଶି ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହେଉଥିବ । ପରେ ଏଥିପାଇଁ ଯେତେବେଳେ ସମନ୍ କି ଡ୍ୱାରଣ ବାହାରିବ ସେତେବେଳେ ସମସ୍ତେ ଆମ ନୀତି ମରଣକୁ ନିନ୍ଦା କରିବ । ଆଜିର କାରଣ ଭୁଲି ଯାଇଥିବ ।”

ଯାହାହେଉ, ପିଲାମାନେ ତାଙ୍କ କଥା ବୁଝିଲେ । ବିରୋଧାଦଳ ଲୋକେ ଘଣ୍ଟାକେତେ ହୋ ହା କଲେ ଏବଂ ଯିଏ ଯେଉଁ ଜାଗାକୁ ବାହୁଡ଼ି ଗଲେ । ଭିଟାମିନିଷ୍ଟ ଆଗଧାନ୍ୟ ମୋଟା ଗଧ ହୁଏ । ଘୋଡ଼ା ନୁହେଁ । ବୁଝୁ ଧନ ହାସଲ କଲେ ଧନୀ ବୁଝୁ ହୁଏ, ପଣ୍ଡିତ ନୁହେଁ । ରାଜନୀତିଆଙ୍କ ରୂପ ଆଉ କ’ଣ କି ?

ମିଡ଼ିଆବାଲା ହୁକୁସୁଲ କରିବା କଥା, କଲେ । ଦିନ ଦୁଇ ତିନିଟା ଭିତରେ ରାଜ୍ୟସାରା ହୁଲିଆ ଜାରି ହେଲା ପରି ସବୁଆଡ଼େ ନକଲି ଓଷଧ ଅଭିଯୋଗରେ ଖବରକାଗଜ ଭରିଗଲା । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସଚିବ ପୋନ୍‌ରେ କୈପତ ତଳବ କରିଦେଲେ । ଡେକ୍‌ବଡ଼ି ଉଠି ନ ଥାଏ ।

ଡାକ୍ତରମାନଙ୍କର ଜରୁରୀକାଳୀନ ବୋର୍ଡ଼ମିଟିଙ୍ଗ୍ ଚାଲିଲା । ଶେଷରେ ବଡ଼ ଡାକ୍ତର ପ୍ରେସ୍‌କୁ କହିଲେ — “ଆମେ କ’ଣ କରିବୁ ? ଚିକିତ୍ସା ସକାଶେ ଯାହା ଦରକାର କହିଲୁ । ପେସେଣ୍ଟ କେଉଁଠୁ ଆଣିବ ବା ଔଷଧର ଗୁଣବତ୍ତା କ’ଣ, ଏସବୁ ଡାକ୍ତର କେମିତି ତଦାରଖ କରିପାରିବ ? ଆମେ ଚିକିତ୍ସା କରିବା କଥା । ନିଷ୍ଠାରେ କଲୁ । ଔଷଧର ଗୁଣଧର୍ମ ଇତ୍ୟାଦି ଜାଣି କି ତଦାରଖ କରିବା ସୁଯୋଗ ଆମର ନାହିଁ । ଡାକ୍ତରମାନେ ବି ସେଥିସକାଶେ ପାଠ ପଢ଼ି ନ ଥା’ନ୍ତି । ତେଣୁ ଆମେ କ’ଣ କରିବୁ ?”

କେମିଷ-ଡ୍ରଗିଷ୍ ରିଟେଲର୍ସ ଆସୋସିଏସନର ବରାଦୀ ବୈଠକ ସରିଲା । ସଭାପତି କହିଲେ — ଆମେ କ’ଣ କରିବୁ ?

“ଉପାଦାନକରୀ କମ୍ପାନିଠୁଁ ଆରମ୍ଭ କରି ପାର୍ଡ଼ାଫର୍ଟିଙ୍ଗ୍ ଏଜେଣ୍ଟ, ଷ୍ଟକିଷ୍, ଡିପୋ, ହୋଲ୍‌ସେଲ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ବାଟ ଦେଇ ଔଷଧ ଜଣେ ଦୋକାନୀ ହାତରେ

ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଏମିତି ଯେତେ ପାହାଚ, ସମସ୍ତେ ଔଷଧ ବ୍ୟବସାୟରେ ସାମିଲ ହେବାକୁ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ଲାଭସେବୁପ୍ରାପ୍ତ । ଏମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କାହାରିକୁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ଆଇନରେ ଆମକୁ ଅନୁମତି ମିଳିନାହିଁ ।”

ଜଣେ ସାମ୍ବାଦିକ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ । “ଦୋକାନୀ ଅଜାଣତରେ ଭେଟାଇ ଓଷଧ ବିକ୍ରି ତ ଏକଦମ୍ ଅସମ୍ଭବ ?”

“ଆପଣମାନେ ଦୋକାନୀକୁ ଅଭିଯୁକ୍ତ କରିବେ । କାରଣ ସିଏ ଛୋଟିଆ ଦେଖାଯାଏ । ଆମେ ବି ଜାଣୁ, ଆପଣମାନଙ୍କ ହାତ ମୋଟେ ସେତିକିଯାଏଁ ପାଇବ । ତେଣୁ ଦୋକାନ କରିବା ଆଗରୁ ଆମେ ଦେହ କିଛି ଦେଇଥାଉ । ଏଥିପାଇଁ ଲୋକେ ଆମକୁ ବାଡ଼େଇବେ । ଦୋକାନ ଭାଙ୍ଗିରୁଜି ଦେବେ । ଆମେ ଜାଣିଛୁ । ଆପଣମାନଙ୍କ ପରି ଗୋଟିଏ ସମାଜରେ ସମାନ ପ୍ରକାର ଦୁଃଖସୁଖରେ ବଞ୍ଚୁଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା କେବଳ ଆମ ବିରୁଦ୍ଧରେ କଳାବଜାରୀ, ମୁନାଫାଖୋର, ବେଇମାନ ପରି ଶବ୍ଦ ଆମ ପିଲାଏ ଆପଣଙ୍କ ପିଲାମାନଙ୍କଠାରୁ ନାଚାର ହୋଇ ଶୁଣୁଥିବା ବେଳେ ଆମେ ବି ଜେଲ ଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିଥାଉ । ଭେଟାଇର ତେର ମଜବୁତ ହେଲା ପରେ ଆଜି ସମସ୍ତଙ୍କ ନଜର ପଡ଼ିଲା । ଏ ପାପତକ୍ର ଆରମ୍ଭ ନ ହେଉ - ଏ କଥା ଆମେ କେତେ ଆଗରୁ କାହାକୁ ନ କହିବୁ ? ସେତେବେଳେ ଉପରେ କଦବାକୃତିତ୍ ଜଣେଥଧେ ନରପିଣ୍ଡାତ ଦେଖା ଯାଉଥିଲେ । ସେବେଠୁଁ ଆମେ କହିଚାଲିଛୁ - ବନ୍ଦ କର, ବନ୍ଦ କର । ନ ହେଲେ ଆମେ ଆମ ବେପାରୀଙ୍କ କୁଳ ବୁଡ଼ିଯିବ । କେହି ଶୁଣିଲେନି । ତେର କୁଆଡ଼େ କୁଆଡ଼େ ମାଡ଼ି ମହାମହା ଦୁମ ଉଠୁଜେଇ ସାରିଲା ପରେ ଏବେ ଆମକୁ କୁହାଯାଉଛି କ’ଣ ନା - ଯାହା କହୁତ ସେଥିପାଇଁ ଲିଖିତ ପ୍ରମାଣ ଦେଖା । ଆଜ୍ଞା, ସବୁ କଥା କ’ଣ କାଗଜ କଲମରେ ହୁଏ ଯେ ଆମେ ଏବେ ପ୍ରମାଣ କାଢ଼ି ଦେଖେଇ ପାରିବୁ ? ପ୍ରମାଣ ସହ ଆମେ କ’ଣ ତ୍ରୁଟିଅଫିସ, ପୁଲିସ କି ମନ୍ତ୍ରୀ ଆଉ ରାଜନେତାମାନେ କେତେ ମାସିକିଆ ବଟି ନିଅନ୍ତି ସେକଥା କହି ପାରିବୁ ? ସମସ୍ତେ ଯେଉଁଥି ସକାଶେ ବୁଝ ରହନ୍ତି, ଦୋକାନୀ କ’ଣ ଜାଣେନା ? ଏକନମ୍ବରୀ ଚୋରମାନେ ହେବେ ଦୁଇସାପତ । କେବଳ ଧରା ପଡ଼ିଗଲା ବୋଲି ଦୋକାନୀ ହେବ - କଳାବଜାରୀ, ମୁନାଫାଖୋର, ବେଇମାନ । ସାମ୍ବାଦିକ ଭାଷାରେ ଆପଣ ଲେଖିବେ - ମୃତ୍ୟୁର

ସୌଦାଗର, ଯମଦୁତ । ଚାଲୁ ଆଜ୍ଞା, ଚାଲୁ ଏଇ ଲୀଳା । ପାପର ଜୟ ହେଉ । ଆଜି ମୋଠାରୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ନିଅନ୍ତୁ — ଦୋକାନୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ମୋଟେ କମିବନି । ସେମାନେ ଶହେବ ହେବେ ପଛେ, ଓଷଦ ଦୋକାନ ନିଷ୍ପନ୍ନ କରିବେ । ଏବେ ଆପଣ କୁହନ୍ତୁ — ଆମେ କ’ଣ କରିବୁ ?”

ଖୋଦ ଓଷଦପତ୍ରର ଗୋଟିଏ ତଦାରଖ ବିଭାଗ ରହିଛି । ସେମାନେ କହିଲେ — ଆମେ କ’ଣ କରିବୁ ?

“ବ୍ରାହ୍ମନେମ୍ ଫେକ୍ ହେଲେ ସେକଥା କମ୍ପାନି ବୁଝିବ ନା ଆମେ ବୁଝିବୁ ? ଟ୍ରେଡ଼ମାର୍କ ବଜାରଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ତ ସବୁ ପ୍ରଫିଟ୍ ତମର । ଧରାଯାଉ ଗୋଟିଏ ବଜାରକୁ ତୁମେ ମାସକୁ ଦଶ ପେଟି ଓଷଦ ଯୋଗୋଉତ । ସର୍ବେକ୍ଷଣ ବେଳକୁ ତୁମକୁ ହିସାବ ମିଳିଲା ତିରିଶ ପେଟିର । ଆଉ କୋଡ଼ିଏ ପେଟି କୋଉଠୁ ଆଇଲା ତାହା ବେଶି କମ୍ପାନି ଜାଣିବ ନା ଆମେ ଜାଣିବୁ ? ତମ ଟ୍ରେଡ଼ମାର୍କ ଜଗିବାକୁ ଆମେ କାହିଁକି ଗାଁ ଗଣ୍ଡା ହାଟ ବଜାର ବୁଲିବୁ ? ଏବେ ଆଜ୍ଞା, ଗ୍ଲୋବାଲମାର୍କେଟ୍ କହିଲେ ତାହା ଅସଲରେ ହେଉଛି ଔଷଧର ବିଶ୍ୱବଜାର । ଭାରତରେ ଆହୁରି ବିଚିତ୍ର ସେହି ବଜାରର ରୂପ । ଜେନେରିକ୍ ଓ ବ୍ରାଣ୍ଡ ମିଶେଇ ଏଲୋପାଥି, ହୋମୋପାଥି, ଆୟୁର୍ବେଦ, ଯୁନାନି, ତନ୍ତ୍ର, ମନ୍ତ୍ର, ଜ୍ୟୋତିଷୀ, ମଦ ଗାଈ ଗଞ୍ଜେଇ ଅଫିମ ପରି ସବୁ ଅବକାରୀ ଦ୍ରବ୍ୟ — ଏମିତିକି, ଟେଲିସପିଙ୍ଗ୍ ଇତ୍ୟାଦି ଯେତେ — ସବୁ ହେଲା ଔଷଧ । ସରକାର ଯେତେବେଳେ ଯାହାକୁ ଚାହିଁବେ ତାହା ଓଷଦ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ଦେଇ ପାରିବେ । ଏ ମହାସମୁଦ୍ରରେ ଆମେ କାହାକୁ ଓ କିପରି ଟେକ୍ କରିବୁ ? ତିନିତିନିଟା ନେସନାଲ କମିସନ ରିପୋର୍ଟ ସରକାରଙ୍କ ବିଚାରାଧୀନ । ମୂଢ଼କଥା ହେଲା — ଗୋଟିଏ ତ ଔଷଧ । ଏତେଗୁଡ଼ିଏ ନାଁ କାହିଁକି ? ଏତିକି କାମ ସରକାରୀୟାଣି କାହିଁକି ? ଏତେ ବଡ଼ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ । ଆମେ ତ ଆଜ୍ଞା ସରକାରଙ୍କର ଏକ ସାମାନ୍ୟ ବିଭାଗ । ବଙ୍ଗ ଆପଣମାନେ କୁହନ୍ତୁ — ଆମେ କ’ଣ କରିବୁ ?”

ଜିଲ୍ଲାପାଳ କି ସିଡିଏମ୍‌ଓଙ୍କ ପରି ମଧ୍ୟପଦସ୍ଥ ହାକିମମାନେ ରାଉରାଉ ହେଉଥିଲେ । ହେଲେ, ସେଥିରୁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟତାରେ ଯେ ଅବସ୍ଥା ସଜଡ଼ାଯାଇ ପାରିବ, ସେମାନଙ୍କ କଥାକୁ ଏମିତି କୌଣସି ସଙ୍କେତ ମିଳୁ ନ ଥିଲା ।

ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ, “ଆମେ କ’ଣ କରିବୁ ? ଆମେ ତ ସରକାରକୁ ଜଣେଇ ଦେଇଛୁ ।”

“ଆପଣ ସରକାର ନୁହଁନ୍ତି କି ?” ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ସେ କହିଲେ, “ଅର୍ଥ ଦି ରେକର୍ଡ । ଭାଇ, ଅଜାଗା ଘା । ଦେଖି ହୁଏନି କି ଦେଖେଇ ହୁଏନି । ନିଜକୁ ସରକାର ବୋଲି ଭାବିଲା ବେଳକୁ ଚାକିରି ନ ଥିବ । ଅନ୍ ରେକର୍ଡ ହେଲା — ଓଷଦ ଉପାଦାନ ପରା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଲାଇସେନ୍ସ । ଗଙ୍ଗାରେ ହଜେଇ ଗଡ଼ିଆରେ ଖୋଜିଲେ — ଆମେ କ’ଣ କରିବୁ ?”

ଜଣେ ଫିଟ୍‌ପାଟ୍ ସାମ୍ବାଦିକ ସେଇଠୁ ସିଧା କେନ୍ଦ୍ରମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଫୋନ ଲଗେଇଲେ । ସବୁ ଶୁଣି ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ, “ଓଡ଼ିଶା ? ଏମିତି ଗୋଟେ ରାଜ୍ୟ ଅଛି କି ? କୋଉଠି ?”

ସାମ୍ବାଦିକ ଟିକେ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲେ । ରାଗିପାଟି ବେଶ୍ ଦି’ ପଦ ଶୁଣେଇ ଦେଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଚ୍ୟାମ୍ବରରୁ ବାହାରିଲା ବେଳେ ବଡ଼ ପାଟିରେ କହିଲେ, କାଲି ଆମ ଖବରକାଗଜ ଦେଖିବେ ।

ସତକୁ ସତ ତା’ପର ଦିନ ସେ ନିଜ କାଗଜରେ ସେ ବେଜାଏ ଲେଖିଥିଲେ । ହେଲେ କେନ୍ଦ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ କ’ଣ ଓଡ଼ିଆ ପଢ଼ନ୍ତି କି ଯେ ବୁଝିବେ ? କିନ୍ତୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ କି କହୁ ନ ଥା’ନ୍ତି । ଦାକୁରୀ ରାଗିଚି ନା ହସ୍ତୁଚି ପରି ମନସ୍ଥାତ୍ମିକ ବିବାଦରେ ଲୋକେ ପଡ଼ିଗଲେ । ସରକାର କ୍ଷମା କି ଅକ୍ଷମ, ତାହା ତଥାପି ଅବୋଧ ରହିଗଲା । କିନ୍ତୁ କାକୁଆ ଦମ୍ଭରେ ସରକାର ଗୋଟେ ଫର୍ମାନ ଜାରି କରିଦେଲେ । ଏଣିକି ତୁରନ୍ତନିପେକ୍ତର ଆୟୁର୍ବେଦ ଔଷଧ ମଧ୍ୟ ତଦାରଖ କରିପାରିବେ । ଆୟୁର୍ବେଦ ନାଁ ନେଇ ମିଳୁଥିବା ନିଶା ପୁଡ଼ିଆ ଓ ମୋଦକ ଇତ୍ୟାଦି ଏଣିକି ଆୟୁର୍ବେଦ ବା ଅବକାରୀ ପରିସରଭୁକ୍ତ ହେବ, ସେଥିପାଇଁ ଧରକୁ ଏବେଠାରୁ କଳିମଞ୍ଜି ପୋତା ହେଲା ।

ଦେଖାଗଲା, ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଦଳ “ଆମେ କ’ଣ କରିବୁ ?” — ଏକଥା ମୋଟେ କହୁ ନାହିଁ । ସେମାନେ ଥିଲେ ଅନୁଗ୍ରହଭୋଗୀ ନାଗରିକ । ସେମାନେ

ଭାବୁଥିଲେ — ସବୁ ସରକାର କରିବେ । ଗଣତନ୍ତ୍ର ତ, ତେଣୁ ଆମର କିଛି କରିବାର ନାହିଁ । ଆମେ ଖାଲି ଖବରକାଗଜ ପଢ଼ିବୁ । ଟିଭି ଦେଖିବୁ । ପାନଦୋକାନ ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇ ଗପିବୁ । ଜନର ଭିତରର ପିମ୍ପୁଡ଼ି କି ଓଡ଼ିଶ ଉତ୍ପାଦରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାକୁ ହେଲେ ଯେ ପାୟାରକ୍ରିଗେଡ଼ ଦରକାର ହୁଏନା ଏବଂ କୁଟେଇଚୋରେଇ ଦି ତିନି ଆଇଠି ଏପାଖ ସେପାଖ କରି ମାଲି ରଗଡ଼ି ଦେଲେ କାମ ଫତେ ହୁଅନ୍ତା — ଏତିକି ଶିଖି ନ ଥିବା ଲୋକ ଯେ କି ଗଣତନ୍ତ୍ର ବୁଲେଇବେ ବା ଶାସନ କରିବାକୁ କେମିତିକା ସରକାର ବାଛିବେ ?

“ଆମେ କ’ଣ କରିବୁ ?” ଏକଥା କଦାପି ସେ ଲୋକଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଶୁଣାଗଲା ନାହିଁ ।

ଜେର ଦିନ ଲାଗିଲା । ପ୍ରତ୍ୟୁମ୍ନବାବୁ ମାନସିକତାବେ ସବଳ ହେଲେ । ଅତି ଭଦ୍ରଲୋକ । ସମାଜ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅନେକ ଅଭିଯୋଗ ତାଙ୍କ ମନରେ ରହିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେ ରାଉରାଉ ହେଲେନି । ବରଂ ଦାର୍ଶନିକ ପରି ହୋଇଗଲେ । ଯା’ପରେ ଜୀବନଟା ଏକଦମ୍ ଅସହାୟ ଲାଗିଲାନି ଯେମିତି ତାଙ୍କୁ ଲାଗୁଥିଲା ନାତିର ମରଣ ବେଳେ । ସେ ଚ୍ୟାମର ଗଲେ । ମନ ଲାଗିଗଲା ।

ଅସ୍ତମିତ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପରି ନାତିଟୋକାର ସ୍ମୃତି । ହୃଦୟବିଦାରକ ହେଉଥିଲା ଯେମିତି, ସେମିତି ଛୋଟ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା ବି ।

ବାପ ମା ଜେଜେ ବା ଆଇ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅସହାୟତା ଧୀରେଧୀରେ ଅପସରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଘଣ୍ଟାକଣ୍ଠାକୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖି ସବୁ ମଣିଷ ଯେମିତି ଚାଲନ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟୁମ୍ନବାବୁଙ୍କ ଜୀବନ ସେମିତି ଚାଲିଲା । ଭାବିନେଲେ, ଯେମିତି ନାତିକୁଆଟି ଥିଲା ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଜୀବନର ଏକ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ । ନିଦ ବୁଟିଗଲା ତ ସ୍ୱପ୍ନ ବୁଟିଗଲା । ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁଅର ଝିଅ । ମରିଥିବା ନାତିର ସାନ ଭାଇଟିଏ ବି । ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରତ୍ୟୁମ୍ନବାବୁଙ୍କ ଆବେଗ ବିନିମୟ ଏତେ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ହୋଇପାରି ନ ଥିଲା ।

ଏ ଲେଖକର ସୌଭାଗ୍ୟ ଯେ ସେ ପ୍ରତ୍ୟୁମ୍ନବାବୁଙ୍କ ପରି ଜଣେ ବିଚାରବନ୍ତ ଅସହାୟ ତାଙ୍କ ଅନୁଭୂତିରୁ ଗୋଟିଏ କଥା ମୋଡେ କହିଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ କଥା ଦେଉଥିଲି, ଯେଉଁ ଉପାୟରେ ହେଉ ପଛେ ମୁଁ ଏହା ନିଶ୍ଚୟ ଜଗତକୁ ଜଣାଇବି ।

ତାଙ୍କ ନାଁରେ ଗପ ଲେଖି ତାଙ୍କପରି ଚନ୍ଦ୍ରଲୋକକୁ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଇବା ଅଧର୍ମ ଆମେ ଅର୍ଜନ କରିବୁ ନାହିଁ । ସେ ଦେଖିଛନ୍ତି ନିଜ କୋଳରେ ବଢ଼ିଥିବା ନାତିକୁ । ଅକାରଣରେ ତା'ର ମରଣ । ନିତିଦିନ ଛନ୍ଦଛନ୍ଦ ବଜୁଥିବା ଓ ତାହାକୁ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଉପଭୋଗ କରି ଆସିଥିବା ଲୋକଟି ଦିନେ ସକାଳୁ ଉଠି ଯଦି ଅତୀତ ଦେଖେ, ଆଉ ସେ ଗଛଟି ନାହିଁ । ରାତିରେ ଷଷ୍ଠ ପଣି ଖାଇଯାଇଛି । ସେ ଲୋକର ଯେଉଁ ଅନୁଭବ ତାହା ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ନଭେଲରୁ ମିଳିବନି । ପ୍ରହୁମ୍ଭାବୁଙ୍କ ଅନୁଭବ ବି ।

ମୁଁ ଦୁଃଖ ଓ ଆଗ୍ରହରେ ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣୁଥିଲି ।

ଏକଥା କହିଲାବେଳେ ସେ ଅସହାୟ ତ ଦେଖାଯାଉଥିଲେ, ତଥାପି ଆଶାବାଦୀ ହୋଇ ପଡୁଥିଲେ । ଦେଖଣାହାରିକୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗିବା ପରି । ଜଣା ପଡ଼ି ଯାଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଆଉ ପାଗଳ ପରି ହେଉ ନ ଥିଲେ ।

ଘରର ହାତୁଡ଼ିପିଟା ପରିବେଶ । ଧୀରେଧୀରେ ମୁକୁଳୁ ଥାଏ । ନୂଆ ପ୍ରକାର ପ୍ରସ୍ତୁତି ଓ ନୂଆ ଆୟୋଜନର ଖସଡ଼ା ।

ପ୍ରହୁମ୍ଭାବୁ ଓ ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଦି' ବୋହୂକୁ ଝିଅ ପରି ଆଦର କରୁଥିଲେ । ଶୁଶ୍ରୁରଙ୍କ କଥା ଆହୁରି ନିଆରା । ଯେତେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲେ ବି ସେ ବୋହୂଙ୍କ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ପାଖରେ ବସି ଯେମିତି ହେଲେ ଘଣ୍ଟେ କି ଅଧଘଣ୍ଟା ଗପ ହେବେ । ଶୁଶ୍ରୁ ଓ ବୋହୂ ଦୁଇଙ୍କ ସଂପର୍କ ଭିତରେ ଟିକିଏ ବି ଭୟ ଭ୍ରାନ୍ତି ନ ଥାଏ ।

ଦିନେ ଝିପଝିପ ବର୍ଷା ହେଉଥାଏ । ଜୁନିଅରମାନେ ଆସି ନ ଥା'ନ୍ତି ପ୍ରହୁମ୍ଭାବୁ ଚ୍ୟାମ୍ବରରେ ଏକା । ଶୁଶ୍ରୁରଙ୍କ ରୁଚି ସହିତ ପରିଚିତ ସାନବୋହୂ କିଛି ଗରମ ପକ୍କୁଡ଼ି ଧରି ଚ୍ୟାମ୍ବର ଭିତରକୁ ଗଲା । “ପାଗଟା ଭଲ ଲାଗୁଛି । ବାବା, ଦି'ଟା ଖାବୁ ।” ପରେପରେ ତାହା ପରିବାର ଏକ ଛୋଟକାଟିଆ ମିଳନ ଆସରରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା ।

ସେଇଠି ଉଠିଲା କେତେ କଥା ।

ଆଉ ନ ଫେରିବା ନାତି କଥା ବି ।

ବଡ଼ ବୋହୂ କହିଲା, “ବାପା, ଆପଣ କ'ଣ କିଛି ବାଟ ପାଇ ନାହିଁତି ? ଆମର ଗୋଟିଏ ପୁଅ ଗଲା । ସଂସାରରେ ଆହୁରି କେତେ ପୁଅ, କେତେ ଝିଅ ।

ସମସ୍ତେ କେମିତି ନିରାପଦରେ ବଞ୍ଚିବେ ସେ କଥା ଆପଣମାନଙ୍କ ପରି ଲୋକେ ଭାବିବେନି ତ ଆଉ ଭାବିବ କିଏ ? ତା'ହେଲେ ସମୁଦାୟ ଘଟଣାଟି ଯେତେଆଡ଼େ ବୁଲିଲେ ବି କ'ଣ କେବଳ ହାବୁଡ଼ିଟି 'ଆମେ କ'ଣ କରିବୁ' ପରି ଦାୟିତ୍ୱହୀନତାର ମୁକୁଟ ପିନ୍ଧିଥିବା ଦଳପତିମାନଙ୍କୁ ?”

ଯେଉଁ ବୋହୂ ଏହା କହୁଥିଲା ସେଇ ଥିଲା ଜନ୍ମକଳା ମା' । ନାତି ମରଣ ବେଳର ତା କୋହ କି କାନ୍ଦଠାରୁ ଆଜିର ଏଇ କଥାପଦିକ ପ୍ରହୁମ୍ଭାବୁକୁ ଅଧିକ ଯାତନା ଦେଇଥିଲା ।

ଆମ ନାତି ବୋଲି ନୁହେଁ, ଏଡ଼େ ବଡ଼ ସମସ୍ୟାଟେ । ଏତେ ଘୋରାତକଟା ପରେ ମଧ୍ୟ ତାହା ସାମାନ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନଟିଏ ହୋଇ ରହିଯିବ ? ଏ ଫସାର ତା'ହେଲେ ଆଗରୁ କ'ଣ ଚାଲିବ ଦାୟିତ୍ୱହୀନତାର ମୁକୁଟ ପିନ୍ଧି ଥେଇଥେଇ ନାବୁଥିବା ଦଳପତିମାନଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ଏମିତିକା ଅସିଦ୍ଧ ବାଟରେ ? ତା'ମାନେ, ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖିରୁ ତତ୍କାଳ ଛୁହ ବୁହାଇ ଗୋଟିଏ ପରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଜଗନ୍ନାଥ ଘଟଣା ଘଟି ଚାଲିଯିବ । ମରଣର ସୌଦାଗରମାନେ ଚାରିଆଡ଼େ ବୁଲୁଥିବେ । ମଣିଷ ଭାବୁଥିବ – ବଞ୍ଚିଗଲେ ଭାଗ୍ୟ ! ଯଦି ମରିଯାଏ ? ହୁଏତ ସେତେବେଳେ ଏମିତି ପୁଲ୍ୟାଏ ପ୍ରଶ୍ନର ବୁଆର ଆଉଥରେ ଉଠି ଆସିବ ।

ତା'ରି ଭିତରେ ନିଜଠ ପରି ବାଟ କାଟି ଚାଲିବା ପ୍ରହୁମ୍ଭାବୁକୁ ଆଗରୁ ଯିବା ପରି ଲାଗିଲାନି । ବରଂ ତାହା ସମସ୍ତଙ୍କୁ କେବଳ ନିର୍ଜର ବାଟ ହିଁ ଦେଖେଇ ପାରିବ ।

□□ ଦୁଇ-ସବାଗିଆ ଭପଦୁବ

ଦିନେ ବଡ଼ିଲୋରୁ ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳ ସମସ୍ତେ ଆଚମ୍ବିତ ଘଟଣାଟିଏ ଦେଖିଲେ । ଦୈବାକାଣ୍ଡ ପରି । ଚମତ୍କାର ଅଥଚ ଭୟାନକ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମନ ବଣା । ହେଉଛି ତ ନିଶ୍ଚୟ । ହେଲେ, କାହିଁକି ? ଆଶା ପାଇଁ ତେୟାଜିଣି ଗଳି ବୁଲୁଥିବା ମଣିଷମାନ ବିଚରା ସବୁବେଳେ ଆଶଙ୍କାର ହାଇଫେ ହାବୁଡ଼େ । ତେଣୁ ସମସ୍ତେ ଧରିନେଲେ, ଆଗରୁ ବିପ୍ଳବ ଥିଲା । କିଏ ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନ ମାହାପୁର ମାଳିକାର ଭୋଜାଳ ତିଆରି କରି ପଦ ଗାଲ ଶୁଣେଇଲେ ତ ଆଉ କିଏ ପୁରାଣରୁ କାଢ଼ି ପୁଥିବା ଶେଷ ହେବା ଚିତ୍ରର ବିବରଣୀ କହିଲେ । ଏଇଥର ଯୁଗ ସଇଲା ।

କିରକିଷ କୂଳ ଲଘିଲାଣି ତ । ବାର ହାତିଆ ଖଣ୍ଡା ସାର୍ବସାର୍ବ ବୁଲିଯିବ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଛେଦି ନିମିଷକେ ବାହୁଡ଼ି ଯିବ । ଯା'ପରେ ଆସିବ ସତ୍ୟଯୁଗ । କିନ୍ତୁ ସତ୍ୟଯୁଗ ଆସିବ ବୋଲି କେହି ଖୁସି ହେଉ ନ ଥିଲେ । କାରଣ ଜୀବନ ଓ ସତ୍ୟ ଭିତରେ ଜୀବନଟା ଅଧିକ ସୁଆଦିଆ ବୋଲି ମଣିଷ ସବୁବେଳେ ଭାବେ ଏବଂ ସେହି ଅନୁକ୍ରମରେ ନାନା କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ମଧ୍ୟ ।

ଲୋକେ କ'ଣ ଦେଖିଥିଲେ ? ଗୋଠରେ ଶୋଇଥିବା ଗୋରୁ ମଇଁଷିଙ୍କ ପିଠି ଓ ତଥି ଉପରେ ବସିଥିବା କଜଳପାତି କି ହଳଦୀବସନ୍ତର ତେଣା ଧଳା । ଧଳା ଦେଖାଯାଉଥିଲା ଗଛ, ପଡ଼ିଆ, ବିଲ, ଛପର, ଛାତ — ସବୁକିଛି । ଚାରିଆଡ଼େ ଅବାବସ୍ଥ ଧଳା । ପୁଲବାଣୀ କି ଟେନ୍ସାରେ ଶୀତଦିନେ ପଡ଼ୁଥିବା କୁଣ୍ଡାଝଡ଼ା ବରଫ ପରି ଅବା କୋଟିକୋଟି ପରାକ୍ଷିପରାକ୍ଷି ଚଢ଼େଇ ଉଡ଼ିଲାବେଳେ ଏକାସାଙ୍ଗରେ ମଜତ୍ୟାଗ କଲେ ଯେମିତି ଧଳା ଦେଖାଯା'ତା, ସେମିତି । ଝଡ଼ ତୋଫାନ କି ଦୁର୍ବିପାକ ପୂର୍ବ ରାତିରେ କିଛି ନ ଥିଲା ।

ସବୁ ପ୍ରାଣୀ ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳରେ ଜିଅନ୍ତି । କେବଳ ମଣିଷକୁ ଛାଡ଼ି । ସେ ଶୁଣି ଯାଇଥିବା ଅତୀତ ନାମକ ନଈରେ ବେଶି ପହଞ୍ଚିବା ଅବଲମ୍ବ କରେ । ନ ହେଲେ, କଳ୍ପନାର ବଡ଼ବଡ଼ ନାଟକ ରଚେ । ନିଜକୁ କେଉଁ ଖୋପରେ ଥାପିଲେ ଆହୁରି ଅଭଲ ଦେଖାଯିବ, ଭାବିଭାବି ଜୀବନ ଶେଷ କରେ । ହେଲେ ମହକୁଦା ଏ ଯେଉଁ ଭୟାନକ ବର୍ତ୍ତମାନ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ହାବୁଡ଼ିଲା ତାକୁ ଗର୍ଜନଜର କରିବା କୁ' କାହାର ?

ସମସ୍ତେ ବାଉଳା । କିଛି ନ ଥିଲା । ହୁ ଦସ୍ତ ସବୁ କେମିତି ଧକା ହୋଇଗଲା ? ଭେବଳା ହୋଇ ସେମାନେ ହୁରି କଲେ ।

ଘଟଣାଟି ଏକ ରାତିର । ରାତି କ'ଣ ଏତେ ନିରୋଳା ଯେ କେହି କିଛି ଦେଖିବେନି କି ଜାଣିବେନି ? ଗାରିମା ଝାଡ଼ି ହକାଳି ସବୁଦିନେ ରାତି ଯେମିତି ଆସିଥାଏ ସେଦିନ ବି ସେମିତି ଆସିଥିଲା । ଗଲାବେଳକୁ ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଚିହ୍ନଟେ ରଖିଗଲା ଯେ ଲୋକେ ତାହା ଗିଳି ପାରୁ ନ ଆ'ନ୍ତି କି ବାନ୍ତି କରି ପାରୁ ନ ଆ'ନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଶେଯରେ ପଡ଼ି ରାତି ଓ ଆକାଶର ମଧୁଚନ୍ଦ୍ରିକା ପାରୁଆ'ନ୍ତି ଏବଂ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆକାଶକୁ ନ ଆସିଲେ ଉଠନ୍ତିନି, ହାଉଳି ଶୁଣି ସେମିତିକା ଲୋକେ ବି ଉଠି ପଡ଼ିଲେ ।

ଯେଉଁମାନେ ରାତିରୁ ଡିସ୍କାଉଣ୍ଟ ନ କାଟିଲେ ଜୀବନ ଉପରେ ଆତ୍ମା ଥାପି ପାରନ୍ତିନି ସେମାନେ ତ ସାକ୍ଷୀ । ସ୍ମୃତକ୍ଷୁରେ ଦେଖିଛନ୍ତି । ଜାଲୁଜାଲୁଜ ସକାଳ । ହୁହୁହୁ ହୋଇ ଧକାଧକା ସବୁ କ'ଣ ତ ଗଦା ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ସମସ୍ତେ ଚର୍କି ଯିଏ ଯୁଆଡ଼େ ଲୁଚିଗଲେ ।

ସେମାନେ କିଏ ? ପ୍ରାଣୀୟମ ଠାରୁ ଦୁଧଖଟାଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆତଙ୍କର ମୁକାବିଲା ପାଇଁ ଯେଉଁମାନେ ରାତିରୁ କିଛି ତ୍ୟାଗ କରନ୍ତି । କ'ଣ କରାଯିବ ? ବ୍ୟାୟାମ କି ପ୍ରାଣୀୟମ ନ କଲେ ଜୀବନର ଆତଙ୍କ । ସାମ୍ରାଜ୍ୟେ ନିଜେ ଠିଆ ନ ହେଲେ ଖଟାଲରେ ଗୁଆଲା ଦ୍ଵାରା ଅପମିଶ୍ରଣର ଆତଙ୍କ । ମା' ଦୁଧ ଭେଜାଲ ହେଉଥିବା ଯୁଗରେ ଗାଈ ଦୁଧ କଥା ପଚାରେ କିଏ ? ଏମିତି ଯେତେ ଆତ୍ମା ସେତେ ଆତଙ୍କ । ସେମାନେ କିଛି କହି ପାରୁ ନ ଥିଲେ । କେବଳ ଡରୁଥିଲେ ।

ଅନିଦ୍ରା ଯେ ଆତଙ୍କ ଯୋଗୁ ହୁଏ, ତାହା ନୁହେଁ । ବେଳେବେଳେ ସେଥିରେ ଆଶା ବି ଥାଏ । ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟାସର ଅନେକ ଛୋଟଛୋଟ ଛବି ଓ ହଲପ ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ।

ଯେମିତି, ଆମ ଗାଁ ନରିଆ ମା’ – ସିଏ ରାତି ପୂରା ନ କରି ଉଠେ । ବଦଳା ମାସର ଆକାଶ ରେଖା ମନେ ରଖି ସିଏ ଗୋଟିଏ ତାରାକୁ ଚିହ୍ନ ଦେଇଛି । ତାକୁ ଅନେଇଅନେଇ ବିଭିନ୍ନ ପାଗ ଓ ରତ୍ନରେ ସେ ଏମିତି ସମୟରେ ଉଠି ପଡ଼େ ଯେମିତି ମେଲଣପଡ଼ିଆରେ ବୁଲୁ ଗୋରୁଙ୍କ ଗୋବରରୁ ସେ ଅଧିକ ଫଗୁନ କରିପାରିବ ।

ଥରେ ତାକୁ ପଚାରିଥିଲି, “ଦକଦକ ହେଉ ତ ତୁ ତାରାକୁ ଅନେଇ ରହିଥିବୁ । ଶୋଇଥିବୁ କୋଉଠି ଯେ ଉଠିବୁ ବୋଲି କହୁବୁ ?”

ତା ଉତ୍ତର ଥିଲା, “ବୁଝିଲୁ ବାପ, ଆମ ପରି ମଣିଷଙ୍କ ପାଇଁ ବଞ୍ଚିବାଠାରୁ ବଡ଼ ଗରଜ କିଛି ନାହିଁ । ସରାଗରେ କାଳେ ନିଦଟିକେ ପାଇବୁ ବୋଲି ଭାବିଭାବି ଜୀବନ ସରିଯାଏ ।”

ଏଥିରୁ ଦର୍ଶନ ଖୋଜିବା ଦରକାର ନାହିଁ । ଏହା ନରିଆ ମା’ର ଅର୍ଥନୀତି । ପୂରା ରାତି ଶୋଇବା ପରି ସଉକ କଥା ସେ ଭାବିବ କାହିଁକି ? ଏହିପରି ଅନେକ ସୁଖରେ ଶୋଇବା କଥା ଭାବି ପାରନ୍ତିନି । କଅଁଳା ଛୁଆର ମା’ । ଗ୍ୟାରେଣ୍ଡିରେ ଶୋଇପାରିବ କି ? ମୁନିସିପାଲ୍‌ଟି ଲୋକେ । ଆମ ସୁଖ ବରକରାର କରିବାକୁ ଟେକା ଟିଣ ମୁଣ୍ଡରେ ବୋହିବ କିଏ ? ରାଷ୍ଟ୍ରାଘାତରୁ ମଇଳା କାଢ଼ିବ କିଏ ? ତେଣୁ ପୂରା ରାତି ଶୋଇବା ଏହିପରି ଅନେକଙ୍କ ଭାଗ୍ୟରେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଏ ଘଟଣା ପରେ ସମସ୍ତେ ପାଲଟି ଗଲେ ତେଇଁ ଶୋଇବା ଲୋକରେ । ପୂରା ନିଦ ସାରି ଆମୋଦରେ ଜାଗିବା ଏକ ରୋମାଞ୍ଚିକ ଅନୁଭବ । ଅନ୍ୟଥା, ନିଦ ତ ନୁହେଁ, ତାହା ଦାଢ଼ ନ ଥାଇ କାକୁଡ଼ି ଚୋବେଇବା ପରି ବା ପ୍ରୀତି ନ ଥାଇ ଆର ଦେହତାକୁ ଯାବୁଡ଼ି ଧରିବା ପରି ଗ୍ରହାଚାର ଅନୁଭବ ସିନା ।

ପୃଥିବୀ ଧଳା ହୋଇଥିବା ଘଟଣା ଜାଣି ନିରସ କି ସରସ ନିଦ ସହିତ ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରୁଥିବା ଉଭୟ ଗୋଷ୍ଠୀ ବ୍ରହ୍ମ ହେଲେ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା, ତା'ପରେ ଖରା ପଡ଼ିଲା । ଦିନ ଗଢ଼ିଲା, କିନ୍ତୁ ବିଛେଇ ହୋଇଥିବା ଧଳାରଙ୍ଗ ଉକୁଟିଲାନି କି ମଉଜଣ ପଡ଼ିଲାନି । ତାହା ଗନ୍ଧୋଉ ନ ଥାଏ କି ବାସୁ ନ ଥାଏ । ଜୀବଜନ୍ତୁ ଡରି ମୋଟେ ପଦାକୁ ବାହାରିଲେନି । କେତେ ରକମ ଭବିଷ୍ୟବାଣୀ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିଲା ।

ମଣିଷ ସବୁଠୁଁ ବୁଦ୍ଧିଆ । ସୁଖ ଭୋଗିବା ଓ ଦୁଃଖ ସହିବା ସିଏ ପିତାମୁନୀ ପରି ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ ଶିଖିଛି । ସେ ପଦାକୁ ବାହାରୁ ନ ଥାଏ ସତ, ହେଲେ ନିଜ ଘର ବାହାରକୁ ନିଘା ରଖିଥାଏ ଝରକା ଭିତରୁ । ଅପରର କଥା ଶୁଣୁଥାଏ ଟିଭିରୁ । ପଚାଆଏ ଖବରକାଗଜ । ଏମିତିଏମିତି ମଣିଷଗୁଡ଼ାକ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲେ । ତେର ଦିନ ବିତିଗଲା । ଧଳାରଙ୍ଗ ଆଉ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଖବା ଲାଗିଲାନାହିଁ ।

ସମସ୍ତଙ୍କ ସକାଶେ ଏମିତି କର୍ତ୍ତୁ ପରି ଅବସ୍ଥା ଜାରିଥିବାବେଳେ ସବାଆରେ ଦେଖାଗଲା ଦଳେ ହନୁମାଙ୍କଡ଼ ଅନାୟସରେ କୁଦିବା ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଗଛବୁଦ୍ଧରେ ନିର୍ବିଘ୍ନ ଡାକମାଙ୍କୁଡ଼ି ଖେଳିଲେ । ସବୁ ଯେମିତି ଏବେ ସେମାନଙ୍କ ଅଭିଧାରରେ । କେହି ହାଥାସୁ କହିବାକୁ ବି ନାହାଁନ୍ତି । ମାଙ୍କଡ଼ମାନେ ମନଇଚ୍ଛା ଖାଇଲେ । ତହୁଁ ଅଧିକ ବିନବ୍ୟୟ କଲେ । ସେତେବେଳକୁ ଲୋକେ ଲୋକରେ ଆଉଟୁପାଉଟୁ । ସଞ୍ଚିତ ଦ୍ରବ୍ୟ କମିକମି, ସରିଗଲା । ଲୋକେ ମାଙ୍କଡ଼ ଅଇଁଠା ଗୋଟେଇ ଖାଇବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିଲେ ବି ଚତୁର୍ଦିଗେ ଖେଁ ଖାଁ ଗୋଡ଼େଇଆସୁଥିବା ହନୁ ପଲଙ୍କ ଦେଖି ସେମାନେ ପଦାକୁ ବାହରିବାକୁ ଡରୁଥା'ନ୍ତି ।

ଯାହାହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ମଣିଷ ବୁଦ୍ଧିଆ । ସେମାନେ ବାମା ବଇରଖ ତିଆରିକଲେ । ସବୁଥିରେ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ଜଙ୍ଗର ହନୁ ଚିତ୍ର ରହିଲା । ତା'ପରେ ମାଙ୍କଡ଼ମାନେ ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ ମଣିଷ ସେମାନଙ୍କୁ ଖାଇ ଭୟ କରୁନି । ଭକ୍ତି ବି କରୁଛି ଓ ପୂଜା କରୁଛି । ଏଣିକି ସେମାନେ ଲୋକଙ୍କ ଘର ଭିତରେ ପଶିଲେ ।

ଲୋକେ ହଜଦୀ ପାଣିରେ ପାଦ ପଖାଳିଲେ । ସେମାନେ ଖଟ ସୋପା ଆଦିରେ ବସିଲେ । ମଣିଷ ବସିଲା ତଳେ ।

ଏମିତି ବେଶ୍ କିଛି ଦିନ ଚାଲିଲା । ମାକଡ଼ମାନଙ୍କ ମୁହଁରୁ ନାନା ତରୁ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିଲା । କୁଆଡ଼େ ଧଳାରଙ୍ଗ ଶାଢ଼ି, ଶୁଭ୍ରତା ଓ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତାର ପ୍ରତୀକ । ସେମାନଙ୍କ ମାର୍ଯ୍ୟତରେ ତାହା ଆହୁରି ବିକଶିତ ହେବ । ଫିଲ୍ ଗୁଡ଼ - ଫିଲ୍ ଗୁଡ଼ । ମଣିଷମାନେ ସର୍ବଦା ଶାନ୍ତିରେ ରହିବେ । ଏହା ପରେ ହନୁଗୁଡ଼ିକ ପୂଜା ପାଇ ଖୁସ୍ । ମଣିଷମାନେ ଅଇଁଠା ଖାଇ ଖୁସ୍ ।

କିଛିଦିନ ଅନ୍ତେ କୁଆଡ଼େ ଥିଲେ କେଜାଣି, ଯା'ପରେ ଦଳଦଳ ସବାଖିଆ କାଳିକାଲା ରାବ କରି ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳ ଖେଦିଗଲେ । ସେମାନେ ଖୋଜିଲେ, “ହନୁସବୁ ଗଲେ କୁଆଡ଼େ ?” ମଝିରେମଝିରେ ଗାଁ ମଶାଣିରେ ଡେରା ପକାଉଥିବା ସବାଖିଆଙ୍କ ଏମିତିକା ଉଗ୍ର ରୂପ କେହି କେବେ ଆଗରୁ ଦେଖି ନଥିଲେ । ଜନବସତିରେ ଯେହେତୁ ସବାଖିଆ ଜାତି ନିହାତି ଅଜଣା ନ ଥିଲେ ମଣିଷମାନେ ଯେମିତି ହନୁକୁ ଡରୁଥିଲେ ଏମାନଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେପରି ହେଲାଣି । ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ଗପସପ ହୋଇ ପାରୁଥିଲେ । ଲୋକେ ବୁଝିବାକୁ ଲାଗିଲେ ଯେ ସବାଖିଆଙ୍କ ରାଗ ହନୁଦଳ ଉପରେ ।

କେହିକେହି ବିଚାରବନ୍ତ ଲୋକେ ସବାଖିଆଙ୍କୁ ପଚାରିଛନ୍ତି, “ହଇରେ, ତମେ ତ ମୂଷା ବୃହସ୍ପା ନେଉଛ ସବୁ ଖାଅ । ନୁହେଁଜନାତେଇ ମଲା ମଣିଷ ବି ଖାଇଦିଅ । ଯେମିତି ଖାଉଥିଲ, ସବୁଦିନେ ଖାଇଥା'ନ୍ତ । ହନୁକୁ ପାଇଲେ ସେମିତି ମାରିଥା'ନ୍ତ, ପୋଡ଼ି ଖାଇ ଦିଅନ୍ତ । ଏତେ ଉତ୍ପାତ କରୁଛ କାହିଁକି ?”

ବୁଝୁବୁଝୁ ସବାଖିଆଙ୍କ ରାଗ ଅଲଗା ଜାଗାରେ । ସେମାନେ କହିଲେ, “ତମେ ଜାଣିଛ ? ଆମ ପୂର୍ବପୁରୁଷ ହିଁସା ଅହିଁସା ମିଳେଇମିଶେଇ ଆନ୍ଦୋଳନ କଲେ ବୋଲି ଆଜି ଏ ଦେଶ । ଏଡ଼େ ବହୁପ ଯେ ଶ୍ୟା.. ହନୁଦଳ ଆସି ଧଳାରଙ୍ଗର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଦେବେ ? ସେତେବେଳେ ଆମେ ସଂଗ୍ରାମ କରିଥିଲୁ ବୋଲି ଏବେ ଧଳାରଙ୍ଗ ଆସିଲା । ଜାଣିଛ, ଏ ଯେଉଁ ଧଳାରଙ୍ଗ ଦେଖାଗଲା ତାହା ହେଲା ସମାଜବାଦ ଓ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା । ତୁ ଇନ୍ ଡ୍ରାନ୍ । ତଡ଼େଇଗୁହ ନୁହେଁ କି ବରପ

ହୁଏ । ଆମେ ଯଦି ଠିକ ନ କହୁଛୁ ତା'ହେଲେ କିଏ ଜାଣିତ, କହୁନା । ଇଏ ଶବ୍ଦେ କୋଉ ଗାଈର ଗୋବର ଯେ କହିବେ କ'ଣ ନା ଶାନ୍ତି, ଶୁଭ୍ରତା ଓ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା । ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଆମେ କରିବୁନି, ଏମାନେ କରିବେ ? ଆମେ ମଣିଷ ହୋଇ ଶାସନ କରିବୁନି, ଏଗୁଡ଼ା ମାଙ୍କଡ଼ ହୋଇ ଆମକୁ ଶାସନ କରିବେ ?”

ମଣିଷମାନେ ଭାବିଲେ, ସତରେ ତ ସବାଖିଆଗୁଡ଼ାକ ରୂପରେ ଆମ ପରିକା ।

ଏବେକାର କଥା । ସମୟର ଜେର ବ୍ୟବଧାନରେ ଗାଁକୁ ଯାଇଥିଲି । ମେଇଶ ପଡ଼ିଆ । ଶାତଦିନିଆ ସକାଳ । କାକରଓଦା ବସୁମାତା ଯେମିତି ଚାରିଆଡ଼େ ବୋହି ପଡୁଥାଏ । ନରିଆ ମା' ଖୋଷଣିରୁ ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କିଆ କ୍ୟନ୍ଟେ କାଢ଼ିଲା । ମାଗିଲା, “ଦେଲା ଦେ ଗୋଟେ ପୁର ।” ଖିଲିପାନ ଠାରୁ ପେଟ୍ରୋଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ ଚିଜ ବାର-ବାଇ-ବାର ଫୁଟିଆ ଦୋକାନ ଘରେ ରଖି ବ୍ୟବସାୟ କରୁଥିବା ମାଗୁଆ ତା ହାତରୁ ପଇସା ନେଇଗଲା ଅଥଚ ଅନେକ ବେଳଯାଏ ତାକୁ କିଛି ଦେଲାନି । ନରିଆ ମା' ଇତିମଧ୍ୟରେ ପାଖ ସାହାଡ଼ା ଗଛରୁ କାଠି ଖଣ୍ଡେ ଭାଙ୍ଗି ତାହାକୁ ଦାଡ଼ ଓ ନଖରେ ସାଉଁଲେଇ ଦାଡ଼କାଠିରେ ପରିଣତ କରିଦେଲା । ତାହା ସେ ଚୋବେଇବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ପୁର କ'ଣ ? ଦେଖିବା । ମାଗୁଆ ତାକୁ ଯାହା ଦେବ, ସେଇଟା ହିଁ ପୁର ।

ମାଗୁଆ ପରି ଆଉ ଦି'ତିନି ଜଣ ଦୋକାନୀ ଆମ ଗାଁରେ । ସେମାନଙ୍କ ଦୋକାନମାନ ଗାଁବାଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟାଲ ଷୋର ବା ସୁପର ମାର୍କେଟ ପରି । ଯାହା ଖୋଜିଲେ, ସବୁ ମିଳେ । କଅଁଳ ଛୁଆଙ୍କ ପାଇଁ ଜନମଘୋଟି ମିଳିବ । ହଜମୋଲା, ପୁଦିନହାରା, ଲେବେନ୍‌ହୁଷ୍ଟ, ଟପି, ପୋଲୋ । ଆଉରି କେତେ କ'ଣ । ମିଳେ ଜୁସ କଣ୍ଡା, ଝିଅବୋହୁ ହାତରେ ଲଗାଉଥିବା ମେହେଦି ପାଉଡ଼ର ଓ ଚିତ୍ର ନକ୍ସାର ଟେନସିଲ । ଛୁଞ୍ଚି ସୂତା, ଝାଇଲରେ ବମ୍ବେ ଫୁଟପାଥକୁ ଚିତା କାଟି ପାରୁଥିବା ସୁନ୍ଦର ଡିଜାଇନ୍‌ର ହେୟାରକ୍ଲିପ୍, ଶସ୍ତାରୁ ଦାମୀ ନେଲ୍‌ପଲିସ, ଅତର ମିଶା ଆକବର ଗାଁ ଗୁଡ଼ାଖୁ, ପେଟ୍ରୋମାକୁ ଲାଇଟ ମେଣ୍ଟାଲ, କେତେ ପ୍ରକାର କଲମ । ଜନ୍ମଦିନ ବିବାହ ଉପଲକ୍ଷେ ଗିଫ୍ଟ ଆଇଟମ୍ । ପାନ ବିଡ଼ି ସିଗାରେଟ । ଜଣେଅଧେ ଲୁଚେଇ

ନାନା କିସମର ନିର୍ଦ୍ଦୟ ମଦ ରଖୁଛନ୍ତି । ଚିହ୍ନା ଗରାଖକୁ ଗୁପ୍ତରେ ବିକ୍ରି । ସେଥିରୁ ରାଧା ରାଉତକୁ ସରପଞ୍ଚ କୁଆଡ଼େ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ବୋଲି ସେ ଏଥର ସରକାରୀ ପଞ୍ଚାୟତ ମଦଦୋକନ ଲାଇସେନ୍ସ ପାଇବ ।

ନରିଆ ମା' ଖୁବ୍ ତରତର ହେଉ ନ ଥାଏ । ମାଗୁଆ ଗୋଟିଏ ନାମୀ ଦୁଧପେଷ ପାଉର୍ କୋଣରୁ ଅଳ୍ପ ଟିକେ କାଟି ତା ହାତକୁ ବଢ଼େଇଦେଲା । ନରିଆ ମା' ଓ ପାଉର୍ ଦୁଧପେଷ — ମୋଟେ ଯୋଡ଼ି ହେଉ ନ ଥିଲେ । ବୋଧେ ଆଉ କାହା ପାଇଁ ନେବାକୁ ଆସିଥିବ, ଏମିତି ଧାରଣାରେ ତାକୁ ପଚାରିଲି, “କାହା ପାଇଁ ନଉରୁ ?”

“ସରିଗଲା ପରା । ଧରମଛଡ଼ା ଦଳ, ଏବେ ସର୍ତ୍ତେ ଠକ । ଗୋଟେ ପୁରୁ ହସ୍ତାଟେ ବି ଯାଉନି ।”

“ଯାକୁ ପାଉର୍ କହନ୍ତି । ତୁ ପୁରୁ କହିଲୁ ତ, ବୁଝିପାରିଲିନି ।”

“ମଲା ଯାଉନୁ । ତେମେ କାହାକୁ କ’ଣ କଉଟ ସେମିତିକା ଖୁଲୁଟି କଥା ଆମେ ବି ବୁଝି ପାରୁନୁ ।”

“ତୁ ଗୁଡ଼ାଖୁ ଘଷୁନା କି ?”

“ନା । ତୁ ବଡ଼ଲୋକ ହେଲୁଣି ତ, କାହିଁ ଆମ କଥା ମନେ ରଖିବୁ ? ମୁଁ କୋଉଦିନ ଗୁଡ଼ାଖୁ ଘଷୁଥିଲି ବା ?”

ଆମେ ଦୁହେଁ ଯେମିତି କଥା ହେଉଥିଲୁ ସହରରେ ତାହା ବିବର୍ଜିତ ଏବଂ ଅଶାଳୀନ । ଗାଁରେ ସ୍ବାଭାବିକ । ମୋତେ ଲାଗିଲା, ଆଉ ମା' ପ୍ୟାଣ୍ଟି କିଣିବା ଯାହା ନରିଆ ମା' ଦୁଧପେଷରେ ଦାନ୍ତ ଘଷିବା ସେଇଆ । ତା ମାନେ ଯୁଗ ବଦଳିଲାଣି ।

“ଯା ଆଗରୁ ତୁ କେଉଁଠିରେ ଦାନ୍ତ ଘଷୁଥିଲୁ ?”

“ଆଉ କ’ଣ ଗଇଁଠାପାଉଁଶ ମିଳୁଛି ? କି ଯୁଗ ହେଲା ଯେ ଚଳନ୍ତା ଗୋରୁ ଡ୍ୟାସ୍‌ରୁ ଗୋବର ଖସିବା ଆଗରୁ ଲୋକେ ପାଟିଆ ଦେଖେଇ ତା ପଛରେ ଦଉଡ଼ୁଚେନି । କ’ଣ ନା, ବିକି ଦେବେ । ପଇତ୍ରପାଣି ପକେଇବାକୁ ପରା ଗୋବର ଟିକେ ମିଳୁନି । ସ୍ବାହା ସ୍ବାହାରେ କାମ ଚଳିଯାଉଛି । ଘଷି ଗୁଣ୍ଡା ଆଉ କରୁଟି କିଏ ଯେ ଗଇଁଠା ପାଉଁଶ ଟିକେ ମିଳିବ ?”

ମୁଁ ସାମାଜିକବାଦ ଦେଖୁଥାଏ । ଭାବୁଥାଏ, ନରିଆ ମା' ପରି ସମସ୍ତେ କ'ଣ ତାରାକୁ ଚିହ୍ନ ରଖି ଅଧିକା ଗୋବର ସାଉଁଟି ପାରିବେ ? ଏ ସାମାଜିକବାଦ ସେମାନଙ୍କର କୋଉ କାମକୁ ଲାଗିବ ?

ସେତେବେଳକୁ ରୁଆରୁଆ ଦାନ୍ତକାଠିରେ ପାଉଚ୍ ଚିପି ଅଳ୍ପ ଟିକିଏ ଦୁଧପେଷ୍ଟ ଲଗାଇ ସେ ଟିଉବ୍‌ଫ୍ରେଲ୍ କଟିକି ଗଲା । କାମ ସାରିଲା । କଷ୍ଟା କାନିରେ ମୁହଁ ପୋଛି ମୁଆଡୁ ଆସିଥିଲା ସିଆଡୁକୁ ଚାଲିଗଲା । ସେ ମଝିସାହି ଅଜାବଙ୍କା କିଆହିଡ଼ ଭିତର ଦେଇ ଗାଁ ଭିତରକୁ ଯାଉଥାଏ । ତା ନାଲିକଣ୍ଡାର ଝଲକ କେତେବେଳେ ଦେଖାଯାଉଥିଲା ତ ଆଉ କେତେବେଳେ ଲୁଚି ଯାଉଥିଲା । ମୁଁ ତା'ରି ଆଡ଼େ ଅନେଇଥାଏ ।

ମୋ କାନ୍ଧରେ କିଏ ଜଣେ ହାତ ପକାଇଦେଲା । ତମକି ପଛକୁ ଅନେଇଲାବେଳକୁ ସବାଖିଆଟା । ସେ ପଚାରିଲା, “ତୁ ମତେ କହିଥିଲୁ, ତମ ଶୁକୁଟୀ ନାନୀର ବିପିଏଲ ହେଉଛି ନା ?”

“ହେଉଛି ଯେ, ସେ ପଇସା ପାଇବ କୋଉଠୁ ? କ'ଣ କାର୍ତ୍ତକୁ ନେଇ ଚାଟିବ ?”

“ହଉ ହଉ, ସେଥିକି କିଛି ବେବସ୍ତା କରିବା ।”

“କ'ଣ କରିବ ? ମଲା ପରେ ?”

“ଶାସନର କେତେ କାଇଦା । ତୁ କ'ଣ ବୁଝି ପାରିବୁ ? ଆଜ୍ଞା ଭାଇ, ସତ କହିବ । ଆମେ ଭଲ ଶାସନ କରୁନୁ ନା ହନୁଦଳ ଭଲ ଶାସନ କରୁଥିଲେ ?”

ଯେତେ ନିଠେଇ ଅନେଇଲେ ବି ମୋତେ ଆଉ ନରିଆ ମା' ବା ତା ନାଲିକଣ୍ଡା କିଛି ଦେଖାଯାଉ ନଥିଲା ।

(ଅନୁସନ୍ଧାନମୂଳକ)

“ସହିଦ ଓ ସନ୍ତାପବାଦୀ ଭିତରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କେବଳ ସ୍ଥାନ ଓ କାଳ ।”

(ବିଜୁବାବୁ ଗାଏବ)

“ପ୍ରେମ ହାଲୁକା ହେଲେ କବିତା । ଓଜନ ହେଲେ ଛୁଆପିଲା ।”

(ବରଗଛ)

“କ୍ଷମତା ଓ ଗଲୁ ଏକାପ୍ରକାର । ରକ୍ତ ନ ବାହାରିବାଯାଏ ସୁଖ ।”

(ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ)

“ମଢ଼ ପଡ଼ିଲେ ପୋକ । ଗଣତନ୍ତ୍ର ପଡ଼ିଲେ ସନ୍ତାପବାଦ ।”

(ନିରୀହ)

“ଅତି ଭଲ ହେଲେ ଏକଲା ହୋଇ ଯିବା ଡର ସବୁଠୁଁ ଅଧିକ ।”

(ନର୍ବାଣ)

“ଜୟ ପରାଜୟକୁ କେବଳ ଦମନ ବାଟେ ବୁଝୁଥିବା ଲୋକେ ଅବଶ୍ୟ
ହଠାତ୍ ବୁଝି ପାରିବେ ନାହିଁ ଦମନ ଛଡ଼ା ବି ତାହା ସମ୍ଭବ ।”

ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ତିନି ଦଶନ୍ଧିରୁ ଅଧିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ପାଠକଙ୍କ ନିକଟରେ ରବି କାନୁନ୍‌ଗୋ ଏକ ପରିଚିତ ନାଁ ।

କଥା ସମ୍ରାଟ ପୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି ତାଙ୍କ କୃତି ସଫଳରେ କହିଛନ୍ତି:

“ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ସମାଜରେ ଘଟିଯାଇଥିବା ଦୈନନ୍ଦିନ ମାମୁଲି ଘଟଣାମାନଙ୍କ ନେପଥ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଅସାଧାରଣ ଚିକିତ୍ସା ଥାଏ, ସାଧାରଣର ଅନ୍ତରାଳରେ ଥାଏ ଯେଉଁ ଅନନ୍ୟତା, ତାହାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଜନ ଥାଏ ନିର୍ଲିପ୍ତ ଅନ୍ଧଦୃଷ୍ଟି । ତାହାକୁ ପୁଣି ଲେଖାରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଜନ ପଡ଼େ ଏକ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ପ୍ରକାଶ ଉଚ୍ଚା । ଓଡ଼ିଆରେ ଏ ପ୍ରକାର ରଚନା ନାହିଁ କହିଲେ ଚଳେ । ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ରଚନା ସବୁ ଆପାତଃ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଲଘୁର୍ଯ୍ୟ ହେଲେହେଁ ତହିଁର ବକ୍ତବ୍ୟ ଯେପରି ଗଭୀର ସେହିପରି ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ । ଓଡ଼ିଆ ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟକୁ ଏହା ଯେ ପରିପୁଷ୍ଟ କରିବ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।”
(୨୪.୧୦.୧୯୮୮)

ଶ୍ରୀ କାନୁନ୍‌ଗୋଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ସମ୍ଭାର ବାସ୍ତବିକ ଅନନ୍ୟ । ବାରି ହୋଇପଡ଼େ ।

ଗତ ଚାଳିଶ ବର୍ଷ ଧରି ନୂଆଭାବେ ପାହୁଣ୍ଡ ପକେଇବା ଓ ନୂଆ ଦମ୍ଭରେ ଶବ୍ଦ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ପ୍ରିୟ ପାଠକଙ୍କ ଆକଳନରେ ସେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି ନିଜେ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟସମ୍ପନ୍ନ । ତାଙ୍କର ଅସଂଖ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତ ବିଭବ । ସଫଳନ ସଂଖ୍ୟା ତା ବୁଲନାରେ ଖୁବ କମ ।

ଏହି ସଫଳନ - ‘ଆଶା ତମସା’ - ତାଙ୍କର ଦଶମ ।

ଗନ୍ତବ୍ୟୁଦ୍ଧିକ ପାଠକଙ୍କ ଆଦର ପାଇବାକୁ ସଫଳ ହେବ ବୋଲି ଆମେ ଆଶା କରୁ ।

ପ୍ରକାଶକ